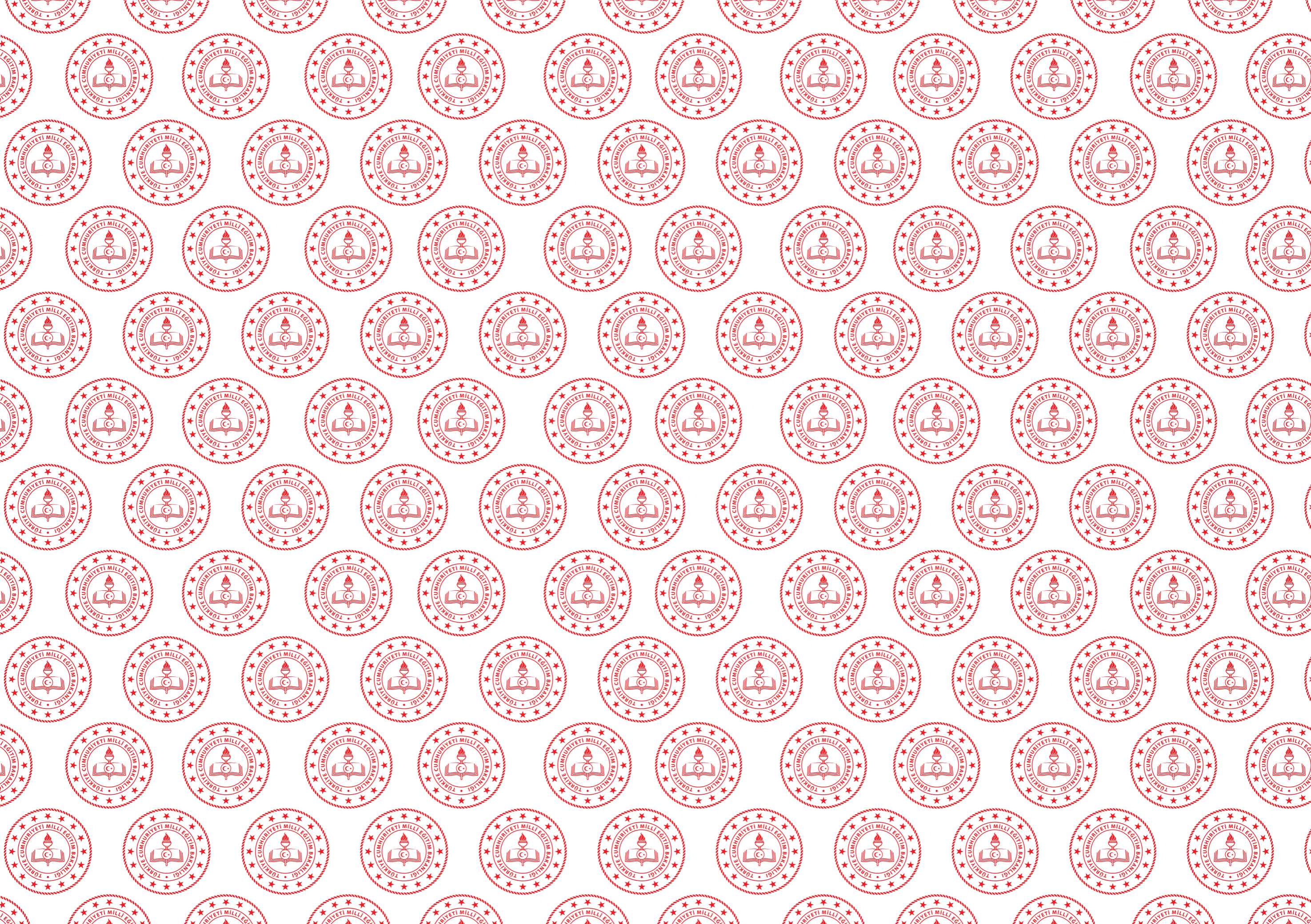

**TURKIYE
YUZYILI**

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

**POLİTİKA VE STRATEJİ BELGELERİ İLE
EYLEM PLANLARINDA EĞİTİM**

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

POLİTİKA VE STRATEJİ BELGELERİ İLE
EYLEM PLANLARINDA EĞİTİM

HAZIRLAYANLAR

Ercan TÜRK
Nezir ÜNSAL
Nilüfer SAĞDIÇ

KATKI SUNANLAR

Şaziye ERTÜZÜN
Yeşim ÇEVİK

GRAFİK TASARIM

Zatinur TÜNALP

EKİM 2024

SUNUŞ

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılı olan Türkiye Yüzyılı hedefini gerçekleştirmek düsturuyla çıktığımız bu yolda var gücümüzle çalışmaktayız. Tarihsel bir sorumluluk ve ivedi bir ihtiyaç odağında kapsayıcı bir perspektifle eğitim olgusunu ele almamız ve bu sistemi kendi özgünlüğümüzü yansıtacak şekilde tanımlamamız önem arz etmektedir. Bir taraftan köklerimizle bağımızı güçlendirirken diğer taraftan yeni ufukları hedefleyen bir süreç yönetmeyi, her alanda geçmiş, bugün ve gelecek arasında sağlam köprüler kurmayı ve böylece, çok boyutlu bir eğitim iklimi inşa etmeyi hedefliyoruz.

Kendi medeniyet kodlarımızı ekseninde dünyayı daha iyi anlayan ve okuyan güçlü bireylerin; kültür, sanat ve teknoloji odaklı gelişimleri üzerine oturan yepyeni bir sistematik oluşturma çabası içerisindeyiz. Türkiye'nin bugün olduğu gibi yarın da ideal mefkûresini tanımlayabilmesinde hayati bir öneme sahip olan ve maddi altyapısı büyük oranda tamamlanmış bir zemine oturacak olan bu yeni eğitim öğretim sistemi, maarif çağı olarak tecelli edeceğine inandığımız Türkiye Yüzyılı idealinin gerçekleşmesinde büyük bir önem arz edecektir.

Türkiye Yüzyılı'nda kurumların belirlenen hedeflere ulaşmasında temel yapı taşlarından olan üst politika ve strateji belgeleri, Bakanlığımızın yürüttüğü faaliyetlerin yönetiminde ve millî eğitim alanında atılacak adımlarda bize rehberlik edecek ve kararlılığımızı artıracaktır. Bu doğrultuda, Millî Eğitim Bakanlığı olarak üst politika belgelerinde eğitime ilişkin belirlenen politika, amaç, hedef, strateji ve tedbirleri dikkatli ve programlı bir şekilde uygulamaya devam etmekteyiz.

“İstiklalden istikbale, Türkiye Yüzyılı'nı inşa edecek nesiller yetiştirmek” vizyonu, kararlılıkla yürüdüğümüz bu yolda bize aydınlık bir istikameti işaret etmektedir. Türkiye Yüzyılı'nda eğitim alanındaki başarı hikâyesini birlikte yazacağımız tüm paydaşlarımızla, eğitim sistemimizin kalitesini ve verimliliğini daha da artırmak amacıyla var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz. Güçlü, sürdürülebilir ve nitelikli eğitim politika ve stratejilerinin geliştirilmesi sürecinde bizlere yol göstereceğine inandığımız bu çalışmayı kamuoyuna sunmaktan ve belirlediğimiz hedefler doğrultusunda azim ve kararlılıkla çalışacağımızı bildirmekten kıvanç duyarım.

Yusuf TEKİN
Millî Eğitim Bakanı

YÖNETİCİ ÖZETİ

Millî Eğitim Bakanlığı, toplumun beşeri hazinesini keşfetmek, tanımak, eğitmek, geliştirmek ve insanlığın faydasına sunmak amacıyla “İyi İnsan Yetiştirmek” görevini üstlenmiştir. Bu görev, toplumların inşası ve gelecekteki hedeflerine ulaşabilmeleri konularında son derece önemlidir. Bakanlığımız, bu durumu sürdürülebilir hale getirmek için nesilleri nitelikli bir şekilde eğitmeye odaklanmıştır. Strateji Geliştirme Başkanlığı mevzuatın ön gördüğü görevleri yerine getirme ve takibini sağlama noktasında çalışmalarını aralıksız sürdürmektedir. Başkanlığımız Türkiye Yüzyılı inancıyla, Bakanlığımızın çalışmalarında etkin bir şekilde yer almayı, Bakanlık vizyonuna ulaşma yolunda politikalar, stratejiler ve yöntemler geliştirmeyi, ayrıca potansiyel projelerin veriye dayalı bir şekilde planlanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak, hedefimiz bunlarla sınırlı kalmayıp yapaçığımız planlar ve atacağımız stratejik adımlarla ülkemize yeni ufuklar açmayı da kapsamaktadır.

Bu çalışmada; üst düzey politika belgeleri, diğer bakanlıkların ve kamu kurumlarının politika belgeleri ile strateji ve eylem planlarının içeriklerinin nasıl şekillendirildiği kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Üst düzey politika belgeleri kapsamında; kalkınma planları, orta vadeli programlar, yıllık programlar, millî eğitim şûraları, Millî Eğitim Bakanlığı stratejik planları, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi, Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı incelenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen strateji belgeleri ve eylem planlarıyla birlikte diğer bakanlık ve kurumların strateji belgeleri ve eylem planlarındaki konumumuz incelenerek, farklı politika belgeleri ve stratejilerinin karşılaştırılması imkânı sunulmuştur.

Eğitim politikaları, bir ülkenin eğitim sisteminin şekillendirilmesinin yanı sıra toplumsal dönüşümü destekleyen kritik bir rol oynamaktadır. Bu politikalar, belirli bir ülkenin eğitim sisteminin amaçlarını, önceliklerini ve stratejilerini tanımlamaktadır. Araştırma raporunda; ilgili politika belgelerinin eğitim politikalarına nasıl etki ettiğinin ve eğitim politikalarının disiplinler arası bir yaklaşımla nasıl şekillendiğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda geçmiş ve mevcut eğitim politika ve stratejilerini incelemeyi içeren araştırma sonucunda, eğitim sisteminin hangi hedeflere odaklandığını ve nasıl planlandığını anlamamıza katkı sunulması beklenmektedir. Ayrıca daha etkili ve bütüncül bir eğitim sistemi oluşturmanın yollarının araştırılması; bu sayede hazırlık aşamasındaki eğitim politikalarının daha iyi bir şekilde planlanması ve uygulanması için rehberlik sağlanması hedeflenmektedir.

En değerli millî varlığımız olan beşeri kaynağımızın; eğitim yoluyla etkili bir şekilde değerlendirilerek kalkınma hedeflerinin hizmetine sunulması gereklidir. Bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler nedeniyle ise bilgiye erişebilen, bilgiyi üretebilen ve kullanabilen bireylere duyulan ihtiyacın karşılanmasında ve bilgi toplumuna geçişin sağlanmasında eğitimin oldukça önemli bir rolü vardır. Bu kapsamda kalkınma planlarında eğitim-öğretim açısından toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesi, sosyal adaletin ve fırsat eşitliğinin sağlanması, Türk toplumunun ihtiyaç ve şartlarına uygun nitelik ve nicelikte iş gücü yetiştirilerek toplumsal refahın artırılmasına yönelik hedefler belirlenmektedir.

Ülkede sosyal ve ekonomik alanda sağlanan gelişmelerin daha sağlam bir zeminde sürdürülmesi amacıyla güven ve istikrara katkıda bulunmaları öngörülmektedir. Bu kapsamda uzun vadeli amaçlara katkıda bulunacak şekilde uygulamaya dönük tedbir ve faaliyetler belirlenmektedir.

Merkezi yönetim bütçesi hazırlık sürecini başlatan orta vadeli programlarda, bölgesel ve ulusal ekonomideki gelişmeler analiz edilmekte, bu analizler çerçevesinde belirlenen makroekonomik hedefler ile ekonomik ve sosyal alanlarda izlenecek politikalar kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Programlar, stratejik amaçlar temelinde kamu politikaları ve uygulamalarını şekillendirerek kamu ve özel kesim için öngörülebilirliği artıracak bir yol haritası niteliği taşımakta, sosyal ve ekonomik alanda yaşanan

gelişmelerin daha sağlam bir zeminde sürdürülmesi suretiyle güven ve istikrara katkıda bulunmaktadırlar.

Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma kurulu olarak tanımlanan Millî Eğitim Şûrası'nda; Türk millî eğitim sisteminin geliştirilmesi ve niteliğinin yükseltilmesi için eğitim ve öğretimle ilgili konularda tavsiye niteliğinde kararlar alınmakta ve politikalar geliştirilmektedir. Eğitim sisteminin düzenlenmesi ve zaman içerisinde yenileştirilmesi çalışmalarına, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar yapılan Millî Eğitim Şûraları yön vermektedir.

Kamu idareleri; kalkınma planları, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikalar, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlamaktadır. Eğitim gibi önemli ve gerekli bir toplumsal öğeye ilişkin oluşturulan Millî Eğitim Bakanlığı stratejik planları; kurumsal anlamda değişen koşullara uyum sağlamayı, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını, hesap verebilen saydam bir yönetim anlayışını pekiştirecek bir üst politika belgesi niteliği taşımaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığınca öğrenci, öğretmen, okul, ilçe ve il gelişim seviyelerinin ülke genelinde yıllık olarak izlenmesi, değerlendirilmesi amacıyla ilgili paydaşların katılımı ile hazırlanan Millî Eğitim Kalite Çerçevesi; eğitim ve öğretimin daha kaliteli bir şekilde sunulması için öğrenci kazanım ve öğretmen yeterliliklerinin üst düzeye çıkarılması ile eğitim ortam ve süreçlerinin iyileştirilmesini hedeflemektedir.

Avrupa Birliğine katılım süreci ve izlenecek stratejilerin belirlendiği Avrupa Birliği (AB) Müktesebatına Uyum Programı kapsamında düzenlenen Fasil 26-Eğitim ve Kültür ile; AB'de eğitimin kalitesinin artırılması, kültürel zenginliğin korunması ve ortak kültürün geliştirilmesi amacıyla eğitim, gençlik, spor ve kültür alanlarında üye devletler arasında iş birliğinin ve faaliyetlerin desteklenmesi öngörülmektedir. Söz konusu Programda, Türkiye ile AB arasındaki ortaklık ilişkisinden kaynaklanan yükümlülüklerimizle ilgili düzenlemeler de yer almaktadır. Fasil doğrultusunda eğitim ve kültür alanlarında ortak politika hedefleri ve göstergeler belirlenmekte, strateji belgeleri ve ulusal eylem planları hazırlanmaktadır.

Strateji belgeleri ve eylem planları, belirli bir hedefe ulaşmak için izlenen stratejik adımları içeren detaylı dokümanlardır. Eğitimde; hem Bakanlığımız hem de diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan strateji belgeleri ve eylem planları büyük bir öneme sahip olmakla birlikte ulaşılabilecek hedefleri belirlemek, kullanılacak zaman, bütçe, personel gibi kaynakları etkin bir şekilde yönetmek, belirli hedeflere ne kadar yaklaşıldığını, hangi adımların başarıya ulaşmak için atıldığını izlemek ve durumu değerlendirerek gerektiğinde düzeltici önlemler almak, öğrenciler veya eğitim alanındaki diğer katılımcılar için sonuç odaklı motivasyon sağlamak, eğitimdeki paydaşlar arasında etkili iletişimi desteklemek, ortaya çıkan sorunları erken tanımlamak ve çözmek gibi faydalar sağlamaktadır. Böylece bu belgelerin; eğitimde başarıyı artırmak, süreçleri yönetmek ve hedeflere odaklanmak için güçlü birer araç olduğu sonucuna varılabilmektedir. Ayrıca eğitim sürecini daha düzenli ve etkili hale getirirken, öğrenci başarısını artırmak ve katılımcıların gelişimini desteklemek için önemli bir rol oynamaktadırlar.

Eğitim ve öğretimdeki her olumlu gelişme bir milletin varlığının devamlılığı, kalkınması, güçlenmesi ve müreffeh yarınlara ulaşmasında hayati öneme sahip olduğundan politika ve strateji belgeleri ile eylem planlarında eğitimin nasıl yer aldığını ortaya koyan çalışma kamuoyunun istifadesine sunulmuştur.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	5
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	6
KISALTMALAR.....	17
1. GİRİŞ.....	18
1.1. Politika ve Strateji Belgelerinde Eğitimin Tanımı ve Önemi	18
1.1.1. Kalkınma Planları	18
1.1.2. Orta Vadeli Programlar	20
1.1.3. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları	21
1.1.4. Millî Eğitim Şûra Kararları	22
1.1.5. Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planları	22
1.1.6. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi	23
1.1.7. Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı	23
2. POLİTİKA ve STRATEJİ BELGELERİNDE EĞİTİMİN YERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	24
2.1. Kalkınma Planları Bağlamında Eğitim (Birinci-On İkinci).....	24
2.1.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)	24
2.1.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972).....	26
2.1.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977).....	28
2.1.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)	31
2.1.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)	33
2.1.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994).....	36
2.1.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)	38
2.1.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005).....	41
2.1.9. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013).....	44
2.1.10. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	46
2.1.11. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)	49
2.1.12. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028).....	53
2.2. Orta Vadeli Programlar Bağlamında Eğitim (2006-2008...2024-2026)	59

2.2.1. Orta Vadeli Program (2006-2008)	59
2.2.2. Orta Vadeli Program (2007-2009)	61
2.2.3. Orta Vadeli Program (2008-2010)	62
2.2.4. Orta Vadeli Program (2009-2011).....	64
2.2.5. Orta Vadeli Program (2010-2012)	65
2.2.6. Orta Vadeli Program (2011-2013).....	67
2.2.7. Orta Vadeli Program (2012-2014)	68
2.2.8. Orta Vadeli Program (2013-2015)	70
2.2.9. Orta Vadeli Program (2014-2016)	71
2.2.10. Orta Vadeli Program (2015-2017)	72
2.2.11. Orta Vadeli Program (2016-2018)	73
2.2.12. Orta Vadeli Program (2017-2019)	74
2.2.13. Orta Vadeli Program (2018-2020)	75
2.2.14. Orta Vadeli Program (2019-2021)	77
2.2.15. Orta Vadeli Program (2020-2022)	79
2.2.16. Orta Vadeli Program (2021-2023)	80
2.2.17. Orta Vadeli Program (2022-2024)	82
2.2.18. Orta Vadeli Program (2023-2025)	83
2.2.19. Orta Vadeli Program (2024-2026)	83
2.3. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları Bağlamında Eğitim (1996-2024).....	86
2.3.1. 1996 Yılı Programı.....	86
2.3.2. 1997 Yılı Programı.....	88
2.3.3. 1998 Yılı Programı.....	90
2.3.4. 1999 Yılı Programı.....	93
2.3.5. 2000 Yılı Programı.....	95
2.3.6. 2001 Yılı Programı.....	96
2.3.7. 2002 Yılı Programı.....	99
2.3.8. 2003 Yılı Programı.....	100
2.3.9. 2004 Yılı Programı.....	102

2.3.10.	2005 Yılı Programı.....	103
2.3.11.	2006 Yılı Programı.....	104
2.3.12.	2007 Yılı Programı.....	112
2.3.13.	2008 Yılı Programı.....	120
2.3.14.	2009 Yılı Programı.....	129
2.3.15.	2010 Yılı Programı.....	134
2.3.16.	2011 Yılı Programı.....	139
2.3.17.	2012 Yılı Programı.....	146
2.3.18.	2013 Yılı Programı.....	155
2.3.19.	2014 Yılı Programı.....	165
2.3.20.	2015 Yılı Programı.....	176
2.3.21.	2016 Yılı Programı.....	188
2.3.22.	2017 Yılı Programı.....	199
2.3.23.	2018 Yılı Programı.....	210
2.3.24.	2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı.....	219
2.3.25.	2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı.....	230
2.3.26.	2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı.....	247
2.3.27.	2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı.....	261
2.3.28.	2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı.....	272
2.3.29.	2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı.....	283
2.4.	Millî Eğitim Şûra Kararları Bağlamında Eğitim (1939, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2006, 2010, 2014, 2021).....	293
2.4.1.	Birinci Millî Eğitim Şûrası (17-29 Temmuz 1939).....	294
2.4.2.	İkinci Millî Eğitim Şûrası (15-21 Şubat 1943).....	294
2.4.3.	Üçüncü Millî Eğitim Şûrası (2-10 Aralık 1946).....	295
2.4.4.	Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (23-31 Ağustos 1949).....	295
2.4.5.	Beşinci Millî Eğitim Şûrası (04-14 Şubat 1953).....	296
2.4.6.	Altıncı Millî Eğitim Şûrası (18-23 Mart 1957).....	296
2.4.7.	Yedinci Millî Eğitim Şûrası (5-15 Şubat 1962).....	297

2.4.8.	Sekizinci Millî Eğitim Şûrası (28 Eylül-3 Ekim 1970).....	298
2.4.9.	Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası (24 Haziran-4 Temmuz 1974).....	299
2.4.10.	Onuncu Millî Eğitim Şûrası (23-26 Haziran 1981).....	303
2.4.11.	On Birinci Millî Eğitim Şûrası (8-11 Haziran 1982).....	305
2.4.12.	On İkinci Millî Eğitim Şûrası (18-22 Haziran 1988).....	307
2.4.13.	On Üçüncü Millî Eğitim Şûrası (15-19 Ocak 1990).....	309
2.4.14.	On Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (27-29 Eylül 1993).....	310
2.4.15.	On Beşinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996).....	312
2.4.16.	On Altıncı Millî Eğitim Şûrası (22-26 Şubat 1999).....	318
2.4.17.	On Yedinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Kasım 2006).....	324
2.4.18.	On Sekizinci Millî Eğitim Şûrası (1-5 Kasım 2010).....	330
2.4.19.	On Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası (2-6 Aralık 2014).....	336
2.4.20.	Yirminci Millî Eğitim Şûrası (1-3 Aralık 2021).....	341
2.5.	Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planları Bağlamında Eğitim (2010-2014, 2015-2019, 2019-2023, 2024-2028).....	345
2.5.1.	Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı.....	346
2.5.2.	Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı.....	351
2.5.3.	Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı.....	352
2.5.4.	Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı.....	354
2.6.	Millî Eğitim Kalite Çerçevesi Bağlamında Eğitim.....	356
2.7.	Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı Bağlamında Eğitim.....	359
2.8.	Diğer Strateji Belgeleri ve Eylem Planları Bağlamında Eğitim.....	363
2.8.1.	Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi.....	363
2.8.2.	Avrupa Birliğine Katılım için Ulusal Eylem Planları (2016-2019, 2021-2023).....	364
2.8.3.	Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010, 2015-2018).....	367
2.8.4.	Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033).....	371
2.8.5.	Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018).....	373

2.8.6.	Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028).....	374
2.8.7.	Karayolu Trafik Güvenliği Strateji Belgesi ve Eylem Planları (2021-2030).....	377
2.8.8.	Mesleki ve Teknik Eğitim Eylem Planı (2008-2012).....	386
2.8.9.	Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018).....	388
2.8.10.	Millî Eğitim Bakanlığı İklim Değişikliği Eylem Planı (2022-2025).....	394
2.8.11.	Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası Strateji Belgesi (2022-2030).....	398
2.8.12.	Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023).....	399
2.8.13.	TÜBİTAK Vizyon 2023 Eğitim ve İnsan Kaynakları Sonuç Raporu ve Strateji Belgesi	402
2.8.14.	Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028).....	406
2.8.15.	Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı (2007-2013)	409
2.8.16.	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Strateji Belgesi.....	411
2.8.17.	Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)	415
2.8.18.	Ulusal Enerji Verimliliği 2030 Stratejisi ve Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planları (2017-2023, 2024-2030)	416
2.8.19.	Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2023).....	417
2.8.20.	Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi Eylem Planı (2022-2025).....	422
2.8.21.	Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2025)	423
3.	KAYNAKÇA.....	426

TABLULAR

Tablo 1.	Orta Vadeli Program (2006-2008) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	49
Tablo 2.	Orta Vadeli Program (2007-2009) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	51
Tablo 3.	Orta Vadeli Program (2008-2010) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	53
Tablo 4.	Orta Vadeli Program (2009-2011) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler	55
Tablo 5.	Orta Vadeli Program (2010-2012) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	57
Tablo 6.	Orta Vadeli Program (2011-2013) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler	58
Tablo 7.	Orta Vadeli Program (2012-2014) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	59
Tablo 8.	Orta Vadeli Program (2013-2015) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	61
Tablo 9.	Orta Vadeli Program (2014-2016) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	62
Tablo 10.	Orta Vadeli Program (2015-2017) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	63
Tablo 11.	Orta Vadeli Program (2016-2018) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler	64
Tablo 12.	Orta Vadeli Program (2017-2019) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	65
Tablo 13.	Orta Vadeli Program (2018-2020) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	66
Tablo 14.	Orta Vadeli Program (2019-2021) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	67
Tablo 15.	Orta Vadeli Program (2019-2021) Eylem/Projeler	68
Tablo 16.	Orta Vadeli Program (2020-2022) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	69
Tablo 17.	Orta Vadeli Program (2020-2022) Eylem/Projeler	70
Tablo 18.	Orta Vadeli Program (2021-2023) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	70
Tablo 19.	Orta Vadeli Program (2021-2023) Eylem/Projeler	71
Tablo 20.	Orta Vadeli Program (2022-2024) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	72
Tablo 21.	Orta Vadeli Program (2023-2025) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	73
Tablo 22.	Orta Vadeli Program (2024-2026) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler.....	74
Tablo 23.	Orta Vadeli Program (2024-2026) Öncelikli Reform Alanlarına Yönelik Düzenlemelerde Eğitim	75
Tablo 24.	2006 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	95
Tablo 25.	2007 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	102
Tablo 26.	2008 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	109
Tablo 27.	2009 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	118

Tablo 28. 2010 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	122
Tablo 29. 2011 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	128
Tablo 30. 2012 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	134
Tablo 31. 2013 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler	143
Tablo 32. 2014 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	153
Tablo 33. 2015 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	164
Tablo 34. 2016 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	175
Tablo 35. 2017 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	185
Tablo 36. 2018 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	196
Tablo 37. 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	206
Tablo 38. 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	215
Tablo 39. 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	233
Tablo 40. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	246
Tablo 41. 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	257
Tablo 42. 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler	268
Tablo 43. Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planları	326
Tablo 44. Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri.....	327
Tablo 45. Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri.....	332
Tablo 46. Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri.....	333
Tablo 47. Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri.....	335
Tablo 49. Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı	343
Tablo 50. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2016-2019) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Mevzuat Düzenlemeleri.....	345

Tablo 51. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2016-2019) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Kurumsal Düzenlemeler.....	345
Tablo 52. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Mevzuat Düzenlemeleri.....	346
Tablo 53. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Kurumsal Düzenlemeler.....	347
Tablo 54. Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010) MEB Sorumlu Olduğu Eylemler.....	348
Tablo 55. Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018) MEB Sorumlu Olduğu Eylemler.....	351
Tablo 56. Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033) MEB Sorumlu Olduğu Hedef ve Eylemler	352
Tablo 57. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) MEB Sorumlu Olduğu Tedbirler	353
Tablo 58. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028) MEB Sorumlu Olduğu Strateji ve Faaliyetler	354
Tablo 59. Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu Olduğu Hedef ve Performans Göstergeleri	356
Tablo 60. Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı (2024-2027) MEB Sorumlu Olduğu Eylemler.....	361
Tablo 61. Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) Tedbirler	369
Tablo 62. MEB İklim Değişikliği Eylem Planı (2022-2025) Amaç, Hedef ve Faaliyetler	375
Tablo 63. Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası Strateji Belgesi (2022-2030) MEB Sorumlu Olduğu Hedef, Politika ve Eylemler.....	378
Tablo 64. Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) Hedef ve Eylemler.....	379
Tablo 65. Eğitim ve İnsan Kaynakları Modeli Hedefler ve Alt Hedefler	383
Tablo 66. Eğitim ve İnsan Kaynakları Modeli Kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı'nın Sorumlu ve İlgili Olduğu Eylemler	384

Tablo 67. Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028) MEB Sorumlu Olduğu Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler	386
Tablo 68. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı (2007-2013) MEB Sorumlu Olduğu Eylemler.....	390
Tablo 69. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Seviye Tanımlayıcıları.....	391
Tablo 70. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yeterlilik Türleri	394
Tablo 71. Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023) MEB Sorumlu Olduğu Strateji ve Eylemler	395
Tablo 72. I. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2017-2023) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Eylemler.....	396
Tablo 73. II. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2024-2030) MEB Sorumlu Olduğu Stratejik Amaç, Hedef ve Eylemler.....	396
Tablo 74. Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu Olduğu Tedbirler	397
Tablo 75. Ulusal Kutup Bilim Stratejisi (2023-2035) Stratejik Amaç ve Hedefleri.....	401
Tablo 76. Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi Eylem Planı (2022-2025) MEB Sorumlu Olduğu Strateji ve Eylemler.....	403
Tablo 77. Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2025) MEB Sorumlu Olduğu Stratejik Öncelik, Amaç, Öncelik ve Eylemler	404

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği
ABİDE: Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi
AEP: Aile Eğitimi Programı
AYÇ: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi
BİT: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BT: Bilişim Teknolojileri
DPT: Devlet Planlama Teşkilatı
EBA: Eğitim Bilişim Ağı
FATİH: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
KİEM: Kamu İnternet Erişim Merkezleri
MBS: Mesleki Bilgi Sistemi
MEB: Millî Eğitim Bakanlığı
MEBBİS: Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
METEB: Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgeleri
METEM: Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
MYK: Mesleki Yeterlilik Kurumu
MYO: Meslek Yüksek Okulu
OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı)
ÖBA: Öğretmen Bilişim Ağı
PISA: Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)
RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi
TEFBİS: Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi
TIMSS: Trends in International Mathematics and Science Study (Matematik ve Fen Bilimleri Uluslararası Araştırması)
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TYT: Temel Yeterlilik Testi

1. GİRİŞ

Politika ve strateji belgelerinin amacı, önemi ve hazırlanma süreçleri ile birlikte eğitimin kapsamının incelendiği bu bölümde; üst politika belgelerine yer verilmiştir.

1.1. Politika ve Strateji Belgelerinde Eğitimin Tanımı ve Önemi

Üst politika belgeleri olan kalkınma planları, orta vadeli programlar, Cumhurbaşkanlığı yıllık programları, millî eğitim şûra kararları, Millî Eğitim Bakanlığı stratejik planları, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi ve Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı'nın ele alındığı bu bölümde, söz konusu politika ve strateji belgeleri kapsamında eğitimin tanımı ve önemi aktarılmaktadır.

1.1.1. Kalkınma Planları

Kalkınma, ülkenin gelir ve yaşam seviyesinin yükseltilmesi; bu kapsamda gerekli ekonomik ve sosyal yapı değişikliklerinin gerçekleştirilmesi ve gelişmiş bir ülke konumuna ulaştırılmasıdır. Kalkınmanın amacı, insan odaklı bir anlayış ile temel hak ve özgürlükler zemininde adil, güvenli ve huzurlu bir yaşam ortamının oluşturulması ve bu sonuçlardan tüm toplumun faydalanmasıdır. Kalkınma planlarında milletin istek ve ihtiyaçlarının da göz önünde tutularak müreffeh seviyeye ulaşılması hedeflenmektedir. Bununla birlikte kalkınma planları kısa vadeli yaklaşımların ötesine geçerek uzun vadeli hedef ve öncelikler aracılığıyla topluma yol göstermektedir. Bu kapsamda orta ve uzun vadeli ekonomik, sosyal ve kültürel politikaların genel ilkeleri ile önceliklerinin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yürütülmektedir.

Kalkınma planları; 30.10.1984 tarihli ve 3067 sayılı Kanun gereğince, beş yılda bir hazırlanmakta ve Türkiye Büyük Millet Meclisi onayıyla yürürlüğe girmektedir. 1963 ve 2024 yılları arasında 12 kalkınma planı hazırlanmıştır. Bu süreçte yer alan planlar Devlet Planlama Teşkilatı (Birinci-Dokuzuncu), Kalkınma Bakanlığı (Onuncu) ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (On Birinci ve On İkinci) tarafından hazırlanmıştır. Kalkınma planlarının hazırlık aşamasında kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kesimi temsilcileri ile akademik çevrelerin bir araya geldiği Özel İhtisas Komisyonları ve Çalışma Grupları tarafından gerekli çalışma ve araştırmalar gerçekleştirilmektedir.

1963 ve 2024 yılları arasında on iki adet beş yıllık kalkınma planı hazırlanmıştır. Tüm kalkınma planlarında hızla artan nüfus, sanayileşme, gelir dağılımı eşitsizliği, dış borçlanma, hızlı kentleşmeye ve kırdan kente göçe bağlı bölgesel gelişmişlik farkları, altyapı (enerji, ulaşım, haberleşme) yetersizliği ve işsizlik sorunlarının çözüme ulaştırılması için gerekli politikalar çerçevesinde çalışmalar planlanmıştır. Buradan hareketle kalkınma planları; tüm bu sorunların çözümlenerek bireylerin değişen yaşam koşullarına hızlı bir şekilde uyum sağlamaları ve standartları yakalayabilmeleri için her alanda uygulanacak politikaları içermeli; aynı zamanda ekonomik gerçekçilikten uzaklaşmadan orta vadede sürdürülebilir olmalıdır.

Küreselleşme ve bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler; eğitim seviyesi yüksek, bilimsel araştırmaya ve geliştirmeye önem veren insan gücünün yetiştirilmesini, üretimde verimliliği ve ileri teknoloji kullanımını ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla bir ülkenin kalkınması için en önemli unsurlardan birisi insan faktörüdür ve toplumun iş gücü seviyesindeki yükselme, verimin ve kalkınma hızının da artmasını doğrudan etkileyecektir. Bu bağlamda beş yıllık kalkınma planlarında eğitimin önemine, eğitim hizmetlerinde yapılacak reformların; yatırım ve hizmetlerin hayata geçirilerek kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi için gerekli oluşuna vurgu yapılmıştır.

Birinciden on ikinciye kadar kalkınma planlarının eğitim politikaları açısından gerekçeleri kapsamında okur-yazarlık oranlarının ve okullaşmanın düşük olması, öğretmen-öğrenci oranının yüksek

olması, öğretmenlerin istihdamı ve yurt geneline dağılımının dengesiz olması, eğitim düzeyindeki yetersizlikler, imkân ve fırsat eşitliğinin olmaması, okul ve derslik sayılarının ihtiyaçları karşılamaması, öğretim programlarının yetersizliği, fiziki altyapı ve donanım yetersizliği, eğitim sektöründe kullanılan kaynakların nitelik ve nicelik açısından yetersizliği, mesleki ve teknik eğitimde kalite düşüklüğü; özel eğitim hizmetlerinin yetersizliği, ikili ve üçlü öğretim uygulaması gibi eğitim sektöründeki çeşitli sorunlar ile eğitimin nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine, istihdama ve işsizlik oranlarına etkisinin önemi gündeme getirilmiştir. Bu sorunlar aynı zamanda kalkınma planlarında belirlenen eğitim hedeflerinin de temel amaçlarını (konularını) oluşturmaktadır.

Tüm kalkınma planlarında eğitimin ekonomik kalkınma sürecine etkisinden bahsedilmiştir. Eğitim sistemi ile üretim arasında tam bir ilişkinin kurulması kapsamında iş gücü piyasasının ihtiyacı olan alanlara yönelik istihdam sağlanması; bu bağlamda ihtiyaç duyulan sektörlerde eğitim hizmetlerine ağırlık verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Diğer yandan eğitimin yaygınlaştırılarak fırsat eşitliğinin sağlanmasına; bu kapsamda örgün ve yaygın eğitimin birbirini tamamlayacak şekilde geliştirilmesine, başarılı öğrencilere yönelik öğrenim bursu imkânlarının artırılmasına; mesleki ve teknik eğitimin önemine, öğretim programlarının geliştirilmesi veya güncellenmesine; öğretmen yetiştirme sistemine ve öğretmenlerin niteliklerinin geliştirilmesine yönelik destek ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin önemine vurgu yapılmıştır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ülkenin ihtiyaç duyduğu iş gücü alanlarına (tarım, sağlık, sanayi) yönelik eğitim hizmetleri ile halk eğitimi, din eğitimi, orduda eğitim ve kız teknik eğitiminin planlanması; özellikle teknik eleman ihtiyacına yönelik sanayi içinde eğitimin (mesleki eğitim merkezleri, işletmeler) özel sektörün de katılımıyla sistemli hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da benzer şekilde ihtiyaç duyulan meslek gruplarındaki insan gücü ihtiyacının giderilmesi amacıyla her kademeye yönelik eğitim planlarının gerekliliği belirtilmiştir. Bununla birlikte ilk kez özel eğitim kurumları aracılığıyla kamu eğitim kurumlarındaki yoğunluğun azaltılması, 3-6 yaşındaki çocuklara yönelik okul öncesi eğitim ve kadınlara yönelik eğitim hizmetleri, parasız yatılılık kapsamında bölge okullarının kurulması gibi gelişmelerden ve okuryazarlık eğitiminin gerekliliğinden bahsedilmiştir.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda insan gücü sayısında artış olduğu fakat yurt geneline dağılımının dengesiz olduğu; belirli alanlardaki ihtiyacın özellikle öğretmen, sağlık personeli ve teknik eleman açığının giderilmesi gerektiği belirtilmektedir. Eğitim sisteminin bir bütün, devamlı ve dinamik bir süreç olduğu ve esnek yapıda olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda planda; tüm eğitim örgütlerinde yapılacak düzenlemeler ile eğitimde araştırma-geliştirme temeline dayanarak gelişmelerin etkili bir şekilde uygulanabilmesi amaçlanmıştır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eğitim sisteminin diğer sistemlerle bütünlük içinde kurumsal bir yapıya dönüştürüleceği ve eğitim örgütlerinin geliştirileceği belirtilmiştir. Eğitimin niteliğinin ve kapasitesinin artırılması amacıyla her kademede eğitim teknolojilerinden yararlanılacağı vurgulanmıştır. Ayrıca eğitimin; ezberciliğe dayanan, bilgi yoğunluklu içeriğinin değiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte ilk kez açık yükseköğretim (açık öğretim) uygulamasından bahsedilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eğitim beşikten mezara kadar devam eden bir süreç olarak tanımlanmıştır. Örgün eğitimde yabancı dil eğitimine ağırlık verileceği, mesleki ve teknik eğitimde ise İngilizce ve Almanca eğitim yapılan liselerin açılacağı belirtilmiştir. İlk kez özel eğitim gerektiren (geri ve üstün zekâlılar, özel yetenekliler; görme, işitme, konuşma ve ortopedik engelliler, uyumsuzlar ve sürekli hastalığı olanlar) çocukların eğitimine önem verilmesi; bu doğrultuda özel eğitim alanında eğitim kuruluşlarının artırılması ve öğretmen istihdamının sağlanması hedeflenmiştir. Aynı zamanda tüm kalkınma planlarında mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesinde önemi vurgulanan işbaşında eğitim ve çıraklık eğitiminin örgün eğitim kapsamına dâhil edilmesi bu planda belirtilmiştir.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eğitim sistemi; meslek kazandırıcı yaygın eğitim, ara insan gücü yetiştiren eğitim ve yüksek nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim olmak üzere üç boyutlu bir yapı

olarak ele alınmıştır. Ayrıca bu planda ilk kez rehberlik faaliyetlerinin, bilgisayar destekli eğitimin ve uzaktan eğitimin etkinleştirilerek yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkarılmıştır. Planda mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilerek işyeri içinde ve işletmeler üstü eğitim merkezlerinde verilecek pratik meslek eğitiminin planlanarak yürütüleceği belirtilmiş, mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilmesi amaçlanmıştır. Diğer yandan belirlenen meslek standartlarına uygun sınav ve sertifikasyon sisteminin oluşturulması ve Meslek Standartları Kurumu kurulması planlanmıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda özel eğitim gereksinimi olan çocuklara yönelik kaynaştırma eğitimi hizmetinin gerçekleştirilmesi, taşınmalı eğitimin yaygınlaştırılması, eğitimde geniş kitlelere ulaşılması amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılması, meslek yüksekokullarında uygulamalı eğitim imkânlarının yaratılması hedeflenmiştir. Eğitimin sürekli ve dinamik bir süreç olduğu tüm kalkınma planlarında vurgulanmakla birlikte ilk kez bu planda hayat boyu öğrenme kavramından söz edilmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde zorunlu temel eğitim 12 yıla çıkarılmış ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi başlatılmıştır. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla erken çocukluk ve ebeveyn eğitimlerinin artırılması, mesleki eğitim yapısının geliştirilmesi amacıyla Ulusal Mesleki Yeterlilik Sisteminin oluşturulması, hayat boyu öğrenme anlayışı kapsamında e-öğrenme hizmetlerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Diğer yandan ilk kez eğitim sisteminin sınav odaklı bir yapıda olduğu ve bu yapının değiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Onuncu Kalkınma Planında ne istihdamda ne de eğitimde bulunmayan gençler odağında tespitlerde bulunularak, sorunun çözümüne yönelik hedefler belirlenmiştir. Ayrıca Planda ilk kez ücretsiz ders kitabı temini, şartlı eğitim yardımları, finansal eğitim ve ortaöğretim ile yükseköğretime geçiş sisteminde süreç odaklı değerlendirme gibi uygulamalardan bahsedilmiştir. FATİH Projesinin tamamlanması ve Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programlarının ulusal meslek standartlarına göre güncellenmesi amaçlanmıştır.

On Birinci Kalkınma Planı'nda mesleki eğitimin kapsamlı bir şekilde ele alınması ve geliştirilmesi üzerinde durulmuş; bu çerçevede Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretime Yönelik Yapısal Dönüşüm ve İstihdam Seferberliğinin başlatılması planlanmıştır. Bununla birlikte Planda teknoloji bağımlılığının önlenmesi, geçici koruma altındaki çocukların eğitime erişiminin artırılması, finansal okuryazarlık eğitiminin yaygınlaştırılması, eğitsel veri ambarının oluşturulması, kariyer rehberliği sisteminin kurulması, Okul Gelişim Modeli'nin oluşturulması, Öğretmenlik Meslek Kanunu'nun çıkarılması, okul yöneticiliğinin profesyonel bir meslek haline getirilmesi konularına değinilmiştir. Ayrıca ilk kez bir kalkınma planında eğitim yaklaşımlarındaki değişimler ele alınmıştır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda temel eğitim kademesindeki kız çocuklarının net okullaşma oranında yüzde 100'e ulaşılması hedeflenmiştir. Ulusal ve uluslararası gelişmeler doğrultusunda eğitim yaklaşımlarındaki değişimler de dikkate alınarak; Bilim ve Sanat Merkezleri'ne (BİLSEM) özgü öğretim programlarının geliştirilmesi, iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınmanın tüm öğretim programlarına dâhil edilmesi, "Sıfır Atık Projesi" kapsamında eğitim farkındalık faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, siber suçlara yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, teknoloji okuryazarlığının artırılması amacıyla öğrenci ve öğretmenlere yönelik Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) gibi dijital platformlar üzerinde eğitimler verilmesi, öğrencilerin öğrenme sürecinin izlenmesini e-öğrenci dosyalarının oluşturulması planlanmıştır.

1.1.2. Orta Vadeli Programlar

Merkezi yönetim bütçesi hazırlık sürecini başlatan orta vadeli programlar; makro politikaları, ilkeleleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminlerini, bütçe dengesi ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içeren temel politika dokümanıdır. Orta vadeli programlarda bölgesel ve ulusal ekonomideki gelişmeler analiz edilmekte, bu analizler çerçevesinde belirlenen makroekonomik hedefler ile ekonomik ve sosyal alanlarda izlenecek politikalar kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Bu bağlamda Orta Vadeli

Programlarda, makro politikalar ile birlikte ülkemizin ihtiyaç duyduğu temel gelişme eksenlerine de yer verilmektedir. Programlar, stratejik amaçlar temelinde kamu politikaları ve uygulamalarını şekillendirerek kamu ve özel kesim için öngörülebilirliği artıracak bir yol haritası niteliği taşımakta, sosyal ve ekonomik alanda yaşanan gelişmelerin daha sağlam bir zeminde sürdürülmesi suretiyle güven ve istikrara katkıda bulunmaktadır.

10.12.2003 tarihli 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 16'ncı maddesi gereğince, güncel kalkınma planının genel çerçevesiyle uyumlu olacak şekilde ve yıllık değişimler dikkate alınarak her yıl yenilenen Orta Vadeli Programlar, üç yıllık süre kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığınca hazırlanmakta ve Cumhurbaşkanı Kararıyla yürürlüğe girmektedir. İlk Orta Vadeli Program 2006-2008 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanmış olup 2006 ve 2024 yılları arasında toplam 19 orta vadeli program hazırlanmıştır. Orta vadeli programlarda; finansal istikrarın güçlendirilmesi, yüksek katma değerli üretimin teşvik edilmesi, yeşil ve dijital dönüşüm odağıyla verimlilik ve ihracat artışı yoluyla büyüme ve cari işlemler dengesinde kalıcı iyileşme sağlanması, enflasyonun orta vadede tek haneye düşürülmesi, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi ve afetlerle etkin mücadele ederken mali disiplinin korunmasını esas alan politika zemininin tesis edilmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte ülkede sosyal ve ekonomik alanda sağlanan gelişmelerin daha sağlam bir zeminde sürdürülmesi amacıyla güven ve istikrara katkıda bulunmaları öngörülmektedir. Bu kapsamda uzun vadeli amaçlara katkıda bulunacak şekilde uygulamaya dönük tedbir ve faaliyetler belirlenmektedir. Program dönemi boyunca, Bakanlık, kurum ve kuruluşların bütçelerinin hazırlanmasında, yasal ve idari düzenlemelerin gerçekleştirilmesinde, karar alma ve uygulama süreçlerinde orta vadeli programlarda yer verilen bu temel amaç ve önceliklerle tam uyum sağlanması gerekmektedir. Orta vadeli programlar:

- » Kamu ve özel kesim için öngörülebilirliği artıracak bir yol haritası niteliğindedir.
- » Çeşitli alanlarda birbirleriyle tutarlı bir amaç, politika ve öncelikler seti sunmaktadır.
- » Makro politikaların yanı sıra, temel gelişme eksenlerini ve ana sektörleri kapsar.
- » Uzun vadeli amaçlara katkıda bulunacak şekilde, üç yıllık dönemde üzerinde yoğunlaşılması planlanan öncelikleri tespit eder.
- » Uygulamaların sonuçları ve genel şartlardaki değişimler dikkate alınarak, her yıl yenilenecek dinamik bir yapı arz eder.
- » Üç yıllık perspektife sahiptir.

1.1.3. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları

Cumhurbaşkanlığı yıllık programları, her yılın ekim ayının sonuna doğru yayınlanan ve sonraki yılın makroekonomik, mali ve sektörel hedef ve politikaları içeren programdır. Cumhurbaşkanlığı yıllık programları; güncel kalkınma planı ve orta vadeli programla uyumlu olarak her yıl Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığınca hazırlanmakta ve Cumhurbaşkanı Kararı'yla yürürlüğe girmektedir. Kalkınma planlarında ve orta vadeli programlarda yer alan politikalara yönelik her yıl uygulanacak somut tedbirlere ayrıntılı olarak Cumhurbaşkanlığı yıllık programlarında yer verilmektedir.

1996 ve 2024 yılları arasında yirmi sekiz yıllık program hazırlanmıştır. Yıllık programlarda dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmeler, büyüme ve istihdam, yatırımlar, ödemeler dengesi, enflasyon ve para politikası, mali piyasalar konuları kapsamında veri ve istatistikler yer almaktadır. Bu kapsamda ülkenin kalkınması, toplumsal refahın artması ve nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesi temel amacı doğrultusunda eğitim ile ilgili hedef ve politikalar belirlenerek Millî Eğitim Bakanlığı'nın sorumlu/ilgili olduğu tedbir ve performans göstergelerine yer verilmektedir.

1.1.4. Millî Eğitim Şûra Kararları

652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma kurulu olarak tanımlanan Millî Eğitim Şûrası'nda; Türk millî eğitim sisteminin geliştirilmesi ve niteliğinin yükseltilmesi için eğitim ve öğretimle ilgili konularda tavsiye niteliğinde kararlar alınmakta ve politikalar geliştirilmektedir. Millî Eğitim Şûraları, eğitimle ilgili paydaşların yanı sıra kamu kurum temsilcileri, yerel yönetim temsilcileri, sivil toplum örgütleri, sendikalar ve yabancı uzmanların katılımcı olarak gündem konularına veya eğitimin genel sorunlarına çözümler aradığı demokratik bir yapıya sahiptir (Durmuş, 2018). 08.07.2014 tarih ve 29054 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Şûrası Yönetmeliği, Millî Eğitim Şûrası'nın teşkili ile çalışma esas ve usullerini belirlemektedir. Millî Eğitim Şûralarının temelini, Cumhuriyetin kurulması sürecinde Atatürk önderliğinde başlatılan millî eğitim sistemimizin esaslarını belirleme çalışmaları kapsamında 1921 yılında düzenlenen Maarif Kongresi oluşturmakla birlikte 1923, 1924 ve 1925-1926 yıllarında düzenlenen Heyet-i İlmiye çalışmalarında yeni kurulan Cumhuriyet'in eğitim politikaları belirlenmiştir. Ardından Birinci Millî Eğitim Şûrası'nın yapıldığı 1939 yılından 2021 yılında yapılan Yirminci Millî Eğitim Şûrası'na kadar belirli aralıklarla 20 defa Millî Eğitim Şûrası görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

1.1.5. Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planları

5018 sayılı Kanun'da stratejik plan, "kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan" olarak tanımlanmıştır. 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Stratejik planlama ve performans esaslı program bütçe" başlıklı 9. maddesi gereğince kamu idareleri; kalkınma planları, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikalar, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlamaktadır. Bu çerçevede hazırlanan Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 26.05.2006 tarihli ve 26179 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

22.12.2005 tarih ve 5436 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la tüm kamu idarelerinde strateji geliştirme birimleri oluşturulmuştur. Bu birimler, 18.02.2006 tarih ve 26084 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile stratejik planlama çalışmalarının koordinasyonu görevlendirilmiştir.

24.07.2018 tarih ve 30488 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 13 sayılı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile birlikte stratejik planlama ve performans programları ile faaliyet raporlarına ilişkin merkezi uyumlaştırma rolü Strateji ve Bütçe Başkanlığına verilmiştir. Söz konusu görev kapsamında stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporlarına ilişkin üç ayrı yönetmelik birleştirilmiş ve Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar, Performans Programları ve Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik (Ek A) 22.04.2021 tarihli ve 31462 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

16.10.2020 tarih ve 7254 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; kamu idarelerinin, stratejik planlarını izlemek ve değerlendirmek amacıyla nesnel, sistematik ve düzenli olarak veri toplayıp analiz edeceği ve izleme ve değerlendirme sonuçlarının idare faaliyet raporlarında gösterileceği şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Ülkemizde hayata geçirilen stratejik yönetim anlayışı kapsamında yürütülen Millî Eğitim Bakanlığı stratejik planlama çalışmaları 2006 yılı Eylül ayında başlamış ve 2009 yılı Aralık ayında, 5 yıllık dönemi kapsayan Millî Eğitim Bakanlığının ilk Stratejik Planı'nı kamuoyuna açıklanarak 2010 yılı

Ocak ayı itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda çalışmalara devam edilmiş olup toplam 4 adet Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı (2010-2014, 2015-2019, 2019-2023, 2024-2028) hazırlanarak uygulamaya konmuştur. MEB stratejik planlarında, söz konusu mevzuat içeriklerinin yanı sıra; Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Performans Esaslı Bütçeleme Rehberi, Kamu İdareleri Faaliyet Raporlarının Düzenlenmesi ile Bu İşlemlere İlişkin Diğer Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik belgeleri dikkate alınmaktadır. Bununla birlikte stratejik planların hazırlık sürecinde; temel üst politika belgeleri (kalkınma planları, orta vadeli mali planlar, orta vadeli programlar, Cumhurbaşkanlığı yıllık programları, hükümet programları, Millî Eğitim şûra kararları, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi), diğer kurum ve kuruluşların politika belgeleri (stratejik planları, strateji belgeleri ve eylem planları) ile ulusal ve uluslararası kuruluşların eğitim ve Türkiye ile ilgili raporlarında eğitim ile ilgili politikalar incelenmektedir. Bu bağlamda planlama sürecinin her aşamasında Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı çalışanlarının etkin katılımı sağlanmakta, bunun yanı sıra paydaşların görüş ve önerilerine de başvurulmaktadır.

1.1.6. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi

Eğitim ve öğretimin daha kaliteli bir şekilde sunulması için öğrenci kazanım ve öğretmen yeterliliklerinin üst düzeye çıkarılması, eğitim ortam ve süreçlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Ölçüleme-yen hizmet geliştirilemez temel prensibinden hareketle eğitimin tüm süreçlerinin kalite bağlamında sorgulanarak ölçülmesi, fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla elde edilen sonuçların değerlendirilmesi ve geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda; Millî Eğitim Bakanlığınca öğrenci, öğretmen, okul, ilçe ve il gelişim seviyelerinin ülke genelinde yıllık olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kalite Endeksinin oluşturulması amacıyla ilgili paydaşların katılımı ile hazırlanan "Millî Eğitim Kalite Çerçevesi", 23.05.2015 tarihli 29364 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Eğitim ve öğretimin öğrenciye kazandırmak istediği temel değer ve yetkinlikler ile bilgi, beceri, tutum ve davranışları esas alan Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımlarının belirlendiği Millî Eğitim Kalite Çerçevesi ile, eğitim sistemimizin daha nitelikli ve uluslararası standart ve kriterlerle uyumlu hale getirilmesi öngörülmüştür.

1.1.7. Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı

10.07.2007 tarihinde ülkemiz üst düzey yetkililerinin katılımıyla düzenlenen toplantıda, ülkemizin Avrupa Birliğine katılım süreci ve izlenecek strateji ile ilgili olarak genel bir değerlendirme yapılmıştır. Toplantı sonucunda, ülkemizin menfaatleri ve kazanılmış hakları esas alınarak, AB'ye tam üyelik perspektifi ile 2007-2013 döneminde Avrupa Birliği müktesebatına uyumun tamamlanmasını hedefleyen bütüncül bir program hazırlanması kararı alınmıştır. Bu karar gereğince, tarama süreci sonrasında düzenleme yapılması öngörülen tüm fasılları kapsayacak biçimde, Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programı hazırlanmıştır. Programın temel amacı, AB standartlarının hayata geçirilmesi, ekonomik performansın korunması, demokrasi alanında daha ileri noktalara ulaşılması ve etkili bir iletişim sağlanmasıdır. Programda yasal düzenlemeler, ikincil düzenlemeler ve ilgili faslın gerektirebileceği temel strateji veya politika belgelerine yer verilmiştir. Ayrıca programda, Türkiye ile AB arasındaki ortaklık ilişkisinden kaynaklanan yükümlülüklerimizle ilgili düzenlemeler de yer almaktadır. Bu kapsamda aralarında 'Eğitim ve Kültür' faslının da bulunduğu fasıllar için ülkemizin müzakere pozisyon belgeleri hazırlanarak AB Dönem Başkanlığına iletilmiştir. Düzenlemelerin yapılmasından sorumlu kurum ve düzenlemenin yapılacağı takvim de program çerçevesinde belirlenmiştir.

2. POLİTİKA ve STRATEJİ BELGELERİNDE EĞİTİMİN YERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde üst politika ve strateji belgeleri olan kalkınma planları (1963-1967...2024-2028), orta vadeli programlar (2006-2008...2024-2026), Cumhurbaşkanlığı yıllık programları (1996-2024), millî eğitim şûra kararları (1939-2021), Millî Eğitim Bakanlığı stratejik planları (2010-2014, 2015-2019, 2019-2023, 2024-2028), Millî Eğitim Kalite Çerçevesi ve Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı'nda eğitimin yerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

2.1. Kalkınma Planları Bağlamında Eğitim (Birinci-On İkinci)

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan On İkinci Kalkınma Planı'na kadar tüm kalkınma planlarının eğitim açısından analiz edildiği çalışmada; kalkınma planlarında eğitimin nasıl tanımlandığı, ülkenin kalkınmasında eğitimin yeri ve önemi, insan kaynağı yetiştirmede ve eğitim sisteminde tespit edilen sorunlar ve bu doğrultuda belirlenen hedefler ile politikalara bu bölümde kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir.

2.1.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eğitim, insan refahının temel unsurlarından birisi olarak kabul edilmiştir. “Eğitim, istenilen bir yaşama düzenine ulaşmak çabası olan kalkınmanın en etkili araçlarından biridir.” ifadesi ile eğitimin kalkınma için önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır. Eğitim alanında belirlenen hedefler ise temel olarak toplumun eğitimin seviyesinin yükseltilmesi, Türk toplumunun ihtiyaç ve şartlarına uygun insanlar yetiştirilmesi ve eğitim imkânlarından bireylerin kabiliyetlerine göre faydalanmalarının sağlanmasıdır. Bununla birlikte eğitimle ilgili yapılan çalışmalarda istenen sonuçlara ulaşılamamasının nedeninin eğitimin uzun süreli bir çerçeve içinde ve plânlı olarak ele alınmaması, yapılan çalışmalar sonucunda ne düzeyde başarı sağlandığının değerlendirilmemesi ve eğitim teşkilâtındaki dağılımlar olduğu; bu sorunların giderilerek verimli sonuçlar elde edilebileceği belirtilmiştir.

Kalkınma planında gelişmenin gerektirdiği nitelikte bir iş gücüne sahip olabilmek için eğitime büyük önem verilmesi gerektiğine: “Kalkınma planlarının ortaya çıkaracağı niteliği yüksek iş gücü ihtiyacının karşılanmasında başlıca kaynak eğitim kurumlarıdır.” ifadesi ile dikkat çekilmiştir. Ülkenin ihtiyaç duyduğu iş gücü alanlarına (tarım, sağlık, sanayi, ormancılık, balıkçılık, kimya, turizm) yönelik eğitim hizmetleri ile halk eğitimi, din eğitimi, orduda eğitim ve kız teknik eğitimi hizmetleri planlanmıştır. Özellikle teknik öğretimin kalkınması ve teknik eleman ihtiyacının giderilmesi için sanayi içinde eğitimin (mesleki eğitim merkezleri, işletmeler) özel sektörün de katılımıyla sistemli hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Gelişmiş ülkelerdeki eğitim sistemi ve başka sosyal hizmetlerin, daha geniş kapsamda fırsat eşitliği sağlanmasında büyük payı vardır. Gelir dengesizliğinin ve istihdam sorununun çözülmesi sürecinde de eğitimle birlikte diğer sosyal hizmetlerin geliştirilmesinin ilk şart olduğu belirtilmektedir. Fırsat eşitliği ilkesi doğrultusunda on beş yıl içinde öğretim çağında bulunan bütün çocukların okuma imkânı elde etmesi hedeflenmiştir. İlköğretimin yurt çapında yayılması ve okullaşmanın artırılması doğrultusunda yapılan çalışmalarla birlikte orta ve yükseköğretimdeki öğrencilere geniş ölçüde bursların ve başka kolaylıkların sağlanması gündeme getirilmiştir.

Eğitimle, iktisadi ve toplumsal yapı arasında yakından ilişki vardır. İktisadi kalkınmayı sağlamak için bugünkü potansiyel enerjiyi harekete geçirmek üzere uygulanması düşünülen Toplum Kalkınması programlarının ana hedeflerinden bir tanesi: “her çeşit eğitimle halkın çalışmalarında daha verimli olmasını sağlamak, üretkenliği ve üretimi artırmak” olarak belirlenmiştir. Eğitim hizmetlerinin gelişmesi ve kalkınma programlarının başarıya ulaşmasıyla nitelikli insan gücüne, daha fazla istihdama, yüksek gelir seviyesine ve bunlara bağlı olarak sosyal refah ile yüksek yaşam standartlarına ulaşılması öngörülmüştür.

Kalkınma planında eğitim hizmetleri ile ilgili belirlenen politikalar şunlardır:

- » Devletin ekonomik, sosyal ve politik tercihleri ışığında millî eğitimin Devlet ölçüsünde uygulanacak amaç ve ilkeleri tespit edilecek ve bunların uygulanması konusunda bünyesinde teşkilatlı eğitime yer veren ve eğitimle ilgili plânlama yapan kurumlar arasında sıkı bir işbirliği sağlanacaktır.
- » Eğitimin her kademesinin toplumun en kabiliyetli elemanlarına açık tutulmasını sağlamak için yeterlik esasına dayanan seçme usulleri uygulanacaktır.
- » Sosyal adalet ilkeleri doğrultusunda eğitimin her kademesinde toplumun en kabiliyetli bireylerine yeterlik esasına dayanan seçme usulleri uygulanacaktır. Eğitim imkânlarından tüm vatandaşların yararlanabilmesi amacıyla yurt genelinde okulların eğitim ve öğretim seviyelerindeki bölgesel farklılıklar giderilmeye çalışılacaktır. Her kademece gece öğretimi yapan eğitim kurumlarının kurulması üzerinde durulacaktır.
- » Başarılı fakat imkânları sınırlı öğrencilere yönelik eğitimin her kademesinde burs imkânları artırılacaktır.
- » Çeşitli alanlardaki meslek okulları (tarım, sağlık ve millî savunma eğitimi alanları dışında) ilgili bakanlıklarla işbirliği çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanacaktır.
- » Kalkınma planında yer verilen eğitim politikaları kapsamında belirlenen hedefler şunlardır:
- » Ortaöğretim çağındaki gençlerin büyük bir bölümü mesleki ve teknik eğitime yöneltilecektir. Bu bağlamda teknik öğretim, sanayi alanının imkân ve ihtiyaçları ile uyumlu bir sistem olarak kurulmalı ve geliştirilmelidir.
- » Öğretmen yetiştiren kurumlar yurdun imkân ve ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilecektir.
- » Ortaokul ve lise öğrenimini tamamlayan öğrencilerden en yüksek faydanın elde edilebilmesi amacıyla bir yükseköğretim kademesine geçebilmelerini sağlayacak çalışmalar yapılacaktır.
- » Eğitimde yatay ve dikey geçişler bireylerin yeterlik ve yetenekleri doğrultusunda gerçekleştirilecektir.
- » Okulların ilk yatırım ve donatım maliyetlerinin düşürülmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda çeşitli bölgelerin ve eğitim kademelerinin özelliklerine en uygun şekilde okul tipi standartlarının oluşturulabilmesi amacıyla gerekli araştırmaları yapacak bir yetkili organ kurulacaktır. Okul inşaatlarının en kısa sürede tamamlanabilmesi için gerekli malî ve hukuki tedbirler alınacaktır.
- » Ortaokul, lise ve yükseköğretim kademelerinde verimliliği azaltan unsurlar hızla giderilecektir.
- » Öğretmen başına düşen öğrenci sayısının azaltılabilmesi ve öğretmen açığının kapatılabilmesi için öğretmen yetiştiren okullara öncelik verilecektir. Nitelikli öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih etmesi amacıyla mali ve hukuki engeller kaldırılacak ve ek ders ücretleri artırılacaktır.
- » Öğretim programları ülkemiz şartlarına uygun bir duruma getirilecek ve mezunların yetiştirilme amaçlarına uygun bir şekilde eğitim görüp görmedikleri araştırılacaktır.
- » Teknik liselerden mezun olmuş teknik personelin çalışma hayatındaki görev ve sorumlulukları kanunlarla teminat altına alınacaktır. Benzer şekilde Yüksek Teknik Öğretmen Okullarından mezun olup meslekten ayrılanların mesleğe geri dönmeleri için seviyelerine uygun ünvanlar ve mali imkânlar verilecektir.
- » Yükseköğretim seviyesindeki tarım ve sağlık okullarının öğretim programlarının tespit ve kültür derslerinin denetiminde Millî Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılacaktır.
- » Sağlık alanındaki meslek okullarının öğrenci ihtiyacına yönelik Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bazı okullarda seçmeli dersler yoluyla yöneltme eğitimi verilebilir.
- » Kız Teknik Öğretimde ülkenin sosyal, iktisadi ve kültürel yapı ve geleceğinin ihtiyaç ve imkânları dikkate alınacaktır. Bu kapsamda iki temel amaç belirlenmiştir. Bunlar; ilgili kurumların kadınların eğitim imkânlarından yoksun olduğu bölgelerde yoğunlaştırılması, kadınların kendilerine uygun mesleklere hazırlanmaları amacıyla öğretim programları, dalları ve okul yapılarının bu doğrultuda geliştirilmesi.

- » Kitaplıklar eğitim hedefleri ve ihtiyaçları doğrultusunda kurulup geliştirilecektir.
- » Sanayi içinde eğitime önem verilecektir. Sanayi içinde eğitim teşkilatlanması; mesleki eğitim merkezleri ve işletmelerde açılacak kurslardan oluşacaktır. Çeşitli sanayi dallarında, işbaşında eğitim kursları ülke genelinde standart bir hale getirilmelidir. Eğitim merkezleri ve kurslarını bitirecek elemanların nitelikleri ve ücretleri tespit edilmelidir.

2.1.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda iktisadi ve sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesi için imkân ve kaynakların en iyi bir şekilde kullanılması gerektiği, bu kaynaklardan en önemlisinin de insan faktörü olduğu belirtilmiştir. İnsan gücü kaynağının önemi: “Gerçekte kalkınmanın en önemli unsuru insan gücüdür. Kalkınma planlarının başarıya ulaşması gerekli sayıda ve nitelikte insan gücünün kalkınma çabasına gereken zamanda katılmasına bağlı bulunmaktadır.” şeklinde vurgulanmıştır. Bireylerin niteliklerinin ve meslek yeteneklerinin ise eğitim imkânlarıyla yükseltilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun yanında kalkınma planının ana hedefi olan toplumsal refahın artırılmasına yönelik de eğitim, sağlık gibi alanlarda sosyal amaçlı yatırımlar yapılacağı belirtilmiştir.

Eğitimin amacının bireylere değişen dünya şartlarına uyum sağlamaları için toplum içinde ve çalışma hayatında gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazandırılması olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda eğitimin kalıcı, faydalı ve ilgi çekici olması, öğrencileri ezberlemeye değil öğrenmeye teşvik etmesi, bağımsız düşünmeye yönlendirmesi ve kendilerine güvenmelerini öğretmesi gerektiği ifade edilmiştir. Çok yönlü bir eğitim anlayışının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu bağlamda kalkınma planı süresi içerisinde eğitim için iki amaçlı gelişme süreci öngörülmüştür: (1) iktisadî gelişmenin gerektirdiği insan gücünü yetiştirmek, (2) bütün vatandaşlara temel eğitim vermektir. Belirlenen amaçlar doğrultusunda Kalkınma Planının eğitim politikası aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

- » 3-6 yaş arasındaki çocuklara yönelik okul öncesi eğitim hizmetleri kapsamında bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıfları kurulacaktır. Kız enstitülerinde ise okul öncesi eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla çocuk yuvaları açılacaktır.
- » İlköğretim, ilkokul çağındaki bütün nüfusu kapsayacaktır. İlköğretim kademesindeki eğitim faaliyetleri, bir üst öğrenime devam etmeyenlere ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri kazandırmaya yönelik düzenlenecektir. Bu doğrultuda temel eğitim sonrası eğitime devam etmeyenlerin yeterli düzeyde eğitim almaları amacıyla ilköğretim programları yeniden düzenlenecek ve ilköğretimi tamamlayıcı yaygın eğitim programları geliştirilecektir. Diğer yandan sınırlı eğitim imkânlarından yararlanacak kişiler kabiliyetlerine göre seçmeler yoluyla tespit edilecektir.
- » İlköğretim kademesinde temel eğitimin amaçlarına uygun, gözleme ve deneye dayanan, oyunlardan yararlanan öğretim programları geliştirilecektir. İlkokullar, okuma-yazma seferberliği ile birlikte kamu kuruluşlarının çeşitli eğitim ve kültür faaliyetlerinin yararlandığı yaygın eğitim merkezleri olarak geliştirilecektir. Nüfusu ilkokul yapılabilecek büyüklükte olmayan köylerin okul ihtiyacını karşılamak amacıyla yatılı bölge okulları kurulmaya devam edecektir. Bu okullarda özel eğitim gerektiren çocuklar için imkânlar sağlanacak ve köylerde iş gücü ihtiyacı duyulan meslek alanlarına yönelik yaygın eğitim programları hazırlanacaktır.
- » Ortaokulda iş ve beden eğitimi dersleri, öğrencilerin seçecekleri mesleğe yönelik eğitim almalarına imkân sağlayacak şekilde geliştirilecek ve gezici laboratuvarlar kurulacaktır. Ortaokul seviyesindeki teknik ve meslek okulları; ebe yetiştiren köy ebe okulları, ilköğretmen okullarının ilk devresi, teknik tarım ve bahçivanlık okulları, imam-hatip okullarının ilk devresi ve sınırlı kapasiteli diğer meslek okullarını kapsamaktadır. Ayrıca köylerde ilkokulu bitirip eğitimine devam edemeyenlere yönelik ortaokullarda yatılılık imkânları genişletilecektir.
- » Ortaöğretim seviyesinde verilen eğitimin niteliğinin yükseltilmesi amacıyla öğretmen sayısı ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimi ile birlikte eğitim-öğretim araçlarından yararlanma artırılacak, öğretim programları geliştirilecek ve sınıflardaki öğrenci yoğunluğu azaltılacaktır. Liselerdeki kültür ve spor çalışmalarını artırıcı programlar düzenlenecektir. Modern tarım bilgisini, ormancılık ve hayvancılık alanları da dâhil olmak üzere geliştirmek ve yaymak için lise seviyeli tarım

okulları ile temel eğitim veren, köylerde yetişkinlerin eğitimini yürüten ve köy okulunu yaygın eğitim ve kültür merkezi olarak yöneten kişilerin yetiştirilmesi için ilköğretmen okulları açılacaktır. Bununla birlikte kadın iş gücünü ekonominin talep ettiği yönde istihdam edilmek üzere yetiştirmek için kız sanat enstitüleri ile mesleki eğitim veren ticaret liseleri geliştirilecektir. Lise seviyeli teknik okulların öğrenim süresi 4 yıla çıkarılacak ve eğitim-sanayi işbirliğinin sağlanması amacıyla okulların üretim faaliyetleri geliştirilecek, stajların ve uygulama çalışmalarının sanayi kuruluşlarında yapılması sağlanacak, sanayideki gelişmeler öğretim programlarına hızla yansıtılacak ve mezunların okul sonrası çalışmaları ile ilgili programlar düzenlenecektir.

- » Eğitim kademelerindeki dikey geçişler öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda gerçekleştirilecek, bu kapsamda ortaöğretim seviyesindeki okullardan mezun olanlar üst kademedeki okullara hazırlık sınıfları ve özel seçim sistemi ile geçebileceklerdir.
- » Fırsat eşitliği ilkesi doğrultusunda başarılı öğrencilerin ekonomik güçleri ve buldukları çevrenin şartları ile kısıtlanmaksızın temel eğitim sonrası tüm öğretim kademelerinde geniş bir burs ve parasız yatılılık sisteminin hayata geçirilmesi planlanmıştır. İmkânları yeterli olan öğrencilerden ileride ödeme şartı olan kredi sisteminden yararlanarak eğitim masraflarına sınırlı ölçüde de olsa katkı sağlamaları beklenmektedir.
- » Her kademedeki öğretim programları, ihtiyaç duyulan niteliklere göre bilimsel gelişmeler takip edilerek geliştirilecektir. Öğretmen yetiştirmede ve hizmet içi eğitimde bu hususlar özellikle gözetilecektir. Öğretim programları beden ve sanat eğitimi programları ile desteklenecektir. Genel, mesleki ve teknik eğitimin bütün kademelerinde ders programları arasında, tek bir eğitim anlayışına uygun olarak, birlik sağlanacaktır.
- » Bir alanda insan gücü ihtiyaçları kesin olarak belli olmadan, özellikle mesleki ve teknik öğretim alanında yeni meslek dal veya kademeleri ile ilgili eğitim bölümleri ve yeni okullar açılmayacaktır. Açılacak her okul veya kademenin mezunlarının hakları ve statüsü öğrenci alımı yapılmadan ayrıntılı olarak tespit ve ilân edilecektir.
- » Her kademedeki ihtiyaçlara uygun olarak gece öğretimi verilecektir. Bu hizmetin, söz konusu eğitim kurumunun gündelik faaliyetlerini ve bilimsel gücünü aksatmadan verilmesi esastır. Bu gibi sakıncaların doğabileceği durumlarda gece öğretimi yapılmayacaktır.
- » Yaygın eğitim: “Yetişkinlere okuma-yazma öğretmek, temel bilgiler vermek, en son devam ettikleri öğretim kademesinde edindikleri bilgi ve kabiliyetleri geliştirmek ve hayatını kazanmasını sağlayacak yeni imkânlar kazandırmak amacıyla verilen okul dışı eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda örgün eğitimin yanında, vatandaşlık haklarının kullanılması ve görevlerinin yerine getirilmesi yönünden gerekli olan okuryazarlık eğitimi ile toplumun bilgi seviyesini yükseltmek ve çeşitli çalışma konularında ve özellikle sanayide verimliliği artırmak üzere yaygın eğitim çalışmalarına ve yetiştirme programlarına öncelik verilecektir. Ekonomik talebe göre halk eğitimi, hizmet içi eğitim ve kadınlara yönelik eğitim çalışmaları gerçekleştirilecektir. Tüm bu çalışmalar doğrultusunda kalkınma planı döneminde bütün kamu kuruluşlarının ve gönüllü katılmaların çalışmasıyla bir “okuma-yazma seferberliği” anlayışı içinde 5 milyon kişiye okuma-yazma öğretilmesi hedeflenmiştir.
- » Kamu eğitim kurumlarındaki talep yoğunluğunun azaltılması amacıyla özel eğitim kurumlarında eğitim hizmeti sağlanacak ve sürekli izlenerek belirli eğitim ve fiziki standartları sağlamaları açısından denetimleri gerçekleştirilecektir.
- » Eğitimle hizmetin birbirinden ayrılamayacağı millî savunma, sağlık, tarım ve emniyetle ilgili eğitim kurumları dışındaki bütün eğitim kurumlarının Millî Eğitim Bakanlığına bağlanması tamamlanacaktır.
- » Öğretmen yetiştiren kurumların bina, teçhizat ve öğretim kadrolarının istenen niteliğe ulaştırılması öncelik taşıyacaktır. Diğer yandan öğretmenlerin diğer çalışma alanlarına kaymalarını önleyici, bölgesel dağılımını dengeleyici, mevcut öğretmenlerden azamî yararlanmayı sağlayıcı bir politika uygulanacaktır.

- » Tüm eğitim yapıları için hizmetleri aksatmayacak şekilde farklı eğitim alanlarına uygun asgari standartlarda tip proje yapılar geliştirilecek ve uygulanacaktır.

2.1.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Ülkemizin uzun dönemli amaçları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçlar; yaşam seviyesinin yükseltilmesi, sanayileşme, dış kaynaklara bağlılığın azaltılması, istihdam sorununun çözümlenmesi ve gelir dağılımının iyileştirilmesidir. Türk Millî Eğitiminin genel amacı ise; tüm vatandaşları Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı; millî, ahlaki, insanî ve kültürel değerleri koruyan, insan haklarına değer veren, Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen, geniş bir dünya görüşüne sahip, çağdaş bilim ve teknolojinin gereklerine uygun, Türk toplumunun planlı kalkınma hedeflerine cevap veren, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde en üst seviyede bireyler olarak yetiştirmek; onlara kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunabilecekleri bir meslek edinmeleri için gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak olduğu ifade edilmektedir. Bu genel amaç ışığında eğitim sisteminin amacının: “*Tüm vatandaşlara ortak temel eğitim sağlama ve uzun dönemli kalkınma hedeflerini gerçekleştirecek nitelik ve nicelikteki insan gücünü yetiştirmek*” olduğu belirtilmektedir. Belirlenen tüm bu amaçlar doğrultusundan, toplumun refah ve mutluluğunun artırılması hedeflenmektedir. Plan sürecinde eğitim sisteminin ülkenin değişen gereksinimleri doğrultusunda bireyler yetiştirecek şekilde geliştirileceği ifade edilmiştir.

Planda eğitim açısından uluslararası incelemeler yapılmış, orta ve yükseköğretimdeki okullaşma oranları, ortaöğretimdeki öğrencilerin genel ve mesleki-teknik öğretim dallarındaki dağılımı, eğitim harcamalarındaki artış kapsamında Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkeleri ve OECD ülkeleri bağlamında karşılaştırmalı analizler yapılmıştır. İncelemeler sonucunda eğitimle ilgili mevcut sorunlar ve eksiklikler ortaya konulmuştur. Bu kapsamda eğitim konusunda yaşanan sorunların en önemli nedeni olarak eğitimdeki organizasyon yetersizliği gösterilmektedir. Bu bağlamda dar gelirli öğrencilere sağlanan olanakların sınırlılığı; eğitim kurumlarının, öğretmenlerin ve eğitim araç-gereçlerinin yurt geneline dengesiz dağılımı, ikili öğretim sistemi, donanımı yetersiz olarak açılan programsız okullar, öğretmen açığının meslekten olmayan kişilerle kapatılmaya çalışılması gibi sorunlar tespit edilmiştir.

Kalkınma planında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan “eğitim reformu” çalışmaları genel kalkınma planları ile ilişki kurulmadan yürütülmesi nedeniyle bütünlüğe kavuşmadığı tespitinde bulunulmuştur. Plan dönemine kadar eğitim süreci; toplumun insan gücü ihtiyaçlarına göre ağırlık verilmesi gereken alanlar yerine, sosyal talebin de baskısıyla, kapasite yaratılması kolay ve maliyeti düşük alanlarda gelişmiştir. Bunun sonucunda bazı alanlarda insan gücü fazlası, ekonomik açıdan önemli bazı alanlarda ise insan gücü açığı ile karşılaşmıştır. Nicelik sorunu yanında, eğitim sistemi ve programları ile üretim faaliyetleri ve iş piyasası arasında uyum sağlanamadığından, yetiştirilen elemanların ekonomik ve sosyal kalkınma gereklerine uygun nitelikte olmamasının da önemli bir sorun olarak ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda uzun vadede eğitim sürecinin planlanmasında üretim-insan gücü-eğitim sistemi arasında ve kişilerin talepleri, bölgeler, gelir grupları ile eğitimin içeriği arasında dengenin sağlanması üzerinde durulacağı planlanmaktadır.

Planda insan gücü sayısında artış olduğu fakat yurt geneline dağılımının dengesiz olduğu; belirli alanlardaki ihtiyacın özellikle öğretmen, sağlık personeli ve teknik eleman açığının giderilmesi gerektiği belirtilmektedir. Eğitim sisteminin bir bütün, devamlı ve dinamik bir süreç olduğu ve esnek yapıda olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda planda; tüm eğitim örgütlerinde yapılacak düzenlemeler ile eğitimde araştırma-geliştirme temeline dayanarak gelişmelerin etkili bir şekilde uygulanabilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca uzun vadede mesleki ve teknik yaygın eğitimin, belirli alanlardaki insan gücü ihtiyaçlarını karşılamada etkili bir araç olarak kullanılacağı belirtilmiştir.

Örgün eğitim sisteminin ekonomik ve sosyal yapının gereklerine uygun, dinamik koşullara ve değişimlere açık olması gerektiği; yaygın eğitim sisteminin ise örgün eğitimdeki eksiklikleri gidermesi ve üretim sürecine geçen bireyleri gerekli bilgi ve becerilerle donatarak verimliliğin artırılmasını sağlaması gerektiği vurgulanmaktadır. Örgün eğitim ile karşılanamayan insan gücü açığının genel ve özellikle mesleki-teknik yaygın eğitim programlarına dâhil edilmesi planlanmaktadır. Yaygın eğitim kapsamında; pratik sağlık, pratik tarım ve pratik sanat okulları geliştirilecek ve iş öncesi eğitim merkezleri ile işbaşı eğitim sistemi planlaması yapılacaktır. Pratik sanat okullarının çeşitli modüllerini

bitiren öğrencilerden başarılı olanların teknik liselerin hazırlık sınıflarını başarmak kaydı ile bu okullara geçebilecekleri, doğrudan teknik liselere girmiş öğrencilerden hazırlık sınıfını başaramayanların da ikinci yıl pratik sanat okullarına geçmelerine imkân tanınacağı belirtilmiştir. Ortaöğretimi bitirenler, yine kısa süreli ve ivedilikle yetiştirilmesi gereken bazı meslek elemanlarına yönelik kurulan okullara devam edebilecekleri gibi, kuruluşların aynı amaçla kuracakları meslek ihtisas merkezlerinde de eğitim alabileceklerdir. Ayrıca ortaöğretim ve onun üstündeki kısa süreli eğitimden geçen kişilerin, yeniden düzenlenecek yükseköğretim sınavında barajı geçmeleri şartıyla yükseköğretime devam etmelerine imkân tanınacağı ifade edilmiştir. Kalkınma planında temel alınan eğitim politikaları kapsamında belirlenen başlıca hedefler şunlardır:

- » Okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda temel eğitim kademesinde ilkokullarda yüzde 100, ortaokullarda yüzde 50,7, ortaöğretim kademesindeki genel liselerde ise yüzde 13,4 olması hedeflenmektedir.
- » Tüm eğitim kademelerinde niteliğin yükseltilmesi amacıyla öğretim program ve yöntemleri devamlı olarak yenilikleri yansıtıcı şekilde güncellenecek, kalkınma çabalarına katkıda bulunabilecek ve Atatürkçü yaklaşıma sahip bireylerin yetiştirilmesi amacına yönelik olarak düzenlenecek; eğitim araç-gereçleri ise uluslararası standartlara uygun sayı ve nitelikte temin edilecektir.
- » Millî Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere tüm eğitim örgütleri yeni düzenlemeler ile araştırma-geliştirme temeline dayanan ve eğitimle ilgili yenilikleri devamlı olarak izleyerek koşullara uygun şekilde yurt genelinde uygulayan bir yapıya dönüştürülecektir.
- » Öğrenci/öğretmen ve öğrenci/derslik oranları modern standartlara uygun hale ulaştırılması için öğretmen istihdamı ve fiziki yatırım konularında gerekli yatırımlar gerçekleştirilecektir.
- » Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi ve bireylerin yeteneklerine uygun eğitim imkânlarına ulaşabilmeleri için burs, kredi ve parasız yatılılık sistemleri yeniden düzenlenecektir. Eğitime erişim konusunda bölgesel farklılıklar giderilerek eğitim kurumlarının yurt geneline dağılımında planlama yapılacaktır. Bu kapsamda nüfuslarının azlığı nedeniyle ilkokul açılması uygun olmayan köyler için yatılı bölge okullarının açılması ve yükseköğretim kurumlarının yurt düzeyinde dengeli dağılımı sağlanacaktır. Sosyal adaletin sağlanabilmesi amacıyla ise kız öğrencilerin toplam öğrenciler içindeki oranının artırılması konusunda çalışmalar yapılacaktır.
- » Okul öncesi eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı ve ilgili diğer kurumlarla birlikte bir model geliştirilecek ve özel sektör okul öncesi eğitim konusunda teşvik edilecektir. Plan döneminde Ankara, Adana, Bolu, Gaziantep ve Zonguldak olmak üzere toplam 6 anaokulu açılmıştır. 1970-1971 eğitim-öğretim yılında ana sınıflarının sayısı 118'e, özel sektördeki anaokullarının sayısı ise 70'e yükselmiştir. Diğer yandan kız meslek liseleri bünyesindeki anaokulları, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının çocuk yuvaları ve belli iş yerlerinde kanunen açılması gereken çocuk yuvaları ile anaokulları uygulaması genişletilecek, bu birimlerin standartları ve eğitim programları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenecek ve gerekli denetlemeler yapılacaktır.
- » İlk 5 yılı zorunlu olan temel eğitimin süresi 8 yıla çıkarılmıştır. Bu kapsamda uzun vadede 1995'de temel eğitimin birinci kademesindeki nüfusun tümüne, ikinci kademesindeki nüfusun ise yüzde 75'ine eğitim olanağı sağlanması hedeflenmiştir. Ortaöğretimde okullaşma oranı 1995'de yüzde 45 dolaylarına ulaşması ve bu eğitim kademesindeki öğrencilerin yüzde 35'inin genel liselere, yüzde 65'inin mesleki ve teknik liselere devam etmesi öngörülmüştür. Diğer yandan yeniden düzenlenen sistem bağlamında temel eğitimde ihtiyaç duyulan nitelik ve nicelikte sınıf ve dal öğretmenleri istihdam edilecek, okulların ihtiyaç duyduğu ders kitapları ve araç-gereçler tespit edilerek temin edilecektir. 8 yıllık temel eğitim kapsamında geliştirilen öğretim programları çevrenin şartları dikkate alınarak ve teknik, sanat, tarım konularına ağırlık verilerek hazırlanacak, eğitim süresince bireylere yeteneklerine göre bilgi ve beceri kazandırarak mesleğe ve bir üst eğitim kademesine yöneltecek, ayrıca bu düzenlenen programlarda öğrencilere ezbercilik yerine inceleme ve doğru düşünce alışkanlıkları kazandırmak esas olacaktır.

- » Temel eğitim, okuma-yazma ve vatandaşlık eğitimi yanında bu kademeyi bitirenlerin üretim sürecinde yararlanacakları, ekonomik hayata dönük meslek ve beceri programları ile desteklenecektir. Bireylerin çalışma hayatı ve üst eğitim kademeleri için gerekli bilgi ve becerilerle donatılması ve yöneltme hizmeti ile öğrencilerin yeteneklerine uygun üst eğitim kurumlarına devam etmeleri sağlanacaktır. Bu kapsamda ortaokul kademesinde ilk öğretmen okullarının ilk devresi, teknik tarım ve hayvancılık okulları, sağlık okulları, imam-hatip okulları, kız sanat okulları ve ticaret liselerinin ilk devresinde öğrencilere mesleki eğitim verilecektir. Ayrıca temel eğitim kapsamında ilkokul ve ortaokul öğretim programları arasındaki uyumsuzluk giderilecektir.
- » Ortaöğretim genel, teknik ve mesleki liselerden oluşacak, temel eğitimin ikinci döneminde öğrenciler kabiliyetlerine uygun olarak bu dallara yöneltilenlerdir. İnsan gücü ihtiyaçlarına göre mesleki ve teknik liselerin kapasiteleri artırılacak, öğretim programları genel liselerinkinden farklı ve öğretim süresi 3 yıl olacak şekilde düzenlenecektir. Plan döneminde lise seviyeli meslek okulları ilköğretmen okulları, kız enstitüleri, tarım okulları, orman tekniker okulları, otelcilik okulları, imam hatip okulları, ticaret liseleri ve sağlık kolejlerinden oluşmaktadır. Diğer yandan üretime dönük, modern sanayi ve teknolojinin gerektirdiği teknisyenlerin yetiştirilmesi amacıyla teknik liseler açılacaktır. Akademik öğrenime ağırlık verilerek daha çok üniversite ve yüksekokullara öğrenci yetiştiren genel liseler ise nitelik ve nicelik yönünden amaçlarına uygun hale getirilecektir. Genel liselerde gözlem ve deneye dayalı olarak hazırlanacak öğretim programları için gerekli ders araçları yapılacak veya temini sağlanacaktır. Genel, mesleki ve teknik liselerin ilk yıllarında aynı kültür programları uygulanarak ilk yılın sonunda öğrencilere liseler arası geçiş imkânı sunulacaktır. Bu okulları bitirenlerin büyük ölçüde kendi alanlarında çalışmalarını sağlamak için çalışma koşulları, özellikle istihdam, ücret ve personel politikalarında düzeltmeler yapılacaktır. Ayrıca yükseköğretime geçiş sınavları uygulanan eğitim türlerine göre düzenlenecektir. Bazı meslek dallarında ivedilikle yetiştirilmesi gereken insan gücü için orta ve yükseköğretim kademeleri arasında çeşitli kurslara yer verilecektir.
- » Eğitim kademelerini tamamlayan kişilerin üretim süreci ve çalışma hayatında istihdam durumları devamlı olarak izlenerek tespit edilen ihtiyaçlara ve değişen şartlara göre eğitim sistemi dinamik bir şekilde geliştirilecektir.
- » Eğitim sistemi, en alt kademelerinden itibaren tüm bireylere modern sanayileşmenin gerektirdiği vasıfları kazandırarak çalışma hayatına katabilecek bir yapıya kavuşturulacak; bu sayede eğitimle üretim arasında tam bir ilişki kurulacaktır.
- » Mesleki ve teknik okullarda görülen terk sorununa yönelik bir araştırma yapılarak gerekli tedbirler alınacaktır. Ayrıca mesleki ve teknik liseler ile genel liseler arasında öğrencilerin beceri ve başarı durumlarına göre çift yönlü bir geçiş sağlanacak ve gerekli yönlendirme çalışmaları ile genel liselerden mesleki ve teknik liselere doğru olan tek yönlü başarısız öğrenci akışı önleneyecektir.
- » Geliştirilecek rehberlik hizmetleri ile öğrenciler yeteneklerine göre bir üst öğretim kurumunu seçmeye yöneltilenlerdir.
- » Yurt dışında bulunan işçilerin çocuklarının temel eğitim sorununun çözümlenebilmesi için durum ve ihtiyaç saptaması ile ilgili araştırmalar yapılacak ve bu çocuklara süratle eğitim imkânları ulaştırılacaktır.
- » Tüm genel yaygın eğitim faaliyetleri gönüllü örgütlerin katılımını da sağlayacak şekilde Halk Eğitimi Genel Müdürlüğüne yürütülecektir.
- » Olgunlaşma enstitüleri, 1973-1974 öğretim yılından itibaren "Araştırma ve Olgunlaşma Merkezleri" olarak faaliyete geçecek; öğretmen, öğrenci ve diğer araştırmacıların bu merkezlerde uygulama, araştırma, geliştirme ve yayma çalışmalarını yapmalarına imkân sağlanacaktır.

2.1.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eğitim-öğretim kapsamında genel amaç: "Her düzeyde eğitimi, Türk ulusunun öz değerlerini koruyarak geliştirip, çağın teknolojik olanakları da değerlendirilerek, tüm yurda yaymak, eğitimden yararlanmada olanak eşitliği sağlamak, eğitimi hızlı, sağlıklı ve demokratik gelişme gerekleriyle uyumlu kılmak" şeklinde ifade edilmektedir. Ulusal eğitime vurgu yapılan Planda, ulusal birliğin sağlanmasının, Atatürk ilkeleri ve Anayasa doğrultusunda milliyetçiliğin ve çağdaş uygarlığa yatkınlığın öneminin, toplumsal barış ve dayanışmanın, manevi gücün, demokratik anlayış ve düşünce özgürlüğünün, hoşgörünün ve araştırmacılığın geliştirilmesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca eğitim, tüm yaşamı içeren bir süreç olarak tanımlanmıştır. Buradan hareketle; eğitim sisteminin, bireylerin fiziki ve toplumsal çevresini geliştirme yeteneğini kazanmalarında ve toplumun daha ileri bir gelişme aşamasına götürülmesinde etken olacak şekilde yeniden düzenlenmesi planlanmıştır. Eğitim programlarının içeriğinin ise laik, özgürlükçü, demokratik rejim ve Anayasa'da tayin edilmiş olan Devletin niteliklerine uygun şekillendirileceği ifade edilmiştir.

Kalkınma planı dönemine kadar geçen süreç incelendiğinde farklı eğitim kademelerini bitiren insan gücü sayısında artış olduğu ancak bu artışın kademeler arasında dengeli dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte eğitime ayrılan kaynakların sınırlı olması ve eğitim içeriğinin ekonominin ve toplumun değişen koşullarına uyacak biçimde şekillendirilememesi eğitim hizmetlerinin toplumun tüm kesimlerine dengeli ve verimli bir biçimde yaygınlaştırılmasına engel olmakta, bu nedenle sosyal adalet ve fırsat eşitliği gerçekleştirilememektedir. 1977-1978 eğitim-öğretim yılında ilkokul çağında olup okuma imkânı bulan çocukların oranı yüzde 87,5'tir. Buna göre okul çağındaki bir milyon çocuk okuma imkânından yoksun bulunmaktadır. İlköğretimdeki bu okullaşma oranı bölgeler ve kız-erkek öğrenciler açısından da büyük farklılıklar göstermektedir. Özellikle Doğu bölgelerimizde altyapı tesislerinin yetersiz, köy birimlerinin ufak ve çok dağınık olması, okullaşmada öngörülen artış hızına ulaşmayı güçleştirmektedir. Diğer yandan okul sayılarının, dersliklerin ve araç-gereçlerin yetersiz, öğretmen dağılımının dengesiz ve ilkokul öğretim programlarının temel eğitimin amaçlarına göre geliştirilememiş olması ilköğretim kademesindeki eğitimin niteliğini düşürmektedir. Ortaöğretim kademesinde okullaşma oranları planlanan seviyeye yükselmekle birlikte plansız okul açılması, nitelik ve dağılım yönünden öğretmen dengesizliği sorunları devam etmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde, bu okullara artan talep doğrultusunda okullardaki öğrenci kapasitesi, öğretmen sayısı, makine ve teçhizat gibi araç-gereçlerin yetersiz düzeyde kaldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Kalkınma Planında orta nitelikli teknik insan gücü gereksinimine vurgu yapılmış ve eğitim yatırımlarında bu ihtiyaca yönelik insan gücü yetiştiren kurumlara ağırlık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Belirlenen insan gücü hedefleri doğrultusunda mesleki eğitime ve teknik öğretime öncelik verilmesi planlanmıştır. Aynı zamanda liselerden mezun olan öğrencilerin yükseköğretime geçişinde bölgeler ve yerleşim yerleri, cinsiyet, gelir düzeyi, baba mesleği ve okul türü açısından fırsat eşitsizliklerinin arttığı yönünde tespit edilmiştir. Planda eğitimin sosyal adaleti, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamada etken bir araç olması gerektiği vurgulanarak; ortaya çıkan fırsat eşitsizliklerinin giderilmesine yönelik politikalar uygulanacağı planlanmıştır.

Diğer yandan yaygın eğitim çalışmalarının Birinci ve İkinci Planlarda belirli bir sistem çerçevesinde ele alınmadığı, Üçüncü Planda bir sistem oluşturulmasının amaçlandığı ancak yaygın eğitim faaliyetlerinde bulunan kurumlar arasında eşgüdüm sağlanamadığı, nitel ve nicel yönden dönemin ihtiyaçlarına cevap verilemediği ve faaliyetler arasında bir bütünlük sağlanamadığı tespit edilmiştir. İşbaşı eğitim ve hizmet içi eğitim etkinliklerinde öngörülen gelişmelerin gerçekleştirilemediği, programların içeriklerinin esnek yapıdan uzak, yüksek maliyetli ve kaynak israfına yol açtığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak örgün eğitim dışında kalan bireylerin eğitim eksikliklerini giderici ve çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırıcı yönde kapsamlı bir yaygın eğitim sisteminin düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Tüm bu sorunların çözülmesi amacıyla kalkınma planında temel alınan eğitim politikaları kapsamında belirlenen hedefler ise şunlardır:

- » Okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda temel eğitim kademesinde ilkokullarda yüzde 100, ortaokullarda yüzde 60, ortaöğretim kademesinde ise yüzde 37 olması öngörülmektedir.
- » Örgün ve yaygın eğitim birbirini tamamlayacak biçimde geliştirilecek, eğitim sistemi içindeki

kademeler arasındaki kopukluk giderilecektir.

- » Eğitimde fırsat ve imkân eşitsizliğini giderici önlemler hızlandırılacaktır.
- » Millî Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere eğitimle ilgili tüm örgütlerin eğitimde öngörülen gelişmeleri etkili olarak uygulayacak ve yurt düzeyine yayacak biçimde yeniden düzenlenmeleri sağlanacaktır.
- » Yeni bir kurumsal yapıya kavuşturulacak olan eğitim sisteminde, plan disiplini dışında okul açma uygulaması önlenerek, teknik eğitime yönelik okulların açılmasına, sanayinin gelişmesi doğrultusunda ve bölgeler arası dengeyi gözeterek biçimde öncelik verilecektir.
- » Okul öncesi eğitim, kentleşmiş bölgelerden başlamak üzere özellikle gecekondu ve işçi çocukları hedef alınarak pilot uygulamalar kapsamında geliştirilecektir. Pilot uygulama sonuçlarına göre ve yapılacak yeni düzenlemelerle eğitim sisteminin rasyonel bir yapıya kavuşturulmasından sonra sistemin bütünlüğü dikkate alınarak ve mevcut kapasitelerden yararlanılarak yaygınlaştırılacaktır.
- » Temel eğitimin ilkökul kademesinde kır-kent, cinsiyet ve bölgelerarası dengesizliğin ortaya çıkardığı farklılıkları giderecek bir yapıya kavuşturulacaktır. Bu kademedeki derslik/öğrenci ve öğretmen/öğrenci oranında ve araç-gereç standartlarında nicel ve nitel gelişme sağlanacaktır. Üçlü eğitimin en azından ikili öğretime dönüştürülmesi için gerekli önlemler alınacaktır. Bu kapsamda büyük kentlerde gerekli arsaların sağlanması konusunda belediyeler tarafından öncelik verilecek, imar planlarında gerekli değişikliklerin yapılması sağlanacaktır. Ayrıca ilkökul yapım sürecinin hızlandırılması amacıyla yapım süreçlerinde yeni düzenlemeler gerçekleştirilecektir. Okulsuz köylerin tümünün okula kavuşturulması ya da bu bölgelerdeki çocukların okuma olanağı elde edebilmeleri için, yıllık programlarda özel önlemler getirilecek ve uygulanacaktır. Diğer yandan bu kademedeki ders kitabı giderleri ile köylere ve gecekonduya hizmet götürülen ilkökullardaki öğrencilerin eğitim araç-gereç ve kırtasiye ihtiyaçları devlet tarafından karşılanacaktır.
- » Temel eğitimin ortaokul kademesinde hedeflenen okullaşma oranının sağlanmasına yönelik fiziki kapasite artırılacaktır. Yatılı bölge okullarının tam kapasite ile kullanımının sağlanması amacıyla gerekli önlemler alınacak, paralı ve parasız yatılılık imkânları artırılacaktır. Bu kademedeki sonra bir üst öğretime devam etmeyen öğrencilerin istihdam sürecine daha etkin katılmaları amacıyla yerel örgütlerin de desteğiyle uygulamalı eğitim almaları sağlanacak, özellikle kırsal kesimdeki ortaokullarda tarım, hayvancılık, kooperatifçilik gibi konuların işlenmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Temel eğitimin her iki kademesinin de bu amaçlar doğrultusunda program içerikleri ve öğrenim süreleri düzenlenecektir.
- » Ortaöğretim kademesinde bütünleşmiş bir sistem oluşturularak gençlerin çok boyutlu gelişmeleri, üretim sürecine daha etkin katılmaları, öğrenimde dallar arası geçiş yapabilmeleri ve bu bağlamda gençler arasındaki yabancılaşmanın azaltılması planlanmaktadır. Bu kademedeki teknik lise, endüstri meslek lisesi, kız meslek lisesi, öğretmen lisesi, ticaret meslek lisesi, imam hatip lisesi, sağlık meslek lisesi, tarım meslek lisesi, ev ekonomisi meslek lisesi ve hayvan sağlık memurları okulları kapsamında eğitim-öğretim hizmetleri verilmektedir. Mesleki ve teknik liseler ve kız meslek liseleri üretim sürecinin ihtiyaç duyduğu alanlardaki programları içerecek ve teknik liselerde hem kız hem erkek öğrenciler eğitim görebilecektir. Mesleki ve teknik öğretime yönelik öğrencilere burs verilecektir. Mesleki ve teknik eğitimde sanayi katkısı sağlanacak, kamu yatırımcı ve işletmecilerle kuruluşlarla iş birlikleri gerçekleştirilecek, iş alanında kazanılan bilgi ve becerilerin eğitimde geçerli bir kredi sistemiyle değerlendirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca mesleki ve teknik okulların döner sermayeleri eğitim ve üretimi birleştirecek şekilde uygulanacak ve eğitim için araç-gereç üretimi yapılabilecektir. Bu alandaki öğretmen ihtiyacının giderilebilmesi için ise öğretmen yetiştiren kaynaklar artırılacak, bu kapsamda öğretmen yapan yükseköğretim kurumlarından ve endüstride çalışan çeşitli düzeylerdeki teknik elemanlardan yararlanılacak ve meslek dersi öğretmenlerinin ücret sistemi geliştirilecektir. Sağlık meslek

liselerinin sayı ve kapasiteleri artırılacak ve niteliği artırıcı uygulamaya ağırlık veren öğretim programları geliştirilecektir. Tarım okullarında ise öğretim, modern tarımın özellikle tarımda mekanizasyonun gereklerine uygun şekilde düzenlenecektir.

- » Yaygın eğitim, örgün eğitimi tamamlayacak bir sistem olarak düzenlenecek, istihdam alanında kazanılan beceri ve deneyimler okul içi eğitimle eş olarak değerlendirilecek, örgün ve yaygın eğitim sistemleri arasında bütünlük sağlanarak geçişlere olanak verici esnek bir yapı oluşturulacaktır. İstihdam süreci içinde bulunan nitelikli elemanlardan özellikle teknik eğitimde eğitici personel olarak yararlanılması sağlanacaktır. Mesleki ve teknik yaygın eğitim etkinliklerinin geliştirilmesinde, istihdam koşullarını dikkate alan, iş analizlerine dayalı eğitim programları geliştirilecektir. Gezici köy kursları, ilgili kuruluşların iş birliği ile tarım sektöründe çalışanlara tarım, hayvancılık, tarım alet ve makineleri konularında eğitim yapacak bir içeriğe kavuşturulacaktır.
- » Her kademedeki mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilecek, ilgili okullardaki okullaşma oranları artırılacaktır.
- » İşbaşında eğitim ve çıraklık eğitimi, örgün eğitimle bağlantılı olarak Devlet gözetimi altında düzenlenerek yaygınlaştırılacaktır. Çıraklıkların hakları güvence altına alınacaktır.
- » İşsizlik sorununun çözülebilmesi amacıyla gelişme sürecinde geçerlilik kazanacak alanlarda işsizlerin meslek edinebilmelerini kolaylaştırıcı bir sürekli meslek eğitimi düzeni kurulacaktır.
- » Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin okullardan başlayarak örgütlü, geniş ve bilimsel biçimde tüm yurttaki yaygınlaşması desteklenecektir.
- » Herhangi bir dalda eğitime başlayan öğrencilere, istek ve yeteneklerine göre dal değiştirebilme olanağı sağlanacaktır.
- » Görerek-işiterek eğitim teknolojisi her eğitim dalı ve kademesinde yaygınlaştırılarak eğitim hizmetlerinden yararlanan genç ve yetişkinlerin sayısı artırılacaktır.
- » Tüm kademelerde eğitimin; ezberciliğe dayanan, kişiliği geliştirmekten çok kalıplaştıran, bilgi yoğunluklu içeriğinin değiştirilmesi sağlanacaktır.
- » Yapararak-yaşayarak eğitim anlayışı ile çocukların ve gençlerin mesleklerine daha iyi hazırlanmalarını, kalkınmaya katkı sunmalarını ve birçok alanda beceriler edinmelerini sağlanacaktır.
- » Farklı eğitim kademelerindeki öğretmen gereksinimini karşılayabilecek esnek bir öğretmen yetiştirme sistemi geliştirilecektir. Öğretmenlerin eğitim sürecine daha verimli bir biçimde katkıda bulunabilmelerini sağlamak, öğretmenlik mesleğine katılımı özendirme amacıyla istihdam koşullarının iyileştirilmesi ve özellikle mesleki bilgi birikimlerini sürekli olarak yenileyebilmeleri sağlanacaktır.
- » Yetişkinler için yurdun her kesiminde sürekli mesleki eğitim olanakları sağlanacaktır.
- » Halk kültür evlerinin yurt düzeyinde yaygınlaştırılmasında, yörelerdeki halk eğitim merkezleri ile diğer olanaklardan yararlanılacak; bu amaçla Millî Eğitim Bakanlığı ile bir program çerçevesinde iş birliğine gitmeleri sağlanacaktır.
- » Plan döneminde toplam eğitim yatırımlarının yüzde 33'ü temel eğitim, yüzde 22,4'ü ortaöğretim, yüzde 17,5'i yükseköğretim, yüzde 3,3'ü yaygın eğitim, yüzde 3,9'u kültür ve yüzde 2,9'u gençlik ve spor yatırımlarına ayrılacaktır.

2.1.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörülen kalkınma hızının gerçekleşebilmesi için öncelikle eğitim çağındaki nüfusun hazırlanarak nitelikli hale getirilmesi gerektiği; bu doğrultuda 15-64 yaş arasındaki nüfusa daha fazla istihdam alanı açılması ve örgün eğitim, yaygın eğitim, hizmet öncesi eğitim ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Ülkenin geleceği için büyük önem taşıyan gençlerin eğitim, beslenme, sağlık, barınma ve istihdamının bir politikalar bütünü olarak ele alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda gençlerin her alanda gelişmelerinin sağlanması odağında girişimcilik, yapıcılık, hoşgörülü olma, çalışmayı sevme, birlikte çalışma ve sorumluluk yüklenme gibi karakter özelliklerinin de geliştirilmesi üzerinde durulacağı aktarılmıştır.

Kalkınma planında eğitimin temel hedefinin bireylere Atatürk ilke ve inkılaplarının benimsetilmesi, iyi vatandaşlar yetiştirilmesi, Ülkemizin menfaatlerinin farkında olan ve bunları müdafaa eden nesillerin kazanılması olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte eğitim sisteminin her kademesinde bireylerin teknolojik, ekonomik ve sosyal değişimlere uyum sağlayabilecekleri temel bilgi, beceri ve kültürü kazanacak şekilde yetiştirilmelerinin temel alınacağı belirtilmiştir. Kalkınmanın gerektirdiği insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla, eğitim ve öğretim hizmetlerinin hayata dönük olması ve eğitim sisteminin her kademesinde niteliğin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca eğitimin hayat boyu devam eden bir süreç olarak kabul edileceği ve eğitim politikalarının bu kapsamda geliştirileceği ifade edilmiştir.

Plan dönemine kadar süregelen çalışma ve düzenlemeler doğrultusunda Millî eğitimin, sayısal gelişmelere rağmen toplumun ihtiyaçlarına cevap veremediği tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile eğitim sektöründe kullanılan kaynaklar oranında nitelik ve nicelik yönünden hedeflenen gelişmenin sağlanamadığı görülmüştür. Bununla birlikte ortaöğretim seviyesinde mesleki ve teknik eğitimde yaratılan ek kapasite, organizasyon ve program yetersizliği nedeniyle doldurulamamıştır. Ayrıca kalite düşüklüğü ve meslek kazandırıcı yaygın eğitimin, eğitim sistemi bünyesine entegre edilememiş olması maliyetleri yükseltmiştir. Sonuç olarak geçmiş planlarda insan gücü hedefleri ile öngörülen orta kademe teknisyen eğitimi gerçekleştirilememiştir. Bu sebeplerle Kalkınma Planında mesleki ve teknik eğitim kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Kalkınma planında temel alınan eğitim politikaları kapsamında belirlenen başlıca hedefler şunlardır:

- » Okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda ilköğretim kademesinde okul öncesi eğitimde yüzde 10, ilkokullarda yüzde 100, ortaokullarda yüzde 75, ortaöğretim kademesinde ise yüzde 39,4 olması öngörülmektedir.
- » Eğitim alanında fırsat eşitliği sağlanacaktır.
- » Eğitimin her kademesinde öğrencilere kazandırılacak bilgi ve beceriler hayata dönük olması sağlanacaktır.
- » Öğretim programları içerik ve yöntemler açısından günün şartlarına uygun hale getirilecektir.
- » Örgün eğitimin her kademesinde yabancı dil eğitimine seçmeli ve kademeli olarak ağırlık kazandırılacak ve bu kapsamda gerekli olan öğretim programlarının hazırlanması ve öğretmen ihtiyacının karşılanması için gereken çalışmalar yapılacaktır.
- » İlköğretim kademesi; okul öncesi eğitim, ilkokul ve ortaokulu kapsamaktadır. Öğrenciyi tanıma, yöneltme, üst öğrenime ve mesleğe hazırlama; diğer eğitim basamaklarıyla ve çevreyle bütünleşme ilköğretimin temel özellikleridir. Okul öncesi eğitim kapsamında çalışan annelerin yoğun olduğu şehir merkezleri ile sosyo-ekonomik durumu elverişsiz ailelerin yaşadığı gecekondu bölgelerinde ve kalkınmada öncelikli kesimlerde anasınıflarının hızla yaygınlaştırılması sağlanacaktır. İlkokul ve ortaokullarda özel eğitim gerektiren (geri ve üstün zekâlılar; görme, işitme, konuşma ve ortopedik engelliler; uyumsuzlar ve sürekli hastalığı olanlar) çocukların eğitimine gereken önem verilecektir. Üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklara özel eğitim hizmetlerinin götürülmesi bir programa bağlanacaktır. Bu amaçla; özel eğitim alanında görev alacak öğretmen ve personelin yetiştirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır. Ortaokullarda mesleğe yöneltme ve çevre şartlarına uygun beceriler kazandırma uygulamasına başlanacaktır.
- » Ortaöğretim kademesinde genel liseler ile mesleki ve teknik liselerde amaç kalkınmanın gerektirdiği sayı ve nitelikteki ara insan gücünü, diğer bir ifadeyle, nitelikli işçi, usta ve teknisyeni yetiştirmek, gençleri hayata ve yükseköğretime hazırlamak için gerekli program ve yapı değişikliğini gerçekleştirmektir. Bu kapsamda teknisyen eğitimine 3 yıllık teknisyen liselerinde başlanılacaktır. Benzer amaçla endüstri meslek liselerinde gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Diğer yandan teknik dallarda İngilizce eğitim yapan Anadolu mesleki ve teknik liseleri, yurt dışı işçi çocuklarının eğitimi için Almanca eğitim yapan Anadolu liseleri ve imam hatip liseleri, beden eğitimi ve spor meslek liseleri açılacaktır.
- » Örgün eğitim sistemini belirli bir kademesinde yarıda bırakarak hayata atılan öğrencilere yönelik örgün eğitim sistemi içerisinde meslek kazandırıcı yaygın eğitim programları düzenle-

necektir. Diğer bir ifade ile işbaşında eğitim ve çıraklık eğitimi örgün eğitim kapsamına dâhil edilecektir. Plan döneminde 150.000'i endüstri ile ilgili alanlarda olmak üzere 650.000 kişiye orta seviyeli meslek kazandırıcı yaygın eğitim, 20.000'i teknik dallarda olmak üzere 100.000 kişiye meslek yükseköğretim kanalı ile meslek kazandırıcı yaygın eğitim sağlanacak ve gerekli sertifikalar belli bir standarda bağlanarak verilecektir.

- » Yükseköğretim Kurulu (YÖK) teknisyen liselerine öğretmen hazırlama programını hızla başlatacaktır.
- » Ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda işbaşında eğitime ve öğretimin her kademesinde mesleki ve teknik eğitime önem verilecek; bu kapsamda Devlet desteği yanında, özel sektörün de katkıda bulunması amacıyla gerekli düzenlemelere gidilecektir. Bu kapsamda devlet-işçi-işverenin katılacağı hem yaygın eğitim, hem hizmet içi eğitim maksadıyla "meslekî yaygın eğitim fonu" kurulacaktır. Bu sayede kamu ve özel tüm işyerlerinde verimliliği artırıcı hizmet içi eğitim programları yürütülecektir. Özel sektörde iş öncesi ve işbaşı eğitim uygulamaları teşvik edilecektir.
- » Tarımdaki gizli işsizlere buldukları bölgede istihdam imkânı yaratmak amacıyla, kırsal alanda 150.000 kişiye kısa süreli kurslar yoluyla o bölgede geçerli meslekî bilgi ve beceri kazandırılacaktır.
- » Öğretmenlerin işbaşında yetiştirilmesine yönelik programlara ağırlık verilecektir.
- » Öğretimin çeşitli kademelerinde verilen müzik eğitimi, Türk müziğinin gençlere tanıtılması ve sevdirilmesi amacı ile yeniden düzenlenecektir. Türk müziği eğitimi veren kuruluşların yurt genelinde yaygınlaştırılacaktır.
- » Okullarda spor ve spor eğitimine ağırlık verilecektir. Beden eğitimi ve spor alanında gerekli insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinden mezun olanların, beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapmaları sağlanacaktır.
- » Eğitimde fiziki altyapının rasyonel bir şekilde tüm okullardaki öğrenciler tarafından ortaklaşa kullanılması sağlanacaktır.
- » Eğitim sisteminde döner sermaye ıslah edilerek, plan dönemi itibarıyla eğitimde fiili üretime başlanacaktır. Bu kapsamda el sanatlarının sosyal ve ekonomik fonksiyonlarını uyum içinde ele alan bir eğitim ve üretim planlaması sağlanarak pazarlama imkânları geliştirilecektir.
- » Türk el sanatlarının tanıtılmasına ortaöğretim öğretim programlarında yer verilecek, mesleki ve teknik eğitim programlarında ise bölgesel el sanatlarımız araştırılarak yeni meslek dallarının açılması sağlanacaktır.
- » Gençlerin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamak amacı ile okul içi eğitim ve öğretime ek olarak okul dışında fikir, kültür, sanat, spor ve folklor faaliyetleri teşvik edilecektir.
- » Örgün ve yaygın eğitim kurumları arasında geçiş ve denklik durumlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu kapsamda örgün ve yaygın eğitim, aynı eğitim kurumları tarafından paralel ve iç içe programlarla yürütülecektir. Mesleki konularda eşit müfredat uygulanarak, örgün ve yaygın eğitimin aynı seviyesinde mezun olanlar eşdeğer meslek sertifikaları alacaklardır.
- » Özel okullar teşvik edilecektir. Eğitim kalitesinin teftiş ve denetim mekanizmasının geliştirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » Radyo ve televizyon hizmetlerinin kalitesi yükseltilerek eğitime ve millî kültür değerlerinin paylaşılmasına yönelik program süreleri artırılacak ve daha etkili olacakları zaman dilimlerinde yayınlanacaklardır
- » Plan dönemindeki sermaye yatırımları içerisinde eğitime ayrılan payın yüzde 4,6 olması hedeflenmektedir. Toplam eğitim yatırımlarının yüzde 6,1'i okul öncesi eğitime, yüzde 20,8'i ilkokula, yüzde 21,4'ü ortaokula, yüzde 12,7'si ortaöğretime, yüzde 26,8'i yükseköğretime, yüzde 4,6'sı köy öğretmen evlerine, yüzde 2,3'ü spora ve yüzde 5,3'ü kültüre ayrılacaktır.
- » Belediye, Valilik ve Özel İdareler, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına öncelikle şehirle-

rin uygun yerlerinde olmak üzere hızla okul arsası sağlanmasında yardımcı olacaklardır. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı okul inşaatlarında maliyetin düşürülmesi için projelerde düzenleme yapacak ve inşaatların hızlı sonuçlanması için tedbir alacaktır.

- » Yetersiz imkânlarla veya ihtiyaç bulunmayan alanlarda yeni okullar açılmayacak ve kontenjan artırımına gidilmeyecek, mevcut okulların eksikliklerinin giderilmesi esas olacaktır.

2.1.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın temel amacı, Türk milletinin refah seviyesinin hür ve güvenli bir ortamda yükseltilerek; hızlı, dengeli ve istikrarlı bir kalkınma süreci içinde gelir dağılımının iyileştirilmesi; işsizliğin, bölgesel ve yöresel gelişmişlik farklarının azaltılmasıdır. Eğitim-öğretim açısından amaç ve nitelikli insan gücü yetiştirilmesinin önemi ise: "Ülkenin doğal ve ekonomik kaynaklarını geliştirerek insanın hizmetine sunmak esas olmakla birlikte ekonomik ve sosyal gelişmenin ancak insan gücünün iyi yetiştirilmesi ve eğitilmesi ile sağlanabileceği göz önünde bulundurularak, hem ilkokuldan üniversiteye kadar örgün eğitim kurumları, hem hizmet içi ve beceri kazandırma, çıraklık ve işbaşı eğitimi gibi yaygın eğitim metotlarıyla beşeri kaynaklarımızın yetişkinlik düzeyinin hızla yükseltilmesi ana hedeftir." şeklinde ifade edilmiştir. Bununla birlikte eğitimde bireylere Atatürk ilke ve inkılaplarının benimsetilmesi, iyi vatandaşlar yetiştirilmesi, ülkemizin menfaatlerinin farkında olan ve bunları müdafaa eden nesillerin kazanılmasının esas alınacağı vurgulanmaktadır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hayata geçirilmesinde Avrupa Topluluğu ile ilişkiler ve Avrupa Topluluğuna tam üyelik hedefi dikkate alınmıştır. Bu hedef göz önünde bulundurularak Türk eğitim standartlarında Avrupa Topluluğu ile gerekli uyumun sağlanabilmesi amacıyla bilgi sistemlerinin modernleştirilmesi, araştırma-geliştirme ve eğitim alanlarında Avrupa Topluluğu ile ortak iş birliği ve değişim projelerinin geliştirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca sektörel gelişme hedefleri doğrultusunda da her alanda genel eğitim düzeyinin yükseltilerek ihtiyaç duyulan nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi ve bu sayede verimliliğin gelişmiş ülkeler düzeyine ulaştırılması öngörülmüştür.

Kalkınma planı dönemine kadar eğitim kaynaklarının artırılması ve çeşitlendirilmesine rağmen bazı bölgelerde nitelik ve nicelik yönünden istenilen seviyeye ulaşamadığı ve eğitim teknolojileri ile programlarının günün ihtiyaçları doğrultusunda güncellenemediği tespit edilmiştir. Ayrıca Plan döneminde nüfus planlamaları kapsamında eğitim çağındaki (7-21 yaş) nüfusun toplam nüfus içindeki payının doğum oranlarının azalması nedeniyle düşmesi öngörülmektedir. Bu nüfusun eğitim kademelerine göre dağılımı incelendiğinde ilkokul, ortaokul ve lise çağı nüfusunun azalmasına karşılık, yükseköğretim çağı nüfusunun artacağı tahmin edilmektedir. Eğitim politikalarının da bu kapsamda şekilleneceği, eğitimin her kademesinde kalitenin yükseltilmesi amacıyla ülke nüfusunun gelecek yıllardaki ihtiyaçları ve bölgesel düzeyde yaşanan eşitsizlikler de dikkate alınarak, muhtemel sorunların çözümüne yönelik tedbir ve kararların önceden alınabilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Kalkınma planında genel anlamda eğitim sisteminin bütününe kapsayan bir insan gücü planlamasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda eğitim sistemi; meslek kazandırıcı yaygın eğitim, ara insan gücü yetiştiren eğitim ve yüksek nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim olmak üzere üç boyutlu bir yapı olarak ele alınmaktadır. Eğitim sisteminin ekonominin ihtiyaç duyduğu meslekleri verebilecek şekilde, her seviyede nitelikli iş gücü yetiştirilmesi temel amacı doğrultusunda planlanması; örgün ve yaygın eğitim kapsamında mesleki ve teknik eğitim, beceri kazandırma eğitimi, iş öncesi eğitim, işbaşı eğitim ve yeniden eğitim programlarının geliştirilmesi planlanmaktadır. Diğer yandan eğitimde kalitenin yükseltilmesi, imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanması, öğretim programlarının ise ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma ile teknolojik ilerlemeler doğrultusunda geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Yaygın eğitimin, uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmesi, bilim ve teknolojideki yenilikler, haberleşme imkânlarının artması, "bilgi toplumu" çağına girilmesi, mesleklerin yapısındaki hızlı değişimler, iş gücü piyasasında yeni ihtiyaçların ortaya çıkması gibi sebeplerle daha fazla önem kazanacağı öngörülmektedir. Bu çerçevede plan döneminde yaygın eğitime ayrılan kaynakların artırılarak, çıraklık eğitimi ve yaygın eğitimin kamu ve özel kesim iş birliği içinde sürdürülmesi ve bu konuda gönüllü kuruluşlardan da yararlanılması gerektiği belirtilmektedir. Kalkınma planında temel alınan eğitim

politikaları kapsamında belirlenen başlıca hedefler şunlardır:

- » Okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda ilköğretim kademesinde okul öncesi eğitimde yüzde 11,5, ilkokullarda yüzde 100, ortaokullarda yüzde 80, ortaöğretim kademesinde ise yüzde 45,2 olması öngörülmektedir.
- » İlköğretim kademesi kapsamında okul öncesi eğitimde anaokulları ve ana sınıflarının yaygınlaştırılacaktır. Çağ nüfusunun tamamına yakını okullaştırılmış olan ilkokullarda niteliğin yükseltilmesi çalışmalarına devam edilecek, merkezi yerleşim birimlerinde ilköğretim bölge okullarının kapasite kullanımı açısından fonksiyonel hale getirilmeleri sağlanacaktır. Ortaokullarda da okullaşma oranlarının artırılması için çalışmalar devam edecektir.
- » Ortaöğretim kademesinde genel liseler ile mesleki ve teknik liselerde okullaşma oranlarının artırılması hedeflenmektedir. Genel liselerde eğitim ve öğretim kalitesinin yükseltilmesi sağlanacaktır. Mesleki ve teknik eğitimde endüstri meslek liseleri, otelcilik ve turizm meslek liselerine ağırlık verilecektir. Yükseköğretime devam etmek isteyen mesleki ve teknik lise mezunlarının kendi branşlarında bir yükseköğretim kurumuna yönelmelerini özendirilecek düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca ortaöğretim kurumlarının kendi içinde ve yaygın eğitimle yatay ve dikey geçişlere imkân tanıyacak bir yapıya kavuşturulması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » Özel eğitime ihtiyacı olan daha fazla çocuğun bu imkânlardan yararlanması için gerekli tedbirler alınacaktır. Özel eğitim gerektiren üstün yetenekliler; zihin, konuşma ve ortopedik engelliler, uyumsuzlar ve sürekli hastalığı olan çocukların eğitimi için gerekli altyapı geliştirilecektir.
- » Büyük ölçüde kaynak ve zaman israfına sebep olan okulda başarısızlık ve sınıfta kalmaların asgari düzeye indirilmesi için etkili tedbirler alınacak, öğrenci başarısının artırılmasında ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleki açıdan yönlendirilmelerinde önemli bir yeri olan rehberlik faaliyetlerinin etkinleştirilerek yaygınlaştırılmasına yönelik düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
- » Okuma alışkanlığını geliştirici program ve faaliyetlere önem verilecektir.
- » Örgün ve yaygın eğitimde televizyon vb. görsel-işitsel araçlar ve bilgisayar destekli eğitim gibi modern eğitim teknolojilerinin kullanılması yaygınlaştırılacak, bu çerçevede gerekli yazılımların temini ve nitelikli elemanların istihdamı sağlanacaktır.
- » "Bilgisayar okuryazarlığı", bireylere örgün ve hizmet içi eğitim kapsamında tüm eğitim seviyelerinde kazandırılacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- » Beden eğitimi ve müzik gibi faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.
- » Eğitim ve öğretimin çeşitli kademelerinde uygulanan parasız yatılılık ve bursluluk sistemi ıslah edilerek öncelikle üstün yetenekli, fakat maddi imkânları sınırlı öğrencilere yöneltilmesi sağlanacaktır.
- » Öğrenimini herhangi bir kademe de yarıda bırakan kişilere yönelik yaygın ve meslek kazandırıcı eğitim programları geliştirilecek ve teknolojik gelişmelerle uyumlu olarak geniş kitlelere hitap edecek şekilde düzenlenecektir. İş ve İşçi Bulma Kurumu ile iş birliği yapılarak beceri ve meslek kazandırıcı eğitimin kapsamı ve imkânları genişletilecek, bu konuda kamu ve özel istihdam kuruluşlarının hizmet vermeleri teşvik edilecektir. Yaygın eğitim faaliyetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla çeşitli kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğini sağlayıcı yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
- » Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının, eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri çerçevesinde tarım, sanayi ve hizmet sektörleri ile iş birliği içinde olmaları sağlanacak ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi için eğitim programları ve branşlar ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma ile uyumlu olarak iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilecektir. Ayrıca bu okulların gelişen teknolojiyi izlemelerini sağlayıcı tedbirler alınacaktır. İhtiyaçların zamanında ve yeterli olarak karşılanması için yaygın mesleki eğitime ağırlık verilecektir. Örgün mesleki eğitim ise sanayinin ve diğer sektörlerin ihtiyaç duyduğu ve kısa süreli mesleki eğitimin veremeyeceği vasıflara sahip insan gücünün yetiştirilmesine yönlendirilecektir. Ayrıca meslek kazandırıcı ör-

gün ve yaygın eğitim programları, gerekli bilgi ve becerileri verebilecek şekilde modüler bir yapıda düzenlenecektir.

- » Hizmet içi eğitim programları verimliliği artırıcı bir araç olarak ele alınacaktır.
- » Öğretmenlerin eğitim ihtiyaçları belirlenerek, bunlara uygun hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programları düzenlenecektir. Bununla birlikte öğretmenlik mesleğinin daha cazip hale getirilmesi için gelir artırıcı ve eğitim yönetimini iyileştirici düzenlemeler yapılacaktır. Öğretmen liseleri amaçları doğrultusunda geliştirilecektir.
- » Açık öğretim ve uzaktan öğretim, geniş kitlelerin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri elde etmelerine imkân verecek esnek bir yapıya kavuşturulacaktır.
- » Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi ve mesleki eğitim imkânlarından daha fazla yararlanmaları amacıyla tarım dışı sektörlerde istihdamlarının sağlanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- » Her eğitim kademesi için, illerdeki eğitim birimlerinin sorun belirleme ve çözüm arama becerilerini geliştirmek amacı esas alınacaktır.
- » Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan işçiler ve ailelerinin buldukları topluma uyum sağlamalarına ve özellikle gençlerin eğitim ve çalışma hayatlarına ilişkin sorunlarının çözülmesine, bu ülkelerle iş birliği yapılarak yardımcı olunacaktır. Türkiye'ye kesin dönüş yapan vatandaşların ise topluma yeniden uyum sağlamalarını kolaylaştırmak ve gençlerin eğitim sistemine girişlerindeki zorlukları kaldırmak için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » Özel sektörün okul açması teşvik edilecek, eğitim yöntem ve teknolojilerinin geliştirilmesinde ve eğitim araç-gereçlerinin üretiminde bu kesimin daha fazla rol alması desteklenecektir.
- » Fiziksel altyapı ile insan gücü kaynakları, öğretim programları ve modern eğitim teknolojileri gibi eğitimin altyapısının iyileştirilmesi için program-bütçe teknikleri, maliyet-fayda ve maliyet-etkinlik analizlerine dayalı yatırım programları düzenlenecektir.
- » Eğitimin fiziki altyapısının geliştirilmesinde, ihtiyaçlar dikkate alınarak şehirleşme hızının yüksek olduğu yerleşim birimlerine öncelik verilecektir. Plan döneminde sınıf mevcutlarının özel okullarda azami 30, resmî okullarda azami 40 olması planlanmaktadır.
- » Plan dönemindeki sermaye yatırımları içerisinde eğitime ayrılan payın yüzde 7,2 olması hedeflenmektedir. Eğitimin finansmanında kamu kaynaklarına ek olarak kamu dışı kaynaklardan da faydalanılacak, özel sektör ve vakıfların katkılarının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

2.1.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda temel hedef, küreselleşmenin avantajlarından en üst düzeyde yararlanılarak ve sürdürülebilir hızlı bir büyüme sağlanarak çağın yakalanması ve ülkemizin gelişmiş dünya ülkeleri arasında yerini almasıdır. Bu çerçevede özgür ve demokratik bir ortamın yaratılması, bireyin ön plana çıkarılması, toplumun refah seviyesinin yükseltilmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi, üretken istihdamın artırılması, sanayileşmenin hızlandırılması, teknolojiye atılım yapılması, sağlık hizmetlerinde kalitenin artırılması, kültürel gelişmenin sağlanması, toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve tüm bireylere yeteneklerine uygun eğitim verilmesi konularında çalışmalar yapılması planlanmıştır. Toplumsal refahın artırılmasında ise eğitim, en önemli temel araçlardan birisi olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda eğitimde temel amacın: "*Demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde, özgür ve özgüveni olan bilgi çağı insanını yetiştirmek*" olduğu ifade edilmektedir. Eğitimin erken yaşlardan itibaren verilmesi gereken ve etkileri uzun vadede görülebilen bir hizmet olduğu; bu kapsamda kalkınma planı döneminde eğitimin en öncelikli sektör olarak ele alınacağı vurgulanmıştır.

21. yüzyıla geçişin yaşanacağı Plan döneminde ülkemizin rekabet gücünün artırılması ve Avrupa Birliği'ne uyumun sağlanması açısından iyi eğitilmiş nitelikli genç nüfusun oldukça önemli olduğu ifade edilmektedir. Çünkü örgün eğitim almış nitelikli iş gücünün, sektörlerin sağlıklı ve verimli şekilde işleminde ve gelişmesinde doğrudan etkili olduğu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda izle-

necek eğitim politikasında laik, çoğulcu demokrasiyi özümsemiş, ulusal kültürü geliştiren; düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş; dış dünyaya, evrensel değerlere ve yeni düşüncelere açık, sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı gelişmiş, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek insan gücü yetiştirilmesinin temel alınacağı belirtilmektedir. Ayrıca kişilerin ilgi, yetenek ve özelliklerine uygun alanlarda eğitim ve istihdamlarının sağlanması bir diğer amaç olarak ifade edilmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda öncelikle insan kaynağının geliştirilmesi hususunda, Devlet Planlama Teşkilatı koordinatörlüğünde uluslararası alanda çok taraflı ve ikili iş birliği faaliyetlerinin yürütülmesi planlanmaktadır.

Plan döneminde kadarki süreçte eğitimde sağlanan sayısal gelişmelere rağmen; nüfus artışı ve iç göçler nedeniyle eğitimdeki kaynak yetersizliğinin giderilemediği, istenen eğitim seviyesine ulaşılamadığı, özellikle kadın nüfusta okuma-yazma oranının çok düşük olduğu ve kadınların yüzde 28'inin okur-yazar olmadığı tespit edilmiştir. Nüfusun yüzde 46,1'inin ilkököl, yüzde 7,6'sının ortaokul, yüzde 7,8'inin lise ve dengi okul ve yüzde 3'ünün de yüksekokul mezunu olduğu belirtilmektedir. İlkokullarda okullaşma oranları yüzde 100'e ulaşmasına rağmen ortaokullarda yüzde 65,6 düzeyinde kalmıştır. Ayrıca kentlerde eğitilmiş gençlerin işsizlik oranı yüksek, kadınların iş gücüne katılma oranı düşüktür. Tüm bu sorunların giderilebilmesi amacıyla uzun süredir planlanan zorunlu eğitim süresinin artırılması hedefi Plan döneminde hayata geçirilerek zorunlu eğitim süresi 8 yıla çıkarılmıştır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan Temel Yapısal Değişim Projelerinden birisi olan "Eğitim Reformu" projesi kapsamında millî eğitimde hukuki ve kurumsal düzenlemelerin yapılacağı belirtilmektedir. Düzenlemelerin; eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması, mesleki eğitimde aksaklıkların giderilmesi, zorunlu eğitim, paralı eğitim, özel eğitim kurumları ve yükseköğretim konularında yapılacağı belirtilmiştir. Bu konular çerçevesinde yapılması planlanan mevzuat değişiklikleri şunlardır:

- » Eğitimde yönetimin etkinleştirilmesi. (3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu)
- » Ekonominin istediği nitelikte insan gücünün yetiştirilmesi ve özel sektörün daha fazla katılımının sağlanması. (3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu)
- » Zorunlu eğitim süresinin uzatılması. (222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu)
- » Paralı eğitime geçilmesi. (1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu)
- » Özel sektörün eğitimdeki payının artırılması. (625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu)
- » Yükseköğretimin merkezî ve bürokratik yapıdan kurtarılması, üniversite-sanayi ilişkilerinin geliştirilmesi. (2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu)
- » Kalkınma planında temel alınan eğitim politikaları kapsamında belirlenen başlıca hedefler ise şunlardır:
 - » Okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda okul öncesi eğitimde yüzde 16, 8 yıllık zorunlu temel eğitimde yüzde 100, ortaöğretimde ise yüzde 75 olması öngörülmektedir.
 - » Öğretim program, yöntem ve teknikleri ile eğitim araç-gereçleri kalkınma amaçları doğrultusunda teknolojik gelişmeler ve evrensel standartlar dikkate alınarak demokratik bir anlayışla yeniden düzenlenecektir.
 - » Tüm kademelerde yabancı dilin öğretimdeki yeri ile ilgili düzenlemeler yapılacaktır. Yabancı dille öğretim yapılması yerine, kişilere yabancı dil öğretilmesi konusuna ağırlık verilecektir.
 - » Dünyadaki gelişmeler ve Türkiye'nin orta vadeli hedefleri doğrultusunda yeni meslek türleri ile ilgili olarak kamu kurumları, özel sektör ve üniversitelerin iş birliğiyle politika ve programlar geliştirilecektir.
 - » Sürdürülebilir kalkınma hedefi doğrultusunda çevre bilinci oluşturmak üzere örgün ve yaygın eğitimde düzenlemeler yapılacak, gönüllü kuruluşların faaliyetleri desteklenecektir. Çevrenin korunması yönünden taşıdığı stratejik öncelik göz önünde bulundurularak yaşam boyu eğitim ilkesi gözetilecektir.
 - » Teknoloji destekli eğitim desteklenecek, kademeli olarak bilgisayar destekli eğitim geliştirilerek yaygınlaştırılacak, kitle eğitimine ve uzaktan öğretime önem verilecektir. Bilgisayar destekli eğitim kapsamında yazılım programları geliştirilecektir.

- » Okul öncesi eğitim
- » Ortaöğretimde etkin bir ölçme, değerlendirme ve yönlendirme sistemi oluşturularak ihtiyaca yönelik insan gücü yetiştirilmesi amacıyla mesleki ve teknik ortaöğretimin etkinliği artırılacaktır.
- » Orta ve yükseköğretim kademelerinde örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitime önem verilerek mesleki ve teknik eğitimin dünya standartlarına yükseltilmesi için çalışmalar yapılacaktır. Bu amaçla okul-iş hayatı ilişkileri geliştirilecek, alanla ilgili temel bilgi ve beceriler ile yeni teknolojiler okulda verilecek ve uygulamaların iş yerlerinde yapılmasına önem verilecektir. Bunlara ek olarak mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilecek, öğretim programları modüler sisteme uygun hale getirilecek, örgün veya yaygın eğitim alan ve aynı mesleki becerilere sahip olan kişilere eşdeğer meslek sertifikası verilerek denklikleri sağlanacaktır. Meslek standartları tespit edilerek bu standartlara uygun sınav ve sertifikasyon sistemi oluşturulacak ve Meslek Standartları Kurumu kurulacaktır. Ayrıca yaygın mesleki ve teknik eğitimin kamu ve özel kesim tarafından finansman yönünden desteklenmesine önem verilecektir.
- » Ortaöğretimden üniversiteye geçiş sürecini yeniden düzenleyebilmek, üniversiteye girişteki aşırı yığılmayı önlemek ve ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara insan gücünü yetiştirebilmek amacıyla, yükseköğretim öncesinde ve ortaöğretim kademesinde yoğun şekilde faaliyet gösteren özel dershanelerin mesleki ve teknik eğitime yönelmeleri ve uygun olanların ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarına dönüştürülmeleri desteklenecektir.
- » Ders geçme ve kredi sistemi yeniden düzenlenecektir.
- » Üstün zekâlı çocukların yeteneklerine uygun bir ortamda yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla gerekli eğitim kurumlarının geliştirilmesine önem verilecek ve özel sektörün bu alandaki girişimleri desteklenecektir.
- » Tüm kademelerde eğitim hizmetleri yaygınlaştırılarak imkân ve fırsat eşitliği sağlanacaktır. Okul öncesinden başlayarak emeklilik sonrasına kadar her dönemde insan kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla kullanılacak bütün imkânlar harekete geçirilecektir. Ayrıca zorunlu eğitimin devlet tarafından üstlenilmesi, üst eğitim kademelerinde hizmetten yararlananların ise hizmet bedelini ödemesi sağlanacaktır. Bu yapı, fırsat eşitliği açısından ödeme gücü olmayan öğrencilerin hizmetten yararlanabilmesini sağlamak üzere özel kesimin de katkısıyla dar gelirli aile çocuklarından başlanarak kredi ve burs sistemiyle desteklenecektir.
- » Örgün ve yaygın eğitim kurum ve programları arasında her kademede yatay ve dikey geçişlere imkân veren esnek bir yapı oluşturulacaktır. Bu sayede eğitim ve öğretimini tamamlayamayan hayata atılan veya herhangi bir nedenle okuldan ayrılmış herkese hayatlarının her döneminde, kendi dallarında bilgi ve becerilerini geliştirme imkânları sağlanacaktır.
- » Eğitim süreci dışında kalmış çocukların eğitim sistemine yeniden katılmaları ve bir mesleki eğitim görmeleri sağlanacak; çalışan çocukların çalışma şartları, sağlık, sosyal güvenlik ve mesleki eğitim konularındaki sorunlarının çözümü üzerinde önemle durulacak, uzun dönemde çalışma hayatından çıkarılmalarını sağlayacak ortamın oluşturulmasına çalışılacaktır.
- » Toplumsal refahın artırılması ve kadınların da refahtan en üst düzeyde yararlanabilmesi için kız çocuklarının ve kadınların eğitime ağırlık verilecek ve kadının kalkınmaya katılımı geliştirilecektir.
- » Açık öğretim, örgün eğitimin yanı sıra geniş kitlelerin ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri elde etmelerine imkân verecek esnek bir yapıda geliştirilecektir.
- » Öğretmenlik mesleğinin cazip bir meslek haline getirilmesi amacıyla başarılı ve üstün yetenekli öğrencilerin mesleğe yönlendirilmesi sağlanacak, öğretmen yetiştirme düzeni lisans sonrası eğitim akademileriyle mesleki eğitimleri verilmek üzere yeniden yapılandırılacaktır.
- » İnsan gücü yetiştirilmesi ve verimliliğin artırılması amacıyla eğitime ayrılan kaynakların, özel sektör kaynaklarından da yararlanılarak artırılması ve bu kaynakların etkili şekilde kullanılması sağlanacaktır. Gelir temin etme ve harcama konusunda esnek bir yapı oluşturmak amacıyla

Döner Sermaye ile ilgili mevzuatta düzenlemeler yapılacaktır.

- » Plan dönemindeki sermaye yatırımları içerisinde eğitime ayrılan payın yüzde 4,5-4,2 olması hedeflenmektedir.
- » Yurt dışındaki işçilerin ve ailelerinin buldukları ülkelerde her türlü ayrımcılıktan korunarak, güvenlik içerisinde yaşamalarına, ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümüne, eğitim düzeylerinin yükseltilmesine, buldukları toplumla bütünleşmelerinin sağlanmasına ve ekonomik girişimlerinin desteklenmesine yönelik tedbirler alınacaktır.

2.1.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

Toplumsal dönüşümü öngören ve 2023 yılına kadar uzanan uzun vadeli gelişme stratejisinin ilk 5 yıllık dönemini kapsayan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Türkiye'nin temel hedefi, değerlerimizin ve kimliğimizin korunarak 21. yüzyılda dünyada yaşanan kapsamlı ve hızlı dönüşüme uyum sağlanması ve toplumun yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Planda belirlenen bu temel hedef çatısı altında gelişmeye verilen önem: *"Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyini aşma hedefi doğrultusunda Türkiye gelişmesini daha ileri aşamalara ulaştırmakta kararlıdır."* ifadesiyle ortaya konulmaktadır. Dengeli ve sürdürülebilir kalkınma hedefi ile uyumlu bir toplum yapısına ulaşılması amacıyla bireylerin eğitim, sağlık ve insan gücü yönünden niteliklerinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Diğer yandan Avrupa Birliği üyeliği perspektifinde gerekli ekonomik ve sosyal dönüşümün sağlanarak dünya ile bütünleşmenin hızlandırılması gerektiği aktarılmaktadır. Bu çerçevede plan döneminde devletin yeniden yapılandırılması, insan hakları ve demokrasinin geliştirilmesi, gelir dağılımının düzeltilmesi, toplumun eğitim ve sağlık düzeyinin yükseltilmesi, yeni teknolojilerin geliştirilmesi, kaynakların etkin kullanılması ve bilgi toplumuna geçişin sağlanması amaçlanmaktadır.

Kalkınma planına göre gelişmiş ülkelerin refah düzeyine ulaşma amacı doğrultusunda ülkenin bilim ve teknoloji düzeyinin artırılması; bu kapsamda yeterli araştırmacı yetiştirilmesi ve bu faaliyetlerin eğitim ve sanayi politikaları ile uyumlu olarak desteklenmesi önemlidir. Ayrıca küreselleşme ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler karşısında eğitimin önemi: *"Bilgi teknolojileri ülkelerin sahip oldukları nitelikli iş gücü düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Bu potansiyeli harekete geçirememiş ülkelerde bilgi teknolojilerinden beklenen faydayı sağlamak mümkün olamamaktadır. Bu nedenle eğitim, toplumların bilgi toplumu haline gelmesinde hayati bir önem taşımaktadır."* şeklinde açıklanmaktadır. Bu kapsamda eğitim seviyesi yüksek, bilimsel araştırma ve geliştirmeye önem veren, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin gerekliliği ifade edilmektedir. Eğitim sisteminin temel amacının ise Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik, özgürlükçü, millî ve manevi değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, sorumluluk alabilen, çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, beceri düzeyi yüksek, yaratıcı bilgi çağı insanı yetiştirmek olduğu belirtilmektedir. Bu amaç doğrultusunda kalkınma planında millî eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesinde önem verilecek hususlar şu şekilde sıralanmıştır:

- » Herkes için hayat boyu öğrenme yaklaşımının olması.
- » Etkin bir rehberlik hizmetinin uygulamaya geçirilmesi.
- » Eğitimin tüm kademelerinde yatay ve dikey geçişlere imkân verilmesi
- » Piyasa meslek standartlarına uygun eğitim yapılması.
- » Üretime dönük eğitime ağırlık verilmesi
- » Tüm öğrenciler için fırsat eşitliğinin gözetilmesi.

Belirlenen bu hususlar odağında Kalkınma Planının başlıca eğitim politika ve hedefleri şunlardır:

- » Okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda okul öncesi eğitimde yüzde 25, ilköğretimde yüzde 100, ortaöğretimde ise yüzde 75 olması öngörülmektedir.
- » Tüm kademelerde yabancı dille öğretim yerine, kişilere yabancı dili en iyi şekilde öğretmek için gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- » Anaokullarından başlayarak eğitimin bütün kademelerinde, Türkçenin güzel kullanımını ger-

- çıkartılacak müfredat programları uygulanacaktır.
- » Sosyal, psikolojik ve zihinsel gelişimin erken yaşlarda şekillenmesi nedeniyle, okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacaktır. Okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standartlar oluşturulacaktır. Ayrıca bu dönemde toplum tabanlı millî, ahlaki ve manevi değerlere bağlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programlarının yapımı özendirilecektir.
 - » Uzun vadede zorunlu temel eğitimin 12 yıla çıkarılması hedefi doğrultusunda gerekli altyapı hazırlanacaktır.
 - » Ortaöğretim, okul türü yerine program türünü esas alan bir yapıya kavuşturulacak, meslek eğitimine geniş tabanlı bir temel eğitim programı ile başlanacaktır. Ortaöğretimde örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilecek, üniversitelere giriş sınavlarında normal liseler ile meslek ve teknik lise mezunları arasındaki farklı değerlendirmeler kaldırılarak, mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaşması teşvik edilecek, mesleki-teknik eğitim programlarının meslek standartlarına dayalı olarak yapılması sağlanacak ve çalışma hayatı ile işlevsel iş birliği geliştirilecektir. Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulacak; nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan meslek yüksekokullarında öğrencilerin uygulamalı eğitim almaları sağlanacaktır.
 - » Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının ve Mesleki Teknik Okulların yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecektir. Koşulların elverdiği yerlerde taşınmalı eğitim yaygınlaştırılacaktır.
 - » Eğitim kurumlarının başarı değerlendirmesi için toplam kalite yönetimini de dikkate alan, performans ölçümüne dayalı bir model geliştirilecek ve bölgeler arası dengesizlikler giderilecektir. Ayrıca kişilerin sahip oldukları mesleki yeterliklerin belirlenerek, güvenilir bir sınav ve belgeleme sistemi ile değerlendirilmesi sağlanacaktır.
 - » Özel eğitim alması gereken çocukların normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte eğitim göreceği kaynaştırma okulları bütün öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde mekân, donanım, personel ve program esnekliğine kavuşturulacak; üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların rehberlik ve danışmanlık yardımını okul öncesi ve ilköğretim çağında almasına ve bu çocuklar için uygun eğitim ortamlarının hazırlanmasına ağırlık verilecek ve özel sektörün bu alandaki girişimleri desteklenecektir.
 - » Toplumda hayat boyu öğrenme anlayışının benimsenmesini esas alan her türlü yaygın eğitim imkânı geliştirilecek; özellikle üniversiteye giremeyen gençlere kısa yoldan beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılacak, mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün bu konudaki faaliyetleri özendirilecektir.
 - » İş gücünün eğitim düzeyi uluslararası rekabet gücünü artıracak şekilde geliştirilecek ve iş hayatı paralelinde sürekli eğitim imkânları güçlendirilecektir.
 - » Eğitim imkânlarının sunulmasında geleneksel yöntemlerle sınırlı kalınmayarak ilköğretimden itibaren eğitim süreci içerisinde teknolojinin sağladığı imkânlardan özellikle bilgisayar teknolojilerinden azami ölçüde yararlanılacak, uzaktan eğitim ve ileri teknolojileri kullanan yeni eğitim yöntemleri uygulamaya konulacaktır.
 - » İlköğretimin ilerleyen sınıflarından başlamak üzere, eğitimin her kademesinde Bilgisayar Destekli Rehberlik yoluyla öğrenciyi tanıma teknikleri ve yetenek ağırlıklı değerlendirmeye dayanan etkin bir yönlendirme sistemi geliştirilecektir.
 - » Eğitimin her kademesinde zekâyı geliştiren ve yaratıcılığı ön plana çıkaran bilimsel ve teknolojik faaliyetler teşvik edilecektir. Ayrıca bilim ve teknoloji ile toplumun birbirine yakınlaşmasını sağlamak; yaparak, yaşayarak, eğlenerek öğrenme amacıyla örgün eğitime destek olacak şekilde etkileşimli Bilim ve Teknoloji Merkezleri kurulacak ve geliştirilecektir.
 - » Yerel radyo ve televizyonların halkın eğitimine yönelik program üretmeleri ve yayınlamaları sağlanacaktır.

- » Eğitimin her kademesinde, Türk Cumhuriyetleri ve akraba toplulukları ile eğitim ve kültür amaçlı ortak programlar geliştirilecektir.
- » Millî değerlerin pekişmesi ve güçlü bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması için her kademe de verilen eğitimin içeriğinde tarih, sanat ve kültür birikimini ve bilincini geliştirici düzenlemeler yapılacaktır.
- » Her okulda bir beden eğitimi ve spor öğretmeni istihdam edilmesi, okulların spor altyapı imkânlarının geliştirilmesi ve yeni okulların bu konuyu dikkate alacak şekilde planlanması sağlanacaktır.
- » Her türlü eğitim olanakları kullanılarak ve okul öncesinden başlayarak, tüm vatandaşların trafik konusunda eğitimi sağlanacaktır.
- » Fikri hakların korunması konusunda her kademe de eğitim ve bilgilendirmeye öncelik verilerek, toplumsal bilinç ve kültürün oluşturulması sağlanacak, özellikle çocuklara ve gençlere yönelik programlar düzenlenecektir.
- » Öğretmenlik mesleği cazip hale getirilerek nitelikli öğretmen yetiştirilecek, yurt düzeyinde dengeli dağılımı sağlanacak ve hizmet içi eğitimleri özlük haklarına yansıtılacaktır. Eğitimin her kademesinde öğretmen ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla sözleşmeli statüde eğitim personeli istihdamı konusunda çalışmalar başlatılacaktır.
- » Yeni ortaya çıkan ve hızlı gelişim gösteren mesleklerin istihdam ve eğitim boyutunu dikkate alan ulusal ve yerel ölçekteki çalışmalar desteklenecektir.
- » Nitelikli eleman temini için; eğitim, öğretim, sağlık ve yayım hizmetleri ile teknik hizmetlerde çalışan kamu personelinin bu yörelerde uzun süreli kalmasını özendirerek ilave tedbirlerin alınması konusunda çalışmalar başlatılacaktır.
- » Eğitimin kalitesini doğrudan etkileyen fiziki altyapı, donanım, müfredat ve öğretmen istihdamı açısından eğitim kurumlarının yeterli düzeye getirilebilmesi için finansman imkânları geliştirilecektir.
- » Plan döneminde kalabalık sınıfların mevcudu düşürülecek ve ikili eğitim uygulaması azaltılacaktır.
- » Çocukların çalışmasını önlemek için eğitim imkânlarından yararlanmayı engelleyen nedenler ortadan kaldırılacak ve çağ nüfusunun tamamının zorunlu temel eğitim sürecinde kalmaları sağlanacaktır.
- » Eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün katkısı sağlanacaktır.
- » Kadınların toplumsal konularının güçlendirilmesi ve eşit fırsatlardan yararlanmalarının sağlanması için eğitim seviyesi yükseltilecek, kalkınma sürecine, iş hayatına ve karar alma mekanizmalarına daha fazla katılımları sağlanacaktır. Bu kapsamda kadınların okuryazarlığının artırılması amacıyla projeler hazırlanacak; toplumun önyargılardan arındırılması için örgün ve yaygın eğitim ile yazılı ve görsel iletişim araçlarından yararlanılacaktır.
- » Kamu yatırımlarının 2001-2023 döneminde artan oranda eğitim, sağlık ve Ar-Ge alanlarında yoğunlaştırılması öngörülmüştür. Plan dönemindeki sermaye yatırımları içerisinde eğitime ayrılan payın yüzde 4,5-4,2 olması hedeflenmektedir.
- » Kişinin en temel hak ve ihtiyaçlarından olan dini bilgi ve bilgilendirmenin örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilmesine devam edilecektir.
- » Merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilmesi, okul öncesi eğitim faaliyetlerinin bütüncül bir yaklaşımla yürütülebilmesi, özel öğretim kurumlarının çeşitli teşvik imkânlarını kapsamaları; çiraklık, mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının beklentilerine cevap verebilmesi, mesleki ve teknik eğitimle sanayi arasındaki ilişkinin artırılabilmesi ve uygulamada aksayan hususların giderilmesi, öğretmenlerin aldıkları hizmet içi eğitimlerin özlük haklarına yansıtılabilmesi ve ihtiyaç duyulan alanlarda sözleşmeli öğretmen istihdam edilebilmesi amacıyla hukuki ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır.

2.1.9. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

2007-2013 dönemine ilişkin uluslararası gelişmeler ve temel eğilimler doğrultusunda Türkiye ekonomisine ilişkin geçmiş dönemdeki gelişmeler ile mevcut ekonomik ve sosyal gelişmeler dikkate alınarak hazırlanan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nın vizyonu: "İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen ve AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye" olarak belirlenmiştir. Belirlenen vizyon doğrultusunda kapsayıcı bir kalkınma planı çerçevesinde toplumsal potansiyelin harekete geçirilmesi, ekonomik ve sosyal gelişimin hızlandırılması ve halkın yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca hedeflerin gerçekleştirilmesi sürecinde insan odaklı bir gelişme ve yönetim anlayışının esas alınacağı, ortak miras ve paylaşılan değerler çerçevesinde toplumsal bütünlüğümüzün güçlendirileceği vurgulanmıştır.

Teknolojik gelişmelerin hızlanması ve küresel çapta bilgiye erişim imkânlarının artması nedeniyle özellikle gelişmekte olan ülkeler olmak üzere tüm dünyada nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi için eğitim olanaklarının genişletilmesi konusu üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda kalkınma planında eğitim açısından belirlenen hedef: "Düşünme, algılama ve sorun çözme yeteneği gelişmiş, Atatürk ilkelerine bağlı, demokratik, özgürlükçü, millî ve manevî değerleri özümsemiş, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, sanata değer veren, beceri düzeyi yüksek, üretken ve yaratıcı, bilgi çağı insanı yetiştirmek" şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca eğitim sisteminin insan kaynaklarının geliştirilmesini destekleme amacı doğrultusunda yaşam boyu eğitim yaklaşımıyla bütüncül olarak ele alınacağı; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapısının güçlendirileceği vurgulanmıştır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda plan döneminde zorunlu temel eğitim 12 yıla çıkarılmış ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi başlatılmıştır.

Ülke genelinde hızlı nüfus artışı nedeniyle eğitim-istihdam arasında dengeli bir ilişki kurulması; bu kapsamda istihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması gerekmektedir. Bu kapsamda Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde istihdamın artırılmasında etkin bir araç olarak aktif iş gücü politikalarına verilen önem artmıştır. İş gücünün beceri ve yeterliliğini geliştirerek istihdam edilebilirliğin artırılmasını amaçlayan aktif iş gücü politikaları, iş gücü yetiştirme, mesleki eğitim ve iş gücü uyum programlarını, mesleğe yöneltme, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasını, iş arama stratejilerinin geliştirilmesini, işsizler, özürülüler, kadınlar ve gençler gibi dezavantajlı grupların iş bulmasını, girişimcilik eğitimlerini ve istihdam garantili eğitim programlarını kapsamaktadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde ise iş gücünün eğitim düzeyinin yükseldiği fakat AB ortalamasına göre düşük olmaya devam ettiği, eğitim sisteminin iş gücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı, mesleki eğitim mezunlarının işsizlik oranının yüksek olduğu, bu durumda nitelik ve beceri düzeyi yüksek insan gücüne duyulan ihtiyacın devam ettiği tespit edilmiştir. Öte yandan, eğitim seviyesinin yükseltilmesi, aktif iş gücü politikalarıyla istihdam edilebilirliğin artırılması, iş gücü piyasasına girişin kolaylaştırılması ve teşvik edilmesi yoluyla Plan döneminde iş gücüne katılma oranının artacağı öngörülmektedir. Bu artışın temel belirleyicisinin kadınlar olması beklendiği belirtilmiştir. Kalkınma planında temel alınan eğitim politikaları kapsamında belirlenen başlıca hedefler şunlardır:

- » Plan döneminde okul öncesi ve ortaöğretim kademesinde okullaşma oranlarında önemli artışlar sağlanması hedeflenmektedir. İlköğretim kademesinde çağ nüfusundaki azalmanın da katkısı ile tüm çocukların temel eğitim alması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda okul öncesi eğitimde yüzde 50, ilköğretimde yüzde 100, ortaöğretimde yüzde 100 olması öngörülmektedir.
- » Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla öğretmen ve fiziki altyapı ihtiyacı karşılanacak, eğitim hizmetleri çeşitlendirilecek, toplumsal farkındalık düzeyi yükseltilerek erken çocukluk ve ebeveyn eğitimleri artırılabilecektir.
- » İlköğretimde okul terklerinin azaltılması için başta kırsal kesime ve kız çocuklarına yönelik

olmak üzere gerekli tedbirler alınacak ve ortaöğretime geçiş oranları yükseltilecektir.

- » Ortaöğretim; program türünü esas alan, yatay ve dikey geçişlere imkân veren, etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmetini içeren esnek bir yapıya kavuşturulacaktır. Programlar geniş tabanlı ve modüler esasa göre düzenlenecektir.
- » Eğitim sisteminin etkinliğinin artırılması, eğitime ayrılan kaynakların daha verimli kullanılması, öğrenciler ve aileleri üzerinde mali, sosyal ve psikolojik yüklerin hafifletilmesi amacıyla eğitim sistemi, sınav odaklı yapıdan kurtarılacaktır. Yükseköğretime giriş sistemi; öğrencileri programlar hakkında yeterli düzeyde bilgilendiren, ilgi ve yeteneklerini ortaöğretim boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu bir yapıya kavuşturulacaktır.
- » Ortaöğretim ve yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşvikler sağlanacaktır.
- » Özel eğitim gerektiren öğrencilerin eğitiminde kaynaştırma yöntemine öncelik verilecek ve mevcut okulların fiziki koşulları uygun hale getirilecektir.
- » Mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçilecek, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki eğitim, program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürülecek, mesleki eğitimde, nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir. Mesleki eğitim sistemi, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilmeye, sorumluluk alabilme gibi iş gücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştirecektir. Meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemine ilişkin çalışmalar tamamlanacak ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısı geliştirilecektir. Ayrıca ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan OSB'lerde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili işbirliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmalar güçlendirilecektir.
- » Kalabalık sınıf mevcutları düşürülecek ve ikili eğitim uygulaması azaltılacaktır. Her kademedeki eğitim tesislerinin etkin kullanılabilmesi için standartlar ve ortak kullanım imkânları geliştirilecektir.
- » Okulların bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı, eğitim yazılımları öncelikli olmak üzere güçlendirilecek, yenilenen müfredatın gerektirdiği ortamlar ve donanım sağlanacaktır.
- » Yabancı dil öğretimi etkinleştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojilerinin derslerde kullanılmasını sağlayacak yöntemler geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
- » Eğitimde kalitenin artırılması amacıyla, yenilikçiliği ve araştırıcılığı esas alan müfredat programları ülke geneline yaygınlaştırılacak, öğrenciler bilimsel araştırmaya ve girişimciliğe teşvik edilecektir.
- » Trafik eğitiminin ilköğretimden başlatılarak halkın bilinçlendirilmesine önem ve öncelik verilecektir.
- » Aile eğitim programları başlatılarak, ailelere yönelik danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.
- » Eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün katkısı sağlanacaktır.
- » Öğretmen açığı bulunan alanlarda ihtiyacın karşılanması için üniversite kontenjanları artırılabilecek, öğretmenlerin bölgelere ve yerleşim yerlerine göre dengeli dağılımı sağlanacak, özlük haklarında hizmet yaptıkları yerleşim yerleri ve hizmet şartları itibarıyla farklılaşmaya gidilebilmesine imkân sağlanacaktır.
- » Müfredat programlarındaki ve eğitim yöntemlerindeki değişiklikler dikkate alınarak öğretmen yeterlilikleri sürekli olarak geliştirilecek, gereken yeterliliklerin kazandırılabilmesi için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimde etkin yöntemler uygulanacaktır.

- » Değişen ve gelişen ekonomi ile iş gücü piyasasının gerekleri doğrultusunda kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu eğitim stratejisi hayata geçirilecek; bu kapsamda e-öğrenme dâhil, yaygın eğitim programları geliştirilecek, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları teşvik edilecek, beceri kazandırma ve meslek edinme faaliyetleri kapsamında çıraklık ve halk eğitimi hizmetleri artırılabilecektir.
- » İnsan gücü arz ve talep eğilimlerinin belirlenebilmesi amacıyla hane halkının eğitim, istihdam ve meslek durumlarını içeren gerekli veriler üretilecek, derlenecek ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri yapılacaktır.
- » Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilecek, kurumsal kapasite güçlendirilecek, taşra teşkilatlarına ve eğitim kurumlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi sağlanacaktır.
- » Kaliteli eğitim imkânlarının yaygınlaştırılması amacıyla eğitim kurumlarında kalite güvence sistemi kurulacak, kalite standartları belirlenerek yaygınlaştırılacak, eğitim kurumlarının yetkileri ve kurumsal kapasiteleri artırılacak, performans ölçümüne dayalı bir model geliştirilecektir.
- » Plan dönemindeki kamu sermaye yatırımları içerisinde eğitime ayrılan payın yüzde 19,1 olması hedeflenmektedir.
- » Eğitime ayrılan özel kaynaklar eğitimde fırsat eşitliğine imkân sağlayacak şekilde yönlendirilecektir. Bütün eğitim kademelerinde özel sektörün payı artırılacak, kamu kaynaklarının en fazla ihtiyaç duyan kesimlere yönlendirilmesi sağlanacaktır.

2.1.10. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Onuncu Kalkınma Planı'nda genel hedef; daha güçlü ve müreffeh bir toplum yapısına ulaşmak amacıyla insan odaklı ve kapsayıcı bir kalkınma anlayışı çerçevesinde toplumsal refahın artırılması, hayat standardının yükseltilmesi, temel hak ve özgürlükler zemininde adil, güvenli ve huzurlu bir yaşam ortamı tesis edilmesidir. Genel hedef doğrultusunda genç nüfusa sahip ülkemizde eğitim kalitesinin artırılmasının, beşeri sermayeyi geliştirerek iş gücü niteliğini artıracak, dolayısıyla büyümeyi ve kalkınmayı olumlu yönde etkileyeceği belirtilmektedir. Son dönemde yeni teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgiye hızlı ve kolay erişim sağlanabildiği; dolayısıyla eğitim faaliyetlerinin yerleşik norm ve yaklaşımlarının da değişmekte olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojileri ile artan kültürler arası etkileşimin, önümüzdeki dönemde eğitim faaliyetlerindeki çok boyutlu zenginleşmeyi artırmasının beklendiği vurgulanmaktadır.

Tüm bu gelişmeler doğrultusunda Kalkınma Planında eğitim sistemindeki temel amaç: “Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerleri ve millî kültürü özümsemiş, paylaşıma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi” olarak belirlenmiştir. Ayrıca eğitim sisteminde hayat boyu öğrenme yaklaşımının esas alınarak bireylerin kişilik ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi, iş gücü piyasasıyla uyumun güçlendirilmesi, fırsat eşitliğine dayalı kalite odaklı dönüşümün gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu dönüşüm kapsamında okul türlerinin azaltılması, öğretim programlarının esnek yapıda hazırlanması, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimlerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere yer verilmesi, bilgi ve iletişim teknolojileri ile uyumlu müfredatın hazırlanması, bireysel farklılıkların gözetilmesi ve sınav odaklı yapıdan uzaklaşılması konularının dikkate alınacağı ifade edilmektedir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde sosyal kalkınma yönünde ilerlemeler sağlanmıştır. Eğitimde beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilmiş, tüm kademelerde okullaşma oranlarında artış sağlanmış, eğitime ayrılan kamu kaynağı artırılmış, derslik başına düşen öğrenci sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. Kız çocukları ile yoksul öğrencilerin eğitimde devamlılığını sağlamak ve şartlı eğitim ile taşınabilir eğitim uygulamalarını güçlendirmek için çeşitli faaliyetler yürütülmüş, zorunlu eğitim süresi uzatılarak ortaöğretim sistemi yeniden yapılandırılmış, öğretmenlerin istihdamında ve hizmet içi eğitimlerinde artış sağlanmıştır. Bu gelişmelere rağmen, ülkemiz okul öncesi eğitim ve ortaöğretime erişimde ve başarı performansını değerlendiren Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) araştır-

masında uluslararası ortalamaların altında kalmıştır. Uzun dönemde kalkınmanın sağlam temellere oturabilmesi için ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi hususu önceliğini korumaktadır.

Kalkınma planı dönemine kadar nüfusun eğitim düzeyi yükselmekle birlikte OECD ve AB ortalamalarına göre düşük kalmaya devam etmiştir. 2012 yılı verilerine göre ülkemizde 15-29 yaş grubundakilerin yüzde 31,4'ü eğitimde, yüzde 47,1'i iş gücü piyasasında yer almakta iken yüzde 28,1'i ne iş gücünde ne de eğitimdedir. Eğitim sistemi, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmış ve eğitilmiş genç bireylerin işsizlik oranlarında sağlanan düşüş sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda; ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve yükseköğretime erişimde sağlanan gelişmeler sonucunda nüfusun eğitim düzeyinin artması öngörülmüştür. Plan döneminde ise çocukların yoksulluktan kaynaklanan yoksunluklarının giderilmesi, erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi, kız çocuklarının okullaşma ve okula devam oranlarının yükseltilmesi; eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin ekonomik ve toplumsal hayata katılımlarının artırılması hedeflenmektedir.

Eğitim seviyesinin ve iş gücünün niteliğinin yükselmesi, ülkelerin ve bireylerin ekonomik gelişmişlik düzeyini etkilemektedir. Küresel düzeyde nitelikli eğitim ve iş gücüne artan talep söz konusudur. Kalkınma planında ise Türkiye'nin 2030 yılına kadar iş gücü potansiyeli açısından demografik fırsat penceresinden yararlanabilecek ender ülkeler arasında olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda önümüzdeki dönemde nüfus dinamiklerinin sunduğu fırsattan en yüksek düzeyde yararlanmak amacıyla iş gücüne katılımın artırılması, eğitimin niceliksel ve özellikle niteliksel yapısının geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Eğitim-sanayi iş birliğine ve kadınların iş gücüne katılma oranının artırılmasına dönük tedbir ve politikaların ise ülkemizin insan gücü potansiyelini güçlendirebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda Planda, nitelikli insan gücüne dönük, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarıyla uyumlu eğitim politikalarına gerek duyulduğu vurgulanmaktadır. Kalkınma planında temel alınan eğitim politikaları kapsamında belirlenen başlıca hedefler şunlardır:

- » Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okul öncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. Plan dönemi sonunda okul öncesi eğitimde okullaşma oranının yüzde 70 olması öngörülmektedir.
- » İlk ve ortaöğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacak, sınıf tekrarı ve okul terki azaltılacaktır.
- » Özel eğitime gereksinim duyan engellilerin ve özel yetenekli bireylerin, bütünleştirme eğitimi doğrultusunda uygun ortamlarda eğitimlerinin sağlanması amacıyla beşeri ve fiziki altyapı güçlendirilecektir.
- » Yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlanacak, bireylerin en az bir yabancı dili iyi derecede öğrenmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.
- » Türkçedeki bozulma ve yabancılaşmanın önüne geçmek amacıyla bilim, eğitim, öğretim ve yayın kuruluşları başta olmak üzere Türkçenin doğru ve etkin kullanımını sağlanacaktır. Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır.
- » Finansal piyasaların sağlıklı işlemesine, finansal ürün çeşitliliği karşısında bireylerin bilinçli kararlar almasına ve yurtiçi tasarrufların artmasına katkı sağlayan finansal eğitim tüm kademelerde yaygınlaştırılacaktır.
- » Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir. Eğitim müfredatı her gence en az bir sanat veya spor dalında performans yapabilmeye becerisi kazandıracak şekilde düzenlenecektir.
- » Eğitimin tüm kademelerindeki müfredatın temel becerileri içerecek ve geliştirecek şekilde güncellenecektir.
- » Ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sistemi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alan etkin rehberlik ve yönlendirme hizmetleri desteğiyle, süreç odaklı bir değerlendirme yapısına kavuşturulacaktır.
- » Eğitim sisteminin performansının değerlendirilmesine imkân tanıyacak şekilde öğrenci kaza-

2.1.11. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)

15 yıllık bir perspektifin ilk beş yıllık dilimi olarak tasarlanmış olan On Birinci Kalkınma Planı'nda; her alanda topyekûn bir değişim ve atılımın başlatılarak, ekonominin yapısının uzun vadede istikrarı ve sürdürülebilirliği sağlayacak şekilde dönüşüme tabi tutulması, eğitim hamlesiyle beşeri sermayenin, millî teknoloji hamlesiyle teknoloji ve yenilik kabiliyetinin artırılması hedeflenmektedir. Sürdürülebilir ve kapsayıcı bir kalkınmanın ise ekonomik istikrarın ve toplumsal huzurun sağlanmasıyla mümkün olduğu; bu kapsamda etkili ekonomi politikaları ile birlikte sosyal politikaların uygulanması gerektiği belirtilmektedir. Toplumsal gelişme ve huzurun sağlanmasına yönelik geliştirilecek eğitim politikalarıyla ise bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişim sağlamaları; bu kapsamda bilgiyi ekonomik ve sosyal yarara dönüştüren, teknoloji kullanımına ve üretime yatkın nitelikli insan yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı döneminde eğitimde beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilmiş, öğretmen sayıları artırılmış, başta kız çocukları ve dezavantajlı öğrenciler olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarında artış sağlanmış ve derslik başına düşen öğrenci sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. Derslik başına öğrenci sayısı 30'un üzerinde olan il sayısı 2013 yılında 15 iken 2018 yılında bu rakam 6'ya düşmüştür. Öte yandan özel öğretim payının artırılması amacıyla da eğitim desteğine devam edilmiştir. Engellilere sunulan sosyal hizmetler çeşitlendirilerek, engellilerin eğitime katılımına yönelik politikalar sürdürülmüştür. 2018 yılı itibarıyla okul çağında bulunan geçici koruma altındakilerin yüzde 61,7'sinin eğitime erişimi sağlanmıştır. Tüm kademeler itibarıyla eğitime erişimde yaşanan gelişmelere karşılık okul öncesi eğitimde erişimin artırılması, ortaöğretimde okul terklerinin azaltılması ihtiyacı önemini korumaktadır.

Ülkemizde eğitim alanında önemli ilerlemeler kaydedilmekle birlikte Plan döneminde öngörülen hedeflere ulaşılmasında eğitim sisteminde yapılacak köklü reformlar ile eğitimin kalitesinin artırılması ve rekabetçi üretim ve verimlilik için gerekli olan becerilere sahip iş gücünün yetiştirilmesi temel önceliklerdendir. Bu doğrultuda; insan kaynaklarının, plan döneminde öngörülen sürdürülebilir kalkınma ve istikrarlı büyümenin temel unsurlarından birisi olacağı vurgulanmaktadır. Genç bir nüfusa sahip ülkemizde teknolojik dönüşümlerin gerektirdiği niteliklere ve iş yapma biçimlerine uygun mesleki eğitime ve artan nitelikli insan gücü talebine yanıt verebilmek için tüm bireylerin kaliteli eğitime ulaşmasını ve iş gücü piyasalarında gerekli becerilerin elde edilmesini sağlamanın uzun dönemde gelir dağılımına ve dolayısıyla kalkınmaya olumlu şekilde yansması beklenmektedir. Sonuç olarak; Plan döneminde eğitim ve istihdam ilişkisinin gözetilerek politikalar oluşturulacağı; bu kapsamda gençlerin iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan nitelikler ile donatılarak istihdama dâhil edilmesi ve kadınların iş gücüne katılımının teşvik edilmesinin üzerinde durulacağı belirtilmiştir.

Kalkınma Planı'nda eğitim yaklaşımlarında tespit edilen değişimler şunlardır:

- » Fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerini entegre bir biçimde öne çıkaran bir yaklaşımla gerçek hayattaki sorunların çözümüne yönelik analitik, eleştirel, yaratıcı ve bilişimsel düşünme yetilerinin kazandırıldığı eğitim sistemleri önem kazanmaktadır.
- » Grup halinde karşılıklı öğretim ve öğrenme, okul dışında bilgiyi farklı kaynaklardan edinme ve karşılaştırılabilir becerilerinin kazandırıldığı, eğlenerek öğrenme yaklaşımının uygulandığı, karar alma özgüveninin artırıldığı öğrenme ortam ve teknikleri öne çıkmaktadır.
- » Öğrenci ve öğretmenlerin talep ettikleri bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilecekleri, mobil teknoloji araçlarının kullanıldığı yenilikçi öğrenme tasarımları değer kazanmaktadır.
- » Teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlayacak şekilde işyeri ve deneysel ortamların taklit edildiği öğrenme ortamlarının oluşturulması, sürekli metinden okumak yerine sanal alan gezilerinin yapılması, izlemek yerine medya oluşturulması gibi öğrenme yaklaşımları ön plana çıkmaktadır.
- » Üniversitelerin, üretilen bilginin değere dönüştürülmesi sürecinde aktif rol aldığı, sanayi ve kamuyla yakın işbirliği içerisinde olduğu girişimci üniversite modeline doğru bir geçiş yaşanmaktadır.
- » Teknolojinin hız kazanmasına bağlı olarak değişen ihtiyaçlar için becerilerin edinilmesine yö-

- nımlarının izlenebilmesini teminen, sınıf temelli başarı düzeyleri, yeterlilikleri ve standartları belirlenecek, ulusal düzeyde çoklu değerlendirme ve denetleme mekanizması geliştirilecektir.
- » Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir.
 - » Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılabilecektir.
 - » FATİH Projesi tamamlanacak ve teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır.
 - » Beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla uzaktan eğitim programları ve e-öğrenme desteklenecektir.
 - » Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde, program bütünlüğü temin edilecek ve nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir.
 - » Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, istihdam edilebilirliğin artırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır. Ayrıca iş gücü piyasası ve eğitim sistemine ilişkin istatistikî verilerin iyileştirilecek ve etkin bir izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması sağlanacaktır.
 - » Kalabalık ve birleştirilmiş sınıf ile ikili eğitim uygulamaları azaltılacak, öğrenci pansiyonları yaygınlaştırılacaktır.
 - » Halk eğitim merkezleri ile yerel yönetimlerin meslek edindirme merkezleri hayat boyu öğrenme merkezi olarak yeniden yapılandırılacak ve bu merkezlerde sunulan temel beceri eğitim faaliyetleri nicelik ve nitelik olarak artırılabilecektir.
 - » Öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performans dayanan bir yapıda düzenlenecektir. Ayrıca deneyimli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışması özendirilecektir.
 - » Girişimcilik kültürü; eğitimin her kademesinde girişimciliğe yönelik örgün ve yaygın eğitim programları, girişimcilik eğitimlerinin niteliğinin artırılması, girişimci rol modellerinin tanıtılması ve ödüllendirilmesine yönelik uygulamalar yoluyla geliştirilecektir.
 - » Görsel, işitsel ve sosyal medyanın ve internetin aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler alınacak, aile içi iletişim ve etkileşim konularında eğitim programları yaygınlaştırılacaktır.
 - » Kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın ortadan kaldırılabilmesi amacıyla özellikle erken çocukluktan başlayarak örgün ve yaygın eğitim yoluyla toplumsal bilinç düzeyi yükseltilecektir.
 - » Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumlulukları artırılacaktır.
 - » Plan dönemindeki kamu sermaye yatırımları içerisinde eğitime ayrılan payın yüzde 16 olması hedeflenmektedir.
 - » Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir.

nelik hayat boyu öğrenme yaklaşımı her alanda çeşitlenerek yaygınlaşmaktadır.

- » Beşeri sermayenin güçlendirilmesi amacıyla ülke ihtiyaçları ve eğitim yaklaşımlarındaki bu değişimler dikkate alınarak Planda geliştirilen eğitim politikaları ve belirlenen başlıca hedefler şunlardır:
- » Okullaşma oranlarının plan dönemi sonunda okul öncesi eğitimde yüzde 75,1, ilkokulda yüzde 58,7, ortaokulda yüzde 66,4, lisede yüzde 93,2 olması öngörülmektedir. Ayrıca tüm eğitim kademelerinde okullaşma ve tamamlama oranları artırılacak, devamsızlık oranları azaltılacaktır.
- » Fırsat eşitliği temelinde, tüm kademelerde eğitime erişim sağlanacaktır. Özellikle kız çocukları ile kadınların eğitimin tüm kademelerine tam erişimleri ve etkin katılımları sağlanacak, devam ve eğitimlerini tamamlama oranları artırılacaktır. Geçici koruma ve bakım altındaki kişilerin eğitim imkânlarına erişimi artırılacaktır. Uluslararası koruma ve geçici koruma altındaki öğrencilerin ortaokul ve liseye geçişleri artırılacak, bu öğrenciler ilgi ve yeteneklerine göre mesleki ve teknik eğitime yönlendirilecektir.
- » Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacaktır. Erken çocukluk eğitiminde 5 yaş zorunlu eğitim kapsamına alınacak, esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitim modelleri oluşturulacak; bu amaçla ihtiyaç duyulan ilave derslikler yapılacaktır.
- » Ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin üniversitelerdeki bilimsel etkinliklere katılımları, üniversitelerin araştırma ve laboratuvar imkânlarından faydalanabilmeleri sağlanacaktır.
- » Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretime Yönelik Yapısal Dönüşüm ve İstihdam Seferberliğine başlanacaktır. Bu çerçevede plan döneminde bütün meslek liselerinin atölye ve laboratuvarları modernize edilerek günümüzün eğitim-istihdam ihtiyaçlarına uygun hale getirilecektir. Mesleki eğitimdeki kurum ve kuruluşlar bünyesindeki atölyelerin daha etkin bir şekilde kullanılması suretiyle döner sermaye gelirleri artırılacaktır. Sektör talepleri ve gelişen teknoloji doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimde alan ve dalların öğretim programları güncellenecektir. Öğrencilerin meslek alanları arasında geçişlerinin sağlanabilmesi ve farklı mesleklere ilişkin kazanımlar elde edebilmeleri için birden fazla dalda sertifikasyon almaya imkân tanıyan çoklu mesleki beceri altyapısı oluşturulacaktır. Başta OSB'lerde olmak üzere meslek liseleri ile yükseköğretim kurumları program, yönetim, insan kaynakları, finansman ve fiziki altyapı açısından birbirini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitimde kariyer rehberliği etkinleştirilecek; mesleki ve teknik eğitim liseleri ile meslek yüksekokullarının toplumdaki algısını güçlendirecek tanıtım faaliyetleri yürütülecektir. Öğrencilerin buluş, patent ve faydalı model başvurusu yapmaları teşvik edilecektir. Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliği protokolleri artırılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının mesleki eğitim alanları ve seviyelerine göre farklı ücret uygulaması teşvik edilerek istihdamlarına öncelik verilecektir.
- » Özel mesleki ve teknik okullarda eğitim gören öğrencilere yönelik destek ödemeleri sağlanacak, özel sektörün okul açmasına yönelik yatırım teşvikleri artırılacak ve OSB'ler başta olmak üzere özel mesleki ve teknik okul sayısı ve çeşitliliği artırılacaktır. Ayrıca bu okulların öncelikli sektörlerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde ihtisaslaşması sağlanacaktır. Özel sektörün özel mesleki eğitim merkezi kurabilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. Bilgi ve becerilerin güncelliğinin sağlanması amacıyla mezunların sertifikalı eğitim ve sektör ile üniversiteler tarafından akredite edilen dersleri almaları teşvik edilecektir. Mesleki eğitim programları ile sınav ve belgelendirme faaliyetlerine esas teşkil eden ulusal meslek standartları ve yeterlikleri güncellenecek ve sayıları artırılacaktır.
- » Mesleki eğitim, iş gücünün niteliğini yükseltmeye yönelik geliştirilecektir. Sanayinin ihtiyaç duyduğu iş gücü profili belirlenecek, bu ihtiyaca dönük mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında öğretim programları güncellenecek, fiziki ortam ve malzeme ihtiyaçları giderilecektir. Bununla birlikte mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında parasız yatılılık imkânları artırılacak, burs ödemeleri ve öğrenci sigortaları iyileştirilecektir. Ayrıca mesleki ve teknik eği-

timle ilgili tüm paydaşlara ait verilerin bir araya getirilerek bireylerin tek bir noktadan mesleki ve teknik eğitimle ilgili konulara erişebilmesinin kolaylaştırılmasını, arz-talep eşleşmesinin sağlanmasını, bireye mesleki rehberlik ve kariyer süreçlerinde destek olunmasını sağlayacak bir mesleki ve teknik eğitim portalı oluşturulacaktır.

- » Mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları, dijital dönüşüm çerçevesinde ortaya çıkacak ihtiyaca cevap verecek iş gücünü yetiştirmek üzere dijital yetkinlikleri ve becerileri esnek bir şekilde kazandırabilecek yapıya kavuşturulacaktır. Staj, girişimcilik ve işbaşı eğitim programlarının etkinleştirilmesi yoluyla gençlerin işe geçişleri kolaylaştırılacaktır. Gençler, iş gücü piyasasında aranan eleman olmaları için ortaokuldan itibaren mesleki eğitime özendirilecek, gençlerin yeteneklerine ve piyasa taleplerine uygun eğitim almaları sağlanacaktır. Kırsal alanda yaşayan gençler arasında yenilikçi ve katma değeri yüksek üretimin cazip hale getirilmesine yönelik eğitim ve destek programları uygulanacaktır.
- » Eğitim-istihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim-sektör iş birliği protokolleri yapılacaktır. Hazırlanan ve güncel halde tutulan mesleki eğitim haritası çerçevesinde ülke çapında il ve bölgelerde mesleki ve teknik eğitim verilen alanlarla sektör kümelenmesi arasında uyum sağlanacak, eğitim kapasitesi reel anlamda istihdamla ilişkilendirilerek ülke sathında mesleki ve teknik eğitim okulları sektörle uyumlu hale getirilecektir. Bu kapsamda mevcut stajyer destekleri etkinleştirilerek mesleki eğitimde öğrencilerin üretim tesislerinde yarı zamanlı çalışmasını teminen belirli bir ölçeğin üzerindeki firmaların stajyer çalıştırması desteklenecektir.
- » Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek eğitime, iş gücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir yaklaşım geliştirilecektir. Eğitimde ve istihdamda olmayan gençlere mesleki alan belirlenmesine yönelik eğitim ihtiyaç analizi yapılacaktır.
- » Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitim hizmetlerinden istifade edebilmeleri için beşeri ve fiziki imkânlar güçlendirilecektir. Bu bireylerin tespiti için il bazlı taramalar gerçekleştirilecek ve ihtiyaç haritaları oluşturulacaktır. Özel eğitim hizmetinin yaygınlaşması için mobil platformlar kurulacaktır. Ayrıca öğrenme ortamlarının fiziki altyapısı, öğretim programı ve materyal zenginliği, öz bakım becerileri, bütünleştirme uygulamaları ve rehberlik hizmetlerinin standartları yükseltilecektir. Özel yetenekli çocuklar için ise Eğitim, Bilim ve Değerlendirme Kurulu oluşturulacaktır. Üniversitelerle iş birliği yapılarak zekâ ve yetenek testlerinin niteliği geliştirilecek, zekâ ve yetenek tanılama ve izleme merkezleri oluşturulacaktır.
- » Engellilerin meslek edinmesine yönelik uzaktan eğitim programları geliştirilecektir. Engellilerin iş gücüne katılımını ve istihdam edilebilirliğini artırmak için ise genel ve mesleki eğitim, mesleki rehabilitasyon, kendi işini kurma hibe desteği ve iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri geliştirilecektir.
- » Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocukların eğitim hayatlarındaki yoksunlukları dikkate alınarak servis, eğitim materyali, beslenme vb. bireysel ihtiyaçlarını gidermeyi sağlayacak farklı ve esnek uygulamalar geliştirilecektir.
- » Eğitim ve eğitim dışı sürecin etkin biçimde yürütülebilmesi ve çocukların hazır bulunuşluklarının artırılabilmesi için rehberlik ve danışmanlık sistemi güçlendirilecektir. Çocukların kendilerini ve meslekleri tanımlarını sağlayacak kariyer seçim süreçlerini destekleyen kariyer rehberliği sistemi kurulacaktır. Ayrıca sosyoekonomik dezavantajlı ve suça sürüklenme riski olan çocuk ve gençler ile ailelerine yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri güçlendirilecektir. Öğretmene ve öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet önlenerek, madde ve teknoloji bağımlılığı ile mücadele edilecek, sağlıklı yaşam kültürü konularında aile farkındalığı artırılacaktır.
- » Millî, manevi ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun eğitim içerikleri ve öğretim programları hazırlanacaktır. Öğretim programları esnek, modüler ve

uygulamalı yapıya kavuşturulacaktır. Matematik ve Türkçe öğretim programları güncellenecektir. Bu kapsamda tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin matematik ve Türkçe yeterlilikleri artırılacaktır. Ayrıca Matematik ve Türkçe öğretmenlerinin yeni öğretim programlarına uyumunun sağlanabilmesi için hizmet içi eğitimler uygulanacaktır. Programların güncellenmesiyle birlikte temel eğitim ve ortaöğretim kademesinde ders çizelgeleri yeniden yapılandırılacaktır.

- » İlk ve ortaöğretim kurumlarında finansal okuryazarlık eğitimi yaygınlaştırılacak, söz konusu eğitimin, yaygın eğitim kapsamında yetişkinlere de verilmesi sağlanacaktır.
- » Teknolojiye erişimin sağlanması amacıyla okullara ağ altyapısı ve etkileşimli tahta kurulacaktır. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) portalının içeriği öğretim programlarıyla uyumlu hale getirilerek zenginleştirilecek ve portalın etkin kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
- » Yabancı dil eğitimine ilişkin materyaller zenginleştirilecek, dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarındaki becerilerin tümünü ölçmeye yönelik sistem geliştirilecektir.
- » Türkçenin doğru ve yetkin bir şekilde kullanılması için örgün eğitim başta olmak üzere, her türlü medya, yasal düzenleme gibi araçlar etkin bir şekilde kullanılacaktır.
- » Tüm eğitim kademeleri itibarıyla Plan döneminde tekli eğitime geçilecek; bu amaçla ilave derslikler yapılacaktır. Yeni derslik yapımı planlamasında, derslik inşa edilmesi planlanan yerdeki diğer eğitim binalarının verimli kullanımı dikkate alınacak, atıl vaziyetteki eğitim binalarının kullanımı öncelenecektir. Eğitim yapıları teknolojiye ve çevreye uyumlu, güvenli, ekonomik, estetik, erişilebilir, standartları ve kalitesi yüksek bir mimaride tasarlanacaktır.
- » Çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini gözeterek eğitim ortamları oluşturulacaktır. Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun tasarım ve beceri atölyeleri kurulacaktır.
- » Erken yaşlardan itibaren spor eğitimi verilecek; örgün eğitimde beden eğitimi ve spor derslerinin niteliği artırılacaktır. Spor eğitimi, okul öncesinden başlayarak ilk ve ortaöğretim kademelerinde yaygınlaştırılacak, okul spor müsabakaları faaliyet çeşitliliği ile okul spor kulübü sayısı artırılarak çocukların farklı spor branşlarına yönlendirilmesi sağlanacaktır. Eğitim kurumlarındaki sportif faaliyetler yeniden düzenlenerek yetenekli sporcuların bireysel gelişimi desteklenecektir. Ayrıca engelli bireylerin spora katılımına yönelik öğretmen yeterlilikleri geliştirilecek; zenginleştirilmiş eğitim materyalleri, görsel ve yazılı dokümanlar hazırlanarak uygulamaya konulacaktır.
- » Okulların niteliği ve imkânları artırılarak okullar arası başarı farkı azaltılacaktır. Öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri için destek programları uygulanacaktır. Ayrıca dezavantajlı bölgelerden başlayarak okul yemeği uygulamasına geçilecektir. Eğitimde kalite güvence sistemi oluşturulacaktır.
- » Eğitimin tüm kademelerinde ev içi sorumlulukların adil paylaşımı konusunda sorumluluk bilincini yükseltici eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.
- » Öğrencilerin kazanımlarını çeşitlendirmeye ve artırmaya yönelik etkin bir ölçme, izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. Öğrencilerin kazanımlarını çeşitlendirmeye ve artırmaya yönelik etkin bir ölçme, izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. Ölçme ve değerlendirme sistemi yeterlilik temelli etkinleştirilecektir. Öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve toplum hizmeti alanlarındaki etkinliklere katılımları desteklenecek, öğrenci yeterliliği üzerindeki etkisi izlenecektir. Eğitim sisteminin öğrenciler üzerinde yarattığı baskıyı azaltmak amacıyla kademeler arası geçişlerde uygulanan sınavlarda düzenlemeler yapılacaktır.
- » Bireylerin kişilik ve kabiliyetlerinin sürekli olarak gelişimini hedefleyen hayat boyu öğrenme anlayışı toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılacaktır. Hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliği ve niteliği artırılacak, kazanımların belgelendirilmesi sağlanacaktır. Belge ve sertifikaların kurumlar arası paylaşımına yönelik ulusal hayat boyu öğrenme ve izleme sistemi kurulacaktır.
- » Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin motivasyonları ve mesleki gelişimleri artırılacak ve öğ-

retmenlik mesleğinin toplumsal statüsü güçlendirilecektir. Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılacak, ehliyet ve liyakat temelli kariyer sistemi hayata geçirilecektir. Sınıf öğretmenlerinin yan alan ve mesleki rehberlik becerileri geliştirilecektir. Hizmet içi eğitimlerin içerikleri öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin güncel ihtiyaçları çerçevesinde yenilenecek, mesleki ve teknik eğitimde hizmet içi eğitimler iş ortamlarında gerçekleştirilecektir. Yatay ve dikey kariyer basamaklarına yönelik lisansüstü düzeyde mesleki uzmanlık ve gelişim programları açılacaktır. Konut imkânlarının kısıtlı olduğu bölgelerde öğretmenlerin barınma ihtiyaçlarını karşılayacak konut yatırımlarına devam edilecektir. Okul yöneticiliği profesyonel bir meslek haline getirilecek ve yönetici eğitimi akreditasyon yapısı oluşturulacaktır. Öğrenci kazanımları dikkate alınarak öğretmenlere ve okul yöneticilerine, görev yaptıkları eğitim kurumunun türü ve mahalline göre farklı oranlarda teşvik edici mekanizmalar oluşturulacaktır.

- » Çalışma çağındaki nüfusta iş gücüne katılımın dışında yer alan kesimlerin iş gücüne dâhil olmalarına imkân sağlanacaktır. Daha kaliteli eğitim ve yaygınlaştırılmış mesleki ve odaklı eğitim olanaklarıyla iş gücünün yetkinlikleri ve iş hayatıyla uyumu geliştirilecektir.
- » İmalat sanayindeki yaşanan dijital dönüşümün gerektirdiği becerilerin iş gücüne kazandırılması, mesleki eğitimin ve yükseköğretimin iş dünyası ile entegre edilmesi, nitelikli insan kaynağı için istihdam teşviklerinin basitleştirilmesi ve bu teşviklerde öncelikli sektörlerle ağırlık verilmesi temel amaçtır.
- » Eğitimin her kademesinde hedef kitleye uygun yenilik ve fikri haklar konusunda bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri yürütülecek, mesleki ve teknik eğitimde buluş ve tasarım konularının ağırlıklı olarak işlenmesine önem verilecektir.
- » Toplumun çevre bilincini artırmaya yönelik çevre ve doğa koruma ile sürdürülebilir üretim ve tüketim konularında eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir.
- » Etkin ve etkili bir eğitim sisteminin oluşturulabilmesi için politikalar veriye dayalı olarak belirlenecek ve politika uygulamalarının etki analizleri yapılacaktır. Eğitim sistemine ilişkin veri tabanlarının bütünleştirildiği eğitsel veri ambarı oluşturulacak, veriler yapay zekâ teknolojileriyle işlenecektir. Eğitim sistemindeki kurum ve kuruluşların veri analiz kabiliyeti güçlendirilecek, okul bazında veriye dayalı planlama ve yönetim sistemi hayata geçirilecektir.
- » Tüm paydaşların eğitim süreçlerine aktif katılımının sağlandığı Okul Gelişim Modeli oluşturulacaktır. Sahip oldukları koşul ve öncelikler dâhilinde okulların gelişimleri izlenecek ve değerlendirilecektir. Okul gelişim planı hedefleriyle uyumlu ve fırsat eşitliği temelinde okulların gelişimini destekleyecek biçimde kaynak tahsis edilecek ve hesap verebilirlik düzeyi artırılacaktır. Öğretmen-veli-okul arasındaki etkileşim ve uyum güçlendirilecektir.
- » Plan döneminde kamu yatırımları içerisinde en fazla artış yapılan sektör eğitim sektörü olacaktır. Aynı zamanda 2020-2023 dönemi itibarıyla bakıldığında yatırım programları toplamında en büyük payı eğitim sektörü alacaktır. Kamu sabit sermaye yatırımları içerisinde eğitime ayrılan payın yüzde 19,1 olması hedeflenmektedir.

2.1.12. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

Türkiye Yüzyılında, 2053 vizyonu çerçevesinde uzun vadeli bir perspektifle hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı'nda temel amaç; çevreye duyarlı, afetlere dayanıklı, ileri teknolojiye dayalı yüksek katma değer üreten, geliri adil paylaşan, istikrarlı, güçlü ve müreffeh bir Türkiye'ye ulaşmaktır. İnsan odaklı bir yaklaşımla milletimizin değerlerinin ve beklentilerinin esas alınacağı, mevcut kaynakların verimli kullanılacağı, azami istihdam oluşturularak istikrarlı bir büyüme modelinin uygulanacağı ifade edilmektedir. Son dönemde küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan jeopolitik gerilimler, ekonomik dalgalanmalar, Covid-19 salgını, afetler, su, gıda ve enerji krizleri gibi toplumsal refahı etkileyen risk ve belirsizlikler nedeniyle ülkemizin genç ve dinamik nüfusunun etkin kullanılmasının stratejik açıdan önemli bir fırsat olduğu vurgulanmaktadır. Bu kapsamda eğitim-öğretim çerçevesinde temel amaç ise: "Tüm bireylerin kapsayıcılık ilkesi esasında nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına eşit şartlarda erişimi sağlanarak akademik, sosyal ve mesleki becerilerinin uluslararası

standartlara uygun bir şekilde geliştirilmesi; analitik düşünme, finansal okuryazarlık, işbirlikçi çalışma ve liderlik alanlarında yetkinlik sahibi olmalarının sağlanması; millî, manevi, ahlaki, insani ve toplumsal değerleri içselleştirmiş, ait olduğu aile ve topluma karşı sorumluluk sahibi olarak yetiştirmeleri” şeklinde ifade edilmiştir.

On Birinci Kalkınma Planı döneminde eğitimde erişim ve kalitenin artırılması kapsamında fiziki altyapı güçlendirilmiştir. Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılarak öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları tanımlanmıştır. Müfredat ve öğretim programları güncellenmiş, okulların bilişim ve teknoloji altyapısı güçlendirilerek uzaktan eğitim imkânları geliştirilmiştir. Özel mesleki ve teknik eğitim veren okullarda eğitim-öğretim desteği verilmesi uygulamasına devam edilmiş, özel sektörle işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik adımlar atılmıştır. Kamu eğitim harcamaları eğitimin tüm kademelerinde artış göstermiştir. Engellilere sunulan sosyal hizmetler çeşitlendirilerek yaygınlaştırılmış, engellilerin eğitime, sosyal hayata ve iş gücü piyasasına bağımsız şekilde katılımına yönelik politikalar sürdürülmüştür.

Eğitim sisteminde kaydedilen iyileşmelere rağmen bölgeler ve okullar arasındaki başarı düzeyi farklılıkları önemini korumaya devam etmiştir. Diğer yandan plan döneminde yaşanan Covid-19 küresel salgını, yangın, deprem, sel gibi afetlerin toplumun değişik kesimleri üzerinde farklı etkileri ortaya çıkmış, özellikle çocuk ve gençlerin yaşamları derinden etkilenmiş, günlük rutinleri eğitimden sosyal yaşama kadar pek çok alanda önemli değişikliklere uğramıştır. Bu bağlamda; öğrenme ortamlarının niteliğinin eşitlik ve hakkaniyet çerçevesinde iyileştirilmesi, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterlilikler esas alınarak geliştirilmesi, eğitim faaliyetlerinin izleme ve değerlendirmesinde etkinliğin artırılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kaliteyi artıracak şekilde eğitime entegrasyonunun geliştirilmesi, öğrencilerin ve eğiticilerin dijital yeterliliklerinin yükseltilmesi, eğitim sisteminin olası krizlere karşı cevap verebilirliğinin artırılması ve ölçme ve değerlendirme sisteminin esnek şekilde tasarlanması ihtiyacı devam etmektedir.

Küreselleşme ve teknolojik ilerlemelerle birlikte insan, toplum ve mekân bakımından yeni sosyo-ekonomik değişimler yaşanmakta, eğitimin genelinde ise dijital teknolojilerin ileri düzeyde kullanımı, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri, sanal ve artırılmış gerçeklik ve yapay zekâ uygulamalarının yaygınlaşmakta olduğu görülmektedir. Yeşil ve dijital dönüşümle birlikte ise farklı mesleklerin ortaya çıkması, robotik ve yapay zekâ gibi dijital teknolojilerde sağlanan ilerlemelerle iş gücü piyasası ihtiyaçlarının değişmesi nedeniyle sürekli eğitim ve beceri gelişiminin önemli hale geleceği düşünülmektedir. Bu kapsamda geleceğin üretim biçimlerine uyum sağlayabilecek insan gücünün yetiştirilebileceği, yeni nesil teknolojilerle donatılmış bir eğitim sisteminin oluşturulmasının ülkemizin gelecek kazanımları açısından önem arz ettiği vurgulanmıştır.

Kalkınma planında ekonomik refahla birlikte insan odaklı ve kapsayıcı kalkınma yaklaşımı doğrultusunda eleştirel düşünebilen ve sorunlara sürdürülebilir çözümler sunabilen, kişisel ve mesleki alanda kendini sürekli yenileyen, ortak akıl ve birlikte iş yapma kültürünün gerektirdiği sosyal ve duygusal yetkinlik ve becerilere sahip, sosyal sorumluluk bilinci ile ülke ve dünya sorunlarına duyarlı, ahlaki değerleri gözeten, toplumun kalkınmasına katkıda bulunmayı görev edinmiş bireyler yetiştirilmesinin esas alınacağı belirtilmektedir. İnsan gücü ihtiyacının karşılanmasına ve eğitime verilen önem: “*Nitelikli insan kaynağı, Plan döneminde öngörülen istikrarlı büyümenin başat unsurlarından birisi olacaktır.*” ifadesiyle ortaya konulmaktadır. Gelecekte bireylerin analitik, sistematik, eleştirel düşünme, karar alma, sorun çözme, etkin iletişim kurabilme, çevreyle uyum becerisi ve liderlik gibi yetkinliklere sahip olmalarının gerektiği; bu kapsamda eğitim sisteminde öğrencilere belirli bir bilgiyi öğretmek yerine, bilgiyi en doğru yerden elde etme becerilerinin kazandırılmasının önem kazanacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda gelecekteki eğitim uygulamalarında geleneksel eğitim metotları önemini korumakla birlikte erişilebilirlik, çeşitlendirme ve kişiselleştirmenin ön plana çıkacağı öngörülmektedir. Tüm bu gelişmeler ışığında eğitim yaklaşımlarında görülen değişimler kalkınma planında şu şekilde ele alınmıştır:

- » Uluslararası ölçekte okul öncesinden itibaren eğitimin her kademesinde kaliteli eğitime eşit erişim ve beceri eğitiminin gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bir taraftan uluslararası kuruluşların eğitim alanındaki faaliyetleri artarken diğer taraftan eğitim politikalarının millî değerler temelinde yeniden yapılanması anlayışı güçlenmektedir.

- » Eğitim sistemlerinde yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanımı önem kazanmakta, BİT aracılığıyla daha geniş öğrenci kitlelerine eğitim hizmeti sunma imkânı artmaktadır. Bununla birlikte eğitimde BİT kullanımının öğretmenlerin üretkenliğini ve akademik başarıyı artırdığını ve maliyet etkinliği sağladığını gösteren kanıtların sınırlı olduğu görülmektedir.
- » Ekonomik daralma ve küresel salgın nedeniyle istihdam piyasasına daha hızlı geçişe yönelik talep artmış, bu kapsamda çıraklık eğitimi ve mesleki yükseköğretim önem kazanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimde dijital, analitik ve sosyal becerilerin ağırlığı artmış, hayat boyu öğrenme kapsamında yetişkinlerin mesleki becerilerinin güncellenmesi ihtiyacı belirginleşmiştir.
- » Eğitim alanında giderek yaygınlaşan yapay zekâ teknolojisinin kullanımı, önemli fırsat sunarken aynı zamanda etik sorunların yanı sıra güvenlik ve bağımlılık ile öğrenmeyi engelleme gibi sorunlara da yol açmaktadır.
- » Kalkınma planında temel alınan eğitim politikaları kapsamında belirlenen başlıca hedefler şunlardır:
- » Plan dönemi sonunda 4-5 yaş net okullaşma oranının yüzde 85 olması öngörülmektedir. 14-17 yaş kız çocuklarının net okullaşma oranında ise yüzde 100’e ulaşılması hedeflenmektedir.
- » Kaliteli eğitime erişimde fırsat eşitliği sağlanacaktır. Eğitim destekleri ve burslar hedefli programlar şeklinde uygulanacak, bu desteklerin nitelikli eğitime erişim üzerindeki etkisi analiz edilecektir. Kız çocuklarının eğitime katılımları, devamlılıkları ve eğitimlerini tamamlamalarını engelleyen faktörler analiz edilerek okula devamlarının sağlanması için program, proje ve uygulamalar geliştirilecektir.
- » Geçici koruma altında bulunan bireylerin eğitime erişimi artırılacaktır. Bu kapsamda geçici koruma altındaki öğrencilere hedefli bilinçlendirme kampanyaları uygulanacak, mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitim faaliyetlerine erişimleri artırılacaktır. Ayrıca bu öğrencilerin Türkçe dil becerileri geliştirilecek; devamsızlık ve okul terk oranları azaltılacak, ihtiyaç duyulması halinde uzun vadeli telafi edici eğitimler verilerek öğrenme kayıpları azaltılacaktır.
- » Çocukların kaliteli, evrensel ve ücretsiz okul öncesi eğitime erişimlerinde fırsat eşitliği sağlanacaktır. Okul öncesine erişimin artırılması için gerekli fiziki ve beşeri altyapı sağlanacaktır. Kaliteli okul öncesi eğitime erişimi kolaylaştırmak üzere ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak öncelikli bölge ve ailelerin ihtiyaçları için farklı modeller üzerinde çalışmalar yürütülecek, okul öncesiyle ilgili kalite standartları belirlenecek, izleme ve değerlendirme sistemi geliştirilecektir. Ek olarak; hayırseverlerden ve özel sektörden gelen desteklerin öncelikle okul öncesi eğitim alanına yönlendirilmesi teşvik edilecektir.
- » Çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini gözetken, çocuk güvenliğini ve çocuğun iyi olma halini destekleyen eğitim ortamları sağlanması amacıyla standartlar oluşturulacaktır. Bu kapsamda okullarda bilim, kültür, sanat ve spor faaliyetleri ile sosyal etkinlikler artırılacaktır.
- » Özel eğitime erişim iyileştirilerek eğitimin niteliği ve niceliği artırılacak, rehberlik hizmeti standartları yükseltilecek, bütünleştirme eğitimi veren okullardaki destek personeli sayısı ve nitelikleri artırılacaktır. Özel eğitimin her kademesinde etkin bir izleme, değerlendirme ve denetleme mekanizması geliştirilecektir. Ayrıca özel eğitim kurumları ile üniversitelerin özel eğitim ve uygulama araştırma merkezleri arasındaki iş birlikleri artırılacaktır.
- » Engellilere sunulan eğitim hizmetlerinin mümkün olan en erken yaşta, bütünleştirilmiş ortamlarda, kapsayıcı ve nitelikli bir şekilde sunulması sağlanacaktır. Bu kapsamda engellilere yönelik kapsayıcı bir müfredat oluşturulacak, ihtiyaç sahibi engelli bireyler için zorunlu eğitim araç gereçleri ücretsiz olarak sağlanacaktır. Ayrıca kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının etkin ve verimli yürütülmesi için engellilere eğitim verilen kurumlarda “özel eğitim servisleri” kurulacaktır.
- » Okuldan kopma riski olan çocukların eğitim sistemi içerisinde kalmaları ve eğitim dışına çıkan çocukların yeniden eğitim sistemine döndürülmesi için öğrencilerin sosyal ve akademik be-

cerilerini izleyen takip mekanizması oluşturulacak, bu takip mekanizması aracılığıyla riskleri önleyici tedbirler aile ve okul iş birliğiyle alınacaktır.

- » Eğitimde ve istihdamda olmayan gençler açık işlere ve mesleklere yönlendirilecektir. Gençlerin beceri ve yetenekleriyle uyumlu, özellikle yazılım gibi yenilikçi alanlarda kısa süreli sertifika ve diploma programları düzenlenecektir.
- » Mesleki ve teknik eğitimde kamu-özel sektör iş birliğinin artırılması kapsamında özel sektör ile mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında finansman dâhil uzun vadeli iş birliği sağlanacaktır. Tüm paydaşların rollerinin ve sorumluluklarının tanımlanacağı mesleki eğitim yönetim modeli geliştirilecektir. Ülkemiz sanayinde öncelikli sektörlerde faaliyet gösteren firmalardaki eğitim merkezi altyapısından mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin yararlanması sağlanacaktır. Bu bağlamda staj ve işletmede mesleki eğitim uygulamalarının niteliğini artırmak için işletmelerdeki usta öğretici ve eğitici personelin meslek içi eğitim almalarına yönelik projeler geliştirilecek ve bu eğitimlerin izlenmesi sağlanacaktır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitime yönelik alternatif finansman kaynakları oluşturulacak ve bu kaynakların kullanımı artırılabilecektir.
- » Mesleki ve teknik eğitimde mesleki, akademik, dijital ve sosyal beceri kazanımı iyileştirilecek ve bu becerileri içerecek şekilde kapsayıcı bir ölçme ve değerlendirme sistemi geliştirilecektir. Akademik ve mesleki beceriler de dâhil olmak üzere ulusal beceri tanımlaması yapılacaktır. Ahilik kültürüyle birlikte mesleki değerlere bağlılık güçlendirilecektir. Ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretimde alan ve dal açma ve kapatma süreci, yerel ihtiyaçlar ve sektör talepleri doğrultusunda gerçekleştirilecektir. Atölye ve laboratuvar öğretmenlerine yönelik ise işbaşı eğitimlerine ağırlık verilecektir.
- » Mesleki eğitim müfredatı, niteliği ve ortamı sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenecektir. Mesleki eğitimde teknolojinin yoğun kullanımı sağlanarak öğrencilerin ve eğitimcilerin mesleki bilgi yanında dijital becerileri geliştirilecek, öğretmen ve yöneticilere yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenecek, öğretim araç gereç ve içerikleri hazırlanacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitim alan bireylerin iş gücü piyasasına geçişleri kolaylaştırılması amacıyla gençlerin iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda tercih yapmaları sağlanacak, öncelikli sektörlerdeki mesleki ve teknik eğitime yönelimin sağlanması için burs, eğitim desteği gibi çeşitli teşvik mekanizmaları uygulanacaktır. Diğer yandan mesleki ve teknik eğitimde bölüm ve alan bazında ihtiyaç planlaması yapılarak bölgesel ve sektörel düzeyde beceri ihtiyaç haritası çıkarılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim süreci bütüncül olarak planlanacak, eğitim kademeleri arasında birbirini tamamlayıcı programlar geliştirilecektir. Program bütünlüğü kapsamında başta OSB'lerde yer alanlar olmak üzere meslek liseleri ile yükseköğretim kurumlarının program, yönetim, insan kaynakları, finansman ve fiziki altyapı açısından eşleştirilmesi ve koordinasyonu sağlanacaktır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılacak mesleki eğitim merkezleri ve meslek liselerinin yer seçiminde OSB'ler öncelikli olarak değerlendirilecektir.
- » Öğretim programları millî, manevi, ahlaki ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun olarak güncellenecektir. Yaygın eğitim dâhil tüm öğretim programlarında belirlenecek öncelikli kazanımlar doğrultusunda dijital eğitim içerikleri geliştirilecektir. Ayrıca Bilim ve Sanat Merkezleri'ne (BİLSEM) özgü öğretim programları geliştirilecektir.
- » Müfredatın ve eğitim yöntemlerinin günümüz teknolojik gerekliliklerine uygun şekilde güncellenmesi sağlanacak, özel sektörün ülke rekabetçiliğine destek olacak şekilde yürüteceği programlar desteklenecektir.
- » Yabancı dil becerilerini artırmaya yönelik eğitim sistemi, başta müfredat ve öğretmen yetkinliği olmak üzere güçlendirilecektir. Bu kapsamda yabancı dilde uluslararası standartlarda eğitim verilerek öğrencilerin ileri düzeyde okuma, anlama, konuşma ve yazma becerilerini edinmeleri sağlanacaktır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitimde mesleğe özgü yabancı dil eğitimine ağırlık verilecektir.
- » Örgün eğitimdeki girişimcilik müfredatı finansal okuryazarlık, mevzuat bilgisi, dijital teknolo-

- jiler, e-ticaret, pazarlama gibi konulardaki ihtiyaçlar dikkate alınarak gözden geçirilecek, uygunluk değerlendirmesine imkân sunan uygulamalı girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.
- » “Sıfır Atık Projesi” kapsamında eğitim farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilecek ve eğitimin tüm kademelerinde sıfır atık uygulamaları yürütülecektir.
- » Örgün ve yaygın eğitimde siber suçlara yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılacak, bu çalışmalarda iletişim araçları etkin kullanılacaktır.
- » Türk dilinin zengin bir kelime dağarcığıyla, kültürel değerlerin nesiller arası iletimini sağlayarak yaşatacak şekilde erken yaşlardan itibaren öğrenilerek konuşulmasını teminen ninni, tekerleme, masal, hikâye, dua ve şiir gibi dil ve kültür öğelerinin aktarımını güçlendiren yayın ve yapımlar desteklenecek, tüm örgün eğitim müfredatına yansıtılacaktır.
- » Bireyin gelişimini temel alan ve uzun vadeli öğrenme sürecini de içeren ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulacak ve yeterlilik temelli olarak eğitimin tüm kademelerinde uygulanacaktır. Bu süreçte bilgi ve iletişim teknolojileri aktif olarak kullanılacaktır. Ulusal izleme araştırmaları için mevzuat altyapısı oluşturulacaktır. Ayrıca Türkçenin doğru ve güzel kullanımını geliştirmek amacıyla dört temel becerinin değerlendirilmesine yönelik ölçme araçları geliştirilecektir.
- » Örgün eğitimde beden eğitimi ve spor dersinin niteliği artırılabilecektir.
- » İlk ve ortaöğretim kurumlarındaki din kültürü ve ahlak öğretiminin niteliği artırılabilecektir.
- » Eğitimde teknolojinin doğru kullanımı sağlanacak, teknoloji okuryazarlığı artırılabilecek ve teknoloji kullanımından kaynaklı eşitsizlikler azaltılacaktır. Öğrenci ve öğretmenlere yönelik doğru teknoloji kullanımı ile ilgili Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) gibi dijital platformlar üzerinde eğitimler verilecektir. Öğretmen eğitiminde kullanılan dijital içerikler zenginleştirilecektir. Okullarda fiber altyapı ve etkileşimli tahta kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Ayrıca dijital becerilerin geliştirilmesi ve dijital kültür-sanata yönelik programlara örgün eğitim müfredatlarında yer verilmesi sağlanacaktır.
- » İklim değişikliği ile mücadele başta olmak üzere sürdürülebilir kalkınma bilincinin tüm öğrencilerde oluşturulması sağlanması amacıyla, eğitim mekânları yeşil dönüşümü sağlayacak şekilde tasarlanacak ve disiplinler üstü bir yaklaşımla iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma, tüm öğretim programlarına dâhil edilecektir. Ayrıca okullardaki cari giderlere yönelik tasarruf sağlanması için ısıtma, arıtma sistemi gibi alanlarda dönüşüm sağlanacaktır.
- » Okullar arasındaki nitelik farkının azaltılması amacıyla Okul bazlı performans değerlendirme sistemine geçilerek düşük seviyede gelişim gösteren okulların okul gelişim düşüklüğünün nedeni analiz edilerek gerekli önlemler alınacaktır.
- » Öğrenciler arasındaki başarı farkının azaltılması ve insan kaynağının niteliğinin artırılması amacıyla uygulanan telafi edici ve destekleyici yetiştirme programları için etkin izleme ve değerlendirme sistemi kurulacak, bu programlar öğrenci ihtiyaçlarını dikkate alacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Destekleme programlarına yönlendirmelere erken yaşlarda başlanacak ve öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişim alanları dikkate alınacaktır.
- » Her öğrencinin akademik ve sosyal faaliyetlere ilişkin kaydının tutulduğu ve öğrenme sürecinin kademeler arasında izlenmesini sağlayan e-öğrenci dosyası oluşturulacaktır.
- » Eğitim sistemi olağanüstü durumlara karşı daha dayanıklı ve esnek bir yapıya kavuşturulacaktır. Bu durumda; öğrenme kayıplarına yönelik telafi edici çalışmalar yürütülecek, işbaşı eğitim ve uygulamaya dayalı sınavların dijital ortamda gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Bireyselleşmiş öğrenme sistemi etkin hale getirilecek, uzaktan eğitim altyapısı iyileştirilecektir.
- » Hayat boyu öğrenmeye katılım ve belge çeşitliliği artırılabilecek, kazanımların belgelendirilmesi teşvik edilecek, verilen eğitimlerin standardizasyonunun sağlanması için akreditasyon sistemi oluşturulacaktır. Uzaktan eğitim olanakları artırılabilecek, dijital içerik geliştirme çalışmaları yapılacaktır. Hayat boyu öğrenme sisteminin iş gücü piyasasının talep ettiği becerileri kazandırması ve işverenler ile hayat boyu öğrenme merkezi hizmeti sunanlar arasında işbirlikleri geliştirile-

rek ortak program sunmaları sağlanacaktır. Ek olarak; hayat boyu öğrenme konusunda kamuoyunda farkındalık oluşturulacak, uzun süreli işsizler ile iş gücünde olup iş aramayı bırakan pasif iş gücüne yönelik hayat boyu öğrenme faaliyetleri özendirilecektir.

- » Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özel eğitim ihtiyacı olan bireylere verilen eğitimlerin etkin bir şekilde izlenmesi ve denetlenmesine yönelik sistem geliştirilecektir. Özel öğretimde yeni modeller geliştirilerek bu alanda kamunun denetleyici rolü güçlendirilecektir. Ayrıca özel mesleki ve teknik eğitim kurumlarına verilen devlet desteği kalite standartları gözetilerek verilecektir.
- » Yurt dışında yaşayan Türklerin anadilini muhafaza etmesini ve gelişimini sağlamak amacıyla örgün ve yaygın eğitim destekleri artırılacak; müfredat, eğitim araç ve gereçleri ile öğretmen desteği güçlendirilecek, Türkçenin eğitim dillerinden biri olduğu okul öncesi, ilk ve ortaöğretim seviyelerinde çift dilli eğitim kurumları ile programların yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- » Eğitimin tüm kademelerinde afet farkındalığının artırılmasına ilişkin çalışmalar yürütülecektir.
- » İş gücü içerisinde yükseköğretim mezunlarının payı nitelikli istihdamın daha hızlı artmasıyla 2053 yılına gelindiğinde yüzde 55'e yaklaşacak, 15-24 yaş grubunda eğitimde ve istihdamda olmayanların oranı ise tek haneye düşürülecektir.
- » Sektörün artan nitelikli insan kaynağı ihtiyacını karşılamak amacıyla eğitim altyapısı güçlendirilecek, teknoloji yarışma ve programları yoluyla savunma sanayine yönelik ilgi artırılacaktır.
- » Eğitim mekânlarının kalitesi artırılarak teknolojiye, çevreye ve sosyal yaşama uyumlu, güvenli, afetlere dirençli, estetik ve erişilebilir olması sağlanacaktır. Ayrıca yeni derslik inşaatları, bölgeler ve okul türleri özelinde derslik kapasite kullanımı bağlamında mevcut okul ve dersliklerin kapasitelerinin tam olarak kullanılmasını sağlamak üzere okul ve kurumların birleştirilmesi, okul türlerinin değiştirilmesi, binaların takası ve ortak kullanım gibi alternatifler de değerlendirilerek derslik başına düşen öğrenci sayısı gelecek potansiyeli, öğrencilerin nakil hareketi, çağ nüfusu gibi veriler dikkate alınarak yapılacaktır.
- » Öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreci; mesleğe kabulden önceki eğitimden başlanarak mesleğe kabul, mesleki gelişim ve kariyer gelişimi gibi tüm aşamaları, ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılacak, böylece öğretmenlik mesleğinin niteliği ve toplumsal statüsü güçlendirilecektir. Bu kapsamda mesleki gelişim toplulukları, okul temelli mesleki gelişim, öğretmen-yönetici hareketlilik programları gibi yeni yaklaşımları da içeren işbirliğine dayalı, planlı, erişilebilir, sürdürülebilir, izlenebilir ve mesleki uygulamalar ile bütünleşik bir model geliştirilecektir. Öğretmenlerin uygun süre ve düzeylerde yetkinliklerinin artırılması amacıyla öğretmenlik kariyer basamaklarında uzman öğretmenlik ve başöğretmenliğe geçişte hazırlanan eğitim programlarının içeriği, uluslararası gelişmeleri içerecek şekilde geliştirilecektir. Mesleki ve teknik öğretim alanlarındaki öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla üniversitelerde mesleki ve teknik öğretmen yetiştirme programları açılması sağlanacaktır. Öğretmenlere yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerde üniversitelerin eğitim fakülteleri ile işbirliği yapılacaktır. Eğitim yöneticiliği profesyonel meslek olarak düzenlenecek, okul yöneticiliği yapacak öğretmenlerin yetiştirilmesi için kurumsal yapı oluşturularak yönetici sertifika programları uygulanacaktır.
- » Okul yönetim sistemi iyileştirilerek okullardaki karar alma sürecine tüm paydaşların dâhil edilmesine imkân sağlanacaktır. Bu kapsamda okul gelir ve giderlerinin bilgi ve iletişim altyapısı geliştirilerek "Bütçe-Yatırım İzleme ve Takip Sistemi" ile düzenli takibi yapılacak, şeffaflığı sağlanacak, bu veriler okulların karar alma süreçlerinde dikkate alınacaktır. Ayrıca mesleki eğitimde ders seçimi dâhil karar alma süreçlerine özel sektörün ve ailelerin katılımı sağlanacaktır.

- » Veri üretme, toplama, işleme, raporlama ve değerlendirme mekanizmaları güçlendirilecek, üretilen veriler ile nitel ve nicel araştırmalar yürütülecek ve veriye dayalı politikalar üretilmesi sağlanacaktır.
- » Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda görev yapan idareci ve öğretmenlerin fikri mülkiyet bilgi düzeyini artırmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.
- » Fiziki mekân ihtiyacı olmayan bölgelerde hayırseverlerin yaptıkları finansal katkıların eğitim destekleri, öğretim materyalleri gibi cari harcamalara yönlendirilmesi sağlanacaktır.

2.2. Orta Vadeli Programlar Bağlamında Eğitim (2006-2008...2024-2026)

Bölgesel ve ulusal ekonomideki gelişmelerin analiz edildiği, bu analizler çerçevesinde makroekonomik hedefler ile ekonomik ve sosyal alanlarda izlenecek politikaların belirlendiği orta vadeli programlarda belirlenen eğitim politikalarının temel amacı ve eğitim ile ilgili hedef, strateji, politika ve tedbirler bu bölümde aktarılmıştır.

2.2.1. Orta Vadeli Program (2006-2008)

Kamu mali yönetiminde yapılan reform kapsamında yeni bir politika belgesi olarak ortaya çıkan ilk Orta Vadeli Program, 2006-2008 dönemini kapsamakta olup 31.05.2005 tarihli ikinci mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliğine katılım müzakerelerinin başlangıcına denk gelmesi nedeniyle Programda ekonomik ve sosyal alanda yapılacak çalışmalar ile ülkemizin gelişmişlik düzeyinin artırılması ve Avrupa Birliğine üyelik sürecinin hızlandırılması hedeflenmektedir. Belirlenen tedbir, proje ve faaliyetler kapsamında ülkenin beşeri ve iktisadi kaynakları aracılığıyla temelde halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedefi doğrultusunda istikrarlı ortamın ve sürdürülebilir büyümenin sağlanması, ekonomide rekabet gücünün artırılması, insan kaynaklarının geliştirilmesi, sosyal içermenin güçlendirilmesi, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, kamuda iyi yönetişimin yaygınlaştırılması ve fiziki altyapının iyileştirilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir. Bu kapsamda bilgi toplumu hedefine doğru ilerleyen ülkemizin genç, eğitilmiş ve girişimci insan gücünün etkin şekilde kullanılmasının ise tüm bu amaçların gerçekleştirilmesinde önemli bir yeri olduğu vurgulanmaktadır.

Programda ülkemizdeki ekonomik büyüme, güven ve istikrarın devam ettirilmesi, istihdamın artırılması, enflasyonun gelişmiş ülkeler seviyesine indirilmesi, kamu kesimi borçlanma gereğinin sıfırlanması ve kamu borcunun millî gelire oranındaki düşüş eğiliminin devam ettirilmesi öncelikleri doğrultusunda çeşitli alanlarda makroekonomik politika ve hedefler belirlenmiştir. Belirlenen makroekonomik politikalar çerçevesinde sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla eğitimin kalitesinin yükseltileceği ve eğitim ile istihdam arasındaki ilişkinin güçlendirileceği belirtilmektedir. Bu çerçevede Programda eğitim politikasının temel amacı: "*Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, özgüven ve sorumluluk duygusuna sahip, Atatürk ilkelelerine bağlı, demokratik değerleri benimsemiş, millî kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen bilgi toplumu insanını yetiştirmek.*" şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca eğitimin her kademesinde başlatılan çalışmalar doğrultusunda eğitimin niteliğinin artırılacağı ve eğitim hizmetlerine erişimin yaygınlaştırılacağı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak on dokuz politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 1'de aktarılmıştır:

Tablo 1. Orta Vadeli Program (2006-2008) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, sulama, içme suyu ve e-Devlet yatırımlarına öncelik verilecektir.
İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve İstihdam Edilebilirliğin Artırılması	<p>Eğitimin niteliğinin artırılması amacıyla, müfredat, yenilikçiliği ve araştırıcılığı esas alacak şekilde güncellenecek; etkin bir rehberlik ve yönlendirme sistemi kurulacak; öğretmen, fiziki mekân ve bilgi teknolojisi altyapısı güçlendirilecektir.</p> <p>Mesleki eğitimde piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikteki insan gücünü yetiştirmek için modüler ve esnek bir sisteme geçiş çalışmaları hızlandırılacaktır.</p> <p>İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.</p> <p>Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulacak; sanayi ile iş birliği içinde uygulamalı eğitim yapmaları sağlanacaktır.</p> <p>Aktif istihdam politikalarına özel önem verilerek istihdam edilebilirlik artırılabilecektir. Bu kapsamda girişimcilik eğitimi etkin ve yaygın olarak sağlanacak, istihdam garantili programlar yaygınlaştırılacak, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin etkin ve yaygın sunumu sağlanacaktır.</p> <p>Özellikle eğitimli genç işsizlerin istihdamını sağlamak üzere, uzaktan ve yaygın eğitim imkânları kullanılarak, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesi desteklenecektir.</p>
Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	<p>Eğitim ve sağlık hizmetlerine dezavantajlı grupların erişimi artırılacaktır.</p> <p>Kadınların ekonomik ve sosyal hayata etkin katılımları sağlanacak, başta eğitim olmak üzere dezavantajlı konumlarını giderici tedbirler alınacaktır. Özellikle kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine dönük çabalar artırılacaktır.</p> <p>Özürümler için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özürümlerin istihdamına yönelik mesleki eğitim imkânları ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir.</p>
Eğitim	<p>Kişilerin fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal gelişimlerinde önemli bir payı olan okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>İlk ve ortaöğretimin kalitesinin artırılması amacıyla yenilikçiliği, araştırmayı, takım çalışmasını, özgün ve girişimci düşünmeyi esas alan müfredat değişiklikleri yapılacaktır.</p> <p>Kişilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunan ve hayata hazırlayan etkin bir rehberlik ve yönlendirme sistemi geliştirilecektir.</p> <p>Ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilecektir. Ortaöğretim, program bütünlüğü ve devamlılığı içinde yatay ve dikey geçişlere olanak tanıyan, fırsat eşitliğini geliştiren esnek bir yapıya kavuşturulacaktır.</p> <p>Eğitimde yeni yapılanmanın gerektirdiği, öğretmen ve yöneticilere yönelik hizmet içi eğitim ivedilikle gerçekleştirilecektir.</p> <p>Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı etkin hale getirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>Eğitimin her kademesinde fiziki mekân, donanım ve öğretmen ihtiyacı yerleşim yerleri arasındaki farklılıkları azaltacak şekilde giderilecektir.</p> <p>Eğitimde niteliği geliştirmek, fiziki mekân ve donanım ihtiyacını kısa sürede gidermek amacıyla yerel idarelerin inisiyatif alması desteklenecektir.</p> <p>Özel kesimin eğitimin her kademesinde faaliyet göstermesi teşvik edilecektir.</p>

2.2.2. Orta Vadeli Program (2007-2009)

2007-2009 dönemini kapsayan ikinci Orta Vadeli Program, 15.07.2006 tarihli 26229 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kamu ve özel kesim için öngörülebilirliği artıracak bir yol haritası niteliğinde olan bu Programın, sosyal ve ekonomik alanda sağlanan gelişmelerin daha sağlam bir zeminde sürdürülmesi suretiyle güven ve istikrara katkıda bulunmasının beklenmektedir. Programın temel amacının ise Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde toplumun tüm kesimlerinin gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmanın hızlandırılarak yaşam kalitesinin yükseltilmesi olduğu ifade edilmiştir. Bu temel amaç çerçevesinde; ülkemizin sürdürülebilir büyümesinin sağlanması, rekabet gücünün artırılması, insan kaynaklarının geliştirilmesi, sosyal içermenin güçlendirilmesi, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, kamuda iyi yönetişimin yaygınlaştırılması ve fiziki altyapının iyileştirilmesi hedeflerinin hayata geçirilmesi planlanmıştır.

Programda bir önceki Orta Vadeli Program ile benzer şekilde ülkemizin, toplumsal refahın yaygınlaştırılması amacı doğrultusunda genç ve eğitimli insan gücüne ihtiyaç duyduğu vurgulanmaktadır. Rekabet gücü yüksek bir ekonomi ve sürdürülebilir bir kalkınma için eğitimin her kademesinde niteliğin artırılması ve eğitim ile istihdam arasındaki ilişki güçlendirilmesi üzerinde durulmaktadır. İstihdam edilebilirliğin artırılması amacıyla ise aktif iş gücü politikalarının izleneceği belirtilmiştir. Özellikle gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri doğrultusunda Program döneminde bireylerin mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilerek istihdam imkânlarının artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca eğitim hizmetlerine erişimin yaygınlaştırılacağı belirtilmiştir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak on sekiz politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 2’de aktarılmıştır.

Tablo 2. Orta Vadeli Program (2007-2009) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ve e-Devlet yatırımlarına öncelik verilecektir.
İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve İstihdam Edilebilirliğin Artırılması	<p>Mesleki eğitimde piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikteki insan gücünü yetiştirmek için modüler ve esnek bir sisteme geçiş çalışmaları hızlandırılacak ve farklı kademelerde verilen mesleki eğitim arasında program bütünlüğü sağlanacaktır.</p> <p>Hayat boyu eğitim stratejisi hazırlanacaktır.</p> <p>İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.</p> <p>Özellikle eğitimli genç işsizlerin istihdamını sağlamak üzere, uzaktan ve yaygın eğitim imkânları kullanılarak, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesi desteklenecektir. Ayrıca gençlerin iş gücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar geliştirilecektir.</p> <p>İşgücünün nitelik ve beceri düzeyini yükselterek istihdam edilebilirliği artırmayı amaçlayan aktif iş gücü politikaları yaygınlaştırılacak ve bu politikalara ayrılan kaynaklar artırılacaktır.</p>
Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	<p>Eğitim ve sağlık hizmetleri dezavantajlı gruplar için daha erişilebilir ve eşit olarak yararlanılabilir hale getirilecektir. Ayrıca bu grupların; istihdama, sosyal sigorta ile sosyal hizmet ve yardımlara hakkaniyet esasları çerçevesinde ulaşılabilirliği artırılacaktır.</p> <p>Kadınların ekonomik ve sosyal hayata etkin katılımları sağlanacak, başta eğitim olmak üzere dezavantajlı konumlarını giderici tedbirler alınacaktır. Ayrıca kadına yönelik şiddet konularında duyarlılık ve bilgilendirme faaliyetleri artırılacaktır.</p> <p>Özürümler için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özürümlerin istihdamına yönelik mesleki eğitim imkânları ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir.</p>

Hedef	Politika
Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Azaltılması	Özellikle az gelişmiş bölgelerde yerel düzeyde uzmanlaşmayı destekleyecek şekilde beşeri kaynaklar ve sosyal sermaye geliştirilecek, bölgesel potansiyelleri ve iş gücü piyasası özelliklerini dikkate alan iş gücü eğitimi ve girişimcilik programları uygulanacaktır.
Eğitim	<p>Kişilerin fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal gelişimlerinde önemli bir payı olan okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>İlk ve ortaöğretim kalitesinin artırılması amacıyla yenilikçiliği, araştırmayı, takım çalışmasını, özgün ve girişimci düşünmeyi esas alan müfredat değişiklikleri yapılacak ve bu kapsamda eğitimciler ile yöneticilerin eğitimi gerçekleştirilecektir.</p> <p>Kişilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunan ve hayata hazırlayan etkin bir rehberlik ve yönlendirme sistemi geliştirilecektir.</p> <p>Ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilecektir. Ortaöğretim, program bütünlüğü ve devamlılığı içinde yatay ve dikey geçişlere olanak tanıyan, fırsat eşitliğini geliştiren esnek bir yapıya kavuşturulacaktır.</p> <p>Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacak ve etkin hale getirilecektir.</p> <p>Eğitimin her kademesinde fiziki mekân, donanım ve öğretmen ihtiyacı yerleşim yerleri arasındaki farklılıkları azaltacak şekilde giderilecek ve bu konuda yerel idarelerin inisiyatif almaları desteklenecektir.</p> <p>Özel kesimin eğitimin her kademesinde daha fazla faaliyet göstermesi teşvik edilecektir.</p>

2.2.3. Orta Vadeli Program (2008-2010)

2008-2010 dönemini kapsayan üçüncü Orta Vadeli Program, 21.06.2007 tarihli 26559 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Orta Vadeli Programın temel amacı, Dokuzuncu Kalkınma Planında da belirtildiği üzere: “İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” vizyonunu esas alarak, toplumun yaşam kalitesini artırmaya yönelik bir program ve bütçe sürecini yönetmektir.

Program döneminde makroekonomik istikrarı ve bütçe ile uyumlu şekilde, eğitim başta olmak üzere sosyal politikaların uygulanmasına öncelik verileceği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda Programın uygulanması sürecinde ülkemizin ihtiyaç ve önceliklerinin dikkate alındığı ve eğitimde kalitenin artırılmasına yönelik AB ile iş birliği çalışmalarının yürütülmesinin planlandığı AB Müktesebatına Uyum Programının hayata geçirileceği belirtilmektedir. Diğer yandan eğitimin; ekonominin iş gücü ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi temel amacı çerçevesinde, yaşam boyu eğitim stratejinin uygulanması ve eğitimin daha esnek bir yapıya kavuşturulması planlanmıştır. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak on sekiz politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 3’te aktarılmıştır.

Tablo 3. Orta Vadeli Program (2008-2010) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ve e-Devlet yatırımlarına öncelik verilecektir.
Eğitimin İş Gücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	<p>İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki iş birliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.</p> <p>Yaşam boyu eğitim stratejisi hazırlanacaktır.</p> <p>Nitelikli iş gücü yetiştirmeye yönelik faaliyetlerin finansmanına özel sektörün katılımı artırılacaktır.</p>
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	<p>Eğitimde kalite, verimlilik ve rekabeti artırmaya yönelik olarak idari yapı yeniden düzenlenecektir.</p> <p>Eğitim müfredatı gözden geçirilerek gerekli güncellemelere devam edilecek, ihtiyaç duyulan alanlarda hizmet içi eğitim faaliyetleri yapılacak ve ortaöğretimde program türünü esas alan bir yapıya geçilecektir.</p> <p>İlk ve ortaöğretimde etkin bir yönlendirme sistemi kurulacaktır</p> <p>Eğitimin tüm kademelerinde donanım ihtiyacı karşılanacak, fiziki altyapı geliştirilecektir.</p> <p>İhtiyaç duyulan alanlarda ve bölgelerde öğretmen ve öğretim elemanı sayısı artırılacaktır.</p> <p>Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacak ve etkin hale getirilecektir</p> <p>Her kademe eğitim erişimin önündeki engeller kaldırılacak; bölgesel ve cinsiyet farklılıkları giderilecektir.</p> <p>Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir.</p> <p>Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine ve yurttaşlık bilinci gelişmiş bireyler yetiştirilmesine yönelik önlemler alınacaktır.</p>
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	<p>Eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik gibi temel hizmetler, dezavantajlı gruplar için daha erişilebilir ve eşit olarak yararlanılabilir hale getirilecektir.</p> <p>Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını artırmak için mesleki eğitim imkânları geliştirilerek istihdam edilebilirlikleri artırılacaktır.</p> <p>Çocuk yetiştirme, yaşlı ve engelli bireylerin bakımı konularında ihtiyaç duyan ailelere eğitim verilecektir.</p> <p>Özürümler için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özürümlerin istihdamına yönelik mesleki ve özel eğitim imkânları ile danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir.</p>
Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişiminin Sağlanması	Özellikle az gelişmiş bölgelerde yerel düzeyde uzmanlaşmayı destekleyecek şekilde beşeri kaynaklar ve sosyal sermaye geliştirilecek, bölgesel potansiyelleri ve iş gücü piyasası özelliklerini dikkate alan iş gücü eğitimi ve girişimcilik programları uygulanacaktır.

2.2.4. Orta Vadeli Program (2009-2011)

2009-2011 dönemini kapsayan dördüncü Orta Vadeli Program, 28.06.2008 tarihli 26920 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programın uygulanması sürecinde Dokuzuncu Kalkınma Planı, AB Müktesebatına Uyum Programı, 60. Hükümet Programı Eylem Planı ve Yıllık Program çerçevesinde belirlenen öncelik, politika ve tedbirlerin dikkate alınacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda ekonomik rekabet gücünün ve istihdamın artırılması, beşeri gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi, bölgesel gelişmenin sağlanması, kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması konularında gerekli çalışmalar yapılacağı belirtilmektedir.

Ekonomik ve siyasi istikrarın, gerçekleştirilen reformların, ülkemizin genç, eğitilmiş ve girişimci insan gücünün, doğal ve kültürel değerlerin toplumsal refahın artması için uygun ortam hazırladığı ifade edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda programın uygulanma sürecinde eğitim ve öğretim alanında Avrupa iş birliğinin temellerini atan ve ortak hedeflere dayandırılmış AB müktesebatına uyum amacıyla hazırlanacak Ulusal Programın hayata geçirileceği belirtilmektedir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak yirmi politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 4’te aktarılmıştır.

Tablo 4. Orta Vadeli Program (2009-2011) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Büyüme ve İstihdam	İstihdam odaklı sürdürülebilir bir büyüme için iş gücü piyasasının esnekliği artırılacak, meslek edindirme programları ile mesleki ve teknik eğitim-öğretim geliştirilecek, insan gücü donanımı iyileştirilecek ve iş piyasasının gereksinimlerine uygun iş gücü yetiştirilmesi amacıyla eğitim-istihdam ilişkisi güçlendirilecektir.
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir. İstanbul Bilişim Vadisi projesi bu çerçevede özel önem taşımaktadır.
Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	İnşaat, mühendislik-mimarlık, teknik müşavirlik ve müteahhitlik hizmet sektörlerinde istihdam edilen iş gücü kalitesi, mesleki eğitim ve akreditasyona bağlı belgelendirme yoluyla artırılacaktır.
İş Gücü Piyasasının Geliştirilmesi	İş gücü piyasasında zorluklarla karşılaşan kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler, özürsüzlüler ve eski hükümlüler için fırsat eşitliği sağlanacaktır. Kadınların iş gücüne ve istihdama katılımları artırılacak ve gençlerin iş gücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar geliştirilecek ve uzun süreli işsizlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına yönelik politikalara ağırlık verilecektir.
Eğitimin İş Gücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki iş birliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır. Yaşam boyu eğitim stratejisi hazırlanacaktır. Nitelikli iş gücü yetiştirmeye yönelik faaliyetlerin finansmanında özel sektörün katkısının artırılması özendirilecektir.

Hedef	Politika
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	Eğitimde kalite, rekabet, verimlilik ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik olarak idari yapı yeniden düzenlenecektir. Eğitim müfredatı gözden geçirilerek gerekli güncellemelere devam edilecek, ihtiyaç duyulan alanlarda hizmet içi eğitim faaliyetleri yapılacaktır. Eğitimde etkin bir yönlendirme sistemi kurulacaktır. Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ihtiyacı karşılanacak, fiziki altyapı geliştirilecektir. İhtiyaç duyulan alanlarda ve bölgelerde öğretmen ve öğretim elemanı eksikliği giderilecektir. Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacak ve etkin hale getirilecektir. Her kademede kaliteli eğitime erişimin önündeki engeller kaldırılacak; bölgesel ve cinsiyet farklılıkları giderilecektir. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik uygulamalar artırılacaktır.
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	Eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik gibi temel hizmetler, dezavantajlı gruplar için daha erişilebilir ve eşit olarak yararlanılabilir hale getirilecektir. Özürsüzlüler için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özürsüzlülerin istihdamına yönelik mesleki ve özel eğitim imkânları, danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını artırmak için mesleki eğitim imkânları geliştirilerek istihdam edilebilirlikleri artırılacaktır.
Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişimin Sağlanması	Özellikle az gelişmiş bölgelerde yerel düzeyde uzmanlaşmayı destekleyecek şekilde beşeri kaynaklar ve sosyal sermaye geliştirilecek, bölgesel potansiyel ve iş gücü piyasası özelliklerini dikkate alan iş gücü eğitimi ve girişimcilik programları uygulanacaktır.

2.2.5. Orta Vadeli Program (2010-2012)

2010-2012 dönemini kapsayan beşinci Orta Vadeli Program, 16.09.2009 tarihli 27351 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2008 yılında ortaya çıkan küresel ekonomik krizin etkilerinin görüldüğü Program döneminde, ülkemizde krize karşı harcama ve gelir uygulamaları, bütçe dengesini koruma, dış kaynak sorunu, istihdam ve üretim seviyesinin korunması konularında tedbirler alınmıştır. Birçok ülke gibi ülkemizde de Orta Vadeli Program ile kriz dönemi sonrası için çıkış stratejilerini ve hedeflerini oluşturmayı hedeflemiştir. Bu çerçevede Programın temel amacı: “Küresel krizin etkisinden çıkış sürecinde ekonomik ve sosyal yapımızın güçlü yönlerini avantaj olarak kullanarak, ekonomimizin yeniden *sürdürülebilir büyüme dönemine girmesini sağlamak ve böylece ülkemizin refah düzeyini artırmak*” şeklinde ifade edilmiştir.

2000’li yılların genel değerlendirmesinin yapıldığı Programda; ekonomide rekabet gücünün artırılmasına yönelik yapılan çalışmalar sonucunda önemli gelişmeler sağlanmış olduğu; yaşam kalitesini artırmak ve gelir dağılımını iyileştirmek üzere; sosyal güvenlik, sağlık ve eğitim altyapısı, konut ve kentsel dönüşüm, temel mallarda vergi indirimi, düşük gelirliilere yapılan vergi indirimleri ve sosyal yardımlar, insan kaynağını geliştirecek yeni üniversiteler ve müfredat yenilenmesi ile aktif istihdam programları gibi alanlarda reform niteliğinde adımlar atıldığı aktarılmıştır. Ayrıca AB ile tam üyelik müzakereleri başlatılarak AB müktesebatına uyum konusunda somut ilerlemeler sağlanmıştır. Tüm bu gelişmelerin kalıcı hale getirilmesi doğrultusunda kapsamlı bir yapısal reform programının uygulamaya konulması planlanmıştır. Belirlenen reform alanlarından birisi de iş dünyasının talep ettiği nitelikte insan gücü yetiştirilmesine hız verilmesidir. Bu reform çerçevesinde; iş dünyası temsilcilerinin, meslek yükseköğretilerinin yönetiminde ve programlarının belirlenmesinde aktif rol almalarının sağlanacağı, bu konudaki idari ve yasal düzenlemelerin YÖK Başkanlığı koordinasyonunda 2010 yılında yapılacağı, hazırlanmış olan Hayat Boyu Öğrenme Stratejisinin 2010 yılında Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda uygulamaya konulacağı belirtilmiştir. Ayrıca Mesleki Yeterlik Kurumu

koordinasyonunda hazırlanan meslek standartlarının uygulamasına ve belgelendirme sistemine 2010 yılında başlanması hedeflenmiştir.

Orta Vadeli Program döneminde eğitimin iş gücü talebine duyarlılığının artırılması ve iş gücü piyasasında talep edilen nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi temel amaçlardan birisi olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Programda; Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak on üç politika ve tedbire yer verilmiştir. İlgili politika ve tedbirler Tablo 5'te aktarılmıştır.

Tablo 5. Orta Vadeli Program (2010-2012) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir.
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	İşgücü piyasasında başta gençler, kadınlar ve özürllüler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar sürdürülecektir.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi etkili bir şekilde uygulanacaktır.
	Ortaöğretim ve yükseköğretim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum artırılacaktır.
	Mesleki okulların müfredatlarının mesleki standartlarla uyumlaştırma çalışmaları başlatılacaktır.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	Sektörde istihdam edilen iş gücü kalitesi artırılabacaktır.
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ve fiziki altyapı geliştirilecek, eğitime erişimde bölgeler ve cinsiyet itibarıyla dengesizlikler azaltılacaktır.
	Eğitimde kalite, rekabet, verimlilik ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik olarak Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu yeniden yapılandırılacaktır.
	Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim yatırımları kalite odaklı bir anlayışla teşvik edilecektir.
	Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel sektör ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine aktif katılımı sağlanacaktır.
Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini yaygınlaştırıp artırmaya yönelik uluslararası programlar ile yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılmasına yönelik hibe programları yaygınlaştırılacak ve yenileri ihdas edilecektir. Bu yaklaşım çerçevesinde, idari yapıda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlerin erişilebilirliği artırılacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	Gençlik hizmetleri, gençliğe ilişkin bütün alanları kapsayacak, gençlerin özgüven ve aidiyet duygularını geliştirecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.

2.2.6. Orta Vadeli Program (2011-2013)

2011-2013 dönemini kapsayan altıncı Orta Vadeli Program, 10.10.2010 tarihli 27725 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Hedef ve politikaların öncesinde dünya ve Türkiye ekonomisi kapsamlı şekilde ele alınmıştır. 2008 küresel ekonomik krizi sonrasında yaşanan sorunlar ve etkilerinin azaltılması amacıyla ülkemizce alınan tedbir ve uygulanan politikalar değerlendirilmiştir. 2011-2013 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programın temel amacı: "Ülkemizin refah seviyesinin artırılması nihai hedefi doğrultusunda büyümeye istikrar kazandırmak, istihdamı artırmak, kamu dengelerini iyileştirmek ve fiyat istikrarını sağlamak" olarak belirlenmiştir. Diğer yandan ekonominin rekabet gücü, kamu harcamalarında etkinlik, iyi yönetim, devlet yardımları, eğitim sistemi, yargı sistemi, kayıt dışılık, yerel yönetimler ve bölgesel gelişme alanlarında yapısal dönüşüm ihtiyacının devam ettiği tespit edilmiştir. Programda makroekonomik politikalarla birlikte istihdamı artırmak amacıyla iş gücünün niteliğini, iş gücü piyasasının esnekliğini ve iş gücüne katılımı artıracak politikalara ağırlık verilmesi de planlanmıştır. Bu çerçevede bireylerin beceri ve niteliklerini artıracak iş gücü eğitimleri ile aktif iş gücü programlarının kalitesinin yükseltilmesi ve yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. İş gücü piyasasında talep edilen nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sisteminin iş gücü ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi bir diğer amaç olarak belirlenmiştir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak on beş politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 6'da aktarılmıştır.

Tablo 6. Orta Vadeli Program (2011-2013) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	Sektör istihdamının kalitesi artırılabacaktır.
İş Gücü Piyasasının Geliştirilmesi	İşgücü piyasasında başta gençler, kadınlar ve özürllüler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar sürdürülecektir.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum güçlendirilecektir.
	Mesleki Eğitim ve Öğretim Stratejisi hazırlanacak, Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi etkili bir şekilde uygulanacaktır.
	AB'ye uyum kapsamında Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek ve uyumlaştırılacaktır.
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ve fiziki altyapı ile eğitici personel nitelikleri geliştirilecek, eğitime erişimde bölgeler ve cinsiyet itibarıyla dengesizlikler azaltılacaktır.
	Eğitimde kalite, rekabet, verimlilik ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik olarak Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunun yeniden yapılandırılmasına ilişkin çalışmalar sürdürülecektir.
	Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim yatırımları kalite odaklı bir anlayışla teşvik edilecektir.
	Ortaöğretimde okullar arasındaki başarı farklılığını asgari düzeye indirmek amacıyla okul türleri azaltılacak, ortaöğretime geçiş sistemi yeniden yapılandırılacaktır.
Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel sektör ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılacaktır.	
Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini artırmaya yönelik uluslararası programlar artırılarak sürdürülecek ve katılım yaygınlaştırılacaktır.	

Hedef	Politika
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik ve iş imkânları artırılacak ve özürhâllerin ekonomik ve sosyal hayata katılmalarının artırılması için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilmeye devam edilecektir. Aile eğitim programları yaygınlaştırılacak, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete karşı daha yoğun mücadele edilecek, dezavantajlı çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetlerin kalitesi artırılabacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	Gençlik hizmetlerinin sunumuna ilişkin yeni bir yapılanma gerçekleştirilecektir.

2.2.7. Orta Vadeli Program (2012-2014)

2012-2014 dönemini kapsayan yedinci Orta Vadeli Program, 13.10.2011 tarihli 28083 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Dünya ekonomisindeki son gelişmelerin dikkate alınarak hazırlandığı Orta Vadeli Programın temel amacı; ülkemizin refah seviyesinin artırılması nihai hedefi doğrultusunda istikrarlı büyümenin sürdürülmesi, istihdamın artırılması, mali disiplinin sürdürülmesi, yurt içi tasarrufların artırılması, cari açığın azaltılması ve böylece makroekonomik ve finansal güven, istikrar ve öngörülebilirliğin güçlendirilmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda dünya ekonomisindeki gelişmelerin yakından izlenerek Orta Vadeli Programın temel çerçevesi korunmak şartıyla gerekli olabilecek politikaların hızlı ve kararlı bir şekilde gerçekleştirileceği vurgulanmıştır. İstihdamın artırılması konusunda iş gücünün niteliğini, iş gücü piyasasının esnekliğini ve iş gücüne katılımı artıracak politikalara ağırlık verileceği belirtilmektedir. Bu bağlamda bireylerin niteliklerine uygun işlerde çalışabilmeleri için beceri ve nitelik düzeylerini artıracak iş gücü eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kalitesinin yükseltilmesi planlanmıştır. İstihdamın ve iş gücü niteliğinin artırılması amacıyla ise eğitim sistemindeki yapısal dönüşümün devam ettirilmesi programın temel öncelikleri arasında yer almaktadır.

Programda eğitim politikasının temel amacının dönüşüm programı kapsamında eğitim sisteminde kalitenin yükseltilerek: “Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, özgüven ve sorumluluk duygusuna sahip, demokratik değerleri ve *millî* kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve *estetik duyguları güçlü, bilgi toplumu gereklerini haiz bireyler yetiştirmek*” olduğu belirtilmiştir. Ayrıca eğitimin iş gücü talebine duyarlılığının artırılması ve iş gücü piyasasında talep edilen nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi eğitim ve öğretim alanında gerçekleştirilmesi planlanan bir hedef olarak kabul edilmiştir. Bu çerçevede Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak on dokuz politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 7’de aktarılmıştır.

Tablo 7. Orta Vadeli Program (2012-2014) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir.
Finansal Sistemin Geliştirilmesi	Finansal piyasaların sağlıklı bir şekilde işlemesine, finansal ve ekonomik istikrara ve dolayısıyla toplumun refahına katkısı nedeniyle finansal farkındalık ve eğitime öncelik verilecektir.
Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Yaygınlaştırılması	Bilgi toplumu politika ve stratejileri yenilenecek, bunların etkin bir şekilde koordinasyonu, uygulanması ve sonuçlarının izlenmesi sağlanacaktır.
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	Gençler, kadınlar ve özürhâller başta olmak üzere iş gücü piyasasında dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar ilave tedbirler alınarak sürdürülecektir.

Hedef	Politika
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum, hayat boyu öğrenme perspektifinde girişimcilik kültürünün benimsenmesi ve temel beceri ve yetkinliklerin kazandırılması yoluyla güçlendirilecektir. Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel sektör ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılacaktır. Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel sektör ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılacaktır.
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu ve öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktiviteleri daha fazla içeren ve sınav odaklı olmayan bir müfredat dönüşüm programı uygulanacaktır. Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan bir performans sistemini de içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Eğitimde kalite, rekabet, verimlilik ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik olarak okulları merkeze alan bir örgütlenme ve bütçe sistemi çerçevesinde eğitim yönetimi yeniden yapılandırılacaktır. Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ve fiziki altyapı geliştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojileri etkin bir şekilde kullanılacak, eğitime erişimde bölgeler ve cinsiyet itibarıyla dengesizlikler azaltılacaktır. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim yatırımları kalite odaklı bir anlayışla teşvik edilecektir. Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini artırmaya yönelik uluslararası programlar artırılarak sürdürülecek ve katılım yaygınlaştırılacaktır. YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan ve kalite standartları belirleyerek denetleyen bir kurum haline dönüştürülecek, üniversitelerin idari ve mali özerklikleri artırılmak suretiyle yükseköğretim sisteminin rekabetçi bir yapıya kavuşması sağlanacaktır. Artan üniversite ve öğrenci sayısına bağlı olarak ortaya çıkan öğretim üyesi gereksinimi karşılanacaktır.
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik artırılacak ve özürhâllerin ekonomik ve sosyal hayata katılmalarının artırılması için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilmeye devam edilecektir. Aile eğitim programları ve destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete karşı daha yoğun mücadele edilecek, dezavantajlı çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetlerin kalitesi artırılabacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	Gençliğe yönelik hizmetlerin kapsamı genişletilerek niteliği artırılabacaktır.
Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması	Kırsal alanda dezavantajlı grupların durumunun iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi için önlemler alınacaktır.

2.2.8. Orta Vadeli Program (2013-2015)

2013-2015 dönemini kapsayan sekizinci Orta Vadeli Program, 09.10.2012 tarihli 28436 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Orta Vadeli Programın temel amacı; potansiyel büyüme hızına ulaşmak, cari işlemler açığını daha da azaltmak, enflasyonu düşürmek, kamu mali dengeselerini iyileştirmek ve böylece makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmektir. Temel amaç doğrultusunda ekonominin rekabet gücü, kamu harcamalarında etkinlik, iyi yönetim, eğitim sistemi, yargı sistemi, vergi sistemi, kayıt dışılık, yerel yönetimler, bölgesel gelişme ve sürdürülebilir kalkınma alanlarındaki yapısal dönüşümün devam ettirilmesi, kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesi konuları programın temel öncelikleri arasında yer almaktadır.

Programda; istihdam odaklı sürdürülebilir büyüme çerçevesinde rekabetçi bir ekonomik yapıda ve bilgi toplumuna dönüşüm doğrultusunda istihdam imkânlarının geliştirilmesi, işsizliğin azaltılması ve iş gücü piyasasının etkinleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. İstihdamı artırmak için istikrarlı büyüme ortamını sağlayacak politikaların yanı sıra iş gücünün niteliğini artıracak politikalara ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede eğitimin iş gücü talebine duyarlılığının artırılması ve iş gücü piyasasında talep edilen nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan eğitim sisteminde 12 yıllık kademeli eğitim uygulamasına geçilmiş olması da dikkate alınarak, kaliteyi yükselten bir dönüşüm programı kapsamında; gençlerin ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımlarının sağlanması ve gençlere yönelik kaliteli hizmetler sunulması yönünde çalışmalar yapılacağı ifade edilmiştir. Bu bağlamda; Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak on altı politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 8’de aktarılmıştır.

Tablo 8. Orta Vadeli Program (2013-2015) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamu Yatırım Politikası	Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu, adalet ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir.
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	Gençler, kadınlar ve engelliler başta olmak üzere iş gücü piyasasında özel politika gerektiren kesimlere yönelik destekleyici politikalar ilave tedbirler alınarak sürdürülecektir.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinde girişimcilik kültürünün benimsenmesi ile temel beceri ve yetkinliklerin kazandırılması yoluyla güçlendirilecektir.
	Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılacaktır.
	Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek ve uyumlaştırılacaktır.

Hedef	Politika
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	Eğitimde kalite, rekabet, verimlilik ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik olarak okulları merkeze alan bir örgütlenme ve bütçe sistemi çerçevesinde eğitim yönetimi yeniden yapılandırılacaktır.
	Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim yatırımları kalite odaklı bir anlayışla teşvik edilecektir.
	Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ve fiziki altyapı geliştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojileri etkin bir şekilde kullanılacak, eğitime erişimde bölgeler ve cinsiyet itibarıyla dengesizlikler azaltılacaktır.
	Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu ve öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, sınav odaklı olmayan bir müfredat dönüşüm programı uygulanacaktır.
	Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan bir performans sistemini de içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
	Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimine ve hareketliliğine yönelik uluslararası programlar artırılarak sürdürülecek ve bu programlara katılım yaygınlaştırılacaktır.
	YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan, kalite standartlarını belirleyen ve denetleyen bir kurum haline dönüştürülecektir. Üniversitelerin idari ve mali özerklikleri artırılmak suretiyle yükseköğretim sisteminin rekabetçi bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.
	Artan üniversite ve öğrenci sayısına bağlı olarak ortaya çıkan öğretim üyesi gereksinimi karşılanacaktır
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik artırılacak ve engellilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması için sosyal ve fiziki çevre koşulları iyileştirilmeye devam edilecektir.
	Aile eğitim programları ve destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, kadınlar ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda güçlendirilecek, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete karşı daha yoğun mücadele edilecek, dezavantajlı konumdaki çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetlerin kalitesi artırılabilecektir. Sosyal yardım ve hizmet alanında ailenin ihtiyaçlarına bütünsel olarak yaklaşan bir sistem kurulacaktır.
Gençlik Hizmetlerinin ve Spor Faaliyetlerinin Güçlendirilmesi	Gençlerin talep ve ihtiyaçları dikkate alınarak gençliğe yönelik hizmetlerin kapsamı genişletilecek ve niteliği artırılacaktır.

2.2.9. Orta Vadeli Program (2014-2016)

2014-2016 dönemini kapsayan dokuzuncu Orta Vadeli Program, 08.10.2013 tarihli 28789 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Onuncu Kalkınma Planında uzun vadeli kalkınma amacımız: “Yeniden şekillenmekte olan dünyada milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak gerçekleştirilecek yapısal dönüşümlerle ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak” olarak belirlenmiştir. Onuncu Kalkınma Planının temel hedeflerine erişme yolunda Orta Vadeli Programın temel amacı; dünya ekonomisinde yaşanmakta olan belirsizlik ortamının ülkemize etkilerini asgari düzeyde tutarak, büyümeyi artırmak olduğu aktarılmıştır.

Program dönemine yaklaşıldığında; iş gücüne katılım, istihdam, işsizlik, kayıt dışı istihdam, iş gücünün eğitim seviyesi ve verimliliği gibi göstergelerde olumlu gelişmeler görüldüğü tespit edilmiştir. Yine de; sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme bir büyüme süreci için istihdam imkânlarının geliştirilmesi, iş gücü piyasasının etkinleştirilmesi ve nitelikli iş gücünün artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda; bireylere iş gücü piyasasının talepleriyle uyumlu temel ve mesleki becerilerin kazandırılacağı belirtilmiştir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak altı politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 9’da aktarılmıştır.

Tablo 9. Orta Vadeli Program (2014-2016) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Büyüme	Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde iş gücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir. Kamu harcamalarının tahsisinde eğitim öncelikli sektör olmaya devam edecektir.
Kamu Yatırım Politikası	Kamu yatırımlarında, Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) modeliyle yürütülenler dâhil, eğitim, sağlık, içme suyu ve kanalizasyon, bilim-teknoloji, bilişim, ulaştırma ve sulama sektörlerine öncelik verilecektir.
Mali Piyasalar	Mali piyasaların sağlıklı işlemesine, finansal ürün çeşitliliği karşısında bireylerin bilinçli kararlar almasına ve yurt içi tasarrufların artmasına katkı sağlayan finansal eğitim yaygınlaştırılacaktır.
İstihdam Politikaları	Bireylere iş gücü piyasasının talepleriyle uyumlu temel ve mesleki beceriler kazandırılacak, iş-aile yaşamı uyumlu hale getirilecek ve aktif iş gücü politikaları etki analizlerine dayalı olarak uygulanacaktır. Etkin ve bütüncül bir istihdam politikası izlenerek; kadın, genç ve engelliler başta olmak üzere, iş gücüne katılım ve istihdam oranları artırılmaya devam edilecektir.

2.2.10. Orta Vadeli Program (2015-2017)

2015-2017 dönemini kapsayan onuncu Orta Vadeli Program, 11.10.2014 tarihli 29142 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye ekonomisinin daha rekabetçi ve yenilikçi bir zeminde, 2023 hedeflerine ulaşmak için gerekli atılımı gerçekleştirmek üzere tasarlanmıştır. Yeni bir kalkınma hamlesi için ülkemizin ihtiyaç duyduğu yapısal reformların Program döneminde hayata geçirilmesi planlanmıştır. Onuncu Kalkınma Planı’nda yer alan 25 öncelikli dönüşüm programı çerçevesinde hazırlanan eylem planlarının uygulamaya konulacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede Program döneminde; yatırım ortamının iyileştirilmesi, mali piyasalarda ürün ve hizmet çeşitliliği ile derinliğin artırılması, kamu gelir ve harcamalarının kalitesinin yükseltilmesi ve iş gücü piyasası, eğitim ve yargı sistemi, kayıt dışılık, devlet yardımları, iyi yönetim, yerel yönetimler ve bölgesel gelişme alanlarında başlatılan yapısal dönüşüm ve reformların tamamlanması hedeflenmiştir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak ise beş politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 10’da aktarılmıştır.

Tablo 10. Orta Vadeli Program (2015-2017) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Büyüme	Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde iş gücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir.
Maliye Politikası	Harcama programları özellikle büyümeyi destekleyecek kamu altyapı yatırımlarında, teşviklerde, bölgesel kalkınmada, eğitim alanında ve Ar-Ge desteklerinde kullanılacak şekilde önceliklendirilecektir.
Kamu Yatırım Politikası	Kamu yatırımlarında, KÖİ modeliyle yürütülenler dâhil, eğitim, sağlık, içme suyu ve kanalizasyon, bilim-teknoloji, bilişim, ulaştırma ve sulama sektörlerine öncelik verilecektir.
Mali Piyasalar	Bireylerin finansal ürünler hakkındaki bilgi düzeyinin artırılması, yatırımcı tabanının genişletilmesi, yurt içi tasarrufların artırılması ve mali piyasaların daha sağlıklı işlemesinin sağlanması amacıyla finansal eğitim yaygınlaştırılacaktır.
İstihdam Politikaları	Bireylere iş gücü piyasasının talepleriyle uyumlu temel ve mesleki beceriler kazandırılacak, iş-aile yaşamı uyumlu hale getirilecek, aktif iş gücü politikaları bölge ve sektör bazında yapılan etki analizlerine dayalı olarak uygulanacaktır.

2.2.11. Orta Vadeli Program (2016-2018)

Merkezi Yönetim Bütçesinin hazırlık sürecini başlatan ve 2016-2018 dönemini kapsayan on birinci Orta Vadeli Program, 11.10.2015 tarihli 29499 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Orta Vadeli Program’ın revizesinde AB ile ilişkiler dâhil olmak üzere son dönemde yaşanan yurt içi ve yurt dışı siyasi ve ekonomik gelişmeler, riskler ve beklentiler dikkate alınmıştır. Ayrıca Onuncu Kalkınma Planında yer alan ve daha önce kamuoyuyla paylaşılan 25 Öncelikli Dönüşüm Programının uygulanması etkin bir şekilde takip edileceği belirtilmiştir.

Orta Vadeli Program’ın temel amacı; makroekonomik istikrarın korunduğu, cari açığın ve enflasyonun aşamalı olarak düşürüldüğü bir ortamda yapısal reformlar yoluyla büyümeyi artırmak ve daha kapsayıcı hale getirmektir. Program döneminde büyüme stratejisi, makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi, beşeri sermayenin geliştirilmesi ve iş gücü piyasasının etkinleştirilmesi, teknoloji ve yenilik geliştirme kapasitesinin artırılması, fiziki altyapının güçlendirilmesi ve kurumsal kalitenin iyileştirilmesi şeklinde beş temel eksen çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme anlayışıyla, nitelikli istihdam imkânlarının geliştirildiği ve çalışma hayatına ilişkin kuralların etkin bir şekilde uygulandığı rekabetçi bir iş gücü piyasasının oluşturulması temel hedeflerden birisi olarak ifade edilmiştir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak altı politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 11’de aktarılmıştır.

Tablo 11. Orta Vadeli Program (2016-2018) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Büyüme	Finansal farkındalığın artırılması için çeşitli kesimlere yönelik eğitim ve tanıtım faaliyetleri düzenlenecektir. Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde iş gücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir.
Maliye Politikası	Harcamalarda özellikle büyümeyi destekleyecek kamu altyapı yatırımlarına, bölgesel kalkınmaya, eğitime, Ar-Ge desteklerine ve teşviklere öncelik verilecektir.
Kamu Yatırım Politikası	Kamu yatırımlarında, KÖİ modeliyle yürütülenler dâhil eğitim, sağlık, içme suyu ve kanalizasyon, sulama, bilim-teknoloji, bilişim ve başta demiryolu, liman, lojistik merkezleri olmak üzere ulaştırma sektörlerine öncelik verilecektir.
Mali Piyasalar	Mali piyasaların sağlıklı işlemesi, finansal ürün çeşitliliği karşısında bireylerin bilinçli kararlar alabilmesi, yurt içi tasarrufların artırılması ve yatırımcı tabanının genişletilmesi amacıyla finansal eğitim yaygınlaştırılacaktır.
İstihdam Politikaları	Bireylere iş gücü piyasasının talepleriyle uyumlu temel ve mesleki beceriler kazandırılacak, genç işsizliğinin azaltılmasına, gençlerin iş gücü piyasasına entegrasyonunun kolaylaştırılmasına ve iş ve aile yaşamının uyumlu hale getirilmesine yönelik politikaların uygulanmasına devam edilecek, aktif iş gücü politikaları bölge ve sektör bazında yapılan etki analizlerine dayalı olarak uygulanacaktır.

2.2.12.Orta Vadeli Program (2017-2019)

2017-2019 dönemini kapsayan on ikinci Orta Vadeli Program, 06.10.2016 tarihli 29849 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye ekonomisinin istikrarlı ve daha rekabetçi bir zeminde büyümesi ve toplum refahının yükseltilmesi için gerekli atılımları gerçekleştirmek üzere hazırlanan Programın temel amaçları; istikrarlı ve kapsayıcı niteliğiyle büyümeyi artırmak, enflasyonu düşürmek, cari açığı azaltma eğilimini korumak, ekonominin rekabet gücünü, istihdam ve verimlilik seviyesini artırmak, mali disiplinin kalitesini artırmak ve kamu maliyesini güçlendirmek olarak belirlenmiştir. Temel amaçlar çerçevesinde Program döneminde Onuncu Kalkınma Planı’nda yer alan Öncelikli Dönüşüm Programlarının ve Hükümet Programında yer verilen yapısal reformların hayata geçirilmesine devam edileceği belirtilmiştir. Söz konusu dönüşüm programları ve yapısal reformlar; yüksek katma değerli mal ve hizmet ihracatı artırılması, yurt içi üretim ve ihracatın ithalata olan bağımlılığının azaltılması, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, kamu gelirlerinin kalitesinin artırılması ve kamu harcamalarının rasyonelleştirilmesi, iş gücü becerisi ve üretkenliğinin artırılması, istihdam piyasasının daha esnek hale getirilmesi, hukuki düzenlemelerde öngörülebilirliğin artırılması, kayıt dışılıkla mücadele edilmesi, iyi yönetim, yerel yönetimler ve bölgesel gelişme alanlarıdır. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak altı politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 12’de aktarılmıştır.

Tablo 12. Orta Vadeli Program (2017-2019) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Büyüme	Eğitimin kalitesinin artırılmasına ve beşeri sermayenin niteliğinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. Bu kapsamda öğretmen yetiştirme sürecinin kalitesi artırılacak, ikili öğretim tamamen kaldırılacak, okul öncesi eğitim kademesi zorunlu hale getirilecek ve beşinci sınıfların müfredatı dil öğretimi açısından yeniden düzenlenecektir.
Maliye Politikası	Harcamalarda özellikle büyümeyi destekleyecek kamu altyapı yatırımlarına, bölgesel kalkınmaya, eğitime, Ar-Ge desteklerine ve teşviklere öncelik verilecektir.
Kamu Yatırım Politikası	KÖİ modeliyle yürütülenler dâhil olmak üzere, kamu yatırımlarında sektörel olarak; eğitim, sağlık, içme suyu ve kanalizasyon, bilim-teknoloji, ulaştırma ve sulama sektörlerine öncelik verilecektir.
Mali Piyasalar	Yurt içi tasarrufların artırılması ve yatırımcı tabanının genişletilmesi, tüketici ve yatırımcıların finansal ürünlere, kavramlara ve risklere yönelik farkındalıklarının ve yetkinliklerinin artırılması amacıyla finansal eğitim yaygınlaştırılacaktır.
İstihdam Politikaları	Sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme anlayışı çerçevesinde, iş gücünün niteliğini artırarak küresel piyasalarda rekabet edebilen bir iş gücü piyasasının oluşturulması temel amaçtır. Değişen iş gücü piyasası talepleriyle uyumlu bireyler yetiştirmeye yönelik olarak, temel ve mesleki eğitim reformu hayata geçirilecek ve çıraklık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınacaktır.

2.2.13.Orta Vadeli Program (2018-2020)

2018-2020 dönemini kapsayan on üçüncü Orta Vadeli Program, 27.09.2017 tarihli 30193 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program Onuncu Kalkınma Planı esaslarıyla uyumlu olarak hazırlanmış olup On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) baz yılı olması dolayısıyla, yeni Plan dönemine geçiş süreci için de önem arz etmektedir. Program döneminde; enflasyonun düşürülmesi, mali disiplinin sürdürülmesi ve cari dengenin iyileştirilmesi, eğitim kalitesinin yükseltilmesi, iş gücünün beceri ve üretkenliğinin artırılması, iş gücü piyasasının daha esnek hale getirilmesi, yeniliğe dayalı yüksek katma değerli üretim ve ihracatın artırılması, iş ve yatırım süreçlerinin kolaylaştırılması, iş ve ticaret uyumsuzluklarında hukuki öngörülebilirliğin artırılması ve kamuda kurumsal kapasitenin güçlendirilmesine yönelik yapısal reformların gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

2017 yılının ilk yarısında toplam istihdamın arttığı ancak iş gücüne katılma oranındaki artışın gerisinde kaldığı belirlenmiştir. Özellikle kadınlarda olmak üzere iş gücüne katılma oranındaki artış eğiliminin; eğitim seviyesindeki iyileşme ve sosyal güvenlik reformlarının da etkisiyle devam edeceği öngörülmüştür. Program döneminde ise istikrarlı ve yüksek hızda büyüyen bir ekonomik yapı için beşeri sermaye ve iş gücünün kalitesinin artırılması; bu bağlamda nitelikli istihdam oluşturulması hedeflenmiştir. Bununla birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın ve etkin kullanımıyla bilgi toplumuna dönüşüm sürecinin hızlandırılması temel politika olarak ifade edilmiştir. Bu doğrultuda eğitim kalitesinin artırılması çerçevesinde; fırsat eşitliğinin artırılması, öğretmen niteliklerinin artırılması, mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi, üniversitelerin ihtisaslaşması ve eğitim sisteminde yönetim etkinliğinin artırılması konuları gündeme alınmıştır. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak yirmi üç politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 13’te aktarılmıştır.

Tablo 13. Orta Vadeli Program (2018-2020) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Kamuda Mali Sürdürülebilirlik	Kamu yatırımlarının özel sektörün yenilikçi ve üretken yatırımlarını ve ticareti destekleyecek, vatandaşlarımızın yaşam kalitesini artıracak nitelikteki öncelikli altyapı alanlarına yönlendirilmesine devam edilecektir. Bu kapsamda yatırım ödeneklerinin tahsisinde beşeri sermayenin iyileştirilmesine yönelik eğitim ve sağlık altyapı yatırımları öncelikli alanlar olarak değerlendirilecektir.
Beşeri Sermaye ve İşgücünün Kalitesinin Artırılması	Önümüzdeki dönemde eğitimde ve iş gücü piyasasında uygulanacak politikalarla nüfus dinamikleri yüksek nitelikli bir iş gücüne dönüştürülerek büyüme ve istihdamın artırılması sağlanacaktır.

Hedef	Politika
Eğitim Kalitesinin Artırılması	İlköğretimde tekli eğitime geçilecektir.
	Eğitimde kademeler arası geçiş yeniden düzenlenecektir.
	Okul öncesi eğitim, beş yaş grubu çocuklar başta olmak üzere yaygınlaştırılacaktır.
	Sınıf içi öğretme uygulamalarında iyi örnekler belirlenerek paylaşımına açılacaktır.
	Eğitimde dijital içeriklerin geliştirilmesine özel önem verilmeye devam edilecek ve bu içeriklerin eğitim sürecinde kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
	Okulların rekabetçi bir anlayışla yenilikçi projeler üretmesi için bir mekanizma geliştirilecek, bu mekanizmaya imkânları kısıtlı okulların başvurmasına öncelik verilecektir.
	Özel okul teşvik sisteminin değerlendirilmesi yapılarak daha verimli olması sağlanacaktır.
	Eğitimde özel sektörün payını artıracak ilave tedbirler alınarak özel okullaşma oranı yükseltilecektir.
	Öğretmen Stratejisi hayata geçirilecek ve uygulama etkin bir şekilde takip edilecektir.
	Hizmet içi eğitim ihtiyaçları öğretmen bazında tespit edilecek ve öğretmenlerin oluşturulan hizmet içi eğitim programlarına katılımı sağlanacaktır.
	Okullar ve eğitim kurumları, bölgesel koşullar, öğrenci ve velilerin sosyo-ekonomik koşulları, fiziki imkânlar ve akademik başarılar göz önünde bulundurulularak öğretmenler için adaletli bir performans sistemi oluşturulacaktır.
	Öğretmen yetiştiren kurumlar, mevcut millî eğitim sistemi ile ulusal ihtiyaçlar doğrultusunda akademik ve kurumsal olarak yeniden yapılandırılacaktır.
	Öğretmenlerin ve eğitim kurumları yöneticilerinin eğitimdeki yeni gelişmeler ışığında yetiştirilmeleri için Öğretmen Akademisi kurulacaktır.
	Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yönetim yapısı ve müfredatı, iş dünyasının ihtiyaç duyduğu beceri alanlarında sektörle işbirliğini yoğunlaştıracak şekilde geliştirilecektir.
	Belirli iş sahalarında yoğunlaşmış bölgelerde mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının bölgenin ihtiyaç duyduğu alanlarda ihtisaslaşması sağlanarak tematik mesleki ve teknik lise uygulaması yaygınlaştırılacaktır.
Eğitim sistemini destekleyecek mahiyetteki program ve projelerin tasarımında mevcut uygulama tecrübeleri ile bu kapsamda elde edilen ayrıntılı verilerin kullanılması sağlanacaktır.	
Öğrencilerin, akademik performans açısından gelişmelerinin takip edilmesine imkân verecek millî bir araştırma projesi tasarlanacak ve uygulanacaktır.	
Okul bazlı bütçe yönetimi, okul yöneticilerinin kendilerine tahsis edilen ödenekleri okul ihtiyaçları doğrultusunda esnek bir biçimde kullanabilmelerini sağlayacak şekilde geliştirilecektir.	
İşgücü Piyasasının Etkinleştirilmesi	Eğitim-İstihdam Veri Tabanı kurularak eğitim sisteminin iş gücü piyasasının beklentilerine duyarlı hale getirilmesine yönelik kanıt dayalı politika uygulamaları hayata geçirilecektir.
	Ne istihdamda ne eğitimde olan gençlerin profilleri belirlenerek, bu kişilerin iş gücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir mekanizma geliştirilecektir.
	Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik artırılacaktır.

2.2.14.Orta Vadeli Program (2019-2021)

On Birinci Kalkınma Planı'nın 2019-2021 dönemini kapsayan on dördüncü Orta Vadeli Program, 20.09.2018 tarihli 30541 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programın temel amacı; kısa vadede finansal istikrarın yeniden tesis edilmesi, ekonomide dengelenmenin ve bütçe disiplininin sağlanması, orta vadede sürdürülebilir büyüme ve adaletli paylaşımaya yönelik ekonomik değişimin gerçekleştirilmesidir. Programda aktarılan Yeni Ekonomi Programı'nın (YEP); güçlü ekonomimiz, düşük kamu ve hane halkı borcumuz, disiplinli maliye politikamız, dinamik ve girişimci özel sektörümüz, dünya pazarlarına açık ihracatçı yapımız ve güçlü beşeri sermayemiz üzerine inşa edildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda YEP'te yer alan makroekonomik hedefleri destekleyecek ve büyümeyi sürdürülebilir kılacak nitelikli insan gücü ve güçlü toplum hedefi ile ilgili proje ve programların hayata geçirileceği belirtilmiştir. Burada ortaya konulan proje ve programlar, YEP'in temel amaçlarına hizmet etmenin yanında, uzun vadeli olarak bireysel ve toplumsal gelişim ve değişimi güçlendirmeyi hedeflemektedir. Toplumun tüm kesimlerinin nitelikli insan gücü ve güçlü topluma ulaşma idealinde birleşmesinin bu değişim sürecini hızlandıracağı ifade edilmiştir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak iki politika ve tedbir yer almaktadır. Eğitim ve öğretim kapsamındaki bu politika ve tedbirler Tablo 14'te aktarılmıştır.

Tablo 14. Orta Vadeli Program (2019-2021) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika/Tedbir
Büyüme ve İstihdam	Özel sektörle iş birliği yapılarak eğitim ve öğretim müfredatı çalışma hayatının beklentilerini karşılayacak iş gücü oluşturulacak şekilde güncellenecektir.
	Gençlerin eğitim seviyesinin ve iş gücünün niteliğinin yükseltilmesi ile gelişen teknolojinin içerisinde sadece tüketici konumunda olmamaları sağlanarak üretkenliklerinin desteklenmesi amacı ile teknolojiye olan ilgisi ve yatkınlığı değerlendirilerek verilecek eğitimlerle başta yazılım, algoritma ve endüstriyel tasarım olmak üzere belirli konularda temel beceriler kazanmaları sağlanacaktır.

Orta Vadeli Programda bahsedilen politika ve tedbirlerle uyumlu olarak YEP'in temel amaçlarına hizmet eden, uzun vadede bireysel ve toplumsal gelişimi güçlendirmeyi hedefleyen eylem ve projelerin hayata geçirilmesi planlanmıştır. "Eğitim" başlığı altında yer alan eylem ve projeler Tablo 15'te aktarılmıştır.

Tablo 15. Orta Vadeli Program (2019-2021) Eylem/Projeler

Eylem/Proje	Hedef		
	Sağlıklı ve Sürdürülebilir Büyüme	Daha Adaletli Paylaşım	Nitelikli İnsan Gücü ve Güçlü Toplum
Dijital ekonomide nitelikli iş gücü ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla gelişen sanayinin gerekliliklerine bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslek alanlarında iş gücünün yetiştirilmesine yönelik kurs ve programlar düzenlenecektir.	X	X	X
Gençlerin ve kadınların iş gücü piyasasına katılımını sağlamaya yönelik; hedef, grup, sektör, bölge odaklı aktif iş gücü programları uygulanmasını ve istihdam edilmelerini sağlamaya yönelik teşvikler geliştirilecektir.	X	X	X
Engellilerin meslek edinmesi amacıyla uzaktan eğitim programları geliştirilecektir.	X	X	X
Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek, bu kişilerin iş gücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir mekanizma geliştirilecektir.	X	X	X

Eylem/Proje	Hedef		
	Sağlıklı ve Sürdürülebilir Büyüme	Daha Adaletli Paylaşım	Nitelikli İnsan Gücü ve Güçlü Toplum
Farklı kurumlardaki eğitim ve istihdam verilerinin entegre edilmesine ve analizine dayalı olarak eğitim programı ve meslek bazında arz talep dengesi oluşturulacak, istihdam ile uyumlu eğitim planlaması yapılacak, istihdam edilebilirlik artırılacak, mesleki eğitimde üretim bazlı yaklaşıma geçilecek, eğitim kaynakları etkin kullanılacak ve etkili eğitim programları tasarlanacaktır.	X	X	X
Eğitimde adaletin sağlanması amacıyla; öğrenciler, okullar ve bölgeler arasında mali kaynak, öğretmen ve yönetici niteliği, eğitim donanımı ve kazanımlar açısından oluşan farklılıkların azaltılması için okulu merkeze alan bir sistem yaklaşımı benimsenecek, okul yöneticiliği güçlendirilecek, eğitim kalite endeksi oluşturulacak, deneyimsiz öğretmenler desteklenecek ve dezavantajlı okullara pozitif ayrımcılık yapılacaktır.	X	X	X
Eğitimde artan kaynakların, öğretmen sayısının ve gelişen fiziki imkânların en verimli şekilde öğrenci kazanımlarına dönüşmesini desteklemek üzere "Millî Eğitim Bakanlığı Yönetim Bilgi Sistemi" (MEYÖBİS) projesi ile veriye dayalı karar destek sistemleri güçlendirilerek yönetim kapasitesi ve etkililiği artırılacaktır.	X	X	X
Öğrenmede e-öğrenme sisteminin etkin kullanımı ile dijitalleşme stratejisine uyumlu şekilde müfredat düzenlemeleri yapılacak ve kişiselleştirilmiş öğretim planı (sanal asistan) uygulama stratejisi hayata geçirilecektir.	X	X	X
Öğrenme kazanımları itibarıyla uluslararası standartların yakalanması ölçme ve değerlendirme kapasitesi güçlendirilecek, yabancı dil eğitiminde ihtiyaç temelli ve katmanlı bir yapı oluşturulacak, erken çocukluk eğitimi 5 yaş öncelikli olarak yaygınlaştırılacak ve öğrencinin ilgi, yetenek ve mizacını dikkate alan bir eğitim süreci uygulanacaktır.	X	X	X
Ekonomik hedeflerle uyumlu olacak şekilde mesleki eğitim kurumlarının kurumsal kapasiteleri geliştirilecek, tematik meslek okullarının yaygınlaştırılması, ölçüm ve belgelendirme ile iş gücünün niteliği artırılacaktır.	X	X	X
Sosyal Yardım Artı (+) dönemine geçilerek sosyal yardım faydalanıcısı vatandaşların diğer kamu hizmetlerine (sosyal hizmet, istihdam, eğitim, sağlık vb.) erişimleri artırılacaktır.		X	X
Gençlerin suçtan ve istismardan korunması amacıyla eğitim hizmetleri ebeveynlerle koordineli bir şekilde yürütülecektir.	X	X	X
Gençlerin şiddet, madde bağımlılığı, internet ve sosyal medya bağımlılıkları başta olmak üzere tüm olumsuz alışkanlıklardan uzak tutularak ruhsal ve fiziksel sağlıklarının korunmasına yönelik gerçekleştirilecek alternatif projeler ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.	X	X	X
Hükümlülük sürelerinden sonra topluma yeniden entegre olmalarını ve suçtan uzak kalarak toplum içerisinde de olumlu örnek teşkil etmelerini sağlayacak şekilde suça karışan gençler için hükümlülük süreleri boyunca kişisel, ruhsal ve manevi yönden gelişimlerini destekleyen proje ve faaliyetler artırılacaktır.		X	X
İhtiyaç ve talebe göre Gençlik merkezi olmayan ilçelerde kurum ve kuruluşlardan tahsis yoluyla edinilecek uygun nitelikteki taşınmazların gençlik merkezi olarak hizmete açılması için çalışmalar yapılacaktır. Gençlik Merkezi açılmayan yerlere mobil gençlik merkezleri aracılığıyla ulaşılarak gençlere yönelik faaliyet ve projeler gerçekleştirilecektir.	X	X	

2.2.15.Orta Vadeli Program (2020-2022)

2020-2022 dönemini kapsayan on beşinci Orta Vadeli Program, 04.10.2019 tarihli 30908 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. YEP doğrultusunda hazırlanan Orta Vadeli Program’da; makroekonomik hedefleri destekleyecek ve sürdürülebilir kılacak nitelikli insan gücü ve güçlü toplum hedefi doğrultusunda proje ve programların hayata geçirileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak altı politika ve tedbir yer almaktadır. Eğitim ve öğretim kapsamındaki bu politika ve tedbirler Tablo 16’da aktarılmıştır.

Tablo 16. Orta Vadeli Program (2020-2022) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Büyüme ve İstihdam	Mesleki ve teknik eğitimin içeriği ile hayat boyu öğrenme ve aktif iş gücü programları, belirlenen odak sektörler başta olmak üzere reel sektörün gelecekteki ihtiyaçları da dikkate alınarak iş gücü piyasasında talep edilecek becerileri kazandıracak ve nitelikli insan kaynağı ihtiyacını karşılayacak şekilde planlanacaktır.
	Dijital ekonomide nitelikli iş gücü ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla gelişen sanayinin gerekliliklerine bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslek alanlarında iş gücünün yetiştirilmesine yönelik kurs ve programlar düzenlenecektir.
	Sanayinin ihtiyaçları ve dijital dönüşüm hedefleri çerçevesinde yenilikçi okul-sektör iş birliği modelleri geliştirilecektir.
	Kadınların çalışma hayatına girişini kolaylaştıracak ve kadın istihdamını artıracak düzenlemeler yapılacaktır. Bu kapsamda esnek çalışma olanakları artırılabilecek, kadın kooperatifleri güçlendirilecek, çocuk bakım hizmetleri ve ihtiyaca göre belirlenmiş mesleki eğitim programları hayata geçirilecektir.
	Gençlerin istihdam piyasasında talep edilen mesleklere yönelik hedef odaklı, beceri temelli mesleki eğitim ve sertifika programlarına dâhil edilmesi suretiyle genç işsizliğin azaltılması, gençlerin iş gücüne katılımının sağlanması ve istihdam olanaklarının artırılması hedeflenmektedir.
	Engellilerin meslek edinmesi amacıyla uzaktan eğitim programları geliştirilecektir.

Orta Vadeli Programda bahsedilen politika ve tedbirlerle uyumlu olarak YEP’in temel amaçlarına hizmet eden, uzun vadede bireysel ve toplumsal gelişimi güçlendirmeyi hedefleyen eylem ve projelerin hayata geçirilmesi planlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu olduğu eylem ve projeler Tablo 17’de aktarılmıştır.

Tablo 17. Orta Vadeli Program (2020-2022) Eylem/Projeler

Eylem/Proje	Hedef		
	Sağlıklı ve Sürdürülebilir Büyüme	Daha Adaletili Paylaşım	Nitelikli İnsan Gücü ve Güçlü Toplum
Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda tercih ettikleri alanda eğitim almaları ve beceri kazanmalarını sağlamak amacıyla mesleki ve teknik eğitimde etkili bir mesleki rehberlik sistemi oluşturulacaktır.		X	X
Eğitimde adaletin sağlanması amacıyla; öğrenciler, okullar ve bölgeler arasında mali kaynak, öğretmen ve yönetici niteliği, eğitim donanımı ve kazanımlar açısından oluşan farklılıkların azaltılması için okulu merkeze alan bir sistem yaklaşımı benimsenecek, okul yöneticiliği güçlendirilecek, eğitim kalite endeksi oluşturulacak, deneyimsiz öğretmenler desteklenecek ve dezavantajlı okullara pozitif ayrımcılık yapılacaktır.	X	X	X
Ülkemizdeki özel yetenekli öğrencilerimiz özgün tanılama araçlarıyla tespit edilecek ve gelişim süreçleri desteklenerek izlenecek, bu öğrencilerimizin kısa, orta ve uzun vadede hem bireysel yaşamlarına hem de ülkemizin büyümesine katma değer oluşturmaları sağlanacaktır.	X		X
Yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla veriye dayalı yönetim yapısına geçilecektir.		X	X
Öğrenme kazanımları itibarıyla uluslararası standartların yakalanması amacıyla ölçme ve değerlendirme kapasitesi güçlendirilecek, yabancı dil eğitiminde ihtiyaç temelli bir yapı oluşturulacak, erken çocukluk eğitimi 5 yaş öncelikli olarak yaygınlaştırılacak ve öğrencinin ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda yaşam becerilerini dikkate alan eğitim süreci uygulanacaktır.			X
Ekonomik hedeflerle uyumlu olacak şekilde mesleki eğitim kurumlarının kurumsal kapasiteleri geliştirilecek, sektörlerin ihtiyaçları doğrultusunda mesleki eğitim merkezleri yaygınlaştırılacak, ölçüm ve belgelendirme ile iş gücünün niteliği artırılabilecektir.	X	X	X

2.2.16. Orta Vadeli Program (2021-2023)

2021-2023 dönemini kapsayan on altıncı Orta Vadeli Program, 29.09.2020 tarihli 31259 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. YEP kapsamında hazırlanan Programda, Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak üç politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 18’de aktarılmıştır.

Tablo 18. Orta Vadeli Program (2021-2023) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
Büyüme ve İstihdam	Mesleki ve teknik eğitimin içeriği ile hayat boyu öğrenme ve aktif iş gücü programları, belirlenen odak sektörler başta olmak üzere reel sektörün gelecekteki ihtiyaçları da dikkate alınarak iş gücü piyasasında talep edilecek becerileri kazandıracak, nitelikli beşeri sermaye ihtiyacını karşılayacak ve kurumsal kapasite kayıplarını en aza indirecek şekilde planlanacaktır.
	İmalat, bilgi ve iletişim sektörlerinde yaşanan nitelikli iş gücü ihtiyacının giderilmesi amacıyla sektör odaklı işbaşı eğitim programları düzenlenecektir.
Cari İşlemler Dengesi	Turizme nitelikli insan kaynağı kazandırılması amacıyla eğitim alanında iş birliği protokolleri yapılarak nitelikli personel sayısı artırılabilecektir.

Orta Vadeli Programda bahsedilen politika ve tedbirlerle uyumlu olarak YEP’in temel amaçlarına hizmet eden, uzun vadede bireysel ve toplumsal gelişimi güçlendirmeyi hedefleyen eylem ve projelerin hayata geçirilmesi planlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu olduğu eylem ve projeler Tablo 19’da aktarılmıştır.

Tablo 19. Orta Vadeli Program (2021-2023) Eylem/Projeler

Eylem/Proje	Hedef				
	Sağlıklı ve Sürdürülebilir Büyüme	Daha Adaletili Paylaşım	Nitelikli İnsan Gücü ve Güçlü Toplum	Yeni Normal	
Uzaktan eğitim sürecinin Harmanlanmış Eğitim Sistemini destekleyecek şekilde etkin hale getirilmesi için içerik, altyapı, tasarım ve yönetim ile ilgili geliştirmeleri kapsayan bütünsel bir sistem hayata geçirilecek; dezavantajlı öğrencilerin uzaktan eğitimden daha fazla faydalanmaları sağlanacaktır.	X	X	X	X	
Eğitim kurumlarında hijyen şartları iyileştirilecek, enfeksiyon önlemeye yönelik çalışmalar planlı ve sürekli bir şekilde uygulanacaktır.			X	X	
Eğitim-öğretimin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi amacıyla çalışmalar yapılacak, ölçme, izleme ve değerlendirme sisteminin etkinliği artırılabilecektir.	X	X	X		
Tüm eğitim süreçlerinde öğrencilerin akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişim alanlarında desteklenmesi amacıyla rehberlik hizmetlerinin niteliği artırılacak, öğrenciler gelecekte ihtiyaç duyulacak mesleklere kendi beceri ve yeteneklerine uygun olarak yönlendirilecektir.	X	X	X		
Ülkemizdeki özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin aldıkları eğitimin niteliği ve kalitesi artırılacak, bu öğrenciler özgün tanılama araçlarıyla tespit edilecek ve gelişim süreçleri desteklenerek izlenecek, bu öğrencilerin hem bireysel yaşamlarına hem de ülkemiz ekonomisine katma değer oluşturmaları sağlanacaktır.	X	X	X		
Mesleki eğitim kurumlarındaki öğrencilerin edindikleri bilginin beceri ve üretime dönüştürülmesi sağlanacak, bu sayede sektörün iş gücü ihtiyacına cevap verebilecek niteliğe sahip bireyler sektörle iş birliği içinde yetiştirilecektir.	X	X	X		
Eğitimde adaletin sağlanması amacıyla; öğrenciler, okullar ve bölgeler arasında mali kaynak, öğretmen ve yönetici niteliği, eğitim donanımı ve kazanımlar açısından oluşan farklılıkların azaltılması için okulu merkeze alan bir sistem yaklaşımı benimsenecek, okul yöneticiliği güçlendirilecek, eğitim kalite endeksi oluşturulacak, deneyimsiz öğretmenler desteklenecektir.	X	X	X		
Sanayinin ihtiyaçları ve dijital dönüşüm hedefleri çerçevesinde yenilikçi okul-sektör iş birliği modelleri kurulacak, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının kapasiteleri sektörün iş gücü ihtiyacına cevap verebilecek şekilde geliştirilecektir.	X	X	X		

2.2.17.Orta Vadeli Program (2022-2024)

2022-2024 dönemini kapsayan on yedinci Orta Vadeli Program,05.09.2021 tarihli 31589 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Salgın sonrası toparlanma sürecinde büyüme potansiyelini artırmayı ve yüksek katma değerli üretimi önceleyen Türkiye ekonomisi için; nitelikli istihdam oluşturan, enflasyon ve cari açık yaratmayan, ağırlıklı olarak yurt içi tasarruflar ve doğrudan yabancı yatırımlarla finanse edilen, verimli alanlara yönlendirilmiş yatırımlara ve ihracata dayalı, yeşil dönüşümü dikkate alan istikrarlı, dengeli ve gelir dağılımı adaletini gözetilen bir büyüme yapısının tesis edilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda On Birinci Kalkınma Planında belirlenen öncelikli sektörler başta olmak üzere fiziki, beşeri ve teknolojik altyapının güçlendirileceği belirtilmiştir. Ayrıca iş gücü piyasasında etkinliğin ve beceri uyumunun geliştirilmesi, insan kaynağını güçlendirerek istihdam edilebilirliği artırmaya yönelik gerçekleştirilecek yapısal reformlar ile istihdam oranının artırılması hedeflenmiştir. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak dokuz politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 20’de aktarılmıştır.

Tablo 20. Orta Vadeli Program (2022-2024) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
İstihdam	Dijitalleşme ve yeşil dönüşüm alanları başta olmak üzere geleceğin işlerine yönelik farkındalık geliştirilecek, bu alanların bölgesel ve sektörel dönüşümünde mevcut istihdam durumu, yeni istihdam olanakları ve becerilere yönelik çalışmalar yapılacaktır.
	Eğitim-istihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek için yenilikçi eğitim sektör iş birlikleri artırılarak mesleki eğitim programlarının aynı zamanda dijital ekonominin değişen gereklerine cevap verecek şekilde uyumlaştırılması sağlanacaktır.
	Öğrencilere yönelik staj ve diğer yetenek yönetimi faaliyetleri yaygınlaştırılacak; mesleki rehberlik desteklenecek, öğrencilerin iş hayatına geçiş öncesi kariyer farkındalıkları kariyer merkezleri ile güçlendirilerek reel sektörün talep ettiği temel becerileri ve yetkinlikleri artırılabilecektir.
	Hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliği artırılacak, Mesleki Yeterlilik Kurumu ile koordineli olarak meslek standartları belirlenerek kazanımların ulusal ve uluslararası alanda geçerli olacak şekilde belgelendirilmesi ile bireylerin niteliklerinin artırılması sağlanacaktır.
	Reel sektörün ihtiyaç duyduğu kalfa ve usta talebini karşılamak üzere “Mesleki Eğitim Merkezleri” güçlendirilecek, yaygınlaştırılacak ve örgün eğitim, yaygın eğitim, tamamlama eğitimi ve serbest öğrenme yoluyla edinilen kazanımların belgelendirilmesi sağlanacaktır.
	Ülkenin beşeri sermayesinin güçlendirilmesi amacıyla okullar arası başarı farkları azaltılarak ve okul öncesi eğitim yaygınlaştırılarak eğitimde fırsat eşitliği artırılacak, temel eğitim güçlendirilecek, tüm kademe ve sınıf seviyelerinde öğretmenlerin mesleki gelişimlerini iyileştirecek eğitimler çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.
	Genç İstihdam Ulusal Strateji Belgesi hayata geçirilecektir.
Ödemeler Dengesi	Değişen tüketici eğilimleriyle teknolojik gelişmeler doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi amacıyla sağlık, gastronomi, festival, kültür, eko-turizm, inanç, eğitim, spor ve bisiklet turizmi gibi alternatif turizm ürünleri belirlenecek, talebin yüksek olduğu pazar ülkeler tespit edilerek tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.
Finansal İstikrar	Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları ilgili paydaşlarla finansal teknoloji ve dijital kanallar da dâhil edilerek güncellenecektir.

2.2.18.Orta Vadeli Program (2023-2025)

2023-2025 dönemini kapsayan ve On Birinci Kalkınma Planı esasları dikkate alınarak hazırlanan on sekizinci Orta Vadeli Program, 04.09.2022 tarihli 31943 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program; aynı zamanda Türkiye Ekonomi Modeli ile de uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu kapsamda Programın temel amacı; yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı önceleyen büyümenin sürdürülmesi, verimli ve rekabetçi yerli üretim yapısının güçlendirilmesi, ithalat bağımlılığının azaltılması, kalıcı fiyat istikrarına ulaşılması, beşeri sermaye ve iş gücü kalitesinin artırılması, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi ve adaletli paylaşımına yönelik ekonomik dönüşümün gerçekleştirilmesi şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda yüksek seviyelere ulaşan istihdam ve iş gücü oranlarının Program döneminde yapılacak yapısal reformlarla birlikte artış eğilimini sürdürmesi, aktif iş gücü politikaları başta olmak üzere ekonomide gelişen ihtiyaçlara cevap verecek şekilde meslek edindirici, nitelikli istihdam edilebilirliği ve üretkenliği artırıcı politikalarla iş gücü potansiyelimizin azami şekilde kullanılması planlanmıştır. Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak beş politika ve tedbir yer almaktadır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 21’de aktarılmıştır.

Tablo 21. Orta Vadeli Program (2023-2025) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
İstihdam	Nitelikli iş gücünün geliştirilmesi amacıyla bölgesel ve sektör odaklı eğitim ihtiyaç analizleri yapılacak, mesleki eğitim programları dijital ve yeşil dönüşümün gereklerine cevap verecek şekilde güncellenecektir.
	Eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin iş gücüne katılımını artırmaya yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir.
	Uzaktan öğrenme yöntemleri teşvik edilerek bireylerin sertifika almalarına imkân tanınacak ve ulusal hayat boyu öğrenme izleme sistemi kurularak kalite, etkinlik ve verimliliği sağlayacak eğitim programları geliştirilecektir.
	Gençlerin iş gücü piyasasına geçişlerini kolaylaştırmak amacıyla staj, yarı zamanlı ve esnek çalışma modelleri yaygınlaştırılacak, kariyer farkındalıklarını artıracak eğitim, program ve faaliyetlere ağırlık verilecektir.
Finansal İstikrar	Finansal ürün ve hizmetler konusundaki farkındalığın artırılması, finansal piyasalardaki risklerin anlaşılması amacıyla halen yürütülmekte olan finansal eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılacak ve finansal okuryazarlık seviyesi artırılabilecektir.

2.2.19.Orta Vadeli Program (2024-2026)

2024-2026 dönemini kapsayan on dokuzuncu Orta Vadeli Program, 06.09.2023 tarihli 32301 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Orta Vadeli Programda, On İkinci Kalkınma Planı’nın genel çerçevesiyle uyumlu olarak; makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, yüksek katma değerli üretimi teşvik etmeyi, yeşil ve dijital dönüşüm odağıyla verimlilik ve ihracat artışı yoluyla büyümeyi ve cari işlemler dengesinde kalıcı iyileşme sağlamayı, enflasyonu orta vadede tek haneye düşürmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve afetlerle etkin mücadele ederken mali disiplini korumayı esas alan politika zeminini tesis etmeyi amaçladığı vurgulanmıştır. Belirlenen amaçlar çerçevesinde, sorunların çözümüne yönelik ekonomik ve sosyal alanlarda izlenecek politikaların ortaya koyulacağı belirtilmiştir.

Orta Vadeli Programda Millî Eğitim Bakanlığı görev ve sorumluluk alanına giren konularla ilgili olarak 19 politika ve tedbir ile Öncelikli Reform Alanlarına Yönelik 10 düzenleme yer almaktadır. Politika ve tedbirler; İstihdam, Ödemeler Dengesi, Finansal İstikrar, Afet Yönetimi, Dijital Dönüşüm; Düzenlemeler ise Hizmet İhracatının Desteklenmesi, Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin ve Kadınların Eğitime ve İstihdamda Katılımı, Yükseköğretimde ve Mesleki Teknik Eğitimde Özel Sektör Odaklı Dönüşüm, Kamu Cari Harcamalarında Rasyonelleşme, Afetlere Duyarlı Bütünleşik Mekânsal Planlama, İklim Değişikliği Mevzuatı, Emisyon Ticaret Sistemi, Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizmasına Uyum temel hedefleri kapsamında ele alınmıştır. İlgili politika ve tedbirler Tablo 22’de aktarılmıştır.

Tablo 22. Orta Vadeli Program (2024-2026) Eğitim ile İlgili Hedef, Politika ve Tedbirler

Hedef	Politika
İstihdam	Nitelikli ara eleman ihtiyacının sağlanmasına yönelik pilot illerde yapılacak analiz sonuçları dikkate alınarak sanayi ile işbirliği içerisinde mesleki eğitim programları hayata geçirilecektir.
	Mesleki ve teknik eğitim müfredatı özel sektörle işbirliği içerisinde güncellenecek, staj ve işbaşı eğitimi programlarının yaygınlaştırmasını sağlayacak şekilde yönetim ve finansman konuları da dâhil olmak üzere özel sektör katılımı artırılacaktır.
	Mesleki ve teknik lise mezunlarının buldukları bölgedeki iş kollarını önceleyecek şekilde iş gücü piyasalarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere istihdama erken dönemde katılmalarını sağlayacak düzenlemeler hayata geçirilecek, bu anlayışla meslek yükseköğretimlerinin işlevi gözden geçirilecektir.
	Savunma sanayi, yapay zekâ, siber güvenlik, temiz ve sürdürülebilir enerji ile uzay teknolojileri gibi stratejik alanlarda nitelikli iş gücü yetiştirmeye yönelik kamu-üniversite-özel sektör iş birliği programları uygulamaya konulacaktır.
	Çalışma çağındaki her bireyin üretmek gelir elde edeceği beceriler ile aidiyet hissedeceği meslekleri edinmesine yönelik programlar hayata geçirilecektir.
	Bireylerin istihdamda kalmalarının temin edilmesi ve sahip oldukları becerilerin günümüz ihtiyaçlarına uyarlanması için hayat boyu öğrenmeye katılım artırılacak, sektörlerle işbirlikleri güçlendirilecektir.
	Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin eğitime ve istihdama katılmalarını teşvik etmek amacıyla mesleki eğitim, yetkinlik ve becerilerini dikkate alan programlar hayata geçirilecektir.
	Geleceğin mesleklerine yönelik gençlerin kariyer farkındalıklarını artıracak program ve faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.
	Aktif iş gücü programları, yeşil ve dijital dönüşümün gerektirdiği işlere yönelik iş gücü uyumunun sağlanmasında ve yeni istihdam olanaklarının oluşturulmasında etkin bir şekilde uygulanacaktır.
	Dijital ve yeşil dönüşümle değişen iş gücü piyasasına kadınların tam, eşit, güvenceli ve etkin katılmalarının sağlanması ve bu kapsamda ihtiyaç duyulacak yeni beceri ve yeteneklerin kadınlara ve kız çocuklarına kazandırılması için özel programlar geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılmalarını artıracak girişimcilik, finansal okur-yazarlık, kooperatifçilik gibi alanlarda programlar, kapsamları genişletilerek yaygınlaştırılacaktır.
	Yurt içinden temininde zorluk yaşanan hallerde iş gücü piyasasının farklı vassıflarda ihtiyaçlarını karşılamak üzere göç ve istihdam politikalarının dengeli bir şekilde uyumlaştırılması sağlanacaktır.
	Geçici ve/veya uluslararası koruma statüsündekilerin, kayıtlı olduğu ilde ikamet başta olmak üzere Türkiye’de bulunma şartlarına riayet etmeleri gözetilerek, iş gücü temininde güçlük çekilen alanlar öncelikli olmak üzere kayıtlı bir biçimde çalışmaları tesis edilecektir.
Ödemeler Dengesi	Turizmde hizmet kalitesini artırmak üzere sektörde çalışan personelin nitelikli istihdam imkânlarının yıl geneline yayılması sağlanacak, mesleki ve teknik eğitim ile işbaşı programlarının aktif bir biçimde uygulanmasıyla beceri düzeyi yükseltilecektir.
Afet Yönetimi	Eğitim ve sağlık başta olmak üzere kamu hizmetlerinin sunulduğu yapıların afet ve olağanüstü durumlara karşı hazırlık durumu güçlendirilecektir.
Dijital Dönüşüm	Sanayi ve hizmet sektörlerinde yapay zekâ, büyük veri, bulut bilişim, blok zincir, siber güvenlik ve siber-fiziksel sistemler gibi dijital dönüşüme yönelik yerli teknolojilerin geliştirilmesi desteklenecektir.
	Açık kaynak kodlu yazılım ekosistemi geliştirilecek, yazılım sektöründeki insan kaynağı artırılacaktır.
	Kamu hizmet sunumunda tasarruf, güvenlik ve sürekliliği temin etmek üzere açık kaynak kodlu yazılım ve bulut bilişim gibi araçlardan faydalanılacaktır.
	81 ilde Teknofest Teknoloji Atölyeleri kurulacaktır.

Orta Vadeli Programda Öncelikli Reform Alanlarına Yönelik düzenlemeler Tablo 23’te aktarılmıştır.

Tablo 23. Orta Vadeli Program (2024-2026) Öncelikli Reform Alanlarına Yönelik Düzenlemelerde Eğitim

	Yapılacak İşlem (Kanun*/Karar/İdari Düzenleme)	İşlemin İçeriği /Açıklaması
BÜYÜME VE TİCARET		
Hizmet İhracatının Desteklenmesi	İdari Düzenleme	Turizm, taşımacılık, finansal hizmetler ve danışmanlık, eğitim, sağlık, dizi/film ve animasyon başta olmak üzere kültür endüstrileri, yurtdışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik alanlarında verimlilik ve rekabet gücünü esas alan döviz kazandırıcı hizmet ticareti desteklenecektir.
BEŞERİ SERMAYE VE İSTİHDAM		
Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin ve Kadınların Eğitime ve İstihdama Katılımı	İdari Düzenleme	Yetkinlik ve becerileri dikkate alan istihdama katılımı artıracak programlar hayata geçirilecektir.
	İdari Düzenleme	Kadınların iş gücüne katılmalarını artırmak üzere girişimcilik, finansal okuryazarlık, kooperatifçilik gibi alanlarda programlar yaygınlaştırılacak erişilebilir gündüz bakım merkezlerinin sayısı artırılacaktır.
	İdari Düzenleme	Gençlerin kariyer yönetimine yönelik geleceğin meslekleri de dâhil olmak üzere bilinç düzeyini artıracak faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.
Yükseköğretimde ve Mesleki Teknik Eğitimde Özel Sektör Odaklı Dönüşüm	İdari Düzenleme	Mesleki ve teknik eğitim müfredatı özel sektörle iş birliği içerisinde güncellenecek, staj ve işbaşı eğitimi programlarının yaygınlaştırmasını sağlayacak şekilde yönetim ve finansman konuları da dâhil olmak üzere özel sektör katılımı artırılacaktır.
	Karar/İdari Düzenleme	Savunma sanayi, yapay zekâ, siber güvenlik, temiz ve sürdürülebilir enerji ile uzay teknolojileri gibi stratejik alanlarda nitelikli iş gücü yetiştirmeye yönelik kamu-üniversite-özel sektör iş birliği programları hayata geçirilecektir.
KAMU MALİYESİ		
Kamu Cari Harcamalarında Rasyonelleşme	İdari Düzenleme	Kamu hizmetleri, bütçe imkânları içinde kalınarak azami tasarruf anlayışı içinde yerine getirilecektir. Harcama gözden geçirmeleri sistematik hale getirilerek verimsiz harcama alanları tasfiye edilecek ve yeni harcama alanları sınırlandırılacaktır.
	İdari Düzenleme	Kamu taşıtlarının kullanımı ihtiyaç analizleri çerçevesinde sistematik olarak gözden geçirilecek, taşıt ihtiyaçları öncelikle geçici tahsisle ya da ihtiyaç fazlası taşıtların devri suretiyle karşılanacak ve yeni taşıt edinimlerinde yerli üretim ile çevreci araçlara öncelik verilecektir.
AFET YÖNETİMİ		
Afetlere Duyarlı Bütünleşik Mekânsal Planlama	İdari Düzenleme	Mekânsal planların yapımında ve uygulanmasında çoklu afet tehlikelerine karşı dirençliliğin sağlanmasına yönelik kriter ve önlemlere ilişkin mevzuatta düzenleme yapılacaktır.
YEŞİL VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM		
İklim Değişikliği Mevzuatı, Emisyon Ticaret Sistemi, Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizmasına Uyum	Kanun/Karar/İdari Düzenleme	Yeşil dönüşümün ve 2053 net sıfır emisyon hedefinin gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi için sera gazı emisyonlarının azaltılmasına ve iklim değişikliğine uyuma yönelik faaliyetlerle iklim değişikliğiyle mücadeleyle ilişkin planlama ve uygulama araçları düzenlenecektir.

*Kanun olarak belirtilenler TBMM gündemine sunulacak olan teknik ve idari çalışmaların tamamlanacağını ifade etmektedir.

2.3. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları Bağlamında Eğitim (1996-2024)

Ülkenin kalkınması, toplumsal refahın artması ve nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesi temel amacı doğrultusunda eğitim ile ilgili hedef ve politikaların belirlendiği yıllık programlarda, Millî Eğitim Bakanlığı'nın sorumlu/ilgili olduğu tedbir ve performans göstergelerine ilişkin bilgiler bu bölümde sunulmuştur.

2.3.1. 1996 Yılı Programı

1996 Yılı Programı, 02.06.1996 tarihli 22654 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ilk dilimini oluşturan Programda, kalkınma planında belirlenen ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşılması doğrultusunda çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca kalkınma planında yer alan Temel Yapısal Değişim Projelerinin amaç, ilke ve politikaları çerçevesinde 1996 Yılı Programı Değişim Projelerinin amaçları belirlenmiştir. Programda "Eğitim Reformu" projesi kapsamında ülkemizin insan kaynaklarının geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ülkemizde işsizlik düzeyinin azaldığı fakat istihdam sorununun önemini koruduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda iş gücünün niteliğinin yükseltilmesi ve eğitim sisteminin istihdamla bağlarının sağlıklı bir şekilde kurulması, bu çerçevedeki en kritik politikalar arasında yer almaktadır.

1994-1995 eğitim öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 7,2, sekiz yıllık temel eğitimin ilköğretim kademesinde yüzde 104,4 ve ortaokul kademesinde yüzde 65,6, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 53, yükseköğretimde yüzde 22,1'dir. 1996 Yılı Programı'nda; zorunlu temel eğitim süresinin 8 yıla çıkarılması, etkin bir değerlendirme ve yönlendirme sistemi oluşturularak ortaöğretimin yeniden yapılandırılması, insan gücü ihtiyaçları doğrultusunda mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi ve yükseköğretimde rekabetçi bir yapının gerçekleştirilmesi konuları gündeme alınmıştır. Eğitimdeki temel amaç ise: "Demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde, özgür ve özgüveni olan bilgi çağı insanını yetiştirmek" olarak ifade edilmiştir. Bu temel amaç doğrultusunda eğitim sisteminde yapılması planlanmış çalışmalar şunlardır:

- » Okul öncesi eğitimde 40 anaokulunun tamamlanmasıyla 8.000 öğrencilik ilave kapasite yaratılacak ve 1995-1996 öğretim yılında yüzde 7,6 olan okullaşma oranının 1996-1997 öğretim yılında yüzde 7,9'a ulaşması sağlanacaktır.
- » Zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkarılacak, bu çerçevede gerekli fiziki altyapı çalışmaları hızlandırılacaktır. 510 ilköğretim okulu 1996 yılında tamamlanarak 298.520 öğrencilik ilave kapasite yaratılacaktır. 1995-1996 öğretim yılında bu kademedeki yüzde 89 olan okullaşma oranı 1996-1997 öğretim yılında yüzde 92,1'e ulaşacaktır. 1995-1996 öğretim yılında taşınmalı ilköğretim kapsamındaki 95.554 öğrencinin 1996-1997 öğretim yılında 140.000'e ulaşması beklenmektedir.
- » 1996 yılında 10 özel eğitim ve rehberlik okulu tamamlanarak 1.275 öğrencilik ilave kapasite hizmete sunulacaktır.
- » Genel ortaöğretim kademesindeki 110 lise projesinin 1996 yılında tamamlanmasıyla 1996-1997 öğretim yılı için 65.960 öğrencinin daha bu kademedeki eğitimi sağlanacaktır. 1995-1996 öğretim yılında yüzde 31,6 olan okullaşma oranının bu suretle 1996-1997 öğretim yılında yüzde 37'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir.
- » Mesleki ve teknik eğitim kurumları ve programları ile iş gücü piyasası arasında etkin bir koordinasyon kurulması sağlanacak ve ekonominin ihtiyaç duyduğu ara insan gücünü yetiştirmek amacıyla bu eğitim kademesine önem ve öncelik verilecektir. Bu çerçevede 1996 yılında 133 mesleki ve teknik lise projesinin tamamlanmasıyla 1996-1997 öğretim yılında 73.420 öğrencilik ilave kapasite yaratılacaktır. 1996-1997 öğretim yılında bu kademedeki okullaşma oranının

- » yüzde 25,1'e ulaşması beklenmektedir.
- » Çıraklık eğitim merkezlerinin ülke genelinde yaygınlaştırılmasına devam edilecek, buna ilave olarak örgün eğitim kurumlarının atölyelerinden de çırak yetiştirilmesi konusunda faydalanılacaktır. 1996 yılında 20 adet çıraklık eğitim merkezi projesinin tamamlanmasıyla 1996-1997 öğretim yılı için 4.800 öğrencilik ilave kapasite eğitime açılacaktır. Bu suretle, 1996-1997 öğretim yılında toplam çıraklık eğitim merkezi sayısı 330'a, öğrenci kapasitesi 234.800'e ulaşmış olacaktır.
- » 1996 yılında 17 halk eğitimi merkezi projesi bitirilecek ve 1996-1997 öğretim yılı için 4.080 kişilik eğitim kapasitesi yaratılmış olacaktır. 1996-1997 öğretim yılında halk eğitimi merkezi sayısı 923'e, kapasite ise 775.017 kişiye ulaşacaktır.
- » Özel sektörün okul açması ve vakıfların özel üniversite kurmaları teşvik edilecek ve bu çerçevede Sabancı Üniversitesi, Işık Üniversitesi, Fatih Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi ile Yeditepe Üniversitesinin faaliyete geçmesi için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
- » 1996-1997 öğretim yılında 762.000'i örgün, 538.000'i açık öğretimde olmak üzere toplam 1.300.000 öğrencinin yükseköğretim kademesinde eğitim görmesi beklenmektedir. Bu suretle, yükseköğretimdeki okullaşma oranının 1996-1997 öğretim yılında yüzde 14,6'sı örgün öğretimde olmak üzere toplam yüzde 24,9'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.
- » Yükseköğretim kademesinde eğitim gören gençliğin barınma ihtiyacının karşılanması için Yurt-Kur Genel Müdürlüğüne 16.850 öğrenci kapasiteli 15 yurt binası 1996 yılında tamamlanarak hizmete alınacaktır.
- » Sağlık, eğitim, bilim-araştırma, turizm ve çevre alanlarında nitelikli personel yetiştirilmesine öncelik verilecektir.
- » Millî kültür faaliyetlerinin demokratik bir anlayış ve ulusal bütünlük ilkesi çerçevesinde gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.
- » Kültür değerlerimizin ve varlıklarımızın korunmasına, yaşatılmasına ve tanıtılmasına önem verilecektir.
- » Kültür altyapısının geliştirilmesi amacıyla il ve ilçe bazında faaliyetlere devam edilecek ve 1996 yılında 14 il ve ilçe halk kütüphanesi ile 5 il ve ilçe kültür merkezi tamamlanarak hizmete alınacaktır.
- » Gençlik kesiminin sorunlarını gidermek ve gençlerin kalkınma sürecine katkı ve katılımlarını artırabilmek amacıyla bu kesime sunulan hizmetler sayı ve nitelik olarak geliştirilecektir.
- » Sporun geniş kitlelere yayılması ve değişik sporlara imkân veren tesislerin yurt düzeyinde yaygınlaştırılması amacıyla, 6 spor salonu, 13 antreman ve okul spor salonu, 3 güreş eğitim merkezi ile 11 stadyum ve tribün tamamlanarak 1996 yılında hizmete alınacaktır.
- » Kadının ve kız çocuklarının eğitimine yönelik çalışmalara ağırlık verilecektir.
- » Çocuğun sağlığı ve eğitimi konusunda sektörler arası iş birliğine önem verilecek, çocuklara yönelik sağlık ve eğitim hizmetlerinde nitelik ve nicelik artırılacaktır.
- » Çocuk işçi çalıştıran işyerleri düzenli olarak denetlenecek, çalışan çocukların çalışma koşulları izlenecek ve çalışan çocukların mesleki eğitim imkânlarının artırılması sağlanacaktır.
- » 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu kapsamında eğitilen çırak sayısının artırılması ve mesleki eğitim programlarının ülke geneline yaygınlaştırılması çalışmaları sürdürülecek, çocuk işçi çalıştıran işyerlerinin etkin şekilde denetlenmesi sağlanacak ve çocuk istihdamına ilişkin yasal düzenleme çalışmalarına başlanacaktır.
- » Özel eğitim konusunda lisans programları başlatılması için gerekli hazırlıklar tamamlanacak, özürli çocukların bakım ve eğitimi konularında ailelere yol gösterecek eğitim programları hazırlanacak, ebeveynlere yönelik danışmanlık hizmetlerine önem verilecektir.
- » Özel ve kamu çocuk bakımı ve eğitim kurumlarının açılması ve işletilmesi konularında, ortak standartlar saptanacak ve bir denetim mekanizması geliştirilecektir.
- » Yurt dışındaki işçilerin ve ailelerinin eğitim düzeylerinin yükseltilerek nitelikli istihdama yö-

neltmelerine, ekonomik girişimlerinin desteklenmesine ve buldukları toplumla sosyal bütünleşmelerinin sağlanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilecektir.

Programda yer alan Değişim Projeleri (Eğitim Reformu Projesi, Nüfus ve Aile Planlaması Projesi, Dışa Açılma ve AB'ye Uyum Projesi, Devletin Düzenleyici ve Gözetici Fonksiyonlarını Geliştirme Projesi) kapsamında Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu olduğu hukuki ve kurumsal düzenlemeler ise şunlardır:

- » Zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkarılması için 222 sayılı İlköğretim Kanunu ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu değişiklik tasarısının hazırlanması.
- » Bakanlık merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilmesi ve Bakanlık taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi amacıyla 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.
- » 8 yıllık zorunlu temel eğitim dışındaki eğitim kademelerinde öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımlarının sağlanması amacıyla mevzuat düzenlemesi yapılması.
- » Millî Eğitim Bakanlığı personeli ile ilgili özlük hakları, hizmet içi eğitim, standart kadro vb. konularının yeniden düzenlenmesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı Personel Kanunu Tasarısı hazırlanması.
- » 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun; özel öğretim kurumlarına arsa tahsisi, vergi muafiyeti, vergi iadesi, cari harcamaların bir kısmına devletin katılması ve öğrenci velilerinin sübvansiyonunun sağlanması amacıyla yeniden düzenlenmesi.
- » Yurt içinde kişilerin eğitim-öğretim kurumlarıyla ilgili harcamalarının gelir vergisi matrahından düşülmesine imkân vermek üzere 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.
- » Değişik kurum ve kuruluşlarca farklı mevzuat düzenlemelerinde yürütülen okul öncesi eğitim hizmetlerinde, eğitim programı, personel ve denetimde birlik ve sistem bütünlüğü sağlamak amacıyla Okul Öncesi Eğitim Kanunu Tasarısı hazırlanması.
- » Çıraklık eğitiminin 8 yıllık zorunlu temel eğitime dayalı olarak planlanması amacıyla 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.
- » Özel eğitim konusunda lisans programları başlatılması için gerekli hazırlıkların tamamlanması; ailelerin çocuklarındaki özür durumunu erken tanımalarına imkân verecek, aileleri özürün nedenleri konusunda aydınlatacak, özürü kabullenmelerine yardımcı olacak, özürlü çocukların bakım ve eğitimi konularında ailelere yol gösterecek eğitim programlarının hazırlanması.
- » Eğitim kurumlarından alınan diplomaların karşılıklı denkliğinin sağlanması bakımından müfredat programlarında yapılması gerekli değişikliklerin tespiti çalışmalarına başlanması.
- » Yüksek ve teknik öğretim sistem ve programlarının gözden geçirilmesine yönelik hazırlık çalışmalarına başlanması.
- » Tüketicinin eğitimi, bilgilendirilmesi, sağlığının ve can güvenliğinin korunması amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, iletişim organları ve tüketici örgütleri arasında sürekli ve düzenli bir işbirliğinin geliştirilerek sürdürülmesi.

2.3.2. 1997 Yılı Programı

1997 Yılı Programı, 09.11.1997 tarihli 22812 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla, makro politikaların, sektör programlarının ve yatırımların koordineli bir şekilde yürütülmesi esas alınmıştır. Ayrıca kalkınma planında yer alan Temel Yapısal Değişim Projelerinin amaç, ilke ve politikaları çerçevesinde 1997 Yılı Programı Değişim Projelerinin amaçları belirlenmiştir. Programda "Eğitim Reformu" projesi kapsamında ülkemizin insan kaynaklarının geliştirilmesi ve her kademede eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Çünkü gençlerin kalkınma sürecine katkı ve katılımlarının önemi vurgulanarak, eğitime yönelik sorunların çözülmesi gerektiği belirtilmiştir. Programda; millî, manevi ve ahlaki değerlerimizi benimseyen, herkese karşı saygılı ve hoşgörülü, laik, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgi çağının gereklerini yerine getirebilecek bilgi ve becerilerle donanmış bireyler yetiştirilmesi eğitimin temel amacı olarak ifade

edilmiştir.

1995-1996 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 7,2, sekiz yıllık temel eğitimin ilköğretim kademesinde yüzde 103,5 ve ortaokul kademesinde yüzde 65,2, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 55, yükseköğretimde yüzde 22,4'tür. Önceki öğretim yılına kıyasla eğitimde okullaşma oranları yükselmiştir. Bu olumlu gelişme yanında, eğitimin niteliği, fiziki imkânlar, öğretim kadrosu, iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirme ve bölgeler arası dağılım konularındaki sorunlar devam etmektedir. Sekiz yıllık zorunlu temel eğitim sistemine ise geçilememiştir. Eğitimde reform çalışmaları doğrultusunda 1997 Yılı Program'ında belirlenen amaçlar şu şekildedir:

- » 1997 yılında 236 adet ilköğretim okulu, 70 adet genel lise, 313 adet teknik lise ile ilköğretimde 113.280, ortaöğretimde ise 192.670 öğrencilik kapasite yaratılması planlanmaktadır. Altyapı durumu müsait olan ilköğretim okullarına derslik ilavesiyle minimum maliyetli okul öncesi eğitim projelerine başlanacak ve ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.
- » Zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkarılacaktır.
- » Ortaokuldan itibaren etkin bir ölçme, değerlendirme ve yönlendirme sistemi oluşturulacak, ülke ekonomisinin ihtiyaç duyduğu ara insan gücü yetiştirilmesi amacıyla ise öğrencilerin bir bölümünün mesleki ve teknik eğitime yönlendirilmeleri sağlanacaktır. Bu kapsamda 2 yıllık Meslek Yüksek Okullarının geliştirilmesine ağırlık verilecektir.
- » Yükseköğretime geçişte yığılmaların önlenmesi amacıyla öğretim programları yeniden düzenlenecek, istihdama yönelik meslek kazandırıcı çıraklık ve mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilecektir. Ayrıca bu eğitimi alan gençlere işyeri kurma kredisi sağlanacaktır. Mesleki ve teknik eğitimin, iş gücü piyasası ile ilişkileri geliştirilecektir.
- » Mesleki ve teknik eğitimde "Tam Gün Tam Yıl Eğitim" projesiyle ilgili altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. Okul tür ve programları ile ilgili düzenlemeler yapılacak ve bu okulların ihtiyaç dışındaki yerlerde açılmaması sağlanacaktır. Çıraklık eğitimi kapsamına girecek meslek dalları, mesleklerin standartları, program geliştirme, denetim, sınav ve sertifikasyon usulleri gözden geçirilecek, bu sistemdeki öğrencilere yatay ve dikey geçiş imkânları sağlanacaktır. Ayrıca iş yerlerinde öğretilmeyen becerilerin telafisi için örgün eğitim atölyelerinden yararlanılacaktır.
- » Zorunlu eğitim dışında kalan kademelerdeki öğrencilerin, eğitim harcamalarına katılımları sağlanacaktır. Fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için dar gelirli aile çocukları, kredi ve burs sistemiyle desteklenecektir.
- » Eğitimin her kademesinde, sağlığa zararlı kötü alışkanlıkların önlenmesi konusunda çocuklar ve ailelerin bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır.
- » Eğitimde teknoloji kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Bilgisayar destekli eğitimin geliştirilmesi amacıyla yazılım geliştirme, formatör öğretmen yetiştirme ve diğer altyapı eksiklikleriyle ilgili çalışmalar yapılacaktır.
- » Öğretmenlik mesleği cazip bir meslek haline getirilecek, öğretmen yetiştirme sistemi lisans sonrası eğitim akademileri tarafından mesleki eğitim verilerek yeniden yapılandırılacaktır. Eğitim fakültesi mezunlarının öğretmen açığını karşılayamaması nedeniyle öğretmen ihtiyacının teminine yönelik çalışmalar başlatılacaktır.
- » Kişisel sorumluluk duygusu gelişmiş, yeni fikirlere açık, kültürel değerlerimizi benimsemiş ve demokratik bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 1997 yılında 4 kültür merkezi, 18 kütüphane ve 6 yurt inşaatının tamamlanması planlanmaktadır.
- » Spordaki uluslararası başarı yükseltilmeli, spor tesislerinin sayısı artırılmalı ve spor faaliyetlerinin AB ülkeleri ile uyum içinde yürütülmesi için çalışmalara başlanmalıdır. Bu kapsamda 1997 yılında 46 spor salonu, 23 futbol sahası ve 4 gençlik eğitim merkezinin hizmete açılması planlanmaktadır.
- » Aile yaşamının desteklenmesine yönelik eğitim faaliyetlerine ağırlık verilecektir. Kadınların ve kız çocuklarının eğitim seviyelerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir.

Yaygın eğitim, özellikle kadınların meslek edinerek üretime yönelmeleri için yeniden düzenlenecektir. Ayrıca yaygın eğitim kapsamında bilişim eğitim merkezleri kurulacaktır. Diğer yandan eğitim kurumları aracılığıyla tüketicilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.

- » Çocuk cezaevi ve ıslahevleri, tutuklu ve hükümlü çocukların eğitilmeleri için gerekli altyapı, personel, eğitim çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ayrıca çalışan çocukların mesleki eğitim imkânlarının artırılması sağlanacaktır.
- » Programda Değişim Projeleri (Eğitim Reformu Projesi, Nüfus ve Aile Planlaması Projesi, Devletin Düzenleyici ve Gözetici Fonksiyonlarını Geliştirme Projesi, İstihdamın ve İşgücü Piyasasında Etkinliğin Artırılması Projesi, Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi, Altyapı Hizmetlerinde Yapısal Değişim Projesi) kapsamında Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu veya ilgili olduğu hukuki ve kurumsal düzenlemeler ise şunlardır:
- » Zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkarılması için 222 sayılı İlköğretim Kanunu ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu değişiklik tasarısının hazırlanması. (S)
- » Eğitimde yönetimin etkinleştirilmesi amacıyla 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımlarının sağlanması amacıyla Kanun Tasarısı hazırlanması. (S)
- » Millî Eğitim Bakanlığı Personel Kanunu Tasarısı hazırlanması. (S)
- » 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Eğitimle ilgili yapılacak harcamaların gelir vergisi matrahından düşürülmesi için 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Okul öncesi eğitimde bütünlüğü sağlamak amacıyla Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı'nın hazırlanması. (S)
- » 3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Meslek Standartları Kurumu Kanunu'nun hazırlanması. (S)
- » Özel eğitim konusunda lisans programları başlatılması için gerekli hazırlıkların tamamlanması; ailelerin çocuklarındaki özür durumunu erken tanımlarına imkân verecek, aileleri özürün nedenleri konusunda aydınlatacak, özürü kabullenmelerine yardımcı olacak, özürlü çocukların bakım ve eğitimi konularında ailelere yol gösterecek eğitim programlarının hazırlanması. (S)
- » Tüketicinin eğitimi, bilgilendirilmesi, sağlığının ve can güvenliğinin korunması amacıyla eğitim programlarının düzenlenmesi. (S)
- » Çocukların çalışma yaşamında korunmasına yönelik yasal düzenleme çalışmalarına başlanması. (İ)
- » Türkiye'deki yabancı uyrukluların istihdamı ile ilgili mevzuatın günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi. (İ)
- » Araştırmacı personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik Araştırmacı Personel Mevzuatı'nın hazırlanması. (İ)
- » Üniversite-Sanayi İşbirliği Mevzuatı'nın çıkarılması. (İ)
- » Turizm personeli için Mesleki Niteliklerin Belgelendirilmesi Hakkında Sertifikasyon Kanunu'nun çıkarılması. (İ)

2.3.3. 1998 Yılı Programı

1998 Yılı Programı; Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, 07.11.1997 tarihli 23163 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda; Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan dünya ekonomisi ile bütünleşmeye yönelik insan kaynakları ağırlıklı yeniden yapılandırma hedefinin, hem ekonomik hem de sosyal politika alanlarını etkilediği vurgulanmıştır. Bu kapsamda eğitim sisteminin güçlendirilmesine ve eğitimde kalite düzeyinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara 1998 Yılı Programı'nda da yer verilmiştir. Temel Yapısal Değişim Projeleri kapsamında "Eğitim Reformu" projesi ile ülkemiz insan gücünün eğitim düzeyinin uluslararası alanda

rekabet gücünü artıracak şekilde geliştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. Dünyadaki gelişmeler ve Türkiye'deki hedefler doğrultusunda yeni meslek türleri ile ilgili olarak kamu ve özel kesim ile üniversitelerin iş birliğiyle politikalar geliştirilmesi planlanmıştır.

1996-1997 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 8,8, sekiz yıllık temel eğitimde yüzde 88,5, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 54,7, yükseköğretimde yüzde 23,2'dir. Okullaşma oranlarının artırılmasına yönelik 1997-1998 eğitim-öğretim yılında 4306 sayılı Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Temel Eğitim Kanunu gereğince sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına başlanmıştır. Zorunlu temel eğitim giderlerinin finansmanında kullanılmak üzere, 1 Eylül 1997-31 Aralık 2000 tarihleri arasında uygulanacak bazı işlem ve kâğıtlara eğitim katkı payı kesintisi getirilmiştir. Aynı amaçla kullanılmak üzere; eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergileri, belirtilen dönem için nispi hale getirilerek, vergi oranı yüzde 10 olarak belirlenmiştir. Diğer yandan 1997 yılında sekiz yıllık ilköğretim programlarında bazı değişiklikler yapılmıştır. Zorunlu ilköğretim uygulaması kapsamında çıracılık eğitimine başlama yaşı 13'ten 14'e çıkarılmıştır. Ayrıca ilköğretim kademesindeki öğretmen açığının giderilemediği tespit edilmiştir. Bu sebeple, 1997-1998 öğretim yılı başında 16.371 yeni öğretmen ataması yapılmıştır. Tüm bu çalışmalarla birlikte sekiz yıllık zorunlu temel eğitim için gerekli altyapı çalışmalarının 2000 yılına kadar tamamlanacağı vurgulanmıştır. Bunlara ek olarak ilköğretimden başlamak üzere her kademe bilgisayarlı eğitime geçilmesi amacıyla Eğitim Teknolojisini Yükseltme Projesi başlatılmıştır. 1998 Yılı Programı'nda ise gençlerin eğitim, sağlık, çalışma hayatı, sosyal güvenlik, istihdam ve serbest zaman değerlendirme konularındaki sorunlarının çözüme kavuşturulmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda Programda eğitimle ilgili belirlenen amaçlar şunlardır:

- » 1997-1998 eğitim-öğretim yılında 8 yıllık kesintisiz zorunlu temel eğitimin uygulamaya konulmasıyla birlikte ortaya çıkan fiziki altyapı ve öğretmen ihtiyacının karşılanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Bu kapsamda 1850 (30.000 derslik) adet ilköğretim okulu, 85 adet genel lise, 163 adet mesleki ve teknik lise inşaatlarının tamamlanması; bu sayede ilköğretimde 900.000, genel lisede 40.800, mesleki lisede 100.000 öğrencilik ilave kapasite yaratılması planlanmaktadır. Altyapı durumu müsait olan ilköğretim okullarına derslik ilavesiyle minimum maliyetli okul öncesi eğitim projelerine başlanacak ve ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.
- » Fırsat eşitliği açısından ihtiyaç duyan öğrenciler kredi ve burs sistemiyle desteklenecektir.
- » Zorunlu eğitim çağındaki özel eğitimi gerektiren çocukların, bu eğitimi görebilecekleri alanlarda zorunlu eğitim imkânı sağlanacaktır.
- » Ortaöğretimden başlayarak eğitim sisteminin iş gücü piyasasının ihtiyaçları ile daha doğrudan bir şekilde ilişkilendirilmesi sağlanacaktır. Yükseköğretime geçişte yığılmaların önlenmesi amacıyla başlatılan çalışmalara devam edilecektir. Mesleki eğitim ile çıracılık eğitiminin geliştirilerek yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Çalışan çocukların mesleki eğitim imkânlarının artırılması sağlanacaktır. İşyerlerinde yeterli beceri eğitimi alamayan öğrencilere ise, merkezi yerlerde kurulacak işletmeler üstü eğitim merkezleri ile telafi eğitimi verilecektir.
- » Anadolu ve Fen liselerinin kalitelerinin iyileştirilmesi çalışmalarına hız verilecektir. Mesleki ve teknik eğitimde hangi tür okul ve programların nerelerde açılacağına, Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu ve özel kesim kuruluşlarının iş birliğinde karar verilecektir.
- » Yabancı dil eğitiminin daha erken başlatılması için çalışmalar yapılacaktır. Okul öncesi ve ilköğretim kademesindeki öğrencilere trafik bilgisi vermek ve kurallara uyma alışkanlığı kazandırmak amacıyla ilköğretim müfredat programları düzenlenecek ve Gezici Çocuk Trafik Eğitim Parkları kurulacaktır.
- » Eğitimde teknoloji kullanımı yaygınlaştırılacak ve bu konudaki çalışmalar desteklenecektir. Millî Eğitim Bakanlığınca sürdürülmekte olan Bilgisayar Destekli Eğitim'in yaygınlaşarak gelişmesi öngörülmektedir. Bu faaliyetin, şu anda geliştirme çalışmaları sürdürülen Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) üzerinden başlatılması düşünülmektedir. Ayrıca Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında 1998-2000 yılları arasında toplam 13.700 okula bilgisayar laboratuvarı kurulması ve bu laboratuvarlara internet erişimi sağlanması hedeflenmektedir.

- » Eğitim fakültesi mezunlarının öğretmen açığını karşılayamaması nedeniyle, öğretmen ihtiyacının giderilmesine yönelik çalışmalara program döneminde de devam edilecektir. Öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi kapsamında; okullarda standart kadro uygulamasına geçilecek ve ek ders ücretlerinde iyileştirme yapılacaktır.
- » Beden eğitimi ve spor alanındaki yenilikler takip edilmeli, spor tesislerinin sayısı artırılmalı ve spordaki uluslararası başarı yükseltilerek spor faaliyetlerinin AB ülkeleri ile uyum içinde yürütülmesi için çalışmalara başlanmalıdır. Bu kapsamda 1998 yılında 35 adet spor salonu, 12 adet futbol sahası, 4 adet gençlik merkezi, 3 adet güreş eğitim merkezi, 1 adet açık yüzme havuzu, 4 adet kayak evi, 1 adet sporcu sağlık ve kamp eğitim merkezinin tamamlanması planlanmaktadır.
- » Mahalli idarelerce; gençlere kültür, sanat, spor, folklor ve okuma alışkanlığı kazandırıcı faaliyet ve programlar hazırlanacaktır. Gençlik Merkezlerinin yurt düzeyine yaygınlaştırılması çalışmaları sürdürülecektir. Ülkemiz gençleri ile başta Türk Cumhuriyetlerinden davet edilecek gençler olmak üzere, diğer ülke gençlerinin tanışıp kaynaşmalarını sağlayacak sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler organize edilecektir.
- » Gençlerin zararlı alışkanlıklardan (uyuşturucu ve alkol kullanımı) korunması ve caydırıcı tedbirlerin alınması ile suça itilme ortamlarından uzaklaştırılması amacıyla ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılarak bu konuda bilgilendirme çalışmaları yapılmalı ve faaliyet planları hazırlanmalıdır.
- » Yaygın eğitim, insanlarımızın ve özellikle kadınlarımızın meslek edinmeleri için yeniden düzenlenecektir. Toplum psikolojisini olumsuz yönde etkileyen ve suça teşvik eden unsurları ortadan kaldırmak için yazılı ve görüntülü yayın organlarında eğitim programları yapılacaktır. Ayrıca çocuk cezaevi ve ıslahevleri, tutuklu ve hükümlü çocukların eğitilmeleri için gerekli altyapı, personel, eğitim çalışmaları gerçekleştirilecektir.
- » Programda yer alan Değişim Projeleri (Eğitim Reformu Projesi, Nüfus ve Aile Planlaması Projesi, İstihdam ve İşgücü Piyasasında Etkinliğin Artırılması Projesi, Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi, Devletin Düzenleyici ve Gözetici Fonksiyonlarını Geliştirme Projesi) kapsamında Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu veya ilgili kuruluş olarak belirlendiği hukuki ve kurumsal düzenlemeler aşağıda aktarılmıştır:
- » Eğitimde yönetimin etkinleştirilmesi amacıyla 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » 8 yıllık zorunlu temel eğitim dışında kalan üst eğitim kademelerinde öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımlarının sağlanması amacıyla Kanun Tasarısı hazırlanması. (S)
- » Millî Eğitim Bakanlığı Personel Kanunu Tasarısı hazırlanması. (S)
- » 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Eğitimle ilgili olarak yapılacak harcamaların gelir vergisi matrahından düşülmesi için 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı'nın hazırlanması. (S)
- » 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Meslek Standartları Kurumu Kanunu'nun hazırlanması. (İ)
- » Çocukların çalışma yaşamında korunmasına ilişkin yasal düzenleme çalışmalarının sürdürülmesi. (İ)
- » Okulların ve okul çevrelerinin, çocuklar için tehlike oluşturacak her türlü kişi, uyuşturucu satışı ve trafik gibi tehditlerden arındırılması amacıyla okul polislerinin teşkilatlandırılmasına yönelik hazırlık çalışmalarına başlanması. (İ)
- » Özel ilgi ve eğitime ihtiyacı olan çocukların korunmasına yönelik ailelere yol gösterecek eğitim programlarının hazırlanması. (S)
- » Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme Kurumu Kanun Tasarısı hazırlanması. (İ)
- » Türkiye'deki yabancı uyrukluların istihdamı ile ilgili mevzuatın günün koşullarına göre yeni-

den düzenlenmesi. (İ)

- » Eğitim Fakültelerinin zorunlu 8 yıllık ilköğretimin gerektirdiği öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere yeniden yapılandırılması. (İ)
- » Araştırmacı Personel Mevzuatı'nın hazırlanması. (İ)
- » Üniversite-Sanayi İşbirliği Mevzuatı'nın çıkarılması. (İ)
- » Tüketicinin eğitimi, bilgilendirilmesi, sağlığının ve can güvenliğinin korunması amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, iletişim organları ve tüketici örgütleri arasında sürekli ve düzenli bir iş birliğinin geliştirilerek sürdürülmesi. (S)

2.3.4. 1999 Yılı Programı

1999 Yılı Programı; Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, 15.10.1998 tarihli 23524 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kalkınma Planı'nda yer alan Temel Yapısal Değişim Projeleri kapsamında ele alınan ve insan kaynaklarının geliştirilmesi hedefi doğrultusunda öncelikli projelerden birisi olarak kabul edilen Eğitim Reformu Projesi çerçevesinde 1997-1998 yılında uygulanmaya başlanan sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime ilişkin değerlendirmeler yapılarak, gerekli çalışmalara 1999 yılı döneminde de devam edileceği belirtilmiştir. 1997-1998 öğretim yılı okullaşma oranları; 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitimde yüzde 8,8, sekiz yıllık ilköğretimde yüzde 84,3, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 52,7, yükseköğretimde ise yüzde 23,2 şeklindedir. Zorunlu temel eğitim uygulamasının hedeflenen düzeyde gerçekleşmesi yönünde büyük çabalar harcandığı; bu bağlamda yatırım programlarında ilköğretim yatırımlarına öncelik verildiği, planlanan "Temel Eğitim Projesi" için ise Dünya Bankası tarafından finansal destek sağlandığı belirtilmiştir. Buna rağmen 1998 yılında hedeflenen düzeylerin yaklaşık 2/3'sine ulaşılarak 22.000 ilköğretim dersliğinin ve 85 genel lisenin tamamlanmış olacağı tespitinde bulunulmuştur. Ayrıca ilköğretimdeki öğretmen ihtiyacının karşılanması amacıyla 1997-1998 öğretim yılı sonunda 30.284 yeni öğretmen ataması yapılmıştır.

Zorunlu temel eğitim kapsamında sekiz yıllık ilköğretim programlarında bazı değişiklikler yapılmış, özellikle yabancı dil eğitiminde verimliliğin artırılması amacıyla dördüncü sınıftan itibaren yabancı dil uygulaması başlatılmıştır. İlköğretimden itibaren eğitimin her kademesinde bilgisayarlı eğitime geçilmesi ve her okula internet erişiminin sağlanması amacıyla başlatılan Eğitim Teknolojisini Yükseltme Projesi'nin ikinci aşamasına geçilmiş olup her eve bilgisayar ve internet erişimi ile evde interaktif eğitim modeline geçilmesi yönündeki çalışmalara 1999 Yılı Programı döneminde de devam edileceği belirtilmiştir. Program döneminde Eğitim Reformu Projesi çerçevesinde eğitim sisteminin; öğrencileri ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde mesleğe, hayata ve bir üst eğitim kademesine yönlendiren, yatay ve dikey geçişlere imkân veren esnek bir yapıya kavuşturulması hedeflenmiştir. Bu kapsamda eğitim programlarının, öğretim yöntem ve teknikleri ile eğitim materyallerinin; dünyadaki gelişmeler dikkate alınarak kalkınma amaçları doğrultusunda güncellenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılması planlanan diğer çalışmalar ise şunlardır:

- » Eğitim ve öğretim programları; yeniliklere açık, kolay anlaşılabilir, pratik, öğrencileri ezber yerine araştırmaya ve keşfetmeye yönlendiren bir yapıda tasarlanacaktır.
- » 1999 yılında 1.596 adet ilköğretim okulu, 80 adet genel lise, 100 adet mesleki ve teknik lise yapısının tamamlanarak ilköğretimde 750.00, ortaöğretimde ise toplam 118.200 öğrencilik kapasite yaratılması planlanmaktadır. Ayrıca altyapı durumu müsait olan ilköğretim okullarına derslik ilavesiyle minimum maliyetli okul öncesi eğitim hizmeti sağlanacaktır.
- » Zorunlu temel eğitime geçiş ve eğitimde kalitenin artırılmasına büyük katkı sağlayacak "Temel Eğitim Projesi" kapsamında nüfusu hızla artan 10 ilde 114 yeni ilköğretim okulu yapılacaktır. Kırsal kesimde ise proje kapsamında 40 ilde 5.000 ek derslik, 1.250 ek tesis (işlik, laboratuvar, çok amaçlı salon vb.) yapımı gerçekleştirilecektir. Ayrıca pilot olarak seçilen 2.541 okula bilgisayar laboratuvarı kurulacaktır.
- » Eğitimde teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması kapsamında 1998-2000 yılları arasında toplam 13.700 adet okula bilgisayar laboratuvarı kurulması planlanmaktadır.
- » Zorunlu eğitim çağındaki özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik eğitim olanakları artırıl-

lacaktır. Zorunlu eğitim çağı dışında kalan ilköğretim mezunlarının sekiz yıllık ilköğretimi tamamlayabilmeleri için buldukları yerde “açık ilköğretim” imkânı sağlanacaktır. Özellikle kırsal kesimde yaşayan kız çocuklarının çalıştırılmaları nedeniyle temel eğitime devam edememeleri konusunda gerekli tedbirler alınmalıdır.

- » Fırsat eşitliğinin sağlanması açısından öğrenciler, burs ve kredi sistemiyle desteklenecektir.
- » Öğretmenler hakkındaki 4359 sayılı Kanun ile ilgili yönetmeliklerin yayımlanarak uygulamaya konulmasıyla öğretmen açığının giderilmesi ve öğretmenlerin yurt geneli dengeli dağılımının sağlanması planlanmaktadır.
- » Ortaöğretimde okuyan öğrencilerin üniversite yerleştirme sınavlarına uyum sağlayabilmesi amacıyla üniversite sınav sistemine paralel bir değerlendirme sisteminin uygulanması kapsamında lise müfredat programlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » Yükseköğretime geçişte yığılmaların önlenmesi amacıyla yapılan çalışmalara devam edilecektir. Çıraklık ve mesleki teknik eğitim sistemi; iş hayatının, bölgenin ve ülkemizin ara kademe insan gücü ihtiyacını karşılamak üzere yeniden yapılandırılacaktır. Çıraklık ile mesleki ve teknik eğitimden sorumlu merkez ve taşra teşkilatının idari ve teknik birimlerinin yetki ve sorumlulukları düzenlenecektir. Okul çeşitliliğinden vazgeçilerek, program çeşitliliği esas alınacaktır. Meslek standartları belirleme çalışmaları doğrultusunda sınav, program geliştirme ve belgelendirme çalışmaları başlatılacaktır. Çıraklık ve meslek okullarını yaygınlaştırmak amacıyla çok programlı liseler açılacaktır. Ayrıca bu okullarda sanayi tipi makine ve teçhizatla donatılmış atölyeler kurulması yerine, uygulamalı eğitimlerin iş yerlerinde alınması sağlanacak, iş yerlerinde yeterli eğitimin sağlanamaması durumunda işletmeler üstü eğitim merkezlerinde telafi eğitimleri yapılacaktır.
- » Gençlik ve spor hizmetlerinde çağın yakalanması amacıyla 1999 yılında 13 adet spor salonu, 6 adet stadyum, 1 adet gençlik merkezi, 2 adet güreş eğitim merkezi, 2 adet sporcu kamp eğitim merkezi, 3 adet kayak evi, 6 adet futbol sahası, 9 adet açık spor tesisinin yapımı tamamlanacaktır.
- » Kadın-erkek eşitsizliğinin ortadan kaldırılması ve kadınların kalkınma sürecine etkin bir şekilde katılabilmesi amacıyla eğitim göstergelerinin iyileştirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.
- » Programda yer alan Değişim Projeleri (Eğitim Reformu Projesi, Nüfus ve Aile Planlaması Projesi, İstihdam ve İşgücü Piyasasında Etkinliğin Artırılması Projesi) kapsamında Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu veya ilgili kuruluş olarak belirlendiği hukuki ve kurumsal düzenlemeler aşağıda aktarılmıştır:
- » Eğitimde yönetimin etkinleştirilmesi amacıyla 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Temel eğitim dışındaki ortaöğretim kademesi öğrencilerinin eğitim harcamalarına katılımını sağlayan Kanun Tasarısı'nın hazırlanması. (S)
- » 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı'nın hazırlanması. (S)
- » Öğretmenler ile ilgili 4359 sayılı Kanun gereği, ilgili yönetmeliklerin yayımlanarak uygulamaya konulması. (S)
- » 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Meslek Standartları Kurumu Kanunu'nun hazırlanması. (İ)
- » 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda değişiklik yapılması. (İ)
- » 2809 sayılı Yükseköğretim Teşkilat Kanunu'nda değişiklik yapılması. (İ)
- » Özel ilgi ve eğitime ihtiyacı olan çocukların korunması. (S)
- » Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme Kurumu Kanun Tasarısı'nın TBMM'ye sunulması. (İ)
- » Türkiye'deki yabancı uyrukluların istihdamı ile ilgili mevzuatın günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi. (İ)

- » Araştırmacı Personel Mevzuatı hazırlanması. (İ)
- » Üniversite-Sanayi İşbirliği Mevzuatı'nın çıkarılması. (İ)

2.3.5. 2000 Yılı Programı

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminin son programı olan 2000 Yılı Programı, 17.10.1999 tarihli 23849 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kalkınma Planı'nda yer alan Eğitim Reformu Projesi kapsamında; eğitim sisteminin çağdaş bir yapıya kavuşturulması; öğrencilere etkin bir rehberlik ve danışmanlık hizmetinin sunulması; eğitim ve öğretim programları, öğretim yöntem ve teknikleri ile eğitim araç ve gereçlerinin teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncellenmesi temel hedef olarak ifade edilmiştir.

1998-1999 öğretim yılı okullaşma oranları; 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitimde yüzde 10,2, sekiz yıllık ilköğretimde yüzde 92,6, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 57,6, yükseköğretimde ise yüzde 27,4'tür. Özellikle kırsal kesimde yaşayan temel eğitim çağındaki çocukların aile bütçesine katkı amaçlı çalıştırılması sebebiyle temel eğitime devam edememesi, belirli özür gruplarındaki çocuklara özel eğitim hizmetinin sunulmaması, temel eğitimden ayrılmak zorunda kalmış çocukların tekrar eğitim sürecine döndürülebilmesi ve bu çocuklara bir meslek kazandırılmaması sorunları Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemindeki tüm yıllık programlarda ele alınmıştır. Bu kapsamda Kalkınma Planı döneminde temel eğitime ilişkin önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Zorunlu temel eğitimin sekiz yıla çıkarılması kapsamında aktif iş gücü politikalarının etkin bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla çıraklık ve mesleki-teknik eğitimle ilgili çalışmalara 1999 yılında da devam edilmiştir. Çünkü Nisan 1999'da yapılan bir araştırma sonucunda iş gücünün yüzde 77,8'i, istihdamın ise yüzde 79,1'inin en çok sekiz yıl eğitim görmüş kişilerden oluştuğu ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda; iş gücünün niteliğinin yükseltilmesinde sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının ve Temel Eğitim Projesi'nin büyük önemi olduğu vurgulanmıştır. Diğer yandan 1990 yılında başlatılan ve Dünya Bankası'ndan finansman destekli Millî Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde 23 ilde 208 okulu kapsayan bir çalışma ile Müfredat Laboratuvar Okulu Modeli geliştirilmiş ve proje tamamlanmıştır. Ayrıca 1991 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan “Büyük Öğrenci Projesi” kapsamında Türk Cumhuriyetleri öğrencilerine ilişkin çalışmaların yürütülmeye devam edildiği belirtilmiştir. 2000 Yılı Programı'nda gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar ise aşağıda aktarılmıştır:

- » 2000 yılında 1.409 (18.000 derslik) adet ilköğretim okulu, 90 adet genel lise, çeşitli branşlarda 236 adet mesleki ve teknik lisenin tamamlanarak hizmete açılması planlanmaktadır. Bu sayede; ilköğretimde 682.000, ortaöğretimde ise toplam 185.000 öğrencilik kapasite yaratılması planlanmaktadır. Altyapı durumu müsait olan ilköğretim okullarına derslik ilavesiyle okul öncesi eğitim projelerinin tüm çocukları kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.
- » Özel eğitim içinde yer alan üstün zekâlı ve özel yeteneğe sahip çocukların erken yaşta belirlenmesi ve uygun bir ortamda yetiştirilmesi sağlanacak, bu konuda özel sektör teşvik edilecektir. Ayrıca eğitim göremeyen engelli çocukların tespit edilmesi, genel ve mesleki eğitim imkânına kavuşturulması için altyapı çalışmalarına hız verilecektir.
- » “Temel Eğitim Projesi” kapsamında 3.500.000 ilköğretim öğrencisi için okul ve dersliklerin modern teknolojiye göre donanımı gerçekleştirilecektir.
- » Fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla ihtiyaç duyan öğrenciler, burs ve kredi sistemiyle desteklenecektir.
- » Ortaöğretimde seçmeli ders olarak okutulan trafik ve ilk yardım dersinin 2000-2001 eğitim-öğretim yılında zorunlu ders olarak okutulması sağlanacaktır.
- » Yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirme sınav sistemi yeniden gözden geçirilecek; öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak kendi alanlarındaki bölüm veya branşlara uygun lisans programlarına yerleştirilmeleri avantajlı konuma getirilecek; alan dışı bölüm veya branşlara uygun lisans programlarının tercih edilmesi halinde ise fırsat eşitliğini bozacak bir kısıtlamaya maruz bırakılmayacaklardır.

- » Yükseköğretime geçişte yığılmaların önlenmesi amacıyla, istihdama yönelik meslek kazandırıcı ve mesleki gelişmeyi sağlayıcı çıraklık ve mesleki teknik eğitime öncelik ve ağırlık verilecektir. Çıraklık ve mesleki-teknik eğitim sistemi, ülkemizin ara kademe insan gücü ihtiyacını karşılayacak nitelikte yeniden yapılandırılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim programlarının düzenlenmesinde, İstihdam ve Eğitim Projesi çerçevesinde devlet, işçi ve işveren kesiminin katkılarıyla hazırlanan meslek standartları esas alınacaktır. Bu kapsamda Meslek Standartları Kurumu oluşturulması doğrultusunda kurumsal düzenleme çalışmaları tamamlanacaktır. 2 yıllık Meslek Yüksek Okullarında ise, genel ve mesleki teknik lise mezunları için farklı programların uygulanabilirliğine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- » Sportif faaliyetlerin yaygınlaştırılması politikaları çerçevesinde, 2000 yılında; 41 adet spor salonu, 5 adet gençlik merkezi, 7 adet güreş eğitim merkezi, 1 adet kapalı yüzme havuzu, 4 adet sporcu kamp eğitim merkezi ve kayıkhanesi, 1 adet açık yüzme havuzu, 20 adet çeşitli stadyum ve futbol sahası tesislerinin tamamlanması hedeflenmektedir.
- » Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde nitelikli kamu hizmetlilerinin görev almalarını sağlayıcı, öğretmen ve sağlık personeli açığını giderici önlemler alınacaktır.
- » Programda yer alan Değişim Projeleri (Eğitim Reformu Projesi, Nüfus ve Aile Planlaması Projesi, İstihdam ve İşgücü Piyasasında Etkinliğin Artırılması Projesi, Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi) kapsamında Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu veya ilgili kuruluş olarak belirlendiği hukuki ve kurumsal düzenlemeler aşağıda aktarılmıştır:
- » Eğitimde yönetimin etkinleştirilmesi amacıyla 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımlarının sağlanması amacıyla Kanun Tasarısı hazırlanması. (S)
- » 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı'nın hazırlanması. (S)
- » 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi. (S)
- » Meslek Standartları Kurumu Kanunu'nun hazırlanması. (İ)
- » Yükseköğretim mevzuatında değişiklik yapılması. (İ)
- » 2809 sayılı Yükseköğretim Teşkilat Kanunu'nda değişiklik yapılması. (İ)
- » Öğretmen ihtiyacının, eğitim fakültelerinin verdiği mezunlarla nicelik ve nitelik olarak karşılanması için program, kapasite, donanım bakımından bu fakültelerin geliştirilmesi. (İ)
- » Özel ilgi ve eğitime ihtiyacı olan çocukların korunması. (S)
- » Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme Kurumu Kanun Tasarısı'nın TBMM'ye sunulması. (İ)
- » Yabancıların istihdamı ile ilgili mevzuatın yenilenmesi. (İ)
- » Kamunun Orta ve Uzun Vadeli Tedarik Politikasına ilişkin düzenlemeler yapılması. (İ)
- » Araştırmacı Personel Mevzuatı'nın hazırlanması. (İ)
- » Üniversite-Sanayi İşbirliği Mevzuatının çıkarılması. (İ)

2.3.6. 2001 Yılı Programı

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ilk dilimini oluşturan 2001 Yılı Programı, 17.10.2000 tarihli 24203 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda; küreselleşme ve yeniden yapılanmakta olan dünya düzeni kapsamında ön plana çıkan teknolojik gelişmeler doğrultusunda bilgi teknolojilerindeki gelişmelere ayak uydurabilecek ve yüksek teknolojiyi kullanabilecek nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanabilmesi için eğitimin her kademesinde gerekli tedbirlerin alınması, bu sayede de toplumsal refahın artırılmasının önemi vurgulanmıştır. Bu hedef doğrultusunda nüfusun yüzde 49,6'sını oluşturan 0-24 yaş grubundaki çocuk ve gençlere götürülen hizmetlerin ve insan gücü niteliğini geliştirmeye yönelik imkânların artırılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca nüfusun yarısını oluşturan kadınların da kalkınmaya katılımlarının artırılarak erkeklerle eşit hak ve fırsatlara sahip olmalarına yönelik politikaların bütün sektörlerin plan ve programları oluşturulması sürecinde dikkate

alınması gerektiği hatırlanmıştır.

1999-2000 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 9,8, ilköğretimde yüzde 96,1, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 59,4, yükseköğretimde ise yüzde 27,8'dir. Sekiz yıllık zorunlu temel eğitim uygulamasının; toplumun genel eğitim düzeyini yükseltme amacı doğrultusunda dağıntık yerleşmelerdeki taşınabilir eğitim uygulamaları ile de desteklenerek başarıyla yürütülmekte olduğu aktarılmıştır. Programda millî eğitimin, herkes için yaşam boyu öğrenme yaklaşımıyla bilgiye ulaşma yol ve yöntemlerini öğreten, etkin bir rehberlik hizmetini içeren, yatay ve dikey geçişlere imkân sağlayan, piyasa meslek standartlarına uygun ve üretime dönük eğitime ağırlık veren, fırsat eşitliğini gözeten, üniversiteye giriş sistemindeki aksaklıkları çözmeye yönelik bir sistem bütünlüğü içerisinde yeniden düzenleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda 2001 yılında eğitim alanında belirlenen amaç, ilke ve politikalar ise şunlardır:

- » AB'nin eğitimle ilgili ortak mevzuatına uyum çalışması Millî Eğitim Bakanlığı ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla, Ulusal Programda belirlenen esaslar çerçevesinde başlatılacaktır.
- » 2001 yılında 324 (8.900 derslik) adet ilköğretim okulu, 80 adet genel lisenin tamamlanarak hizmete alınacağı, bu sayede ilköğretimde 300.000, genel lise ve mesleki ve teknik liselerde 120.000 öğrencilik ilave kapasite yaratılması planlanmaktadır.
- » "Temel Eğitim Projesi" kapsamında 3.300 adet ilköğretim okuluna bilgisayar kurulması, 3.100 ilköğretim okulunun inşaat ve onarımı ile 35.387 ilköğretim okulunun modern teknolojiye göre donanım çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ayrıca deprem bölgesi ve Türkiye genelindeki ilköğretim okullarının rehabilitasyon çalışmaları da proje kapsamında yürütülecektir.
- » Okul öncesi eğitim döneminde millî, ahlaki ve manevi değerlere bağlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programlarının geliştirilmesi özendirilecektir. Hızla göç alan büyük şehirlerin gecekondu bölgelerine ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki altyapısı müsait olan okullara derslik ilavesi yoluyla okul öncesi eğitim projelerinin yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecektir.
- » Zorunlu temel eğitimin sekiz yıla çıkarılmasına paralel olarak çıraklık eğitimi mevzuat, eğitim programı ve uygulama yönünden yeniden düzenlenecektir. Meslek standartları sınav ve belgelendirme sistemi oluşturulacaktır. Mesleki ve teknik eğitimde; turizm, ekonomi, iletişim, dış ticaret, bankacılık ve finansman, işletme ve bilgisayar gibi alanlarda kalifiye ara kademe elemanı yetiştirmeye ağırlık verilecektir. Ayrıca örgün ve yaygın eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki ilişkiler geliştirilerek uygulamalı eğitimde iş yerlerinin ağırlığı artırılacaktır.
- » Özel eğitim içinde yer alan üstün zekâlı ve özel yeteneğe sahip çocukların uygun bir ortamda yetiştirilmesi; engelli çocukların ise genel ve mesleki eğitim imkânına kavuşturulması sağlanacaktır.
- » Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin okul öncesi eğitim çağından başlatılmak üzere yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Rehberlik ve araştırma merkezlerinin daha etkin kullanımının sağlanması amacıyla çalışmalar yapılacaktır.
- » Çocukların çalışmasını önlemek için eğitim imkânlarından yararlanmayı engelleyen nedenler ortadan kaldırılacak, çağ nüfusunun tamamının zorunlu temel eğitim sürecinde kalması sağlanacak ve mesleki eğitime talebi artırıcı bir eğitim sistemi oluşturulacaktır.
- » Kadınların eğitime etkin katılımının sağlanması, toplumun ön yargılardan arındırılması için örgün ve yaygın eğitim yanında yazılı ve görsel iletişim araçlarından yararlanılacaktır.
- » Yükseköğretime giriş sistemi, fırsat eşitliğini bozmayacak ve öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerine uygun yükseköğretim programlarına yerleştirilmelerini sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.
- » Eğitimin bütün kademelerinde yabancı dille öğretim yerine yabancı dili en iyi şekilde öğretmek için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca tüm kademelerde Türkçenin doğru ve güzel kullanımını sağlayacak müfredat programları uygulanacaktır.

- » Türk kültür değerlerinin ve mirasının korunması, zenginleştirilmesi ve gelecek nesillere geliştirilerek aktarılması sağlanacak, bu amaçla her kademedeki verilen eğitimin içeriğinde tarih, sanat, kültür birikimi ve bilincini geliştirici düzenlemeler yapılacaktır.
- » Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sosyal, psikolojik ve kültürel problemlerinin çözümü amacıyla eğitim düzeylerinin yükseltilmesi sağlanacaktır.
- » Eğitimin her kademesinde zekâyı geliştiren, araştırmacılığı ve yaratıcılığı ön plana çıkaran bilimsel ve teknolojik faaliyetler teşvik edilecektir.
- » Gençlere sunulacak hizmetlerin kalitesinin artırılması çalışmalarında fırsat eşitliği ilkesi gözetilecek; kişilik, düşünce ve beden yönünden sağlıklı gelişmelerini sağlayacak okul içi ve dışı düşünce, kültür, sanat ve spor gibi faaliyetler teşvik edilecektir.
- » Gençleri zararlı alışkanlıklardan koruyucu ve caydırıcı tedbirlerin alınması ile suça itilme ortamları yaratan unsurları yok edici çalışmalar için kuruluşlar arası iş birliği geliştirilerek bu konuda faaliyet planları hazırlanacaktır.
- » Mahalli idarelerin, gençlere yönelik merkezler oluşturarak, gençlerin kültür, sanat, spor, folklor, okuma ve araştırma alışkanlığı kazandırıcı faaliyetlere yönelmelerini sağlayıcı programlar hazırlamaları, bu merkezlerde uzman personel istihdam etmeleri ve gençlik merkezlerinin yurt genelinde yaygınlaştırılması çalışmalarına katkı sağlamaları, ayrıca özel sektörün de bu alana yatırım yapmaları teşvik edilecektir.
- » Yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin Devlete ve millî kültüre bağlılığını korumak ve geliştirmek, Türkiye Cumhuriyeti ile olan ilişkilerini kuvvetlendirmek, millî menfaatlerimize aykırı faaliyetlerden uzaklaştırmak amacıyla, yurt içindeki gençlerimizle kaynaştırıcı ve bütünleştirici çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlere önem verilecektir.
- » Fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla ihtiyaç duyan öğrenciler, burs ve kredi sistemiyle desteklenecektir. Aile bütçesi üzerindeki eğitim harcamalarının yükünün hafifletilmesi amacıyla yoksul ailelere yardım yapılması sağlanacaktır.
- » Yatırım projelerinin uygulanmasında; eğitim öğretim dönemi, iklim ve bölgesel özellikler dikkate alınarak öğretim yılı başlamadan her türlü fiziki altyapı hazırlıkları tamamlanacaktır.
- » Programda eğitimle ilgili yer alan hukuki ve kurumsal düzenlemeler ise aşağıda aktarılmıştır:
- » Eğitim sistemindeki aksayan hususların giderilmesi amacıyla; 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda, 3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nda, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da; eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergilerine ilişkin olarak 3418 sayılı Kanun'da ve 4306 sayılı 8 Yıllık Zorunlu Temel Eğitim Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » Millî Eğitim Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca verilen okul öncesi eğitim faaliyetlerinin bütüncül bir yaklaşımla yürütülebilmesi amacıyla gerekli mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.
- » Özel öğretim kurumları kanunu çeşitli teşvik imkânlarını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.
- » Zorunlu eğitim dışında kalan eğitim kademelerinde, hizmetten yararlananların hizmetin finansmanına katılımlarına ilişkin gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- » Eğitim-öğretim kurumlarının spor teşkilatı ile ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi kapsamında yasal düzenleme çalışmaları yapılacaktır.

2.3.7. 2002 Yılı Programı

2002 Yılı Programı, 17.10.2001 tarihli 24556 sayılı (2. Mükerrer) Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hedef ve politikaları doğrultusunda yüksek nitelikli insan gücü yetiştirilmesine yönelik çalışmaların aralıksız sürdürülmesi gerektiği belirtilmiştir. Özellikle 2000 yılı Kasım ve 2001 yılı Şubat aylarında yaşanan krizin, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal durumu olumsuz yönde etkilediği; bu nedenle eğitimin her kademesinde fiziki altyapı ile insan gücü niteliğini iyileştirme ihtiyacının sürdüğü ifade edilmiştir.

2000-2001 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 10,1, ilköğretimde yüzde 100,7, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 64, yükseköğretimde ise yüzde 28 şeklindedir. Eğitimde gerçekleştirilen iyileşmelere rağmen; mesleki eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki okullaşma oranlarının AB ülkelerinin gerisinde kaldığı tespitinde bulunulmuştur. AB ile ilişkiler kapsamında gerçekleştirilen Helsinki Zirvesi sonuç bildirgesine göre ise; Türkiye'nin Avrupa Topluluğunun eğitim ve gençlik programlarına (Sokrates, Leonardo da Vinci, Gençlik) katılması için gerekli hazırlık çalışmalarının gerçekleştirilmesi çerçevesinde, programların ulusal düzeyde koordineli biçimde uygulanmasından sorumlu bir Ulusal Ajansın kurulması zorunluluğu doğmuş ve DPT, Ulusal Ajans işlevini yerine getirmekle görevlendirilmiştir.

Zorunlu eğitim kapsamında yaşanan öğretmen ihtiyacı sorununun çözülebilmesi amacıyla eğitim fakültelerinin kapasitesinde artış sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitimdeki öğretmen açığının giderilmesi amacıyla, kız meslek lisesi çocuk gelişimi bölümü mezunlarına Anadolu Üniversitesi'nde ön lisans ve lisans tamamlama imkânı getirilmiş, 3.344 usta öğretici yetiştirilerek görevlendirilmiştir. İlköğretim ve ortaöğretimde öğretmen ihtiyacının karşılanması amacıyla ise 2001 yılında 30.000 öğretmen ataması yapılmıştır. Diğer yandan ekonomide meydana gelen daralma dolayısıyla birçok meslekteki eğitimli iş gücünün işsiz kalması söz konusu olmuştur. Bu kapsamda mesleki eğitimin geliştirilmesi, mesleki ve teknik eğitim bölgelerinin oluşturulması (METEB), iş yerlerinde üretimde verimliliğin ve kalitenin artırılması ve meslek sahiplerinin kendi alanlarında çalışmalarına imkân veren 4702 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Ayrıca 2001 yılına kadar toplam 74.121 işyerinin yer aldığı 313 adet küçük sanayi sitesi inşaatı tamamlanmıştır. Hizmete açılan küçük sanayi sitelerinin 254 adedinde Çıracılık Okulu veya Eğitim Merkezi bulunduğu aktarılmıştır. 2002 Yılı Programı'nda eğitim alanında belirlenen amaç, ilke ve politikalar ise şunlardır:

- » MEB ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla başlatılan AB'nin eğitimle ilgili ortak mevzuatlarına uyum çalışmasına, Ulusal Programda belirlenen esaslar çerçevesinde devam edilecektir.
- » Kalkınmada öncelikli bölgelerde taşınabilir eğitim, beceri kazandırma kursları ve özellikle mesleki teknik okulların yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Ulaşım imkânları sınırlı ve iklim şartlarının elverişli olmadığı yerlerde ise pansiyonlu ilköğretim okulları ve yatılı ilköğretim bölge okulları yapımına ağırlık verilecektir.
- » 2002 yılında 324 adet ilköğretim okulu (8.900 derslik), 80 adet genel lise ile 75 adet mesleki ve teknik lisenin tamamlanarak hizmete alınacağı, bu kapsamda ilköğretimde 300.000, ortaöğretimde ise genel lisede 58.800, mesleki ve teknik lisede ise 60.000 öğrencilik ilave kapasite yaratılması hedeflenmektedir.
- » Bütçe dışı kaynaklar ile çeşitli kamu kuruluşları tarafından yaptırılan ilk ve orta öğretim kurumlarının yer seçimi, okul türü ve kapasitesi gibi konularda kamu kaynaklarının rasyonel kullanımının temin edilmesi amacıyla projenin hazırlanma safhasında MEB ve DPT'nin uygun görüşü alınacaktır.
- » MEB bünyesinde bulunan yurtlarda yeni bir yapılanmaya gidilerek, bu yurtların ilgili genel müdürlüklerce ortak kullanımı sağlanacaktır.
- » Pilot okullarda uygulamaya konulan toplam kalite yönetimine ilişkin neticeler değerlendirilerek, uygulanabilirlik durumuna göre diğer okullara da yaygınlaştırmaya devam edilecektir.
- » Örgün ve yaygın eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki ilişkiler geliştirilerek uygulamalı eğitimde iş yerlerinin ağırlığı artırılabilecektir. Mesleki ve teknik eğitimde turizm, ekonomi, iletişim,

dış ticaret, bankacılık ve finansman, işletme ve bilgisayar gibi alanlarda kalifiye ara kademe elemanı yetiştirmeye ağırlık verilecektir.

- » Yükseköğretime giriş sistemi, öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerine uygun yükseköğretim programlarına yerleştirilmelerini sağlayacak bir yapıya kavuşturulacaktır.
- » Eğitim-öğretim kurumlarının spor teşkilatı ile ilişkilerinde düzenlemeler yapılacaktır.
- » Özel eğitim içinde yer alan üstün zekâlı ve özel yeteneğe sahip çocukların uygun bir ortamda yetiştirilmesi; engelli çocukların ise genel ve mesleki eğitim imkânına kavuşturulması sağlanacaktır.
- » Kadınların ve kız çocukların eğitim, sağlık, sosyal hizmetlere tam ve eşit olarak erişimlerini sağlayacak tedbirler alınacaktır. Bu kapsamda kadınların eğitim seviyeleri yükseltilecektir. Ayrıca çalıştırılan ve suça yönlendirilen çocukların zorunlu temel eğitim sürecinde kalmaları sağlanacak ve mesleki eğitime talebi artırıcı bir eğitim sistemi oluşturulacaktır.
- » Türk kültürüyle ilgili olarak istihdam edilen insan gücünün eğitim düzeyinin, Türk kültürünün uluslararası alanda rekabet ve katkı kapasitesinin artıracak şekilde geliştirilmesine özen gösterilecektir.
- » Yurt dışındaki vatandaşlarımızın eğitim düzeylerinin yükseltilmesi sağlanacaktır.
- » Programda eğitimle ilgili yer alan hukuki ve kurumsal düzenlemeler aşağıda aktarılmıştır:
- » Merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilmesi, bakanlık taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi amacıyla 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » MEB ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca verilen okul öncesi eğitim faaliyetlerinin bütüncül bir yaklaşımla yürütülebilmesi ve okul öncesi eğitimde birliğin sağlanması amacıyla Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.
- » Eğitimin her kademesinde özel öğretim kurumlarının yaygınlaştırılması ve daha iyi bir hizmet verilebilmesi, özel sektörün eğitime daha fazla yatırım yapması amacıyla 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda ilgili kesimlere teşvik imkânları getirecek şekilde düzenlemeler yapılacaktır.
- » İlköğretim okullarından başlamak üzere her seviyede sağlık eğitimi programları geliştirilecektir.
- » Zorunlu eğitim dışında kalan eğitim kademelerinde, hizmetten yararlananların hizmetin finansmanına katılımlarına ilişkin gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- » Öğretmen ve öğretim üyelerinin aldıkları hizmet içi eğitimlerin özlük haklarına yansıtılabilmesi ve ihtiyaç duyulan alanlarda sözleşmeli öğretmen ve öğretim üyesi istihdam edilebilmesi için AB ülkelerinin ilgili mevzuatları ve uygulamaları gözden geçirilecek ve gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

2.3.8. 2003 Yılı Programı

2003 Yılı Programı; Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde, 17.10.2002 tarihli 24909 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda ülkemiz eğitim sisteminin temel amacı: *“Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, millî kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen ve çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, bilgi çağı insanını yetiştirmek.”* şeklinde ifade edilmiştir. Dünyada yaşanan politik, bilimsel, teknolojik, ekonomik ve sosyal değişimler doğrultusunda ülkemiz insan kaynağının niteliklerinin geliştirilmesi hususunda eğitimin her kademe- den geçirilerek dinamik bir sistem haline dönüştürülmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2001-2002 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 10,5, ilköğretimde yüzde 100,4, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 70,9, yükseköğretimde ise yüzde 28,7 şeklindedir. 2001-2002 öğretim yılında okul öncesi eğitimde öğretmen açığının giderilmesi amacıyla 1.300 usta öğretici yetiştirilerek görevlendirilmiştir. İlköğretim ve ortaöğretimde öğretmen

ihtiyacının karşılanması amacıyla ise 2002 yılında 40.000 öğretmen ataması yapılmıştır. Bilgisayar destekli eğitim kapsamında 2001-2002 öğretim yılı itibarıyla ilköğretim okullarında 2.837, ortaöğretim okullarında ise 7.257 adet bilgi teknolojisi sınıfı bulunduğu aktarılmıştır. Ayrıca 2002 yılında 750 bilgisayar öğretici öğretmen yetiştirilmiş, 240 öğretmen ve 900 personel hizmet içi eğitim imkânlarından faydalanmış, toplam 30.000 öğretmene bilgisayar işletmenliği eğitimi verilmiştir. “Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik” çıkartılmıştır. Diğer yandan Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının Ağustos 2002 tarihinde aldığı bir karar ile; ortaöğretim kurumlarında eğitim öğretim süresinin 2003-2004 öğretim yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere kademeli olarak 4 yıla çıkarılması, ders türü ve yükünün azaltılması, genel ve mesleki ortaöğretimde 9. sınıfın genel kültür dersleri ortak olacak biçimde düzenlenerek öğrencilere programlar arası yatay ve dikey geçiş imkânı sağlanması ve yabancı dil öğretiminin 4 yıllık eğitim süresi boyunca yeniden düzenlenmesi planlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmesi ve yaygın eğitime öncelik verilmesi gerektiği hatırlatılmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar doğrultusunda 2002 yılında hizmete açılan çıraklık okulları ile birlikte toplam 275 adet çıraklık okulunun hizmet verdiği aktarılmıştır. Ayrıca ortaöğretimin mesleki ve teknik eğitim ağırlıklı yeniden yapılandırılmasına ve yükseköğretime geçişin düzenlenmesine ilişkin Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile mesleki ve teknik eğitim bölgelerinin oluşturulması, bu bölgeler kapsamında yer alan mesleki eğitim kurumları arasında iş birliği ve koordinasyonun sağlanması ve yürütülmesi, ilköğretim mezunu kalfa ve ustalar ile genel lise mezunlarına telafi eğitimi yoluyla mesleki ortaöğretim diploması kazandırılmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Programda 2003 yılında eğitim alanında belirlenen amaç, ilke ve politikalar ise aşağıda aktarılmıştır:

- » Eğitim öğretimin kalitesinin yükseltilmesi için planlı okul gelişim modeli ve toplam kalite yönetimi anlayışı içerisinde okul yönetimlerine yeni bir yapılanma anlayışı kazandırılacak, bu amaçla yönetici, öğretmen, veli, üniversite, kamu kuruluşları ve çevre ile iş birliği yapılarak yönetime katkıları sağlanacak, okul yönetimleri daha aktif ve şeffaf hale getirilecektir.
- » Eğitim istatistiklerinin uluslararası karşılaştırmalara imkân verecek şekilde; UNESCO, OECD ve AB tarafından hazırlanan göstergelerle uyumu sağlanacaktır.
- » 2003 yılında 930 ilköğretim okulu (15.000 derslik), 62 genel lise ve çeşitli branşlarda toplam 88 mesleki ve teknik eğitim projesinin tamamlanarak hizmete açılması; bu sayede ilköğretimde 450.000, genel ortaöğretimde 44.000, mesleki ve teknik eğitimde ise 50.000 öğrencilik ilave kapasite yaratılması planlanmaktadır.
- » Mesleki ve teknik eğitimde dünyadaki gelişmelere uygun olarak hızla değişen iş piyasalarının ihtiyaç duyduğu nitelik ve türde programlara yer verecek ve ülkemizin ara insan gücü ihtiyacını karşılayacak şekilde ortaöğretim ve mesleki eğitimin yeniden yapılandırılması çalışmaları başlatılacaktır. Bununla birlikte eğitim ve iş gücü piyasasının ilişkisi açısından önem arz eden izleme ve değerlendirme çalışmaları, okul öncesi eğitimden başlayarak eğitimin her kademesinde sürekli hale getirilecektir. Ayrıca Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarının Modernizasyonu projesine işlerlik kazandırılacaktır.
- » Her kademedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının müfredatlarında afete karşı ve afet zararlarının azaltılmasına yönelik programlara yer verilecektir.
- » Özel eğitim içinde yer alan üstün zekâlı ve özel yeteneğe sahip çocuklar için uygun bir eğitim ortamının sağlanması; engelli çocukların ise genel ve mesleki eğitim imkânına kavuşturulması çalışmalarının hızlandırılması sağlanacaktır.
- » Eğitimin her kademesinde özel öğretim kurumlarının yaygınlaştırılması ve kaliteli hizmet verilebilmesi için özel öğretim kurumlarına teşvik imkânları sağlanacaktır.
- » Çocukların çalışmasını önlemek için eğitim imkânlarından yararlanmayı engelleyen nedenler ortadan kaldırılacak, çağ nüfusunun tamamının zorunlu temel eğitim sürecinde kalmalarını sağlayacak bir eğitim sistemi oluşturulacaktır.
- » Kadınların toplumsal konumlarının güçlendirilmesi, etkinlik alanlarının genişletilmesi, eşit fir-

sat ve olanaklardan yararlanmalarının sağlanması için eğitim seviyelerini yükseltecek, kalkınma sürecine, iş hayatına ve karar alma mekanizmalarına daha fazla katılımlarını sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.

- » Aile yaşamı eğitimi örgün ve yaygın eğitim programları ile uyumlu olarak yaygınlaştırılacaktır. Ayrıca yoksul aile çocuklarına temel eğitim ve sağlık yardımı yapılacaktır.
- » Yurt dışındaki vatandaşlarımızın eğitim düzeylerinin yükseltilmesi sağlanacaktır.
- » Programda eğitimle ilgili yer alan hukuki ve kurumsal düzenlemeler aşağıda aktarılmıştır:
- » 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nda merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilmesi, Bakanlık taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi amacıyla gerekli düzenleme çalışmaları tamamlanacaktır.
- » 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda ilgili kesimlere teşvik imkânı getirecek şekilde düzenleme yapılacaktır.
- » Okul öncesi eğitimde birliğin sağlanması amacıyla Okul Öncesi Eğitim Kanunu çıkarılacaktır.

2.3.9. 2004 Yılı Programı

2004 Yılı Programı, 21.10.2003 tarihli 25266 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde yayımlanan Programda; bilgi toplumuna ulaşma çabalarının hızlandırılması gerektiği, bu kapsamda hayat boyu eğitim anlayışıyla örgün ve yaygın eğitim hizmetlerinde kalitenin artırılması temel amaç olarak belirlenmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim-öğretim sürecindeki önemine vurgu yapılarak; tüm okulların bilgisayar donanımına sahip olması ve tüm öğretmenlerin bilgisayar okuryazarı olması gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan eğitim sisteminin insan gücü ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılayabilmesi için planlayıcı ve uygulayıcı kuruluşlar arasında iş birliğinin artırılması önerilmiştir.

2002-2003 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 11,4, ilköğretimde yüzde 96,3, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 81, yükseköğretimde ise yüzde 35,8 şeklindedir. Bu kapsamda kız çocuklarının eğitime erişimlerinin artırılması amacıyla MEB ile UNİCEF iş birliğinde kızların okuma yazma oranının en düşük olduğu Van, Ağrı, Batman, Bitlis, Diyarbakır, Hakkâri, Muş, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerinde başlatılan "Haydi Kızlar Okula" projesinin 2005 yılına kadar 50 ile yaygınlaştırılması planlanmıştır. Diğer yandan 2002-2003 öğretim yılında okul öncesi eğitimde öğretmen açığının giderilmesi amacıyla 6.235 usta öğretici görevlendirilmiş, ilköğretim ve orta öğretimde öğretmen ihtiyacının karşılanması amacıyla 20.000 öğretmen ataması yapılmıştır. 2003 yılında sekiz yıllık zorunlu temel eğitim çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen Temel Eğitim Projesinin birinci fazı tamamlanmış; ülke genelinde 91 Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezine (METEM) kurulmuştur. 2003-2004 öğretim yılı için devlet okullarında okuyan ilköğretim öğrencilerinin tamamına ücretsiz kitap dağıtılmıştır. Diğer yandan 2003-2004 öğretim yılından itibaren gerçekleştirilmesi planlanan; ortaöğretimin kademeli olarak 4 yıla çıkarılması, ders türü ve yükünün azaltılması, 9. sınıfın genel kültür dersleri ortak olacak biçimde düzenlenerek öğrencilere programlar arası yatay ve dikey geçiş imkânı sağlanması çalışmalarının altyapı yetersizlikleri nedeniyle ertelendiği belirtilmiştir. 2004 yılında eğitim alanında belirlenen amaç, ilke ve politikalar ise şunlardır:

- » Okul öncesi eğitimden başlayarak eğitimin her kademesinde izleme ve değerlendirme çalışmaları etkin ve sürekli hale getirilecektir.
- » Özel eğitim içinde yer alan üstün zekâlı ve özel yeteneğe sahip çocuklar için uygun bir eğitim ortamının sağlanması; engelli çocukların ise genel ve mesleki eğitim imkânına kavuşturulması çalışmalarının hızlandırılması sağlanacaktır.
- » Orta öğretimin, okul türü yerine program türünü esas alan bir yapıya kavuşturulması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitimde hızla değişen iş piyasalarının ihtiyaç duyduğu nitelik ve türde programlara ağırlık verilecektir. Programlar, meslek standartlarına göre, geniş tabanlı ve modüler şekilde düzenlenecek, program bütünlüğü ve devamlılığı içinde lisansüstü eğitimi de kapsayacak şekilde yatay ve dikey geçişlere olanak tanıyan esnek bir yapıya kavuşturulacaktır. Ayrıca

ulusal yeterlilik sistemi kurulacaktır.

- » Çağ nüfusunun tamamının zorunlu temel eğitim sürecinde kalmaları sağlanarak mesleki eğitime talebi artırıcı bir eğitim sistemi oluşturulacaktır.
- » Kadına yönelik mesleki eğitim veren kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyon sağlanacaktır. Eş seçimi, ailenin kurulması, çocuk sahibi olma, sorumluluk sahibi ebeveynlik, aile ilişkileri, ev ekonomisi gibi konuları içeren örgün ve yaygın eğitim programları yaygınlaştırılacaktır.
- » Eğitim kurumlarındaki bilgisayar sınıfları, spor salonları, kütüphane gibi tesislerin eğitim saatleri dışında da kullanıma açılması için çalışmalar yapılacaktır.
- » Programda eğitimle ilgili yer alan hukuki ve kurumsal düzenlemeler aşağıda aktarılmıştır:
- » Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.
- » Özel sektörün eğitime daha fazla yatırım yapması amacıyla 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu başta olmak üzere ilgili kanunlarda düzenlemeler yapılacaktır.
- » Ulusal Meslek Standartları Kurumu Kanun Tasarısı Taslağı'na ilişkin çalışmalar tamamlanacaktır.
- » Öğretmenlerin aldıkları hizmet içi eğitimlerinin özlük haklarına yansıtılabilmesi, ihtiyaç duyulan alanlarda sözleşmeli öğretmen istihdam edilebilmesi, özellikle öğretmen yetiştirme, özürsüz eğitimi ve kritik ileri teknoloji alanları başta olmak üzere öğretim elemanı açığının giderilmesi için gerekli idari, mali ve hukuki tedbirler alınacaktır.

2.3.10.2005 Yılı Programı

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminin son programı olan 2005 Yılı Programı, 19.10.2004 tarihli 25618 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2004 yılında; iş gücünün yüzde 70,7'si, istihdamın yüzde 72'si ve işsizlerin ise yüzde 59,7'si lise altı eğitimliler ve okur-yazar olmayanlardan oluştuğu; bu bağlamda iş gücünün eğitim seviyesinin düşük olduğu tespitinde bulunulmuştur. Bu kapsamda "Mesleki ve Teknik Eğitimde Sorunlar ve Çözüm Önerileri Projesi" ile endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarında yaygın olarak uygulanmakta olan 30 alan programının güncelleştirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. "Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi Projesi" çerçevesinde ise, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının iş bulma oranları hakkında sağlıklı bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır.

2003-2004 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 12,5, ilköğretimde yüzde 96,1, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 96,4, yükseköğretimde ise yüzde 36,8 şeklindedir. İlköğretimde okullaşma oranı gerilerken, ortaöğretim ve yükseköğretimde artmaya devam etmiştir. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla ilköğretim okullarının yanı sıra ortaöğretim okullarında da ana sınıfları açılmasına ilişkin çalışmalar başlatılmıştır. Ayrıca okul öncesi eğitimi hakkında aileleri bilinçlendirmek amacıyla 2004-2005 öğretim yılında pilot illerde uygulanması planlanan Mobil Anaokulu Projesi geliştirilmiştir. Okul öncesi eğitimde öğretmen açığının giderilmesi için 2003-2004 öğretim yılında 7.455 kadrosuz usta öğretici görevlendirilmiştir. İlköğretim ve ortaöğretimde öğretmen ihtiyacının karşılanması amacıyla ise 2004 yılında 18.000 öğretmen ataması yapılmıştır. Ayrıca İngilizce ve bilgisayar öğretmeni ihtiyacının karşılanması amacıyla 5.000 İngilizce ve 4.000 bilgisayar öğreticisinin kısmi zamanlı geçici personel olarak çalıştırılmasına imkân verilmiştir. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yapılan değişikliklerle öğretmenlik mesleği, adaylık döneminden sonra öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olarak üç kariyer basamağına ayrılmıştır. Diğer yandan 2004-2005 öğretim yılında 9 ilde 120 okulda pilot olarak uygulanmak üzere ilköğretim 1-5. sınıflarını kapsayan yeni bir müfredat geliştirilmiştir. Eğitim harcamalarına ilişkin istatistiklerin uluslararası standartlarda elde edilmesi amacıyla başlatılan Ulusal Eğitim Harcamaları Projesi tamamlanmıştır. Eğitimde kalitenin ve öğrenci başarısının artırılması, yaratıcılığın ön plana çıkarılması ve gizli kalmış yeteneklerin tespit edilmesi amacıyla "Bilimsel Araştırmaya Teşvik Projesi" İstanbul ilinde pilot uygulama olarak başlatılmıştır. 2004 yılının "Trafik Yılı" ilan edilmesiyle birlikte illerde; okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve engelli öğrencilerin katıldığı "Çocuk ve Genç Gözüyle Trafik" konulu panel ve sempozyumlar hazırlanmıştır.

Programda, bilgi toplumunun gerektirdiği insan kaynaklarının yetiştirilmesi amacıyla eğitim alanında önemli atılımlar başlatıldığı vurgulanmıştır. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı ile Türk Telekom AŞ arasında imzalanan protokol çerçevesinde, 2005 yılına kadar Türkiye genelindeki toplam 42.534 eğitim kurumuna internet erişimi ve hizmetleri sağlanacağı belirtilmiştir. Ağustos 2004 itibarıyla ise MEB'e bağlı 9.126 kurumun internet erişimi sağlanmıştır. Temel Eğitim Projesi'nin 1. aşaması kapsamında kurulan 2.802 okulun bilgisayar laboratuvarları açılarak internet bağlantıları kurulurken, kırsal kesim dâhil 26.276 okula bilgisayar ve internet bağlantısı sağlanmıştır. Ayrıca yaşam boyu öğrenim yaklaşımı çerçevesinde, bütün vatandaşlarımıza yaşamlarında ihtiyaç duyacakları konularda eğitim sağlamaya yönelik Eğitim Portalı çalışmalarının MEB tarafından başlatıldığı bildirilmiştir. 2005 Yılı Programı'nda eğitim alanında belirlenen amaç, ilke ve politikalar ise aşağıda verilmektedir:

- » Eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idare, mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün katkısı ve işbirliği sağlanacaktır.
- » Özel eğitim içinde yer alan üstün zekâlı ve özel yeteneğe sahip çocuklar için uygun bir eğitim ortamının sağlanması; engelli çocukların ise genel ve mesleki eğitim imkânına kavuşturulması amacıyla gerçekleştirilen altyapı çalışmalarına devam edilecektir.
- » Temel Eğitim Projesinin 1. Aşaması kapsamında kurulan bilgi teknolojisi sınıflarının etkin kullanılması amacıyla gerekli tedbirler alınacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi çalışmalarına devam edilecektir.
- » Yükseköğretime giriş sistemi, öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerine uygun yükseköğretim programlarına yerleştirilmelerini sağlayacak bir yapıya kavuşturulacaktır.
- » Her kademedeki örgün eğitim kurumlarının müfredatlarında, afet zararlarının azaltılmasına yönelik hususlara yer verilecektir.
- » Beden eğitimi ve sporun bir eğitim ve sağlık aracı olarak, yaşam boyu spor anlayışı ile bütün nüfus gruplarına rahatlıkla ulaşabilecekleri bir hizmet altyapısı ile temini esastır.
- » Programda eğitimle ilgili yer alan hukuki ve kurumsal düzenlemeler aşağıda aktarılmıştır:
- » Millî Eğitim Bakanlığının yeniden yapılandırılması amacıyla 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- » Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.
- » 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda eğitimin her kademesinde özel öğretim kurumlarının yaygınlaştırılması yönündeki çalışmalar hızlandırılacaktır.
- » Ulusal Meslek Standartları Kurumu Kanun Tasarısı hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır.

2.3.11. 2006 Yılı Programı

2006 Yılı Programı, 19.10.2005 tarihli 22654 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2005 yılında tamamlanmış olup Dokuzuncu Kalkınma Planı, başlangıç yılı 2007 olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu nedenle 2006 Yılı Programı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı sürecinde hazırlanan Uzun Vadeli Strateji (2001-2023) ve Orta Vadeli Program (2006-2008) esas alınarak hazırlanmıştır. Ülkemizde, 2004 yılı itibarıyla iş gücüne katılma oranı AB ortalaması ile karşılaştırıldığında oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Okullaşma oranlarının artması, eğitim süresinin uzaması ve kırsal alandan kente göçün kısa vadede iş gücüne katılma oranını düşürdüğü, fakat bu faktörlerin orta ve uzun vadede iş gücüne katılma oranını artırmasının beklendiği vurgulanmıştır. Bu beklenti doğrultusunda AB üyelik süreci de dikkate alındığında; ülkemizde genç kesimin ağırlıkta olduğu nüfusun eğitim ihtiyaçlarının karşılanarak nitelikli hale getirilmesi amacıyla kamu yatırımı ihtiyacı bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca özellikle istihdam ve eğitim alanında yeni politikaların geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Çünkü ülkemizde istihdam ve eğitim arasında etkin bir ilişkinin kurulamaması nedeniyle iş gücü arz ve talebi dengesizliğinin olduğu ve dolayısıyla işsizliğin ortaya çıktığı tespitinde bulunulmuştur. Mesleki eğitim kalitesinin yetersizliği ile hizmet içi ve yaşam boyu eğitim eksikliği de iş gücündeki düşük verimliliğin nedeni olarak gösterilmiştir. Diğer yandan 2004 yılında eğitim seviyesi yükseldikçe işsizlik oranının arttığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda; Programda insan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdam edilebilirliğin artırılması amacıyla; rekabet gücü yüksek bir ekonomi ve sürdürülebilir bir kalkınma için

eğitimin kalitesinin yükseltileceği, eğitim ile istihdam arasındaki ilişkinin güçlendirileceği vurgulanmıştır.

Eğitim sisteminde eğitime erişim ve eğitimin kalitesi iki temel boyut olarak öne çıkmaktadır. Eğitime erişimde zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla, öğrenci sayısında önemli artış sağlanmış, ilköğretimden ortaöğretime geçişler artmıştır. Bununla birlikte okul öncesi eğitimde okullaşma oranı düşük seviyelerde kalmış, ilköğretimde yüzde 100 okullaşma oranına ulaşamamış, ortaöğretimde mesleki eğitimin payı artırılmamıştır. 2004-2005 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 15,2, ilköğretimde yüzde 95,7, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 60,8, yükseköğretimde ise yüzde 39,9 şeklindedir. İlköğretimdeki geç kayıtlar ve erken terkerler, okullaşma oranının artmayışının başlıca sebebi olarak gösterilmiştir. Ayrıca ilköğretimde kız çocuklarının eğitime erişiminde önemli sıkıntılar yaşandığı belirtilmiştir. Diğer yandan ortaöğretim süresinin 2005-2006 öğretim yılından itibaren 4 yıla çıkarılmasıyla birlikte öğrenci sayısı ve okullaşma oranında önemli derecede artış olması öngörülmüştür. Bu bağlamda mesleki ve genel eğitim programları birbirine yaklaştırılmış, genel ve mesleki teknik liselerde ortak derslerin süreleri artırılmış, haftalık ders yükü azaltılmıştır. Öğrencilere programlar arası yatay geçiş imkânı sağlandığı, mesleki eğitimde modüler esaslı eğitime geçildiği ve bunlara uygun sertifika programları geliştirildiği belirtilmiştir. 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren, ilköğretim 1-5. sınıflarını kapsayan yeni bir müfredat uygulamaya konulmuştur. İlköğretim 6-8. sınıfları için geliştirilecek olan yeni müfredatın ise 2006-2007 öğretim yılından itibaren ülke geneline yaygınlaştırılmasının planlandığı aktarılmıştır.

Eğitimin tüm kademelerinde kısıtlı kamu kaynaklarının öğrenci sayısındaki artışı karşılamak üzere kullanılması, eğitimin diğer bir temel boyutu olan kalite konusunu gündeme getirmiştir. Eğitimin kalitesini etkileyen başlıca unsurlar, fiziki altyapı, müfredat, öğretmen nitelikleri ve eğitim materyalleri olarak belirlenmiştir. Eğitimin kalitesinin artırılması amacıyla, müfredatın güncelleştirilmesi, İngilizce, bilgisayar, rehberlik gibi ihtiyaç duyulan alanlarda yeterli sayıda ve nitelikte öğretmen istihdam edilmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim yoluyla niteliklerinin artırılması, derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılması, ikili eğitimden tam gün eğitime geçilmesi, okulların bilgi ve iletişim teknolojileri ile donatılması, etkin bir rehberlik ve danışmanlık sistemi kurulması ve mesleki eğitim-iş gücü piyasası arasındaki uyumun sağlanmasının önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Programda eğitim politikasının temel amacı: “*Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, özgüven ve sorumluluk duygusuna sahip, Atatürk ilkelerine bağlı, demokratik değerleri benimsemiş, millî kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen bilgi toplumu insanı yetiştirmek*” olarak ifade edilmiştir. Bu temel amaç doğrultusunda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, eğitimin her kademesinde yönlendirme sisteminin gerçekleştirilmesi, ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitimin payının yüzde 40 seviyesine çıkarılması, nitelikli öğretmenler yetiştirilmesi, sınıf mevcutlarının 30'a düşürülmesi ve ikili eğitim uygulamasının azaltılması hedefleri belirlenmiştir. Temel amaç ve hedefler doğrultusunda 2006 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında ‘İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve İstihdam Edilebilirliğin Artırılması’, ‘Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele’, ‘İşletmelerin Rekabet Gücünün Geliştirilmesi’, ‘Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Azaltılması’, ‘Kamuda İyi Yönetişim’, ‘Eğitim’, ‘Sağlık’, ‘Bilim ve Teknoloji’, ‘Turizm’ başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tebirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tebdır maddesi sayısı 147’dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tebdır maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tebdır maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tebdır maddeleri Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24. 2006 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAM EDİLEBİLİRLİĞİN ARTIRILMASI	
Öncelik 1. Eğitimin niteliğinin artırılması amacıyla, müfredat, yenilikçiliği ve araştırmacılığı esas alacak şekilde güncellenecek; etkin bir rehberlik ve yönlendirme sistemi kurulacak; öğretmen, fiziki mekân ve bilgi teknolojisi altyapısı güçlendirilecektir.	
Tedbir 1.1 Eğitim müfredatı iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde güncellenecektir. (S)	Mesleki bilgi ve beceri düzeyleri, sertifikalandırılmak suretiyle programlanıp modüler bir yapıya kavuşturulacaktır.
Tedbir 1.2 Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. (S)	Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri çerçevesinde ulusal politika ve eylem planı oluşturulacaktır. Rehberlik yönlendirme faaliyetlerinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi için kurumlar arası işbirliği geliştirilerek bu konuda ihtiyaç duyulan personel yetiştirilecektir.
Öncelik 3. İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.	
Tedbir 3.1. İl İstihdam Kurulları ile İl Mesleki Eğitim Kurulları birleştirilecektir. (İ)	İstihdam ve mesleki eğitim politikalarının yerel düzeyde belirlendiği bu iki kurulun birleştirilmesi istihdam eğitim ilişkisini güçlendirecektir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanun'unda gerekli değişiklikler yapılacaktır.
Tedbir 3.2.Çıracılık eğitimi geliştirilecektir. (S)	Çıracılık eğitim merkezlerindeki altyapı ve personel eksiklikleri giderilecek, çıracılık programları sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikler ile uyumu olarak yeniden düzenlenecektir.
Öncelik 4. Meslek Standartlarını, sınav ve belgelendirmeyi esas alan bir mesleki yeterlilik sistemi kurulacak ve etkin uygulanması için gerekli tedbirler alınacaktır. (İ)	
	Mesleki eğitimin iş gücü piyasasının taleplerine uygun nitelik ve nicelikte iş gücü yetiştirmesini ve niteliklerin belgelendirilerek geçerliliklerinin sağlanmasını, işverenlerin ihtiyaç duydukları çalışanlara daha kolay ulaşmalarını sağlayacak meslek standartları, sınav ve belgelendirmeyi esas alan bir yeterlilik sistemi kurulacaktır. İlgili taraflarla birlikte İŞKUR tarafından hazırlanan Ulusal Mesleki Yeterlilikler Kurumu Kanun Tasarı taslağının bir an önce yasalaşması sağlanacaktır.
Öncelik 5. Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik orta öğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulacak; sanayi ile işbirliği içinde uygulamalı eğitim yapmaları sağlanacaktır. (İ)	
	Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sanayide pratik ve staj yapma imkânları geliştirilecektir. Meslek yüksekokulları ile organize sanayi bölgeleri arasında etkin bir işbirliği İl İstihdam ve İl Mesleki Eğitim Kurulları koordinasyonu ile sağlanacaktır.
Öncelik 6. Aktif istihdam politikalarına özel önem verilerek istihdam edilebilirlik artırılacaktır.	
Tedbir 6.4. İŞKUR İl Müdürlükleri kayıtlı iş gücüne yönelik iş gücü yetiştirme kursları düzenleyecektir. (İ)	İŞKUR İl Müdürlükleri kayıtlı iş gücünün her yıl en az yüzde 3'üne yönelik iş gücü yetiştirme kursu düzenleyecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öncelik 8. Özellikle eğitimli genç işsizlerin istihdamını sağlamak üzere uzaktan ve yaygın eğitim imkânları kullanılarak, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesi desteklenecektir. (İ)	
	Bilgi iletişim teknolojileri alanında insan kaynakları geliştirilecektir. Eğitimini tamamlayamamış ve örgün eğitim çerçevesinde kazanmış olduğu mesleki becerilerin güncelliğini yitirmesi sonucu işsiz kalan yetişkinlerin hayat boyu öğrenme çerçevesinde eğitilmesi yoluyla istihdam edilebilirliği sağlanacaktır.
SOSYAL İÇERME VE YOKSULLUKLA MÜCADELE	
Öncelik 1. Eğitim ve sağlık hizmetlerine dezavantajlı grupların erişimi artırılacaktır.	
Tedbir 1.1. Özürlüler ve yoksul ailelerin çocukları için, başta temel eğitim olmak üzere eğitime erişimlerini kolaylaştıracak ulaşım, giyim ve beslenme gibi imkânlar artırılacaktır. (İ)	Özürlüler ve yoksul ailelerin özellikle kız çocukları için başta temel eğitim olmak üzere eğitime erişimlerini kolaylaştıracak projelerin yanı sıra ulaşım, giyim ve beslenme gibi imkânlar artırılacaktır. Bu imkânların sağlanmasında sivil toplum ve özel sektör kuruluşlarından da destek alınması bu konudaki sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesini sağlayacaktır.
Tedbir 1.2. Özürlülere yönelik okul öncesi rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. (S)	Özürlülerin okula başlamadan önce eğitim alması gereken yer konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Rehberlik ve danışmanlık hizmetinin sonucunda özürsüz çocuk genel eğitim sisteminde yer alabilecek durumda ise kaynaştırılacak, eğer bu mümkün değilse özel eğitim kurumlarına yönlendirilecektir.
Öncelik 3. Sosyal hizmet ve yardımların ihtiyaç sahiplerine daha etkili sunulması amacıyla, bu alanda hizmet veren kurumlar arasında işbirliğini sağlayan, yerel yönetim ve sivil toplum inisiyatifini artıran, ihtiyaç sahiplerinin tespitinde ve ihtiyaçlarının karşılanmasında objektif kriterler oluşturulacaktır.	
Tedbir 3.3. Sosyal hizmet ve yardım alanında hizmet veren personelin nitelik ve niceliği artırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet ve yardım alanında hizmet veren personelin sayısı yetersiz olup aynı zamanda bu personelin meslek-içi eğitime tabi tutulması gerekmektedir. Sosyal hizmet uzmanı yetiştiren okul sayısı sınırlı olup okul sayısı ve kontenjanlar artırılmalıdır.
Öncelik 5. Tarımdaki yapısal değişim sonucu ortaya çıkan vasıfsız ve yoksul insanların işsizlik riskini azaltmak için gerekli tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 5.1. Tarımdaki yapısal değişim sonucu ortaya çıkan vasıfsız ve yoksul insanların işsizlik riskini azaltmak için gerekli tedbirler alınacaktır. (İ)	Yöresel imkân ve ihtiyaçları göz önünde bulunduran eğitim programları geliştirilecektir. Kırsal alanda tarım dışı sektörlerde istihdamı kolaylaştıracak mesleki eğitim yaygınlaştırılacaktır.
Öncelik 6. Göç sonucu sosyal dışlanmaya maruz kalan nüfusun istihdam edilebilirliğinin artırılması yoluyla toplumla bütünleşmesi sağlanacaktır. (İ)	
	Kırdan kente göç edip kente adaptasyonda zorluk çeken kesim için mevcut Halk Eğitim Merkezlerinin rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini de içine alacak şekilde nitelik ve sayıları artırılacaktır. Sivil toplum kuruluşları ve belediyelerin kırdan kente göç edenlere yönelik sosyal hizmet faaliyetleri teşvik edilecektir.
Öncelik 10. Özürlülerin sosyal yaşam ve çalışma hayatına katılımlarına ilişkin koşullar iyileştirilecektir.	
Tedbir 10.2. Özürlülere yönelik iş imkânları genişletilecektir. (S)	Çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği korumalı işyerleri geliştirilecek ve özürlüler için kolay erişilebilir mesleki eğitim ve danışmanlık sağlanacaktır. Özürlülerin öncelikle normal işyerlerinde, bunun mümkün olamaması durumunda ise korumalı işyerlerinde çalıştırılmaları sağlanacaktır. Öncelikle pilot işyerlerinde korumalı işyerleri geliştirilecek ve bu uygulamanın işverenlere tanıtımı Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İŞLETMELERİN REKABET GÜCÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ	
Öncelik 1. Girişimcilik, kalite, verimlilik, yenilikçilik ve işletmelerin teknolojiyi etkin kullanımı başta KOBİ'ler olmak üzere desteklenecektir.	
Tedbir 1.1. İller düzeyinde verimlilik artırma projelerinin ülke genelinde yaygınlaştırılmasına devam edilecektir. (İ)	2008'e kadar 6 ilde verimlilik artırma projesi uygulaması gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda başta imalatçı KOBİ'ler olmak üzere verimliliği artırıcı teknik yaklaşımların uygulamalı olarak öğretilmesi, eğitimlerle yaygınlaştırılması ve verimlilik sorunlarının araştırılarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 10. İşletmelerde çalışanların mesleki ve teknik niteliklerinde iyileştirmeye yönelik çalışmalar desteklenecektir.	
Tedbir 10.1. Mesleki eğitim programlarının ve içeriklerinin belirlenmesinde işletmelerin aktif katılımı sağlanacaktır. (S)	Merkezi ve yerel düzeyde, işletmelerin meslek eğitim sistemi içerisine alınması ile eğitim-istihdam arasındaki ilişki güçlenecek, işverenler istedikleri nitelikteki iş gücünü kolayca temin edebileceklerdir.
Tedbir 10.2. İşçi ve işveren sendikalarının mesleki eğitim programları uygulamaları özendirilecektir. (S)	Bu şekilde hem ihtiyaç duyulan alanlarda çalışanlara eğitim verilmesi sağlanacak hem de işçi ve işveren sendikalarında birlikte çalışma kültürü yerleşecektir.
BÖLGESEL GELİŞME VE BÖLGESEL GELİŞİMİŞLİK FARKLARININ AZALTILMASI	
Öncelik 4. Uygun bölgelerde iş gücü piyasası analizleri yapılarak, insan kaynakları ihtiyacı ve KOBİ politikalarıyla tutarlı biçimde, iş gücü niteliğini, girişimciliği geliştirici ve kümelenmeyi destekleyici uygulamalar kapsamında istihdam edilebilirlik artırılacaktır.	
Tedbir 4.3. Yapılan iş gücü analizleri sonucunda ortaya çıkan insan gücü talebine yönelik iş gücü ve girişimcilik eğitimleri verilecektir. (İ)	Belirlenen ihtiyaca uygun eğitim verilerek istihdam artışı ve ekonomik gelişme sağlanacaktır. Yereldeki mevcut ve potansiyel girişimciler tespit edilmesi ve bunların, yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman ve örgütlenme gibi konularda yetiştirilmesi hedeflenmektedir.
KAMUDA İYİ YÖNETİŞİM	
Öncelik 12. Organize ve mali suçlar, terörizmin finansmanı, göç ve iltica hareketleri ve insan kaçakçılığıyla etkin mücadele edilecektir.	
Tedbir 12.3. Uyuşturucu ticareti ve kullanımı ile mücadele konusunda ulusal bir eylem planı hazırlanacaktır. (İ)	Uyuşturucuyla mücadelede kapsamlı bir strateji hazırlanacak ve bu kapsamda bir uyuşturucu bağımlılığı izleme merkezi kurulacaktır.
EĞİTİM	
Öncelik 1. Kişilerin fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal gelişimlerinde önemli bir payı olan okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 1.1. Öğretmen açığı azaltılacaktır. (S)	Öğretmen açığının azaltılması amacıyla üniversite kontenjanları artırılacaktır. Sözleşmeli öğretmen uygulamasına devam edilecektir.
Tedbir 1.2. Fiziki altyapı ihtiyacı giderilecektir. (S)	Anaokulu sayısında artış sağlanmasına öncelik verilmesinin yanı sıra MEB'e bağlı her kademe ve türdeki okul bünyesinde uygun alanlarda anasınıfları açılacaktır.
Tedbir 1.3. Okul öncesi eğitim hizmetleri çeşitlendirilerek erişim artırılacaktır. (S)	Okul öncesi eğitim hizmetinden daha fazla kişinin faydalanabilmesi için ikili eğitim uygulaması yaygınlaştırılacaktır. Kırsal alanlarda okul öncesi eğitim hizmetlerinin sunumuna yönelik farklı stratejiler geliştirilecektir. Erişimin artırılabilmesi için gezici ve yaz anaokulu gibi uygulamalarının yanı sıra yaygın eğitim imkânlarından faydalanılacaktır.
Tedbir 1.4. Okul öncesi eğitim konusunda toplumsal farkındalık artırılacaktır. (S)	Toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla eğitsel, görsel yayınlar yolu ile televizyonun daha etkin kullanımı sağlanacaktır. Sivil toplum kuruluşları ile ortak kampanyalar gerçekleştirilecektir.
Öncelik 2. İlk ve ortaöğretimin kalitesinin artırılması amacıyla yenilikçiliği, araştırmayı, takım çalışmasını, özgün ve girişimci düşüncüyü esas alan müfredat değişiklikleri yapılacaktır.	
Tedbir 2.1. Güncellenen müfredatlarda program bütünlüğü ve devamlılığı sağlanacaktır. (S)	İlköğretim ve ortaöğretim müfredatları güncellenirken diğer eğitim kademeleri ile program bütünlüğü korunacaktır. Meslek yüksekokullarında uygulanan programlar güncellenen mesleki teknik ortaöğretim programlarıyla uyumlu hale getirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 2.2. Okullara yeni müfredatın gerektirdiği materyaller ve donanım sağlanacaktır. (S)	Başta bilgi teknolojileri olmak üzere yenilenen müfredat ve eğitim yöntemlerinin gerektirdiği materyaller en kısa zamanda geliştirilerek okullara dağıtılacaktır.
Tedbir 2.3. Yenilik ve girişimcilik boyutu olan fikirler desteklenecektir. (S)	Eğitimin her kademesinde öğrencilerin bilimsel araştırmaya ve girişimciliğe teşvik edilmesi sağlanacaktır. Bu amaçla yürütülen projeler ülke geneline uygulanacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı yeni eğitim ve öğretim yöntemleri yaygınlaştırılacaktır.
Öncelik 3. Kişilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunan ve onları hayata hazırlayan etkin bir rehberlik ve yönlendirme sistemi geliştirilecektir.	
Tedbir 3.1. Okullarda rehber öğretmen açığı azaltılacaktır. (S)	Öğretmen açığının azaltılması amacıyla üniversite kontenjanları ve rehber öğretmen kadroları artırılacaktır.
Tedbir 3.2. Okullarda rehberlik ve yönlendirme faaliyetlerinin gerektirdiği altyapı güçlendirilecektir. (S)	Okul bünyesinde rehberlik ve danışma hizmetlerinin sunumu iyileştirilecektir. Bu amaçla okul binalarında gerekli düzenlemeler yapılarak ofislerin donanımı sağlanacaktır.
Öncelik 4. Ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilecektir. Ortaöğretim, program bütünlüğü ve devamlılığı içinde yatay ve dikey geçişlere olanak tanıyan, fırsat eşitliğini geliştiren esnek bir yapıya kavuşturulacaktır.	
Tedbir 4.1. Okul türleri azaltılarak aynı okul çatısı altında çeşitli programlar uygulanacaktır. (S)	Ortaöğretimde genel ve özellikle mesleki eğitimde onlarca farklı okul türünün bulunması farklı idari yapılanmalar oluşmasına ve kaynakların verimsiz kullanımına yol açmaktadır. Okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilecek, genel ve mesleki eğitimde okul türleri azaltılacaktır. 3797 sayılı Kanunda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 4.2. Programlar geniş tabanlı ve modüler esasa göre düzenlenecektir. (S)	Mesleki eğitime, tanıtım ve yönlendirme ile meslek ailelerine ilişkin temel bilgi ve becerileri içerecek programlara başlanacaktır. Meslekte uzmanlaşma, modüler esasta düzenlenecek programlar yoluyla sağlanacaktır. Bilgi ve beceri düzeyi sertifikalandırılacaktır.
Tedbir 4.3. Mesleki ve teknik eğitimde programlar bölgesel ve ulusal ara insan gücü taleplerine göre belirlenecektir. (S)	İl Mesleki Eğitim ve İstihdam Kurullarının etkin çalışması sağlanacaktır. Aynı Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgelerinde yer alan meslek yüksekokulları, mesleki teknik liseler ve özel sektör kuruluşları arasındaki işbirliği artırılacaktır.
Tedbir 4.4. Üniversiteye yerleştirme sistemi fırsat eşitliğini sağlayacak şekilde yeniden gözden geçirilecektir. (İ)	Üniversitelere giriş sınavı meslek liselerine olan talebin etkileri de dikkate alınarak meslek liseleri ile genel liseler arasındaki farklı katsayı uygulaması yeniden değerlendirilecektir. Bu amaçla YÖK'ün ilgili kararı gözden geçirilecektir.
Öncelik 5. Eğitimde yeni yapılanmanın gerektirdiği, öğretmen ve yöneticilere yönelik hizmet içi eğitim ivedilikle gerçekleştirilecektir. (S)	
	Yeni müfredatın gereklerini karşılamak üzere öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri gözden geçirilecek, hizmet içi eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. İlk aşamada hizmet içi eğitimi verecek olan eğiticiler belirlenecek ve eğitilecektir. Milli Eğitim Akademisinin kurulması yönünde çalışmalar tamamlanacaktır.
Öncelik 6. Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı etkin hale getirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 6.1. Tüm okullara bilgisayarların ve ekipmanların ulaştırılması sağlanacaktır. (S)	Kapasitesi yeterli olan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında BT sınıfları kamu ve özel sektör kaynakları kullanılarak yaygınlaştırılacaktır. Kırsal kesimde yer alan okullara ise bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin materyaller ulaştırılacaktır.
Tedbir 6.2. Okulların internete erişim imkânları geliştirilecektir. (S)	BT sınıflarının eğitimde etkin kullanımı için MEB ve Türk Telekom arasında yapılan protokol kapsamında tüm okullara hızlı internet erişimi sağlanması çalışmaları en kısa zamanda tamamlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 6.3. Eğitim portalı kurulacak ve okullara eğitim yazılımları sağlanacaktır. (S)	BT sınıflarının tüm derslerde etkin olarak kullanılabilmesi için okullara güncel eğitim yazılımları sağlanacaktır. Okullardaki BİT eğitimi uluslararası seviyeye ulaştırılacaktır. Eğitim portalı kurularak öğrenci, öğretmen, veli ve ilgili tarafların kullanımına açılacaktır.
Tedbir 6.4. Öğretmenlerin bilgi teknolojileri konusunda yeterlilikleri artırılacaktır. (S)	Öğretmenlere bilgi teknolojileri alanında gerekli nitelikleri kazandırabilmek için hizmet içi eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bilgisayar ve formatör öğretmen sayıları artırılarak dengeli dağılımı sağlanacaktır.
Öncelik 7. Eğimin her kademesinde fiziki mekân, donanım ve öğretmen ihtiyacı yerleşim yerleri arasındaki farklılıkları azaltacak şekilde giderilecektir.	
Tedbir 7.1. Okul yapımında derslik başına düşen öğrenci sayısı fazla olan illere öncelik verilecektir. (S)	Söz konusu illerin derslik başına düşen öğrenci sayıları ülke ortalamasına yaklaştırılacaktır. Bu amaçla, genel bütçe kaynaklarının yanı sıra eğitime yüzde yüz destek kampanyası ve çeşitli kurum ve kuruluşların katkıları ile yapılacak okullar bu kriter çerçevesinde değerlendirilecektir.
Tedbir 7.2. Öğretmenlerin ülke genelinde dengeli dağılımı sağlanacaktır. (S)	Dengeli dağılımın sağlanması için öğretmenlerin hizmet yaptıkları yerleşim yerleri ve diğer bir takım kriterler esas alınarak özlük haklarında farklılaşmaya gidilecektir. Bu çerçevede ilgili mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Öncelik 8. Eğitimde niteliği geliştirmek, fiziki mekân ve donanım ihtiyacını kısa sürede gidermek amacıyla yerel idarelerin inisiyatif alması desteklenecektir. (S)	
	Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, yerel idarelerin, kaynakların etkin kullanımı, eğitime erişim ve kalitenin artırılması konularında inisiyatif almalarını sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.
Öncelik 9. Yükseköğretim Kurulu uzun dönemli planlama ve koordinasyon işlevini yürütecek bir yapıya kavuşturulacaktır. (S)	
	YÖK'ün, Yükseköğretim Koordinasyon Kuruluna dönüştürülmesi için sistemin tamamı gözden geçirilecek, ilgili tarafların uzlaşması neticesinde gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır. Akademik konularda en üst akademik organ olarak Üniversiteler Arası Kurulun yetkili olması sağlanacaktır. Yükseköğretimle ilgili her tür veriye ulaşımını sağlayacak bilgi sistemleri altyapısı kurulacaktır.
Öncelik 10. Yükseköğretim kurumlarının idari, mali ve bilimsel özerklikleri güçlendirilerek ihtisaslaşmayı esas alan rekabetçi bir yapıya kavuşturulması sağlanacaktır.	
Tedbir 10.4 Üniversitelerin ihtisaslaşması ve misyonlarının farklılaşması sağlanacaktır. (İ)	Lisansüstü eğitime ağırlık vermek üzere kurulan yüksek teknoloji enstitüleri yükseköğretime olan yoğun talep nedeniyle lisans öğrencisi almaya başlamışlardır. Araştırma altyapısı yeterli olan üniversitelerin araştırmaya ve lisansüstü eğitime ağırlık vermeleri, diğer üniversitelerin ise daha çok ön lisans ve lisans eğitimine yoğunlaşmaları sağlanacaktır. Üniversitelerin buldukları bölgenin sorunlarına eğilmesine ve buldukları bölgelerin ihtiyaçlarını da dikkate alarak ihtisaslaşmasına önem vereceklerdir.
Öncelik 13. Özel kesimin eğitimin her kademesinde faaliyet göstermesi teşvik edilecektir.	
Tedbir 13.1. Özel okulların yaygınlaştırılması teşvik edilecektir. (İ)	Özel Öğretim Kurumları Kanunu özel örgün eğitim veren kurumlar için çeşitli teşvik imkânlarını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenecektir. Bu amaçla 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 13.2. Vakıf üniversitelerinin yükseköğretimdeki payı artırılacaktır. (İ)	Vakıf üniversitelerinin yükseköğretimdeki payının artırılması için teşvik edici mekanizmalar oluşturulacak ve ilgili mevzuat değiştirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
SAĞLIK	
Öncelik 1. 'Koruma/önleme, tedaviden önce gelir' ilkesi çerçevesinde, ekonomik kayıpların önlenmesi ve yaşam kalitesinin artırılması amacıyla koruyucu sağlık hizmetleri etkinleştirilerek yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 1.1. İlk ve orta öğretim kurumlarında öğrenim görenlere sağlıklı beslenme eğitimi verilecek ve risk grubunda görülen öğrenciler sağlık kuruluşlarında takip edilecektir. (İ)	Beslenmeye dayalı sorunların ülkemizde gittikçe artması ve birçok kronik hastalığa zemin oluşturması nedeniyle sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgeler başta olmak üzere liselerde ve ilköğretim okullarında sağlıklı beslenme konusunda uzman kişilerce bilgilendirme eğitimi yapılacaktır. Ayrıca yapılacak tarama sonucunda zayıflık ve obezite saptananlar sağlık kuruluşlarında takip edilecektir.
Tedbir 1.2. "Ulusal Beslenme, Sağlık ve Besin Tüketimi Araştırması" yapılacaktır. (İ)	Beslenmeyle ilgili sağlık problemlerinin çözümü için geliştirilecek plan ve programlara veri sağlayan beslenme haritası çıkarılacaktır.
Tedbir 1.8. Toplumun ağız ve diş sağlığının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlere ağırlık verilecektir. (İ)	Ağız ve diş sağlığının iyileştirilmesi amacıyla içme sularında flor konsantrasyonunun düşük olduğu tespit edilen illerde gerekli tedbirler alınacaktır. İlk ve orta öğretim kurumlarında öğrencilere ağız ve diş sağlığı konusunda eğitimler verilecek, ağız ve diş sağlığı taraması yapılacak ve sorunlu olduğu tespit edilen öğrenciler sağlık kuruluşlarında takip edilecektir. Ayrıca kitle iletişim araçları vasıtasıyla halkın ağız ve diş sağlığı konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 8. Kişilerin klinik bulguları ve bireysel özelliklerine göre uygun ilaca, uygun süre ve dozda en düşük fiyatla kolayca ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla 'Akılcı İlaç Kullanımı' ilkesi etkin hale getirilecektir. (İ)	
	İlaç harcamalarının büyüklüğü dikkate alındığında maliyetlerde etkinliğin sağlanması amacıyla öncelikle sağlık kuruluşlarının ilaç alımlarında ve tüketiminde farmakoekonomik ilkelerin göz önüne alınmasına ilişkin gerekli mevzuat ve yapısal düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca halkın akılcı ilaç kullanımına dair bilinçlendirilmesi sağlanacak, hekimlerin bu konudaki hizmet içi eğitimi artırılacaktır.
Öncelik 9. Koruyucu ve birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında anne, çocuk ve üreme sağlığı ile bulaşıcı hastalıklarla mücadelede önem verilecektir.	
Tedbir 9.3. Bebek beslenmesinde anne sütü Özendirilecektir. (İ)	Bebeklerin doğumdan hemen sonra emzirmeye başlanması için halkın bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. Doğum hizmeti veren hastanelerde ve birinci basamak sağlık kuruluşlarında anneleri emzirmeye yönlendirici uygulamaların yerleştirilmesi için personel eğitimi artırılacaktır. Anne sütü müadili ürünlerin üretimi ve pazarlanması ile ilgili uluslararası şartlara uyulması sağlanacaktır. Ayrıca demir yetersizliği anemisinin önlenmesi hususundaki çalışmalara devam edilecektir.
Tedbir 9.4. Çocuklara yönelik koruyucu sağlık programları geliştirilecektir. (İ)	"Genel Bağışıklama Programı", "İshalli Hastalıkların Kontrolü Programı", "Akut Solunum Yolu Enfeksiyonlarının Kontrolü Programı", "Kızamık Eliminasyon Programı" sürdürülecektir. Kızamık difteri, tetanos, tüberküloz, Hepatit B, ve polio gibi hastalıkların önlenmesi için aşılama çalışmaları bölgesel farklılıkları azaltacak şekilde sürdürülecektir. Halkın aşı konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 11. Sağlık insan gücü planlaması yapılarak bilgi ve beceri ile donanmış, motivasyonu yüksek yeterli sayıda insan gücü sağlanacaktır. (İ)	
	Sağlık personelinin sürekli eğitim ile mesleki yeterlilikleri geliştirilerek uluslararası farklılıklar azaltılacaktır. Tıpta Uzmanlık Tüzüğü doğrultusunda akreditasyon çalışmaları yapılacaktır. Sağlık hizmetlerinin ekip çalışması özelliği dikkate alınarak, toplam sağlık personeli sayısının yeterli hale getirilmesine yönelik olarak üniversite ve liselerin ilgili bölümlerinin kapasitesi artırılacak ve gerekli idari düzenlemeler yapılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öncelik 12. Sağlık hizmeti sunumunda hasta hakları ve hasta memnuniyeti esas alınacaktır.	
Tedbir 12.2. Hasta hakları konusunda toplumun bilinçlendirilmesi sağlanacaktır. (İ)	Toplum, hasta hakları konusunda kitle iletişim araçları ve okullarda sağlanacak eğitimler ile bilinçlendirilecektir. Sağlık hizmeti sunanların hasta haklarına ilişkin hizmet içi eğitim almaları sağlanacaktır.
Tedbir 12.4. Sağlık kuruluşlarında hasta memnuniyetini esas alan bir yapı kurulacaktır. (İ)	Sağlık kuruluşlarının, sundukları hizmetlerin niteliği ve hasta memnuniyetini esas alan bir perspektif ile değerlendirilmelerini sağlayacak iç ve dış denetim sistemlerinin oluşturulmasına yönelik idari ve yasal düzenlemeler yapılacaktır.
BİLİM VE TEKNOLOJİ	
Öncelik 7. Bilim, teknoloji ve yenilik alanlarında ilköğretim ve ortaöğretim kurumları başta olmak üzere toplumsal farkındalık artırılacaktır. (İ)	
	Bilim park ve müzeleri kurulacak, yazılı ve görsel medya aracı ile toplumsal farkındalık artırılacaktır. Yarışma ve burslarla gençler ve çocuklar arasında bilim ve teknoloji farkındalığı teşvik edilecektir. Ayrıca öğrenciler için müfredatta yenilik kültürünü ve farkındalığı artırıcı tedbirler alınacaktır.
TURİZM	
Öncelik 2. Sektörle ilgili tüm yatırımlar, doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alınacaktır.	
Tedbir: 2.4. Turizm hizmetlerinde niteliğin yükseltilmesi sağlanacaktır. (İ)	Hizmet kalitesini artırmak amacıyla, mesleki eğitimde standardizasyonu, değerlendirmenin devlet ve sektör tarafından ortaklaşa yapılmasını, uluslararası kriterlere göre verimlilik ve iş kalitesinin gelişmesini ve istihdam için gerekli olan beceri düzeyinin belirlenmesini sağlamak üzere, turizm personelinin belgelendirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

2.3.12.2007 Yılı Programı

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nın ilk dilimini oluşturan 2007 Yılı Programı, 19.10.2006 tarihli 26324 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda eğitim sisteminin sorunları temel olarak eğitime erişim ve eğitimin kalitesi şeklinde ele alınmıştır. Erişim sorunu kapsamında okullaşma oranları ve bölgeler arası farklılıklar, kalite sorunu kapsamında ise fiziki altyapı yetersizlikleri, müfredatın güncellenmesi, öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi ve eğitim materyallerinin müfredatla uyumu gibi hususlar öne çıkmaktadır.

2005-2006 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 19,9, ilköğretimde yüzde 95,6, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 85,2, yükseköğretimde ise yüzde 43,4 şeklindedir. İlköğretim ve ortaöğretimde okul terklerinin azaltılması için kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin ve ülke genelinde kız çocuklarının aleyhine olan durumun değiştirilmesine yönelik tedbirler alınacağı, ortaöğretime geçiş oranlarının yükseltileceği belirtilmiştir. 2006 yılında 30.000 kadrolu öğretmen, 20.000 sözleşmeli öğretmen ve 3.500 kısmi zamanlı öğretici olmak üzere ilave toplam 53.500 öğretmen istihdam edilmiştir.

Programda eğitimin her kademesinde kaliteli eğitim imkânlarının yaygınlaştırılması amacıyla kalite güvence sistemi kurulması gerektiği vurgulanmıştır. Hazırlanan yeni müfredatlar, ilköğretim 1-5. sınıflar için 2005-2006, ilköğretim 6. sınıf için ise 2006-2007 öğretim yılında uygulanmaya başlanmıştır. Yenilenen müfredatlar doğrultusunda ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmış olup öğretmenlere yönelik yeni müfredatla ilgili hizmet içi eğitim faaliyetleri hazırlanması çalışmalarına devam edildiği belirtilmiştir. Diğer yandan eğitim sisteminin sınav odaklı yapıdan kurtarılacağı, yükseköğretime giriş sistemi, öğrencileri programlar hakkında yeterli düzeyde bilgilendiren, ilgi ve yeteneklerini ortaöğretim boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu bir yapıya kavuşturulacağı ifade edilmiştir.

Programda mesleki eğitim sisteminde, nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde önemli bir yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi ve öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme, sorun

çözebilme ve sorumluluk alabilme gibi iş gücü piyasasının gerektirdiği temel becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda geliştirilen Mesleki Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi ile pilot okullarda uygulamaya konulan geniş tabanlı ve modüler programlar 2006-2007 öğretim yılından itibaren 10. sınıflardan başlamak üzere tüm mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında uygulanması planlanmıştır.

2007 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında 'Rekabet Gücünün Artırılması', 'İstihdamın Artırılması', 'Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi', 'Bölgesel Gelişimin Sağlanması' başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tedbir maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tedbir maddeleri Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25. 2007 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	
Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi	
Öncelik 4. Araştırmacı insan gücü kaynağı nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir. (İ)	
	Bilim insanı ve araştırmacı insan gücü yetiştirilmesi için Bilim İnsanı Yetiştirme (ÖYP), İleri Araştırma ve Eğitim Programları, Sanayi Destekli Doktora Programları ve Doktora Sonrası Araştırma Programları gibi programlar artırılarak desteklenecektir. Araştırmacılığın özendirilmesi için ödül, burs ve teşvik mekanizmaları geliştirilecektir.
Öncelik 9. Bilim, araştırma, teknoloji ve yenilik alanlarında toplumsal farkındalık artırılacaktır. (İ)	
	Bilim park ve müzeleri kurulacak, yazılı ve görsel basın aracılığı ile toplumsal farkındalık artırılacak, yarışma ve burslarla gençler ve çocuklar teşvik edilecektir. Ayrıca müfredatta yenilik kültürünü ve farkındalığını artırıcı tedbirler alınacaktır.
Tarımsal Yapının Etkinleştirilmesi	
Öncelik 6. Üretimin talebe uygun olarak yönlendirilmesini sağlayacak politika araçları uygulamasına öncelik verilecektir.	
Tedbir 6.3. Hayvansal ürünler talebinin artırılmasına yönelik politikalar izlenecektir. (İ)	Gıda yardımı organizasyonlarında ve toplu tüketim merkezlerinde hayvansal ürün tüketiminin artırılmasına yönelik uygulamalar geliştirilecektir. Bu kapsamda süt tüketiminin artırılması ve özellikle çocuklara süt tüketim alışkanlığı kazandırılması amacıyla Okul Sütü Projesi uygulamaya konulacaktır.
Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	
Öncelik 6. KOBİ'lerin geliştirilmesi, işletmelerin verimliliğinin artırılması ve iş kurma ve geliştirme aşamalarında girişimcilik desteklenecektir.	
Tedbir 6.1. İller düzeyinde verimlilik artırma projeleri ülke sathında yaygınlaştırılacaktır. (İ)	2008'e kadar 6 ilde verimlilik artırma projesi uygulaması gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda başta imalatçı KOBİ'ler olmak üzere verimliliği artırıcı teknik ve yaklaşımların uygulamalı olarak öğretilmesi, eğitimlerle yaygınlaştırılması, verimlilik sorunlarının araştırılarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	
Öncelik 2. Sektörde istihdam edilen iş gücü kalitesi artırılacaktır.	
Tedbir 2.1. Sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda iş gücü niteliğini artıracak eğitim programları geliştirilecektir. (S)	Sektörde hızla gelişen teknolojiye ayak uyduracak nitelikli insan gücü eksikliğini karşılayacak ve Ekim 2006'da yürürlüğe giren 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu'nun yeterlilik belirlenmelerine uygun bir öğretim ve eğitim müfredatı özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katkısı alınarak hazırlanacaktır. Ayrıca ilgili kamu personeline proje yönetimi, sözleşme yönetimi, uyuşmazlıkların giderilmesi vb. konularda eğitim programları uygulanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 2.2. Sektörde mesleki yetkinlik ölçme, değerlendirme ve belgelendirme sistemi kurulacaktır. (İ)	Mevcut nitelikli insan gücünün belgelendirilmesi sektörün öncelikli ihtiyacı olması nedeniyle 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu'nun uygulanması için gerekli düzenlemeler en kısa sürede tamamlanacaktır.
İSTİHDAMIN ARTIRILMASI	
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	
Öncelik 1. İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.	
Tedbir 1.1 Mesleki eğitimde piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikteki insan gücünü yetiştirmek için modüler ve esnek bir sisteme geçiş çalışmaları hızlandırılacaktır. (S)	Etkin bir iş gücü piyasası analiz ve tahmin sistemi oluşturulacak, ihtiyaç duyulan beceriler tespit edilerek, bu yönde modüler programlar hazırlanacak ve güncellenecektir.
Tedbir 1.2. İl İstihdam Kurulları ile İl Mesleki Eğitim Kurulları birleştirilecektir. (İ)	İstihdam ve mesleki eğitim politikalarının yerel düzeyde belirlendiği bu iki kurulun birleştirilmesi ve etkin çalışmasının sağlanması istihdam eğitim ilişkisini güçlendirecektir. Bu amaçla, 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılacaktır.
Tedbir 1.3 Çıracılık Eğitimi güçlendirilecektir. (S)	Çıracılık eğitim merkezlerindeki altyapı ve personel eksiklikleri giderilecek, çıracılık programları sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikler ile uyumlu olarak yeniden düzenlenecektir.
Tedbir 1.4 Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulacaktır; sanayi ile işbirliği içinde uygulamalı eğitim yapıları sağlanacaktır. (S)	Meslek yüksekokulu (MYO) öğrencilerinin sanayide uygulama ve staj yapma imkânları geliştirilecektir. MYO'lar ile organize sanayi bölgeleri arasında etkin bir işbirliği İl İstihdam ve İl Mesleki Eğitim Kurulları koordinasyonu ile sağlanacaktır. MYO'lar meslek liselelerinin müfredatlarını tekrar eder konumdan çıkarılarak, aralarında program bütünlüğü sağlanacaktır.
Tedbir 1.5 Mesleki eğitim programlarının ve içeriklerinin belirlenmesinde işletmelerin aktif katılımı sağlanacaktır. (S)	Merkezi ve yerel düzeyde, işletmelerin mesleki eğitim sistemi içerisine alınması ile eğitim-istihdam arasındaki ilişki güçlenecek, işverenler istedikleri nitelikteki iş gücünü kolayca temin edebileceklerdir.
Tedbir 1.6 İşçi ve işveren sendikalarının mesleki eğitim faaliyetleri özendirilecektir. (S)	İhtiyaç duyulan alanlarda çalışanlara eğitim verilmesi sağlanacak, işçi ve işveren sendikalarında birlikte çalışma kültürü geliştirilecektir.
Tedbir 1.7 İnsan kaynağının niteliğinin geliştirilmesinde ve sektörel mesleki eğitimlerde e-öğrenme yönteminin etkin kullanımı sağlanacaktır. (S)	e-Öğrenme yoluyla çalışanların mesleki bilgi ve beceri düzeyleri artırılacaktır. İşletmelerde insan kaynağı niteliğinin geliştirilmesine yönelik olarak sektörel bazda e-öğrenme içeriği ve platformları oluşturulacaktır.
Öncelik 2. Yaşam boyu eğitim stratejisi hazırlanacaktır. (S)	
	İşgücüne piyasanın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde beceri kazandırılacaktır. Bu çerçevede yaşam boyu eğitim stratejisi, ilgili tarafların katılımıyla eşgüdüm içinde hazırlanacaktır.
Öncelik 3. Bilgi Toplumuna dönüşüm süreci ile bölgesel, ulusal ve uluslararası gelişme ve ihtiyaçlar göz önünde tutularak yükseköğretim kurumlarının birim ve programları güncellenecektir. (İ)	
	Toplumun gelişme süreci gözetilerek ihtiyaç duyulan alanlarda yükseköğretim kurumlarının birim ve programları güncellenecektir.
BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ	
Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi	
Öncelik 1. Eğitimde kalite, verimlilik ve rekabeti artırmaya yönelik olarak idari yapı yeniden düzenlenecektir.	
Tedbir 1.1. MEB yeniden yapılandırılacaktır. (S)	MEB merkez teşkilatı politika belirleyen, araştırma ve planlama yapan, rehberlik eden, pilot uygulamalara öncülük eden ve denetleyen kurumsal bir yapıya kavuşturulacaktır. Talim Terbiye Kurulunun icrai görevlerinden arındırılarak asli görevlerine odaklanmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 1.2. Yükseköğretim Kurulu uzun dönemli planlama, standart belirleme ve koordinasyondan sorumlu olacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	YÖK'ün, Yükseköğretim Koordinasyon Kuruluna dönüştürülmesi için sistemin tamamı gözden geçirilecek, ilgili tarafların uzlaşması neticesinde gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır. Akademik konularda en üst akademik organ olarak Üniversiteler Arası Kurulun (ÜAK) yetkili olması sağlanacaktır. YÖK'ün planlama, standart belirleme ve koordinasyon görevini etkin bir şekilde yürütebilmesi için kurumsal kapasitesi güçlendirilecektir. Yükseköğretimle ilgili her türlü veriye (öğrenci, mezun, çalışan) ulaşımı sağlayacak bilgi sistemleri altyapısının kurulması sağlanacaktır.
Tedbir 1.3. Üniversitelerin bilimsel özgürlüğe tam olarak kavuşturulması, idari ve mali özerkliğe sahip olması sağlanacaktır. (S)	Üniversitelerin, idari ve mali durumları daha iyi olanlardan başlamak üzere özerkliğe kavuşmaları sağlanacaktır. Özerklik, kamuya ve diğer paydaşlara hesap verebilme sorumluluğu ile birlikte değerlendirilecektir. Performans esaslı bütçeleme ilkesi çerçevesinde üniversitelere ilk aşamada mali esneklik sağlanacak, ikinci aşamada ise mali özerkliğin sağlanması için mevzuat değişikliği yapılacaktır.
Tedbir 1.5. Üniversitelerin ihtisaslaşması sağlanacaktır. (İ)	Araştırma altyapısı yeterli olan üniversitelerin araştırmaya ve lisansüstü eğitime ağırlık vermeleri, diğer üniversitelerin ise daha çok ön lisans ve lisans eğitimine yoğunlaşmaları sağlanacaktır. Üniversitelerin buldukları bölgenin sorunlarına eğilmesine ve buldukları bölgelerin ihtiyaçlarını da dikkate alarak ihtisaslaşmasına önem verilecektir.
Öncelik 2. Eğitim müfredatı gözden geçirilerek gerekli güncellemelere devam edilecektir.	
Tedbir 2.1. Güncellenen müfredatlarda program bütünlüğü ve devamlılığı esas alınacaktır. (S)	İlköğretim ve ortaöğretim müfredatları güncellenirken diğer eğitim kademeleri ile olan program bütünlüğü korunacaktır. Programlar, ilköğretimden ortaöğretime ve ortaöğretimden yükseköğretime geçişte birbirini tekrar eden veya uyumsuz şekilde değil, program bütünlüğü ve devamlılığı içinde güncellenecektir.
Tedbir 2.2. Yeni müfredatın gereklerini karşılamak üzere öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri gözden geçirilecek, hizmet içi eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. (S)	Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri yenilenen müfredatı içerecek şekilde gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Öğretmenlerin güncellenen müfredata uyum sağlamasının kolaylaştırılması için ülke genelinde hizmet içi eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 2.3. Okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilecektir. (S)	Genel ortaöğretimde 7, mesleki eğitimde 27 olmak üzere ortaöğretimde toplam 34 okul türü bulunmaktadır. Farklı okul türlerinin bulunması, farklı idari yapılanmalar oluşturulmasına yol açmakta ve kaynakların etkin olarak kullanılmasını engellemektedir. Okul türleri azaltılarak aynı okul çatısı altında değişik program uygulanmasına imkân veren bir yapı kurulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.
Öncelik 3. İlk ve ortaöğretimde etkin bir yönlendirme sistemi kurulacaktır.	
Tedbir 3.1. Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. (S)	Rehberlik ve yönlendirme faaliyetlerinin etkin bir biçimde sağlanabilmesi için kurumlar arası işbirliği sağlanacaktır. Mesleki bilgi ve rehberlik hizmetlerinin sunumuna yönelik materyal geliştirilecektir. İhtiyaç duyulan personel yetiştirilecektir.
Öncelik 4. Eğitimin tüm kademelerinde donanım ihtiyacı karşılanacak, fiziki altyapı geliştirilecektir.	
Tedbir 4.1. Fiziki altyapı ihtiyacı karşılanacaktır. (S)	Okullaşma oranlarının artırılması için ihtiyaç duyulan yerlerde okul ve derslik yapılması yanında, imkânlar ölçüsünde kamu kuruluşlarına ait kullanılmayan uygun binalardan istifade edilecek, Eğitime Yüzde 100 Destek Kampanyası sürdürülecek ve özel kesimin yatırımları teşvik edilecektir.
Tedbir 4.2. Okullara yeni müfredatın gerektirdiği materyal ve donanım sağlanacaktır. (S)	Okullarda yenilenen müfredat ve eğitim yöntemleri doğrultusunda araştırmacı, kendini ifade eden, özgüveni yüksek öğrenciler yetiştirmeye yönelik ortam ve donanım sağlanacaktır.
Tedbir 4.3. Okul inşaatlarında, derslik başına düşen öğrenci sayısı en fazla olan illere öncelik verilecektir. (S)	Bu illerde derslik başına düşen öğrenci sayıları düşürülerek ülke ortalamasına yaklaştırılacaktır. Genel bütçe kaynaklarının yanı sıra Eğitime Yüzde 100 Destek Kampanyası ve çeşitli kurum ve kuruluşların katkılarıyla inşa edilecek okullar bu kriter çerçevesinde değerlendirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öncelik 5. Öğretmen ve öğretim elemanı sayısı artırılacaktır.	
Tedbir 5.1. Yabancı dil, bilgisayar ve rehberlik alanları başta olmak üzere öğretmen açığı azaltılacaktır. (S)	Yapılan tespit sonucunda belirlenen öğretmen açığının azaltılması amacıyla üniversite kontenjanları artırılacaktır. Sözleşmeli öğretmen istihdamına devam edilecektir. Öğretmenlerin bölgesel dağılımında denge gözetilecektir.
Tedbir 5.2. Öğretmenlerin ülke genelinde dengeli dağılımı sağlanacaktır. (S)	Norm kadro uygulaması ile önemli bir mesafe alınmakla birlikte öğretmenlerin ülke genelinde dengeli dağılımında sorunlar yaşanmaktadır. Bu sebeple öğretmenlerin hizmet yaptıkları yerleşim yerleri ve diğer bazı kriterler esas alınarak özlük haklarında farklılaşmaya gidilecektir.
Öncelik 6. Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacak ve etkin hale getirilecektir.	
Tedbir 6.1. Bilgi teknolojilerinin tüm okullara ulaştırılması sağlanacaktır. (S)	Kapasitesi yeterli olan ilk ve orta öğretim okullarında BT sınıfları kamu ve özel sektör kaynakları kullanılarak yaygınlaştırılacaktır. Kırsal kesimde yer alan okullara bu imkânların ulaştırılması için alternatif yöntemler geliştirilecektir. BT sınıflarının tüm derslerde etkin olarak kullanılabilmesi için güncel eğitim yazılımları geliştirilecektir. Eğitim portalı en kısa zamanda kurularak öğrenci, öğretmen, veli ve ilgili tarafların kullanımına açılacaktır.
Tedbir 6.2. Öğretmenlerin bilgi teknolojileri konusunda yeterlilikleri artırılacaktır. (S)	Öğretmenlerin bilgi teknolojileri konusunda yeterliliklerinin sağlanması amacıyla etkin bir hizmet içi eğitim faaliyeti düzenlenerek yaygınlaştırılacaktır. Bilgisayar ve formatör öğretmen sayıları artırılarak dengeli dağılımı sağlanacaktır.
Öncelik 7. Her kademedeki eğitime erişimin önündeki engeller kaldırılacaktır.	
Tedbir 7.1. Okul öncesi eğitime erişim artırılacaktır. (S)	Okul öncesi eğitimde ikili eğitim ile gezici ve yaz anaokulu gibi uygulamalar yaygınlaştırılacak, yaygın eğitim imkânlarından faydalanılacaktır. Toplumsal farkındalığın artırılması için yazılı ve görsel iletişim araçları kullanılacaktır.
Tedbir 7.2. Dezavantajlı grupların eğitime erişimi desteklenecektir. (S)	Gelir yetersizliği ve cinsiyet ayrımcılığı sebepleriyle eğitimden uzak kalan dezavantajlı grupların burs, taşınmalı eğitim, şartlı nakit transferi gibi mekanizmalarla eğitime erişimi artırılacaktır. Özel eğitime erişimin artırılması için fiziki altyapı geliştirilecek ve ailelerin bilinçlendirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla eğitsel görsel yayımlar yolu ile televizyonun daha etkin kullanımı sağlanacak, sivil toplum kuruluşları ile ortak kampanyalar gerçekleştirilecektir.
Tedbir 7.3. Ortaöğretime ve üniversiteye yerleştirme sistemi fırsat eşitliğini de sağlayacak şekilde gözden geçirilecektir. (S)	Eğitimden beklenen amaçlara ulaşamamasına, sınav hazırlıklarına önemli harcamalar yapılmasına, öğrenciler ve ailelerinde mali, sosyal ve psikolojik sorunlara neden olan eğitim sisteminin sınav odaklı yapısı gözden geçirilecektir. Ortaöğretime ve üniversiteye giriş sistemi; öğrencileri programlar hakkında yeterli düzeyde bilgilendiren, etkin bir rehberlik ve yönlendirme sistemiyle ilgi ve yeteneklerini eğitim süresi boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu bir yapıya kavuşturulacaktır.
Öncelik 8. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir.	
Tedbir 8.1. Eğitimde kamu-özel işbirliği modeli geliştirilecektir. (S)	Eğitime ayrılan kaynakların çeşitlendirilmesi ve sınırlı kamu kaynaklarının daha etkin kullanımının sağlanması amacıyla özel kesimin eğitime katkısını artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 8.2. Özel okulların yaygınlaştırılması teşvik edilecektir. (S)	Eğitimin her kademesinde özel okulların yaygınlaştırılması sağlanacaktır. 2006 yılı içerisinde Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda yapılan özel örgün eğitim veren kurumların teşvikine yönelik düzenlemeler bir an önce uygulamaya geçirecektir.
Tedbir 8.3. Vakıf üniversitelerinin yükseköğretimdeki payı artırılacak, özel üniversite kurulmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. (S)	Vakıf üniversitelerinin yükseköğretimdeki payının artırılması için teşvik edici mekanizmalar oluşturulacak ve ilgili mevzuat özel üniversite kurulmasına olanak sağlayacak şekilde değiştirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 1. Başta koruyucu sağlık ve ana-çocuk sağlığı hizmetleri olmak üzere birinci basamak sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 1.1. İlk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim görenlere sağlıklı beslenme eğitimi verilecek ve risk grubunda görülen öğrenciler sağlık kuruluşlarında takip edilecektir. (İ)	Beslenmeye dayalı sorunların ülkemizde gittikçe artması ve birçok kronik hastalığa zemin oluşturması nedeniyle, sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgeler başta olmak üzere liselerde ve ilköğretim okullarında sağlıklı beslenme konusunda uzman kişilerce bilgilendirme eğitimi yapılacaktır. Ayrıca yapılacak tarama sonucunda zayıflık ve obezite saptananlar sağlık kuruluşlarında takip edilecektir.
Tedbir 1.2. Toplumun ağız ve diş sağlığının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlere ağırlık verilecektir. (İ)	Ağız ve diş sağlığının iyileştirilmesi amacıyla içme sularında flor konsantrasyonunun düşük olduğu tespit edilen illerde gerekli tedbirler alınacaktır. İlk ve orta öğretim kurumlarında öğrencilere ağız ve diş sağlığı konusunda eğitimler verilecek, ağız ve diş sağlığı taraması yapılacak ve sorunu olduğu tespit edilen öğrenciler sağlık kuruluşlarında takip edilecektir. Ayrıca kitle iletişim araçları vasıtasıyla halkın ağız ve diş sağlığı konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.
Tedbir 1.3. Bebek beslenmesinde anne sütü özendirilecektir. (İ)	Bebeklerin doğumdan hemen sonra emzirmeye başlanması için halkın bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. Doğum hizmeti veren hastanelerde ve birinci basamak sağlık kuruluşlarında anneleri emzirmeye yönlendirici uygulamaların yerleştirilmesi için personel eğitimi artırılacaktır. Ayrıca demir yetersizliği anemisinin önlenmesi hususundaki çalışmalara devam edilecektir. Bebek Dostu Hastane Programının tüm hastanelere yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
Tedbir 1.4 Çocuklara yönelik koruyucu sağlık programları geliştirilecektir. (İ)	Yürütülmekte olan programlar sürdürülecek ve halkın aşı konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır. Risk altında olan çocuklara çinko desteği sağlanacaktır.
Öncelik 3. İhtiyaç duyulan alanlarda sağlık personeli yetiştirilmesi sağlanacaktır. (İ)	
	Sağlık personelinin sürekli eğitim ile mesleki yeterlilikleri geliştirilecektir. Sağlık hizmetlerinin ekip çalışması özelliği dikkate alınarak, toplam sağlık personeli sayısının yeterli hale getirilmesine yönelik olarak eğitim kurumlarının ilgili bölümlerinin kapasitesi artırılacak ve gerekli idari düzenlemeler yapılacaktır. Öğrencilerin temel sağlık hizmetlerine yönelik becerilerini artıracak şekilde eğitim verilmesi amacıyla müfredat düzenlenecektir.
Öncelik 6. Sağlık hizmeti sunumunda hasta hakları ve hasta memnuniyeti esas alınacaktır.	
Tedbir 6.2 Hasta hakları konusunda toplumun bilinçlendirilmesi sağlanacaktır. (İ)	Toplum, hasta hakları konusunda kitle iletişim araçları ve okullarda sağlanacak eğitimler ile bilinçlendirilecektir. Sağlık hizmeti sunanların hasta haklarına ilişkin hizmet içi eğitim almaları sağlanacaktır.
Öncelik 6. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla toplumsal bilinç artırılacaktır. (İ)	
	Kadına yönelik şiddet konusunda çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı birimler arasında güçlü bir işbirliği ve iletişim ağı oluşturulacaktır. Kadınların ve erkeklerin eğitim, sağlık, siyasete aktif katılım ve istihdam alanlarındaki haklarına yönelik olarak bilinçlendirilmeleri sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öncelik 7. Düşük gelirli ailelerin çocukları ile özürlü çocukların ve özellikle kırsal kesimdeki kız çocuklarının eğitime erişimleri kolaylaştırılacaktır. (S)	Özürlü çocukların ve yoksul ailelerin çocuklarının ve özellikle kırsal kesimdeki kız çocukların, başta temel eğitim olmak üzere eğitime erişimlerini kolaylaştıracak projelerin yanı sıra ulaşım, giyim ve beslenme gibi imkânlar artırılabilecektir. Bu imkânların sağlanmasında sivil toplum ve özel sektör kuruluşlarının katılımı da bu konudaki sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesini sağlayacaktır.
Öncelik 9. Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi için en uygun ortam olan aileye yönelik eğitici programlar yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Aile kurumunun ve çocuğun ailede bakımının önemine yönelik olarak toplumun tüm kesimleri için bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.
Öncelik 11. Özürliülerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik, sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özel eğitim imkânları ve çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği korumalı işyerleri geliştirilecektir.	Özürliülerin okula başlamadan önce eğitim alması gereken yer konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Rehberlik ve danışmanlık hizmetinin sonucunda özürliü çocuk genel eğitim sisteminde yer alabilecek durumda ise kaynaştırılacak, eğer bu mümkün değilse özel eğitim kurumlarına yönlendirilecektir.
Tedbir 11.2. Özürliülere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği korumalı işyerleri geliştirilecek ve özürliüler için kolay erişilebilir mesleki eğitim ve danışmanlık sağlanacaktır. Özürliülerin öncelikle normal işyerlerinde, bunun mümkün olamaması durumunda ise korumalı işyerlerinde çalıştırılmaları sağlanacaktır. Öncelikle pilot işyerlerinde korumalı işyerleri geliştirilecek ve bu uygulamanın işverenlere tanıtımı Özürliüler İdaresi Başkanlığı tarafından sağlanacaktır. Ayrıca tanımlı meslek grupları ile mevcut özür türleri eşleştirilerek, hangi özür grubunun hangi meslekleri yapabileceği tespit edilecektir.
Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması	
Öncelik 6. Sosyal hizmet ve yardımlar alanında nitelikli personel eksikliği giderilecek ve mevcut personelin niteliği artırılacaktır. (S)	Sosyal hizmet ve yardımlar alanında hizmet veren personelin sayısı yetersizdir. Sosyal hizmet uzmanı yetiştiren okul sayısı ve kontenjanlar artırılacaktır. Ayrıca sosyal hizmet ve yardımlar alanında çalışan personelin meslek içi eğitime tabi tutulması sağlanacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	
Öncelik 1. Yurt içi ve yurt dışı kültür mirasımızın envanterinin çıkarılması, bu mirasın korunması ve restorasyonuna yönelik çalışmalar planlı bir şekilde sürdürülecek, bu konuda eğitim yoluyla kamuoyu bilincinin artırılması sağlanacaktır.	Kültürel mirasımıza yönelik olarak bireylerin genç yaşta bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.
Tedbir 1.2. Kültürel mirasımıza yönelik bilincin geliştirilmesi amacıyla ilk ve ortaöğretim düzeyinde programlar geliştirilecektir. (S)	

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öncelik 2. Toplumun her kesiminin kültürel faaliyetlere kolay erişimi ve eşit yararlanması amacıyla gerekli tedbirler alınacaktır. (İ)	Eğitimsizlik veya bilgi eksikliği sonucu ortaya çıkan, kültür değerlerimizin tanınmaması ve buna bağlı olarak toplumumuzda kendisini gösteren kültürel yabancılaşmayı giderici önlemler alınacaktır. Kültürel altyapının geliştirilmesine yönelik faaliyetler planlanan sürede tamamlanacaktır. Kullanıcılarla etkileşime imkân veren Türkiye Kültür Portalı oluşturulacak ve kültür alanında sponsorluk uygulamasının yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması için çalışmalar yapılacaktır.
Öncelik 8. Türkçenin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. (İ)	Yazılı ve görsel basında ve ticari alanda yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin kullanımının özendirilmesine çalışılacaktır. Türkçenin geliştirilmesi için araştırma çalışmaları sürdürülecektir. Öncelikle bilim, eğitim, öğretim ve yayın kuruluşlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır.
Öncelik 10. Toplumsal dayanışmanın artırılması amacıyla hoşgörü ve toplumsal diyalogu geliştirici politikalara öncelik verilecektir. (İ)	Yazılı ve görsel basında hoşgörü ve diyalog kültürüne yönelik çalışmalar teşvik edilecektir. Okullarda ortaklık kültürü ve ekip çalışması anlayışına önem verilecektir. Ortaklık kültürü ve ekip çalışması anlayışının çocuk ve genç yaşta yerleştirilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 11. Gençlerin aileleriyle ve toplumla iletişimlerini daha sağlıklı hale getirecek, özgüvenlerini geliştirecek, yaşadıkları topluma aidiyet duyguları ve duyarlılıklarını ve karar alma süreçlerine katılımlarını artıracak tedbirler alınacaktır.	Dar gelirli gençlerin sosyal katılıma yönelik faaliyetlerden daha fazla yararlanmaları sağlanacak ve mevcut faaliyetlerin niteliği ve çekiciliği artırılarak faaliyet sayısı çeşitlendirilecektir. Daha çok kişinin bu faaliyetlerden istifade edebilmesi için GSGM ve yerel yönetimler arasındaki işbirliği artırılacaktır.
Tedbir 11.1 Gençlerin sosyal katılımlarını artırmayı amaçlayan çalışmalar geliştirilecek ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Zararlı alışkanlıklara yönelimin önlenmesiyle ilgili bilgilendirmeler, görsel ve yazılı yayımlar yapılacak ve serbest zamanların faydalı bir şekilde değerlendirilmesine yönelik gençlerin ve ailelerin bilinçlendirilmesi çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 11.2 Gençlerin zararlı alışkanlıklara ve suça yönelmelerini engellemeye yönelik faaliyetler artırılabilecektir. (S)	Karar alma süreçlerine katılımında başta AB ülkeleri olmak üzere iyi örnekler incelenerek Türkiye için bir değerlendirme yapılacak ve uygun mekanizmalar seçilecektir.
Tedbir 11.4 Gençlerin karar alma süreçlerine katılımlarına yönelik uygun mekanizmalar geliştirilecektir. (İ)	
BÖLGESEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI	
Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyellere Dayalı Gelişmenin Sağlanması	
Öncelik 1. Uygun bölgelerde iş gücü piyasası analizleri yapılarak, insan kaynakları ihtiyacı ve KOBİ politikalarıyla tutarlı biçimde, iş gücü niteliğini, girişimciliği geliştirici ve kümelenmeyi destekleyici uygulamalar kapsamında istihdam edilebilirlik artırılacaktır.	Söz konusu bölgelerde öncü sektörlerin ve bu sektörlerin iş gücü ihtiyaçlarının ve niteliklerinin tespiti yapılacaktır.
Tedbir 1.2. Cazibe merkezi olarak seçilecek yerleşmelerde yerel ekonomilerin iş gücü ihtiyaçlarını tespiti yönelik analizler yapılacaktır. (İ)	Belirlenen ihtiyaca uygun eğitim verilerek istihdam artışı ve ekonomik gelişme sağlanacaktır. Yereldeki mevcut ve potansiyel girişimcilerin tespit edilmesi ve bunların yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman ve örgütlenme gibi konularda yetiştirilmesi hedeflenmektedir.
Tedbir 1.3. Yapılacak iş gücü analizleri sonucunda ortaya çıkacak insan gücü talebine yönelik özel iş gücü ve girişimcilik eğitimleri verilecek; kümelenmelerin altyapısı desteklenecektir. (İ)	

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması	
Öncelik 2: Kırsal kesimde işsizliğin azaltılması ve iş gücünün yöresinde istihdamının teşvik edilmesine yönelik olarak, istihdam imkânlarının geliştirilmesi ve gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi kapsamında bilgi ve iletişim teknolojileri de (e-ticaret) kullanılarak alternatif ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi konusundaki özel uygulamalar desteklenecektir.	
Tedbir 2.1. Kırsal yerleşimlerde tarım dışı ekonomik faaliyetler belirlenecek ve bu faaliyetlerin gerektirdiği iş gücü niteliklerine uygun mesleki eğitimler yöresinde verilecektir. (İ)	Tarımda istihdamının çözülmesi ile önemli miktarda tarım dışına çıkan iş gücünün, yöresinde belirlenecek tarım dışı ekonomik faaliyetlerin gerektirdiği nitelikleri kazandırmak üzere mesleki eğitimler verilecektir.

2.3.13.2008 Yılı Programı

2008 Yılı Programı, 18.10.2007 tarihli 26674 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Dokuzuncu Kalkınma Planı çerçevesinde hazırlanan Programda, Türkiye’nin demografik yapısı itibarıyla, orta vadede sürekli olarak artan çalışma çağı nüfusuna istihdam yaratabilmesi ve bilgi toplumuna dönüşebilmesi için önünde ciddi fırsatlar bulunduğu vurgulanmıştır. Kısa ve orta vadede değişen ekonominin gereklerine uygun iş gücü ihtiyacını karşılayacak gençlerin mesleki becerilerinin artırılması ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlardan yararlanılması, hem insan kaynağının geliştirilmesini hem de bilgi toplumuna dönüşümde önemli katkısı olacağı vurgulanmıştır.

Programda ele alınan bir diğer önemli sorun istihdam ile eğitim arasındaki ilişkinin yeterince iyi kurulamamasıdır. İstihdam ve eğitim arasındaki uyumsuzluk ve mesleki eğitimin iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda verilememesi sonucunda insan gücü niteliği ile iş gücü piyasasının talebi arasında dengesizliklerin ortaya çıktığı tespitinde bulunulmuştur. Bu sorunlar, mesleki eğitimin iş gücü piyasasının talepleri doğrultusunda biçimlendirilmesini ve ulusal mesleki yeterlilikler sisteminin oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda Program döneminde eğitimin iş gücü talebine olan duyarlılığının artırılması amacıyla hazırlanacak olan hayat boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak, ekonominin talep ettiği alanlarda insan gücü yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

2006-2007 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 24, ilköğretimde yüzde 96,4, genel ve mesleki-technik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 86,6, yükseköğretimde ise yüzde 46 şeklindedir. 2008 yılında eğitim sürecinin temel araçlarından biri olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenci, öğretmen ve eğitimciler tarafından etkin kullanımı hedeflenmektedir. Bu kapsamda örgün ve yaygın eğitim verilen kurumlarda bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı tamamlanarak öğrencilere bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma yetkinliğinin kazandırılması amaçlanmıştır. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojileri destekli müfredatın geliştirileceği, bireylerin e-Öğrenme yoluyla kendilerini geliştirmeleri ve hayat boyu öğrenime devam etmeleri destekleneceği belirtilmiştir. 2008 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında ‘Rekabet Gücünün Artırılması’, ‘İstihdamın Artırılması’, ‘Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi’, ‘Bölgesel Gelişimin Sağlanması’ başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tedbir maddesi sayısı 147’dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tedbir maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tedbir maddeleri Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26. 2008 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	
Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi	
Öncelik 6. Bilim, araştırma, teknoloji ve yenilik alanlarında toplumsal farkındalık artırılacaktır. (İ)	
	Bilim merkezi ve müzeleri kurulması çalışmaları devam ettirilecek, yazılı ve görsel basın aracılığı ile toplumsal farkındalık artırılacak, yarışma, burs ve bilim şenlikleriyle gençler ve çocuklar teşvik edilecektir. Ayrıca müfredatta yenilik kültürünü ve farkındalığını artırıcı programlara yer verilecektir.
Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	
Sanayi	
Öncelik 5. KOBİ’lerin ve girişimcilerin rekabet gücünü artırmak üzere, verimliliğin artırılması, iş kurma ve geliştirme faaliyetleri desteklenecektir.	
Tedbir 5.1. İller düzeyinde verimlilik artırma projeleri ülke sathında yaygınlaştırılacaktır. (İ)	2008 yılında Ankara, Amasya, Konya, Sivas illerinde Verimlilik Arttırma Projesi uygulaması gerçekleştirilecektir.
Tedbir 5.4. Tasarım Konseyi kurulacaktır. (İ)	Ülkemiz ekonomisi ve sanayinin rekabet gücünü artırmak için ilgili sektörlerle yakın işbirliği içinde tasarım politikaları ve programları uygulayacak, bu alanda eğitim politikaları oluşturacak bir Tasarım Konseyi kurulması için Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılacaktır.
Turizm	
Öncelik 2: Sektörle ilgili tüm yatırımlar, doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alınacaktır.	
Tedbir 2.4. Turizm Sektörü hizmetlerinde niteliğin yükseltilmesi sağlanacaktır. (İ)	Hizmet kalitesini artırmak için, mesleki eğitimde standardizasyonu, değerlendirmenin devlet ve sektör tarafından ortaklaşa yapılmasını, uluslararası kriterlere göre verimlilik ve iş kalitesinin gelişmesini ve istihdam için gerekli olan beceri düzeyinin belirlenmesini sağlamak üzere, turizm personelinin belgelendirilmesi (sertifikasyon) için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	
Öncelik 2. Sektörde istihdam edilen iş gücü kalitesi artırılacaktır.	
Tedbir 2.1. Sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda iş gücü artıracak eğitim programlarının geliştirilmesine devam edilecektir. (İ)	Sektörde hızla gelişen teknolojiye ayak uyduracak nitelikli insan gücü eksikliğini karşılayacak ve Ekim 2006’da yürürlüğe giren 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu’nun yeterlilik belirlemelerine uygun öğretim ve eğitim müfredatı özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katkısı alınarak hazırlanmasına devam edilecektir. Ayrıca ilgili kamu personeline uygulanmak üzere proje yönetimi, sözleşme yönetimi, uyumsuzlukların giderilmesi vb. konularda eğitim programları hazırlanacaktır.
Tedbir 2.2. Sektörde mesleki yetkinlik ölçme, değerlendirme ve belgelendirme sistemi kurulmasına devam edilecektir. (İ)	Mevcut nitelikli insan gücünün belgelendirilmesi sektörün öncelikli ihtiyacı olması nedeniyle 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu’nun uygulanması için gerekli düzenlemeler en kısa sürede tamamlanarak uygulamaya başlanacaktır.
İSTİHDAMIN ARTIRILMASI	
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	
Öncelik 1. İşgücü piyasası etkinleştirilecektir.	
Tedbir 1.3. İşletmelerin ve çalışanların değişime uyum sağlama kapasiteleri artırılabilecektir. (İ)	İşletmelerin iş gücü piyasasındaki değişime uyum sağlama kapasiteleri; iş örgütlerinin modernleştirilmesi ve işletmelerde uyumun desteklenmesi; çalışanlarda ise, yeni koşulların gerektirdiği bilgi ve becerilerin kazandırılması yoluyla sağlanacaktır. Bu alanda AB kaynakları (IPA Fonları) etkin biçimde kullanılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	
Öncelik 1: İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile istihdam arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.	
Tedbir 1.1. Mesleki eğitimde piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikteki insan gücünü yetiştirmek için kurulan modüler sistem güçlendirilecektir. (S)	Etkin bir iş gücü piyasası analiz ve tahmin sistemi ile ihtiyaç duyulan beceriler tespit edilerek, bu yönde modüler programlar hazırlanacak ve güncellenecektir. Uygulanmakta olan modüler sistemde öğretmenlerin yeterlilikleri artırılacak ve modül geliştirilmesi yönündeki sorunlar tespit edilerek gerekli önlemler alınacaktır.
Tedbir 1.2. İl İstihdam Kurulları ile İl Mesleki Eğitim Kurulları birleştirilerek karar alma organı haline getirilecektir. (İ)	Mesleki eğitim programlarının ve içeriklerinin belirlenmesinde işletmelerin aktif katılımı sağlanacaktır. Merkezi ve yerel düzeyde, işletmelerin mesleki eğitim sistemi içerisine alınması ile eğitim istihdam arasındaki ilişki güçlenecek, işverenler istedikleri nitelikteki iş gücünü kolayca temin edebileceklerdir. İstihdam ve mesleki eğitim politikalarının yerel düzeyde belirlendiği bu iki kurulun birleştirilmesi, karar alma organına dönüştürülmesi ve etkin çalışmasının sağlanması, eğitim-istihdam ilişkisini güçlendirecektir. Bu amaçla, 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılacak ve yapılacaktır.
Tedbir 1.3 Meslek yüksekokulları (MYO) ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulacak; sanayi ile işbirliği içinde uygulamalı eğitim yapmaları sağlanacaktır. (S)	MYO ve Meslek Liselerinin öğrencilerinin sanayide uygulama ve staj yapma imkânları geliştirilecektir. MYO'lar ile organize sanayi bölgeleri arasında etkin bir işbirliği İl İstihdam ve İl Mesleki Eğitim Kurulları koordinasyonu ile sağlanacaktır. MYO'lar meslek liselerinin müfredatlarını tekrar eder konumdan çıkarılarak, aralarında program bütünlüğü sağlanacaktır. Faal olmayan MYO'lar kapatılacak; öğrenci sayısı az ve programları yerel ihtiyaçları karşılamakta uzak olan MYO'lar coğrafi yakınlıkları dikkate alınarak diğer MYO'larla birleştirilecektir.
Tedbir 1.4. Hayat boyu eğitim stratejisi hazırlanacaktır. (S)	AB'ye uyum sürecinde hazırlanan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır. Söz konusu Belge ile uyumlu olarak Hayat Boyu Öğrenme Koordinasyon Kanunu Tasarısı TBMM'ye sunulacaktır.
Öncelik 2. İnsan kaynağının niteliğini geliştirmek amacıyla bilgi teknolojileri etkin kullanılacaktır. (S)	
	İnsan kaynağının niteliğinin geliştirilmesinde e-öğrenme yönteminin etkin kullanımı sağlanacak ve bilgi teknolojilerine erişim yaygınlaştırılacaktır. Bilgi teknolojileri ile ilgili eğitim müfredatı geliştirilecektir.
Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi	
Öncelik 1. Aktif İşgücü Programları etkin olarak uygulanacak ve yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 1.2. Tarım sektöründen açığa çıkan iş gücünün nitelik ve beceri düzeyi yükseltilecektir. (İ)	Tarım sektöründen hızlı bir biçimde ayrılan iş gücünün diğer sektörlerde istihdam edilebilmesi için iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda nitelik ve becerilerle donatılması gerekmektedir. Bu bağlamda, tarım sektöründen ayrılan iş gücüne aktif iş gücü politikalarının uygulanmasına önem verilecektir.
Tedbir 1.3. İstihdam garantili mesleki eğitim programları yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Yapılacak işle ilgili temel iş bilgisi ve becerilerini içeren teorik ve pratik bilgilerin işbaşında bir arada verildiği, iş standartlarını ve kaliteyi ön planda tutan, işsiz için kalıcı bir iş, işveren için de yetişmiş çalışan bulma fırsatı sunan istihdam garantili eğitim programlarının sayısı artırılacaktır. Başta yeni kurulmakta olan ve ek yatırım yapanlar olmak üzere, işletmeler bilgilendirilerek istihdam garantili programların yaygınlaşması sağlanacaktır.
Öncelik 2. Aktif iş gücü politikalarının uygulanmasına yönelik kaynaklar artırılacaktır.	
Tedbir 2.1. Aktif İşgücü programlarına ilave kaynak aktarılacaktır. (İ)	İşsizlere verilen iş gücü uyum hizmetlerinin yaygınlaştırılması için ilave kaynaklar sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 4. İstihdam yaratmayı amaçlayan mikro ölçekteki projeler desteklenecektir.	
Tedbir 4.1. Yerel ve Sektörel İstihdamı Teşvik Programı oluşturulacaktır. (İ)	Yerel ve sektörel düzeyde ortaya çıkan istihdam sorunlarının ilgili tüm tarafların ortaklığıyla çözümünü teşvik etmek amacıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde, AB Katılım Öncesi Fonlarının uygulama mekanizması da örnek alınarak, Yerel ve Sektörel İstihdamı Teşvik Programı oluşturulacak, bu kapsamda istihdamı artırmayı, eğitim ile iş gücü piyasası ilişkisini güçlendirmeyi hedefleyen çok ortaklı küçük ölçekli projeler desteklenecektir.
BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ	
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	
Öncelik 1. Eğitimde kalite, rekabet ve verimliliği arttırmaya yönelik olarak idari yapı yeniden düzenlenecektir.	
Tedbir 1.1. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) yeniden yapılandırılacaktır. (S)	MEB merkez teşkilatı politika belirleyen, araştırma ve planlama yapan, rehberlik eden, pilot uygulamalara öncülük eden ve denetleyen kurumsal bir yapıya kavuşturulacaktır. Talim Terbiye Kurulunun icrai görevlerinden arındırılarak asli görevlerine odaklanmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gözden geçirilerek bakanlık birimleri azaltılacak ve yeniden yapılandırılacaktır.
Tedbir 1.2. Ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilecektir. (S)	Okul türleri azaltılacak, aynı okul çatısı altında çeşitli programlar uygulanmasına imkân veren bir yapı kurulacaktır. Söz konusu değişiklik için 3797 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacaktır.
Tedbir 1.3. Eğitimdeki gelişmelerin izlenmesi ve politikaların oluşturulması amacıyla veri toplama, gösterge tanımlama ve değerlendirme sistemi geliştirilecektir. (S)	Eğitim harcamaları başta olmak üzere eğitim istatistikleri EUROSTAT ile uyumlu hale getirilecek ve eksik olan istatistikler üretileneyecektir. Eğitim alanında niceliksel ve niteliksel gelişmeler izlenecek ve bu gelişmeler ışığında politika oluşturmaya yönelik kapsamlı analizler yapılacaktır.
Tedbir 1.4. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) yeniden yapılandırılacaktır. (S)	YÖK standart belirleme, koordinasyon, uzun dönemli planlama ve denetimden sorumlu bir kuruluşa dönüştürülecektir. Öngörülen yeni görevleri yerine getirmek üzere mevcut kurumsal kapasite, uzmanlığı esas alacak şekilde güçlendirilecek, Üniversiteler Arası Kurul en üst akademik organ haline getirilecektir. Bu amaçla, 2547, 2809, 2914 sayılı kanunlar ile ilgili diğer mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 1.5. Üniversiteler yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Üniversiteler idari ve mali açıdan özerk ve hesap verebilir bir yapıya kavuşturulacaktır. Performans esaslı bütçeleme ilkesi çerçevesinde üniversitelere ilk aşamada mali esneklik sağlanacak, ikinci aşamada ise mali özerkliğin sağlanması için mevzuat değişikliği yapılacaktır. Öğretim üyeliği mesleğinin daha cazip hale getirilmesi için araştırma görevlilerinden başlamak üzere özlük hakları iyileştirilecektir. Üniversite yönetiminde merkeziyetçi yapının getirdiği sorunların giderilmesi amacıyla "mütevelli heyeti" temelli bir yönetim yapısına geçilecektir. Bu heyet; üniversite sanayi işbirliğinin geliştirilmesini, üniversitelerin yerel kalkınmaya katkılarının artırılmasını, toplumla bütünleşmesini ve öğrencilerin yönetime oy hakkı ile aktif katılımını sağlayacak şekilde oluşturulacaktır. Mevcut beşeri, fiziki ve mali kaynakları dikkate alınmak suretiyle, üniversitelerin araştırma ve öğretim üniversitelerine dönüştürülerek farklılaşmaları sağlanacaktır. Araştırma altyapısı yeterli olan üniversitelerin araştırmaya ve lisansüstü eğitime ağırlık vermeleri, diğer üniversitelerin ise daha çok ön lisans ve lisans eğitimine yoğunlaşmaları sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 2. Ortaöğretimde eğitim müfredatı	gözden geçirilerek gerekli güncellemeler Yapılacaktır.
Tedbir 2.1. İlk ve ortaöğretimde yenilenen müfredatlara ilişkin olarak hizmetçi eğitim faaliyetleri artırılacak ve eğitim fakültelerinin programları güncellenecektir. (S)	Yenilenen müfredatlara ilişkin olarak hizmetçi eğitim alan öğretmen sayısı artırılacaktır. Eğitim fakültelerinin programları yenilenen müfredatlara uygun olarak MEB ile işbirliği içinde oluşturulacak komisyon tarafından güncellenecektir. Ortaöğretimde yenilenen mesleki eğitim programları ve modülleri konusunda meslek lisesi öğretmenlerine hizmetçi eğitim verilecektir. Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu hizmetçi eğitim konuları eğitim fakülteleri ile işbirliği içinde belirlenecektir.
Tedbir 2.2. Ortaöğretim müfredatı yenileme çalışmaları tamamlanacaktır. (S)	Ortaöğretim Projesi kapsamında genel ortaöğretimde 5 alan dersi, mesleki eğitimde 18 alan dersinin müfredat çalışmaları tamamlanacaktır. Meslek liseleri müfredatı kapsamındaki modüller, ortaöğretim kitaplarında olduğu gibi ücretsiz dağıtılacaktır.
Öncelik 3. Eğitimde etkin bir yönlendirme sistemi kurulacaktır.	
Tedbir 3.1. İlköğretim ve Ortaöğretim düzeyinde rehberlik uygulaması etkin hale getirilecek ve mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. (S)	İlköğretimin özellikle 6-8. Sınıflarında meslekleri uygulamada tanıtmaya yönelik bir rehberlik ve yönlendirme sistemi kurularak, yatkın olan öğrencilerin mesleki eğitime devam etmeleri teşvik edilecektir. Rehber öğretmen açığının kapatılması için YÖK ile işbirliği içerisinde üniversitelerin rehber öğretmen yetiştirmeye yönelik öğrenci kontenjanları artırılacak ve mezunların istihdam edilmeleri sağlanacaktır. Türkiye genelinde üniversiteler ile işbirliği içerisinde belirlenecek toplam 500 özel eğitim formatör adayı yetiştirilecektir.
Öncelik 4. Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ihtiyacı karşılanacak, fiziki altyapı geliştirilecektir.	
Tedbir 4.1. Derslik başına düşen öğrenci sayısı azaltılacaktır. (S)	Büyük şehirlerde iş merkezleri ve fabrikalar arasında sıkışmış olup emlak açısından değerli okulların satılarak, elde edilen gelirin yeni okul yapılmasında kullanılmasını sağlayacak mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. İlköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 50'nin üzerinde olan illerden başlanarak bu iller ülke ortalamasına yaklaştırılacaktır. Ayrıca söz konusu illerin kent merkezlerinde derslik başına öğrenci sayısının 60'ın üzerine çıktığı düşünüldükçe il merkezlerine özel önem verilecektir.
Tedbir 4.2. Okul öncesi eğitim çeşitlendirilecek ve toplumsal farkındalık artırılacaktır. (S)	Okul öncesi eğitimde ikili eğitim ile gezici okul ve yaz anaokulu gibi uygulamalar yaygınlaştırılacak, yaygın eğitim imkânlarından faydalanılacaktır. Toplumsal farkındalığın artırılması için yazılı ve görsel iletişim araçları kullanılacaktır.
Öncelik 6. Eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacak ve etkin hale getirilecektir.	
Tedbir 6.1. Örgün ve yaygın eğitim bilgi ve iletişim teknolojileri ile desteklenecek ve gerekli altyapı tamamlanacaktır. (S)	BT laboratuvarlarının planlanan tüm okullarda kurulumu hızla tamamlanacak ve bu laboratuvarlarda çoklu ortam kütüphaneleri oluşturularak güncelliği sağlanacaktır. Öğrencilere laboratuvarlarda temel BİT eğitimi verilecek ve kütüphaneden yararlanmaları sağlanacaktır. Ayrıca BT laboratuvarları belirli saatler arasında vatandaşların da kullanımına açılacaktır. İlköğretimde öğrencilere BİT alanında kazandırılan eğitimin devamı ve tamamlayıcısı şeklinde, ortaöğretim BİT müfredatı güncellenecektir. BT sınıflarının tüm derslerde etkin olarak kullanılabilmesi için okullara güncel eğitim yazılımları sağlanacaktır. Öğrencilerin bireysel çalışmasına katkı sağlayan, ilgi ve yeteneklerine hitap eden çoklu ortam CD'leri ve eğitim yazılımları sisteme dâhil edilecek ve hazırlanan kitap setleri, interaktif kullanıma yönelik olarak elektronik ortamdan ulaşılabilecek e-kitaplara dönüştürülecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 7. Eğitimin her kademesinde erişimin önündeki engeller kaldırılacaktır.	
Tedbir 7.1. Dezavantajlı bireylerin eğitime erişimi artırılacaktır. (S)	Gelir yetersizliği ve cinsiyet ayrımcılığı sebepleriyle eğitimden uzak kalan dezavantajlı bireylerin burs, taşınmalı eğitim, şartlı nakit transferi gibi mekanizmalarla eğitime erişimi artırılacaktır. Özel eğitime erişimin artırılması için fiziki altyapı geliştirilecek, ailelerin bilinçlendirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla eğitsel ve görsel yayınlar yoluyla televizyonun daha etkin kullanımı sağlanacak, sivil toplum kuruluşları ile ortak kampanyalar gerçekleştirilecektir. Haydi Kızlar Okula Kampanyasına devam edilecektir.
Tedbir 7.2. Ortaöğretime ve üniversiteye yerleştirme sistemi fırsat eşitliğini de sağlayacak şekilde gözden geçirilecektir. (S)	Ortaöğretime ve üniversiteye giriş sistemi; öğrencileri programlar hakkında yeterli düzeyde bilgilendiren, etkin bir rehberlik ve yönlendirme sistemiyle ilgi ve yeteneklerini eğitim süresi boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu olacak ve okul dışı öğrenmeye ihtiyaç duymayacak bir yapıya kavuşturulacak; yükseköğretime giriş sınavının uygulanma biçimi ile ilgili yeni yöntemler geliştirilecektir. ÖSS'de tekrarlanan başvuruların azaltılması amacıyla üniversiteler ve programlar arasındaki geçişler ÖSS puanı esas alınmak kaydıyla esnek hale getirilecektir. Meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında ya da yakın alanlarda devam edecekleri lisans programlarında katsayı eşitsizliği giderilecektir.
Tedbir 7.3. İlköğretimde okul terkleri azaltılacaktır. (S)	9. sınıf öğretmenlerinin görüşü doğrultusunda okulu terk etmeye meyilli öğrenciler tespit edilip Okul Aile Birlikleri aracılığıyla nedene bağlı olarak maddi ve manevi destek sağlanacaktır. Okul terkinin azaltılması için terklerin fazla olduğu bölgelerde okul öncesi eğitime ağırlık verilecektir.
Öncelik 8. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir.	
Tedbir 8.1. Özel okulların yaygınlaştırılması teşvik edilecektir. (S)	Özel örgün eğitim veren kurumların teşvikine yönelik 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Okul yapımında kamu-özel işbirliği gibi değişik modellere başvurulacaktır. Özel sektörün okul açması için arsa tahsis vergi indirimi, sübvansiyon gibi teşvikler yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 8.2. Vakıf üniversitelerinin yükseköğretimdeki payı artırılacak, özel üniversite kurulmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. (S)	Vakıf üniversitelerine sağlanan teşvikler kapsamında arsa tahsis kolaylaştırılacak ve mali destekler artırılacaktır. Özel üniversite kurulmasına olanak sağlayacak gerekli mevzuat değişikliği yapılacaktır.
Tedbir 8.3. Öğrencilerin yükseköğretimin finansmanına daha fazla katılımı sağlanacak, maddi gücü yetersiz olan öğrenciler için etkin bir harç, burs ve kredi sistemi geliştirilecektir. (S)	Öğrencilerden alınan katkı paylarının yükseköğretimin finansmanındaki payı artırılacaktır. Finans sektörünün devlet güvenesi altında ekonomik gücü olmayan öğrencilere eğitim kredisi sağlamasına, kredilerin geri ödemesinin belli bir gelir seviyesine ulaşıldıktan sonra yapılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
Öncelik 9. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik uygulamalar artırılacaktır.	
Tedbir 9.1. Öğrencilere yönelik sosyal etkinlikler ve rehabilitasyon hizmetleri artırılacaktır. (S)	Yoğun göç alan yerler başta olmak üzere şiddete karışmış çocuklar tespit edilerek bu çocuklara rehabilitasyon hizmetleri sağlanacaktır. Öğrencilerin şiddet unsurlarından uzaklaştırılması için sanata, spora ve kültürel faaliyetlere katılımı artırılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 1. Başta koruyucu sağlık ve ana-çocuk sağlığı hizmetleri olmak üzere birinci basamak sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 1.1. Başta anne-çocuk sağlığı olmak üzere koruyucu sağlık programları çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Bebeklerin doğumdan hemen sonra emzirilmeye başlanması için halkın bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları Programı tüm sağlık kuruluşlarına yaygınlaştırılacaktır. Hâlihazırda devam eden “Yeni Doğan Tarama Programları”na işitme ve görme taramaları eklenerek yaygınlaştırılacaktır. Öncelikle okul çağı çocuklarına ilişkin olmak üzere sağlıklı beslenme, fiziksel aktivite ve obezitenin önlenmesine yönelik programlar hazırlanacak ve standartlara uygun olmayan katkı maddeleri ihtiva eden gıdaların okul kantinlerinde satışının önlenmesine ve bu gıda maddelerinin reklamlarının içeriğine yönelik hukuki düzenlemeler yapılacaktır. 2008 yılı sonunda ülke genelinde yüzde 95 bağışıklama oranına ulaşılacak, yüzde 90’ın altında aşılama oranı olan yerleşim yeri kalmaması sağlanacaktır. Aşılama kalite ve güvenliğinin sağlanması amacıyla tüm illerde aşı soğuk oda yapımları tamamlanmış olacaktır. Her il için nakillerde kullanılmak üzere aşı dağıtımına mahsus soğutuculu araçlar temin edilecektir. 49 ilde devam eden intiharın önlenmesi ve krize müdahale programı ülke geneline yaygınlaştırılacaktır. Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı hazırlanacaktır. Aile hekimliği illerinden başlamak üzere evde bakım hizmetleri için kontrol listeleri oluşturulacak, yerel yönetimler ve sosyal hizmetler il müdürlükleri ile pilot uygulama yürütülecektir.
Tedbir 1.3 Acil sağlık hizmetleri güçlendirilecektir. (İ)	Hizmet alımı yoluyla helikopter ve uçak ambulans temin edilecektir. Hâlihazırda 4 adet olan deniz ambulanslarının sayısı 10’a yükseltilecektir. İllerin kriz merkezleri ve 112 istasyonlarının iletişim altyapısı geliştirilerek koordinasyonları sağlanacak ve şişme çadır tipi mobil acil sağlık ünitesi sayısı 11’e yükseltilecektir. Vatandaşların ilkyardım konusunda becerilerinin artırılması amacıyla mevcut ilk yardım yönetmeliğinde gerekli düzenlemeler yapılacak ve eğitimler artırılabilecektir. 2011 yılına kadar toplumun en az yüzde 10’una ilk yardım eğitimi verilmiş olacaktır.
Tedbir 1.4 Alkol, tütün ve madde kullanımının azaltılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	“Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun”da tütün ürünlerinin paketlerinin üzerindeki sağlık uyarılarının kullanılmasına ve tütün ürünlerinin reklamı ve sponsorluğuna ilişkin gerekli değişiklikler yapılacaktır. Kapalı mekânlarda sigara kullanımının engellenmesine yönelik yaptırımlar etkinleştirilecektir. Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (AMATEM) sayısının ve niteliğinin artırılması, personel eğitimi, teşhis ve tedavi kılavuzlarının hazırlanması ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezlerinden veri toplama sisteminin geliştirilmesi sağlanacaktır. İstanbul, Gaziantep, Mersin, Kocaeli ve Konya’da AMATEM açılacaktır.
Öncelik 3. İhtiyaç duyulan alanlarda sağlık personeli yetiştirilmesi sağlanacaktır.	
Tedbir 3.2. Sağlık personelinin niteliği geliştirilecektir. (İ)	Sağlık personelinin sürekli eğitimi ile mesleki yeterlilikleri geliştirilecektir. Öğrencilerin temel sağlık hizmetlerine yönelik becerilerini artıracak şekilde eğitim verilmesi amacıyla müfredat düzenlenecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 6. Sağlık hizmeti sunumunda hasta hakları ve hasta memnuniyeti esas alınacaktır.	
Tedbir 6.1. Hekim seçme hakkı uygulaması yaygınlaştırılacak ve hasta hakları konusunda toplum bilinçlendirilecektir. (İ)	Hasta hakları ve hasta memnuniyeti kapsamında vatandaşların hizmet alacağı hekimi seçme hakkından yararlanabilmesi için gereken düzenlemeler tüm sağlık kuruluşlarına yaygınlaştırılacaktır. Toplum, hasta hakları konusunda kitle iletişim araçları ve okullarda sağlanacak eğitimlerle bilinçlendirilecektir. Sağlık hizmeti sunanların hasta haklarına ilişkin hizmet içi eğitim almaları sağlanacaktır.
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	
Öncelik 4. Zor koşullar altında yaşayan çocukların ile hükümlü çocukların durumlarını iyileştirecek ve çocuk işçiliğini önleyecek çalışmalar etkinleştirilecektir.	
Tedbir 4.1. Çocuk işçiliğini önleyecek çalışmalar etkinleştirilecektir. (İ)	Çocuk işçiliğinin önlenmesi hususunda ailelere yönelik bilinçlendirme, çalışan çocukların ailelerine mesleki eğitim gibi faaliyetlere devam edilecek, işverenlerin çocuk işçiliği konusundaki uygulamaları denetlenecektir.
Tedbir 4.2. Hüküm giymiş çocuk ve gençlere yönelik hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. (İ)	Hüküm giymiş çocukların ve gençlerin hükümlülük süresinde ıslahı ve topluma dönüşlerinde toplumla bütünleşmeleri için uygulanmakta olan programlar çeşitlendirilecek ve etkinleştirilecektir. Bu faaliyetlerin etkisinin değerlendirilebilmesi amacıyla bu çocuklara yönelik takip sistemi oluşturulacaktır. Çocuk mahkemelerinin sayısı ve personeli artırılacaktır.
Öncelik 6. Özürlülerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik, sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özel eğitim imkânları artırılacaktır.	
Tedbir 6.2. Özürlülere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Özürlülerin okula başlamadan önce eğitim alması gereken yer konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Rehberlik ve danışmanlık hizmetinin sonucunda özürlü çocuk genel eğitim sisteminde yer alabilecek durumda ise kaynaştırılacak, eğer bu mümkün değilse özel eğitim kurumlarına yönlendirilecektir.
Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması	
Öncelik 2. Sosyal hizmet ve yardımlar sistemi geliştirilecek, sistemden yararlanacak kişilerin belirlenmesi amacıyla ortak bir veri tabanı oluşturularak, nesnel ölçütlerle işleyen bir tespit mekanizması kurulacaktır.	
Tedbir 2.7. Sosyal hizmet ve yardımlar alanında nitelikli insan gücü eksikliği giderilecektir. (İ)	Sosyal hizmet uzmanı yetiştiren okul sayısı, kontenjanlar ve öğretim elemanı sayısı artırılacaktır.
Öncelik 3. Korunmaya muhtaç çocuklar için alternatif bakım modelleri desteklenecek ve kurumsal bakım hizmetleri iyileştirilecektir.	
Tedbir 3.2. Korunmaya muhtaç çocuklara hizmet veren toplu yaşanılan kuruluşlar yerine sevgi evi ve çocuk evleri modeli yaygınlaştırılacaktır. Duygusal, cinsel ve fiziksel istismara uğramış, madde bağımlısı, suça yönelen çocuklar için Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri açılacaktır. (İ)	Korunmaya muhtaç çocuklara hizmet veren kuruluşlar, çocukların gelişimine ve sosyal uyumuna katkıda bulunacak şekilde tasarlanacaktır. Duygusal, cinsel ve fiziksel istismara uğramış, madde bağımlısı, sokakta yaşayan, suça yönelen çocukların, rehabilite olmadan yetiştirme yurtlarına yerleştirilmesi burada kalan diğer çocuklar açısından önemli sorunlara yol açmaktadır. Bu nedenle bu çocuklara özellikle gündüzlü rehabilitasyon hizmeti sunan merkezlerin kurulması gerekmektedir.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	
Öncelik 1. Kültürel mirasımızın korunması, tanıtılması ve bu konuda kamuoyu bilincinin artırılması sağlanacaktır. (İ)	
	Yurt içindeki ve dışındaki tarihi eserlerimiz ile kültürel mirasımızın korunması sağlanacaktır. Kültürel mirasımıza yönelik bilincin geliştirilmesi amacıyla ilk ve ortaöğretim düzeyinde programlar geliştirilecektir. Yazma eserlerin restorasyonu yapılarak, tıpkıbasımı ve günümüz Türkçesine çevirisi yapılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 4. Türkçenin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. (İ)	
	Bilim, eğitim, öğretim ve yayın kuruluşlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. Yazılı ve görsel basında ve ticari alanda yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin kullanımının özendirilmesine çalışılacaktır. Türkçenin geliştirilmesi için araştırma çalışmaları sürdürülecektir.
Öncelik 5. Toplumsal dayanışmanın artırılması amacıyla hoşgörü ve toplumsal diyalogu geliştirici, sosyo-kültürel uyum sorunlarını giderici politikalara öncelik verilecektir.	
Tedbir 5.1 Kente göç eden insanların sosyokültürel ihtiyaçlarına yönelik tespitler yapılacak ve kente entegrasyonları sağlanacaktır. (İ)	Göç alan bölgelerdeki okullarda öğrencilerin uyum sorunları ile ilgili rehberlik hizmetleri iyileştirilecektir. Göç eden kesimin kente entegrasyonu sorunlarıyla ilgili olarak yerel yönetimlerin kapasitesi artırılacak ve bu husustaki sosyal araştırmalara öncelik verilecektir.
Öncelik 6. Gençlerin aileleriyle ve toplumla iletişimlerini daha sağlıklı hale getirecek, özgüvenlerini geliştirecek, topluma aidiyet duygusu ve duyarlılıklarını ve karar alma süreçlerine katılımlarını artıracak tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 6.2 Gençlerin karar alma süreçlerine katılımı artırılacaktır. (İ)	Karar alma süreçlerine katılımında başta AB ülkeleri olmak üzere iyi örnekler incelenerek Türkiye için bir değerlendirme yapılacaktır. Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin çeşitliliği katılımcıların önerileri alınarak artırılacak, İl Spor Merkezleri Projesine katılan sporcu sayısı 400 bine çıkarılacak ve Sporcu Eğitim Merkezlerinin daha fazla şehirde daha çok spor dalında hizmet vermesi sağlanacaktır. Gençlik Merkezleriyle ilgili örnek bir model oluşturulacaktır.
Tedbir 6.4 Çocukların ve gençlerin şiddete yönelmeleri önlenecek ve çocukların internet ortamında işlenen suçlara karşı korunması sağlanacaktır. (İ)	Çocukların ve gençlerin şiddete yönelmelerine neden olacak yayınlara ilişkin denetimler artırılacak ve mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. İnternet ortamında çocuklara karşı işlenen suçlara yönelik bilinçlendirme kampanyaları düzenlenecektir.
Öncelik 7. Toplumsal kalkınmada sivil toplum kuruluşlarının rolü artırılacaktır.	
Tedbir 7.2 Vakıfların toplumsal yardımlaşmanın artırılmasında ve günümüzde devletin üzerinde olan hizmetlerin yürütülmesinde daha etkin rol alması ve vakıflara vatandaş katılımı ve desteği sağlanacaktır. (İ)	Vakıflar ve STK'larla kamu arasında sosyal hizmetler, projeler ve politika oluşturma alanlarında ortaklıklar kurulacaktır. Vakıflar politika oluşum süreçleri hakkında bilgilendirilecektir. Vakıflara yapılan bağışlardan alınan vergi oranının düşürülmesi sağlanacaktır. Vakıf kültürünü tanıtıcı ve özendirici etkinlikler ve yayınlar yapılacaktır.
BÖLGESEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI	
Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyellere Dayalı Gelişimin Sağlanması	
Öncelik 2. Uygun bölgelerde iş gücü piyasası analizleri yapılarak, insan kaynakları ihtiyacı ve KOBİ politikaları tutarlı biçimde, iş gücü niteliğini, girişimciliği geliştirici ve kümelenmeyi destekleyici uygulamalar kapsamında istihdam edilebilirlik artırılacaktır.	
Tedbir 2.2. Yapılacak iş gücü analizleri sonucunda ortaya çıkacak insan gücü talebine yönelik özel iş gücü ve girişimcilik eğitimleri verilecek; kümelenmelerin altyapısı desteklenecektir. (İ)	Kümelenme eğilimi gösteren alanlardan başlamak üzere, belirlenen ihtiyaca uygun eğitim verilerek istihdam artışı ve ekonomik gelişme sağlanacaktır. Yereldeki mevcut ve potansiyel girişimcilerin tespit edilmesi ve bunların yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman ve örgütlenme gibi konularda yetiştirilmesi hedeflenmektedir.
Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması	
Öncelik 6. Doğal afet, kamulaştırma ve terör gibi zorunlu nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılan vatandaşlara, kendi istekleri doğrultusunda eski ve yeni yerleşim yerlerinde sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması için gerekli tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 6.3. Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi Güncelleştirilecektir. (İ)	Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi, yeni ihtiyaç ve talepler de dikkate alınarak güncelleştirilecektir. Ayrıca proje uygulamaları ile ilgili etkin bir arşiv ve raporlama sistemi kurulacaktır. Oluşturulan yazılım istemleri ile uygulamaya hız kazandırılırken, internet üzerinden vatandaşların dosyalarının aşamasını vatandaşlık numarası ile takip imkânı sağlanacaktır.

2.3.14.2009 Yılı Programı

2009 Yılı Programı, 18.10.2008 tarihli 27028 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda 2007-2008 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 29,9, ilköğretimde yüzde 104,5, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 87,5, yükseköğretimde ise yüzde 47,8 olduğu aktarılmıştır. Türkiye'de son yıllarda tüm eğitim kademelerindeki okullaşma oranında sağlanan gelişmelere rağmen, özellikle zorunlu eğitim kapsamı dışında kalan eğitim kademelerinde OECD ve AB ülke ortalamaları ile karşılaştırıldığında söz konusu oranların düşük düzeyde kaldığı ifade edilmiştir. İlköğretim çağına olup zorunlu temel eğitime dâhil olmayan her beş çocuktan dördünün kız olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda ilköğretimde ve ortaöğretimde okul terklerinin azaltılması için kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin ve ülke genelinde kız çocukların aleyhine olan durumun değiştirilmesine yönelik tedbirler alınacağı, ortaöğretime geçiş oranlarının ise yükseltileceği belirtilmiştir. Ayrıca ailelerin sosyo-ekonomik koşullarından kaynaklanan eşitsizliğin giderilmesinde önemli katkısı olan ve eğitimin ileri kademelerindeki başarıya olumlu etkisi bulunan okul öncesi eğitimin, bir bakım hizmeti olarak algılanması gibi yanlış kabullerin giderilmesi ve bu eğitime ilişkin farkındalığın artırılması gerektiği belirtilmiştir.

Ülkelerdeki eğitim kalitesini araştıran Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programının (PISA) 2006 araştırmasına göre, Türkiye'de bilgisayar başına düşen öğrenci sayısı 26 iken bu sayının OECD ülkeleri için 6 olduğu aktarılmıştır. Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde ihtiyaç duyulan teknolojik yetkinliklerin öğrencilere kazandırılması amacıyla örgün ve yaygın eğitimin bu teknolojilerle desteklenmesi, öğretmenlerin niteliklerinin artırılması ve okullarda bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik altyapının geliştirilmesi ihtiyacının devam ettiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte ilköğretimde tekli eğitime geçme yönündeki çalışmalara devam edilmesine rağmen, 2007-2008 öğretim dönemi itibarıyla tekli eğitimde okuyan öğrencilerin oranı yüzde 46,3 düzeyinde kalmıştır. İlköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 30'a yaklaşmakla birlikte özellikle göç alan büyük şehirler ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerde bu oranın yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin ülke genelindeki dengeli dağılımında ise sorunların devam ettiği, ülke genelinde ilköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 24 iken, Şanlıurfa'da 36 olduğu aktarılmıştır.

Programda ülkemizdeki 15-29 yaş arası gençlerden istihdamda ve eğitimde olmayanların oranı OECD ülkelerine göre oldukça yüksek olduğu aktarılmaktadır. Kadınlar için eğitim ve istihdam açısından aktif olmama durumunun erkeklere göre daha kalıcı olduğu görülmektedir. İlköğretimden ortaöğretime geçiş sisteminin öğrencilerin ilgi, beceri ve kabiliyetlerini dikkate almaktan uzak olması, ilköğretimde etkin bir yönlendirme sisteminin kurulamamış olması ve mesleki eğitim öğrencilerinin yükseköğretime geçişteki dezavantajlı durumu nedeniyle mesleki eğitimin ortaöğretim içindeki payının düşük kaldığı tespitinde bulunulmuştur. Bu kapsamda mesleki teknik eğitimin sorunlarının bir bütünlük içerisinde ele alınması ve uygulamaların koordineli yürütülebilmesi amacıyla MEB koordinatörlüğünde 2008-2012 yıllarını kapsayan Mesleki ve Teknik Eğitim Eylem Planı hazırlanmıştır. Eylem planı kapsamında ortaöğretim içerisinde mesleki ve teknik eğitime devam edenlerin payı 2012 yılı için yüzde 50 olarak hedeflenmiştir. 2009 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında 'Rekabet Gücünün Artırılması', 'İstihdamın Artırılması', 'Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi', 'Bölgesel Gelişimin Sağlanması' başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tedbirler yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tedbir maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tedbir maddeleri Tablo 27'de sunulmuştur.

Tablo 27. 2009 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	
Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi	
Öncelik 42. Araştırmacı insan gücü kaynağı nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir.	
Tedbir 81. Araştırmacı insan gücü kaynağı nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir. (İ)	Yürütülmekte olan araştırmacı insan gücü yetiştirme programları deneyimler ışığında iyileştirilecektir. Tamamlayıcı olarak araştırmacılığın özendirilmesi için ödül, burs ve teşvik mekanizmaları geliştirilecektir.
İSTİHDAMIN ARTIRILMASI	
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	
Öncelik 73. İşgücü piyasası etkinleştirilecektir.	
Tedbir 141. Güvenceli esneklik yaklaşımıyla iş gücü piyasasını daha esnek ve hareketli bir yapıya kavuşturacak, özellikle kadınların, gençlerin ve özür-lülerin istihdamını artıracak faaliyetler yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Esneklik uygulamalarını yaygınlaştırmak için işçi ve işverenlere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri artırılabilecektir.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	
Öncelik 74. İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki işbirliği güçlendirilecektir.	
Tedbir 144. Mesleki ve Teknik ortaöğretimde kurulan modüler sistem geliştirilecek ve yükseköğretimdeki mesleki ve teknik eğitim programları da bu yapıya uyumlu hale getirilecektir. (S)	- Yenilenen modüllere öğretmenlerin uyumunun sağlanması için çalışmalar artırılabilecektir. - Meslek Yüksek Okulları meslek liselerinin müfredatlarını tekrar eder konumdan çıkarılarak, aralarında program devamlılığı ve bütünlüğü sağlanacaktır.
Tedbir 145. Hayat Boyu Eğitim Stratejisi tamamlanacak ve uygulamaya başlanacaktır. (S)	- Hayat boyu öğrenme ilkesinin aktif hale gelmesi için okul öncesi-nden üniversite eğitimi sonuna kadar, etkili bir kariyer ve rehberlik sistemi kurulacaktır. - Altyapısı oluşturulan Mesleki, Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin oluşturulması kapsamında etkin bir hayat boyu mesleki yönelme mekanizması geliştirilecektir.
Tedbir 146. Ulusal mesleki yeterlilikler sistemine ilişkin ikincil mevzuat tamamlanacak ve öncelikli sektörlerde meslek standartları geliştirilecektir. (İ)	MEB ile etkin bir koordinasyon mekanizması kurularak, mesleki ve teknik eğitim programları geliştirilen meslek standartları ile uyumlu hale getirilecektir.
Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi	
Öncelik 75. Aktif iş gücü politikalarına tahsis edilen kaynakların etkin kullanımı sağlanacak ve bu politikalar yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 147. İşgücü piyasasına giriş ve istihdamda zorluklarla karşılaşan kesimler başta olmak üzere aktif iş gücü programları yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Gençler, kadınlar, uzun süreli işsizler, özür-lüler ve eski hükümlüler başta olmak üzere bireylere niteliklerine uygun becerilerin kazandırılması, iş bulmalarının ve iş kurmalarının kolaylaştırılması amacıyla bu kesimlere ihtiyaç, beklenti ve yeteneklerine uygun olarak yoğunlaştırılmış iş arama ve mesleki yönlendirme hizmetleri, teorik ve işbaşı eğitimleri bileşenlerinin bir arada verildiği aktif iş gücü programları yaygınlaştırılacaktır. Bu kapsamda özellikle istihdam garantili iş gücü eğitimlerine ve toplum yararına çalışma programlarına öncelik verilecektir.
Tedbir 148. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarından beklenen amaçlara ulaşıp ulaşılamadığı ve bu programlara yapılan harcamaların etkin olup olmadığı izlenecek, izleme ve değerlendirme sonuçlarına göre ihtiyaç duyulan önlemler alınacak ve gerektiğinde programlar yeniden tasarlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 149. Özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının iş gücü eğitimi vermesi özendirilecektir. (İ)	Özel sektörün iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan alanlarda iş gücü yetiştirilmesi özendirilecektir. Eğitim verilebilmesi için gerekli olan bürokratik işlemler basitleştirilecek ve eğitim sonunda verilen sertifikaların iş gücü piyasasında geçerli olması sağlanacaktır.
BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ	
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	
Öncelik 76. Eğitimde kalite, rekabet ve verimliliği artırmaya yönelik olarak idari yapı yeniden düzenlenecektir.	
Tedbir 151. Millî Eğitim Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatının yeniden yapılandırılması için kanun tasarısı hazırlanacaktır. (S)	MEB Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında merkez teşkilatının politika belirleyen, araştırma ve planlama yapan, rehberlik eden, pilot uygulamalarda öncü olan ve denetleyen bir kurumsal yapıya kavuşturulmasına ve ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir sistemin oluşturulmasına imkân verecek şekilde, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gözden geçirilerek geniş katılımlı bir süreçte kanun tasarısı hazırlanacaktır.
Tedbir 152. Yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır. (İ)	YÖK koordinasyonunda işbirliği yapılacak kuruluşlardan oluşan bir komisyon oluşturulacak ve YÖK'ün düzenleme, yönlendirme, koordinasyon, planlama ve denetimden sorumlu bir yapıya dönüştürülmesi ve kurumsal kapasitesinin uzmanlığı esas olacak şekilde geliştirilmesi, üniversitelerin idari ve mali açıdan özerk ve hesap verebilir hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Öncelik 77. Eğitimin tüm kademelerinde fiziki ve beşeri altyapı eksiklikleri giderilerek erişim ve kalite artırılacak, bölgesel farklar azaltılacaktır.	
Tedbir 154. Yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı, donanım ve öğretmen dağılımındaki farklılıkların azaltılmasına yönelik eylem planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık bir eylem planı hazırlanacaktır. Söz konusu eylem planı ile öncelikle eğitim göstergelerinde en kötü durumda olan 10 ilin ülke ortalamasına yakınsaması ve ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarının en düşük olduğu 10 ilde özellikle kız çocukları için pansiyon kapasitesinin artırılması amaçlanacaktır.
Tedbir 155. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir. (S)	Okul yapımında kamu-özel işbirliği gibi değişik modellere başvurulacaktır. Öğrencilerin yükseköğretimin finansmanına daha fazla katılımını sağlamak üzere katkı payları artırılabilecek ve maddi gücü yetersiz olan öğrenciler için sunulan burs ve kredi imkânları çeşitlendirilecektir. Finans sektörünün devlet güvencesi altında maddi gücü yetersiz öğrencilere eğitim kredisi sağlamasına yönelik bir model geliştirilecektir. YURTKUR'un sağladığı burs ve kredi miktarları artırılabilecek ve kredilerin geri ödeme süresi uzatılacaktır.
Tedbir 156. Eğitimde kaliteyi artırmak için yenilenen müfredatlar doğrultusunda eğitim ortamı ve öğretmen nitelikleri geliştirilecektir. (S)	Okullara, yenilenen müfredatlara uygun araç ve gereçler sağlanarak yeni öğrenme ortamları geliştirilecektir. Bilişim teknolojileri altyapısının etkin olarak kullanılabilmesi için yenilenmiş müfredatlara uygun güncel yazılımlar hazırlanacaktır. Yenilenen müfredatların etkin olarak uygulanması için öğretmenlerin yüz yüze ve etkin eğitilmelerini sağlayacak bir hizmet içi eğitim modeli geliştirilecektir.
Öncelik 78. Eğitimin tüm kademelerinde fırsat eşitsizliği azaltılacak, öğrencilerin kişisel gelişimlerine yönelik faaliyetler artırılabilecektir.	
Tedbir 158. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacaktır. (S)	Büyük bölümünü kırsal kesimdeki çocuklar ile kız çocukların oluşturduğu eğitim dışında kalanlar ve diploma almadan ayrılanların, e-okul veri tabanı ve Yetiştirici Eğitim Programı desteğiyle eğitime devam etmeleri sağlanacaktır.
Tedbir 159. Üniversiteye yerleştirmede fırsat eşitliği artırılabilecektir. (İ)	Mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının kendi alanlarında ya da yakın alanlarda devam edecekleri lisans programlarına yerleştirmedeki sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 160. İlk ve ortaöğretimdeki öğrencilere yönelik yönelme ve sosyal aktiviteler artırılacak ve etkinleştirilecektir. (S)	Kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla, ilk ve ortaöğretimdeki öğrencilerin kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımı artırılacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günlerinin düzenlenmesi etkinlikleri geliştirilecektir. Söz konusu yönlendirme ve sanatsal faaliyetlerin daha etkin hale getirilmesi için toplam haftalık ders saati içinde seçmeli ders saati oranı artırılacaktır.
Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 80. Sağlık hizmet sunumu güçlendirilecektir.	
Tedbir 165. Sağlık personelinin yurt genelinde dengeli dağılımına ilişkin çalışmalar yapılacaktır. (İ)	Personel açığı bulunan alanlarda sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumlarının kontenjanları artırılacaktır. Sağlık kuruluşlarının hedef nüfus, hizmet bölgesi, fiziki yapı ve hizmet sunum özelliklerini esas alan ve somut hedefleri içeren personel dağılım planı çalışması güncellenecektir.
Tedbir 168. Bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik koruyucu sağlık programları hazırlanacaktır. (İ)	Hastalık yükünün artması beklenen bulaşıcı olmayan hastalıklardan öncelikli olanların gelişimine neden olan risk faktörlerinin azaltılmasına yönelik yeni koruyucu sağlık programları hazırlanacaktır.
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	
Öncelik 84. Suça itilmiş çocukların durumlarını iyileştirecek çalışmalar etkinleştirilecektir.	
Tedbir 175. Suça itilmiş çocuk ve gençlere yönelik takip sistemi oluşturulacak ve çocuk mahkemelerinin sayısı ve personeli artırılacaktır. (İ)	Suça itilmiş çocuk ve gençlere yönelik hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. Suça itilmiş çocukların ve gençlerin hükümlülük sürecinde ıslahı ve topluma kazandırılmaları için uygulanmakta olan programlar çeşitlendirilecek ve etkinleştirilecektir. Bu faaliyetlerin etkisinin değerlendirilebilmesi amacıyla bu çocuklara yönelik takip sistemi oluşturulacaktır.
Öncelik 85. Özürlülere yönelik özel eğitim imkânları artırılacak ve evde bakım hizmetleri desteklenecektir.	
Tedbir 176. Özürlülere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Özürlülerin okula başlamadan önce eğitim alması gereken yer konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Özürlülere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir.
Öncelik 86. Ailenin bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve ekonomik olarak desteklenmesine yönelik çalışmalar etkinleştirilecektir.	
Tedbir 178. Yoğun göç, hızlı ve çarpık kentleşme sonucunda ortaya çıkan sosyokültürel uyum sorunlarını azaltmak amacıyla aile eğitim programları geliştirilecektir. (İ)	Aile kurumunun güçlendirilmesi amacıyla, ailenin eğitim ihtiyaçlarının analiz edilmesi ve aile eğitimi müfredatı geliştirme çalışmalarına öncelik verilecek, aile destek hizmet modelleri geliştirilecek ve eğitim programları materyalleri hazırlanacaktır. Hâlihazırda bu eğitimi veren kurumların akreditasyonuna yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması	
Öncelik 89. Korunmaya muhtaç çocuklar için alternatif bakım modelleri desteklenecek ve kurumsal bakım hizmetleri iyileştirilecektir.	
Tedbir 183. Korunmaya muhtaç çocuklardan ailesi yanında bakılanların sayısı artırılacaktır. (İ)	Korunmaya muhtaç çocukların aileleri, gelir düzeyini artırıcı projeler ve aynı-nakdi yardımlar yoluyla desteklenecektir. Ailesi yanında bakımı mümkün olmayan çocukların ise, öncelikle koruyucu aile yanında bakımı teşvik edilecektir. Ayrıca koruyucu aile hizmeti standardının yükseltilmesi amacıyla ilgili meslek elemanları ile koruyucu aileler için eğitim programları düzenlenecektir. Koruyucu aile hizmeti konusunda bilgilendirici ve tanıtıcı kampanyalar düzenlenecektir.
Tedbir 184. Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik sevgi evi ve çocuk evi modelleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Korunmaya muhtaç çocuklara hizmet veren kuruluşlar, çocukların gelişimine ve sosyal uyumuna katkıda bulunacak şekilde tasarlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 185. Çocuk koruma, bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile bakım ve sosyal rehabilitasyon merkezlerinin sayısı artırılacaktır. (İ)	Duygusal, cinsel ve fiziksel istismara uğramış, madde bağımlısı, sokakta yaşayan, suça itilmiş çocukların, rehabilite olmadan yetiştirme yurtlarına yerleştirilmesi burada kalan diğer çocuklar açısından önemli sorunlara yol açmaktadır. Bu nedenle bu çocuklara özellikle gündüzlü rehabilitasyon hizmeti sunan merkezlerin kurulması sağlanacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	
Öncelik 90. Kültürel mirasımızın korunması, tanıtılması ve geliştirilmesine önem verilecektir.	
Öncelik 90. Kültürel mirasımızın korunması, tanıtılması ve geliştirilmesine önem verilecektir. (İ)	Yurt içindeki ve dışındaki tarihi eserlerimiz ile kültürel mirasımızın korunması sağlanacaktır. Kültürel mirasımıza yönelik bilincin geliştirilmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı ile ortaklaşa gerçekleştirilecek bir proje kapsamında "Halk Kültürü" dersinin ilköğretim kurumlarında okutulması sağlanacaktır. Yazma eserlerin restorasyonu yapılarak, tıpkıbasımı ve günümüz Türkçesine çevirisi yapılacaktır. Süleymaniye ve Beyazıt Devlet Kütüphanelerindeki yazma eser koleksiyonlarının dijital ortama aktarılması tamamlanacaktır.
Tedbir 187. Türkçenin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımı artırılacaktır. (İ)	Bilim, eğitim, öğretim, yayın kuruluşlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. Yazılı ve görsel basında ve ticari alanda yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin kullanımının özendirilmesine çalışılacak, işyeri adlarındaki yabancılaşmaya karşı yasal düzenlemeler yapılacaktır. Türk işaret dilinin oluşturulması, sözlüğünün ve dil bilgisinin hazırlanması sağlanacaktır.
Öncelik 91. Toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanmasına yönelik tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 189. Gençlerin toplumla bütünleşmiş, özgüven sahibi, sağlıklı bireyler olarak yetişmelerini ve toplumsal hayata aktif katılımlarını sağlayacak tedbirler alınacaktır. (İ)	Başta AB olmak üzere, örnek ülke uygulamaları incelenip bir Ulusal Gençlik Stratejisi oluşturulacaktır. Gençlik Meclislerinin kurulması teşvik edilerek gençlerin karar alma süreçlerine katılımları sağlanacaktır. Gençlerin yaygınlaşan şiddet ve zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarını temin maksadıyla spor ve sanata yönlendirilmeleri sağlanacaktır. İnternet ortamında gençleri ve çocukları tehdit eden unsurların zararlarını en aza indirebilmek için gençlerin interneti ne amaçlarla kullandığına ilişkin araştırma yapılacaktır.
BÖLGESEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI	
Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması	
Öncelik 101. Doğal afet, kamulaştırma ve terör gibi zorunlu nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılan vatandaşlara, kendi istekleri doğrultusunda eski veya yeni yerleşim yerlerinde sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması için gerekli tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 204. Ülke içinde yerinden olmuş kişiler için ulusal eylem planı hazırlanacaktır. (İ)	Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi kapsamında yapılacak faaliyetlerin çerçevesinin belirlenmesi için, Birleşmiş Milletler tarafından konu ile ilgili olarak hazırlanmış olan ilkeler de dikkate alınarak, ülke içinde yerinden olmuş kişilere verilecek hizmetlere yönelik ulusal eylem planı ve fizibilite raporu hazırlanacaktır. Proje, rehabilitasyon kısmına önem verilerek, yeni ihtiyaç ve talepler de dikkate alınarak geliştirilecektir.

2.3.15.2010 Yılı Programı

2010 Yılı Programı, 17.10.2009 tarihli 27379 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda 2008-2009 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde yüzde 33,9, ilköğretimde yüzde 103,8, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 76,6, yükseköğretimde ise yüzde 54,2 olarak aktarılmıştır. Ayrıca 2008-2009 öğretim döneminde ilköğretim çağ nüfusunda olup da eğitim dışında kalan her beş çocuktan üçünün kız olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kapsamında ise, 32 pilot ilde başlatılan zorunlu eğitim uygulamasının ilerleyen dönemlerde diğer illeri de kapsayacak şekilde genişletilmesi için çalışmaların sürdürüldüğü belirtilmiştir.

PISA 2006 araştırmasına göre, Türkiye’deki öğrencilerin yaklaşık yarısı matematik becerisinde ve üçte biri de okuma becerisinde düşük düzeyde başarı gösterdiği; dolayısıyla öğrencilerin önemli bir kısmının temel becerilerinin yeterli düzeyde olmadığı tespitinde bulunulmuştur. Bu bağlamda; Program dönemi öncesinde başlamış olan çeşitli çalışma ve projeler mevcuttur. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi 2009 yılında kabul edilerek uygulamaya konulmuştur. Bununla birlikte mesleki ve teknik eğitimin bir bütünlük içinde ele alınması ve uygulamalarının yürütülebilmesi amacıyla 2008-2012 yıllarını kapsayan Mesleki Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesi hazırlanması çalışmalarına ise devam edildiği bildirilmiştir. Ortaöğretim düzeyindeki mesleki teknik eğitim programları yenilenmiş, söz konusu çalışmaların Meslek Yüksek Okullarına (MYO) yansıtılması amacıyla İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) kapsamında faaliyetlere devam edildiği belirtilmiştir. Diğer yandan yükseköğretime geçişteki katsayı uygulamasının kaldırılması sonucunda mesleki ve teknik eğitime olan talebin artarak devam etmesi, OECD ve AB ortalaması olan yüzde 50 oranına ulaşılması hedeflenmiştir. İlerleyen dönemde ise mesleki ve teknik ortaöğretimin iş gücü piyasası ile uyum düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalara daha fazla ağırlık verileceği vurgulanmıştır. 2010 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında ‘Rekabet Gücünün Artırılması’, ‘İstihdamın Artırılması’, ‘Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi’, ‘Bölgesel Gelişmenin Sağlanması’, ‘Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması’ başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tebirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tebdire sayısı 147’dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tebdire maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tebdire maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tebdire maddeleri Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28. 2010 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tebdireler

Öncelik/Tebdire	Yürütülecek Faaliyet/Proje
REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	
Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi	
Öncelik 43. Başta öncelikli teknoloji alanlarında olmak üzere, özel sektörün ihtiyaçları da dikkate alınarak, araştırmacı insan gücü nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir.	
Tebdire 95. Öğretim Üyesi Yetiştirme Programları etkinleştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Yeni kurulan üniversitelerle birlikte artan öğretim üyesi açığını karşılamaya yönelik olarak yurt içi ve yurt dışında yürütülmekte olan öğretim üyesi yetiştirme programları arasında uyum sağlanacak ve bunlar yaygınlaştırılacaktır.
Tebdire 96. Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışması özendirilecektir. (İ)	Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacılar için ülkemizi çekici kılmak üzere gerekli mali, hukuki ve idari düzenlemeler yapılacaktır.
Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	
Turizm	
Öncelik 64. Sektörle ilgili tüm yatırımlar, doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alınacaktır.	
Tebdire 145. Turizm sektöründe insan gücü niteliği yükseltilecektir. (İ)	Turizm personelinin belgelendirilmesi (sertifikasyon) için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Öncelik/Tebdire	Yürütülecek Faaliyet/Proje
İSTİHDAMIN ARTIRILMASI	
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	
Öncelik 71. İşgücü piyasası etkinleştirilecektir.	
Tebdire 159. Değişen piyasa koşullarını makro bakış açısıyla ele alan ulusal bir istihdam stratejisi ve eylem planı oluşturulacaktır. (İ)	Küresel krizin de etkisiyle değişen piyasa koşullarını göz önüne alan bütüncül bir istihdam stratejisi oluşturulacaktır. Ayrıca oluşturulan istihdam stratejisi doğrultusunda iş gücü piyasasının canlandırılması ve istihdamın artırılmasına yönelik eylem planı da hazırlanacaktır.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	
Öncelik 72. İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki işbirliği güçlendirilecektir.	
Tebdire 163. Mesleki ve teknik ortaöğretimde kurulan modüler sistem geliştirilecek ve yükseköğretimdeki mesleki ve teknik eğitim programları da bu yapıyla uyumlu hale getirilecektir. (S)	Yenilenen modüllere öğretmenlerin uyumunun sağlanmasına yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri artırılabilecektir. MYO’lar meslek liselerinin müfredatlarını tekrar eder konumdan çıkarılarak, aralarında program devamlılığı ve bütünlüğü sağlanacaktır.
Tebdire 164. Mesleki Eğitim ve Öğretim Stratejisi hazırlanacaktır. (S)	Mesleki eğitim ve öğretimde iş gücü talebine uyumun güçlendirilmesine, kalitenin artırılmasına, statünün geliştirilmesine, mali kaynakların çeşitlendirilmesine ve iş dünyasının yönetimde rol almasına odaklanan bir strateji ve eylem planı hazırlanacaktır. Mesleki, Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin oluşturulması kapsamında etkin bir hayat boyu mesleki yönlendirme mekanizması geliştirilecektir.
Tebdire 165. Ulusal mesleki yeterlilikler sisteminin güçlendirilmesi ve öncelikli sektörlerde meslek standartları geliştirilmesi çalışmalarına hız verilecektir. (İ)	Etkin bir koordinasyon mekanizması kurularak, mesleki ve teknik eğitim programları, geliştirilen meslek standartları ile uyumlu hale getirilecektir.
Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi	
Öncelik 73. Aktif iş gücü programları iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda yaygınlaştırılacak, etkinleştirilecek ve bu programların piyasa üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.	
Tebdire 166. Başta iş gücü piyasasına girişte zorlukla karşılaşanlar ve kriz nedeniyle işten çıkarılanlar olmak üzere bireylerin aktif iş gücü programlarına erişimleri artırılabilecektir. (İ)	Gençler, kadınlar, uzun süreli işsizler, özürsüzlüler, eski hükümlüler ve kriz nedeniyle işten çıkarılanlar başta olmak üzere, bireylere niteliklerine uygun becerilerin kazandırılması, iş bulmalarının ve iş kurmalarının kolaylaştırılması amacıyla bu kesimlere iş arama ve mesleki yönlendirme hizmetleri ile teorik ve işbaşı eğitimleri bileşenlerinin bir arada verildiği aktif iş gücü programları yaygınlaştırılacaktır.
Tebdire 167. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarının etkinliğini ve etkililiğini düzenli bir şekilde, program türü ve il bazında izlemeye imkân veren çalışmalar tamamlanacaktır. Uygulanacak olan aktif iş gücü programları söz konusu izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkate alınarak tasarlanacaktır.
Tebdire 168. İŞKUR’un uyguladığı iş gücü eğitimlerinde özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının payı artırılabilecektir. (İ)	İşgücü yetiştirme programlarında özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının payının artırılması özendirilecektir. Başta KOBİ’ler olmak üzere, söz konusu kuruluşlara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.
Tebdire 170. Kısa vadeli istihdam yaratmayı amaçlayan programlar yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Özellikle kriz nedeniyle işten çıkarılanların gelir kayıplarını telafi etmek ve bu kişilere kısa süreli iş sağlamak amacıyla toplum yararına çalışma programları gibi kısa süreli istihdam yaratan programlar yaygınlaştırılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ	
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	
Öncelik 74. Eğitimde kalite, rekabet ve verimliliği artırmaya yönelik idari yapı yeniden düzenlenecektir.	
Tedbir 172. Millî Eğitim Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatının yeniden yapılandırılması için kanun tasarısı hazırlanacaktır. (S)	MEB merkez teşkilatının politika belirleyen, araştırma ve planlama yapan, rehberlik eden, pilot uygulamalarda öncü olan ve denetleyen bir kurumsal yapıya kavuşturulmasına ve ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir sistemin oluşturulmasına imkân verecek şekilde, geniş katımlı bir süreçte yeni bir kanun tasarısı hazırlanacaktır.
Tedbir 173. Yükseköğretim sisteminin Yeniden yapılandırılmasına yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır. (İ)	YÖK'ün düzenleme, yönlendirme, koordinasyon, planlama ve denetimden sorumlu bir yapıya dönüştürülmesine ve kurumsal kapasitesinin uzmanlığı esas olacak şekilde geliştirilmesine, üniversitelerin idari ve mali açıdan özerk ve hesap verebilir hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 174. Üniversitelerin uzmanlaşacakları alanları belirlemeye yönelik bir strateji hazırlanacaktır. (İ)	Hazırlanacak araştırma altyapısı ve öğretim üyesi envanterine dayanarak üniversitelerin buldukları yörelerin potansiyellerine de uygun şekilde uzmanlaşmaları gözetilecektir. Bu çerçevede akademik personel ve harcama politikası etkili şekilde kullanılacaktır.
Öncelik 75. Eğitimin tüm kademelerinde fiziki ve beşeri altyapı eksiklikleri giderilerek erişim ve kalite artırılacak, bölgesel dengesizlikler azaltılacaktır.	
Tedbir 175. Yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı, donanım ve öğretmen dağılımındaki dengesizliklerin azaltılmasına yönelik eylem planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık bir eylem planı hazırlanacaktır. Söz konusu eylem planı ile öncelikle eğitim göstergeleri itibarıyla en kötü durumda olan on ilin ülke ortalamasına yakınsaması ve ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarının en düşük olduğu on ilde özellikle kız çocukları için pansiyon kapasitesinin artırılması amaçlanacaktır.
Tedbir 176. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir. (S)	Okul yapımında kamu-özel işbirliği gibi değişik modellere başvurulacaktır. Yükseköğretimde katkı payları artırılacaktır.
Tedbir 178. Yenilenen Müfredatlar doğrultusunda eğitim ortamı ve öğretmen nitelikleri geliştirilecektir. (S)	Okullara, yenilenen müfredatlara uygun araç ve gereçler sağlanarak yeni öğrenme ortamları geliştirilecektir. Bilişim teknolojileri altyapısının etkin olarak kullanılabilmesi için yenilenmiş müfredatlara uygun güncel yazılımlar hazırlanacaktır. Yenilenen müfredatlara uygun etkili bir hizmet içi eğitim modeli geliştirilecektir.
Tedbir 180. Temel eğitim kademelerinde kalite güvence sistemi geliştirilecektir. (S)	Eğitim sisteminde kalite güvence sisteminin temel kriterleri ve göstergeleri belirlenecektir. Öğretmen, yönetici, müfettiş yeterlikleri tanımlanacak, yeterlilikler artırılacaktır. Sistem konusunda merkez ve taşra teşkilatından belirlenecek personellere eğitim verilecektir. Kalite Güvence Sisteminde belli puanı geçen okul/kurumlara "Kalite Berati" verilecektir.
Öncelik 76. Eğitimin tüm kademelerinde fırsat eşitsizliği azaltılacak, öğrencilerin kişisel gelişimlerine yönelik faaliyetler artırılacaktır.	
Tedbir 181. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacaktır. (S)	Okul terk ve devamsızlıkların önlenmesi için e-okul veri tabanından öğrenci devamsızlıklarının nedene bağlı olarak izlenmesi ve okul temelli politika ve stratejilerin geliştirilmesi için okul yönetimlerinin kapasiteleri güçlendirilecektir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları geliştirilerek analiz edilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 182. İlk ve Ortaöğretimdeki öğrencilere yönelik yöneltme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacak ve etkinleştirilecektir. (S)	Kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla, ilk ve ortaöğretimdeki öğrencilerin kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımı artırılabilecektir. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Söz konusu yönlendirme ve sanatsal faaliyetlerin daha etkin hale getirilmesi için toplam haftalık ders saati içinde seçmeli ders saati oranı artırılacaktır. Seçmeli derslerin seçilme durumları izlenerek etki analizleri yapılacaktır.
Öncelik 77. Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini yaygınlaştırıp artırmaya yönelik uluslararası programlar ile yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılmasına yönelik hibe programları yaygınlaştırılacak ve yenileri oluşturulacaktır. Bu yaklaşım çerçevesinde idari yapıda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	
Tedbir 183. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığının (Ulusal Ajans) idari yapısı yeniden düzenlenecektir. (İ)	Ulusal Ajansın idari yapısının yeniden düzenlenerek AB ülkeleri haricindeki ülkelerle de öğrenci ve öğretim elemanı değişim programları yürütmesine imkân tanıyan kanun tasarısının yasallaşmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
Tedbir 184. Yükseköğretimde uluslararasılaşma boyutunu desteklemek amacıyla Türkiye'nin yabancı öğrencilere ilişkin politikasını geliştirmeye yönelik strateji hazırlanacaktır. (İ)	Türkiye'de çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yabancı öğrencilere yönelik olarak yürütülen programların, merkezi bir yönetim yapısına kavuşturularak bu alandaki iyi örnekler göz önüne alınarak uygun hizmet veren bir yapıya dönüştürülmesine yönelik strateji hazırlanacaktır.
Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 78. Sağlık hizmetlerine erişilebilirlik artırılacaktır.	
Tedbir 187. Sağlık personeli sayısının artırılması ve yurt genelinde dengeli dağılımına ilişkin çalışmalar yapılacaktır. (İ)	Öncelikle hemşireler olmak üzere personel açığı bulunan alanlarda sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumlarının kontenjanları artırılacaktır. Sağlık kuruluşlarının hedef nüfus, hizmet bölgesi, fiziki yapı ve hizmet sunum özelliklerini esas alan ve somut hedefleri içeren personel dağılım planı çalışması güncellenecek ve Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı hazırlanacaktır.
Öncelik 79. Koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 194. Bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik koruyucu sağlık programları hazırlanacaktır. (İ)	Hastalık yükünün artması beklenen bulaşıcı olmayan hastalıklardan öncelikli olanların gelişimine neden olan risk faktörlerinin azaltılmasına yönelik yeni koruyucu sağlık programları hazırlanacaktır.
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	
Öncelik 81. Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlerin erişilebilirliği artırılacaktır.	
Tedbir 199. Özürlülere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Özürlülerin okula başlamadan önce eğitim alması gereken yer konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Özürlülere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir.
Öncelik 82. Çalışabilecek durumda olan yoksullara yönelik sosyal yardım ve hizmetler, yoksulluk kültürünün oluşmasını önleyici ve yoksul kesimin üretken duruma geçmesini sağlayıcı nitelikte olacak; çalışmayacak durumda olan yoksullar se düzenli sosyal yardımlarla desteklenecektir.	
Tedbir 205. Yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal transferlerin etkinliği artırılacaktır. (İ)	Sosyal transferlerin hedef kitleye ulaşması sağlanacak ve yoksul bireyin geliri yoksulluk sınırına yükseltilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 83. Aile destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete karşı daha yoğun mücadele edilecek, dezavantajlı çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetlerin kalitesi artırılacaktır.	
Tedbir 207. Değişen toplum yapısı, hızlı e çarpık kentleşme ile yoğun göç sonucunda ortaya çıkan sosyo-kültürel uyum sorunlarını azaltmak amacıyla aile eğitim programları geliştirilecektir. (İ)	Değişen toplumda aile kurumunun güçlendirilmesi amacıyla, ailenin eğitim ihtiyaçları analiz edilerek aile eğitimi müfredatı geliştirilecektir. Bu çerçevede aile destek hizmet modelleri ve eğitim programları hazırlanacaktır.
Tedbir 209. Kanunla ihtilaf halindeki çocuk ve gençlere yönelik takip sistemi oluşturulacak ve çocuk mahkemelerinin sayısı ve personeli artırılacaktır. (İ)	Kanunla ihtilaf halindeki çocuk ve gençlere yönelik hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. Suça itilmiş çocukların ve gençlerin hükümlülük süresinde ıslahı ve topluma kazandırılmaları için uygulanmakta olan programlar çeşitlendirilecek ve etkinleştirilecektir. Bu faaliyetlerin etkisinin değerlendirilebilmesi amacıyla bu çocuklara yönelik takip sistemi oluşturulacaktır.
Tedbir 210. Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesinin etkin olarak uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik faaliyetler devam ettirilecektir. (İ)	Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesinin uygulanmasına ilişkin Başbakanlık Genelgesi çıkarılacaktır. 2006 yılı Çocuk İşgücü Araştırmasının güncellenmesine ilişkin çalışmalar yapılacaktır.
Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması	
Öncelik 85. Sosyal hizmet ve yardımlar sistemi geliştirilecek, sistemden yararlanacak kişilerin belirlenmesi amacıyla ortak veri tabanı oluşturularak nesnel ölçütlerle işleyen bir tespit mekanizması kurulacaktır.	
Tedbir 216. Sosyal hizmetler alanında nitelikli personel ve ara eleman eksikliği giderilecektir. (İ)	Sosyal hizmet alanında ihtiyaç duyulan nitelikli bakım elemanı yetiştirilmesi hususunda mesleki eğitimlere ağırlık verilmesi, sosyal çalışmacı yetiştirilmesi hususunda ise üniversitelerde açılan yeni bölümlerin öğretim görevlisi ve fiziki mekân ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 86. Korunmaya muhtaç çocuklar için alternatif bakım modelleri desteklenecek ve kurumsal bakım hizmetleri iyileştirilecektir.	
Tedbir 217. Korunmaya muhtaç çocuklar için alternatif bakım modelleri desteklenecektir. (İ)	Korunmaya muhtaç çocuklardan ailesi yanında bakılanların sayısı artırılabilecek; söz konusu çocukların aileleri, gelir düzeyini artırıcı projeler ve aynı nakdi yardımlar yoluyla desteklenecektir. Ailesi yanında bakımı mümkün olmayan çocukların ise, öncelikle koruyucu aile yanında bakımı teşvik edilecektir. Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik sevgi evi ve çocuk evleri modeli yaygınlaştırılacak, korunmaya muhtaç çocuklara hizmet veren kuruluşlar, çocukların gelişimine ve sosyal uyumuna katkıda bulunacak şekilde tasarlanacaktır.
Tedbir 218. Çocuk koruma, bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile bakım ve sosyal rehabilitasyon merkezlerinin sayısı artırılacaktır. (İ)	Duygusal, cinsel ve fiziksel istismara uğramış, madde bağımlısı, sokakta yaşayan, suça itilmiş çocukların, rehabilite olmadan yetiştirme yurtlarına yerleştirilmesi burada kalan diğer çocuklar açısından önemli sorunlara yol açmaktadır. Bu nedenle bu çocuklar için özellikle gündüzlü rehabilitasyon hizmeti sunan merkezlerin kurulması sağlanacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	
Öncelik 89. Kültürel mirasımızın korunması, tanıtılması ve geliştirilmesine önem verilecektir.	
Tedbir 222. Kültürel mirasımızın korunması tanıtılması ve bu konuda kamuoyu bilincinin artırılması sağlanacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve dışındaki tarihi eserlerimiz ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacak, yurt dışında restorasyonuna başlanan tarihi eserlerimiz öncelikli olarak tamamlanacaktır. İlk ve ortaöğretim öğrencilerinin tarihi ve kültürel mekânları gezmeleri sağlanacaktır. Yazma eserlerin restorasyonu yapılarak, tıpkıbasımı ve günümüz Türkçesine çevirisi yapılacaktır. Süleymaniye ve Beyazıt Devlet Kütüphanelerindeki yazma eser koleksiyonlarının dijital ortama aktarılması tamamlanacaktır. Yeni müzelerin oluşturulması sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 223. Türkçenin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. (İ)	Bilim, eğitim, öğretim, yayın kuruluşlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. Yazılı ve görsel basında ve ticari alanda yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin kullanımının özendirilmesine çalışılacak, işyeri adlarındaki yabancılaşmaya karşı yasal düzenlemeler yapılacaktır. Türk işaret dilinin oluşturulması, sözlüğünün ve dil bilgisinin hazırlanması sağlanacaktır.
Öncelik 92. Gençlik hizmetleri, gençliğe ilişkin bütün alanları kapsayacak, gençlerin özgüven ve aidiyet duygularını geliştirecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.	
Tedbir 229. Gençlerin toplumsal hayata aktif katılımlarının sağlanmasına, şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerinin önlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Gençlerin yaygınlaşan şiddet ve zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarını temin etmek amacıyla spor ve sanata yönlendirilmeleri sağlanacaktır. Bu bağlamda gençliği spora ve sanatsal aktivitelere yönlentecek programlar yaygınlaştırılacak, amatör spor branşlarının altyapısı güçlendirilecektir.
BÖLGESEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI	
Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması	
Öncelik 101. Zorunlu nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılan vatandaşlara, kendi istekleri doğrultusunda eski veya yeni yerleşim yerlerinde sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması için gerekli tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 243. Zorunlu nedenlerle yaşadıkları yerlerinden ayrılan vatandaşlara yönelik yürütülen KDRP kapsamında sağlanacak destekler için alt projeler hazırlanacaktır. (İ)	KDRP, Birleşmiş Milletlerin konu ile ilgili olarak hazırladığı ilkeler rehberi de dikkate alınarak güncelleştirilecektir. Proje uygulamalarında etkinliği sağlamak için bir arşiv ve raporlama sistemi kurulacaktır.
KAMU HİZMETLERİNDE KALİTE VE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI	
Güvenlik Hizmetlerinin İyileştirilmesi	
Öncelik 114. Terör ve terörizmin finansmanı, yasa dışı göç ve iltica hareketleri, organize ve mali suçlar, uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile etkili bir şekilde mücadele edilmesi ve sınır güvenliğinin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir.	
Tedbir 273. Organize ve mali suçlar, uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile mücadelede kurumsal kapasiteler geliştirilecek ve sınır yönetiminin yeniden yapılandırılması için hazırlanan eylem planının uygulanmasına devam edilecektir. (İ)	Suç örgütlerinin müdahalesine açık olan analog telsiz sistemlerinden sayısal telsiz sistemlerine geçilmesi çalışmalarına devam edilecektir. Uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile etkin bir şekilde mücadele için TUBİM'in kurumsal kapasitesi artırılacaktır. I.Faz'ın sonuçları doğrultusunda II. az Sınır Yönetimi Eylem Planının uygulanması başlatılacaktır.

2.3.16.2011 Yılı Programı

2011 Yılı Programı, 17.10.2010 tarihli 27732 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda 2009-2010 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 40,7, ilköğretimde yüzde 106,5, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 84,2, yükseköğretimde ise yüzde 67 olarak belirlenmiş; ülke genelinde okuma yazma bilmeyenlerin, nüfusun yüzde 9,2'sini oluşturduğu ve kadınlarda bu oranın daha yüksek olduğu tespitinde bulunulmuştur. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kapsamında 32 ilde başlatılan pilot uygulama (60-72 ay için) sonucunda bu illerde ortalama okullaşma oranı yüzde 93'e ulaşmıştır. 2010-2011 öğretim yılından itibaren bu uygulamanın 57 ili kapsayacak şekilde genişletilmesi planlanmıştır. İlköğretimden ortaöğretime geçişlerin düşük seviyede kalmasının en önemli nedenlerinden birisi kırsaldan gelen öğrencilerin pansiyon ihtiyacının yeterince karşılanamaması olarak gösterilmiştir.

Ortaöğretim mezun sayısı ile örgün yükseköğretim kontenjanı karşılaştırıldığında yükseköğretim arzının ortaöğretimden yükseköğretime geçiş için yeterli olduğu belirtilmiştir. Yükseköğretime yerleşen öğrenci sayısında da artış yaşandığı ve Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde yüzde 33 ve yüzde 48 olarak öngörülen örgün yükseköğretim okullaşma oranı ile toplam yükseköğretim okullaşma oranı hedeflerinin aşılmasıyla yüzde 35,6'ya ve yüzde 67'ye ulaşıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ortaöğretimden yükseköğretime geçiş sisteminin bütüncül bir bakış açısıyla yeniden ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer yandan bilişim okuryazarlığı, yabancı dil hâkimiyeti, eleştirel düşünme becerileri ve demokratik katılımın özellikle eğitimin temel kademelerinde geliştirilmesi ihtiyacı bulunduğu belirtilmiştir. 2009-2010 öğretim dönemi itibarıyla ilköğretimde bilgisayar başına

31 öğrenci düşerken, ortaöğretimde bu sayı 25 olarak belirlenmiş olup bilgisayarların bölgeler arasında dengesiz dağıldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde öğretmenlerin ülke geneline dağılımındaki farklılıkların devam ettiği, ilköğretim kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının ise 22 olduğu aktarılmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimin bir bütünlük içinde ele alınması ve uygulamalarının yürütülebilmesi amacıyla Mesleki Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesi hazırlanması çalışmalarına Program döneminde devam edileceği belirtilmiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretimdeki fiziki altyapı, donatım ve laboratuvar gibi olanakların verimli kullanılabilmesi için açılacak yeni mesleki ve teknik liselerin kampüs şeklinde pansiyonlu olarak planlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitimin iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda verilmesi, eğitim istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, hayat boyu öğrenme anlayışı içinde aktif iş gücü piyasası politikalarının etkin olarak uygulanması, mesleksizlik sorununun giderilerek iş gücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması amacıyla ÇSGB koordinasyonunda ilgili tüm paydaşların katılımıyla hazırlanan “İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı” 2010 yılında yürürlüğe konulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı, ÇSGB, İŞKUR ve TOBB iş birliğinde uygulanacak “Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri” projesi kapsamında ise 81 ilde faaliyet gösteren 111 adet endüstri ve meslek lisesinin makine ve teçhizat altyapısının güçlendirilmesi ve öğretmenlerinin hizmet içi eğitimden geçirilmesiyle hem örgün eğitimin kalitesinin artırılması hem de meslek edindirme kurslarının düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmalara ek olarak; Mesleki Yeterlilik Kurumu, iş piyasasının ihtiyaçlarını göz önüne alarak meslek standartlarını geliştirme ve öğrencileri değerlendirerek sertifikalandırma çalışmalarına başlamış olup 2010 yılı itibarıyla toplam 280 meslek standardı hazırlanmış, 115 adet ulusal meslek standardı ise Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2011 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında ise ‘Rekabet Gücünün Artırılması’, ‘İstihdamın Artırılması’, ‘Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi’, ‘Bölgesel Gelişimin Sağlanması’, ‘Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması’ başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tebdirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tebdir maddesi sayısı 147’dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tebdir maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tebdir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tebdir maddeleri Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29. 2011 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	
Ekonomide Kayıt dışılığın Azaltılması	
Öncelik 13. Hazırlanan Eylem Planı ve imzalanan Ortak Eylem Protokolü çerçevesinde kayıt dışılıkla etkin bir şekilde mücadele edilecektir.	
Tedbir 31. 2011-2013 yıllarını kapsayan Kayıt dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı uygulanacaktır. (İ)	2008-2010 yıllarını kapsayan Eylem Planı, 2010 yılı içerisinde değerlendirilecek ve 2011-2013 yıllarını kapsayacak şekilde güncellenecektir. Kayıt dışılıkla mücadelede toplumsal duyarlılığı artırmak amacıyla toplumun bilgilendirilmesine yönelik faaliyetler artırılarak sürdürülecektir. Vergi kayıp ve kaçığının boyutu ile niteliği çeşitli yöntemlerle düzenli olarak araştırılacak ve vergi kayıp ve kaçığını önlemeye yönelik denetimler artırılabilecektir.
Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi	
Öncelik 38. Bilim ve teknoloji alanında kurumlar arası işbirliğini ve özel kesimin sistem içindeki etkinliğini artıran ulusal yenilik sistemi oluşturulacak ve toplumsal farkındalık artırılabilecektir.	
Tedbir 84. Bilim, araştırma, teknoloji ve yenilik alanlarında toplumsal farkındalık artırılabilecektir. (İ)	Bilim Merkezleri ve müzeleri kurulması çalışmaları devam ettirilecek, yazılı ve görsel basın aracılığı ile toplumsal farkındalık artırılabilecek, yarışma, burs ve bilim şenlikleriyle gençler ve çocuklar teşvik edilecektir. Ayrıca müfredatta yenilik kültürünü ve farkındalığını artırıcı programlara yer verilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 41. Başta öncelikli teknoloji alanlarında olmak üzere, özel sektörün ihtiyaçları da dikkate alınarak, araştırmacı insan gücü nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir.	
Tedbir 91. Öğretim Üyesi Yetiştirme Programları etkinleştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Yeni kurulan üniversitelerle birlikte artan öğretim üyesi açığını karşılamaya yönelik olarak yurt içi ve yurt dışında yürütülmekte olan öğretim üyesi yetiştirme programları arasında uyum sağlanacak ve yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 92. Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışması özendirilecektir. (İ)	Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacılar için ülkemizi çekici kılmak üzere gerekli mali, hukuki ve idari düzenlemeler yapılacaktır.
Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	
Turizm	
Öncelik 62. Sektörle ilgili tüm yatırımlar, doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alınacaktır.	
Tedbir 138. Turizm sektörü hizmetlerinde niteliğin yükseltilmesi sağlanacaktır. (İ)	Gerçekleştirilen yasal düzenlemeler çerçevesinde, Mesleki Yeterlilik Kurumu ile işbirliği içinde turizm personelinin belgelendirilmesi (sertifikasyon) uygulamaları hızlandırılarak sürdürülecektir.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik	
Öncelik 66. Sektörde istihdam edilen iş gücünün kalitesi artırılabilecektir.	
Tedbir 147. Ara iş gücünün ustalık seviyesinin belgelendirilmesi için bir sistem oluşturulacaktır. (İ)	Sektörde istihdam edilen iş gücü kalitesinin, dolayısıyla sektörün ürettiği çıktı ve imalat kalitesinin yükseltilmesi amacıyla ara iş gücü, ustalık alanları ve seviyelerine göre belgelendirilecek, firmaların ustalığı belgelendirilmiş ara iş gücü istihdam etmesi sağlanacaktır. Çıkarılacak “Yapı Müteahhitleri ile Şantiye Şeflerinin Kayıtları ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik” kapsamında yapım işlerinde çalışacak ustalara yönelik eğitimlerin düzenlenmesi ve yetki belgesi verilmesine ilişkin işlemler koordine edilecektir.
İSTİHDAMIN ARTIRILMASI	
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	
Öncelik 69. İşletmelerin ilave istihdam oluşturmalarını kolaylaştıracak ve kayıt dışılığı önleyecek yeni modeller geliştirilecektir.	
Tedbir 155. Değişen piyasa koşullarını makro bakış açısıyla ele alan ulusal bir istihdam stratejisi ve eylem planı oluşturulacaktır. (İ)	İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılmasına yönelik, özellikle küresel krizin de etkisiyle değişen piyasa koşullarını göz önüne alan bütüncül bir istihdam stratejisi oluşturulmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır. Ayrıca oluşturulan ulusal istihdam stratejisi doğrultusunda iş gücü piyasasının canlandırılması ve istihdamın artırılmasına yönelik eylem planı da hazırlanacaktır.
Öncelik 71. İşgücü piyasasında başta gençler, kadınlar ve özürllüler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar sürdürülecektir.	
Tedbir 160. İşgücü piyasasına giriş açısından dezavantajlı grupların işe girişlerini kolaylaştıracak mekanizmalar geliştirilecektir. (İ)	Dezavantajlı grupların istihdama ve iş gücüne katılımlarını artırmayı hedefleyen program ve projeler yaygınlaştırılacaktır. İşgücü piyasasına girişte zorluklarla karşılaşan gençlerin, istihdam edilebilirliklerini artırmaya ve karşılaştıkları dezavantajları ortadan kaldırmaya yönelik bir eylem planı oluşturulacaktır.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	
Öncelik 72. İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim ile iş gücü arasındaki işbirliği güçlendirilecektir.	
Tedbir 161. Mesleki ve teknik ortaöğretimde kurulan modüler sistem geliştirilecek ve yükseköğretimdeki mesleki ve teknik eğitim programları da bu yapıyla uyumlu hale getirilecektir. (S)	Yenilenen modüllere öğretmenlerin uyumunun sağlanmasına yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri artırılabilecektir. MYO’lar meslek liselerinin müfredatlarını tekrar eder konumdan çıkarılarak, bunlar arasında program devamlılığı ve bütünlüğü sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 162. Mesleki Eğitim ve Öğretim Stratejisi hazırlanacaktır. (S)	Mesleki eğitim ve öğretimde iş gücü talebine uyumun güçlendirilmesine, kalitenin artırılmasına, statünün geliştirilmesine, mali kaynakların çeşitlendirilmesine ve iş dünyasının yönetimde rol almasına odaklanan bir strateji ve eylem planı hazırlanacaktır. Mesleki, Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin oluşturulması kapsamında etkin bir hayat boyu mesleki yönlendirme mekanizması geliştirilecektir.
Tedbir 163. Ulusal mesleki yeterlilikler sisteminin güçlendirilmesi ve öncelikli sektörlerde meslek standartları geliştirilmesi çalışmalarına hız verilecektir. (İ)	Etkin bir koordinasyon mekanizması kurularak, mesleki ve teknik eğitim programları, geliştirilen meslek standartları ile uyumlu hale getirilecektir. Mesleki eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşlarının akreditasyonuna pilot olarak başlanacaktır.
Tedbir 164. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademesindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analiz sonuçlarına uygun olarak açılacak ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına raporlanacaktır. İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır.
Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi	
Öncelik 73. Aktif iş gücü programları iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda yaygınlaştırılacak ve bu programların piyasa üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.	
Tedbir 165. Başta iş gücü piyasasına girişte zorlukla karşılaşanlar olmak üzere bireylerin aktif iş gücü programlarına erişimleri artırılacaktır. (İ)	Yoksullar, gençler, kadınlar, uzun süreli işsizler, özürsüzlü ve eski hükümlüler başta olmak üzere, bireylere niteliklerine uygun becerilerin kazandırılması, iş bulmalarının ve iş kurmalarının kolaylaştırılması amacıyla bu kesimlere iş arama ve mesleki yönlendirme hizmetleri ile teorik ve işbaşı eğitimleri bileşenlerinin bir arada verildiği aktif iş gücü programları yaygınlaştırılacaktır. Bu kapsamda istihdam garantili kurslarla girişimcilik eğitimlerine öncelik verilecektir.
Tedbir 166. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarının amaçlarına ulaşip ulaşmadığını ve bu programlara yapılan harcamaların etkin olup olmadığını düzenli bir şekilde, program türü ve il bazında izlemeye imkân veren çalışmalar tamamlanacaktır. Uygulanacak olan aktif iş gücü programları söz konusu izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkate alınarak tasarlanacaktır.
Öncelik 74. Aktif iş gücü programlarının etkin uygulanmasını sağlamak amacıyla, İŞKUR'un kurumsal kapasitesi güçlendirilecek, özel sektör ve ilgili meslek kuruluşları ile işbirliği artırılacaktır.	
Tedbir 168. İŞKUR'un uyguladığı iş gücü eğitimlerinde özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının payı artırılacaktır. (İ)	Halen İŞKUR'un iş gücü yetiştirme programlarında ana hizmet sağlayıcısı MEB'dir. Ancak, söz konusu programlara olan talebin artırılması, programlardan yararlanan kişilerin iş gücü piyasasına daha kolay giriş yapabilmeleri ve verilen eğitimlerin etkinliğinin artırılabilmesi için, söz konusu programlardaki özel sektör, meslek kuruluşu ve işçi ve işveren kuruluşlarının payının artırılması özendirilecektir. Bu kapsamda İŞKUR tarafından, başta KOBİ'ler olmak üzere, söz konusu kuruluşlara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yaygınlaştırılacak ve işbirlikleri etkin hale getirilecektir.
BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ	
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	
Öncelik 75. Eğitimde kalite, rekabet ve verimliliği artırmaya yönelik olarak idari yapı yeniden düzenlenecektir.	
Tedbir 170. Millî Eğitim Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatının yeniden yapılandırılması için kanun tasarısı hazırlanacaktır. (S)	MEB merkez teşkilatının politika belirleyen, araştırma ve planlama yapan, rehberlik eden, pilot uygulamalarda öncü olan ve denetleyen bir kurumsal yapıya kavuşturulmasına ve ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir sistemin oluşturulmasına imkân verecek şekilde, geniş katılımlı bir süreçte yeni bir kanun tasarısı hazırlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 171. Ortaöğretimde okullar arasındaki başarı farklılığını asgari düzeye indirmek amacıyla okul türleri azaltılacaktır. (S)	Genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretim, okul türü yerine program çeşitliliğine göre yeniden yapılandırılacaktır. Okullar arasındaki imkân farklılıklarının azaltılması için okulların toplam bütçelerinin öğrenci sayısı ve merkezi yönetim bütçesi dışındaki gelirler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.
Tedbir 172. Yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır. (İ)	YÖK'ün düzenleme, yönlendirme, koordinasyon, planlama ve denetimden sorumlu bir yapıya dönüştürülmesine ve kurumsal kapasitesinin uzmanlığı esas olacak şekilde geliştirilmesine, üniversitelerin idari ve mali açıdan özerk ve hesap verebilir hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 173. Üniversitelerin uzmanlaşacakları alanları belirlemeye yönelik bir strateji hazırlanacaktır. (İ)	Hazırlanacak araştırma altyapısı ve öğretim üyesi envanterine dayanarak üniversitelerin buldukları yörelerin potansiyellerine de uygun şekilde uzmanlaşmaları gözetilecektir. Bu çerçevede akademik personel ve harcama politikası etkili şekilde kullanılacaktır.
Öncelik 76. Eğitimin tüm kademelerinde fiziki ve beşeri altyapı eksiklikleri giderilerek erişim ve kalite artırılacak, bölgesel dengesizlikler azaltılacaktır.	
Tedbir 174. Yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı, donanım ve öğretmen dağılımındaki dengesizliklerin azaltılmasına yönelik eylem planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık bir eylem planı hazırlanacaktır. Söz konusu eylem planı ile öncelikle eğitim göstergeleri itibarıyla en kötü durumda olan on ilin ülke ortalamasına yakınsaması ve ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarının en düşük olduğu on ilde özellikle kız çocukları için pansiyon kapasitesinin artırılması amaçlanacaktır.
Tedbir 175. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecektir. (S)	Okul yapımında kamu-özel işbirliği gibi değişik modellere başvurulacaktır. Yükseköğretimde katkı payları artırılacaktır.
Tedbir 177. Yenilenen müfredatlar doğrultusunda eğitim ortamı ve öğretmen nitelikleri geliştirilecektir. (S)	Okullara, yenilenen müfredatlara uygun araç ve gereçler sağlanarak yeni öğrenme ortamları geliştirilecektir. Bilişim teknolojileri altyapısının etkin olarak kullanılabilmesi için yenilenmiş müfredatlara uygun güncel yazılımlar hazırlanacaktır. Yenilenen müfredatlara uygun etkili bir hizmet içi eğitim modeli geliştirilecektir.
Tedbir 179. Temel Eğitim kademelerinde kalite güvence sistemi geliştirilecektir. (S)	Eğitim sisteminde kalite güvence sisteminin temel kriterleri ve göstergeleri belirlenecek ve konuya ilişkin teknolojik altyapı geliştirilecektir. Öğretmen, yönetici, müfettiş yeterlilikleri tanımlanacak, yeterlilikler artırılacaktır. Sistem konusunda merkez ve taşra teşkilatından belirlenecek personellere eğitim verilecektir. Kalite Güvence Sisteminde belli puanı geçen okul/kurumlara "Kalite Beratı" verilecektir.
Öncelik 77. Eğitimin tüm kademelerinde fırsat eşitsizliği azaltılacak, öğrencilerin kişisel gelişimlerine yönelik faaliyetler artırılacaktır.	
Tedbir 180. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacaktır. (S)	Okul terk ve devamsızlıkların önlenmesi için e-okul veri tabanından öğrenci devamsızlıklarının nedene bağlı olarak izlenmesi ve okul temelli politika ve stratejilerin geliştirilmesi için okul yönetimlerinin kapasiteleri üçlendirilecektir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları geliştirilerek analiz edilecektir.
Tedbir 181. İlk ve ortaöğretimdeki öğrencilere yönelik yönelme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacak ve etkinleştirilecektir. (S)	Kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla, ilk ve ortaöğretimdeki öğrencilerin kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımı artırılacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Söz konusu yönlendirme ve sanatsal faaliyetlerin daha etkin hale getirilmesi için toplam haftalık ders saati içinde seçmeli ders saati oranı artırılacaktır. Seçmeli derslerin seçilme durumları izlenerek etki analizleri yapılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 182. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik tedbirler artırılacaktır. (S)	Okullarda öğrenciler kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönlendirilecek ve kendi belirledikleri sosyal etkinlikleri yürütmek üzere eğitim materyalleri ile donatılmış çalışma alanları oluşturulacaktır. Eğitim kurumları yönetici ve öğretmenleri şiddet ve şiddete kaynaklık eden hususlarda hizmet içi eğitimlerden geçirecektir. Eğitim alanlarında güvenlik önlemleri artırılacaktır.
Öncelik 78. Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini yaygınlaştırıp artırmaya yönelik uluslararası programlar ile yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılmasına yönelik hibe programları yaygınlaştırılacak ve yenileri oluşturulacaktır. Bu yaklaşım çerçevesinde idari yapıda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	
Tedbir 183. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığının (Ulusal Ajans) idari yapısı yeniden düzenlenecektir. (İ)	Ulusal Ajansın idari yapısının yeniden düzenlenerek AB ülkeleri haricindeki ülkelerle de öğrenci ve öğretim elemanı değişim programları yürütmesine imkân tanıyan kanun tasarısının yasallaşmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
Tedbir 184. Yükseköğretimde uluslararasılaşma boyutunu desteklemek amacıyla Türkiye'nin yabancı öğrencilere ilişkin politikasını geliştirmeye yönelik strateji hazırlanacaktır. (İ)	Türkiye'de çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yabancı öğrencilere yönelik olarak yürütülen programların, merkezi bir yönetim yapısına kavuşturularak bu alandaki iyi örnekler göz önüne alınarak uygun hizmet veren bir yapıya dönüştürülmesine yönelik strateji hazırlanacaktır.
Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi	
Öncelik.79. Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği, kalitesi ve etkinliği artırılacaktır.	
Tedbir 186. Sağlık personeli sayısının artırılması ve yurt genelinde dengeli dağılımına ilişkin çalışmalar yapılacaktır. (İ)	Öncelikle hemşireler olmak üzere personel açığı bulunan alanlarda sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumlarının kontenjanları artırılacaktır. Sağlık kuruluşlarının hedef nüfus, hizmet bölgesi, fiziki yapı ve hizmet sunum özelliklerini esas alan ve somut hedefleri içeren personel dağılım planı çalışması güncellenecek ve Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı hazırlanacaktır.
Öncelik 80. Koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 191. Bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik koruyucu sağlık programları hazırlanacaktır. (İ)	Hastalık yükünün artması beklenen bulaşıcı olmayan hastalıklardan öncelikli olanların gelişimine neden olan risk faktörlerinin azaltılmasına yönelik yeni koruyucu sağlık programları hazırlanacaktır.
Tedbir 194. Sağlığın teşviki ve sağlıklı hayat programlarına erişim artırılacaktır. (İ)	Sağlığın geliştirilmesi konusunda yeni politika metni oluşturulacaktır. Genel hijyen, el yıkama, zararlı maddelerin kullanımının azaltılması, vb. konularda ulusal kampanyalar başlatılacaktır.
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	
Öncelik 83. Gelir dağılımı, sektörel politikalar ve transferler aracılığıyla iyileştirilecektir.	
Tedbir 202. Gelir dağılımını iyileştirmeyi ve yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal transferlerin etkinliği artırılacaktır. (İ)	Sosyal transferlerin hedef kitleye ulaşması sağlanacak ve yoksulluk sınırının altındaki bireyin geliri yoksulluk sınırına yükseltilecektir. Yoksulluk riskiyle karşı karşıya bulunan özürü ve yaşlılara 2022 sayılı Kanun kapsamında verilen aylıkların miktarlarının artırılması ile ilgili çalışmalar yapılacaktır.
Öncelik 84. Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik ve iş imkânları artırılacak ve özürülülerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilmeye devam edilecektir.	
Tedbir 203. Özürülülere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Özürülülerin okula başlamadan önce almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Özürülülere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 86. Aile eğitim programları yaygınlaştırılacak, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete karşı daha yoğun mücadele edilecek, dezavantajlı çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetlerin kalitesi artırılacaktır.	
Tedbir 211. Ailenin bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve desteklenmesine yönelik olarak hazırlanan aile destek hizmetleri ve aile eğitimi çalışmalarının etkinliği artırılacaktır. (İ)	Aile kurumunun güçlendirilmesi amacıyla, aile eğitimi müfredatı geliştirilmiş olup alana yönelik eğitim çalışmalarına öncelik verilecektir. Hali hazırda bu eğitimi veren kurumların akreditasyonuna yönelik çalışmalar yapılacaktır. Aile bireylerinin korunması ve bilinçlendirilmesi amacıyla aile destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kalitesinin artırılması sağlanacaktır.
Tedbir 212. Evlilik öncesinde çiftlere verilen Evlilik Öncesi Eğitimin, "Aile Eğitimi Müfredatı" Kullanılarak yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (İ)	Ailelerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlanan aile eğitimi müfredatı kapsamında, evlilik hazırlığı yapan çiftlerin bilgilendirilmesine yönelik olarak eğitim modülü oluşturulmuştur. Bu modül kullanılarak verilen eğitimlerde standart sağlanacak ve yapılan çalışmalar yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 214. Çocuk Koruma Sistemi daha etkin hale getirilecek ve bu alandaki kurumsal kapasite artırılacaktır. (İ)	Merkezi Koordinasyon Kurulu ve İl Koordinasyon Kurullarının etkili çalışmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Çocuk mahkemelerinin sayısı ve personeli artırılacak; çocuk koruma alanında çalışan personelin bilgi ve duyarlılıkları geliştirilecek, mahkemelerce verilen tedbir kararlarının uygulanmasına yönelik olarak kuruluşların kapasitesi güçlendirilecektir.
Tedbir 215. Çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarına devam edilecektir. (İ)	"Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi"nin etkin olarak uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik faaliyetler devam ettirilecektir.
Tedbir 216. Çocuk ve gençlerin şiddete yönelmelerinin ve her türlü çocuk istismarının önlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Çocuk ve gençleri kitle iletişim araçlarının zararlı etkilerinden koruyucu önlemler artırılarak yaygınlaştırılacak, aileler medya okuryazarlığı ve internetin doğru kullanımına yönelik olarak bilinçlendirilecektir. Çocukları ve gençleri spora ve sanatsal aktivitelere yönlendirecek program ve merkezler yaygınlaştırılacaktır. Çocuk hakları ve çocuklara yönelik risklere ilişkin olarak çocuklara, topluma ve profesyonellere yönelik bilinç ve farkındalık artırıcı çalışmalara STK'lar ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde devam edilecektir.
Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması	
Öncelik 90. Sosyal hizmet sunumunda etkinliğin sağlanması amacıyla nitelikli personel ve ara eleman ihtiyacı giderilecek ve vatandaşların gönüllü katılımının artırılmasına yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır.	
Tedbir 224. Sosyal hizmetler alanında nitelikli personel ve ara eleman eksikliği giderilecektir. (İ)	Sosyal hizmetlerin sunumunda bakım elemanı ve meslek elemanı ihtiyacı bulunmakta olup bu eksiklik hizmet kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Sosyal hizmet alanında ihtiyaç duyulan nitelikli bakım elemanı yetiştirilmesi hususunda mesleki eğitimlere ağırlık verilmesi, sosyal çalışmacı yetiştirilmesi hususunda ise üniversitelerde açılan yeni bölümlerin öğretim görevlisi ve fiziki mekân ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	
Öncelik.92. Kültürel mirasımızın korunması, tanıtılması ve geliştirilmesine önem verilecektir.	
Tedbir 229. Kültürel mirasımızın korunması tanıtılması ve bu konuda kamuoyu bilincinin artırılması sağlanacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve dışındaki tarihi eserlerimiz ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacak, yurt dışında restorasyonuna başlanan tarihi eserlerimiz öncelikli olarak tamamlanacaktır. Yazma eserlerin restorasyonu yapılarak, tıpkıbasımı ve günümüz Türkçesine çevirisi yapılacaktır. Süleymaniye ve Beyazıt Devlet Kütüphanelerindeki yazma eser koleksiyonlarının dijital ortama aktarılması tamamlanacaktır. Yeni müzelerin kurulması sağlanacak, ve müzelerde sunum teknikleri geliştirilecektir. Müze Ulusal Envanter Sistemi (MUES) ve Taşınmaz Ulusal Envanter Sistemi (TUES) projeleri hayata geçirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 230. Türkçenin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. (İ)	Bilim, eğitim, öğretim, yayın kuruluşlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. Yazılı ve görsel basında ve ticari alanda yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin kullanımının özendirilmesine çalışılacak, işyeri adlarındaki yabancılaşmaya karşı yasal düzenlemeler yapılacaktır. Etimolojik sözlük hazırlanmasına ve yabancılara uzaktan Türkçe öğretimine yönelik çalışmalara başlanacaktır. Türk işaret dilinin oluşturulması, sözlüğünün ve dil bilgisinin hazırlanması sağlanacaktır.
BÖLGESEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI	
Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması	
Öncelik 106. Zorunlu nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılan vatandaşlara yönelik, kendi istekleri doğrultusunda eski veya yeni yerleşim yerlerinde sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması için gerekli tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 254. Ülke içinde yerinden olmuş kişilere yönelik KDRP kapsamında sağlanacak destekler için alt projeler hazırlanacaktır. (İ)	KDRP, Birleşmiş Milletlerin konu ile ilgili olarak hazırlamış olduğu ilkeler rehberi de dikkate alınarak güncelleştirilecektir. Proje uygulamalarında etkinliği sağlamak için bir arşiv ve raporlama sistemi kurulacaktır.
KAMU HİZMETLERİNDE KALİTE VE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI	
Güvenlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 117. Başta terör ve terörizmin finansmanı olmak üzere, yasa dışı göç ve iltica hareketleri, organize ve mali suçlar, uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile etkin bir şekilde mücadele edilmesi ve sınır güvenliğinin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir.	
Tedbir 284. Organize ve mali suçlar, uyuşturucu kullanımı e-ticareti ile mücadelede kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve sınır yönetiminin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir. (İ)	Suç örgütleriyle etkin bir şekilde mücadele etmek amacıyla ulusal düzeyde sayısal telsiz sisteminin kurulması çalışmalarına devam edilmiştir. Uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile etkin bir şekilde mücadele için TUBİM'in kurumsal kapasitesinin artırılması çalışmalarına devam edilmiştir. Entegre Sınır Yönetimi Projesi kapsamında bir görev gücü oluşturulmuş olup çalışmalar bu kapsamda sürdürülmektedir.

2.3.17.2012 Yılı Programı

2012 Yılı Programı, 18.10.2011 tarihli 28088 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program döneminde eğitim sisteminde kaliteyi yükselten bir dönüşüm programı uygulanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda eğitim yönetimi, öğretmen yetiştirme süreçleri, müfredat, eğitim ortam ve araçlarının bu dönüşüm sürecini destekleyecek şekilde güçlendirileceği vurgulanmıştır. Ayrıca ülkemizde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının eğitimin tüm kademelerinde OECD ve AB ülke ortalamalarına göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimin süresi ve niteliğinin yetersizliğinin de eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilediği tespitinde bulunulmuştur.

2010-2011 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 45,3, ilköğretimde yüzde 107,6, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 89,7, yükseköğretimde ise yüzde 72,5 şeklindedir. 60-72 ay arasındaki çocukların zorunlu temel eğitim kapsamına alınması amacıyla başlatılan okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması uygulaması 2011-2012 eğitim öğretim yılından itibaren 71 ili kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Program dönemi itibarıyla mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretim içindeki payı yüzde 43,6'ya yükseldiği tespit edilmiştir. Ortaöğretim düzeyinde MEB bünyesinde yer alan mesleki ve teknik eğitim kurumlarının, yeni teşkilat yasası ile beraber Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü altında birleştirilmesinin de mesleki eğitimin gelişimi açısından önemli bir gelişme olduğu ifade edilmiştir. Bu gelişmenin ardından farklı okul türleri yerine gerçek anlamda program türünü esas alan bir yapının oluşturulması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda; mesleki ve teknik eğitimin bir bütünlük içinde ele alınması ve uygulamalarının yürütülebilmesi amacıyla Mesleki Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesi hazırlanması çalışmalarına devam edildiği belirtilmiştir. Diğer yandan mesleki ve teknik eğitim kurumları ile özel sektör arasında stajların, Ar-Ge faaliyetlerinin, eğitimcilerin, dona-

nımların ve ortak projelerin kapsandığı iş birliklerinin sayısının ve niteliğinin geliştirilmesinin önem arz ettiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda MEB, ÇSGB, İŞKUR ve TOBB işbirliğinde uygulanacak Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) projesi kapsamında 81 ilde faaliyet gösteren 111 adet endüstri ve meslek lisesinin makine ve teçhizat altyapısının güçlendirilmesi ve öğretmenlerinin hizmet içi eğitimden geçirilmesiyle hem örgün eğitimin kalitesinin artırılması hem de meslek edindirme kurslarının düzenlenmesi amaçlanmıştır.

2012 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında 'Rekabet Gücünün Artırılması', 'İstihdamın Artırılması', 'Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi', 'Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması' başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tedbirdere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tedbir maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tedbir maddeleri Tablo 30'da sunulmuştur.

Tablo 30. 2012 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	
Finansal Sistemin Geliştirilmesi	
Öncelik 18. Yurtiçi tasarrufların artırılmasında finansal piyasa ve araçlar etkin olarak kullanılacaktır.	
Tedbir 42. Sigortacılık Bilinçlendirme ve Tanıtım Stratejisi uygulanacaktır. (İ)	Sigorta bilincinin geliştirilmesi amacıyla; yazılı ve görsel araçlarla sigorta tanıtımı ve bilinçlendirme programları düzenlenecektir.
Ar-Ge ve Yeniliğin Geliştirilmesi	
Öncelik 44. Ulusal yenilik sistemindeki aktörler arasında işbirliği geliştirilecek, özel kesimin sistem içerisindeki etkinliği artırılacak ve bu alanda uluslararası işbirliği geliştirilecektir.	
Tedbir 86. Bilim, araştırma, teknoloji ve yenilik alanlarında toplumsal farkındalık artırılacaktır. (İ)	Bilim Merkezleri ve müzeleri kurulması çalışmaları devam ettirilecek, yazılı ve görsel basın aracılığı ile toplumsal farkındalık artırılacak, yarışma, burs ve bilim şenlikleriyle gençler ve çocuklar teşvik edilecektir. Ayrıca müfredatta yenilik kültürü ve farkındalığını artırıcı programlara yer verilecektir.
Öncelik 47. Araştırmacı insan gücü, özel sektörün ihtiyaçları da dikkate alınarak nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir.	
Tedbir 94. Araştırmacı insan gücü yetiştirme programları yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Öncelikli alanlar başta olmak üzere özel sektör-üniversite işbirliğini geliştirmeye yönelik araştırmacı insan gücü programları desteklenecek, mevcut araştırma kapasitesinin nitelik ve nicelik yönünden artırılabilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve mevcut burslar artırılacaktır.
Tedbir 95. Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışması özendirilecektir. (İ)	Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacılar için ülkemizi daha cazip kılmak üzere gerekli mali, hukuki ve idari düzenlemeler sürdürülecektir.
Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	
Turizm	
Öncelik 73. Turizm yatırımları yeşil büyüme yaklaşımı çerçevesinde doğal, tarihi, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir anlayışla ele alınacaktır.	
Tedbir 140. Turizm sektörü hizmetlerinde niteliğin yükseltilmesi sağlanacaktır. (İ)	Mesleki Yeterlilik Kurumu ile işbirliği içinde turizm personelinin belgelendirilmesi (sertifikasyon) uygulamaları hızlandırılarak sürdürülecektir.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	
Öncelik 78. Ara iş gücü ve yapı müteahhitliğinde belgelendirme sistemi kurularak sektör istihdamının niteliği artırılacaktır.	
Tedbir 147. İnşaat sektöründe ara iş gücünün ustalık seviyesinin belgelendirilmesi için bir sistem oluşturulacaktır. (İ)	16.12.2010 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları ile Şantiye Şefleri ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik kapsamında, inşaat ve tesisat işlerinde çalışacak ustalar için yetki belgesi verilmesi çalışmaları ile eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İSTİHDAMIN ARTIRILMASI	
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	
Öncelik 83. Kayıt dışı istihdamı önlemeye ve ilave istihdamı teşvik etmeye yönelik tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 155. İşsizlikle mücadele kapsamında Ulusal İstihdam Stratejisi uygulamaya konulacaktır. (İ)	İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılmasına yönelik, değişen piyasa koşullarını göz önüne alan bütüncül bir istihdam stratejisi oluşturulmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır. Ayrıca oluşturulan ulusal istihdam stratejisi doğrultusunda iş gücü piyasasının canlandırılması ve istihdamın artırılmasına yönelik eylem planı da hazırlanacaktır.
Tedbir 156. İşgücü piyasasındaki katılımlar giderilecek ve esnek çalışma uygulamaları kolaylaştırılacaktır. (İ)	Evde çalışma, uzaktan çalışma, iş paylaşımı ve esnek zaman modeli gibi esnek çalışma yöntemlerine de imkân sağlayacak düzenlemeler yapılacak, bu çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılarak hayata geçirilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 86. Gençler, kadınlar ve özürllüler başta olmak üzere iş gücü piyasasında dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar ilave tedbirler alınarak sürdürülecektir.	
Tedbir 164. Kadınların iş gücüne ve istihdama katılımları artırılacaktır. (İ)	İşgücü piyasasına girişlerinin kolaylaştırılması amacıyla kadınlar için esnek çalışma biçimleri yaygınlaştırılacaktır. Kadınlara iş kurma alanında verilen mesleki bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Kadınların çalışma hayatına katılımını artırmak amacıyla evde bakım, bakımevleri ve kreş hizmetlerinin erişilebilirliği artırılacaktır. İşe alımlarda cinsiyet ayrımcılığını azaltmaya yönelik bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.
Tedbir 165. Genç işsizliği azaltılacaktır. (İ)	Başta staj ve işbaşı eğitim programları olmak üzere gençlerin iş gücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar yaygınlaştırılarak bu programların etkinliği artırılacaktır. Genç işsizlere sunulan iş kurma konusunda mesleki eğitim, bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Üniversiteler ve meslek kuruluşları ile işbirliği içinde gençler için iş kurma ve geliştirme merkezleri kurulacaktır.
Tedbir 167. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik bir strateji belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik hizmet alanlarını ve öncelikleri belirleyen, sorunlarına çözüm önerileri getiren, kısa ve orta vadede yapılacak işlere yönelik amaç ve hedefleri içeren bir strateji belgesi hazırlanacak ve uygulamaya konulacaktır.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	
Öncelik 87. İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum, hayat boyu öğrenme perspektifinde girişimcilik kültürünün benimsenmesi ve temel beceri ve yetkinlikleri kazandırılması yoluyla güçlendirilecektir.	
Tedbir 168. Hayat Boyu Öğrenme perspektifinde kolay erişilebilir öğrenme ortamları çeşitlendirilecek ve bu ortamlara erişim özendirilecektir. (S)	Bireylere eğitimde yatay ve dikey hareketlilik fırsatları sağlanacak ve zorunlu eğitim sonrasındaki öğrenme fırsatları çeşitlendirilecektir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Hayat boyu öğrenme portalı kurulacak, bu çerçevede kamu ve özel kesim ile sosyal taraflar ve STK'lar tarafından gerçekleştirilen tüm eğitimlere ilişkin bilgiler bu portalda toplanacaktır.
Tedbir 169. Bireylere girişimcilik kültürü ve temel beceriler kazandırılacaktır. (S)	Başta mesleki ve teknik eğitim programlarında olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde temel beceri ve yetkinlikler ile girişimcilik kültürüne yönelik konulara müfredatta yer verilecektir. Örgün eğitim dışına çıkmış olanlara yönelik olarak İŞKUR ve KOSGEB koordinasyonunda girişimcilik ve temel beceri eğitimleri verilecektir. TEKMER ve İŞGEM'lerden söz konusu faaliyetlerde etkin bir şekilde yararlanılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öncelik 88. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek ve uyumlaştırılacaktır.	
Tedbir 170. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi yükseköğretim ve yaygın eğitim sürecini de içine alacak şekilde genişletilecektir. (İ)	AB tarafından benimsenen yeterlilik esasları ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yükseköğretim ile özel öğretim dâhil, tüm teknik ve mesleki eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarını içeren Ulusal Yeterlilik Çerçevesi Hazırlanacaktır.
Öncelik 89. Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel sektör ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılacaktır.	
Tedbir 172. Mesleki Eğitim ve Öğretim Stratejisi hazırlanacaktır. (S)	Mesleki eğitim ve öğretimde iş gücü talebine uyumun güçlendirilmesine, kalitenin artırılmasına, statünün geliştirilmesine, mali kaynakların çeşitlendirilmesine ve iş dünyasının yönetimde rol almasına odaklanan bir strateji ve eylem planı hazırlanacaktır. Mesleki, Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin oluşturulması kapsamında etkin bir hayat boyu mesleki yönlendirme mekanizması geliştirilecektir.
Tedbir 173. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademesindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analiz sonuçlarına uygun olarak açılacak ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına raporlanacaktır. İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır.
Tedbir 174. Meslek yüksekokulları yeniden yapılandırılarak etkin bir yapı ve işleyişe kavuşturulacaktır. (İ)	Ülke genelindeki tüm meslek yüksekokullarını kapsayan bir etkinlik analizi yapılacak ve gerekli görüldüğü yerlerde kurumların kapatılması, toplulaştırılması veya meslek liselerine dönüştürülmesi yönünde strateji ortaya koyan bir rapor hazırlanacak ve buna uygun yapılandırılacaktır.
Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi	
Öncelik 90. Aktif iş gücü programları, iş gücü piyasası üzerindeki etkileri değerlendirilerek, ulusal, bölgesel ve sektörel düzeyde iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 175. Başta iş gücü piyasasına girişte zorlukla karşılaşanlar olmak üzere bireylerin aktif iş gücü programlarına erişimleri artırılacaktır. (İ)	Bireylere niteliklerine uygun becerilerin kazandırılması, iş bulmalarının ve iş kurmalarının kolaylaştırılması amacıyla bu kesimlere iş arama ve mesleki yönlendirme hizmetleri ile teorik ve işbaşı eğitimlerinin bir arada verildiği aktif iş gücü programları yaygınlaştırılacaktır. Bu kapsamda iş ve meslek danışmanlığına, istihdam garantili kurslara, girişimcilik eğitimlerine ve dezavantajlı gruplara yönelik programlara öncelik verilecektir. Ayrıca İŞKUR'un üniversite, meslek yüksekokulu ve lise son sınıf öğrencilerine yönelik tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilecektir.
Tedbir 176. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarının amaçlarına ulaşıp ulaşmadığını ve bu programlara yapılan harcamaların etkin olup olmadığını düzenli bir şekilde, program türü ve il bazında izlemeye imkân veren çalışmalar tamamlanacaktır. Uygulanacak olan aktif iş gücü programları söz konusu izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkate alınarak tasarlanacaktır.
Öncelik 91. Aktif iş gücü programlarının etkin uygulanması amacıyla, İŞKUR'un kurumsal kapasitesi geliştirilecek, özel sektör ve ilgili meslek kuruluşlarıyla işbirliği artırılacaktır.	
Tedbir 178. İŞKUR'un uyguladığı iş gücü eğitimlerinde özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının payı artırılacaktır. (İ)	İŞKUR'un iş gücü yetiştirme programlarında ana hizmet sağlayıcısı MEB'dir. Ancak, söz konusu programlara olan talebin artırılması, programlardan yararlanan kişilerin iş gücü piyasasına daha kolay giriş yapabilmeleri ve verilen eğitimlerin etkinliğinin artırılabilmesi için, söz konusu programlardaki özel sektör, meslek kuruluşu ve işçi ve işveren kuruluşlarının payının artırılması özendirilecektir. Bu kapsamda İŞKUR tarafından, başta KOBİ'ler olmak üzere, söz konusu kuruluşlara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yaygınlaştırılacak ve işbirlikleri etkin hale getirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 180. İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının etkinliği artırılacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarının yerel düzeyde belirlenmesinde İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının, karar mekanizması olarak daha etkin bir rol alması sağlanacaktır. Kalkınma Ajanslarının söz konusu kurullarda temsil edilmesi sağlanacaktır.
BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ	
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	
Öncelik 92. Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmeti sunan ve öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktiviteleri daha fazla içeren ve sınav odaklı olmayan bir müfredat dönüşüm programı uygulanacaktır.	
Tedbir 181. Ortaöğretimde okullar arasındaki başarı farklılığını asgari düzeye indirmek amacıyla okul türleri azaltılacaktır. (S)	Genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretim, okul türü yerine program çeşitliliğine göre yeniden yapılandırılacaktır. Bu yapılandırmada öğrencilerin sistemin dışına çıkmasını azaltacak şekilde farklı eğitim kademeleri arasındaki geçişlerin kolaylaştırıldığı, başarısızlıkların telafi edilebildiği, anlaşılır ve özendirici bir sistem yaklaşımı benimsenecektir.
Tedbir 182. İlk ve ortaöğretimdeki öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacak ve etkinleştirilecektir. (S)	Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılımı artırılacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Söz konusu yönlendirme ve sanatsal faaliyetlerin daha etkin hale getirilmesi için toplam haftalık ders saati içinde seçmeli ders saati oranı artırılacaktır. Seçmeli derslerin seçilme durumları izlenerek etki analizleri yapılacaktır. Okul binaları mimari olarak kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel alanlara sahip fonksiyonel mekânlar olarak inşa edilecektir.
Tedbir 183. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik tedbirler artırılacaktır. (S)	Okullarda öğrenciler kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönlendirilecek ve kendi belirledikleri sosyal etkinlikleri yürütmek üzere eğitim materyalleri ile donatılmış çalışma alanları oluşturulacaktır. Eğitim kurumları yönetici ve öğretmenleri şiddet ve şiddete kaynaklık eden hususlarda hizmet içi eğitimlerden geçirilecektir. Eğitim alanlarında güvenlik önlemleri artırılacaktır.
Öncelik 93. Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan bir performans sistemini de içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.	
Tedbir 184. Öğretmen yetiştirme ve atama sisteminde, ülkenin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlarının niteliksel ve niceliksel olarak dikkate alındığı bir yapı oluşturulacaktır. (S)	Eğitim fakültelerinin kontenjanları ülkenin gelecekte ihtiyaç duyacağı branşlara ve öğretmen sayısına göre belirlenecektir. Öğretmenlerin atamalarında bölgeler itibarıyla öğretmen ihtiyacının dikkate alındığı teşvik edici bir yaklaşım benimsenecektir.
Tedbir 185. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin etkinliği ve yaygınlığı artırılacaktır. (S)	Yenilenen müfredatlara uygun etkili bir hizmet içi eğitim modeli geliştirilecektir. Bu modelin tasarımında eğitim ihtiyacının belirlenmesi, eğitim ve öğretim dönemi dışındaki zamanların etkin kullanımı, eğitimlere ait etki analizlerinin yapılması, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerinin değerlendirilmesi temel ilkeler olacaktır.
Öncelik 94. Eğitimde kalite, rekabet ve verimliliği artırmaya yönelik olarak okulları merkeze alan bir idari yapılanma ve bütçe sistemine geçilecektir.	
Tedbir 186. Eğitim hizmetlerinin sunumunda Bakanlık bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin yetki ve sorumluluklarının artırılması sağlanacaktır. (S)	Bakanlık bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin mali ve idari konularda yetki ve sorumlulukları artırılarak verimlilik ilkeleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş performans göstergeleriyle ölçülebilir bir yapı oluşturulacaktır. Gerekli denetim ve kontrol mekanizmaları tasarlanarak, rekabetçi bir ortam sağlanacaktır.
Tedbir 187. Temel eğitim kademelerinde kalite güvence sistemi geliştirilecektir. (S)	Eğitim sisteminde kalite güvence sisteminin temel kriterleri ve göstergeleri belirlenecek ve konuya ilişkin teknolojik altyapı geliştirilecektir. Sonuç ve performans odaklı, öğretmen, yönetici, müfettiş yeterlilikleri tanımlanacak, yeterlilikler artırılacaktır. Sistem konusunda merkez ve taşra teşkilatından belirlenecek personele eğitim verilecektir. Kalite Güvence Sisteminde belli puanı geçen okul/kurumlara "Kalite Beratı" verilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 188. Türkiye'de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sisteminin (TEFBİS) etkin şekilde kullanımı sağlanacaktır. (S)	TEFBİS projesi ile ulusal ve uluslararası platformlarda kullanılabilirlik, eğitim kurumlarına yapılan eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri, eğitim kurumlarına ve öğrencilere yapılan yardımlar gibi ihtiyaç duyulan istatistikî bilgiler ile hane halkı eğitim harcamaları sistematik olarak tespit edilecek ve yayınlanacaktır. Okullar arasındaki imkân farklılıklarının azaltılması için okulların toplam bütçelerinin öğrenci sayısı ve merkezi yönetim bütçesi dışındaki gelirler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.
Öncelik 95. Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ve fiziki altyapı geliştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojileri etkin bir şekilde kullanılacak, eğitime erişim bölgeler ve cinsiyet itibarıyla daha dengeli bir yapıya kavuşturulacaktır.	
Tedbir 189. Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacaktır. (S)	Öncelikli olarak 5 yaş grubunda yüzde 100 okullaşma oranına ulaşılması amacıyla bölgeler arasındaki farklar da dikkate alınarak gerekli fiziki altyapı sağlanacaktır.
Tedbir 190. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacaktır. (S)	Okul terk ve devamsızlıkların önlenmesi için e-okul veri tabanından öğrenci devamsızlıklarının nedene bağlı olarak izlenmesi ve okul temelli politika ve stratejilerin geliştirilmesi için okul yönetimlerinin kapasiteleri güçlendirilecektir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları hazırlanarak analiz edilecektir.
Tedbir 191. İlköğretimden ortaöğretime geçiş oranları artırılacaktır. (S)	Ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısının yüksek ve okullaşma oranlarının düşük olduğu illerde derslik yapımı için ayrılan kaynak artırılacaktır. İlköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarının en düşük olduğu illerde özellikle kız çocukları için pansiyon yapımına hız verilecektir.
Tedbir 192. Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı ve donanım dağılımının dengeli olmasına yönelik orta vadeli bir yatırım planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık orta vadeli yatırım planı hazırlanacaktır. Bu plan kapsamında yatırım ödeneklerinin dağılımında iller arasında önceliklendirme yapılacaktır.
Tedbir 193. Fırsatların Artırılması ve Teknolojinin İyileştirilmesi Hareketi (FATİH) projesi başlatılacaktır. (S)	BT destekli öğretimin gerçekleştirilmesi çerçevesinde donanım ve yazılım altyapısının iyileştirilmesi, eğitsel içeriğin sağlanması ve yönetilmesi, öğretim programlarında etkin BT kullanımı, öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, bilinçli ve güvenli BT kullanımı hedeflenmektedir.
Öncelik 96. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim yatırımları kalite odaklı bir anlayışla teşvik edilecektir.	
Tedbir 195. Özel okulların eğitim hizmetleri sunumundaki payı artırılacaktır. (S)	Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin oranının artırılması kapsamında öğrenci başına finansman (kupon sistemi) ve özel sektörden hizmet satın alınması (sözleşme sistemi) gibi farklı modeller incelenerek, eğitim kademeleri ve bölgeler itibarıyla farklılaştırılmış, Türkiye'ye özgü bir model oluşturulacaktır. Özel sektörün eğitim hizmetleri sunumundaki rolü kalite odaklı şekilde geliştirilecektir.
Öncelik 97. Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini yaygınlaştırıp artırmaya yönelik uluslararası programlar ile yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımını artırmaya yönelik gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	
Tedbir 196. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığının (Ulusal Ajans) idari yapısı yeniden düzenlenecektir. (İ)	Ulusal Ajansın idari yapısının yeniden düzenlenerek AB ülkeleri haricindeki ülkelerle halen yürütülmekte olan eğitim ve gençlik programlarının benzerlerinin yürütmesine imkân tanıyan kanun tasarısının yasalaşmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
Tedbir 197. Yabancı öğrencilere yönelik burs ve seçim sistemi yeniden yapılandırılacaktır. (İ)	Yabancı öğrencilere yönelik burs ve barınma aksaklıkların giderilmesi, bursların çeşitlendirilmesi, kısa-orta ve uzun süreli burs modüllerinin sunulması, ülke ve topluluklara göre farklı burs programlarının uygulanması sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öncelik 98. YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan ve kalite standartları belirleyerek denetleyen bir kurum haline dönüştürülecek, üniversitelerin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda idari ve mali özerklikleri artırılmak suretiyle yükseköğretim sisteminin rekabetçi bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.	
Tedbir 198. Yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır. (İ)	YÖK'ün düzenleme, yönlendirme, koordinasyon, planlama ve denetimden sorumlu bir yapıya dönüştürülmesine ve kurumsal kapasitesinin uzmanlığı esas alacak şekilde geliştirilmesine, üniversitelerin idari ve mali açıdan özerk ve hesap verebilir hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 199. Üniversitelerin uzmanlaşma alanları belirlemeye yönelik bir strateji hazırlanacaktır. (İ)	Hazırlanacak araştırma altyapısı ve öğretim üyesi envanterine dayanarak üniversitelerin buldukları yörelerin potansiyellerine de uygun şekilde uzmanlaşmaları gözetilecektir. Bu çerçevede akademik personel ve harcama politikası etkili şekilde kullanılacaktır.
Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 99. Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği, kalitesi ve etkinliği artırılmaya devam edilecektir.	
Tedbir 201. Sağlık personeli sayısının artırılması ve yurt genelinde dengeli dağılımına ilişkin çalışmalara devam edilecektir. (İ)	Öncelikle hekim, hemşire ve fizyoterapistler olmak üzere personel açığı bulunan alanlarda sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumlarının kontenjanları artırılabilecektir. Sağlık kuruluşlarının hedef nüfus, hizmet bölgesi, fiziki yapı ve hizmet sunum özelliklerini esas alan ve somut hedefleri içeren personel dağılım planı çalışması güncellenecek ve Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı hazırlanacaktır.
Öncelik 100. Koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 205. Koruyucu Sağlık Stratejisi ve Eylem Planı çalışmaları sonuçlandırılarak hayata geçirilecektir. (İ)	Vatandaşların beden ve ruhen tam iyilik halinde olması için kişiye sosyal, biyolojik ve fiziki çevreye yönelik eylemlerin bütüncül bir yaklaşımla planlanması ve uygulanması amacıyla Koruyucu Sağlık Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanacaktır.
Tedbir 206. Bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik mevcut programlar sürdürülecek ve yeni programlar geliştirilecektir. (İ)	Sağlığın geliştirilmesi ve teşviki kapsamında vatandaşın farkındalığı artırılacak, bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik koruyucu sağlık programlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına devam edilecektir.
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	
Öncelik 103. Gelir dağılımı, sektörel politikalar ve transferler aracılığıyla iyileştirilecektir.	
Tedbir 214. Gelir dağılımını iyileştirmeyi ve yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal transferlerin etkinliği artırılacaktır. (İ)	Sosyal transferlerin hedef kitleye ulaşması sağlanacak ve yoksulluk sınırının altındaki bireyin geliri yoksulluk sınırına yükseltilecektir. Söz konusu hususlara sosyal yardımlara ilişkin yapılacak yasal düzenlemede yer verilecektir. Açlıkla (gıda yoksulluğu) karşı karşıya olan kişilerin tespitine yönelik çalışmalar yapılarak sosyal yardımların bu kesime ulaştırılması sağlanarak bu kesimin gıda yoksulluğu ortadan kaldırılacaktır.
Öncelik 104. Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik artırılacak ve özürsüzlüklerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilmeye devam edilecektir.	
Tedbir 215. Özürsüzlüğe yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Özürsüzlüklerin okula başlamadan önce almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Özürsüzlüğe hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir.
Öncelik 106. Aile eğitim programları ve destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete karşı daha yoğun mücadele edilecek, dezavantajlı çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetlerin kalitesi artırılacaktır.	
Tedbir 222. Ailenin Bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve desteklenmesine yönelik olarak hazırlanan aile destek hizmetleri ve aile eğitimi çalışmalarının etkinliği artırılacaktır. (İ)	Aile kurumunun güçlendirilmesi amacıyla, aile eğitimi müfredatı geliştirilmiş olup alana yönelik eğitim çalışmalarına öncelik verilecektir. Hâlihazırda bu eğitimi veren kurumların akreditasyonuna yönelik çalışmalar yapılacaktır. Aile bireylerinin korunması ve bilinçlendirilmesi amacıyla aile destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kalitesinin artırılması sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 223. Çocuk koruma sistemi daha etkin hale getirilecek ve bu alandaki kurumsal kapasite artırılabilecektir. (İ)	Merkezi Koordinasyon Kurulu ve İl Koordinasyon Kurullarının etkili çalışmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Çocuk mahkemelerinin sayısı ve personeli artırılacak; çocuk koruma alanında çalışan personelin bilgi ve duyarlılıkları geliştirilecek, mahkemelerce verilen tedbir kararlarının uygulanmasına yönelik olarak kuruluşların kapasitesi güçlendirilecektir.
Tedbir 224. Çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarına devam edilecektir. (İ)	Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesinin etkin olarak uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik faaliyetler devam ettirilecektir.
Tedbir 225. Çocuk ve gençlerin şiddete yönelmelerinin ve her türlü çocuk istismarının önlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Çocuk ve gençlerin kitle iletişim araçlarının zararlı etkilerinden korunmasına, ailelerin medya okuryazarlığı ve internetin doğru kullanımına, çocukların ve gençlerin spora ve sanatsal aktivitelere yönlendirilmesine, çocuk hakları ve çocuklara yönelik risklere ilişkin bilinç ve farkındalık artırıcı çalışmalara STK'lar ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde devam edilecektir.
Öncelik 107. Sosyal yardım ve hizmet alanında ailenin ihtiyaçlarına bütünsel olarak yaklaşan ve istihdam bağlantılı bir sistem kurulacaktır.	
Tedbir 226. Sosyal yardım ve hizmet alanında ihtiyaca en uygun destek ve hizmetin verileceği Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) modeli çerçevesinde aile odaklı bir sistem oluşturulacaktır. (İ)	ASDEP ile halen farklı kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilmekte olan sosyal yardım, sosyal hizmet vb. kapsamındaki sosyal destek hizmetlerinin ailelerin ya da bireylerin başvuru yapmalarına gerek olmadan arz odaklı bir yaklaşımla sunulması, bu alanlardaki boşluk ve dağınıklığın giderilerek ailelere danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulan bir sistem kurulması ve ailelerin refahının artırılması sağlanacaktır.
Öncelik 108. Sosyal hizmet sunumunda etkinliğin sağlanması amacıyla nitelikli personel ve ara eleman ihtiyacı giderilecek ve vatandaşların gönüllü katılımının artırılmasına yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır.	
Tedbir 227. Sosyal hizmetler alanında nitelikli personel ve ara eleman yetiştirilmesi çalışmaları hızlandırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmetlerin sunumunda bakım elemanı ve meslek elemanı ihtiyacı bulunmakta olup bu eksiklik hizmet kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Sosyal hizmet alanında ihtiyaç duyulan nitelikli bakım elemanı yetiştirilmesi hususunda mesleki eğitimlere ağırlık verilmesi, sosyal çalışmacı yetiştirilmesi hususunda ise üniversitelerde açılan yeni bölümlerin öğretim görevlisi ve fiziki mekân ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 109. Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler çeşitlendirilecek ve geliştirilecektir.	
Tedbir 230. Yaşlanma Ulusal Uygulama Programı hazırlanıp hayata geçirilecektir. (İ)	2007 yılında hazırlanan Yaşlanma Ulusal Eylem Planı bir Uygulama Programına dönüştürülecek ve program kapsamındaki eylemlerin hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	
Öncelik 113. Yurtiçi ve yurtdışı kültür mirasımızın envanterinin çıkarılarak dijital ortama aktarılması sağlanacak, bu mirasın korunmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	
Tedbir 236. Kültürel mirasımızın korunması tanıtılması ve bu konuda kamuoyu bilincinin artırılması sağlanacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve dışındaki tarihi eserlerimiz ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacak, yurt dışında restorasyonuna başlanan tarihi eserlerimiz öncelikli olarak tamamlanacaktır. Yazma eserlerin restorasyonu yapılarak, tıpkıbasımı ve günümüz Türkçesine çevirisi yapılacaktır. Süleymaniye ve Beyazıt Devlet Kütüphanelerindeki yazma eser koleksiyonlarının dijital ortama aktarılması tamamlanacaktır. Taşınmaz Ulusal Envanter Sistemi (TUES) projesi hayata geçirilecektir.
Öncelik 114. Türkçenin dil birikimini ortaya çıkaracak, Türk kültür sanat ve edebiyatının bütün dünyada tanınmasını ve yaygınlaşmasını sağlayacak çalışmalar desteklenecektir.	
Tedbir 239. Türkçenin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımına yönelik çalışmalara hız verilecektir. (İ)	Bilim, eğitim, öğretim, yayın kuruluşlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. Yazılı ve görsel basında ve ticari alanda yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin kullanımının özendirilmesine çalışılacak, işyeri adlarındaki yabancılaşmaya karşı yasal düzenlemeler yapılacaktır. Etimolojik sözlük hazırlanmasına ve yabancılara uzaktan Türkçe öğretimine yönelik çalışmalara başlanacaktır. Türk işaret dilinin oluşturulması, sözlüğünün ve dil bilgisinin hazırlanması sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 240. Türkçenin dil birikimine ve gelişimine katkıda bulunmuş tarihi şahsiyetler hakkında belgesel, film ve çizgi film gibi görsel içerikler hazırlanacaktır. (İ)	Evliya Çelebi Belgeselinin yapımı tamamlanacaktır. Türkçeyle Yarışyoruz programı yayına girecektir. Sonraki yıllarda yapılacak olan belgesel ve çizgi filmlerin hazırlık çalışmaları gerçekleştirilecektir.
Gençlik Hizmetlerinin ve Spor Faaliyetlerinin Güçlendirilmesi	
Öncelik 117. Gençliğe yönelik hizmetlerin kapsamı genişletilerek niteliği artırılacaktır.	
Tedbir 246. Gençliğe yönelik hizmetler daha etkin ve koordineli sunulacaktır. (İ)	Gençliğe yönelik faaliyet ve hizmetlerin gerçekleştirilmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lar arasında koordinasyon sağlanacak, yerel yönetim ve merkezi idare işbirliği artırılacaktır.
Tedbir 251. Gençlerin toplumsal hayata aktif katılımlarının sağlanmasına, şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerinin önlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Gençlerin yaygınlaşan şiddet ve zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarını temin etmek amacıyla spor ve sanata yönlendirilmeleri sağlanacaktır. Bu bağlamda gençliği spora ve sanatsal aktivitelere yönlerecek programlar yaygınlaştırılacak, amatör spor branşlarının altyapısı güçlendirilecek, gençlerin, gençlik ve izcilik faaliyetlerine katılmaları özendirilecektir. Bu çerçevede gençlik ve izcilik kampları yeniden yapılandırılarak sayıları artırılacaktır.
Öncelik 118. Spor tesislerinin erişilebilirliği, hizmet çeşitliliği ve sayısı artırılacaktır.	
Tedbir 252. Spor tesislerinin envanteri çıkarılacak, yeni spor tesisleri yapılırken bölgesel ve branş bazındaki dengesizlikler dikkate alınacaktır. (İ)	Farklı kamu kurum ve kuruluşlarına, yerel yönetimlere ve özel sektöre ait spor tesislerinin envanteri çıkarılacak ve düzenli aralıklarla güncellenecektir. Bu envanter kullanılarak spor tesislerinin bölgesel ve branş bazındaki dağılımları gözden geçirilecek ve spor tesisi yatırımlarında dezavantajlı durumda olan bölge ve branşlara öncelik tanınacaktır.
Tedbir 253. Mevcut spor tesislerinin etkin kullanımı sağlanacaktır. (İ)	MEB'e, üniversitelere, kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan spor tesislerinin başta sporcular ve spor kulüpleri olmak üzere bütün vatandaşlar tarafından kullanılabilmesine ilişkin düzenlemeler ve tedbirler hayata geçirilecektir.
Öncelik 119. Aktif spor yapan kişi sayısının artması, farklı spor dallarının yaygınlaştırılması teşvik edilecek ve spor müsabakalarında ülkemizin daha fazla derece elde etmesine yönelik tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 254. İlk ve orta öğretimdeki spor eğitimi okul öncesinden başlayarak iyileştirilecektir. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlayarak eğitimin tüm kademelelerinde yaygınlaştıracak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır.
Tedbir 256. Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilmesine yönelik düzenlemeler hayata geçirilecektir. (İ)	Çocuklar, okul öncesinden başlayarak yetenek taramasından geçirecek, yetenekli olanlar uygun spor dallarına yönlendirilecek ve yeterli düzeyde spor eğitimi almaları sağlanacaktır.
Tedbir 257. Başarılı sporculara sağlanan imkânlar artırılacaktır. (İ)	Başarılı sporculara sağlanan burslar artırılacak, kendilerine uygun antrenman ortamlarının ve kalifiye antrenörlerin tahsis edilmesi sağlanacak, üniversiteye yerleşme süreçlerinde iyileştirmeler yapılacaktır. Sporcu Eğitim Merkezleri altyapı ve eğitimci açısından desteklenecek, yeterli sayı ve kalitede olimpiyat hazırlık merkezi oluşturulacaktır. Spor öğretmenlerinin eğitimi bir sistem dâhilinde yeniden düzenlenecektir.
KAMU HİZMETLERİNDE KALİTE VE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI	
Adalet Sisteminin İyileştirilmesi	
Öncelik 137. Adalet hizmetlerinde, AB uygulamaları da dikkate alınarak, hukuki ve kurumsal düzenlemeler yapılacak, beşeri ve fiziki altyapı geliştirilecektir.	
Tedbir 300. Koruyucu hukuk uygulamaları geliştirilecektir. (İ)	Adaletle daha iyi erişim için bir ön basamak oluşturan koruyucu hukuk uygulamaları ile kişilerin öğrenim çağından itibaren hak ve sorumluluk duygusuna sahip olmaları, güncel hayatta karşılaşılabilecekleri hukuki sorunlar karşısında hak arama yöntemlerini kullanabilecekleri temel hukuki bilgi ve becerilere sahip olmaları sağlanacaktır. Ayrıca koruyucu hukuk uygulamaları yaygınlaştırılarak, daha ihtilaf ortaya çıkmadan tedbirlerin alınması, ihtilaf ortaya çıktıysa yargı önüne gelmeden çözümlenmesi sağlanacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Güvenlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 139. Başta terör ve terörizmin finansmanı olmak üzere, yasa dışı göç ve iltica hareketleri, organize, mali ve bilişim suçları, uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile etkin bir şekilde mücadele edilmesine ve sınır güvenliğinin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir.	
Tedbir 308. Organize ve mali suçlar, uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile mücadelede kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve sınır yönetiminin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir. (İ)	Organize suç örgütleri, mafya, çeteler ve bilişim suçlarıyla etkin bir şekilde mücadeleye devam edilecek, organize suç örgütlerinin müdahalesine açık analog telsiz sisteminden sayısal telsiz sisteme geçiş çalışmaları hızlandırılacaktır. Uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile mücadele kapsamında TUBİM'in kurumsal kapasitesinin artırılması ve güvenli okul-güvenli eğitim çalışmalarına devam edilecektir. II.Faz Entegre Sınır Yönetimi Eylem Planı kapsamında oluşturulan görev gücünün çalışmaları hızlandırılacaktır.

2.3.18.2013 Yılı Programı

Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminin son programı olan 2013 Yılı Programı, 18.10.2012 tarihli 28445 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yaşanan gelişmeler doğrultusunda 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı Kanunla eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler kapsamında mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş olarak belirlenmiş, ilköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ve imam-hatip ortaokulları, ortaöğretim kurumları ise dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu bağlamda; 2012-2013 öğretim yılı itibarıyla zorunlu eğitim süresi ortaöğretim seviyesini de kapsayacak şekilde 12 yıla çıkarılmıştır. Programda söz konusu değişikliklerle başta ortaöğretim kademesinde olmak üzere okullaşma oranlarında artış yaşanması beklenmekle birlikte öğrenci sayısındaki artışın daha fazla fiziki altyapı, donanım ve öğretmen ihtiyacına neden olacağı hatırlatılmıştır.

2011-2012 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 46,4, ilköğretimde yüzde 108,4, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 92,6, yükseköğretimde ise yüzde 81,6 olarak belirlenmiştir. Eğitimin temel kademelerinde sağlanan nicel artışlara rağmen bölgeler arasındaki ve kıır/kent ayrımındaki öğrencilerin sahip olduğu eğitim imkânları açısından farklılıkların devam ettiği vurgulanmıştır. Ayrıca eğitimle birlikte özellikle yabancı dil, iletişim, problem çözme, ekip çalışmasına yatkınlık, eleştirel ve analitik düşünme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilme gibi temel becerilerin de bireylerin istihdam şansını önemli ölçüde artırdığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda hem eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak hem de okullardaki bilişim teknolojisini iyileştirmek amacıyla uygulamaya geçirilen Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesinin ülke geneline yaygınlaştırılması çalışmalarının devam ettiği belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile özel sektör arasında iş birliğinin geliştirilmesi kapsamında; 5580 sayılı Özel Öğretim Kanunu'nda yapılan değişiklik ile organize sanayi bölgelerinde açılan mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören her bir öğrenci için, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmemek üzere eğitim yardımı yapılabilmesi imkânı sağlanmıştır. Program döneminde ise mesleki ve teknik eğitimin bir bütünlük içinde ele alınması ve yürütülebilmesi amacıyla Mesleki Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesi hazırlanması çalışmalarına devam edileceği aktarılmıştır. Bununla birlikte 2010 yılında yürürlüğe konulan İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı çerçevesinde etkin bir izleme değerlendirme kurulu oluşturulmuş, mevzuat düzenlemeleri yapılmış, mezunların izlenmesine yönelik veri tabanlarının entegrasyonu çalışmalarına başlandığı belirtilmiştir. 2013 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında 'Rekabet Gücünün Artırılması', 'İstihdamın Artırılması', 'Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi', 'Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması' başlıkları altında eğitim ile ilgili öncelik/tedbirdirler yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu öncelik/tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 öncelik/tedbir maddesinde sorumlu, 81 öncelik/tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili öncelik ve tedbir maddeleri Tablo 31'de sunulmuştur.

Tablo 31. 2013 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Öncelik ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI	
Finansal Sistemin Geliştirilmesi	
Öncelik 16. Yurtiçi tasarrufların artırılmasında finansal piyasa ve araçlar etkin olarak kullanılacaktır.	
Tedbir 41. Sigorta bilinci geliştirilecek; tanıtım faaliyetleri artırılabilecektir. (İ)	Üniversitelere ve okullara yönelik kısa süreli bilinçlendirme programları düzenlenecek; ilköğretimde Hayat Bilgisi dersi içerisinde işlenecek sigorta konusunun içeriği belirlenerek Millî Eğitim Bakanlığı'na iletilecek; sanayicilere, ticaret erbabına ve esnafa yönelik bilinçlendirme programları düzenlenecektir.
Enerji ve Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesi	
Ulaştırma	
Öncelik 25. Ulaştırmanın tüm türlerinde trafik güvenliği ve emniyeti artırılabilecektir.	
Tedbir 63. Sürücü Eğitim ve sınavlarının kalitesinde AB standartlarına ulaşılabilecektir. (S)	Sürücü eğitiminde pratik derslere ağırlık verilecek şekilde müfredat yenileme çalışmaları yürütülecek, direksiyon sınavları için sınav yapıcılık kurumsallaştırılacaktır.
Ar-Ge ve Yeniliğin Geliştirilmesi	
Öncelik 40. Ulusal yenilik sistemindeki aktörler arasında işbirliği geliştirilecek, özel kesimin sistem içerisinde etkinliği artırılacak ve bu alanda uluslararası işbirliği geliştirilecektir.	
Tedbir 92. Bilim, araştırma, teknoloji ve yenilik alanlarında toplumsal farkındalık artırılacaktır. (İ)	Bilim Merkezleri ve müzeleri kurulması çalışmaları devam ettirilecek, yazılı ve görsel basın aracılığıyla toplumsal farkındalık artırılacak, yarışma, burs ve bilim şenlikleriyle gençler ve çocuklar teşvik edilecektir. Ayrıca eğitim müfredatlarında yenilik kültürü ve farkındalığını artırıcı programlara yer verilecektir.
Öncelik 43. Araştırmacı insan gücü, özel sektörün ihtiyaçları da dikkate alınarak nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir.	
Tedbir 101. Araştırmacı insan gücü yetiştirme programları yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Öncelikli alanlar başta olmak üzere özel sektör- üniversite işbirliğini geliştirmeye yönelik araştırmacı insan gücü programları desteklenecek, mevcut araştırma kapasitesinin nitelik ve nicelik yönünden artırılabilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve mevcut burslar artırılacaktır.
Tedbir 102. Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışması özendirilecektir. (İ)	Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacılar için ülkemizi daha cazip kılmak üzere gerekli mali, hukuki ve idari düzenlemeler sürdürülecektir. Düzenli faaliyetlerle yurt dışındaki yerli akademisyenler bir araya getirilecektir.
Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	
Turizm	
Öncelik 65. Turizm yatırımları yeşil büyüme yaklaşımı çerçevesinde doğal, tarihi, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir anlayışla ele alınacaktır.	
Tedbir 154. Turizm sektörü hizmetlerinde niteliğin yükseltilmesi sağlanacaktır. (İ)	Mesleki Yeterlilik Kurumu koordinasyonunda turizm personelinin belgelendirilmesi (sertifikasyon) uygulamaları hızlandırılarak sürdürülecektir.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	
Öncelik 70. İşgücü belgelendirme ve denetleme faaliyetleri etkinleştirilerek sektörde iş gücünün niteliği geliştirilecektir.	
Tedbir 163. İnşaat sektöründe ara iş gücünün ustalık seviyesinin belgelendirilmesi için bir sistem oluşturulacaktır. (İ)	16.12.2010 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları ile Şantiye Şefleri ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik kapsamında, inşaat ve tesisat işlerinde çalışacak ustalar için yetki belgesi verilmesi çalışmaları ile eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
İSTİHDAMIN ARTIRILMASI	
İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi	
Öncelik 76. Kayıt dışı istihdamı önlemeye ve ilave istihdamı teşvik etmeye yönelik tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 174. İşsizlikle mücadele kapsamında Ulusal İstihdam Stratejisi uygulamaya konulacaktır. (İ)	İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılmasına yönelik, değişen piyasa koşullarını göz önüne alan bütüncül bir istihdam stratejisi YPK onayına sunulmuş olup 2012 yılı sonuna kadar yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Bu kapsamda hazırlanan Ulusal İstihdam Stratejisi Eylem Planı uygulamaya konulacaktır.
Öncelik 77. İşgücü piyasasındaki katılıkları azaltmak amacıyla sosyal taraflarla işişare içinde gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	
Tedbir 176. İşgücü piyasasındaki katılıklar giderilecek ve esnek çalışma uygulamaları yaygınlaştırılarak hayata geçirilecektir. (İ)	Evde çalışma, uzaktan çalışma, iş paylaşımı ve esnek zaman modeli gibi esnek çalışma yöntemlerine de imkân sağlayacak düzenlemeler yapılacak, bu çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılarak hayata geçirilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 79. Gençler, kadınlar ve özürllüler başta olmak üzere iş gücü piyasasında dezavantajlı gruplara yönelik destekleyici politikalar ilave tedbirler alınarak sürdürülecektir.	
Tedbir 181. Kadınların iş gücüne ve istihdama katılımları artırılabilecektir. (İ)	İşgücü piyasasına girişlerinin kolaylaştırılması amacıyla kadınlar için esnek çalışma biçimleri yaygınlaştırılacaktır. Kadınlara iş kurma alanında verilen mesleki bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Kadınların çalışma hayatına katılımını artırmak amacıyla evde bakım, bakımevleri ve kreş hizmetlerinin erişilebilirliği artırılacaktır. İşe alımlarda cinsiyet ayrımcılığını azaltmaya yönelik bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.
Tedbir 182. Genç işsizliği azaltılacaktır. (İ)	Başta staj ve işbaşı eğitim programları olmak üzere gençlerin iş gücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar yaygınlaştırılarak bu programların etkinliği artırılacaktır. Genç işsizlere sunulan iş kurma konusunda mesleki eğitim, bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Üniversiteler ve meslek kuruluşları ile işbirliği içinde gençler için iş kurma ve geliştirme merkezleri kurulacaktır.
Tedbir 184. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın ülkemize yönelik hizmet alanlarını ve öncelikleri belirleyen, sorunlarına çözüm önerileri getiren, kısa ve orta vadede yapılacak işlere yönelik amaç ve hedefleri içeren bir strateji belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın ülkemize yönelik hizmet alanlarını ve öncelikleri belirleyen, sorunlarına çözüm önerileri getiren, kısa ve orta vadede yapılacak işlere yönelik amaç ve hedefleri içeren bir strateji belgesi hazırlanacak ve uygulamaya konulacaktır.
Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması	
Öncelik 80. İş dünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum, hayat boyu öğrenme perspektifinde girişimcilik kültürünün benimsenmesi ile temel beceri ve yetkinliklerin kazandırılması yoluyla güçlendirilecektir.	
Tedbir 185. Hayat Boyu Öğrenme perspektifinde kolay erişilebilir öğrenme ortamları oluşturulacaktır. (S)	Bireylere eğitimde yatay ve dikey hareketlilik fırsatları sağlanacak ve zorunlu eğitim sonrasında öğrenme fırsatları çeşitlendirilecektir.
	Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Hayat boyu öğrenme portalı kurulacak, bu çerçevede kamu ve özel kesim ile STK'lar tarafından gerçekleştirilen tüm eğitimlere ilişkin bilgiler bu portalda toplanacaktır.
Tedbir 186. Bireylere girişimcilik kültürü ve temel beceriler kazandıracak programlar hazırlanacaktır. (S)	Başta mesleki ve teknik eğitim programlarında olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde temel beceri ve yetkinlikler ile girişimcilik kültürüne yönelik konulara müfredatta yer verilecektir.
	Örgün eğitim dışına çıkmış olanlara yönelik olarak İŞKUR ve KOSGEB koordinasyonunda girişimcilik ve temel beceri eğitimleri verilecektir. TEKMER ve İŞGEM'lerden söz konusu faaliyetlerde etkin bir şekilde yararlanılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 81. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek ve uyumlaştırılacaktır.	
Tedbir 187. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi yükseköğretim ve yaygın eğitim sürecini de içine alacak şekilde genişletilecektir. (İ)	AB tarafından benimsenen yeterlilik esaslarıyla uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yükseköğretim ile özel öğretim dâhil, tüm teknik ve meslekî eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarını içeren Ulusal Yeterlilik Çerçevesi hazırlanacaktır.
Tedbir 188. İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek standartları ve yeterlilikler hazırlanacak ve hayata geçirilecektir. (İ)	Destek vermeye gönüllü kurum/kuruluşlarla protokoller imzalanarak öncelikli sektörlerde Ulusal Meslek Standardı ve Yeterliliklerin hazırlanması sağlanacaktır. Belgelendirme kuruluşları yetkilendirilecektir. Eğitim ve öğretim kuruluşlarının akreditasyonuna başlanacaktır.
Öncelik 82. Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel sektör ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılacaktır.	
Tedbir 189. Mesleki Eğitim ve Öğretim Stratejisi tamamlanacaktır. (S)	Mesleki eğitim ve öğretimde iş gücü talebine uyumun güçlendirilmesine, kalitenin artırılmasına, statünün geliştirilmesine, mali kaynakların çeşitlendirilmesine ve iş dünyasının yönetimde rol almasına odaklanan bir strateji ve eylem planı hazırlanacaktır. Mesleki, Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin oluşturulması kapsamında etkin bir hayat boyu mesleki yönlendirme mekanizması geliştirilecektir.
Tedbir 190. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analiz sonuçlarına uygun olarak açılacak ve il istihdam ve mesleki eğitim kurullarına raporlanacaktır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurullarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır.
Tedbir 191. Meslek yüksekokullarının etkin bir yapı ve işleyişe kavuşturulmasına yönelik olarak yeniden yapılandırılmasını içeren bir rapor hazırlanacaktır. (İ)	Ülke genelindeki tüm meslek yüksekokullarını kapsayan bir etkinlik analizi yapılacak ve gerekli görüldüğü yerlerde kurumların kapatılması, toplulaştırılması veya meslek liselerine dönüştürülmesi yönünde strateji ortaya koyan bir rapor hazırlanacak ve buna uygun yapılandırılacaktır.
Tedbir 192. Mesleki ve teknik eğitim ve yükseköğretim mezunlarının iş gücü piyasasındaki durumunun sistematik ve güncellenebilir bir model çerçevesinde izlenmesi sağlanacaktır. (S)	Eğitim bölümleri ve programlarının kalitesinin değerlendirilmesi ve yeniden yapılandırılmasıyla öğrencilerin kariyer tercihlerine ışık tutulması, eğitimle kazandırılan yeterliliklerin iş hayatıyla uyumunun değerlendirilmesi, sistemin güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi için, veri temin etmek ve kanıta dayalı politika oluşturmak amacıyla araştırmalar yapılacaktır. Kurumlar arasında veri paylaşımı ve entegrasyonu ile nitel ve nicel çalışmalarla veri üretimi amaçlanmaktadır.
Aktif İşgücü Politikalarının Uygulanması	
Öncelik 83. Aktif iş gücü programları, iş gücü piyasası üzerindeki etkileri değerlendirilerek, ulusal, bölgesel ve sektörel düzeyde iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 193. Başta iş gücü piyasasına girişte zorlukla karşılaşanlar olmak üzere bireylerin aktif iş gücü programlarına erişimleri artırılacaktır. (İ)	Bireylere niteliklerine uygun becerilerin kazandırılması, iş bulmalarının ve iş kurmalarının kolaylaştırılması amacıyla bu kesimlere iş arama ve mesleki yönlendirme hizmetleri ile teorik ve işbaşı eğitimlerinin bir arada verildiği aktif iş gücü programları yaygınlaştırılacaktır. Bu kapsamda iş ve meslek danışmanlığına, istihdam garantili kurslara, girişimcilik eğitimlerine ve dezavantajlı gruplara yönelik programlara öncelik verilecektir. Ayrıca İŞKUR'un üniversite, meslek yüksekokulu ve lise son sınıf öğrencilerine yönelik tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilecektir.
Tedbir 194. İşgücü piyasası ihtiyaç analizleri ulusal ve yerel düzeyde periyodik olarak ve etkin bir biçimde yapılacaktır. (İ)	İŞKUR tarafından söz konusu analizler ulusal düzeyde yılda en az iki kez ve yerel düzeyde ise İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları aracılığıyla yılda en az bir kez yapılacaktır. Söz konusu ihtiyaç analizlerine göre hangi aktif iş gücü programlarının açılacağına karar verilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 195. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarının amaçlarına ulaşip ulaşmadığını ve bu programlara yapılan harcamaların etkin olup olmadığını düzenli bir şekilde, program türü ve il bazında izlemeye imkân veren çalışmalar tamamlanacaktır. Uygulanacak olan aktif iş gücü programları söz konusu izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkate alınarak tasarlanacaktır.
Öncelik 84. Aktif iş gücü programlarının etkin uygulanması amacıyla, İŞKUR'un kurumsal kapasitesi geliştirme çalışmalarına devam edilecek, özel sektör ve ilgili meslek kuruluşlarıyla işbirliği artırılacaktır.	
Tedbir 197. İŞKUR'un uyguladığı iş gücü eğitimlerinde özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının payı artırılacaktır. (İ)	İŞKUR'un iş gücü yetiştirme programlarındaki özel sektör, meslek kuruluşu ve işçi ve işveren kuruluşlarının paylarının artırılması özendirilecektir. Bu kapsamda İŞKUR tarafından, başta KOBİ'ler olmak üzere, söz konusu kuruluşlara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yaygınlaştırılacak ve işbirlikleri etkin hale getirilecektir.
BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ	
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	
Öncelik 85. Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmeti sunan ve öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktiviteleri daha fazla içeren ve sınav odaklı olmayan bir müfredat dönüşüm programı uygulanacaktır.	
Tedbir 199. Ortaöğretimde okullar arasındaki başarı farklılığını asgari düzeye indirmek amacıyla okul türleri azaltılacaktır. (S)	Genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretim, okul türü yerine program çeşitliliğine göre yeniden yapılandırılacaktır. Bu yapılandırmada öğrencilerin sistemin dışına çıkmasını azaltacak şekilde farklı eğitim kademeleri arasındaki geçişlerin kolaylaştırıldığı, başarısızlıkların telafi edilebildiği, anlaşılır ve özendirici bir sistem yaklaşımı benimsenecektir.
Tedbir 200. İlk ve ortaöğretimdeki öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacak, etkinleştirilecektir. (S)	Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılımı artırılacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Okul binaları kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel alanlara sahip fonksiyonel mekânlar olarak inşa edilecektir.
Tedbir 201. İçerik ve işlevselliğin ön plana alındığı, çağın şartlarıyla uyumlu müfredatların hazırlanması ve güncellemelerin yapılması sağlanacaktır. (S)	Yenilikçiliği ve araştırmacılığı esas alan müfredat programları geliştirilecek ve ülke geneline yaygınlaştırılacaktır. Mevcut öğretim ve rehberlik programlarının içerikleri yenilenecek ve yeni derslerin öğretim programları hazırlanacaktır.
Tedbir 202. Eğitim sistemi bireyin yeterliliklerini, farklı öğrenme yetisini merkeze alan, ölçme ve değerlendirmeye dayalı etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmeti sunan bir yapıya dönüştürülecektir. (S)	İlk ve ortaöğretimdeki derslerin öğretim programlarını değerlendirme çalışmaları yürütülecektir.
Tedbir 203. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik tedbirler artırılacaktır. (S)	Rehberlik ve araştırma merkezlerinde eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetlerinin niteliğini artırmak amacıyla ölçme ve değerlendirme araçları güncellenecektir. Psikolojik ölçme araçlarını kullanacak uzmanların niteliğini artırmak amacıyla hizmetçi eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Engellilere yönelik mesleki eğitim programları hazırlanacaktır. Üstün yetenekli bireylerin eğitimlerine yönelik farklı eğitim modelleri geliştirilecek ve uygulamaya konulacaktır.
Tedbir 203. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik tedbirler artırılacaktır. (S)	Okullarda öğrenciler kültür, sanat ve spor faaliyetlerine yönlendirilecek ve seçtikleri sosyal etkinlikleri yürütmek üzere eğitim materyalleriyle donatılmış çalışma alanları oluşturulacaktır. Eğitim kurumları yönetici ve öğretmenleri şiddet ve şiddete kaynaklık eden hususlarda hizmet içi eğitimlerden geçirilecektir. Eğitim alanlarında güvenlik önlemleri artırılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Öncelik 86. Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan bir performans sistemini de içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.	
Tedbir 204. Öğretmen istihdamına ilişkin strateji ve politika belgesi hazırlanacak ve uygulanmaya başlanacaktır. (S)	Öğretmen istihdamına ilişkin strateji ve politika belgesi hazırlanacaktır. Eğitim fakültelerinin kontenjanları ülkenin gelecekte ihtiyaç duyacağı branşlara ve öğretmen sayısına göre belirlenecektir. Öğretmenlerin atamalarında bölgeler itibarıyla öğretmen ihtiyacının dikkate alındığı teşvik edici bir yaklaşım benimsenecektir.
Tedbir 205. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin sayısı ve etkinliği artırılacaktır. (S)	Yenilenen müfredatlara uygun olacak şekilde yönetici, öğretmen ve diğer personelin yeterlik alanlarını esas alan ve sorumluluğuna verilecek görevleri en uygun şekilde yapmasını sağlayacak bilgi ve beceriyi kazandıran etkin bir hizmetçi eğitim sistemi kurulacak ve düzenlenen seminer ve kursların niteliği artırılacaktır. Bu modelin tasarımında eğitim ihtiyacının belirlenmesi, eğitim ve öğretim dönemi dışındaki zamanların etkin kullanımı, eğitimlere ait etki analizlerinin yapılması, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerinin değerlendirilmesi temel ilkeler olacaktır.
Öncelik 87. Eğitimde kalite, rekabet ve verimliliği artırmaya yönelik olarak okulları merkeze alan bir idari yapılanma ve bütçe sistemine geçilecektir.	
Tedbir 206. Eğitim hizmetlerinin sunumunda Bakanlık bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin yetki ve sorumlulukları artırılacaktır. (S)	Bakanlık bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin mali ve idari konularda yetki ve sorumlulukları artırılarak verimlilik ilkeleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş performans göstergeleriyle ölçülebilir bir yapı oluşturulacaktır. Gerekli denetim ve kontrol mekanizmaları tasarlanarak rekabetçi bir ortam sağlanacaktır.
Tedbir 207. Temel eğitim kademelerinde kalite güvence sistemi kurulacaktır. (S)	Eğitim sisteminde kalite güvence sisteminin temel kriterleri ve göstergeleri belirlenecek ve konuya ilişkin teknolojik altyapı geliştirilecektir. Sonuç ve performans odaklı, öğretmen, yönetici, müfettiş yeterlilikleri tanımlanacak, yeterlilikler artırılacaktır. Sistem konusunda merkez ve taşra teşkilatından belirlenecek personele eğitim verilecektir. Kalite Güvence Sisteminde belli puanı geçen okul/kurumlara Kalite Beratı verilecektir.
Tedbir 208. Okullara ve eğitim kurumlarına yönelik rehberlik ve denetim faaliyetleri yaygınlaştırılacak, okul ve kurumların performansları izlenecektir. (S)	Rehberlik ve denetim faaliyetleri çoklu veri kaynaklarının algılanmalarına dayalı ve e-denetim destekli yürütülecektir. Eğitimin kalitesinin artırılması amacıyla okul ve eğitim kurumlarının hizmet standartları belirlenecek, Performans Yönetim Sistemi kurulacaktır.
Tedbir 209. Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sisteminin (TEFBİS) etkin şekilde kullanımı sağlanacaktır. (S)	TEFBİS projesiyle ulusal ve uluslararası platformlarda kullanılabilir eğitim kurumlarına yapılan eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri, eğitim kurumlarına ve öğrencilere yapılan yardımlar gibi ihtiyaç duyulan istatistikî bilgiler ile hane halkı eğitim harcamaları sistematik olarak tespit edilecek ve yayınlanacaktır. Okullar arasındaki imkân farklılıklarının azaltılması için okulların toplam bütçelerinin öğrenci sayısı ve merkezi yönetim bütçesi dışındaki gelirler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.
Öncelik 88. Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artıracak, donanım ve fiziki altyapı geliştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojileri etkin bir şekilde kullanılacak, eğitime erişim bölgeler ve cinsiyet itibarıyla daha dengeli bir yapıya kavuşturulacaktır.	
Tedbir 210. Okul öncesi eğitim kurumları yaygınlaştırılacaktır. (S)	36-60 aylık çocuklar ile ilkökula kayıt olmamış 60-72 aylık çocukların okul öncesi eğitime kazandırılması amacıyla bölgeler arasındaki farklar da dikkate alınarak gerekli fiziki altyapı sağlanacaktır.
Tedbir 211. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacak, kademeler arası geçiş oranları artırılacaktır. (S)	Aşamalı Devamsızlık Yönetimi Sistemi (ADEY) ortaöğretim kurumlarını da kapsayacak şekilde genişletilecek, bu doğrultuda okul yönetimlerinin kapasiteleri güçlendirilecektir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları hazırlanarak analiz edilecektir. Ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısının yüksek ve okullaşma oranlarının düşük olduğu illerde derslik yapımı için ayrılan kaynak artırılacaktır. Özellikle kız çocukları için pansiyon yapımına ağırlık verilerek kademeler arası geçiş oranları artırılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 212. Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı ve donanım dağılımının dengeli olmasına yönelik orta vadeli bir yatırım planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık orta vadeli yatırım planı hazırlanacaktır. Bu plan kapsamında yatırım ödeneklerinin dağılımında iller arasında önceliklendirme yapılacaktır.
Tedbir 213. FATİH projesi ülke geneline kademeli olarak yaygınlaştırılacaktır. (S)	BT destekli öğretimin gerçekleştirilmesi çerçevesinde donanım ve yazılım altyapısının iyileştirilmesi, eğitime yönelik e- içeriğin sağlanması ve yönetilmesi, öğretim programlarında etkin BT kullanımı, öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, bilinçli ve güvenli BT kullanımı ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.
Öncelik 89. Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim yatırımları kalite odaklı bir anlayışla teşvik edilecektir.	
Tedbir 215. Eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün katkısı artırılacaktır. (S)	Özel okulların eğitim hizmetleri sunumundaki payı artırılacaktır. Özel okullarda öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanacak öğrenci başına eğitim-öğretim desteğine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Öncelik 90. Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini yaygınlaştırıp artırmaya yönelik uluslararası programlar ile yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımını artırmaya yönelik gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	
Tedbir 216. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığının (Ulusal Ajans) görev ve yetkileri yeniden düzenlenecektir. (İ)	Ulusal Ajansın idari yapısının yeniden düzenlenerek AB ülkeleri haricindeki ülkelerle halen yürütülmekte olan eğitim ve gençlik programlarının benzerlerinin yürütmesine imkân tanıyan kanun tasarısının yasalaşmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
Öncelik 91. YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan ve kalite standartları belirleyerek denetleyen bir kurum haline dönüştürülecek, üniversitelerin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda idari ve mali özerklikleri artırılmak suretiyle yükseköğretim sisteminin rekabetçi bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.	
Tedbir 217. Yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır. (İ)	YÖK’ün düzenleme, yönlendirme, koordinasyon, planlama ve denetimden sorumlu bir yapıya dönüştürülmesine ve kurumsal kapasitesinin uzmanlığı esas olacak şekilde geliştirilmesine, üniversitelerin idari ve mali açıdan özerk ve hesap verebilir hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 218. Üniversitelerin uzmanlaşacakları alanları belirlemeye yönelik bir strateji hazırlanacaktır. (İ)	Hazırlanacak araştırma altyapısı ve öğretim üyesi envanterine dayanarak üniversitelerin buldukları yörelerin potansiyellerine de uygun şekilde uzmanlaşmaları gözetilecektir. Bu çerçevede akademik personel ve harcama politikası etkili şekilde kullanılacaktır.
Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 92. Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği, kalitesi ve etkinliği artırılmaya devam edilecektir.	
Tedbir 220. Sağlık personeli sayısının artırılmasına ve yurt genelinde dengeli dağılımına ilişkin çalışmalara devam edilecektir. (İ)	Öncelikle hemşireler olmak üzere personel açığı bulunan alanlarda sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumlarının kontenjanları artırılacaktır. Sağlık kuruluşlarının hedef nüfus, hizmet bölgesi, fiziki yapı ve hizmet sunum özelliklerini esas alan ve somut hedefleri içeren personel dağılım planı çalışması güncellenecek ve Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı hazırlanacaktır.
Öncelik 93. Koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.	
Tedbir 226. Koruyucu Sağlık Stratejisi ve Eylem Planı hazırlık çalışmaları sonuçlandırılarak hayata geçirilecektir. (İ)	Vatandaşların beden ve ruhen tam iyilik halinde olması için sosyal, biyolojik ve fiziki çevreye yönelik eylemlerin bütüncül bir yaklaşımla planlanması ve uygulanması amacıyla Koruyucu Sağlık Stratejisi ve Eylem Planı tamamlanacaktır.
Tedbir 227. Bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik mevcut programlar sürdürülecek ve yeni programlar geliştirilecektir. (İ)	Sağlığın geliştirilmesi ve teşviki kapsamında vatandaşın farkındalığı artırılacak, bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik koruyucu sağlık programlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına devam edilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	
Öncelik 95. Gelir dağılımı, sektörel politikalar ve transferler aracılığıyla iyileştirilecektir.	
Tedbir 235. Gelir dağılımını iyileştirmeyi ve yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal transferlerin etkinliği artırılacaktır. (İ)	Sosyal transferlerin hedef kitleye ulaşması sağlanacak ve yoksulluk sınırının altındaki bireyin geliri yoksulluk sınırına yükseltilecektir. Söz konusu hususlara sosyal yardımlara ilişkin yapılacak yasal düzenlemede yer verilecektir.
Öncelik 96. Dezavantajlı kesimler için eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik artırılacak ve özürliülerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilmeye devam edilecektir.	
Tedbir 236. Özürliülere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Özürliülerin okula başlamadan önce almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Özürliülere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir.
Tedbir 239. Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanma imkânları geliştirilecektir. (İ)	Çocukların erken çocukluk döneminde ihtiyaç duydukları gelişim fırsatlarına erişim imkânlarının ve kadınların iş gücüne katılımının artmasına katkıda bulunmak üzere gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanmalarına yönelik model geliştirilecektir.
Öncelik 98. Aile eğitim programları ve destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, kadınlar ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda güçlendirilecek, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete karşı daha yoğun mücadele edilecek, dezavantajlı durumdaki çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. Sosyal yardım ve hizmet alanında ailenin ihtiyaçlarına bütünsel olarak yaklaşan bir sistem kurulacaktır.	
Tedbir 243. Ailenin bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve desteklenmesine yönelik olarak hazırlanan aile destek hizmetleri ve aile eğitimi çalışmalarının etkinliği artırılacaktır. (İ)	Aile kurumunun güçlendirilmesi amacıyla, aile eğitimi müfredatı geliştirilmiş olup alana yönelik eğitim çalışmalarına öncelik verilecektir. Hâlihazırda bu eğitimi veren kurumların akreditasyonuna yönelik çalışmalar yapılacaktır. Aile bireylerinin korunması ve bilinçlendirilmesi amacıyla aile destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kalitesinin artırılması sağlanacaktır.
Tedbir 244. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmet standartları oluşturulacaktır. (İ)	Ülkemizdeki mevcut evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmetlerinin belirli standartlara ulaştırılması için temel kriterler ve çalışma esasları belirlenecek ve bu esaslara uyulması sağlanacaktır. Geliştirilen modüllerin yaygınlaştırılması çalışmaları sürdürülecektir.
Tedbir 245. Çocuk koruma sistemi daha etkin hale getirilecek ve bu alandaki kurumsal kapasite artırılacaktır. (İ)	Merkezi Koordinasyon Kurulu ve İl Koordinasyon Kurullarının etkili çalışmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Çocuk mahkemelerinin sayısı ve personeli artırılacak; çocuk koruma alanında çalışan personelin bilgi ve duyarlılıkları geliştirilecek, mahkemelerce verilen tedbir kararlarının uygulanmasına yönelik kuruluşların kapasitesi güçlendirilecektir. Suç mağduru ve suça sürüklenen çocuklara yönelik kuruluşlardaki hizmetlerin ayrıştırılarak modellenmesi ve ihtisaslaştırılması sağlanacaktır.
Tedbir 247. Çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarına devam edilecektir. (İ)	Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesinin etkin olarak uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik faaliyetler devam ettirilecektir. Çocuk işçiliğine ilişkin mevcut durumu tespit etmek üzere Çocuk İşgücü Anketi yapılacaktır.
Tedbir 249. Çocuk ve gençlerin şiddete yönelmelerinin ve her türlü çocuk istismarının önlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Çocuk ve gençlerin kitle iletişim araçlarının zararlı etkilerinden korunmasına, ailelerin medya okuryazarlığı ve internetin doğru kullanımına, çocukların ve gençlerin spora ve sanatsal aktivitelere yöneltilmesine, çocuk hakları ve çocuklara yönelik risklere ilişkin bilinç ve farkındalık artırıcı çalışmalara STK'lar ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde devam edilecektir.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 250. Sosyal yardım ve hizmet alanında ihtiyaca en uygun destek ve hizmetin verileceği ASDEP modeli çerçevesinde aile odaklı bir sistem oluşturulacaktır. (İ)	ASDEP ile halen farklı kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilmekte olan sosyal yardım, sosyal hizmet vb. kapsamındaki sosyal destek hizmetlerinin ailelerin ya da bireylerin başvuru yapmalarına gerek olmadan arz odaklı bir yaklaşımla sunulması, bu alanlardaki boşluk ve dağınıklığın giderilerek ailelere danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulan bir sistem kurulması ve ailelerin refahının artırılması sağlanacaktır.
Öncelik 99. Sosyal hizmet sunumunda etkinliğin sağlanması amacıyla nitelikli personel ve ara eleman ihtiyacı giderilecek ve vatandaşların gönüllü katılımının artırılmasına yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır.	
Tedbir 251. Sosyal hizmetler alanında nitelikli personel ve ara eleman yetiştirilmesi çalışmaları hızlandırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmetlerin sunumunda bakım elemanı ve meslek elemanı ihtiyacı bulunmakta olup bu eksiklik hizmet kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Sosyal hizmet alanında ihtiyaç duyulan nitelikli bakım elemanı yetiştirilmesi hususunda mesleki eğitimlere ağırlık verilmesi, sosyal çalışmacı yetiştirilmesi hususunda ise üniversitelerde açılan yeni bölümlerin öğretim görevlisi ve fiziki mekân ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanacaktır.
Öncelik 100. Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler çeşitlendirilecek ve geliştirilecektir.	
Tedbir 254. Yaşlanma konusuna bütünsel olarak yaklaşan bir politika belgesi oluşturulacaktır. (İ)	2007 yılında hazırlanan Yaşlanma Ulusal Eylem Planı bir uygulama programına dönüştürülecek ve program kapsamındaki eylemlerin hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	
Öncelik 104. Yurtiçi ve yurt dışı kültür mirasımızın envanterinin çıkarılarak dijital ortama aktarılması sağlanacak, bu mirasın korunmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	
Tedbir 260. Kültürel mirasımızın korunması, tanıtılması ve bu konuda kamuoyu bilincinin artırılması sağlanacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve dışındaki tarihi eserlerimiz ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacak, yurt dışında restorasyonuna başlanan tarihi eserlerimiz öncelikli olarak tamamlanacaktır. Yazma eserlerin restorasyonu yapılarak, tıpkıbasımı ve günümüz Türkçesine çevirisi yapılacaktır. Yurt içindeki ve dışındaki yazma eserlerin tespiti yapılarak envanteri çıkarılacak, şahıs elinde bulunan önemli yazma eserler satın alınacaktır. Süleymaniye ve Beyazıt Devlet Kütüphanelerindeki yazma eser koleksiyonlarının dijital ortama aktarılması tamamlanacaktır. Taşınmaz Ulusal Envanter Sistemi (TUES) projesi hayata geçirilecektir.
Öncelik 105. Türkçenin dil birikimini ortaya çıkaracak; Türk tarihinin, kültür, sanat ve edebiyatının bütün dünyada tanınmasını ve yaygınlaşmasını sağlayacak çalışmalar desteklenecektir.	
Tedbir 263. Türkçenin geliştirilmesi, doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. (İ)	Bilim, eğitim, öğretim, yayın kuruluşlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımı sağlanacaktır. Yazılı ve görsel basında ve ticari alanda yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimelerin kullanımının özendirilmesine çalışılacak, işyeri adlarındaki yabancılaşmaya karşı yasal düzenlemeler yapılacaktır. Etimolojik sözlük hazırlanmasına ve yabancılara uzaktan Türkçe öğretimine yönelik çalışmalara başlanacaktır. Türk işaret dilinin oluşturulması, sözlüğünün ve dil bilgisinin hazırlanması sağlanacaktır. TDK'nın ikincil mevzuatının hazırlanmasına yönelik çalışmalara başlanacaktır.
Tedbir 264. Türkçenin dil birikimine ve gelişimine katkıda bulunmuş tarihi şahsiyetler hakkında belgesel, film ve çizgi film gibi görsel içerikler hazırlanacaktır. (İ)	Evliya Çelebi Belgeselinin yapımı tamamlanacaktır. Diğer belgesel ve film yapımlarına ilişkin 3 yıllık bir planlama yapılacak ve bu plan dâhilinde 2013 yılı içerisinde en az bir isim hakkında görsel içerik hazırlanacaktır. TRT-TDK işbirliğiyle hazırlanan Türkçeyle Yarışyoruz programının yeni bölümleri yayınlanacaktır.
Gençlik Hizmetlerinin ve Spor Faaliyetlerinin Güçlendirilmesi	
Öncelik 108. Gençlerin talep ve ihtiyaçları dikkate alınarak gençliğe yönelik hizmetlerin kapsamı genişletilecek ve niteliği artırılacaktır.	
Tedbir 271. Gençliğe yönelik hizmetler daha etkin ve koordineli sunulacaktır. (İ)	Gençliğe yönelik faaliyet ve hizmetlerin gerçekleştirilmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lar arasında koordinasyon sağlanacak, yerel yönetim ve merkezi idare işbirliği artırılacaktır.

Öncelik/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Proje
Tedbir 275. Gençlerin toplumsal hayata aktif katılımlarının sağlanmasına, şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerinin önlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Gençlerin yaygınlaşan şiddet ve zararlı alışkanlıklardan uzak durmalarını temin etmek amacıyla spor ve sanata yönlendirilmeleri sağlanacaktır. Bu bağlamda gençliği spora ve sanatsal aktivitelere yöneltecek programlar yaygınlaştırılacak, amatör spor branşlarının altyapısı güçlendirilecek, gençlerin, gençlik ve izcilik faaliyetlerine katılmaları özendirilecektir. Bu çerçevede gençlik ve izcilik kampları yeniden yapılandırılarak sayıları artırılacaktır.
Öncelik 109. Spor tesislerinin erişilebilirliği, hizmet çeşitliliği ve sayısı artırılacaktır.	
Tedbir 276. İllerdeki spor tesisleri envanteri uzaktan erişime açılacaktır. (İ)	Farklı kamu kurum ve kuruluşlarına, yerel yönetimlere ve özel sektöre ait spor tesislerinin envanteri ve kullanım imkânları, halkın rahatça erişebileceği ve kullanabileceği şekilde ortak bir veri tabanı aracılığıyla uzaktan erişime açılacaktır.
Tedbir 277. Mevcut spor tesislerinin etkin kullanımı sağlanacaktır. (İ)	GSB'ye, MEB'e, üniversitelere, kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan spor tesislerinin başta sporcular ve spor kulüpleri olmak üzere bütün vatandaşlar tarafından kullanılabilmesine ilişkin düzenlemeler ve tedbirler hayata geçirilecektir.
Öncelik 110. Aktif spor yapan kişi sayısının artması, farklı spor dallarının yaygınlaştırılması teşvik edilecek ve spor müsabakalarında ülkemizin daha fazla derece elde etmesine yönelik tedbirler alınacaktır.	
Tedbir 279. İlk ve orta öğretimdeki spor eğitimi okul öncesinden başlanarak iyileştirilecektir. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlanarak eğitimin tüm kademelerinde yaygınlaştırılacak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır. Okullara antrenör desteği verilecek ve mevcut spor liselerinin branşlaşması sağlanacaktır.
Tedbir 281. Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilmesine yönelik düzenlemeler hayata geçirilecektir. (İ)	Çocuklar, okul öncesinden başlayarak yetenek taramasından geçirilecek, yetenekli olanlar uygun spor dallarına yönlendirilecek ve yeterli düzeyde spor eğitimi almaları sağlanacaktır.
Tedbir 283. Başarılı sporculara sağlanan imkânlar artırılacaktır. (İ)	Başarılı sporculara sağlanan burslar artırılacak, kendilerine uygun antrenman ortamlarının ve kalifiye antrenörlerin tahsis edilmesi sağlanacak, üniversiteye yerleşme süreçlerinde iyileştirmeler yapılacaktır. Sporcu Eğitim Merkezleri altyapı ve eğitimci açısından desteklenecek, yeterli sayı ve kalitede olimpiyat hazırlık merkezi oluşturulacaktır. Spor eğitimcilerinin eğitimi bir sistem dâhilinde yeniden düzenlenecektir.
KAMU HİZMETLERİNDE KALİTE VE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI	
Güvenlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi	
Öncelik 134. Başta terör ve terörizmin finansmanı olmak üzere, yasa dışı göç hareketleri, organize ve mali suçlar, bilişim suçları, uyuşturucu kullanımı ve ticaretiyle etkin bir şekilde mücadele edilmesine ve sınır güvenliğinin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir.	
Tedbir 336. Uyuşturucu kullanımı ve ticaretiyle mücadelede Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi (2013-2018) ve Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı (2013-2015) hazırlanacaktır. (İ)	Uyuşturucuyla mücadele alanında çalışan ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla Ulusal Uyuşturucu Strateji Belgesi (2013-2018) ve Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı (2013-2015) hazırlanacaktır.

2.3.19.2014 Yılı Programı

Onuncu Kalkınma Planı'nın ilk dilimini oluşturan 2014 Yılı Programı, 25.10.2013 tarihli 28802 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda eğitimin çıktılarını ve dolayısıyla sistemin performansını değerlendiren PISA gibi uluslararası araştırmalarda elde edilen puanlarda kısmi iyileşme sağlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda öğrenme ortamlarının niteliğinin eşitlik ve hakkaniyet çerçevesinde artırılması, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeniden yapılandırılması, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinde etkinlik sağlanması, müfredatın bilgi ve iletişim teknolojileriyle uyumunun sağlanması, derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılması, ilköğretimde ikili eğitimden tam gün eğitime geçilmesi sorunlarının çözülmesi ihtiyacının devam ettiği hatırlatılmıştır.

Program dönemi itibarıyla ülke genelinde ilkokullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 20, ortaokullarda 19'dur. Öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşimin güçlendirilmesi, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterlilikleri esas alan bir şekilde yeniden yapılandırılması ile kariyer gelişim ve performans değerlendirme sisteminin oluşturulması gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca deneyimli öğretmenlerin fırsat eşitliği çerçevesinde dezavantajlı bölgelerde görev yapmalarını özendirici tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmiştir.

2012-2013 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 44, ilköğretimde yüzde 107,6, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 96,8, yükseköğretimde ise yüzde 92,1 şeklindedir. Ülke genelinde ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranı yüzde 90,1 olmakla beraber zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarılması sonucunda ilköğretimden ortaöğretime geçişlerde ve dolayısıyla ortaöğretim okullaşma oranında artışın sürdüğü belirtilmiştir. Ayrıca ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve yükseköğretime erişimde sağlanan gelişmeler sonucunda nüfusun eğitim düzeyinin artması öngörülmüştür.

İlköğretimde tam gün eğitime geçme yönündeki çalışmalara devam edilmesine rağmen, 2012-2013 öğretim dönemi itibarıyla tam gün eğitimde okuyan öğrencilerin oranı yüzde 45 düzeyinde kalmıştır. Ortaöğretimde ise bu oran yüzde 72 seviyesindedir. Ayrıca zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve eğitime başlama yaşının erkene çekilmesiyle de başta ortaöğretim kademesinde olmak üzere okullaşan öğrenci sayısında ve dolayısıyla derslik ihtiyacında artış yaşanmıştır. Bu kapsamda eğitime ayrılan kamu kaynaklarının artırılması sonucunda yıllık ortalama derslik yapımının iki kat artmasının beklendiği belirtilmiştir. Türkiye genelinde ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 30'a düşmekle birlikte özellikle göç alan büyük şehirler ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerde bu sayının yüksek olduğu görülmektedir.

Programda mesleki ve teknik eğitimin iş gücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda verilmesi amacını hedefleyen İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı'nın etkin şekilde uygulanmakta olduğu; mesleki eğitimin bir bütünlük içerisinde yürütülmesinin hedeflendiği Mesleki Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesi'nin hazırlanması çalışmalarına devam edildiği aktarılmıştır. Eğitim sistemimizin temel amacı ise: "Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, demokratik değerleri ve millî kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, bilimsel gelişmelere açık, teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumu gereklerini haiz, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi" şeklinde ifade edilmiştir. 2014 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında 'Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum', 'Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme', 'Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre', 'Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri Tablo 32'de sunulmuştur.

Tablo 32. 2014 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okulöncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.146.)	
Tedbir 1. Okul öncesi eğitim kurumları ve öğrenci sayısı artırılabacaktır. (S)	36-60 aylık çocuklar ile ilkokula kayıt olmamış 60-72 aylık çocukların okul öncesi eğitime kazandırılması amacıyla bölgeler arasındaki farklar da dikkate alınarak gerekli fiziki altyapı sağlanacaktır. Toplum Temelli Erken Çocukluk Eğitimi Merkezleri kademeli olarak yaygınlaştırılacaktır.
İlk ve ortaöğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacak, sınıf tekrarı ve okul terki azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.147)	
Kalabalık ve birleştirilmiş sınıf ile ikili eğitim uygulamaları azaltılacak, öğrenci pansiyonları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.155)	
Tedbir 2. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacak, kademeler arası geçiş oranları artırılabacaktır. (S)	Aşamalı Devamsızlık Yönetimi Sistemi (ADEY) ortaöğretim kurumlarını da kapsayacak şekilde genişletilecek, bu doğrultuda okul yönetimlerinin kapasiteleri güçlendirilecektir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları hazırlanarak analiz edilecektir. Özellikle kız çocukları için pansiyon yapımına ağırlık verilecektir. Sınıf tekrarının azaltılması için yetiştirici sınıf vb. uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 3. Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı ve donanım dağılımının dengeli olmasına yönelik orta vadeli bir yatırım planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık orta vadeli yatırım planı hazırlanacaktır. Bu plan kapsamında yatırım ödeneklerinin dağılımında iller arasında önceliklendirme yapılacaktır.
Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre olmuş bir müfredatın bulunduğu, sınav odaklı olmayan, bireysel farklılıkları gözetken bir dönüşüm programı uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.145)	
Tedbir 4. Ortaöğretimde okullar arasındaki başarı farklılığını asgari düzeye indirmek amacıyla okul türleri azaltılacaktır. (S)	Genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretim, okul türü yerine program çeşitliliğine göre yeniden yapılandırılacaktır. Bu yapılandırmada öğrencilerin sistemin dışına çıkmasını azaltacak şekilde farklı eğitim kademeleri arasındaki geçişlerin kolaylaştırıldığı, başarısızlıkların telafi edilebildiği, anlaşılır ve özendirici bir sistem yaklaşımı benimsenecektir.
Tedbir 5. İlk ve ortaöğretimdeki öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılabacaktır. (S)	Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılımı artırılabacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Okul binaları kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel alanlara sahip fonksiyonel mekânlar olarak inşa edilecektir.
Tedbir 6. İçerik ve işlevselliğin ön plana alındığı, çağın şartlarıyla uyumlu müfredatların hazırlanması ve güncellemelerin yapılması sağlanacaktır. (S)	Yenilikçiliği ve araştırmacılığı esas alan müfredat programları geliştirilecek ve ülke geneline yaygınlaştırılacaktır. Mevcut öğretim ve rehberlik programlarının içerikleri yenilenecek ve yeni derslerin öğretim programları hazırlanacaktır. İlk ve ortaöğretimdeki derslerin öğretim programlarını değerlendirme çalışmaları yürütülecektir.
Tedbir 7. Yabancı dil eğitimine erken yaşlarda başlanacak, bireylerin en az bir yabancı dili iyi derecede öğrenmesini sağlamak üzere müfredatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. (S)	Bireylerin dil yeterliliklerini artırmak için ilkokuldan itibaren yabancı dil derslerine ağırlık verilecek şekilde müfredat güncellenecek, hem genel hem de ortaöğretimde yabancı dille entegre edilmiş öğrenme yöntemlerine ağırlık verilerek, özellikle bu kapsamda mesleki eğitim ve öğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin hareketliliğinin sağlanması istihdam edilebilirlikleri artırılabacaktır. Eğiticilerin bu konudaki yeterlilikleri geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 8. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik olarak bilgilendirme ve hizmet içi eğitim faaliyetleri ile güvenlik önlemleri artırılabacaktır. (S)	Okullarda öğrenciler kültür, sanat ve spor faaliyetlerine yönlendirilecek ve seçtikleri sosyal etkinlikleri yürütmek üzere eğitim materyalleriyle donatılmış çalışma alanları oluşturulacaktır. Şiddet nedenleri, iletişim yöntemleri gibi konularda bilgilendirme çalışmaları yapılacak, eğitim kurumları yönetici ve öğretmenleri şiddet ve şiddete kaynaklık eden hususlarda hizmet içi eğitimlerden geçirecektir. Eğitim alanlarında güvenlik önlemleri artırılabacaktır. Öğrencilerin ruhen ve bedenen sağlıklı gelişimi ile bunun akademik başarı üzerindeki etkisine ilişkin başta velilere olmak üzere sürekli bilgilendirme yapılacaktır.
Öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performans dayanan bir yapıda düzenlenecektir. (Kalkınma Planı s.152)	
Tedbir 9. Öğretmen istihdamına ilişkin strateji ve politika belgesi hazırlanacak ve uygulanmaya başlanacaktır. (S)	Hazırlanacak strateji belgesi çerçevesinde, eğitim fakültelerinin kontenjanları ülkenin gelecekte ihtiyaç duyacağı branşlara ve öğretmen sayısına göre belirlenecek, öğretmen atamalarında bölgeler itibarıyla öğretmen ihtiyacının dikkate alındığı teşvik edici bir yaklaşım benimsenecektir.
Tedbir 10. Deneyimli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasını özendirilmesi amacıyla öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, farklılaştırılmış ücret modeli uygulanacaktır. (S)	Öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, deneyimli ve nitelikli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasını teminen farklılaştırılmış ücret modeli uygulanacaktır.
Tedbir 11. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin sayısı ve etkinliği artırılabacaktır. (S)	Yenilenen müfredatlara uygun olacak şekilde yönetici, öğretmen ve diğer personelin yeterlik alanlarını esas alan ve sorumluluğuna verilecek görevleri en uygun şekliyle yapmasını sağlayacak bilgi ve beceriyi kazandıran etkin bir hizmet içi eğitim sistemi kurulacak ve düzenlenen seminer ve kursların niteliği artırılabacaktır. Bu modelin tasarımında eğitim ihtiyacının belirlenmesi, eğitim ve öğretim dönemi dışındaki zamanların etkin kullanımı, eğitimlere ait etki analizlerinin yapılması, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerinin değerlendirilmesi temel ilkeler olacaktır.
Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılabacaktır. (Kalkınma Planı s.157)	
Tedbir 12. Teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Ulusal düzeyde izleme ve değerlendirme sistemleri geliştirilecektir. Bu kapsamda beklenen sonuçlar ve verimlilik artışı için düzenli değerlendirmeler yapılacak, potansiyel eksiklikler erken tespit edilecektir. Her okul için altyapıdan, öğretmen eğitimlerine kadar girdi ve çıktıları içeren okul karnelerinin oluşturulmasıyla izleme ve değerlendirme mekanizmaları kurulması ve toplumun kullanımına geniş ölçüde bilgi sunulması sağlanacaktır.
Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.156)	
Tedbir 13. Özel okulların eğitim hizmetleri sunumundaki payı artırılabacaktır. (S)	Özel okullarda öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanacak öğrenci başına eğitim-öğretim desteğinin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün katkısı artırılabacaktır.
Tedbir 14. Öğrenci başına eğitim öğretim desteğinin etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Organize sanayi bölgelerinde açılan mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanan eğitim öğretim desteğine ilişkin envanter çıkarılarak desteğin etki değerlendirilmesi yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumlulukları artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.154)
Tedbir 15. Eğitim hizmetlerinin sunumunda MEB bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin yetki ve sorumlulukları artırılacaktır. (S)	MEB bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin mali ve idari konularda yetki ve sorumlulukları artırılarak verimlilik ilkeleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş performans göstergeleriyle ölçülebilir bir yapı oluşturulacaktır. Gerekli denetim ve kontrol mekanizmaları tasarlanarak rekabetçi bir ortam sağlanacaktır. Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumlulukları artırılacaktır.
Tedbir 16. Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sisteminin (TEFBİS) etkin şekilde kullanımı sağlanacaktır. (S)	Eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri, eğitim kurumlarına ve öğrencilere yapılan yardımlar gibi ihtiyaç duyulan istatistik bilgileri ile hane halkı eğitim harcamaları sistematik olarak tespit edilecek ve yayınlanacaktır. Okullar arasındaki imkân farklılıklarının azaltılması için okulların toplam bütçelerinin öğrenci sayısı ve merkezi yönetim bütçesi dışındaki gelirler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.
	Eğitim sisteminin performansının değerlendirilmesine imkân tanıyacak şekilde öğrenci kazanımlarının izlenilmesini teminen, sınıf temelli başarı düzeyleri, yeterlilikleri ve standartları belirlenecek, ulusal düzeyde çoklu değerlendirme ve denetleme mekanizması geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.151)
Tedbir 17. Temel eğitim kademelerinde kalite güvence sistemi kurulacaktır. (S)	Eğitim sisteminde kalite güvence sisteminin temel kriterleri ve göstergeleri belirlenecek ve konuya ilişkin teknolojik altyapı geliştirilecektir. Sonuç ve performans odaklı, öğretmen, yönetici, müfettiş yeterlilikleri tanımlanacak, yeterlilikler artırılacaktır. Sistem konusunda merkez ve taşra teşkilatından belirlenecek personele eğitim verilecektir. Kalite güvence sisteminde belli puanı geçen okul/kurumlara kalite berati verilecektir.
Tedbir 18. Eğitimin kalitesinin artırılması amacıyla okul ve eğitim kurumlarının hizmet standartları belirlenecek, denetimi de içeren bir performans yönetim sistemi kurulacaktır. (S)	Rehberlik ve denetim faaliyetleri çoklu veri kaynaklarının algılanmalarına dayalı ve e-denetim destekli yürütülecektir. Okullara ve eğitim kurumlarına yönelik rehberlik ve denetim faaliyetleri yaygınlaştırılacak, okul ve kurumların performansları izlenecektir.
	Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.158)
Tedbir 19. Hayat boyu öğrenme perspektifinde kolay erişilebilir öğrenme ortamları oluşturulacaktır. (S)	Bireylere eğitimde yatay ve dikey hareketlilik fırsatları sağlanacak ve zorunlu eğitim sonrasındaki öğrenme fırsatları çeşitlendirilecektir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Hayat boyu öğrenme portalına ilişkin farkındalık artırılacak, bu çerçevede kamu ve özel kesim ile STK’lar tarafından gerçekleştirilen tüm eğitimlere ilişkin bilgiler bu portalda toplanacaktır.
Tedbir 20. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analiz sonuçlarına uygun olarak açılacak ve il istihdam ve mesleki eğitim kurullarına raporlanacaktır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurullarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır.
Tedbir 21. Meslek yüksekokullarının etkin bir yapı ve işleyişe kavuşturulmasına yönelik olarak yeniden yapılandırılmasını içeren bir rapor hazırlanacaktır. (İ)	Ülke genelindeki tüm meslek yüksekokullarını kapsayan bir etkinlik analizi yapılacak ve gerekli görüldüğü yerlerde kurumların kapatılması, toplulaştırılması veya meslek liselerine dönüştürülmesi yönünde strateji ortaya koyan bir rapor hazırlanacak ve buna uygun yapılandırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.159)
Tedbir 22. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi yükseköğretim ve yaygın eğitim sürecini de içine alacak şekilde genişletilecektir. (İ)	AB tarafından benimsenen yeterlilik esaslarıyla uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yükseköğretim ile özel eğitim dâhil, tüm teknik ve meslekî eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarını içeren Ulusal Yeterlilik Çerçevesi hazırlanacaktır.
Tedbir 23. İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek standartları ve yeterlilikleri hazırlanacak ve hayata geçirilecektir. (İ)	Ulusal meslek standardı ve yeterliliklerinin hazırlanması sürdürülecek, akreditasyon ve belgelendirme faaliyetlerine de hız verilmesi sağlanacaktır. Belgelendirme kuruluşları yetkilendirilecektir. Eğitim ve öğretim kuruluşlarının akreditasyonuna başlanacaktır.
	Yükseköğretim sistemi, hesap verebilirlik temelinde özerklik, performans odaklılık, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri çerçevesinde kalite odaklı rekabetçi bir yapıya dönüştürülecektir. (Kalkınma Planı s.161)
Tedbir 24. Üniversite yönetimi, üniversitelerin idari ve mali özerkliğini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Üniversite yönetimi, özerklik ve hesap verebilirlik temelinde yeniden örgütlendirilecek ve bu doğrultuda yeni bir Yükseköğretim Kanunu hazırlanacaktır.
Tedbir 25. Yükseköğretimin üst yönetimi standart belirleme, planlama ve koordinasyondan sorumlu olacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Yükseköğretim Kurulu, yükseköğretim sisteminin planlanması ve üniversiteler arasında eşgüdümün sağlanmasından sorumlu, uzmanlığa dayalı karar alma süreçleriyle desteklenecek ve özel sektör temsilini de içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
Tedbir 26. Yükseköğretimde bağımsız ve özerk bir kalite güvence sistemi oluşturulacaktır. (S)	Avrupa Yükseköğretim Alanına uyum sağlama hedefi doğrultusunda yükseköğretim sisteminin planlanmasından sorumlu kurumdan bağımsız ve özerk bir kalite güvence ajansı oluşturulacaktır.
	Yükseköğretim kurumları çeşitlendirilecek ve yükseköğretim sistemi uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilecektir. (Kalkınma Planı s.165)
Tedbir 29. Özel üniversitelerin kurulmasına imkân veren mevzuat düzenlemesi hazırlıklarına başlanacaktır. (S)	Özel üniversitelerin kurulmasına ve yurt dışındaki üniversitelerin Türkiye’de faaliyet göstermelerine imkân tanıyan mevzuat düzenlemesi hazırlıkları başlatılacaktır.
Tedbir 30. Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Plan dönemi sonunda Türkiye’nin uluslararası öğrenci havuzundan aldığı payın yüzde 1,50’ye yükseltilmesi hedefinin hayata geçirilmesine yönelik yol haritası niteliği taşıyan, Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Stratejisi hazırlanacaktır.
Tedbir 31. Yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini artırmaya yönelik uluslararası programlar yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımını artırmaya yönelik olarak mevcut değişim programlarının kapsamı genişletilecek ve yeni değişim programları tasarlanacaktır.
	Yükseköğretim kurumlarının sanayi ile işbirliği içerisinde teknoloji üretimine önem veren, çıktı odaklı bir yapıya dönüştürülmesi teşvik edilecek ve girişimci faaliyetler ile gelir kaynakları çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.164)
Tedbir 32. Üniversitelerin sanayi ile işbirliğinin artırılması hedefi doğrultusunda uzmanlaşma alanları tespit edilecektir. (İ)	Üniversitelerin sahip oldukları araştırma altyapısı, öğretim üyesi profili ve buldukları bölgedeki sanayi kuruluşlarının potansiyeli dikkate alınarak uzmanlaşma alanları tespit edilecektir. Bu bağlamda, akademik personel ve yatırım politikaları teşvik edici biçimde kullanılacaktır.
	Sağlık
	Sağlıkta insan gücü, demografik gelişmeler ile uzun vadede ihtiyaç duyulacak yeni meslekler de dikkate alınarak nicelik ve nitelik olarak geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.178)
Tedbir 38. Sağlık personelinin dengeli dağılımına ilişkin çalışmalar kapsamında personel dağılım planı güncellenecek ve Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı tamamlanacaktır. (İ)	Sağlık kuruluşlarının hedef nüfus, hizmet bölgesi, fiziki yapı ve hizmet sunum özelliklerini esas alan ve somut hedefleri içeren personel dağılım planı güncellenecek ve Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı tamamlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı	
Tedbir 41. Okul çağı çocuklarına sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazandırmaya yönelik beslenme dostu okul sayısı artırılacak ve bilgilendirme kampanyaları yürütülecektir. (İ)	Beslenme dostu okul sayısı artırılacak, Okul Sütü Programı sürdürülecektir. Ailelerin sağlıklı beslenme alışkanlıklarını kazanmalarını sağlamak amacıyla içerisinde toplumda rol model olan kişilerin de bulunacağı bilgilendirmeye yönelik ulusal kampanyalar düzenlenecektir.
Tedbir 42. Erişkinlerde tütün kullanım oranı düşürülecektir. (İ)	Tütün bağımlılığının tedavisi için kısa klinik müdahalenin birinci basamakta verilmesi sağlanacaktır. Alo 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı hizmetlerinin SMS, elektronik posta ve web uygulamaları aracılığıyla desteklenerek geliştirilmesi sağlanacaktır.
Tedbir 43. Ruh sağlığı merkezlerinin sayısı artırılacak ve bu merkezlerde verilen hizmetler çeşitlendirilecektir. (İ)	Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinin sayısı artırılacak, ruh sağlığı hizmetleri afet ve diğer olağanüstü durumlara maruz kalan bireylere yönelik yardım programlarına entegre edilecektir.
Adalet	
Koruyucu ve önleyici hukuk yaklaşımı yaygınlaştırılacaktır. Hukuk uyuşmazlıklarında basitleştirilmiş bir yargılama usulü uygulanacaktır. Aynı uyuşmazlık konusunda doğacak kolektif menfaatlerin korunmasına hizmet edecek grup davaları sistemi getirilecektir. (Kalkınma Planı s.190)	
Tedbir 46. Koruyucu hukuk uygulamalarının geliştirilmesi yönünde eğitim ve bilgilendirme yapılacaktır. (İ)	Çocukların hukuki konularda farkındalığını konu alan ve koruyucu hukuk uygulamaları kapsamında hukuk ve adalet dersi öğretim programını tanıtan yazılı ve görsel materyaller hazırlanacak, hukuk ve adalet dersinin tanımı ile bu dersi destekleyecek nitelikte bilgiler içeren ve dezavantajlı grupların haklarına dair temel bilgi ve kaynakları sunan internet siteleri yapılacaktır.
Aile ve Kadın	
Aile yardımlarının geliştirilmesi, aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi, evlilik öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, sosyal yardım ve hizmetlerin aile temelli sunulması temin edilecektir. (Kalkınma Planı s.250)	
Tedbir 67. Ailenin bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve desteklenmesine yönelik olarak sosyal hizmet merkezleri (SHM) ile aile eğitim programlarının ve evlilik öncesi eğitim programlarının ulaştığı kişi sayısı artırılacaktır. (İ)	Gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarını aynı çatı altında birleştiren SHM'lerin 2014 yılı sonuna kadar ülke geneline yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Ailenin kendi içinde sorun çözme kapasitesini arttırmaya, birey ve ailelerin bilinçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan Aile Eğitim Programının (AEP) yaygınlaştırılması çalışmaları devam edecektir. AEP, SHM'ler ve paydaş kurumlar aracılığıyla 100.000 aileye ulaştırılacaktır. Aile Eğitim Programına; Aile ve Bilişim, Madde Bağımlılığı ile Mücadele, Annelik ve Babalık Roller Eğitimi, Değerler Eğitimi Modülleri geliştirilerek eklenecektir. Evlilik Öncesi Eğitim kapsamında gerekli materyaller çoğaltılarak 50.000 bireye ulaştırılacaktır.
Sosyal ve ekonomik politikalar, ailenin korunması ve güçlendirilmesine katkı yapacak şekilde birbirini tamamlayıcı ve destekleyici bir anlayışla tasarlanacaktır. (Kalkınma Planı s.252)	
Tedbir 69. Aileye yönelik koruyucu önleyici hizmetler geliştirilerek ailenin bütünlüğünün korunması ve güçlendirilmesi sağlanacaktır. (İ)	Aile danışmanlığı ve aile rehberliği hizmetleri kapsamında AEP'nin tamamı dijital (uzaktan öğrenme) ortama aktarılarak internet üzerinden erişime imkân sağlayan yeni bir hizmet modeli geliştirilecektir. Tek ebeveynli ailelerin sorunlarına yönelik sosyal politikalar gözden geçirilerek yeni politikalar oluşturulacaktır. Bu ailelerin, sorunlarıyla baş etmesine yönelik AEP kapsamında yeni bir eğitim modülü geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Boşanmaların azaltılması amacıyla aile danışmanlığı ve uzlaştırma mekanizmaları geliştirilecektir. Tek ebeveynli ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik izleme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.254)	
Tedbir 71. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmet standartları oluşturulacaktır. (İ)	Evlilik yaşantısına bilinçli bireyler olarak girilmesini sağlamak amacıyla Evlilik Öncesi Eğitim Programı özellikle Belediyeler aracılığıyla ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır. Aile Mahkemeleri ve Barolarla yakın işbirliği yapılarak boşanmaların azaltılması amacıyla boşanma süreci yaşayan çiftlere yönelik çalışmalar yapılacaktır. Boşanmanın engellenemediği durumlarda sürecin en az sorunlu bir şekilde atlatılmasının amaçlandığı danışmanlık faaliyeti ile ilgili olarak 81 ilde uygulamanın gerçekleştirilmesine yönelik Sosyal Hizmet Merkezleri bünyesinde yeterli personel istihdamı için çalışmalar yapılacaktır. Mesleki Yeterlilik Kurumu aracılığıyla danışmanlık ve eğitimlerin mesleki standartlarını ve tanımlarını belirleyen bir çalışma yapılarak gerekli mevzuat hazırlanacaktır. Yüksek Öğretim Kurumları aracılığıyla bu alanda eğitim müfredat ve materyal geliştirme çalışması yapılacaktır. Aile Eğitim Programları kapsamında oluşturulan Evlilik Öncesi Eğitim Programı çerçevesinde ailelere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.
Çocuk ve Gençlik	
Çocukların iyi olma hallerini ve refahlarını destekleyici bütüncül modeller geliştirilerek daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almaları sağlanacak, temel becerileri geliştirilecek, özellikle zor şartlar altındaki ve risk grubundaki çocukların yaşam kalitesi yükseltilecek, toplumla bütünleşmeleri sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.265)	
Tedbir 74. Çocuğa saygı kültürüne ve çocuk haklarına yönelik bilinç ve duyarlılığın artırılması faaliyetleri çoğaltılacak ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuğa saygı kültürü temelinde çocuklar için ve çocuklarla birlikte çalışan tüm meslek gruplarına yönelik, çocuk haklarına ilişkin eğitim programları geliştirilecek ve uygulanacaktır. Çocuk haklarını tanıtmaya yönelik çalıştay, forum, konferans vb. toplantı ve etkinlikler yapılacak, görsel ve yazılı materyaller hazırlanacak ve medya aracılığıyla kamu spotları hazırlanarak bilinçlendirici kamuoyu kampanyaları düzenlenecektir.
Tedbir 75. Çocuk ve okul kütüphaneleri yaygınlaştırılacak ve halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri yeniden düzenlenecektir. (İ)	Çocuk ve okul kütüphaneleri ile halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri mekân ve koleksiyon bakımından çocuk dostu olarak yeniden düzenlenecektir.
Çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturulacak, altyapı ve personel ihtiyaçları giderilecek, bu alandaki hizmetlerin kalitesi artırılacak, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek bir yapıda sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.266)	
Tedbir 76. Suç mağduru ve suça sürüklenen çocuklar için uygulanan bakım hizmetleri ihtisaslaştırılacak ve sayıları artırılacaktır. (İ)	Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezlerinde ihtisaslaşma sağlanacak ve hizmet standartları oluşturulacaktır.
Tedbir 77. Çocuk adalet sisteminde çocuklara yönelik tedbir ve uygulamalar geliştirilecek ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuklar hakkında adli merciler tarafından alınan koruyucu ve destekleyici nitelikteki tedbirlerin uygulanmasına yönelik kurumlar arasında işbirliği geliştirilecek ve kurumsal kapasite yetersizlikleri giderilecek, suç veya uyuşmazlığın yargıya intikalinden önce arabuluculuk, tazmin gibi alternatif yöntemlerle çözümlenmesine yönelik uygulamalar geliştirilecek ve çocuklara yönelik adli süreçlerde çocukların olumsuz etkilenmesini önleyecek özel önlemler alınacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Sokakta, ağır ve tehlikeli işlerde, aile işleri dışında ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde çalışma gibi çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri önlenecektir. (Kalkınma Planı s.267)	
Tedbir 78. Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik mevzuat hazırlıkları tamamlanacak ve konuyla ilgili projeler çeşitlendirilecek ve sayısı arttırılacaktır. (İ)	Kültürel ve sanatsal faaliyetlerde çalışan çocuklara yönelik mevzuat çalışmalarının etkin olarak uygulanmasına yönelik çalışmalar ve Program Çerçevesinin etkin olarak uygulanmasına yönelik çalışmalar ve Çocuk İşçiliğinin Önlenmesinde Yerel Kaynakların Etkinleştirilmesi Projesinin 5 pilot ilde (Adana, Gaziantep, Ordu, Kocaeli, Şanlıurfa) uygulanmasına devam edilecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları sağlanacak, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını arttıracak biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 80. Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerinin, rehberlik hizmetlerinin ve gençlik alanında yapılan inceleme ve araştırmaların sayısı ve kalitesi arttırılacaktır. Gençlik liderliği, gönüllülük, gençlik hakları gibi çeşitli alanlarda gençleri güçlendirmeye yönelik eğitimler uzaktan eğitim yöntemleri de kullanılarak verilecektir.	
Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.269)	
Tedbir 81. Gençlik merkezlerinde ve kamplarında sunulan hizmetlerin kalitesi geliştirilecektir. (İ)	Gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının fiziki şartları iyileştirilecek, faaliyetler gençlerin tercihleri doğrultusunda çeşitlendirilecektir.
Sosyal Koruma	
Vergi ve sosyal transferlerin gelir dağılımı eşitsizliğini ve yoksulluğu azaltıcı etkisi arttırılacaktır. (Kalkınma Planı s.278)	
Tedbir 82. Gelir dağılımını iyileştirmeyi ve yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal transferlerin etkinliğinin artırılmasına yönelik mevzuat hazırlıkları tamamlanacaktır. (İ)	Sosyal transferlerin hedef kitleye ulaşması sağlanacak ve yoksulluk sınırının altındaki bireyin geliri yoksulluk sınırına yükseltilecektir. Söz konusu hususlara sosyal yardımlara ilişkin yapılacak yasal düzenlemede yer verilecektir.
Yoksulluğun nesiller arası aktarımının önlenmesi amacıyla başta eğitim olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimde eşitliği daha da güçlendirilecek; yoksullukla mücadelede sivil toplumun katılımı arttırılacak ve yerel yönetimlerin rolü güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.279)	
Tedbir 83. Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanma imkânları geliştirilecektir. (İ)	Çocukların erken çocukluk döneminde ihtiyaç duydukları gelişim fırsatlarına erişim imkânlarını arttırmaya yönelik olarak gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanmalarına yönelik model geliştirilecektir.
Sosyal hizmet ve yardımlar alanında bütüncül hizmet sunulmasını sağlamaya yönelik Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) modeli uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.280)	
Tedbir 86. Sosyal yardım ve hizmet alanında ihtiyaca en uygun destek ve hizmetin verileceği ASDEP modelinin uygulanmasına başlanacaktır. (İ)	ASDEP ile halen farklı kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilmekte olan sosyal hizmet ve yardımların, ailelerin ya da bireylerin başvuru yapmalarına gerek olmadan arz odaklı bir yaklaşımla sunulması, bu alanlardaki boşluk ve dağınıklığın giderilerek ailelere danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulan bir sistem kurulması ve ailelerin refahının artırılması sağlanacaktır. Ayrıca ASPB tarafından sunulan sosyal hizmetlere dair tüm verilerin ortak bir veri tabanında toplanması suretiyle bütüncül bir sistem oluşturmayı hedefleyen ve çalışmalarına başlanan Aile Bilgi Sistemi, ASDEP'in uygulanmasını destekleyecektir.
Sosyal hizmet ve yardım alanında nitelikli personel eksikliği giderilecek, aile yanında bakımı destekleyen modeller geliştirilecek, kurum bakımı hizmetlerinin standart ve niteliği iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.282)	
Tedbir 88. Sosyal hizmetler alanında personel ve ara eleman yetiştiren programların ve mezunlarının sayısı ve niteliği arttırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet alanında ihtiyaç duyulan nitelikli bakım elemanı yetiştirilmesi hususunda mesleki eğitimlere ağırlık verilmesi, sosyal çalışmacı yetiştirilmesi hususunda ise üniversitelerde açılan yeni bölümlerin öğretim görevlisi ve fiziki mekân ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi arttırılacak, bu kapsamda kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziksel çevre şartları engellilere uygun hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.284)	
Tedbir 91. Engellilere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Engellilerin okula başlamadan önce almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Engellilere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir.
Tedbir 92. Engellilere yönelik iş imkânları geliştirilecek ve bu alandaki danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Engelliler için çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği korumalı işyerlerine ilişkin mevzuat çalışmaları tamamlanarak korumalı işyerlerinin işlevi arttırılacak ve engellilere kolay erişilebilir mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunulacaktır. Kamuda istihdam edilen engelli sayısı tahsis edilen kontenjan kapsamında arttırılacaktır.
Kültür ve Sanat	
Kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.295)	
Tedbir 96. Kültürel Faaliyetlere Katılım ve Ayrılan Zaman Araştırması güncellenecektir. (İ)	Uluslararası çalışmalara uygun olacak şekilde, toplumun kültür ve sanat faaliyetlerine katılımını ve okuma alışkanlığını ölçmeye yönelik olarak en son 2006 yılında yapılan araştırma güncellenecektir.
Yurt içi ve yurt dışındaki kültür mirasımız, toplumun kültür, tarih ve estetik bilincini geliştirecek, kültür turizmine katkı sağlayacak ve afet riskini dikkate alacak şekilde korunacaktır. (Kalkınma Planı s.304)	
Tedbir 97. Yurt içi ve yurt dışında kültürel mirasımızı korumaya yönelik restorasyon faaliyetlerinin sayısı arttırılacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve yurt dışındaki tarihi eserlerimiz ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacak, yurt dışında restorasyonuna başlanan tarihi eserlerimiz öncelikli olarak tamamlanacaktır.
Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.308)	
Tedbir 105. İlköğretim okullarının fiziki yapısında kütüphanelere yönelik düzenlemeler yapılacaktır. (S)	İlköğretim okullarında 200 adet Z-Kütüphane kurulacaktır. Bu konuda yerel yönetimler ve STK'larla işbirliği yapılacaktır.
Tedbir 106. Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 50 adet halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır. (İ)	Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 50 adet halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Bölgesel, yerel ve sektörel iş gücü dinamikleri dikkate alınarak, başta kadın ve gençler olmak üzere tüm kesimler için nitelikli istihdam imkânları geliştirilmeye devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.314)	
Tedbir 114. İşsizlikle mücadele kapsamında Ulusal İstihdam Stratejisi uygulamaya konulacaktır. (İ)	İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılmasına yönelik, değişen piyasa koşullarını göz önüne alan bütüncül bir istihdam stratejisi YPK onayına sunulmuş olup 2013 yılı sonuna kadar yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Bu kapsamda hazırlanan Ulusal İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı uygulamaya konulacaktır.
Tedbir 115. Genç işsizliği azaltılacaktır. (İ)	Başta staj ve işbaşı eğitim programları olmak üzere gençlerin iş gücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar yaygınlaştırılarak bu programların etkinliği arttırılacaktır. Genç işsizlere sunulan iş kurma konusunda mesleki eğitim, bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Üniversiteler ve meslek kuruluşları ile işbirliği içinde gençler için iş kurma ve geliştirme merkezleri kurulacaktır.
Tedbir 116. Kadınların iş gücüne ve istihdamda katılımları arttırılacaktır. (İ)	İşgücü piyasasına girişlerinin kolaylaştırılması amacıyla kadınlar için esnek çalışma biçimleri yaygınlaştırılacaktır. Kadınlara iş kurma alanında verilen mesleki bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Kadınların çalışma hayatına katılımını arttırmak amacıyla evde bakım, bakımevi ve kreş hizmetlerinin erişilebilirliği arttırılacaktır. İşe alımlarda cinsiyet ayrımcılığını azaltmaya yönelik bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri başta olmak üzere aktif iş gücü politikaları etki analizlerine dayandırılarak yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.317)	
Tedbir 119. Mesleki ve teknik eğitim ve yükseköğretim mezunlarının iş gücü piyasasındaki durumunun izlenmesine yönelik sistematik ve güncellenebilir bir model tasarlanacaktır. (İ)	Eğitim bölümleri ve programlarının kalitesinin değerlendirilmesi ve yeniden yapılandırılmasıyla öğrencilerin kariyer tercihlerine ışık tutulması, eğitimle kazandırılan yeterliliklerin iş hayatıyla uyumunun değerlendirilmesi, sistemin güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi için, veri temin etmek ve analize dayalı politika oluşturmak amacıyla araştırmalar yapılacak ve bir model tasarlanacaktır. Kurumlar arasında veri paylaşımı ve entegrasyonu ile nitel ve nicel çalışmalarla veri üretimi sağlanacaktır.
Tedbir 120. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarının amaçlarına ulaşıp ulaşmadığını ve bu programlara yapılan harcamaların etkinliği düzenli bir şekilde izlenecek, program türü ve il bazında izlemeye imkân veren çalışmalar tamamlanacaktır. Uygulanacak olan aktif iş gücü programları söz konusu izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkate alınarak tasarlanacaktır.
İşgücünün eğitim düzeyi yükseltilerek istihdam edilebilirliği artırılacak ve iş gücü piyasasının talep ettiği becerilerin kazandırılması için yaşam boyu eğitim faaliyetlerine önem verilecektir. (Kalkınma Planı s.318)	
Tedbir 121. İşgücü piyasasında talep edilen temel beceriler ile gençlerin sahip olduğu yetkinlikler belirlenerek ülkemizdeki beceri açığı tespit edilecektir. (İ)	İşgücü piyasasındaki beceri düzeyinin tespitine yönelik Uluslararası Yetişkin Becerilerinin Ölçülmesi Programı (PIAAC) ve benzeri çalışmalar yapılarak iş gücünün beceri düzeyi belirlenecektir. Ayrıca işverenlerin iş gücü piyasasından talep ettikleri beceriler tespit edilerek bir önceki araştırmalarla kıyaslanarak beceri açığı ortaya konulacaktır.
Spor	
Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s. 339)	
Tedbir 134. Spor eğitimi çeşitlendirilecek, okullara antrenör desteği sağlanacak, spor alanları artırılacaktır. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlayarak ilk ve orta öğretim kademelerinde yaygınlaştıracak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır. Okullara antrenör desteği verilecek, uygun spor alanlarının oluşturulması sağlanacaktır.
Kamuya ait tüm spor tesislerinin bütün vatandaşların kullanımına açık olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s. 341)	
Tedbir 136. İllerdeki spor tesislerine ilişkin envanter uzaktan erişime açılacaktır. (İ)	Farklı kamu kurum ve kuruluşlarına ve yerel yönetimlere ait spor tesislerinin envanteri ve kullanım imkânları, halkın rahatça erişebileceği ve kullanabileceği şekilde internet ortamında paylaşılacaktır.
Başarılı sporcu yetiştirmek amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, gerekli fiziki ve beşeri altyapı imkânları oluşturulacak, Olimpik Sporcu Kamp Eğitim Merkezleri kurulacaktır. (Kalkınma Planı s. 342)	
Tedbir 137. Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilmesi amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla pilot ölçekte elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, sistemin farklı illere yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
Tedbir 138. Başarılı sporculara sağlanan imkânlar artırılacaktır. (İ)	Sporcu Eğitim Merkezleri altyapı ve eğitimci açısından desteklenecek, yeterli sayı ve kalitede olimpiyat hazırlık merkezi oluşturulacaktır. Spor öğretmenlerinin eğitimi bir sistem dâhilinde yeniden düzenlenecektir.
Nüfus Dinamikleri	
Genç ve dinamik nüfus yapısının korunması ve doğurganlıktaki hızlı düşüşün önüne geçilebilmesi için kadınlara yönelik iş ve aile yaşamını uyumlaştırıcı nitelikte uygulamalar ile çalışanlar için doğuma bağlı izin ve haklar geliştirilecek, kreşler teşvik edilecek, esnek çalışma imkânları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s. 351)	
Tedbir 144. Okul saatlerinin çalışma saatleriyle uyumu sağlanacaktır. (S)	Tam gün eğitim verilen okullarda okul saatlerinin çalışma saatleri ile uyumlu olmasını sağlamak üzere, velilerin talebi durumunda ve uygun bir ücret karşılığında etüt uygulaması gerçekleştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 145. Çocuk dostu sosyal ve kültürel bir ortamın oluşturulmasına yönelik destek programları hazırlanacaktır. (İ)	Evliliklerin ve çocuk sahipliğinin teşvik edilmesi amacıyla TV program ve yayınları teşvik edilecek ve özel sektör ile STK'ların ilgili faaliyetleri desteklenecektir. Kamu spotları ve eğitim müfredatında yapılacak düzenlemeler ile bu alanlarda kamuoyu farkındalığı artırılacaktır. Çocuk dostu eğitim ve kültür ortamları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 146. Çocukların kurumsal bakım hizmetlerinden faydalanabilmelerini teşvik edecek mekanizmalar geliştirilecektir. (İ)	Kreşlerin yaygınlaşması ve bu hizmeti uygun ücretlerle sunabilmeleri amacıyla özel sektöre yönelik teşvikler geliştirilecek, erken çocukluk dönemi bakım hizmetlerine erişimi artıracak alternatif modeller geliştirilecektir.
Artan yaşlı nüfusun aktif bir hayat sürmesi, sağlıklı ve güvenli yaşam şartlarına erişimi sağlanacak, toplumda kuşaklar arası dayanışma güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s. 352)	
Tedbir 147. Yaşlanma Ulusal Uygulama Programı tamamlanarak hayata geçirilecektir. (İ)	Nesiller arası dayanışma ve yaşlıya saygı bilinci ile ilgili konulara örgün ve yaygın eğitim programlarında yer verilmesi sağlanacaktır. Bir uygulama programına dönüştürülen Yaşlanma Ulusal Eylem Planı kapsamındaki eylemlerin hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Yurtdışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler çeşitlendirilecek ve ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s. 355)	
Tedbir 149. Yurtdışında yaşayan Türk kökenli gençlerin sorunlarıyla ilgili çalışmalar gerçekleştirilecek, Türkçe eğitim imkânları sağlanacak, eğitim düzeylerinin yükseltilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. (İ)	Yurtdışında yaşayan Türk gençlerinin buldukları ülkelerde yaşadığı eğitim, meslek eğitimi, gibi konular başta olmak üzere sorunlara yönelik anket, toplantı ve konferanslar düzenlenerek gençlerimizin ve ailelerinin bilinçlendirilmesi, yaşadıkları ülkelerde bu alanlardaki yasal düzenlemeler hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda vatandaşlarımızın Türkçe öğrenimi imkânlarından daha iyi yararlanmalarını sağlamak için eğitim materyalleri geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
Ülkemize yurtdışından gelen göçmen, uluslararası korumaya muhtaç olanlar, kaçak işçiler ve transit geçiş yapanlara ilişkin etkin bir izleme ve takip sistemi oluşturulacak ve uluslararası koruma statüsü tanınan kişilerin ülkeye uyumu desteklenecektir. (Kalkınma Planı s. 356)	
Tedbir 150. Düzenli ve düzensiz göç kapsamında olanlar ile uluslararası korumaya ihtiyaç duyan yabancılar için etkin işleyen bir göç sistemi oluşturulacak, ülkemizde yasal olarak ikamet eden yabancılar için eğitim, sağlık, istihdam, kültür ve dil eğitimi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sağlanacaktır.	Ülkemizde yasal ikamet süresini aşanlar için gerekli önlemler alınacak ve geliştirilecektir. Ülkemize ilişkin dış göç verileri güncel ve güvenilir hale getirilecektir. Ülkemizde yasal olarak ikamet eden göçmenler ve yabancılar için eğitim, sağlık, istihdam, kültür ve dil eğitimi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sağlanacaktır.
YENİLİKÇİ ÜRETİM, İSTİKRARLI YÜKSEK BÜYÜME	
Yatırım Politikaları	
Kamu yatırım projelerinin planlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreci güçlendirilecek, bu kapsamda kamu kurum ve kuruluşlarının kapasiteleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.596)	
Tedbir 220. KÖİ projelerinde hazırlık ve işletme dönemleri dâhil tüm süreçlerin daha nitelikli hale getirebilmesi amacıyla KÖİ ile ilgili tüm kuruluşlarda kapasite geliştirme projesi uygulanacaktır. (İ)	KÖİ alanında faaliyet gösteren kamu kurumlarında kapasite geliştirme çalışmalarına devam edilecektir.
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da artırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 232. Araştırmacı insan gücünün nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır. (İ)	Özel sektör üniversite işbirliğini geliştirmeye yönelik araştırmacı insan gücü programları desteklenecek, mevcut araştırmacı insan gücü kapasitesinin nitelik ve nicelik yönünden artırılabilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır.
Tedbir 233. Yurt dışındaki nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışmasını özendirilmesi için gerekli mali, hukuki ve idari altyapı hazırlanacaktır. (İ)	Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacılar için ülkemizi daha cazip kılmak üzere gerekli mali, hukuki ve idari düzenlemeler sürdürülecektir. Düzenli faaliyetlerle yurt dışındaki araştırmacılarımız bir araya getirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Turizm	
Turizm sektöründe iş gücü kalitesi artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verilecektir. (Kalkınma Planı s.876)	
Tedbir 335. Turizm, Konaklama, Yiyecek-İçecek Hizmetlerine ilişkin ulusal yeterlilik sayısı ile sınav ve belgelendirme faaliyetlerinde yetkili kuruluş sayısı artırılabilecektir. (İ)	Turizm personelinin belgelendirilmesi (sertifikasyon) uygulamaları hızlandırılarak sürdürülecek, sektördeki nitelikli personel sayısı artırılabilecektir. Buna yönelik olarak, ulusal yeterlilik sayısı ile sınav ve belgelendirme faaliyetlerinde yetkili kuruluş sayısı artırılabilecektir.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	
İnşaat sektöründe iş gücü niteliği yükseltilecek, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.889)	
Tedbir 345. İnşaat sektöründe ara iş gücünün ustalık seviyesinin belgelendirilmesi için bir sistem oluşturulacaktır. (İ)	16.12.2010 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları ile Şantiye Şefleri ve Yetki Belgesi Ustalar Hakkında Yönetmelik kapsamında, inşaat ve tesisat işlerinde çalışacak ustalar için yetki belgesi verilmesi çalışmaları ile eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
YAŞANABİLİR MEKÂNLAR, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kentsel Altyapı	
Katı atık yönetimi etkinleştirilerek atık azaltma, kaynağa ayrıştırma, toplama, taşıma, geri kazanım ve bertaraf safhaları teknik ve mali yönden bir bütün olarak geliştirilecek; bilinçlendirmenin ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesine öncelik verilecektir. Geri dönüştürülen malzemelerin üretimde kullanılması özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.982)	
Tedbir 384. Katı atıkların kaynağa ayrıştırılarak, tekrar kullanım değerine sahip olanların ekonomiye kazandırılmasına yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve halkın bilinçlendirilmesine ilişkin çalışmalar artırılabilecektir. (İ)	Geri dönüşüm bilincinin oluşturulması amacıyla toplumun tüm kesimlerine yönelik eğitim çalışmaları düzenlenecektir. Hedef kitleye yönelik kılavuz ve broşürler hazırlanacaktır. Başta yerel yönetimler olmak üzere konuyla ilgili kurum ve kuruluşların kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla sempozyum, çalıştay gibi etkinlikler düzenlenecektir.
KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ	
Uluslararası İşbirliği Kapasitesi	
Uluslararası işbirliğine yönelik analitik kapasite ve bu alandaki birikimin güçlendirilmesi için akademik çalışmalar ve bilimsel yayınların çeşitlendirilmesi sağlanacak, düşünce kuruluşlarının sayıca artırılması teşvik edilecek ve faaliyetleri desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.1081)	
Tedbir 424. Uluslararası işbirliğine yönelik bilimsel araştırma faaliyetlerini destek mekanizması geliştirilecektir. (S)	Uluslararası işbirliği alanında birikimin artırılması amacıyla üniversiteler ve düşünce kuruluşları tarafından yapılacak bilimsel araştırma faaliyetlerini artırmak amacıyla teşvik edici bir mekanizma geliştirilecektir.
Tedbir 425. Uluslararası işbirliğine yönelik yüksek lisans ve sertifika programları başlatılacaktır. (S)	Uluslararası işbirliğine yönelik beşeri kapasitenin ve bilgi birikiminin güçlendirilmesi amacıyla yükseköğretim kurumlarında eğitim ve sertifika programlarının başlatılması sağlanacaktır.

2.3.20.2015 Yılı Programı

2015 Yılı Programı, 01.11.2014 tarihli 29162 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda 2013-2014 öğretim yılında okullaşma oranlarının; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 43,5, ilköğretimde yüzde 107, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 103,3, yükseköğretimde ise yüzde 97,1 seviyesine ulaşıldığı aktarılmıştır. Öğrenci, öğretmen ve okul ilişkisinin güçlendirilmesi ve başarı değerlendirme sürecinin yıl içine yayılarak sınav kaygısının azaltılması amacıyla Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı (TEOG) uygulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşimin güçlendirilmesi, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterlilikleri esas alan bir şekilde yeniden yapılandırılması ile kariyer gelişim ve performans değerlendirme sisteminin oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Öte yandan, Kamu Personeli Seçme Sınavında Öğretmenlik Alan Bilgisi Testinin (ÖABT) uygulamaya konulması öğretmen istihdamı açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca ülke genelinde ilkokullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 19, ortaokullarda ise 18 olduğu

belirlenmiştir.

Programda mesleki ve teknik eğitimin iş gücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda verilmesini hedefleyen ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinasyonunda ilgili tüm paydaşların katılımıyla hazırlanan İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı (İMEİGEP) etkin şekilde uygulandığı aktarılmıştır. Bunun yanı sıra, mesleki ve teknik eğitimin bir bütünlük içinde ele alınması ve uygulamaların yürütülebilmesi amacıyla Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) ile Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) uygulamaya konulmuştur. Bununla birlikte 2014 yılında mesleki ve teknik ortaöğretimde okul çeşitliliğinin azaltılması için mevzuat değişikliği yapılarak 22 okul türü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Çok Programlı Lise adları altında yeniden yapılandırılmıştır.

Onuncu Kalkınma Planı kapsamında 2015 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında ‘Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum’, ‘Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme’, ‘Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği’ başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147’dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri ise Tablo 33’de sunulmuştur.

Tablo 33. 2015 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okulöncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.146)	
Tedbir 1. Okul öncesi eğitim kurumları ve öğrenci sayısı artırılabilecektir. (S)	36-60 aylık çocuklar ile ilkökula kayıt olmamış 60-72 aylık çocukların okul öncesi eğitime kazandırılması amacıyla çocuk başına doğrudan destek ve çeşitli bağış kampanyaları ile bölgeler arasındaki farklılıklar da dikkate alınarak gerekli fiziki altyapı sağlanacaktır. Toplum Temelli Erken Çocukluk Eğitimi Merkezleri kademeli olarak yaygınlaştırılacaktır.
İlk ve ortaöğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacak, sınıf tekrarı ve okul terki azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.147)	
Kalabalık ve birleştirilmiş sınıf ile ikili eğitim uygulamaları azaltılacak, öğrenci pansiyonları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.155)	
Tedbir 2. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacak, kademe-ler arası geçiş oranları artırılabilecektir. (S)	Öğrenci izleme modülüyle temel eğitim öğrencilerinin eğitime devam durumları takip edilecektir. Erken önleme yaklaşımı içerisinde geliştirilecek müdahalelerle öğrencilerin risk durumlarına çözüm üretilmektedir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları hazırlanarak analiz edilecektir. Özellikle kız çocukları için pansiyon yapımına ağırlık verilecektir. Sınıf tekrarının azaltılması için yetiştirici sınıf vb. uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 3. Okul öncesi, ilköğretim ve orta-öğretimde yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı ve donanım dağılımının dengeli olmasına yönelik orta vadeli bir yatırım planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık orta vadeli yatırım planı hazırlanacaktır. Bu plan kapsamında yatırım ödeneklerinin dağılımında iller arasında önceliklendirme yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre olmuş bir müfredatın bulunduğu, sınav odaklı olmayan, bireysel farklılıkları gözetilen bir dönüşüm programı uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.145)
Tedbir 4. İlk ve ortaöğretimdeki öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacaktır. (S)	Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılımı artırılacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Okul binaları kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel faaliyet alanlarına sahip fonksiyonel mekânlar olarak inşa edilecektir.
Tedbir 5. İçerik ve işlevselliğin ön plana alındığı, çağın şartlarıyla uyumlu müfredatların hazırlanması ve güncellemelerin yapılması sağlanacaktır. (S)	Yenilikçiliği ve araştırmacılığı esas alan müfredat programları geliştirilecek ve ülke geneline yaygınlaştırılacaktır. Mevcut öğretim ve rehberlik programlarının içerikleri yenilenecek ve yeni derslerin öğretim programları hazırlanacaktır. İlk ve ortaöğretimdeki derslerin öğretim programlarını değerlendirme çalışmaları yürütülecektir.
Tedbir 6. Bireylerin en az bir yabancı dili iyi derecede öğrenmesini sağlamak üzere eğitim yöntemleri geliştirilecek ve müfredatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. (S)	Bireylerin dil yeterliliklerini artırmak için ilkokuldan itibaren eğitimin genelinde yabancı dil derslerine ağırlık verilecek şekilde müfredat güncellenecek, yabancı dille entegre edilmiş öğrenme yöntemlerine ağırlık verilecektir. Bu kapsamda mesleki eğitim ve öğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin hareketliliği sağlanarak istihdam edilebilirlikleri artırılacaktır. Eğitimcilerin bu konudaki yeterlilikleri de geliştirilecektir.
Tedbir 7. Başta şiddet olmak üzere eğitim kurumlarında disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik olarak bilgilendirme ve hizmet içi eğitim faaliyetleri ile güvenlik önlemleri artırılacaktır. (S)	Okullarda öğrenciler kültür, sanat ve spor faaliyetlerine yönlendirilecek ve seçtikleri sosyal etkinlikleri yürütmek üzere eğitim materyalleriyle donatılmış çalışma alanları oluşturulacaktır. Şiddet nedenleri, iletişim yöntemleri gibi konularda bilgilendirme çalışmaları yapılacak, eğitim kurumları yönetici ve öğretmenleri şiddet ve şiddete kaynaklık eden hususlarda hizmet içi eğitimlerden geçirilecektir. Eğitim alanlarında güvenlik önlemleri artırılacaktır. Öğrencilerin ruhen ve bedenen sağlıklı gelişimi ile bunun akademik başarı üzerindeki etkisine ilişkin başta velilere olmak üzere sürekli bilgilendirme yapılacaktır.
	Öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performans dayanan bir yapıda düzenlenecektir. (Kalkınma Planı s.152)
Tedbir 8. Öğretmen istihdamına ilişkin strateji ve politika belgesi hazırlanacak ve uygulanmaya başlanacaktır. (S)	Hazırlanacak strateji belgesi çerçevesinde, eğitim fakültelerinin kontenjanları ülkenin gelecekte ihtiyaç duyacağı branşlara ve öğretmen sayısına göre belirlenecek, öğretmen atamalarında bölgeler itibarıyla öğretmen ihtiyacının dikkate alındığı teşvik edici bir yaklaşım benimsenecektir.
Tedbir 9. Deneyimli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasının özendirilmesi amacıyla öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, farklılaştırılmış ücret modeli uygulanacaktır. (S)	Öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, deneyimli ve nitelikli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasını teminen farklılaştırılmış ücret modeli uygulanacaktır.
Tedbir 10. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin sayısı ve etkinliği artırılacaktır. (S)	Yenilenen müfredatlara uygun olacak şekilde yönetici, öğretmen ve diğer personelin yeterlilik alanlarını esas alan ve sorumluluğuna verilecek görevleri en uygun şekilde yapmasını sağlayacak bilgi ve beceriyi kazandıran etkin bir hizmet içi eğitim sistemi kurulacak ve düzenlenen seminer ve kursların niteliği artırılacaktır. Bu modelin tasarımında eğitim ihtiyacının belirlenmesi, eğitim ve öğretim dönemi dışındaki zamanların etkin kullanımı, eğitimlere ait etki analizlerinin yapılması, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerinin değerlendirilmesi temel ilkeler olacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.157)
Tedbir 11. Teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Ulusal düzeyde izleme ve değerlendirme sistemleri geliştirilecektir. Bu kapsamda beklenen sonuçlar ve verimlilik artışı için düzenli değerlendirmeler yapılacak, potansiyel eksiklikler erken tespit edilecektir. Her okul için altyapıdan öğretmen eğitimlerine kadar girdi ve çıktıları içeren okul karnelerinin oluşturulmasıyla izleme ve değerlendirme mekanizmaları kurulması ve toplumun kullanımına geniş ölçüde bilgi sunulması sağlanacaktır.
	Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.156)
Tedbir 12. Özel okulların eğitim hizmetleri sunumundaki payı artırılacaktır. (S)	Özel okullarda öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanan öğrenci başına eğitim-öğretim desteğinin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün katkısı artırılacaktır.
Tedbir 13. Öğrenci başına eğitim öğretim desteğinin etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Devlet tarafından sağlanan eğitim öğretim desteğine ilişkin envanter çıkarılarak verilen desteğin her bir eğitim kademesi için etki değerlendirmesi yapılacaktır.
Tedbir 14. Eğitim Hizmetlerinin sunumunda Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin yetki ve sorumlulukları artırılacaktır. (S)	Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin mali ve idari konularda yetki ve sorumlulukları artırılarak verimlilik ilkeleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş performans göstergeleriyle ölçülebilir bir yapı oluşturulacaktır. Gerekli denetim ve kontrol mekanizmaları tasarlanarak rekabetçi bir ortam sağlanacaktır. Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumlulukları artırılacaktır.
Tedbir 15. Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sisteminin (TEFBİS) etkin şekilde kullanımı sağlanacaktır. (S)	Eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri, eğitim kurumlarına ve öğrencilere yapılan yardımlar gibi ihtiyaç duyulan istatistiki bilgiler ile hane halkı eğitim harcamaları sistematik olarak tespit edilecek ve yayınlanacaktır. Okullar arasındaki imkân farklılıklarının azaltılması için okulların toplam bütçelerinin öğrenci sayısı ve merkezi yönetim bütçesi dışındaki gelirler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.
Tedbir 16. Temel eğitim kademelerinde kalite güvence sistemi kurulacaktır. (S)	Eğitim sisteminde kalite güvence sisteminin temel kriterleri ve göstergeleri belirlenecek ve konuya ilişkin teknolojik altyapı geliştirilecektir. Genel ve özel alan öğretmen ve yönetici yeterlilikleri tanımlanarak artırılacaktır. Sistem konusunda merkez ve taşra teşkilatından belirlenecek personele eğitim verilecektir. Kalite güvence sisteminde belli puanı geçen okul veya kurumlara kalite bonusu verilecektir.
Tedbir 17. Okul ve eğitim kurumlarının hizmet standartları belirlenecek, rehberlik ve denetimi de içeren bir performans yönetim sistemi kurulacaktır. (S)	Rehberlik ve denetim faaliyetleri çoklu veri kaynaklarının algılanmalarına dayalı ve e-denetim destekli yürütülecektir. Okullara ve eğitim kurumlarına yönelik rehberlik ve denetim faaliyetleri yaygınlaştırılacak, okul ve kurumların performansları izlenecektir.
Tedbir 18. Eğitim sisteminin geliştirilmesi amacıyla kazanımların izlenilebileceği bir sistem oluşturularak öğrenciler eğitim süreci içerisinde ve sonrasında izlenecektir. (S)	Eğitim sisteminde öğrencilerin akademik kazanımları izlenerek, izleme süreci çıktıları kamuoyu ile paylaşılacak ve öğretim programlarına yansıtılacaktır. e-Mezun portalı revize edilerek daha işlevsel hale getirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.158)	
Tedbir 19. Hayat boyu öğrenme perspektifinde kolay erişilebilir öğrenme ortamları oluşturulacaktır. (S)	Bireylere eğitimde yatay ve dikey hareketlilik fırsatları sağlanacak ve zorunlu eğitim sonrasındaki öğrenme fırsatları çeşitlendirilecektir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Hayat boyu öğrenme anlayışı yaygınlaştırılacak, bu çerçevede kamu kesimi ve özel kesim ile STK'lar tarafından gerçekleştirilen tüm eğitimlere ilişkin bilgiler Hayat Boyu Öğrenme Portalında toplanacaktır.
Tedbir 20. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analiz sonuçlarına uygun olarak açılacak ve il istihdam ve mesleki eğitim kurullarına raporlanacaktır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurullarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır.
Tedbir 21. Meslek yüksekokullarının etkin bir yapı ve işleyişe kavuşturulmasına yönelik olarak yeniden yapılandırılmasını içeren bir rapor hazırlanacaktır. (İ)	Ülke genelindeki tüm meslek yüksekokullarını kapsayan bir etkinlik analizi yapılacak ve gerekli görüldüğü yerlerde kurumların kapatılması, toplulaştırılması veya meslek liselerine dönüştürülmesi yönünde strateji ortaya koyan bir rapor hazırlanacak ve meslek yüksekokulları söz konusu rapora göre yapılandırılacaktır.
Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.159)	
Tedbir 22. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi yükseköğretim ve yaygın eğitim sürecini de içine alacak şekilde genişletilecektir. (İ)	AB tarafından benimsenen yeterlilik esaslarıyla uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yükseköğretim ile özel öğretim dâhil, tüm teknik ve meslekî eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarını içeren Ulusal Yeterlilik Çerçevesi hazırlanacaktır.
Tedbir 23. İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek standartları ve yeterlilikleri hazırlanacak ve hayata geçirilecektir. (İ)	Ulusal meslek standardı ve yeterliliklerinin hazırlanması sürdürülecek, akreditasyon ve belgelendirme faaliyetlerine de hız verilmesi sağlanacaktır. Belgelendirme kuruluşları yetkilendirilecektir. Eğitim ve öğretim kuruluşlarının akreditasyonuna başlanacaktır.
Yükseköğretim sistemi, hesap verebilirlik temelinde özerklik, performans odaklılık, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri çerçevesinde kalite odaklı rekabetçi bir yapıya dönüştürülecektir. (Kalkınma Planı s.161)	
Tedbir 24. Üniversite yönetimi, üniversitelerin idari ve mali özerkliğini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Üniversite yönetimi, özerklik ve hesap verebilirlik temelinde yeniden örgütlendirilecek ve bu doğrultuda yeni bir Yükseköğretim Kanunu hazırlanacaktır.
Tedbir 25. Yükseköğretimin üst yönetimi standart belirleme, planlama ve koordinasyondan sorumlu olacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Yükseköğretim Kurulu, yükseköğretim sisteminin planlanması ve üniversiteler arasında eşgüdümün sağlanmasından sorumlu, uzmanlığa dayalı karar alma süreçleriyle desteklenecek ve özel sektör temsilini de içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
Tedbir 26. Yükseköğretimde bağımsız ve özerk bir kalite güvence sistemi oluşturulacaktır. (S)	Avrupa Yükseköğretim Alanına uyum sağlama hedefi doğrultusunda yükseköğretim sisteminin planlanmasından sorumlu kurumdan bağımsız ve özerk bir kalite güvence ajansı oluşturulacaktır.
Yükseköğretim kurumları çeşitlendirilecek ve yükseköğretim sistemi uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilecektir. (Kalkınma Planı s.165)	
Tedbir 30. Özel üniversitelerin kurulmasına imkân veren mevzuat düzenlemesi hazırlıklarına başlanacaktır. (S)	Özel üniversitelerin kurulmasına ve yurt dışındaki üniversitelerin Türkiye'de faaliyet göstermelerine imkân tanıyan mevzuat düzenlemesi hazırlıkları başlatılacaktır.
Tedbir 31. Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Plan dönemi sonunda Türkiye'nin uluslararası öğrenci havuzundan aldığı payın yüzde 1,50'ye yükseltilmesi hedefinin hayata geçirilmesine yönelik yol haritası niteliği taşıyan, Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 32. Yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini artırmaya yönelik uluslararası programlar yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımını artırmaya yönelik olarak mevcut değişim programlarının kapsamı genişletilecek ve yeni değişim programları tasarlanacaktır.
Yükseköğretim kurumlarının sanayi ile işbirliği içerisinde teknoloji üretimine önem veren, çıktı odaklı bir yapıya dönüştürülmesi teşvik edilecek ve girişimci faaliyetler ile gelir kaynakları çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.164)	
Tedbir 33. Üniversitelerin sanayi ile işbirliğinin artırılması hedefi doğrultusunda uzmanlaşma alanları tespit edilecektir. (İ)	Üniversitelerin sahip oldukları araştırma altyapısı, öğretim üyesi profili ve buldukları bölgedeki sanayi kuruluşlarının potansiyeli dikkate alınarak uzmanlaşma alanları tespit edilecektir. Bu bağlamda, akademik personel ve yatırım politikaları teşvik edici biçimde kullanılacaktır.
Sağlık	
Sağlıkta insan gücü, demografik gelişmeler ile uzun vadede ihtiyaç duyulacak yeni meslekler de dikkate alınarak nicelik ve nitelik olarak geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.178)	
Tedbir 41. Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı tamamlanacaktır. (İ)	Sağlık kuruluşlarının hedef nüfus, hizmet bölgesi, fiziki yapı ve hizmet sunum özelliklerini esas alan ve somut hedefleri içeren personel dağılım planı güncellenecek ve Sağlık İnsan Kaynakları Stratejik Planı yeni sağlık mesleklerini de içerecek şekilde tamamlanacaktır.
Veri ve kanıta dayalı sağlık politikalarını geliştirmek amacıyla uluslararası karşılaştırmalara imkân verecek standart ve kalitede verilerin üretilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.182)	
Tedbir 43. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde izleme ve değerlendirme sistemleri geliştirilecektir. (İ)	Mevcut durum itibarıyla modül sayısı 16 olan Halk Sağlığı Bilgi Sisteminin (HSBS) modül sayısı 2015 yılında 30'a çıkarılacaktır. Diğer veri aktarım sistemlerinin HSBS'ye uyumu gerçekleştirilecektir.
Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı	
Tedbir 46. Obezite ve diyabetin önlenmesine yönelik farkındalık artırılacak ve okul çağı çocuklarına yönelik sağlıklı beslenme programları yürütülecektir. (S)	Beslenme dostu okul sayısı artırılacak, Okul Sütü Programı sürdürülecek, sağlıklı beslenme ve fiziksel aktiviteye teşvik edici kampanyalar düzenlenecek, eğitim materyalleri geliştirilecek, yazılı ve görsel medya aracılığı ile farkındalığı artırıcı kampanyalar düzenlenecektir.
Tedbir 48. Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımının azaltılması ve pasif etkilenimin önlenmesi sağlanacaktır. (İ)	Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin zararlarıyla ilgili özellikle gençlere yönelik görsel ve işitsel materyallerle desteklenmiş eğitim modülleri ve programlar hazırlanacak, konferans, panel ve sempozyumlar düzenlenecek, bilinçlendirme faaliyetlerinde medya araçları daha aktif şekilde kullanılacaktır.
Tedbir 49. Uyuşturucu madde bağımlılarına yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri güçlendirilecektir. (İ)	Madde bağımlılığının tedavisini sağlayan kurumların etkinliği artırılacak, Sağlık Bakanlığı bünyesinde madde bağımlılığı danışma hattı kurulacak, ÇEMATEM'ler kapasite ve sayı olarak artırılacak, uyuşturucu madde kullanımının zararlarıyla ilgili okullarda rehberlik programları uygulanacaktır.
Tedbir 50. Ruh sağlığı hizmetleri nitelik ve nicelik açısından geliştirilecektir. (İ)	Toplum ruh sağlığı merkezlerinin madde kullanan ve bakım ihtiyacı olan hastalar dâhil olmak üzere tüm kronik ruhsal bozukluğu olan hastalara hizmet verecek şekilde kapasitesi ve sayısı artırılacak, ulusal ruh sağlığı profili araştırması yapılacak ve istismara uğrayan çocukların rehabilitasyonunu sağlamak amacıyla çocuk izlem merkezlerinin (ÇİM) sayısı artırılacak, personele teorik ve pratik eğitimler verilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Aile ve Kadın	
Aile yardımlarının geliştirilmesi, aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi, evlilik öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, sosyal yardım ve hizmetlerin aile temelli sunulması temin edilecektir. (Kalkınma Planı s.250)	
Tedbir 72. Ailenin bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve desteklenmesine yönelik olarak Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) ile aile eğitim programlarının ve evlilik öncesi eğitim programlarının ulaştığı kişi sayısı artırılacaktır. (İ)	Ailenin kendi içinde sorun çözme kapasitesini artırmaya, birey ve ailelerin bilinçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan Aile Eğitim Programının (AEP) yaygınlaştırılması çalışmaları devam edecektir. AEP, SHM'ler ve paydaş kurumlar aracılığıyla 100 bin aileye ulaştırılacaktır. Nüfusu 100 bin ve üzeri belediyelerin ilgili birimlerinde görev alan personele ve 81 il müftülüğünde çalışan görevlilere AEP eğitici eğitimi verilecektir.
Sosyal ve ekonomik politikalar, ailenin korunması ve güçlendirilmesine katkı yapacak şekilde birbirini tamamlayıcı ve destekleyici bir anlayışla tasarlanacaktır. (Kalkınma Planı s.252)	
Tedbir 74. Aileye yönelik koruyucu ve önleyici hizmetler geliştirilerek ailenin bütünlüğünün korunması ve güçlendirilmesi sağlanacaktır. (İ)	Ailelerin kuşaklar arası çatışmanın yarattığı sorunlarla baş edebilmesine yönelik AEP kapsamında yeni bir eğitim modülü geliştirilecektir. Kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik olarak eğitim modülü hazırlanacaktır. Sokakta yaşayan, çalışan, çalıştırılan ve risk altında olduğu tespit edilen çocuklar ile koruma altında olup madde bağımlılığı tedavisi tamamlanan çocuklar ve ailelerine yönelik psikolojik ve sosyal destek programları oluşturulacaktır.
Boşanmaların azaltılması amacıyla aile danışmanlığı ve uzlaştırma mekanizmaları geliştirilecektir. Tek ebeveynli ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik izleme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.254)	
Tedbir 76. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmet standartları oluşturulacaktır. (İ)	Aile Eğitim Programları kapsamında oluşturulan Evlilik Öncesi Eğitim Programı çerçevesinde ailelere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. Evlilik yaşantısına bilinçli bireyler olarak girilmesini sağlamak amacıyla Evlilik Öncesi Eğitim Programı özellikle belediyeler aracılığıyla ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır. Aile Mahkemeleri ve Barolarla yakın işbirliği yapılarak boşanmaların azaltılması amacıyla boşanma süreci yaşayan çiftlere yönelik Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı hizmeti sunulacaktır. AEP kapsamında tek ebeveynli ailelerin sorunlarına yönelik yeni bir eğitim modülü geliştirilecektir.
Çocuk ve Gençlik	
Çocukların iyi olma hallerini ve refahlarını destekleyici bütüncül modeller geliştirilerek daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almaları sağlanacak, temel becerileri geliştirilecek, özellikle zor şartlar altındaki ve risk grubundaki çocukların yaşam kalitesi yükseltilecek, toplumla bütünleşmeleri sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.265)	
Tedbir 79. Çocuğa saygı kültürüne ve çocuk haklarına yönelik bilinç ve duyarlılığın artırılması faaliyetleri çoğaltılacak ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuğa saygı kültürü temelinde çocuklar için ve çocuklarla birlikte çalışan tüm meslek gruplarına yönelik çocuk haklarına ilişkin eğitim verilecektir. Çocuk haklarını tanıtmaya yönelik çalıştay, forum, konferans vb. toplantı ve etkinlikler yapılacak, bilinçlendirici kamuoyu kampanyaları düzenlenecek, görsel ve yazılı materyaller ile kamu spotlarının kullanımına devam edilecektir.
Tedbir 80. Çocuk ve okul kütüphaneleri yaygınlaştırılacak ve halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri yeniden düzenlenecektir. (İ)	Çocuk ve okul kütüphaneleri ile halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri mekân ve koleksiyon bakımından çocuk dostu olarak yeniden düzenlenecektir.
Çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturulacak, altyapı ve personel ihtiyaçları giderilecek, bu alandaki hizmetlerin kalitesi artırılacak, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek bir yapıda sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.266)	
Tedbir 81. Çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak, bakım hizmetleri ihtisaslaştırılacak ve sayıları artırılacaktır. (İ)	Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta risk altında bulunan çocuklara yönelik çocuk destek merkezleri açılacak, mevcut ve yeni açılacak kuruluşlarda ihtisaslaşma sağlanacak ve hizmet model ve standartları oluşturulacak, psikolojik destek programları yaygınlaştırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 82. Çocuk adalet sisteminde çocuklara yönelik tedbir ve uygulamalar geliştirilecek ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuklar hakkında adli merciler tarafından alınan koruyucu ve destekleyici nitelikteki tedbirlerin uygulanmasına yönelik kurumlar arasında işbirliği geliştirilecek ve kurumsal kapasite yetersizlikleri giderilecek, suç veya uyuşmazlığın yargıya intikalinden önce arabuluculuk, tazmin gibi alternatif yöntemlerle çözülmesine yönelik uygulamalar geliştirilecek ve çocuklara yönelik adli süreçlerde çocukların olumsuz etkilenmesini önleyecek özel önlemler alınacaktır.
Sokakta, ağır ve tehlikeli işlerde, aile işleri dışında ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde çalışma gibi çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri önlenecektir. (Kalkınma Planı s.267)	
Tedbir 83. Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik mevzuat hazırlıkları tamamlanacak ve konuyla ilgili projeler çeşitlendirilecek ve sayısı artırılacaktır. (İ)	Kültürel ve sanatsal faaliyetlerde çalışan çocuklara yönelik mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır. Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesinin etkin olarak uygulanmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları sağlanacak, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını artıracak biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 85. Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen programlar ile faaliyetlerin sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerinin, rehberlik hizmetlerinin ve gençlik alanında yapılan inceleme ve araştırmaların sayısı ve kalitesi artırılacaktır.
Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.269)	
Tedbir 86. Gençlik merkezlerinde ve kamplarında sunulan hizmetlerin kalitesi geliştirilecektir. (İ)	Gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının fiziki şartları iyileştirilecek, faaliyetler gençlerin tercihleri doğrultusunda çeşitlendirilecektir.
Sosyal Koruma	
Vergi ve sosyal transferlerin gelir dağılımı eşitsizliğini ve yoksulluğu azaltıcı etkisi artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.278)	
Tedbir 87. Gelir dağılımını iyileştirmeyi ve yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal transferlerin etkinliğinin artırılmasına yönelik mevzuat hazırlıkları tamamlanacaktır. (İ)	Sosyal transferlerin hedef kitleye ulaşması sağlanacak ve yoksulluk sınırının altındaki bireyin geliri yoksulluk sınırına yükseltilecektir. Söz konusu hususlara sosyal yardımlara ilişkin yapılacak yasal düzenlemede yer verilecektir.
Tedbir 88. Sosyal yardımlardan faydalanacak kişilerin nesnel ölçütlerle belirlenmesini sağlayan Puanlama Formülü tüm kamu sosyal yardım faaliyetlerinde hak sahipliğini belirlemede karar destek sistemi olarak kullanılacaktır. (İ)	Hâlihazırda geçiş ve kontrol süreci devam eden Puanlama Formülü, mahalli idarelerin verilerinin Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemine entegre edilmesi ve Puanlama Formülünün uygulanmasıyla ilgili mevzuat çalışmasının yapılmasının ardından, 2015 yılı sonunda SYDV'lerin kullanımına açılacaktır. Sosyal yardım yapan diğer kurumların hak sahipliği kriteri olarak Puanlama Formülünü kullanabilmesi için protokoller yapılacak ve ilgili kurumlar tarafından mevzuat altyapısı hazırlanacaktır.
Yoksulluğun nesiller arası aktarımının önlenmesi amacıyla başta eğitim olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimde fırsat eşitliği daha da güçlendirilecek; yoksullukla mücadelede sivil toplumun katılımı artırılacak ve yerel yönetimlerin rolü güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.279)	
Tedbir 89. Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanma imkânları geliştirilecektir. (İ)	Çocukların erken çocukluk döneminde ihtiyaç duydukları gelişim fırsatlarına erişim imkânlarını artırmak için gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanmalarına yönelik model geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Sosyal hizmet ve yardımlar alanında bütüncül hizmet sunulmasını sağlamaya yönelik Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) modeli uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.280)	
Tedbir 92. Sosyal yardım ve hizmet alanında ihtiyaca en uygun destek ve hizmetin verileceği ASDEP modelinin uygulanmasına başlanacaktır. (İ)	ASDEP'le halen farklı kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilmekte olan sosyal hizmet ve yardımların, ailelerin ya da bireylerin başvuru yapmalarına gerek olmadan arz odaklı bir yaklaşımla sunulması, bu alanlardaki boşluk ve dağınıklığın giderilerek ailelere danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulan bir sistem kurulması ve ailelerin refahının artırılması sağlanacaktır. Ayrıca ASPB tarafından sunulan sosyal hizmetlere dair tüm verilerin ortak bir veri tabanında toplanması suretiyle bütüncül bir sistem oluşturmayı hedefleyen ve çalışmalarına başlanan Aile Bilgi Sistemi, AS-DEP'in uygulanmasını destekleyecektir.
Sosyal hizmet ve yardım alanında nitelikli personel eksikliği giderilecek, aile yanında bakımı destekleyen modeller geliştirilecek, kurum bakımı hizmetlerinin standart ve niteliği iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.282)	
Tedbir 94. Sosyal hizmetler alanında personel ve ara eleman yetiştiren programların ve mezunlarının sayısı ve niteliği artırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet alanında ihtiyaç duyulan nitelikli bakım elemanı yetiştirilmesi hususunda mesleki eğitimlere ağırlık verilmesi, sosyal çalışmacı yetiştirilmesi hususunda ise üniversitelerde açılan yeni bölümlerin öğretim görevlisi ve fiziki mekân ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanacaktır.
Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi artırılacak, bu kapsamda kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziksel çevre şartları engellilere uygun hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.284)	
Tedbir 98. Engellilere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Engellilerin okula başlamadan önce almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Engellilere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir.
Tedbir 99. Engellilere yönelik iş imkânları geliştirilecek ve bu alandaki danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Engelliler için çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği korumalı işyerlerine ilişkin mevzuat çalışmaları tamamlanarak korumalı işyerlerinin işlevi artırılacak ve engellilere kolay erişilebilir mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunulacaktır. Kamuda istihdam edilen engelli sayısı tahsis edilen kontenjan kapsamında artırılacaktır.
Kültür ve Sanat	
Kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.295)	
Tedbir 103. Kültürel Faaliyetlere Katılım ve Ayrılan Zaman Araştırması tekrarlanacaktır. (İ)	Uluslararası çalışmalara uygun olacak şekilde, toplumun kültür ve sanat faaliyetlerine katılımını ve okuma alışkanlığını ölçmeye yönelik olarak en son 2006 yılında yapılan araştırma tekrarlanacaktır.
Yurt içi ve yurt dışındaki kültür mirasımız, toplumun kültür, tarih ve estetik bilincini geliştirecek, kültür turizmine katkı sağlayacak ve afet riskini dikkate alacak şekilde korunacaktır. (Kalkınma Planı s.304)	
Tedbir 104. Yurt içi ve yurt dışında kültürel mirasımızı korumaya yönelik restorasyon faaliyetlerinin sayısı artırılacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve yurt dışındaki tarihi eserlerimizin ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacaktır. Tarihi dokunun bütüncül olarak korunması ve tarihi farkındalığın artırılması amacıyla Yıldız Sarayı, Sur-u Sultanî gibi tematik projelere ağırlık verilecektir.
Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.308)	
Tedbir 112. İlköğretim okulları kapsamındaki zenginleştirilmiş kütüphane (Z-kütüphane) sayısı artırılacaktır. (S)	İlköğretim okullarında 200 Z-kütüphane kurulacaktır. Bu konuda mahalli idareler ve STK'larla işbirliği yapılacaktır.
Tedbir 113. Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 100 halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır. (İ)	Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 100 halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Bölgesel, yerel ve sektörel iş gücü dinamikleri dikkate alınarak, başta kadın ve gençler olmak üzere tüm kesimler için nitelikli istihdam imkânları geliştirilmeye devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.314)	
Tedbir 119. Genç işsizliği azaltılacaktır. (İ)	Başta staj ve işbaşı eğitim programları olmak üzere gençlerin iş gücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar yaygınlaştırılarak bu programların etkinliği artırılacaktır. Genç işsizlere sunulan iş kurma konusunda mesleki eğitim, temel beceri, bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Üniversiteler ve meslek kuruluşlarıyla işbirliği içinde gençler için iş kurma ve geliştirme merkezleri kurulacaktır.
Tedbir 120. Kadınların iş gücüne ve istihdama katılımları artırılacaktır. (İ)	İşgücü piyasasına girişlerinin kolaylaştırılması amacıyla kadınlar için esnek çalışma biçimleri yaygınlaştırılacaktır. Kadınlara iş kurma alanında verilen mesleki bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Kadınların çalışma hayatına katılımını artırmak amacıyla evde bakım, bakımevi ve kreş hizmetlerinin erişilebilirliği artırılacaktır. İşe alımlarda cinsiyet ayrımcılığını azaltmaya yönelik bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.
Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri başta olmak üzere aktif iş gücü politikaları etki analizlerine dayandırılarak yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.317)	
Tedbir 123. Mesleki ve teknik eğitim ve yükseköğretim mezunlarının iş gücü piyasasındaki durumunun izlenmesine yönelik sistematik ve güncellenebilir bir model tasarlanacaktır. (İ)	Eğitim bölümleri ve programlarının kalitesinin değerlendirilmesi ve yeniden yapılandırılmasıyla öğrencilerin kariyer tercihlerine ışık tutulması, eğitimle kazandırılan yeterliliklerin iş hayatıyla uyumunun değerlendirilmesi, sistemin güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi için, veri temin etmek ve analize dayalı politika oluşturmak amacıyla araştırmalar yapılacak ve bir model tasarlanacaktır. Kurumlar arasında veri paylaşımı ve entegrasyonu ile nitel ve nicel çalışmalarla veri üretimi sağlanacaktır.
Tedbir 124. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Aktif iş gücü programlarının amaçlarına ulaşıp ulaşmadığı ve bu programlara yapılan harcamaların etkinliği düzenli bir şekilde izlenecek, program türü ve il bazında izlemeye imkân veren çalışmalar tamamlanacaktır. Uygulanacak olan aktif iş gücü programları söz konusu izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkate alınarak tasarlanacaktır.
Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı	
Tedbir 125. İşgücü piyasasında talep edilen temel beceriler ile gençlerin sahip olduğu yetkinlikler belirlenerek ülkemizdeki beceri açığı tespit edilecektir. (İ)	İşgücü piyasasındaki beceri düzeyinin tespitine yönelik Uluslararası Yetişkin Becerilerinin Ölçülmesi Programı (PIAAC) ve benzeri çalışmalar yapılarak iş gücünün beceri düzeyi belirlenecektir. Ayrıca işverenlerin iş gücü piyasasından talep ettikleri beceriler tespit edilerek bir önceki araştırmalarla kıyaslanarak beceri açığı ortaya konulacaktır.
Spor	
Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s. 339)	
Tedbir 137. İlk ve ortaöğretim kademelerinde verilen spor eğitimi iyileştirilecektir. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlayarak ilk ve orta öğretim kademelerinde yaygınlaştıracak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır. Okullara antrenör desteği verilecek, uygun spor alanlarının oluşturulması sağlanacaktır.
Kamuya ait tüm spor tesislerinin bütün vatandaşların kullanımına açık olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s. 341)	
Tedbir 139. İllerdeki spor tesislerine ilişkin envanter uzaktan erişime açılacaktır. (İ)	Farklı kamu kurum ve kuruluşlarına ve mahalli idarelere ait spor tesislerinin envanteri ve kullanım imkânları, halkın rahatça erişebileceği ve kullanabileceği şekilde internet ortamında paylaşılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Başarılı sporcu yetiştirmek amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, gerekli fiziki ve beşeri altyapı imkânları oluşturulacak, Olimpik Sporcu Kamp Eğitim Merkezleri kurulacaktır. (Kalkınma Planı s. 342)	
Tedbir 140. Elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir.
Tedbir 141. Başarılı sporculara sağlanan imkânlar artırılabilecektir. (İ)	Sporcu eğitim merkezleri altyapı ve eğitimci açısından desteklenecek, yeterli sayı ve kalitede olimpiyat hazırlık merkezi oluşturulacaktır. Spor eğitimcilerinin eğitimi bir sistem dâhilinde yeniden düzenlenecektir.
Sporda şiddetin ve etik olmayan davranışların azaltılması için gerekli önlemler alınacaktır. (Kalkınma Planı s. 345)	
Tedbir 144. Sporda yaşanan şiddet ve doping olaylarını önleyecek düzenlemeler yapılacaktır. (İ)	Sporda şiddet ve dopingi engellemek amacıyla konulan cezaî müeyyideler ağırlaştırılacak, verilen cezaların uygulanması takip edilecektir. İlk ve orta dereceli okulların müfredatına olimpiyizm felsefesini ve adil oyun davranışlarını özendirici etkinlikler konulacaktır. Antrenör ve hakemlik kurslarında spor etiği konusuna daha fazla yer verilecektir. Her federasyonun kendi etik kodlarını oluşturması ve bunlara uyulmadığı takdirde gerekli cezaî müeyyideleri taviz vermeden uygulaması sağlanacaktır. Medyanın da desteğiyle spordaki etik uygulamaların kamuoyunda bilinirliği artırılabilecektir.
Nüfus Dinamikleri	
Genç ve dinamik nüfus yapısının korunması ve doğurganlıktaki hızlı düşüşün önüne geçilebilmesi için kadınlara yönelik iş ve aile yaşamını uyumlaştırıcı nitelikte uygulamalar ile çalışanlar için doğuma bağlı izin ve haklar geliştirilecek, kreşler teşvik edilecek, esnek çalışma imkânları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s. 351)	
Tedbir 147. Okul saatlerinin çalışma saatleriyle uyumu sağlanacaktır. (S)	Okul saatlerinin çalışma saatleri ile uyumlu olmasını sağlamak üzere, velilerin talebi olması durumunda ve uygun bir ücret karşılığında etüt uygulaması gerçekleştirilecektir.
Tedbir 148. Çocuk dostu sosyal ve kültürel bir ortamın oluşturulmasına yönelik destek programları hazırlanacaktır. (İ)	Evliliklerin ve çocuk sahipliğinin teşvik edilmesi amacıyla TV yayınları teşvik edilecek ve özel sektör ile STK'ların ilgili faaliyetleri desteklenecektir. Kamu spotları ve eğitim müfredatında yapılacak düzenlemeler ile bu alanlarda kamuoyu farkındalığı artırılacaktır. Çocuk dostu eğitim ve kültür ortamları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 149. Çocukların kurumsal bakım hizmetlerinden faydalanabilmelerini teşvik edecek mekanizmalar geliştirilecektir. (İ)	Özel sektör tarafından kurulacak kreş ve gündüz bakımevleri için sağlanan 5. bölge yatırım teşviklerinin uygulamadaki etkinliği araştırılacak, erken çocukluk dönemi bakım hizmetlerine erişimi artırabilecek alternatif modeller geliştirilecektir.
Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler çeşitlendirilecek ve ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s. 355)	
Tedbir 153. Yurt dışında yaşayan Türk kökenli gençlerin sorunlarıyla ilgili çalışmalar gerçekleştirilecek, Türkçe eğitim imkânları sağlanacak, eğitim düzeylerinin yükseltilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. (İ)	Yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin, eğitim ve mesleki eğitim başta olmak üzere buldukları ülkelerde karşılaştıkları sorunlara yönelik anket, toplantı ve konferanslar düzenlenerek gençlerimizin ve ailelerinin bilinçlendirilmesi sağlanacak; yaşadıkları ülkelerde bu alanlardaki yasal düzenlemeler hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulacaktır. Vatandaşlarımızın Türkçe öğrenimi imkânlarından daha iyi yararlanmalarını sağlamak için eğitim materyalleri geliştirilecektir.
Ülkemize yurt dışından gelen göçmen, uluslararası korumaya muhtaç olanlar, kaçak işçiler ve transit geçiş yapanlara ilişkin etkin bir izleme ve takip sistemi oluşturulacak ve uluslararası koruma statüsü tanınan kişilerin ülkeye uyumu desteklenecektir. (Kalkınma Planı s. 356)	
Tedbir 154. Düzenli ve düzensiz göç kapsamında olanlar ile uluslararası korumaya ihtiyaç duyan yabancılar için etkin işleyen bir göç izleme ve takip sistemi oluşturulacak, ülkemizde yasal olarak ikamet eden yabancılar için eğitim, sağlık, istihdam, kültür ve dil eğitimi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sağlanacaktır.	Uluslararası koruma altında yaşayanların geri döndüklerinde veya başka bir ülkeye yerleştirildiklerinde üçüncü kişilere ihtiyacı olmadan sosyal yaşama katılmalarını sağlayacak bilgi ve beceri kursları açılacaktır. Ülkemizde yasal olarak ikamet eden göçmenler ve yabancılar için eğitim, sağlık, istihdam, kültür ve dil eğitimi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 156. Komşu ülkelerden yoğun göç alan illerde, söz konusu nüfus akımlarının il üzerindeki ekonomik ve sosyal etkileri belirlenecek ve bunları iyileştirmeye yönelik tedbirler alınacaktır. (İ)	Ülkemize sığınan komşu ülke vatandaşlarının yerel ekonomi ve toplumsal hayat üzerindeki etkileri belirlenecek, bunları iyileştirmek amacıyla ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanacak, ilgili illerde iş imkânları ve yerel altyapılar geliştirilecektir.
YENİLİKÇİ ÜRETİM, İSTİKRARLI YÜKSEK BÜYÜME	
Maliye Politikası	
İsrafın önlenmesi, verimlilik artışı sağlanması ve harcama programlarının önceliklendirilmesi suretiyle kamu harcamaları kontrol altında tutulacaktır. Kamu harcamalarının etkinleştirilmesiyle elde edilecek tasarruf ve tahsis edilecek ilave kaynaklar; büyümeyi destekleyecek yatırım harcamalarında, teşviklerde ve Ar-Ge desteklerinde kullanılacaktır. (Kalkınma Planı s.534)	
Tedbir 219. Taşınabilir eğitim harcamaları gözden geçirilerek karşılaştırmalı maliyet analizi yapılacak ve bu harcamaya ilişkin farklı uygulama yapıları geliştirilecektir. (İ)	Etkin bir ihale ve öğrenci başı ücret ödeme mekanizmasına yönelik değerlendirme çalışması yapılacak, hizmete ilişkin farklı uygulama modelleri geliştirilecektir.
Tedbir 220. Millî Eğitim Bakanlığı pansiyon uygulamasının etkinliği analiz edilecektir. (İ)	İhtiyaç sahibi ve başarılı öğrencilerin öncelikli ve etkin olarak faydalanacağı bir pansiyon hizmeti uygulaması hedefi çerçevesinde öğrenci seçim kriter ve usullerini de kapsayacak bir değerlendirme yapılacaktır.
Yatırım Politikaları	
Kamu yatırım projelerinin planlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreci güçlendirilecek, bu kapsamda kamu kurum ve kuruluşlarının kapasiteleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.596)	
Tedbir 248. KÖİ alanında faaliyet gösteren kamu kurumlarını kapsayan bir kapasite geliştirme projesi başlatılacaktır. (İ)	KÖİ projelerinde hazırlık ve işletme dönemleri dâhil tüm süreçlerin daha nitelikli hale getirilebilmesi amacıyla KÖİ'yle ilgili kuruluşların katılımı ile kapasite geliştirme projesi başlatılacaktır.
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da artırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 265. Araştırmacı insan gücünün nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır. (İ)	Özel sektör üniversite işbirliğini geliştirmeye yönelik araştırmacı insan gücü programları desteklenecek, mevcut araştırmacı insan gücü kapasitesinin nitelik ve nicelik yönünden artırılabilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır.
Tedbir 266. Yurt dışındaki nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışmasının özendirilmesi için gerekli mali, hukuki ve idari altyapı hazırlanacaktır. (İ)	Yurt dışındaki yerli ve yabancı, nitelikli araştırmacılar için ülkemizi daha cazip kılmak üzere gerekli mali, hukuki ve idari düzenlemeler yapılacaktır. Sürekli faaliyetlerle yurt dışındaki araştırmacılarımız bir araya getirilecektir.
Turizm	
Turizm sektöründe iş gücü kalitesi artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verilecektir. (Kalkınma Planı s.876)	
Tedbir 361. Turizm alanında Sektörel İşgücü Eğitim Araştırması tamamlanacaktır. (İ)	2015 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığında belgeli yaklaşık 4 bin işletmede Turizm İşgücü Araştırmasının tamamlanması ve 4 bin kişinin mesleki eğitim alması sağlanacaktır. Araştırma kapsamında, çalışanların niteliklerine yönelik bilgilerin yer aldığı bir veri tabanı oluşturulacak ve sürekli güncel tutulacak olan veri tabanı projeler, akademik çalışmalar ve eğitim programları için bir yol haritası niteliği taşıyacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	
İnşaat sektöründe iş gücü niteliği yükseltilecek, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.889)	
Tedbir 371. İnşaat sektöründe yetki belgeli ara iş gücü oranı yükseltilecektir. (İ)	16.12.2010 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları ile Şantiye Şefleri ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik kapsamında, inşaat ve tesisat işlerinde çalışacak ustalar için yetki belgesi verilmesi çalışmalarına devam edilecek, eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ	
Uluslararası İşbirliği Kapasitesi	
Uluslararası işbirliğine yönelik analitik kapasite ve bu alandaki birikimin güçlendirilmesi için akademik çalışmalar ve bilimsel yayınların çeşitlendirilmesi sağlanacak, düşünce kuruluşlarının sayıca artırılması teşvik edilecek ve faaliyetleri desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.1081)	
Tedbir 453. Uluslararası işbirliğine yönelik bilimsel araştırma faaliyetlerini destek mekanizması geliştirilecektir. (S)	Uluslararası işbirliği alanında birikimin geliştirilmesi için üniversiteler ve düşünce kuruluşları tarafından yapılacak bilimsel araştırma faaliyetlerini teşvik edici bir mekanizma geliştirilecektir.
Tedbir 454. Uluslararası işbirliğine yönelik yüksek lisans ve sertifika programları başlatılacaktır. (S)	Uluslararası işbirliğine yönelik beşeri kapasitenin ve bilgi birikiminin güçlendirilmesi amacıyla yükseköğretim kurumlarında eğitim ve sertifika programlarının başlatılması sağlanacaktır.

2.3.21.2016 Yılı Programı

2016 Yılı Programı, Onuncu Kalkınma Planı döneminde 17.10.2015 tarihli 29505 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program döneminde eğitimde dönüşümün gerçekleştirileceği; bu bağlamda eğitim yönetimi, öğretmen yetiştirme süreçleri, müfredat, eğitim ortam ve araçlarının bu dönüşüm sürecini destekleyecek şekilde hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde güçlendirileceği belirtilmiştir. 2014-2015 öğretim yılı okullaşma oranlarının ise; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 46,8, ilköğretimde yüzde 103,9, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 107,4, yükseköğretimde yüzde 109,6 seviyesine ulaştığı belirlenmiştir.

2016 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında ‘Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum’, ‘Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme’, ‘Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre’, ‘Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği’ başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147’dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri Tablo 34’te sunulmuştur.

Tablo 34. 2016 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okulöncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.146)	
Tedbir 1. Okul öncesi eğitim kurumları ve öğrenci sayısı artırılacaktır. (S)	36-60 aylık çocuklar ile ilkokula kayıt olmamış 60-72 aylık çocukların okul öncesi eğitime kazandırılması amacıyla çocuk başına doğrudan destek ve çeşitli bağış kampanyaları ile bölgeler arasındaki farklar da dikkate alınarak gerekli fiziki altyapı sağlanacaktır. Toplum Temelli Erken Çocukluk Eğitimi Merkezleri kademeli olarak yaygınlaştırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İlk ve orta öğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacak, sınıf tekrarı ve okul terki azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.147)	
Tedbir 2. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacak, kademeler arası geçiş oranları artırılacaktır. (S)	Öğrenci izleme modülüyle temel eğitim öğrencilerinin eğitime devam durumları takip edilecektir. Erken önleme yaklaşımı içerisinde geliştirilecek müdahalelerle öğrencilerin risk durumlarına çözüm üretilecektir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları hazırlanarak analiz edilecektir. Özellikle kız çocukları için pansiyon yapımına ağırlık verilecektir. Sınıf tekrarının azaltılması için yetiştirici sınıf vb. uygulamalar yaygınlaştırılacaktır
Tedbir 3. Okul öncesi, ilköğretim ve orta-öğretimde yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı ve donanım dağılımının dengeli olmasına yönelik orta vadeli bir yatırım planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık orta vadeli yatırım planı hazırlanacaktır. Bu plan kapsamında yatırım ödeneklerinin dağılımında iller arasında önceliklendirme yapılacaktır.
Kalabalık ve birleştirilmiş sınıf ile ikili eğitim uygulamaları azaltılacak, öğrenci pansiyonları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.155)	
Tedbir 4. Millî Eğitim Bakanlığı pansiyon uygulamasının etkinliği analiz edilecektir. (S)	İhtiyaç sahibi ve başarılı öğrencilerin öncelikli ve etkin olarak faydalanacağı bir pansiyon hizmeti uygulaması hedefi çerçevesinde öğrenci seçim kriter ve usullerini de kapsayacak bir değerlendirme yapılacaktır.
Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre olmuş bir müfredatın bulunduğu, sınav odaklı olmayan, bireysel farklılıkları gözetken bir dönüşüm programı uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.145)	
Tedbir 5. İlk ve ortaöğretimdeki özellikle özel eğitime gereksinim duyan engelli ve özel yetenekli öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacaktır. (S)	Özel eğitim veren okul/kurum sayısı artırılacaktır. Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılımı artırılacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Okul binaları kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel faaliyet alanlarına sahip fonksiyonel mekânlar olarak inşa edilecektir.
Tedbir 6. Mevsimlik tarım işçileriyle göçer ve yarı göçerlerin çocuklarının okullaşmasına yönelik tedbirler alınacaktır. (S)	Öğrencilerin okula devam ve erişimlerinin sağlanması için Okula Devamı İzleme ve Destek Sistemi etkin şekilde kullanılarak öğrenciler sürekli takip edilecektir. Öğrencilerin eğitime devamlılığı amacıyla Yatılı Bölge Okullarının kapasitelerinden ve taşınabilir eğitim olanaklarından faydalanılacak, şartlı nakil transferi gibi özendirici tedbirler uygulanacaktır.
Tedbir 7. İçerik ve işlevselliğin ön plana alındığı, çağın şartlarıyla uyumlu müfredatların hazırlanması ve güncellemelerin yapılması sağlanacaktır. (S)	Temel becerileri, yenilikçiliği ve araştırmacılığı esas alan müfredat programları geliştirilecek ve ülke geneline yaygınlaştırılacaktır. Mevcut öğretim ve rehberlik programlarının içerikleri yenilenecek ve yeni derslerin öğretim programları hazırlanacaktır. İlk ve ortaöğretimdeki derslerin öğretim programlarını değerlendirme çalışmaları yürütülecektir
Tedbir 8. Bireylerin en az bir yabancı dili yazılı ve sözlü iletişim kurabilecek şekilde iyi derecede öğrenmesini sağlamak üzere eğitim yöntemleri geliştirilecek ve müfredatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. (S)	Bireylerin dil yeterliliklerini artırmak için ilkokuldan itibaren eğitimin genelinde yabancı dil derslerine ağırlık verilecek şekilde müfredat güncellenecek, yabancı dille entegre edilmiş öğrenme yöntemlerine ağırlık verilecektir. Bu kapsamda mesleki eğitim ve öğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin hareketliliği sağlanarak istihdam edilebilirlikleri artırılacaktır. Eğitimcilerin bu konudaki yeterlilikleri de geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performansına dayanan bir yapıda düzenlenecektir. (Kalkınma Planı s.152)	
Tedbir 9. Öğretmen Strateji Belgesi hazırlanarak uygulamaya konacaktır. (S)	Hazırlanacak strateji belgesinde öğretmenlik mesleği, mesleğe seçilecek öğrencilerin niteliklerinden meslek içi yetiştirme sistemlerine uzanan bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde ele alınacaktır. Öğretmenlik mesleğinin saygınlığını artırmaya yönelik tedbirlere de strateji belgesi kapsamında yer verilecektir.
Tedbir 10. Öğretmen Akademisi kurulacaktır. (S)	Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm kurumlarda çalışan aday öğretmen, öğretmen ve yöneticilerin hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde, mesleğe başlamadan önceki süreçler de dâhil olmak üzere meslek yaşamları boyunca ihtiyaç duyacakları eğitimleri hazırlamak ve sunmakla görevli akademi statüsünde bir kurum ihdası için gerekli yasal altyapı çalışmaları tamamlanacaktır
Tedbir 11. Eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılacaktır. (İ)	Eğitim fakülteleri; bölüm, anabilim dalı ile öğretmenlik genel ve alan yeterlilikleri arasında ilişki kuracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve bu kapsamda müfredatı da yenilenecektir. Ayrıca eğitim fakültesi öğrenci veya mezunları için eğitim fakültesi dışındaki fakültelerde çift ana dal veya yan dal yapma imkânı sağlanacak şekilde düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 12. Kamu Personel Seçme Sınavındaki öğretmenlik alan bilgisi uygulamasının kapsamı genişletilecektir. (S)	Daha nitelikli öğretmen adaylarının mesleğe kabulü amacıyla 2013 yılında 15 branş için başlatılan öğretmenlik alan bilgisi sınavı uygulaması diğer öğretmenlik branşlarını kapsayacak şekilde genişletilecektir.
Tedbir 13. Deneyimli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasının özendirilmesi amacıyla öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, farklılaştırılmış ücret modeli uygulanacaktır. (S)	Öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, deneyimli ve nitelikli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasını teminen farklılaştırılmış ücret modeli uygulanacaktır.
Tedbir 14. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin sayısı ve etkinliği artırılacaktır. (S)	Yenilenen müfredatlara uygun olacak şekilde yönetici, öğretmen ve diğer personelin yeterlilik alanlarını esas alan ve sorumluluğuna verilecek görevleri en uygun şekliyle yapmasını sağlayacak bilgi ve beceriyi kazandıran etkin bir hizmet içi eğitim sistemi kurulacak ve düzenlenen seminer ve kursların niteliği artırılacaktır. Bu modelin tasarımında eğitim ihtiyacının belirlenmesi, eğitim ve öğretim dönemi dışındaki zamanların etkin kullanımı, eğitimlere ait etki analizlerinin yapılması, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerinin değerlendirilmesi temel ilkeler olacaktır.
Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.157)	
Tedbir 15. Teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Ulusal düzeyde izleme ve değerlendirme sistemleri geliştirilecektir. Bu kapsamda beklenen sonuçlar ve verimlilik artışı için düzenli değerlendirmeler yapılacak, potansiyel eksiklikler erken tespit edilecektir. Her okul için altyapıdan öğretmen eğitimlerine kadar girdi ve çıktıları içeren okul karnelerinin oluşturulmasıyla izleme ve değerlendirme mekanizmaları kurulması ve toplumun kullanımına geniş ölçüde bilgi sunulması sağlanacaktır.
Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.156)	
Tedbir 16. Özel okulların eğitim hizmetleri sunumundaki payı artırılacaktır. (S)	Özel okullarda öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanan öğrenci başına eğitim-öğretim desteğinin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün katkısı artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 17. Öğrenci başına eğitim öğretim desteğinin etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Devlet tarafından sağlanan eğitim öğretim desteğine ilişkin envanter çıkarılarak verilen desteğin her bir eğitim kademesi için etki değerlendirmesi yapılacaktır.
Tedbir 18. Eğitim Hizmetlerinin sunumunda Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin yetki ve sorumlulukları artırılacaktır. (S)	Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin mali ve idari konularda yetki ve sorumlulukları artırılarak verimlilik ilkeleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş performans göstergeleriyle ölçülebilir bir yapı oluşturulacaktır. Gerekli denetim ve kontrol mekanizmaları tasarlanarak rekabetçi bir ortam sağlanacaktır. Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumlulukları artırılacaktır
Tedbir 19. Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sisteminin (TEFBİS) etkin şekilde kullanımı sağlanacaktır. (S)	Eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri, eğitim kurumlarına ve öğrencilere yapılan yardımlar gibi ihtiyaç duyulan istatistikî bilgiler ile hane halkı eğitim harcamaları sistematik olarak tespit edilecek ve yayınlanacaktır. Okullar arasındaki imkân farklılıklarının azaltılması için okulların toplam bütçelerinin öğrenci sayısı ve merkezi yönetim bütçesi dışındaki gelirler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.
Tedbir 20. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi etkin bir şekilde uygulanacak ve Eğitim Kalite Endeksi hazırlanacaktır. (S)	Millî Eğitim Kalite Çerçevesinin etkin bir şekilde uygulanması için gerekli idari düzenlemeler yapılacak ve okul, ilçe ve il düzeyinde kalite raporlarının üretilmesi için gerekli teknik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. Bu çalışmalar kapsamında okulların akademik, sosyal ve kültürel performanslarını ölçmek üzere Eğitim Kalite Endeksi geliştirilecek ve okul düzeyinde üretilen sonuçlar kamuoyu ile paylaşılacaktır.
Tedbir 21. Okul ve eğitim kurumlarının hizmet standartları belirlenecek, rehberlik ve denetimi de içeren bir performans yönetim sistemi kurulacaktır. (S)	Eğitim sisteminde öğrencilerin akademik kazanımları izlenerek, izleme süreci çıktıları kamuoyu ile paylaşılacak ve öğretim programlarına yansıtılacaktır. e-Mezun portalı revize edilerek daha işlevsel hale getirilecektir.
Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.158)	
Tedbir 23. Hayat boyu öğrenme perspektifinde kolay erişilebilir öğrenme ortamları oluşturulacaktır. (S)	Bireylere eğitimde yatay ve dikey hareketlilik fırsatları sağlanacak ve zorunlu eğitim sonrasındaki öğrenme fırsatları çeşitlendirilecektir. Bu kapsamda meslek lisesi ve üniversite öğrencilerinin eğitimlerinin bir parçası olan staj sürecinin etkinliğini artırıcı tedbirler alınacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 24. Mesleki ve teknik eğitim, meslek yüksekokullarını da içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokullarının tamamını kapsayan bir etkinlik analizi yapılacak, bu analiz kapsamında okulların makineteçhizat altyapı durumları dâhil olmak üzere mevcut durumu tespit edilecek ve Türkiye için yeni bir mesleki ve teknik eğitim yönetim modeli tasarlanacaktır.
Tedbir 25. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analizi sonuçlarına uygun olarak açılacak ve il istihdam ve mesleki eğitim kurullarına raporlanacaktır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurullarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır.
Tedbir 26. Özel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına sağlanan desteğin kapsamı genişletilecektir. (S)	Organize sanayi bölgelerinde kurulu özel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına sağlanan öğrenci başına destek uygulaması, organize sanayi bölgeleri dışında yer alan özel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına da yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 27. Çıraklık eğitiminin altyapısı güçlendirilecektir. (S)	Çıraklık eğitiminin altyapısını güçlendirmek amacıyla yönelik olarak başlatılan önceki öğrenmelerin tanınması ve uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Zorunlu eğitim ile çıraklık eğitiminin birlikte sürdürülebilmesi için gerekli teknik altyapı çalışmaları başlatılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.159)	
Tedbir 28. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi yükseköğretim ve yaygın eğitim sürecini de içine alacak şekilde genişletilecektir. (İ)	AB tarafından benimsenen yeterlilik esaslarıyla uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yükseköğretim ile özel öğretim dâhil, tüm teknik ve meslekî eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarını içeren Ulusal Yeterlilik Çerçevesi hazırlanacaktır.
Tedbir 29. İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek standartları ve yeterlilikleri hazırlanacak ve hayata geçirilecektir. (İ)	Ulusal meslek standardı ve yeterliliklerinin hazırlanması sürdürülecek, akreditasyon ve belgelendirme faaliyetlerine de hız verilmesi sağlanacaktır. Belgelendirme kuruluşları yetkilendirilecektir. Eğitim ve öğretim kuruluşlarının akreditasyonuna başlanacaktır.
Tedbir 30. Eğitimine devam eden öğrenciler için pasaport harcı uygulaması kaldırılacaktır. (İ)	Öğrenci hareketliliğini desteklemek amacıyla öğrenciler için pasaport harcı uygulamasına son verilecektir.
Yükseköğretim sistemi, hesap verebilirlik temelinde özerklik, performans odaklılık, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri çerçevesinde kalite odaklı rekabetçi bir yapıya dönüştürülecektir. (Kalkınma Planı s.161)	
Tedbir 31. Özerkliği ve kaliteyi odağına alan bir Yükseköğretim Kanunu hazırlanacaktır. (S)	Üniversite yönetimi, özerklik ve hesap verebilirlik temelinde yeniden örgütlendirilecek, öğretim kalitesini ve araştırma kapasitesini artıran, girişimciliği, yeniliği, toplumsal ve ekonomik faydayı ve rekabeti odağına alan yeni bir Yükseköğretim Çerçeve Kanunu hazırlanacaktır.
Tedbir 32. Yükseköğretim Kalite Kurulu kurulmasına yönelik yasal düzenleme yapılacaktır. (S)	Avrupa Yükseköğretim Alanına uyum sağlama hedefi doğrultusunda yükseköğretim kurumlarında kalite değerlendirme ve güvencesi çalışmaları ile akreditasyon çalışmalarını yürütmek üzere, yükseköğretim sisteminin planlanmasından sorumlu kurumdan bağımsız ve özerk bir kalite güvence kurulunun kurulmasına yönelik yasal düzenleme yapılacaktır.
Tedbir 35. Yükseköğretime geçiş sınavlarının yılda birden fazla kere yapılabilmesi için gerekli altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. (İ)	Öğrencilerin üzerindeki sınav baskısını azaltmak amacıyla yükseköğretime geçiş sınavlarının yılda birden fazla kere yapılması için gerekli teknik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.
Yükseköğretim kurumları çeşitlendirilecek ve yükseköğretim sistemi uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilecektir. (Kalkınma Planı s.165)	
Tedbir 36. Özel üniversitelerin kurulmasına imkân veren mevzuat düzenlemesi hazırlıklarına başlanacaktır. (S)	Özel üniversitelerin kurulmasına ve yurt dışındaki üniversitelerin Türkiye’de faaliyet göstermelerine imkân tanıyan mevzuat düzenlemesi hazırlıkları başlatılacaktır.
Tedbir 37. Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Plan dönemi sonunda Türkiye’nin uluslararası öğrenci havuzundan aldığı payın yüzde 1,5’e yükseltilmesi hedefinin hayata geçirilmesine yönelik yol haritası niteliği taşıyan, Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanacaktır.
Tedbir 38. Yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini artırmaya yönelik uluslararası programlar yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımını artırmaya yönelik olarak mevcut değişim programlarının kapsamı genişletilecek ve yeni değişim programları tasarlanacaktır.
Sağlık	
Sağlık hizmet sunumunda klinik müdahalelerin etkililiğini, hasta ve sağlık çalışanlarının güvenliği ve memnuniyetini dikkate alan yaklaşımlar geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.175)	
Tedbir 48. e-Nabız Sisteminin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Vatandaşların kişisel sağlık kayıtlarına elektronik ortamda her yerden erişilebileceği e-Nabız sisteminin bilinirliğinin artırılması amacıyla görsel ve yazılı tanıtım araçları kullanılacaktır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapılarak sistemin daha fazla vatandaş tarafından kullanılması sağlanacaktır. Mevcut durumda yaklaşık 1,4 milyon olan e-Nabız sistemini kullanan vatandaş sayısı 3 milyona yükseltilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Veri ve kanıta dayalı sağlık politikalarını geliştirmek amacıyla uluslararası karşılaştırmalara imkân verecek standart ve kalitede verilerin üretilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.182)	
Tedbir 52. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde izleme ve değerlendirme sistemleri geliştirilecektir. (İ)	2015 yılında 16 olan Halk Sağlığı Bilgi Sisteminin (HSBS) modül sayısı 30’a çıkarılacaktır. Diğer veri aktarım sistemlerinin HSBS’ye entegrasyonu gerçekleştirilecektir.
Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı	
Tedbir 56. Obezite ve diyabetin önlenmesine yönelik farkındalık artırılacak ve okul çağı çocuklarına yönelik sağlıklı beslenme programları yürütülecektir. (İ)	1.432 olan beslenme dostu okul sayısı 1.575’e yükseltilecek, obezite ve diyabete ilişkin 150.000 vatandaşa daha eğitim verilecek, Okul Sütü Programı sürdürülecektir. Eğitim materyalleri geliştirilecek, yazılı basın ve görsel medya aracılığıyla farkındalığı artırıcı, sağlıklı beslenme ve fiziksel aktiviteye teşvik edici kampanyalar düzenlenecektir.
Tedbir 57. Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımının azaltılması ve pasif etkilenimin önlenmesi sağlanacaktır. (İ)	Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin zararları ile ilgili özellikle gençlere yönelik görsel ve işitsel materyallerle desteklenmiş, eğitim modülleri ve programlar hazırlanacak, konferans, panel ve sempozyumlar düzenlenecek, bilinçlendirme faaliyetlerinde medya araçları daha aktif şekilde kullanılacaktır.
Tedbir 59. Ruh sağlığı hizmetleri nitelik ve nicelik açısından geliştirilecektir. (İ)	Mevcut durumda 76 ilde uygulanan, 0-6 Yaş Çocuğun Psikososyal Gelişimini Destekleme Programı (ÇPGD) tüm yurda yaygınlaştırılacak ve bu kapsamda 100 adet personele eğitici eğitimi verilecektir. Mevcut durumda 100 olan toplum ruh sağlığı merkezlerinin (TRSM) sayısı 136’ya yükseltilecek ve 100 adet personele TRSM eğitimi verilecektir. Mevcut durumda 2 olan çocuk izlem merkezleri (ÇİM) sayısı 30’a yükseltilecek, ayrıca 150 personele teorik ve pratik eğitimler verilecektir.
Güvenlik	
Vatandaşların kamu düzeni ve güvenliğine duyarlılıklarını artıracak uygulamalarla toplum destekli kolluk yaklaşımı güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.210)	
Tedbir 80. Terörle mücadele çerçevesinde farklı kamu kurumlarınca yürütülen sosyal projelerin bir bilgi havuzunda toplanarak koordinasyonu sağlanacaktır. (İ)	Terörle mücadelede halkın duyarlılığını artırmak, devlet-millet kaynaşmasını güçlendirmek, halkın terörle mücadelede devlete olan desteğini artırmak amacıyla farklı kamu kurumlarınca yürütülen sosyal projelerin bir bilgi havuzunda toplanması için kılavuz hazırlanacak ve proje bilgi havuzu hayata geçirilecektir.
Tedbir 81. Sağlık ve eğitim personeline yönelik şiddeti önlemek için caydırıcı önlemler alınacaktır. (S)	Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet uygulamalarını engelleyici ve caydırıcı önlemler alınacaktır. Eğitim ve öğretim hizmeti sunan personelin şiddete maruz kalmalarını engelleyici ve caydırıcı mahiyette farkındalık oluşturulacak, disiplin uygulamaları geliştirilecek ve okul aile birlikleri ile işbirliği halinde yerel ve ulusal temelde gerekli tedbirler alınacaktır.
Temel Hak ve Özgürlükler	
Temel haklar ve özgürlükler evrensel ölçüt ve uygulamalar ışığında geliştirilmeye devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.231)	
Tedbir 82. Temel hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi ve demokratik hukuk devletinin gerekleri doğrultusunda mevzuat tasarımları hazırlanacaktır. (İ)	Temel hak ve özgürlükleri güçlendirmeye yönelik ve demokratik hukuk devletinin gerekleri doğrultusunda mevzuatta gerekli düzenlemeleri yapmak üzere bir çalışma grubu oluşturulacaktır.
Tedbir 84. Roman kökenli vatandaşların sorunlarının çözümüne yönelik daha önce atılmış adımlar değerlendirilerek yeni çalışmalar başlatılacaktır. (İ)	Roman kökenli vatandaşların başta eğitim, istihdam ve iskân sorunları olmak üzere tüm sorunlarının çözümüne hız verilecek ve her türlü ayrımcılık zemininin ortadan kaldırılmasına yönelik bir çalışma başlatılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Aile ve Kadın	
Aile yardımlarının geliştirilmesi, aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi, evlilik öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, sosyal yardım ve hizmetlerin aile temelli sunulması temin edilecektir. (Kalkınma Planı s.250)	
Tedbir 92. Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) ile aile eğitim programlarının ve evlilik öncesi eğitim programlarının ulaştırıldığı kişi sayısı artırılacaktır. (İ)	Aile Eğitim Programının (AEP) yaygınlaştırılması çalışmaları devam edecektir. AEP kapsamında, SHM'ler ve paydaş kurumlar aracılığıyla 100 bin kişiye ulaşılabilecektir. Evlilik Öncesi Eğitim Programları kapsamında 100 bin kişiye hizmet verilecektir. Kız çocuklarının zorla evlendirilmelerinin önlenmesi için özellikle aileye yönelik eğitim hizmetlerinin yaygınlığı ve etkinliği artırılacaktır.
Tedbir 93. Afet ve acil durumlarda ailelerin psikolojik olarak desteklenmesine ve güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. (İ)	Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği ve Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) gereğince afet olaylarında veya acil durumlarda görev alacak olan meslek elemanlarına psikososyal müdahale konusunda formatör eğitimi verilecektir.
Görsel, işitsel ve sosyal medyanın ve internetin aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler alınacak, aile içi iletişim ve etkileşim konularında eğitim programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.253)	
Tedbir 97. Görsel, işitsel ve sosyal medyanın aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler alınacaktır. (İ)	Görsel, işitsel ve sosyal medyanın haber, magazin, film ve benzeri tüm yapımlarının geleneksel aile değerlerimize uygun olmasına yönelik tedbir alınacak; olumsuz yayınlara caydırıcı etkin düzenlemeler yapılacaktır.
Boşanmaların azaltılması amacıyla aile danışmanlığı ve uzlaştırma mekanizmaları geliştirilecektir. Tek ebeveynli ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik izleme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.254)	
Tedbir 98. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmet standartları oluşturulacaktır. (İ)	Aile Eğitim Programları kapsamında oluşturulan Evlilik Öncesi Eğitim Programı çerçevesinde ailelere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. Aile Mahkemeleri ve Barolarla yakın işbirliği yapılarak boşanmaların azaltılması amacıyla boşanma süreci yaşayan çiftlere yönelik Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı hizmeti sunulacaktır. Aile Danışmanlığı temel eğitimi alan kişi sayısı 280'den 450'ye ve Boşanma Süreci Danışmanlığı temel eğitimi alan kişi sayısı 150'den 250'ye çıkarılacaktır.
Çocuk ve Gençlik	
Çocukların iyi olma hallerini ve refahlarını destekleyici bütüncül modeller geliştirilerek daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almaları sağlanacak, temel becerileri geliştirilecek, özellikle zor şartlar altındaki ve risk grubundaki çocukların yaşam kalitesi yükseltilecek, toplumla bütünleşmeleri sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.265)	
Tedbir 101. Çocuğa saygı kültürüne ve çocuk haklarına yönelik bilinç ve duyarlılığın artırılması faaliyetleri çoğaltılacak ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuğa saygı kültürü temelinde çocuklar için ve çocuklarla birlikte çalışan tüm meslek gruplarına yönelik çocuk haklarına ilişkin eğitimlere devam edilecektir. Çocuk haklarını tanıtmaya yönelik çalıştay, forum, konferans vb. toplantı ve etkinlikler yapılacak, bilinçlendirici kamuoyu kampanyaları düzenlenecek, görsel ve yazılı materyaller ile kamu spotlarının kullanımına devam edilecektir.
Tedbir 102. Erken çocukluk döneminde gelişimlerini güçlendirmek üzere çocukların kreş, okul öncesi gibi hizmetlere erişim imkânları artırılacaktır. (İ)	Erken çocukluk dönemi eğitiminin geliştirilmesine yönelik alternatif model ve teşvik mekanizmalarına yönelik çalışmalara devam edilecektir. Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanma imkânları artırılacak, koruma ve bakım altında bulunan bütün çocukların erken çocukluk döneminde eğitim almaları sağlanacaktır.
Tedbir 103. Koruma ve bakım altındaki çocukların eğitim seviyelerini yükseltmeye ve sosyal ve bireysel gelişimlerine hız kazandırmaya yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet kuruluşlarında bakım ve koruma altında olan çocukların sportif, sanatsal ve kültürel program ve etkinliklere ulusal ve uluslararası düzeyde katılımları artırılacak; çocuklar başarı durumları ve ilgilerine göre, özel öğretim kurumlarından, takviye kurslarından ve meslek edindirmeye yönelik eğitimlerden yararlandırılacaktır. Kuruluşlarda uygulanan psikososyal destek ve gelişim programları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 104. Koruma altındaki çocukların kurum bakımından sonraki süreçte sosyal hayata uyumları desteklenecektir. (İ)	Kurum bakımından ayrılan çocukların hayatının geri kalanında karşılaştıkları sorunlarla ilgili danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecektir.
Çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturulacak, altyapı ve personel ihtiyaçları giderilecek, bu alandaki hizmetlerin kalitesi artırılacak, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek bir yapıda sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.266)	
Tedbir 106. Çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak, bakım hizmetleri ihtisaslaştırılacak ve sayısı artırılacaktır. (İ)	Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta risk altında bulunan çocuklara yönelik çocuk destek merkezleri yaygınlaştırılacak, mevcut ve yeni açılacak kuruluşlarda ihtisaslaşma sağlanacak ve hizmet model ve standartları oluşturulacak, psikolojik destek programları yaygınlaştırılacaktır.
Sokakta, ağır ve tehlikeli işlerde, aile işleri dışında ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde çalışma gibi çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri önlenecektir. (Kalkınma Planı s.267)	
Tedbir 108. Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik mevzuat çalışmaları tamamlanacak ve konuyla ilgili projeler çeşitlendirilerek sayısı artırılacaktır. (İ)	Sokakta yaşadığı, çalıştırıldığı tespit edilen çocuklar ile gezici ve geçici tarım işçisi ailelerin çocuklarının eğitim sistemi ile bağlantısı güçlendirilecektir. Çocukların kültür, sanat ve reklam faaliyetlerinde çalışmalarına yönelik ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır. Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi güncellenecektir. Çocuk İşçiliğinin Önlenmesinde Yerel Kaynakların Etkinleştirilmesi Projesinin pilot uygulaması 12 ilde sürdürülecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları sağlanacak, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını artıracak biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 111. Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlayacak programların sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerinin, rehberlik hizmetlerinin ve gençlik alanında yapılan inceleme ve araştırmaların sayısı ve kalitesi artırılacaktır.
Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.269)	
Tedbir 115. Çocukların ve gençlerin internet kullanımını daha güvenli ve bilinçli hale getirerek kullanıcı güvenliğini artırıcı programlar geliştirilecek, özellikle gençlerin internete erişim imkânları artırılacaktır. (İ)	Teknoloji ile internetin çocukların ve gençlerin gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri de göz önünde bulundurularak, bu kesimlerin aktif ve sosyal hayattan uzaklaşmasına sebep olmayacak ve güvenli bir şekilde bu imkân ve hizmetlere erişimlerini artırıcı mekanizmalar geliştirilecek ve mevcut yapılarda da yeni düzenlemelere gidilecektir.
Sosyal Koruma	
Sosyal hizmet ve yardım alanında nitelikli personel eksikliği giderilecek, aile yanında bakımı destekleyen modeller geliştirilecek, kurum bakımı hizmetlerinin standart ve niteliği iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.282)	
Tedbir 123. Sosyal hizmetler alanında personel ve ara eleman yetiştiren programların ve mezunlarının sayısı ve niteliği artırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet alanında ihtiyaç duyulan nitelikli bakım elemanı yetiştirilmesi hususunda mesleki eğitimlere ağırlık verilmesi, sosyal çalışmacı yetiştirilmesi hususunda ise üniversitelerde açılan yeni bölümlerin öğretim görevlisi ve fiziki mekân ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanacaktır.
Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi artırılacak, bu kapsamda kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziksel çevre şartları engellilere uygun hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.284)	
Tedbir 127. Engellilere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Engellilerin okula başlamadan önce, almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Engellilere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir. Engelli eğitim desteği harcamaları gözden geçirilecek, farklı uygulama yapıları geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 128. Engellilere yönelik iş imkânları geliştirilecek ve bu alandaki danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Engelliler için çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği korumalı işyerlerine ilişkin mevzuat çalışmaları tamamlanarak korumalı işyerlerinin işlevi artırılacak ve engellilere kolay erişilebilir mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunulacaktır. Kamuda istihdam edilen engelli sayısı tahsis edilen kontenjan kapsamında artırılacaktır.
Kültür ve Sanat	
Kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.295)	
Tedbir 133. Kültürel faaliyetlere katılım ve ayrılan zaman araştırması güncellenecektir. (İ)	Uluslararası çalışmalara uygun olacak şekilde, toplumun kültür ve sanat faaliyetlerine katılımını ve okuma alışkanlığını ölçmeye yönelik olarak en son 2006 yılında yapılan araştırma güncellenecektir.
Yurt içi ve yurt dışındaki kültür mirasımız, toplumun kültür, tarih ve estetik bilincini geliştirecek, kültür turizmine katkı sağlayacak ve afet riskini dikkate alacak şekilde korunacaktır. (Kalkınma Planı s.304)	
Tedbir 134. Yurt içi ve yurt dışında kültürel mirasımızı korumaya yönelik restorasyon faaliyetlerinin sayısı artırılacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve yurt dışındaki tarihi eserlerimiz ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacaktır. Tarihi dokunun bütüncül olarak korunması ve tarihi farkındalığın artırılması amacıyla Sur-u Sultani ve Yıldız Sarayı gibi tematik projelere ağırlık verilecektir.
Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.308)	
Tedbir 146. İlköğretim okullarının fiziki yapısında kütüphanelere yönelik düzenlemeler yapılacaktır. (S)	İlköğretim okullarında 100 adet Z-Kütüphane kurulacaktır. Bu konuda yerel yönetimler ve STK'larla işbirliği yapılacaktır.
Tedbir 147. Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 100 adet halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır. (İ)	Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 100 adet halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır.
Spor	
Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.339)	
Tedbir 170. İlk ve orta öğretim kademelerinde verilen spor eğitimi iyileştirilecektir. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlayarak ilk ve orta öğretim kademelerinde yaygınlaştıracak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır. Okullara antrenör desteği verilecek, uygun spor alanlarının oluşturulması sağlanacaktır.
Kamuya ait tüm spor tesislerinin bütün vatandaşların kullanımına açık olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.341)	
Tedbir 172. Kamuya ait tüm spor tesisleri vatandaşların kullanımına açılacaktır. (İ)	Farklı kamu kurum ve kuruluşlarına ve mahalli idarelere ait spor tesislerinin envanteri ve kullanım imkânları, halkın rahatça erişilebileceği ve kullanabileceği şekilde internet ortamında paylaşılacaktır.
Başarılı sporcu yetiştirmek amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, gerekli fiziki ve beşeri altyapı imkânları oluşturulacak, Olimpik Sporcu Kamp Eğitim Merkezleri kurulacaktır. (Kalkınma Planı s.342)	
Tedbir 173. Elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir.
Tedbir 174. Başarılı sporculara sağlanan imkânlar artırılacaktır. (İ)	Sporcu eğitim merkezleri altyapı ve eğitimci açısından desteklenecek, yeterli sayı ve kalitede olimpiyat hazırlık merkezi oluşturulacaktır. Spor eğitimcilerinin eğitimi bir sistem dâhilinde yeniden düzenlenecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Nüfus Dinamikleri	
Genç ve dinamik nüfus yapısının korunması ve doğurganlıktaki hızlı düşüşün önüne geçilebilmesi için kadınlara yönelik iş ve aile yaşamını uyumlaştırıcı nitelikte uygulamalar ile çalışanlar için doğuma bağlı izin ve haklar geliştirilecek, kreşler teşvik edilecek, esnek çalışma imkânları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.351)	
Tedbir 179. Çocuk dostu sosyal ve kültürel bir ortamın oluşturulmasına yönelik destek programları hazırlanacaktır. (İ)	Evliliklerin ve çocuk sahipliğinin teşvik edilmesi amacıyla TV program ve yayınları teşvik edilecek ve özel sektör ile STK'ların ilgili faaliyetleri desteklenecektir. Kamu spotları ve eğitim müfredatında yapılacak düzenlemeler ile bu alanlarda kamuoyu farkındalığı artırılacaktır. Çocuk dostu eğitim ve kültür ortamları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 180. Çocukların kurumsal bakım hizmetlerinden faydalanabilmelerini teşvik edecek mekanizmalar geliştirilecektir. (İ)	Kreşlerin yaygınlaşması ve bu hizmetin uygun ücretlerle sunulabilmesi amacıyla özel sektöre yönelik teşvikler geliştirilecek, erken çocukluk dönemi bakım hizmetlerine erişimi artırabilecek alternatif modeller geliştirilecektir.
Nüfusa ilişkin kayıt sistemleri; doğum, ölüm, iç ve dış göçe ilişkin verilerin güncel olarak takip edilmesine imkân verecek şekilde geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.353)	
Tedbir 182. TÜİK revizyon politikası çerçevesinde uzun vadeli nüfus projeksiyonları güncellenecektir. (İ)	Nüfus yapımızda gelecekte yaşanacak değişimlerin daha iyi analiz edilmesi ve politika geliştirme süreçlerinde etkinliğin sağlanması için uzun vadeli nüfus projeksiyonları güncellenecektir.
Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler çeşitlendirilecek ve ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.355)	
Tedbir 186. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler çeşitlendirilecek ve ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (İ)	Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın, eğitim ve çalışma hayatı başta olmak üzere buldukları ülkelerde karşılaştıkları sorunlara dair bu alanlardaki yasal düzenlemeler hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulacaktır. Vatandaşlarımızın Türkçe öğrenimi imkânlarından daha iyi yararlanmalarını sağlamak için eğitim materyalleri geliştirilecektir. Yurtdışındaki Gençlere Yönelik Spor Etkinlikleri Programı düzenlenecektir.
Ülkemize yurt dışından gelen göçmen, uluslararası korumaya muhtaç olanlar, kaçak işçiler ve transit geçiş yapanlara ilişkin etkin bir izleme ve takip sistemi oluşturulacak ve uluslararası koruma statüsü tanınan kişilerin ülkeye uyumu desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 188. Düzenli ve düzensiz göç kapsamında olanlar ile uluslararası korumaya ihtiyaç duyan yabancılar için etkin işleyen bir göç izleme ve takip sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Ülkemizde yasal olarak kamet eden göçmenler ve yabancılar için eğitim, sağlık, istihdam, kültür ve dil eğitimi gibi konularda danışmanlık hizmetleri sağlanacaktır. Geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin kayıt altına alınma süreci tamamlanarak, belirlenecek sürelerde kayıt altında olan kişilerin bilgileri güncellenecektir. Bu aşamada tespit edilecek temel ihtiyaçların giderilmesi sağlanacaktır.
YENİLİKÇİ ÜRETİM, İSTİKRARLI YÜKSEK BÜYÜME	
Yurt İçi Tasarruflar	
Yurt İçi Tasarrufların Artırılması ve İsrafın Önlenmesi Programı	
Tedbir 212. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Ulusal Strateji ve Eylem Planı, belirlenen takvim çerçevesinde uygulamaya geçirilecektir. (İ)	Finansal eğitim programlarının etkinliğinin değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemlerin tespit edilmesi, her yıl "Finansal Eğitim Zirvesi" düzenlenmesi ve çeşitli kesimlere yönelik finansal eğitim programları yürütülmesi sağlanacaktır.
Maliye Politikası	
İsrafın önlenmesi, verimlilik artışı sağlanması ve harcama programlarının önceliklendirilmesi suretiyle kamu harcamaları kontrol altında tutulacaktır. Kamu harcamalarının etkinleştirilmesiyle elde edilecek tasarruf ve tahsis edilecek ilave kaynaklar; büyümeyi destekleyecek yatırım harcamalarında, teşviklerde ve Ar-Ge desteklerinde kullanılacaktır. (Kalkınma Planı s.534)	
Tedbir 259. Taşınabilir Eğitim harcamaları gözden geçirilerek karşılaştırmalı maliyet analizi yapılacak ve bu harcamaya ilişkin farklı uygulama yapıları geliştirilecektir. (İ)	Etkin bir ihale ve öğrenci başı ücret ödeme mekanizmasına yönelik değerlendirme çalışması yapılacak, hizmete ilişkin farklı uygulama modelleri geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Ar-Ge desteklerinde koordinasyon sağlanacak ve mevcut destek programları etki analizi çalışmaları yapılarak gözden geçirilecektir. Ar-Ge faaliyetleri, öncelikli alanlarda oluşturulacak ortak hedefler çerçevesinde, ticarileştirmeyi de içerecek şekilde piyasa şartları gözetilerek bütünsellik içinde desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.630)	
Öncelikli Teknoloji Alanlarında Ticarileştirme Programı	
Tedbir 307. Kamu üniversite-sanayi işbirliği portalı oluşturulacaktır. (İ)	Ar-Ge sonuçlarının ticarileştirilmesine ivme kazandırılması amacıyla kamu, üniversite ve sanayi kesiminin etkileşimini artırmaya yönelik bir portal kurulacaktır.
Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da artırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 308. Araştırmacı insan gücünün nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır. (İ)	Özel sektör üniversite işbirliğini geliştirmeye yönelik araştırmacı insan gücü programları desteklenecek, mevcut araştırmacı insan gücü kapasitesinin nitelik ve nicelik yönünden artırılabilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetler	
İnşaat sektöründe iş gücü niteliği yükseltilecek, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.889)	
Tedbir 424. İnşaat sektöründe yetki belgeli ara iş gücü oranı yükseltilecektir. (İ)	16.12.2010 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları ile Şantiye Şefleri ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik kapsamında, inşaat ve tesisat işlerinde çalışacak ustalar için yetki belgesi verilmesi çalışmalarına devam edilecek, eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir
YAŞANABİLİR MEKÂNLAR, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kentsel Altyapı	
Katı atık yönetimi etkinleştirilerek atık azaltma, kaynaktan ayrıştırma, toplama, taşıma, geri kazanım ve bertaraf safhaları teknik ve mali yönden bir bütün olarak geliştirilecek; bilinçlendirmenin ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesine öncelik verilecektir. Geri dönüştürülen malzemelerin üretimde kullanılması özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.982)	
Tedbir 462. Katı atıkların kaynaktan ayrıştırılarak, tekrar kullanım değerine sahip olanların ekonomiye kazandırılmasına yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve mevzuat düzenlemesi yapılacak olup halkın bilinçlendirilmesine ilişkin çalışmalar artırılacaktır. (İ)	Geri dönüşüm bilincinin oluşturulması amacıyla toplumun tüm kesimlerine yönelik eğitim çalışmaları düzenlenecektir. Hedef kitleye yönelik kılavuz ve broşürler hazırlanacaktır. Başta mahalli idareler olmak üzere konuyla ilgili kurum ve kuruluşların kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla sempozyum, çalıştay gibi etkinlikler düzenlenecektir. Konuyla ilgili mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.
Kırsal Kalkınma	
Kırsal alan tanımı revize edilecek, temel nitelikteki ulusal verilerin kır-kent ve il bazında yayımlanması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.1027)	
Tedbir 474. Kırsal göstergeler bilgi sistemi oluşturulacaktır. (İ)	UKKS'de yer alan seçilmiş kırsal göstergelerin il ve ilçe bazında ve yıllık olarak üretilmesine imkân verecek metaveri çalışmalarının tamamlanması, verilerin ilgili kurumlarca üretilmesi ve Resmî İstatistik Programına entegre edilmesini müteakip TÜİK internet sitesi üzerinden erişime açılması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ	
Uluslararası İşbirliği Kapasitesi	
Kalkınma işbirliğinin politika çerçevesi ile idari ve hukuki altyapısı geliştirilecek, bu kapsamda Kalkınma İşbirliği Stratejisi oluşturulacak ve Kalkınma İşbirliği Kanunu hazırlanacaktır. (Kalkınma Planı s.1078)	
Tedbir 501. Türkiye Kalkınma İşbirliği Kapsamlı Gözden Geçirme Raporu hazırlanacaktır. (İ)	Türkiye Kalkınma İşbirliği Kapsamlı Gözden Geçirme Raporu kapsamında Türkiye'nin kalkınma işbirliği politika ve uygulamalarının kapsamlı bir analizi, kalkınma işbirliği faaliyetlerinin başlangıcından bu yana temel nitelikleri ile güçlü ve gelişme potansiyeli olan alanlar açısından değerlendirilmesi yapılacak ve kalkınma işbirliğinin ulusal ve uluslararası düzeydeki kurumsal yapısı gözden geçirilecektir. Rapor konuyla ilgili karar vericilere bir öneri seti sunacaktır.
Uluslararası işbirliğine yönelik analitik kapasite ve bu alandaki birikimin güçlendirilmesi için akademik çalışmalar ve bilimsel yayınların çeşitlendirilmesi sağlanacak, düşünce kuruluşlarının sayıca artırılması teşvik edilecek ve faaliyetleri desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.1081)	
Tedbir 506. Uluslararası işbirliğine yönelik bilimsel araştırma faaliyetlerini destek mekanizması geliştirilecektir. (S)	Uluslararası işbirliği alanında birikimin geliştirilmesi için üniversiteler ve düşünce kuruluşları tarafından yapılacak bilimsel araştırma faaliyetlerini teşvik edici bir mekanizma geliştirilecektir
Tedbir 507. Uluslararası işbirliğine yönelik yüksek lisans ve sertifika programları başlatılacaktır. (S)	Uluslararası işbirliğine yönelik beşeri kapasitenin ve bilgi birikiminin güçlendirilmesi amacıyla yükseköğretim kurumlarında eğitim ve sertifika programlarının başlatılması sağlanacaktır.

2.3.22.2017 Yılı Programı

2017 Yılı Programı, 19.10.2016 tarihli 29862 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Onuncu Kalkınma Planı döneminde yayımlanan Programda 2015-2016 öğretim yılı okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 49,3, ilköğretimde yüzde 102,9, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 109,8, yükseköğretimde ise yüzde 119,5 şeklinde olduğu aktarılmıştır.

2017 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında 'Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum', 'Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme', 'Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre', 'Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri Tablo 35'te sunulmuştur.

Tablo 35. 2017 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okulöncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.146)	
Tedbir 1. Okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilecek ve okul öncesi eğitim kurumları artırılacaktır. (S)	Okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. 36-60 aylık çocuklar ile ilkökula kayıt olmamış 60-72 aylık çocukların okul öncesi eğitime kazandırılması amacıyla çocuk başına doğrudan destek ve çeşitli bağış kampanyaları ile bölgeler arasındaki farklar da dikkate alınarak gerekli fiziki altyapı sağlanacaktır. Toplum Temelli Erken Çocukluk Eğitimi Merkezleri kademeli olarak yaygınlaştırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İlk ve orta öğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacak, sınıf tekrarı ve okul terki azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.147)	
Tedbir 2. Zorunlu eğitime devam etmeyen çocuklar eğitime kazandırılacak, kademe-ler arası geçiş oranları artırılacaktır. (S)	Öğrenci izleme modülüyle temel eğitim öğrencilerinin eğitime devam durumları takip edilecektir. Erken önleme yaklaşımı içerisinde geliştirilecek müdahalelerle öğrencilerin risk durumlarına çözüm üretilecektir. Devam ve erişim konusunda il durum raporları hazırlanarak analiz edilecektir. Özellikle kız çocukları için pansiyon yapımına ağırlık verilecektir. Sınıf tekrarının azaltılması için yetiştirici sınıf vb. uygulamalar yaygınlaştırılacaktır. Ülkemizde yerleşik bulunan Suriyeli öğrenciler için telafi edici eğitim uygulamaları artırılacaktır.
Tedbir 3. Okul öncesi, ilköğretim ve orta-öğretimde yerleşim yerleri itibarıyla fiziki altyapı ve donanım dağılımının dengeli olmasına yönelik orta vadeli bir yatırım planı hazırlanacaktır. (S)	Derslik başına düşen öğrenci sayısı ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde olan illerin, Türkiye ortalamasına yaklaştırılması amacıyla kaynak kullanımına yön verecek beş yıllık orta vadeli yatırım planı hazırlanacaktır. Bu plan kapsamında yatırım ödeneklerinin dağılımında iller arasında önceliklendirme yapılacaktır.
Kalabalık ve birleştirilmiş sınıf ile ikili eğitim uygulamaları azaltılacak, öğrenci pansiyonları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.155)	
Tedbir 4. Millî Eğitim Bakanlığı pansiyon uygulamasının etkinliği analiz edilecektir. (S)	Pansiyon uygulaması taşınmalı eğitim uygulamasıyla birlikte değerlendirilecek, pansiyon kapasiteleri incelenecek, ihtiyaç sahibi ve başarılı öğrencilerin öncelikli ve etkin olarak faydalanacağı bir pansiyon hizmeti uygulamasına yönelik değerlendirme yapılacaktır.
Tedbir 5. Her eğitim kademesinde tekli eğitime geçilmesine yönelik çalışmalara başlanacaktır. (S)	Fiziki altyapı olanakları artırılarak bütün eğitim kademelerinde ikili eğitim uygulamasına son verilmesine yönelik bir yol haritası çıkarılacak ve uygulamaya başlanacaktır.
Tedbir 6. İlkokuldan sonraki ilk yıl tüm öğrenciler için ortaokula hazırlık sınıfı olarak yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Eğitim kalitesini artırmak ve öğrencilerin ortaokula uyum düzeyini yükseltmek amacıyla beşinci sınıflarda hazırlık sınıfı uygulamasına geçilecektir.
Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre olmuş bir müfredatın bulunduğu, sınav odaklı olmayan, bireysel farklılıkları gözeten bir dönüşüm programı uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.145)	
Tedbir 7. İlk ve ortaöğretimdeki özellikle özel eğitime gereksinim duyan engelli ve özel yetenekli öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacaktır. (S)	Özel eğitim veren okul/kurum sayısı artırılacaktır. Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılımı artırılacaktır. Ayrıca mesleklerin tanıtımı amacıyla iş yeri gezileri, kendi alanında uzman kişilerin okullarda öğrencileri bilgilendirmesi ve kariyer günleri etkinlikleri geliştirilecektir. Okul binaları kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel faaliyet alanlarına sahip fonksiyonel mekânlar olarak inşa edilecektir.
Tedbir 8. İçerik ve işlevselliğin ön plana alındığı, çağın şartlarıyla uyumlu müfredatların hazırlanması ve güncellemelerin yapılması sağlanacaktır. (S)	Temel becerileri, yenilikçiliği ve araştırmacılığı esas alan müfredat programları geliştirilecek ve ülke geneline yaygınlaştırılacaktır. Öğretim programları Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin 2, 3 ve 4'üncü seviyelerinde tanımlanan bilgi, beceri ve yetkinlikleri esas alınarak geliştirilecektir. Mevcut rehberlik programlarının içerikleri yenilenecektir. İlk ve ortaöğretimdeki derslerin öğretim programlarını değerlendirme çalışmaları yürütülecektir.
Tedbir 9. Bireylerin en az bir yabancı dili yazılı ve sözlü iletişim kurabilecek şekilde iyi derecede öğrenmesini sağlamak üzere eğitim yöntemleri geliştirilecek ve müfredatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu kapsamda ortaokula geçişte bir yıl hazırlık sınıfı olarak okutulacaktır. (S)	Bireylerin dil yeterliliklerini artırmak için ilkokuldan itibaren eğitimin genelinde yabancı dil derslerine ağırlık verilecek şekilde müfredat güncellenecek, yabancı dille entegre edilmiş öğrenme yöntemlerine ağırlık verilecektir. 5. Sınıf, hazırlık sınıfı olacak ve öğrencilere sadece Türkçe ve yabancı dil dersleri okutulacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performansa dayanan bir yapıda düzenlenecektir. (Kalkınma Planı s.152)	
Tedbir 10. Eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılacaktır. (İ)	Eğitim fakülteleri; bölüm, anabilim dalı ile öğretmenlik genel ve alan yeterlilikleri arasında ilişki kuracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve bu kapsamda müfredatı da yenilenecektir. Ayrıca eğitim fakültesi öğrenci veya mezunları için eğitim fakültesi dışındaki fakültelerde çift ana dal veya yan dal yapma imkânı sağlanacak şekilde düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 11. Deneyimli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasının özendirilmesi amacıyla öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, özlük hakları sistemine yönelik çalışmalar yapılacaktır. (S)	Öğretmenlik mesleğinin kariyer basamakları yeniden belirlenecek, deneyimli ve nitelikli öğretmenlerin dezavantajlı bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışmasını teminen farklılaştırılmış ücret modeli dâhil olmak üzere özlük hakları sistemine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 12. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitim modeli geliştirilecek ve hizmet içi eğitimlerin sayısı artırılacaktır. (S)	Yenilenen müfredatlara uygun olacak şekilde yönetici, öğretmen ve diğer personelin yeterlilik alanlarını esas alan ve sorumluluğuna verilecek görevleri en uygun şekliyle yapmasını sağlayacak bilgi ve beceriyi kazandıran etkin bir hizmet içi eğitim modeli kurulacak ve düzenlenen seminer ve kursların sayısı artırılacaktır. Bu modelin tasarımında eğitim ihtiyacının belirlenmesi, eğitim ve öğretim dönemi dışındaki zamanların etkin kullanımı, eğitimlere ait etki analizlerinin yapılması, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerinin değerlendirilmesi temel ilkeler olacaktır.
Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.157)	
Tedbir 13. Teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Ulusal düzeyde izleme ve değerlendirme sistemleri geliştirilecektir. Bu kapsamda beklenen sonuçlar ve verimlilik artışı için düzenli değerlendirmeler yapılacak, potansiyel eksiklikler erken tespit edilecektir. Her okul için altyapıdan öğretmen eğitimlerine kadar girdi ve çıktıları içeren okul karnelerinin oluşturulmasıyla izleme ve değerlendirme mekanizmaları kurulması ve toplumun kullanımına geniş ölçüde bilgi sunulması sağlanacaktır.
Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.156)	
Tedbir 14. Özel okulların eğitim hizmetleri sunumundaki payı artırılacaktır. (S)	Özel okullarda öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanan öğrenci başına eğitim-öğretim desteğinin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün katkısı artırılacaktır.
Tedbir 15. Öğrenci başına eğitim öğretim desteğinin etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Devlet tarafından sağlanan eğitim öğretim desteğine ilişkin envanter çıkarılarak verilen desteğin her bir eğitim kademesi için etki değerlendirmesi yapılacaktır.
Tedbir 16. Eğitim hizmetlerinin sunumunda Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin mali ve idari konularda yetki ve sorumlulukları artırılarak verimlilik ilkeleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş performans göstergeleriyle ölçülebilir bir yapı oluşturulacaktır. Gerekli denetim ve kontrol mekanizmaları tasarlanarak rekabetçi bir ortam sağlanacaktır. Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumlulukları artırılacaktır.	

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 17. Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sisteminin (TEFBİS) etkin şekilde kullanım oranı artırılacaktır. (S)	Eğitim harcamaları, öğrenci maliyetleri, eğitim kurumlarına ve öğrencilere yapılan yardımlar gibi ihtiyaç duyulan istatistik bilgileri ile hane halkı eğitim harcamaları sistematik olarak tespit edilecek ve yayınlanacaktır. Okullar arasındaki imkân farklılıklarının azaltılması için okulların toplam bütçelerinin öğrenci sayısı ve merkezi yönetim bütçesi dışındaki gelirler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır.
Tedbir 18. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi etkin bir şekilde uygulanacak ve Eğitim Kalite Endeksi hazırlanacaktır. (S)	Millî Eğitim Kalite Çerçevesinin etkin bir şekilde uygulanması için gerekli idari düzenlemeler yapılacak ve okul, ilçe ve il düzeyinde kalite raporlarının üretilmesi için gerekli teknik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. Bu çalışmalar kapsamında okulların akademik, sosyal ve kültürel performanslarını ölçmek üzere Eğitim Kalite Endeksi geliştirilecek ve okul düzeyinde üretilecek sonuçlar kamuoyu ile paylaşılacaktır. e-Mezun portalı revize edilerek daha işlevsel hale getirilecektir.
Tedbir 19. Okul ve eğitim kurumlarının hizmet standartları belirlenecek, rehberlik ve denetimi de içeren bir performans yönetim sistemi kurulacaktır. (S)	Rehberlik ve denetim faaliyetleri çoklu veri kaynaklarının alınmalarına dayalı ve bilgi işlem sistemi destekli yürütülecektir. Okullara ve eğitim kurumlarına yönelik rehberlik ve denetim faaliyetleri yaygınlaştırılacak, okul ve kurumların performansları izlenecektir.
Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.158)	
Tedbir 20. Hayat boyu öğrenme perspektifinde kolay erişilebilir öğrenme ortamları oluşturulacaktır. (S)	Bireylere eğitimde yatay ve dikey hareketlilik fırsatları sağlanacak ve zorunlu eğitim sonrasında öğrenme fırsatları çeşitlendirilecektir. Bu kapsamda meslek lisesi ve üniversite öğrencilerinin eğitimlerinin bir parçası olan staj sürecinin etkinliğini artırıcı tedbirler alınacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 21. Mesleki ve teknik eğitim, meslek yüksekokullarını da içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokullarının tamamını kapsayan bir etkinlik analizi yapılacak, bu analiz kapsamında okulların makine-teçhizat altyapı durumları dâhil olmak üzere mevcut durumu tespit edilecek ve Türkiye için yeni bir mesleki ve teknik eğitim yönetim modeli tasarlanacaktır.
Tedbir 22. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analizi sonuçlarına uygun olarak açılacak ve il istihdam ve mesleki eğitim kurumlarına raporlanacaktır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurumlarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır.
Tedbir 23. Çıracılık eğitiminin altyapısı güçlendirilecektir. (S)	Çıracılık eğitiminin altyapısını güçlendirmek amacıyla yönelik başlatılan önceki öğrenmelerin tanınması ve uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.159)	
Tedbir 24. İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek standartları ve yeterlilikleri hazırlanacak ve hayata geçirilecektir. (İ)	Ulusal meslek standardı ve yeterliliklerinin hazırlanması sürdürülecek, akreditasyon ve belgelendirme faaliyetlerine de hız verilecek sağlanacaktır. Belgelendirme kuruluşları yetkilendirilecektir. Eğitim ve öğretim kuruluşlarının akreditasyonuna başlanacaktır.
Yükseköğretim sistemi, hesap verebilirlik temelinde özerklik, performans odaklılık, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri çerçevesinde kalite odaklı rekabetçi bir yapıya dönüştürülecektir. (Kalkınma Planı s.161)	
Tedbir 25. Özerkliği ve kaliteyi odağına alan bir Yükseköğretim Kanun Taslağı hazırlanacaktır. (S)	Üniversite yönetimi, özerklik ve hesap verebilirlik temelinde yeniden örgütlendirilecek, öğretim kalitesini ve araştırma kapasitesini artıran, girişimciliği, yeniliği, toplumsal ve ekonomik faydayı ve rekabeti odağına alan yeni bir Yükseköğretim Çerçeve Kanun Taslağı hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 26. Yükseköğretim Kalite Kurulu kurulmasına yönelik yasal düzenleme yapılacaktır. (S)	Avrupa Yükseköğretim alanına uyum sağlama hedefi doğrultusunda yükseköğretim kurumlarında kalite değerlendirme ve güvencesi çalışmaları ile akreditasyon çalışmalarını yürütmek üzere, yükseköğretim sisteminin planlanmasından sorumlu kurumdan bağımsız ve özerk bir kalite güvence kurulunun kurulmasına yönelik yasal düzenleme yapılacaktır.
Tedbir 29. Yükseköğretime geçiş sınavlarının yılda birden fazla kere yapılabilmesi için gerekli altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. (İ)	Öğrencilerin üzerindeki sınav baskısını azaltmak amacıyla yükseköğretime geçiş sınavlarının yılda birden fazla kere yapılması için gerekli teknik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.
Yükseköğretim kurumları çeşitlendirilecek ve yükseköğretim sistemi uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilecektir. (Kalkınma Planı s.165)	
Tedbir 30. Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Plan dönemi sonunda Türkiye’nin uluslararası öğrenci havuzundan aldığı payın yüzde 1,5’e yükseltilmesi hedefinin hayata geçirilmesine yönelik yol haritası niteliği taşıyan, Yükseköğretim Sistemi Uluslararasılaşma Strateji Belgesi hazırlanacaktır.
Tedbir 31. Yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve hareketliliğini artırmaya yönelik uluslararası programlar yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Yabancı öğrenci ve bilim insanlarının ülkemizdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımını artırmaya yönelik olarak mevcut değişim programlarının kapsamı genişletilecek ve yeni değişim programları tasarlanacaktır.
Sağlık	
Sağlık hizmet sunumunda klinik müdahalelerin etkililiğini, hasta ve sağlık çalışanlarının güvenliği ve memnuniyetini dikkate alan yaklaşımlar geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.175)	
Tedbir 39. e-Nabız Sisteminin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Vatandaşların kişisel sağlık kayıtlarına elektronik ortamda her yerden erişilebileceği e-Nabız sisteminin bilinirliğinin artırılması amacıyla görsel ve yazılı tanıtım araçları kullanılacaktır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapılarak sistemin daha fazla vatandaş tarafından kullanılması sağlanacak, sistem kullanıcı dostu hale getirilecektir. Mevcut durumda yaklaşık 3 milyon olan e-Nabız sistemini kullanan vatandaş sayısı 5 milyona yükseltilecektir.
Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı	
Tedbir 49. Obezite ve diyabetin önlenmesine yönelik farkındalık artırılacak ve okul çağı çocuklarına yönelik sağlıklı beslenme programları yürütülecek, sağlıklı yaşam ve beslenmeye yönelik araştırmalar yapılacaktır. (İ)	Sağlıklı beslenme ve fiziksel aktiviteye yönelik eğitim materyalleri geliştirilecek, yazılı basın ve görsel medya aracılığıyla farkındalığı artırıcı, teşvik edici kampanyalar düzenlenecektir. Sağlıklı beslenme düzeyi, tuz tüketimi ve çocukluk çağı obezite konularına ilişkin araştırmalar yapılacaktır. Beslenme Dostu Okul Programı ve Okul Sütü Programı uygulamasına devam edilecektir.
Tedbir 50. Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımının azaltılması ve pasif etkilenimin önlenmesi sağlanacaktır. (İ)	Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin zararları ile ilgili özellikle gençlere yönelik görsel ve işitsel materyallerle desteklenmiş, eğitim modülleri ve programlar hazırlanacak, konferans, panel ve sempozyumlar düzenlenecek, bilinçlendirme faaliyetlerinde medya araçları daha aktif şekilde kullanılacak, pasif etkilenime yönelik denetimlerin etkinliği artırılacaktır.
Tedbir 52. Ruh sağlığı hizmetleri nitelik ve nicelik açısından geliştirilecektir. (İ)	0-6 Yaş Çocuğun Psikososyal Gelişimini Destekleme Programı (ÇPGD) tüm yurda yaygınlaştırılacak ve bu kapsamda 50 personele eğitim verilecektir. Mevcut durumda 138 olan toplum ruh sağlığı merkezlerinin (TRSM) sayısı 170’e yükseltilecek, ayrıca 75 personele TRSM eğitimi verilecektir. TRSM’lerin hizmet kapsamı, ağır psikiyatrik bozuklukların da hizmet kapsamına alınmasıyla kronik psikiyatrik hastaların tümünü kapsayacak şekilde genişletilecektir. İstismara uğrayan çocukların rehabilitasyonunu sağlamak amacıyla mevcut durumda 27 olan çocuk izlem merkezleri (ÇİM) sayısı 35’e yükseltilecek, ayrıca 75 ÇİM personeline eğitim verilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Aile ve Kadın	
Aile yardımlarının geliştirilmesi, aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi, evlilik öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, sosyal yardım ve hizmetlerin aile temelli sunulması temin edilecektir. (Kalkınma Planı s.250)	
Tedbir 77. Ailenin bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve desteklenmesine yönelik olarak Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) aracılığıyla Aile Eğitim Programının (AEP) ve Evlilik Öncesi Eğitim Programlarının ulaştığı kişi sayısı artırılabilecektir. (İ)	Ailelerin kendi içerisinde sorun çözme kapasitesini artırmak, bireylerin ve ailelerin bilinçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan AEP'in yaygınlaştırılması çalışmaları devam edecektir. AEP kapsamında, SHM'ler ve paydaş kurumlar aracılığıyla 100 bin kişiye ulaşılabilecektir. Aile kurmak amacıyla araya gelen çiftlerin, evlilik hayatına hazırlanmaları amacıyla oluşturulan Evlilik Öncesi Eğitim Programları kapsamında 100 bin kişiye hizmet verilecektir.
Tedbir 78. Afet ve acil durumlarda ailelerin psikolojik olarak desteklenmesine ve güçlendirilmesine yönelik hizmet sunan meslek elemanlarına eğitim verilecektir. (İ)	Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının 18.12.2013 tarihli ve 28855 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği ve 03.01.2014 tarihli ve 28871 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) gereğince afet/acil durumlarda görev alacak olan meslek elemanlarına psiko-sosyal müdahale konusunda formatör eğitimi verilecektir.
Sosyal ve ekonomik politikalar, ailenin korunması ve güçlendirilmesine katkı yapacak şekilde birbirini tamamlayıcı ve destekleyici bir anlayışla tasarlanacaktır. (Kalkınma Planı s.252)	
Tedbir 80. Aileye yönelik koruyucu ve önleyici hizmetler geliştirilerek ailenin bütünlüğünün korunması ve güçlendirilmesi sağlanacaktır. (İ)	Ailelerin kuşaklar arası çatışmanın yarattığı sorunlarla baş edebilmesine yönelik AEP kapsamında Kuşaklar Arası İletişim Eğitim Modülü geliştirilecektir. Kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik olarak eğitim modülü hazırlanmış olup aile eğitimlerinin verilmesine devam edilecektir. Sokakta yaşayan, çalışan, çalıştırılan ve risk altında olduğu tespit edilen çocuklar ile koruma altında olup madde bağımlılığı tedavisi tamamlanan çocuklar ve ailelerine yönelik psikolojik ve sosyal destek programları uygulanacaktır.
Görsel, işitsel ve sosyal medyanın ve internetin aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler alınacak, aile içi iletişim ve etkileşim konularında eğitim programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.253)	
Tedbir 82. Görsel, işitsel ve sosyal medyanın aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır. (İ)	Görsel, işitsel ve sosyal medyanın aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve teknolojinin bilinçli ve duyarlı kullanımını sağlamak açısından AEP kapsamında Medya Okuryazarlığı Modülü hazırlanmaktadır. Bu modül ile ailelere dijital okuryazarlık ve internet okuryazarlığı konularında duyarlılık kazandırılacaktır. Ayrıca AEP kapsamında aile ve internet modülü geliştirilmiş olup söz konusu modülün tanıtılması ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
Boşanmaların azaltılması amacıyla aile danışmanlığı ve uzlaştırma mekanizmaları geliştirilecektir. Tek ebeveynli ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik izleme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.254)	
Tedbir 83. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmet standartları oluşturulacaktır. (İ)	Aile Eğitim Programları kapsamında oluşturulan Evlilik Öncesi Eğitim Programı çerçevesinde ailelere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. Evlilik yaşantısına bilinçli bireyler olarak girilmesini sağlamak amacıyla Evlilik Öncesi Eğitim Programı özellikle belediyeler aracılığıyla ülke geneline yaygınlaştırılacaktır. Aile Mahkemeleri ve Barolarla yakın işbirliği yapılarak boşanmaların azaltılması amacıyla boşanma süreci yaşayan çiftlere yönelik Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı hizmeti sunulacaktır. Aile Danışmanlığı temel eğitimi alan kişi sayısı 280'den 450'ye ve Boşanma Süreci Danışmanlığı temel eğitimi alan kişi sayısı 150'den 250'ye çıkarılacaktır. Eğitimlerde ve danışmanlık hizmetlerinde kullanılmak üzere yeni eğitim materyalleri hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Çocuk ve Gençlik	
Çocukların iyi olma hallerini ve refahlarını destekleyici bütüncül modeller geliştirilerek daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almaları sağlanacak, temel becerileri geliştirilecek, özellikle zor şartlar altındaki ve risk grubundaki çocukların yaşam kalitesi yükseltilecek, toplumla bütünleşmeleri sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.265)	
Tedbir 88. Çocuğa saygı kültürüne ve çocuk haklarına yönelik bilinç ve duyarlılığın artırılması faaliyetleri çoğaltılacak ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuğa saygı kültürü temelinde çocuklar için ve çocuklarla birlikte çalışan tüm meslek gruplarına yönelik çocuk haklarına ilişkin eğitimlere devam edilecektir. Çocuk haklarını tanıtmaya yönelik çalıştay, forum, konferans vb. toplantı ve etkinlikler yapılacaktır, bilinçlendirici kamuoyu kampanyaları düzenlenecek, görsel ve yazılı materyaller ile kamu spotlarının kullanımına devam edilecektir.
Tedbir 89. Erken çocukluk döneminde gelişimlerini güçlendirmek üzere çocukların kreş, okul öncesi gibi hizmetlere erişim imkânları artırılacaktır. (İ)	Erken çocukluk dönemi eğitiminin geliştirilmesine yönelik alternatif model ve teşvik mekanizmalarına yönelik çalışmalara devam edilecektir. Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanma imkânları artırılacak, koruma ve bakım altında bulunan bütün çocukların erken çocukluk döneminde eğitim almaları sağlanacaktır.
Tedbir 90. Koruma ve bakım altındaki çocukların eğitim seviyelerini yükseltmeye, sosyal ve bireysel gelişimlerine hız kazandırmaya yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet kuruluşlarında bakım ve koruma altında olan çocukların sportif, sanatsal ve kültürel program ve etkinliklere ulusal ve uluslararası düzeyde katılımları artırılacak; çocuklar başarı durumları ve ilgilerine göre, özel öğretim kurumlarından, takviye kurslarından ve meslek edindirmeye yönelik eğitimlerden yararlandırılacaktır. Kuruluşlarda uygulanan psikososyal destek ve gelişim programları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 91. Koruma altındaki çocukların kurum bakımından sonraki süreçte sosyal hayata uyumları desteklenecektir. (İ)	Kurum bakımından ayrılan çocukların hayatının geri kalanında karşılaştıkları sorunlarla ilgili danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecektir.
Çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturulacak, altyapı ve personel ihtiyaçları giderilecek, bu alandaki hizmetlerin kalitesi artırılacak, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek bir yapıda sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.266)	
Tedbir 93. Risk altındaki çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak, bakım hizmetleri ihtisaslaştırılacak ve sayıları artırılacaktır. (İ)	Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta risk altında bulunan çocuklara yönelik çocuk destek merkezleri yaygınlaştırılacak, mevcut ve yeni açılacak kuruluşlarda ihtisaslaşma sağlanacak ve hizmet model ve standartları oluşturulacak, psikolojik destek programları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 95. Çocukların suça maruz kalmalarının önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve bu kapsamda Çocuk Şube Müdürlüğünün kapasitesi artırılacaktır. (İ)	Okul çevresi, umuma açık yerler, internet kafeler/elektronik oyun salonları ile park ve bahçelere yönelik denetimler artırılacaktır. Çocukların suça sürüklenmesini önlemek, suça sürüklenen çocukların suçtan ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutup gerekli önlemleri almak, soruşturmanın niteliğini ve çalışmaların sağlıklı yürütülebilmesini sağlamak için Çocuk Şube Müdürlüğünde çalışan personele eğitim verilecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları sağlanacak, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını artıracak biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 99. Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen programlar ile faaliyetlerin sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerinin, rehberlik hizmetlerinin ve gençlik alanında yapılan inceleme ve araştırmaların sayısı ve kalitesi artırılacaktır.
Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.269)	
Tedbir 101. Gençlik merkezlerinde ve kamplarında sunulan hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının fiziki şartları iyileştirilecek, fiziki altyapı ve sosyal faaliyetler açısından engelli, genç ve çocuklar için daha erişilebilir hale getirilecek, faaliyetler gençlerin tercihleri doğrultusunda çeşitlendirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 104. Çocukların ve gençlerin internet kullanımını daha güvenli ve bilinçli hale getirerek kullanıcı güvenliğini artırıcı programlar geliştirilecek, özellikle gençlerin internete erişim imkânları artırılabilecektir. (İ)	Teknoloji ile internetin çocukların ve gençlerin gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri de göz önünde bulundurularak, bu kesimlerin aktif ve sosyal hayattan uzaklaşmasına sebep olmayacak ve güvenli bir şekilde bu imkân ve hizmetlere erişimlerini artırıcı mekanizmalar geliştirilecek ve mevcut yapılarda da yeni düzenlemelere gidilecektir. Ücretsiz internet imkânı YURT-KUR'a bağlı tüm yurtlara yaygınlaştırılacaktır.
Sosyal Koruma	
Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi artırılacak, bu kapsamda kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziksel çevre şartları engellilere uygun hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.284)	
Tedbir 113. Engellilere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Engellilerin okula başlamadan önce, almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Engellilere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir. Engelli eğitim desteği harcamaları gözden geçirilecek, farklı uygulama yapıları geliştirilecektir.
Kültür ve Sanat	
Kültürümüzün özgün yapısını ve zenginliğini kaybetmeden gelişime açık olması ve evrensel kültür birikimine katkıda bulunması, kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.295)	
Tedbir 117. Yaşayan Eğitim Müzeleri kurulacaktır. (S)	İlgili paydaşların katılımı sağlanarak bir çalıştay düzenlenecektir. Müze yapılacak binaların rölöve, restorasyon, inşaat, makine, elektrik ve tesisat projeleri ile teşhir ve tanzim projeleri gerçekleştirilecektir. Mevcut sergi malzemelerine ilave olarak eğitim alanında sergilenmeye değer eser ve nesnelere derlenecek, bakımları yapılarak sergilenmeye hazır hale getirilecektir. Sanal Müze çalışmalarına başlanacaktır.
Yurt içi ve yurt dışındaki kültür mirasımız, toplumun kültür, tarih ve estetik bilincini geliştirecek, kültür turizmine katkı sağlayacak ve afet riskini dikkate alacak şekilde korunacaktır. (Kalkınma Planı s.304)	
Tedbir 118. Yurt içi ve yurt dışında kültürel mirasımızı korumaya yönelik restorasyon faaliyetlerinin sayısı artırılacaktır. (İ)	Yurt içindeki ve yurt dışındaki tarihi eserlerimiz ve kültürel mirasımızın aslına uygun olarak korunması sağlanacaktır. Tarihi dokunun bütüncül olarak korunması ve tarihi farkındalığın artırılması amacıyla Sur-u Sultani ve Yıldız Sarayı gibi tematik projelere ağırlık verilecektir.
Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.308)	
Tedbir 134. İlköğretim okulları kapsamındaki zenginleştirilmiş kütüphane (z-kütüphane) sayısı artırılacaktır. (S)	İlköğretim okullarında bilgi teknolojileri ve kullanıcı dostu diğer tefrişat ile zenginleştirilmiş, 400 adet z-kütüphane kurulacaktır.
Tedbir 135. Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 100 adet halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır. (İ)	Çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 100 adet halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır. Belirlenen kütüphanelerin onarım ve restorasyon projeleri kullanıcı dostu tasarımla hazırlanacaktır. Kütüphane donatım malzemeleri, bilgisayar yazılımı, donanımı ve teknolojik altyapı unsurları sağlanacaktır. Kütüphane koleksiyonları zenginleştirilecektir. Kütüphanelerde kafeterya, cep sineması ve benzeri sosyal mekânların oluşturulması sağlanacak, uygun fiziki koşulları olan kütüphanelerde okuyucu kullanımına yönelik bahçe düzenlemeleri yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Türkçedeki bozulma ve yabancılaşmanın önüne geçmek amacıyla bilim, eğitim, öğretim ve yayın kuruluşları başta olmak üzere, hayatın tüm alanlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımını sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.306)	
Tedbir 137. Türkçenin söz varlığı belirlenecek ve Türkçenin etimolojik sözlüğünün hazırlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Türk Dil Kurumu tarafından oluşturulan etimolojik sözlük hazırlanmasına yönelik heyet çalışmalarına başlanacaktır. Projede çalışacak ekibe yapılacak ödemelere ilişkin TDK mevzuatında yapılması gereken ikincil mevzuat düzenlemeleri hazırlanacaktır. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yürütülen 'Tietze Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatı' projesinin 5'inci ve 6'ncı ciltlerinin yayına hazırlık çalışmalarına başlanacaktır. Millî Eğitim Bakanlığı kültür yayınları ve ders kitaplarına esas teşkil edecek güncel Türkçenin söz varlığı araştırması gerçekleştirilecektir. Her sınıf seviyesinde söz varlığı listeleri ve sözlükleri oluşturulacaktır. Söz varlığını geliştirmeye yönelik faaliyet kitapları hazırlanacaktır. Türkçenin söz varlığı portalı oluşturulacaktır.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri başta olmak üzere aktif iş gücü politikaları etki analizlerine dayandırılarak yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.317)	
Tedbir 146. Mesleki ve teknik eğitim ve yükseköğretim mezunlarının iş gücü piyasasındaki durumunun izlenmesine yönelik sistematik ve güncellenebilir bir model tasarlanacaktır. (İ)	Eğitim bölümleri ve programlarının kalitesinin değerlendirilmesi ve yeniden yapılandırılmasıyla öğrencilerin kariyer tercihlerine ışık tutulması, eğitimle kazandırılan yeterliliklerin iş hayatıyla uyumunun değerlendirilmesi, sistemin güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi için, veri temin etmek ve analize dayalı politika oluşturmak amacıyla araştırmalar yapılacak ve bir model tasarlanacaktır.
Tedbir 147. Aktif iş gücü programları izleme ve değerlendirme sistemi geliştirilecektir. (İ)	Aktif iş gücü programlarının amaçlarına ulaşip ulaşmadığını ve bu programlara yapılan harcamaların etkinliği düzenli bir şekilde izlenecek, program türü ve il bazında izlemeye imkân veren çalışmalar tamamlanacaktır. Uygulanacak olan aktif iş gücü programları söz konusu izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları dikkate alınarak tasarlanacaktır.
Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı	
Tedbir 149. İşgücü piyasasında talep edilen temel beceriler ile gençlerin sahip olduğu yetkinlikler belirlenerek ülkemizdeki beceri açığı tespit edilecektir. (İ)	İşgücü piyasasındaki beceri düzeyinin tespitine yönelik Uluslararası Yetişkin Becerilerinin Ölçülmesi Programı (PIAAC) benzeri çalışmalar yapılarak iş gücünün beceri düzeyi belirlenecektir. Ayrıca işverenlerin iş gücü piyasasından talep ettikleri beceriler tespit edilip bir önceki çalışmalarla kıyaslanarak beceri açığı ortaya konulacaktır.
Sosyal Güvenlik	
Kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin hak ve yükümlülüklerinden haberdar olmaları, iş ve işlemlerinin yürütürken kullanacakları erişim kanallarını tanımaları sağlanacak ve bu kanalların erişilebilirlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.330)	
Tedbir 156. Sigortalı nüfusun yükseltilmesi kapsamında kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin hak ve yükümlülükleri konularındaki farkındalığı artırılacaktır. (İ)	Erken yaşta sosyal güvenlik bilinci kazandırılması amacıyla sosyal güvenlik hak ve yükümlülüklerinin eğitim müfredatına eklenmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Mevsimlik tarım işçileri gibi özel kesimlere yönelik bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
Spor	
Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.339)	
Tedbir 161. İlk ve orta öğretim kademelerinde verilen spor eğitimi iyileştirilecektir. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlayarak ilk ve orta öğretim kademelerinde yaygınlaştıracak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır. Okullara antrenör desteği verilecek, uygun spor alanlarının oluşturulması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Kamuya ait tüm spor tesislerinin bütün vatandaşların kullanımına açık olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.341)	
Tedbir 162. Kamuya ait tüm spor tesisleri vatandaşların kullanımına açılacaktır. (İ)	Farklı kamu kurum ve kuruluşlarına ve mahalli idarelere ait spor tesislerinin envanteri ve kullanım imkânları, halkın rahatça erişebileceği ve kullanılabileceği şekilde internet ortamında paylaşılacaktır.
Başarılı sporcu yetiştirmek amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, gerekli fiziki ve beşeri altyapı imkânları oluşturulacak, Olimpik Sporcu Kamp Eğitim Merkezleri kurulacaktır. (Kalkınma Planı s.342)	
Tedbir 163. Elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir.
Tedbir 164. Başarılı sporculara sağlanan imkânlar artırılacaktır. (İ)	Sporcu eğitim merkezleri altyapı ve eğitimci açısından desteklenecek, yeterli sayı ve kalitede olimpiyat hazırlık merkezi oluşturulacaktır. Spor öğretmenlerinin eğitimi bir sistem dâhilinde yeniden düzenlenecektir.
Nüfus Dinamikleri	
Genç ve dinamik nüfus yapısının korunması ve doğurganlıktaki hızlı düşüşün önüne geçilebilmesi için kadınlara yönelik iş ve aile yaşamını uyumlaştırıcı nitelikte uygulamalar ile çalışanlar için doğuma bağlı izin ve haklar geliştirilecek, kreşler teşvik edilecek, esnek çalışma imkânları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.351)	
Tedbir 167. Çocuk dostu sosyal ve kültürel bir ortamın oluşturulmasına yönelik destek programları hazırlanacaktır. (İ)	Evliliklerin ve çocuk sahipliğinin teşvik edilmesi amacıyla TV program ve yayınları teşvik edilecek ve özel sektör ile STK'ların ilgili faaliyetleri desteklenecektir. Kamu spotları ve eğitim müfredatında yapılacak düzenlemeler ile bu alanlarda kamuoyu farkındalığı artırılacaktır. Çocuk dostu eğitim ve kültür ortamları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 168. Çocukların kurumsal bakım hizmetlerinden faydalanabilmelerini teşvik edecek mekanizmalar geliştirilecektir. (İ)	Kreşlerin yaygınlaşması ve bu hizmetin uygun ücretlerle sunulabilmesi amacıyla özel sektöre yönelik teşvikler geliştirilecek, erken çocukluk dönemi bakım hizmetlerine erişimi artırabilecek alternatif modeller geliştirilecektir.
Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler çeşitlendirilecek ve ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.355)	
Tedbir 171. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın eğitim ve çalışma hayatı başta olmak üzere buldukları ülkelerde karşılaştıkları sorunlara dair bu alanlardaki yasal düzenlemeler hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulacak ve Türkçe öğrenimi imkânları geliştirilecektir. (İ)	Yurt dışında yaşayan Türk gençlerinin, eğitim ve Mesleki eğitim başta olmak üzere buldukları ülkelerde karşılaştıkları sorunlara yönelik anket, toplantı ve konferanslar düzenlenerek gençlerimizin ve ailelerinin bilinçlendirilmesi sağlanacak; yaşadıkları ülkelerde bu alanlardaki yasal düzenlemeler hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulacaktır. Vatandaşlarımızın Türkçe öğrenime imkânlarından daha iyi yararlanmalarını sağlamak için eğitim materyalleri geliştirilecektir.
Ülkemize yurt dışından gelen göçmen, uluslararası korumaya muhtaç olanlar, kaçak işçiler ve transit geçiş yapanlara ilişkin etkin bir izleme ve takip sistemi oluşturulacak ve uluslararası koruma statüsü tanınan kişilerin ülkeye uyumu desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 172. Göçle ilgili Türkiye'nin Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı hazırlanacaktır. (İ)	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yer alan Göç Politikası Kurulu yıl içerisinde en az bir kez toplanarak, ülkemizde yasal olarak ikamet eden ve uluslararası koruma kapsamında olan yabancılara dair tüm uygulamaları değerlendirecek ve gerekli iş ve işlemler hakkında politika ve stratejiler belirleyecektir. Göç alanında oluşturulacak stratejik belgeler ve eylem planları için ulusal teknik ekip ve istişare toplantıları ile tematik çalıştaylar gerçekleştirilecektir.
Tedbir 173. Etkin bir göç yönetimi oluşturulması amacıyla Göç Politikası Kurulu tarafından göç politika ve stratejileri hazırlanacaktır. (İ)	Kurulan sekreteryaya hizmetleri ve toplantı hazırlık çalışmalarının yürütülmesi tamamlanacaktır. Kurul, ülkemizde yasal olarak ikamet eden ve uluslararası koruma kapsamında olan yabancılara dair uygulamaları değerlendirecek ve gerekli iş ve işlemler hakkında politika ve stratejiler belirleyecektir. Göç alanında oluşturulacak stratejik belgeler ve eylem planları Kurul tarafından hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 174. Ülkemizdeki yabancıların toplumla uyumunu kolaylaştırmak amacıyla çeşitli faaliyetler gerçekleştirilecektir. (İ)	Uyum politikalarının etkinliğinin ölçülebilmesi ve gerekli yeni politika ve uygulamaların geliştirilebilmesi amacıyla, mevcut durum analizi çalışmaları ve araştırma projeleri gerçekleştirilecektir. Yabancılara yönelik uyum/danışma merkezi, Acil Çağrı ve İletişim merkezi kurularak hizmet kalitesinin yükseltilmesi yönünde personel sayısı ve dil desteği artırılacak, daha fazla sayıda yabancıya hizmet verilecektir.
Tedbir 175. Düzenli ve düzensiz göç kapsamında olanlar ile uluslararası korumaya ihtiyaç duyan yabancılar için etkin işleyen bir göç izleme ve takip sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Kayıtlı yabancıların eksik bilgileri tespit edilecek, bu alanda ihtiyaç duyulan faaliyetler belirlenecek ve bu ihtiyaçlar giderilecektir. GöçNet entegrasyonu henüz yapılamayan paydaş kurumlarla çalışmalar tamamlanarak veri alışverişi sağlanacaktır.
YENİLİKÇİ ÜRETİM, İSTİKRARLI YÜKSEK BÜYÜME	
Yurt İçi Tasarruflar	
Yurt İçi Tasarrufların Artırılması ve İsrafın Önlenmesi Programı	
Tedbir 212. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Ulusal Strateji ve Eylem Planının belirlenen takvim çerçevesinde uygulamaya geçirilmesi sürdürülecektir. (İ)	Finansal eğitim programlarının etkinliğinin değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemlerin tespit edilmesi ve çeşitli kesimlere yönelik finansal eğitim programları yürütülmesi sağlanacaktır. Ayrıca 'kamusal ve özel emeklilik sistemleri ile ilgili farkındalık çalışması' ve 'Millî Eğitim Bakanlığı ile yürütülecek ortak bir çalışma ile öğretmenlerin MEBSİS üzerinden sertifikalandırılması' da yapılacak faaliyetler arasındadır.
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da artırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 258. Araştırmacı insan gücünün nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır. (İ)	Özel sektör üniversite işbirliğini geliştirmeye yönelik araştırmacı insan gücü programları desteklenecek, mevcut araştırmacı insan gücü kapasitesinin nitelik ve nicelik yönünden artırılabilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı ve niteliği artırılacaktır.
Tedbir 259. Yurt dışındaki nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışmasının özendirilmesine yönelik programlar geliştirilecektir. (İ)	TÜBİTAK tarafından yürütülen Konuk veya Akademik İzinli Bilim İnsanı Destekleme Programı, Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı vb. programlar analiz edilecek ve kapasiteleri artırılacaktır.
Fikri Mülkiyet Hakları	
Fikri haklar sistemi konusunda kamuoyunun her düzeyde bilgilendirilmesine yönelik tanıtım ve eğitim faaliyetleriyle toplumsal bilincin artırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.710)	
Tedbir 287. Türk patent Enstitüsü bünyesinde ortaöğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik Patent Atölyesi oluşturulacaktır. (İ)	Türk patent Enstitüsü bünyesinde Patent Atölyesi oluşturularak ortaöğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik interaktif patent araştırma ve uygulamaları gerçekleştirilecektir.
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	
Sayısal içeriğin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi amacıyla başta oyun olmak üzere mobil uygulama, yazılım ve bilgi teknolojileri hizmetleri desteklenecektir. İnternetteki Türkçe içeriğin nicelik ve nitelik açısından gelişmesi ve erişilebilir olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.737)	
Tedbir 299. FATİH Projesi kapsamında sayısal eğitim içerikleri geliştirilecektir. (S)	FATİH Projesi kapsamında ihtiyaç duyulan sayısal eğitim içeriklerinin, yerli içerik endüstrisinin gelişimini de destekleyecek şekilde oluşturulması ve kullanımının yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecektir.
Lojistik ve Ulaştırma	
Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı'nda yer alan trafik kazası nedeniyle meydana gelen ölümlerin yüzde 50 oranında azaltılması hedefi doğrultusunda Trafik Elektronik Denetim Sistemlerinin kullanımı Akıllı Ulaşım Sistemleriyle entegre bir şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.841)	
Tedbir 330. Yol kullanıcıları trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilecektir. (İ)	600 eğiticisi ve 600 bin öğrencisi eğitim verilecektir. Yol kullanıcılarının trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilmesi kapsamında iki kamu spotu ile 2 milyon afiş ve broşür hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetler	
İnşaat sektöründe iş gücü niteliği yükseltilecek, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.889)	
Tedbir 356. İnşaat sektöründe yetki belgeli ara iş gücü oranı yükseltilecektir. (İ)	İnşaat ve tesisat işlerinde çalışacak ustalar için yetki belgesi verilmesi çalışmalarına devam edilecek, meslek erbabının mesleki niteliklerinin iyileştirilmesi, iyi uygulamaların geliştirilmesi ve ürün kalitesinin artırılmasına yönelik eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
YAŞANABİLİR MEKÂNLAR, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kırsal Kalkınma	
Kırsal alan tanımı revize edilecek, temel nitelikteki ulusal verilerin kır-kent ve il bazında yayımlanması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.1027)	
Tedbir 393. Kırsal göstergeler bilgi sistemi oluşturulacaktır. (İ)	UKKS'de yer alan seçilmiş kırsal göstergelerin il ve ilçe bazında ve yıllık olarak üretilmesine imkân verecek meta veri çalışmalarının tamamlanması, verilerin ilgili kurumlarca üretilmesi ve Resmî İstatistik Programı'na entegre edilmesini müteakip TÜİK internet sitesi üzerinden erişime açılması sağlanacaktır.
KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ	
Uluslararası İşbirliği Kapasitesi	
Kalkınma işbirliği alanında çalışan merkezi kurumlar ve yurt dışı teşkilatlarının idari ve teknik kapasitesi güçlendirilecek; izleme, değerlendirme ve koordinasyon etkinleştirilecektir. (Kalkınma Planı s.1079)	
Tedbir 429. Türkiye Maarif Vakfının kurumsallaşmasına yönelik gerekli tedbirler alınacaktır. (S)	Türkiye Maarif Vakfının kurumsallaşmasına yönelik gerekli destekler sağlanacaktır.
Bölgesel İşbirlikleri	
EİT'in daha etkin bir iş birliği platformuna dönüştürülmesi için çalışmalar yoğunlaştırılacak, öncelikli alanlarda sonuç odaklı program ve projelerin yürütülmesi için gerekli altyapının oluşturulmasına öncülük edilecektir. (Kalkınma Planı s.1105)	
Tedbir 435. EİT Eğitim Enstitüsü kurum-sallaştırılacaktır. (S)	EİT Eğitim Enstitüsünün etkin çalışması için gerekli yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.

2.3.23.2018 Yılı Programı

Onuncu Kalkınma Planı döneminin son programı olan ve 28.10.2017 tarihli 30224 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2018 Yılı Programı'nda, program dönemine kadar eğitimin temel kademelerinde olumlu gelişmeler sağlandığı belirtilmiştir. Zorunlu eğitim, ücretsiz ders kitabı, kampanyalar, sosyal destekler ve derslik sayısındaki artış başta olmak üzere son yıllarda uygulanan politikalar yardımıyla eğitime erişim artmıştır. Bu gelişmelerin neticesinde eğitimde kalma beklentisi 17 yıla yükselmiştir. 2016-2017 öğretim yılı itibarıyla okullaşma oranları; 4-5 yaş okul öncesi eğitimde yüzde 52,1, ilköğretimde yüzde 100,7, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 107, yükseköğretimde ise yüzde 103,3 seviyesine ulaştığı belirlenmiştir.

Tüm eğitim kademelerinde özel sektörün payının artırılması hedefi doğrultusunda öğrenci başına eğitim desteği uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu sayede önümüzdeki dönemde özel sektörün eğitim hizmetleri sunumundaki payında artış beklendiği belirtilmiştir. Hazırlanan yeni müfredatlar, 2017-2018 öğretim dönemi itibarıyla uygulanmaya başlamıştır. Güncellenen müfredatların işlevselliğinin artırılması için, dijital içeriklerin artırılması ve sınıf içi öğretim uygulamalarındaki iyi örneklerin geliştirilerek paylaşımına açılması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer yandan mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaların devam ettiği belirtilmiştir. Bu kapsamda 2016 yılı sonunda yapılan yasa değişikliği ile çıraklık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınarak mesleki eğitim merkezleri ortaöğretim kurumları arasında sayılmıştır. Ayrıca bölgelerin ihtiyaç duyduğu alanlarda özel sektörle işbirliği içerisinde 19 adet tematik mesleki ve teknik eğitim kurumu açılmış olup yaygınlaştırma çalışmalarına devam edileceği aktarılmıştır. Öğretmenlere ilişkin ise; hizmet öncesi eğitim, mesleğe adayların seçimi ve istihdamı, sürekli mesleki gelişim, öğretmenlik mesleğinin statüsü,

kariyer geliştirme ve ödüllendirme gibi hususları kapsayan Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) yayımlanmıştır.

Programda eğitim sisteminde bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, fırsat eşitliğine dayalı, kaliteyi yükselten bir dönüşüm programı uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda fırsat eşitliği, öğretmen nitelikleri, öğrenme ortamları, müfredat ve kurumsal kapasite konularında çalışmalara devam edilerek, bu dönüşüm sürecinin desteklenerek güçlendirilmesi hedeflenmiştir. 2018 Yılı Programı hedef ve politikaları arasında 'Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum', 'Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme', 'Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre', 'Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri Tablo 36'da sunulmuştur.

Tablo 36. 2018 Yılı Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre olmuş bir müfredatın bulunduğu, sınav odaklı olmayan, bireysel farklılıkları gözetilen bir dönüşüm programı uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.145)	
Tedbir 1. Güncellenen müfredatın işlevselliği artırılacaktır. (S)	Dijital içerikler artırılacak ve sınıf içi öğretim uygulamalarına yönelik iyi örnekler geliştirilerek paylaşımına açılacaktır.
Tedbir 2. Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) Projesinin çıktıları değerlendirilecektir. (S)	Öğrencilerin akademik performans açısından gelişimlerinin takip edilmesini sağlamak amacıyla ABİDE projesi kapsamında geliştirilen ölçme, izleme ve değerlendirme sisteminin düzenli olarak uygulaması yapılacak ve sonuçları analiz edilerek kamuoyu ile paylaşılacaktır.
Tedbir 3. İlk ve ortaöğretimde özel eğitime gereksinim duyan engelli ve özel yetenekli öğrenciler için yönlendirme faaliyetleri ve sosyal aktiviteler artırılacak, eğitim programları gözden geçirilecek ve materyaller geliştirilecektir. (S)	Özel eğitim kurumlarının fiziki imkânları artırılacak, bu kapsamda mesleki ve teknik atölyelerin yenilenmesine özel önem verilecektir. Zihinsel, işitsel ve görme engellilere özel müfredat çalışması tamamlanacaktır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlikler yapılacak ve bireyler yaptıkları çalışmalarını sergileyecekler. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik eğitsel, kültürel ve sportif faaliyetlerini yapabilecekleri kamplar yapılacaktır. Özel eğitim öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun eğitim programları geliştirilecektir.
Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okul öncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.146)	
Tedbir 4. Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacak ve okul öncesi eğitim kurumları artırılacaktır. (S)	Beş yaş grubu başta olmak üzere çocukların okul öncesi eğitime kazandırılması amacıyla bölgeler arasındaki farklar dikkate alınarak gerekli fiziki altyapı sağlanacaktır. Toplum Temelli Erken Çocukluk Eğitimi Merkezleri yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 5. Devamsızlığın yüksek olduğu illerde devamsızlık nedenleri araştırılarak çözüme yönelik faaliyetler yürütülecektir. (S)	Sınıf tekrarı ve okul terkine neden olan devamsızlık oranının azaltılması amacıyla ilköğretim ve ortaokullarda 20 gün ve üzeri devamsızlık sebeplerini araştırmak için devamsızlık oranının yüksek olduğu ilk 10 ile saha ziyareti yapılacak ve çalışma raporu hazırlanacaktır. Bu doğrultuda devamsızlığın azaltılması için gerekli uygulamalara başlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performansa dayanan bir yapıda düzenlenecektir. (Kalkınma Planı s.152)
Tedbir 6. Eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılacaktır. (İ)	Eğitim fakülteleri; bölüm, anabilim dalı ile öğretmenlik genel ve alan yeterlilikleri arasında ilişki kuracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve bu kapsamda müfredatları yenilenecektir. Ayrıca eğitim fakültesi öğrencileri için eğitim fakültesi dışındaki fakültelerde çift ana dal ve yan dal yapma imkânı sağlanacak şekilde düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 7. Öğretmen Akademisi kurulacaktır. (S)	Aday öğretmen yetiştirme programı, mesleki gelişim programları, pedagojik formasyon eğitimleri ile kariyer basamağında yükselmelere dönük eğitimler düzenlemek ve benzeri nitelikte amaçları gerçekleştirmek için Öğretmen Akademisi kurulacaktır.
Kalabalık ve birleştirilmiş sınıf ile ikili eğitim uygulamaları azaltılacak, öğrenci pansiyonları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.155)	
Tedbir 8. Tüm eğitim kademelerinde tekli eğitime geçilmesi çalışmaları hızlandırılacaktır. (S)	Fiziki altyapı olanakları artırılarak bütün eğitim kademelerinde ikili eğitim uygulamasına son verilmesine yönelik bir yol haritası çıkarılacak ve uygulamaya başlanacaktır.
Tedbir 9. Okulların fiziki ve iç mekân kalitesi artırılacaktır. (S)	Eğitim yapılarını ve mekânsal kaliteyi artırmak üzere nitelikli okul, nitelikli eğitim anlayışının benimsendiği, konforlu, enerji tasarrufu sağlayan, güvenli, fonksiyonel ve estetik görünümlü yeni tip projeler yaptırılacaktır.
Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.156)	
Tedbir 10. Özel okulların eğitim hizmetlerinin sunumundaki payı artırılacaktır. (S)	Özel okullarda öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanan öğrenci başına eğitim-öğretim desteğinin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idarelerin, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün katkısı artırılacaktır.
Tedbir 11. Öğrenci başına eğitim öğretim desteğinin etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Devlet tarafından özel okullar için sağlanan eğitim öğretim desteğine ilişkin veriler derlenecek, verilen desteğin her bir eğitim kademesi için etki değerlendirmesi yapılacak ve sonuçlar kamuoyuyla paylaşılacaktır.
Tedbir 12. Okullara yönelik proje destek mekanizması geliştirilecektir. (S)	Okulların eğitim kalitesini artırmak ve başarı farklılıklarını gidermek için rekabetçi bir anlayışla okulların proje üretmesi sağlanacak ve imkânları kısıtlı okulların başvurmasına öncelik verilecektir. Okulların performansının değerlendirilmesi için mekanizma geliştirilecektir.
Tedbir 13. Eğitim hizmetlerinin sunumunda Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin yetki ve sorumlulukları artırılacaktır. (S)	Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki il, ilçe ve okul yönetimlerinin mali ve idari konularda yetki ve sorumlulukları artırılarak verimlilik ilkeleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş performans göstergeleriyle ölçülebilir bir yapı oluşturulacaktır. Gerekli denetim ve kontrol mekanizmaları tasarlanarak rekabetçi bir ortam sağlanacaktır. Okul idarelerinin bütçeleme süreçlerindeki yetki ve sorumlulukları artırılacaktır. Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sisteminin (TEFBİS) kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.157)	
Tedbir 14. Teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirmesi yapılacaktır. (S)	Ulusal düzeyde izleme ve değerlendirme sistemleri geliştirilecektir. Bu kapsamda beklenen sonuçlar ve verimlilik artışı için düzenli değerlendirmeler yapılacak, potansiyel eksiklikler erken tespit edilecektir. Her okul için altyapıdan öğretmen eğitimlerine kadar girdi ve çıktıları içeren okul karnelerinin oluşturulmasıyla izleme ve değerlendirme mekanizmaları kurulması ve toplumun kullanımına geniş ölçüde bilgi sunulması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.158)
Tedbir 15. Mesleki ve teknik eğitim, alt-yapı ve yönetimi meslek yüksekokullarını da içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (S)	Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokullarının tamamını kapsayan bir etkinlik analizi yapılacak, bu analiz kapsamında okulların makine-teçhizat altyapı durumları dâhil olmak üzere mevcut durumu tespit edilecek ve yeni bir mesleki ve teknik eğitim yönetim modeli tasarlanacaktır.
Tedbir 16. Ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerindeki mesleki ve teknik eğitimde açılacak eğitim kurumları ve uygulanacak programlar iş gücü piyasası ihtiyaç analizleri dikkate alınarak belirlenecektir. (S)	Mesleki ve teknik eğitim bölüm ve programları iş gücü piyasası ihtiyaç analizi sonuçlarına uygun olarak açılacak ve il istihdam ve mesleki eğitim kurumlarına raporlanacaktır. İl istihdam ve mesleki eğitim kurumlarının ve iş gücü piyasası ihtiyaç analizlerinin etkinliğinin artırılması yönünde alan araştırması yapılacaktır. Sonuçların, programların belirlenmesinde kullanımı sağlanacaktır.
Tedbir 17. Tematik mesleki ve teknik lise modeli yaygınlaştırılacaktır. (S)	Belirli iş sahalarında yoğunlaşmış bölgelerde mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının bölgenin ihtiyaç duyduğu alanlarda ihtisaslaşması sağlanarak tematik mesleki ve teknik lise uygulaması artırılacaktır.
Sağlık	
Sağlıklı hayat tarzı teşvik edilecek ve daha erişilebilir, uygun, etkili ve etkin bir sağlık hizmeti sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.174)	
Tedbir 21. Bulaşıcı olmayan hastalıklar ve bunların risk faktörlerine ilişkin koruyucu ve tedavi edici hizmet kapasitesi artırılacaktır. (İ)	Bulaşıcı olmayan hastalıklar ve bunların risk faktörlerine ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla üç kamu spotu hazırlanacak, yedi kampanya ve organizasyon düzenlenecek, dokuz kısa video çekimi yapılacaktır. Beslenme Dostu Okul Programı ve Okul Sütü Programı uygulamasına devam edilecektir. Tüketicilerin, besin içeriklerini sağlık açısından daha kolay değerlendirmesini sağlamak amacıyla, gıda ambalajlarındaki bilgilerin kapsamının genişletilmesine ilişkin mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. Sağlıklı Hayat Merkezlerinde, uyuşturucu maddelerle mücadele kapsamında bireylere ve yakınlarına yönelik danışmanlık hizmeti sağlanacak, tütün bağımlılığına ilişkin klinik müdahale hizmetleri verilecek, tütün kullanımına ilişkin denetimin kapsamı ve etkinliği güçlendirilecektir.
Sağlık hizmet sunumunda klinik müdahalelerin etkililiğini, hasta ve sağlık çalışanlarının güvenliği ve memnuniyetini dikkate alan yaklaşımlar geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.175)	
Tedbir 27. e-Nabız Sisteminin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Vatandaşların, kişisel sağlık kayıtlarına elektronik ortamda her yerden erişebileceği e-Nabız sisteminin bilinirliğinin artırılması amacıyla görsel ve yazılı tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. e-Nabız sisteminin kapsamı genişletilecek ve sisteme yeni fonksiyonlar eklenerek sistemin iyileştirilmesi sağlanacaktır. Mevcut durumda 5,1 milyon olan e-Nabız sistemini kullanan vatandaş sayısı 6 milyona yükseltilecektir.
Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı	
Tedbir 34. Ruh sağlığı hizmetleri nitelik ve nicelik açısından geliştirilecektir. (İ)	0-6 Yaş Çocuğun Psikososyal Gelişiminin Desteklenmesi Programı ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Programı tüm yurda yaygınlaştırılacaktır. Ruh sağlığı hizmetlerine ilişkin meslek içi eğitimler düzenlenecektir. İstismara uğrayan çocukların rehabilitasyonunu sağlamak amacıyla mevcut durumda 30 olan çocuk izlem merkezleri (ÇİM) sayısı 35’e yükseltilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Aile ve Kadın	
Aile yardımlarının geliştirilmesi, aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi, evlilik öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, sosyal yardım ve hizmetlerin aile temelli sunulması temin edilecektir. (Kalkınma Planı s.250)	
Tedbir 54. Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) aracılığıyla Aile Eğitim Programının (AEP) ve Evlilik Öncesi Eğitim Programlarının ulaştığı kişi sayısı artırılacaktır. (İ)	Ailelerin kendi içinde sorun çözme kapasitesini artırmak, bireylerin ve ailelerin bilinçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan AEP'nin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi çalışmaları devam edecektir. Bu kapsamda seçilecek olan bir pilot ilde AEP'nin etki düzeyi ölçülecektir. AEP eğitimlerinden 135.000 kişi, Evlilik Öncesi Eğitim Programı eğitimlerinden ise 125.000 kişi yararlanacaktır.
Tedbir 55. Afet ve acil durumlarda ailelerin psikolojik olarak desteklenmesine ve güçlendirilmesine yönelik hizmet sunan meslek elemanlarına eğitim verilecektir. (İ)	Afet ve acil durumlarda psiko-sosyal destek veren eğitimcilerin eğitimi için standart modül kitabı hazırlanacak olup eğitici eğitimleri tamamlanacaktır.
Sosyal ve ekonomik politikalar, ailenin korunması ve güçlendirilmesine katkı yapacak şekilde birbirini tamamlayıcı ve destekleyici bir anlayışla tasarlanacaktır. (Kalkınma Planı s.252)	
Tedbir 57. Ailenin bütünlüğünün korunması ve güçlendirilmesi amacıyla aileye yönelik koruyucu ve önleyici hizmetler geliştirilecektir. (İ)	AEP kapsamında içerikleri geliştirilen Değerlerin Edinilmesinde Ailenin Rolü ve Tek Ebeveynli Aileler modüllerinin uygulanmasına başlanacaktır. AEP modülleri, daha etkin ve yaygın olarak kullanılmak üzere Halk Eğitim Merkezlerinde kurs programları olarak uygulanacaktır.
Görsel, işitsel ve sosyal medyanın ve internetin aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler alınacak, aile içi iletişim ve etkileşim konularında eğitim programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.253)	
Tedbir 60. Görsel, işitsel ve sosyal medyanın aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik eğitimler verilecektir. (İ)	AEP'nin Medya Okur-Yazarlığı modülü kapsamında hazırlanan Medyayı Tanımak, Medyayı Kavramak, Bilinçli Medya Kullanımı ve Aile ve İnternet adlı 4 modül kullanılarak aile eğitimleri verilecektir.
Boşanmaların azaltılması amacıyla aile danışmanlığı ve uzlaştırma mekanizmaları geliştirilecektir. Tek ebeveynli ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik izleme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.254)	
Tedbir 61. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmet standartları oluşturulacaktır. (İ)	Mesleki Yeterlilik Kurumu ile birlikte Aile Danışmanlığı Ulusal Yeterlilik Çalışmasına devam edilecektir. Gerçek Kişiler ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca açılacak Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği güncellenecektir. Aile Eğitim Programı Yönetmeliği hazırlanacaktır.
Çocuk ve Gençlik	
Çocukların iyi olma hallerini ve refahlarını destekleyici bütüncül modeller geliştirilerek daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almaları sağlanacak, temel becerileri geliştirilecek, özellikle zor şartlar altındaki ve risk grubundaki çocukların yaşam kalitesi yükseltilecek, toplumla bütünleşmeleri sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.265)	
Tedbir 64. Çocuğa saygı kültürüne ve çocuk haklarına yönelik bilinç ve duyarlılığın geliştirilmesi faaliyetleri artırılacak ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuğa saygı kültürü temelinde çocuklar için ve çocuklarla birlikte çalışan tüm meslek gruplarına yönelik çocuk haklarına ilişkin eğitimlere devam edilecektir. Çocuk haklarını tanıtmaya yönelik çalıştay, forum, konferans vb. toplantı ve etkinlikler yapılacak, bilinçlendirici kamuoyu kampanyaları düzenlenecek, görsel ve yazılı materyaller ile kamu spotlarının kullanımına devam edilecektir.
Tedbir 65. Çocukların, gelişimlerini güçlendirmek üzere, erken dönem çocuk bakım ve eğitim hizmetlerine erişim imkânları artırılacaktır. (İ)	Erken çocukluk dönemi eğitiminin geliştirilmesine yönelik alternatif model ve teşvik mekanizmalarına yönelik çalışmalara devam edilecektir. Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanma imkânları artırılacaktır.
Tedbir 66. Koruma ve bakım altında bulunan bütün çocukların erken çocukluk döneminde eğitim almaları sağlanacaktır. (İ)	Kurum bakımında kalan 3-6 yaş arası tüm çocukların okul öncesi eğitimden yararlanması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 67. Koruma ve bakım altındaki çocukların eğitim seviyelerini yükseltmeye, sosyal ve bireysel gelişimlerine hız kazandırmaya yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet kuruluşlarında bakım ve koruma altında olan çocukların sportif, sanatsal ve kültürel program ve etkinliklere katılmaları artırılacak; çocuklar başarı durumları ve ilgilerine göre, özel öğretim kurumlarından, takviye kurslarından ve meslek edindirmeye yönelik eğitimlerden yararlandırılacaktır. Kuruluşlarda uygulanan psiko-sosyal destek ve gelişim programları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 68. Sosyal hizmet modellerinden reşit olarak veya eğitimini tamamlayarak ayrılan gençlerin bakım sonrası süreçte sosyal hayata uyumları desteklenecektir. (İ)	Kurum bakımından ayrılan çocukların hayatının geri kalanında karşılaştıkları sorunlarla ilgili danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek, çalıştay düzenlenecek, personel için eğitim modülleri, gençler için bilgilendirme dokümanları hazırlanacaktır. Ayrıca kayıt için yazılım geliştirme ve gençlerin kullanımına sunmak üzere internet sitesi yaptırılacaktır.
Çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturulacak, altyapı ve personel ihtiyaçları giderilecek, bu alandaki hizmetlerin kalitesi artırılacak, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek bir yapıda sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.266)	
Tedbir 70. Risk altındaki çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak, bakım hizmetleri ihtisaslaştırılacak ve sayıları artırılacaktır. (İ)	Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta risk altında bulunan çocuklara yönelik mevcut ve yeni açılacak kuruluşlarda ihtisaslaşma sağlanacak, hizmet model ve standartları oluşturulacak, psikolojik destek programları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 73. Çocukların suça maruz kalmalarının önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve ilgili emniyet birimlerinin kapasitesi artırılacaktır. (İ)	Okul çevresi, umuma açık yerler, internet kafeler/ elektronik oyun salonları ile park ve bahçelere yönelik denetimler artırılacaktır. Çocukların suça sürüklenmesini önlemek, suça sürüklenen çocukları suçtan ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutup gerekli önlemleri almak, soruşturmaların niteliğini ve çalışmaların sağlıklı yürütülebilmesini sağlamak için Çocuk Şube Müdürlüğü başta olmak üzere ilgili emniyet birimlerine eğitim verilecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları sağlanacak, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını artıracak biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 76. Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen programlar ile faaliyetlerin sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerinin, rehberlik hizmetlerinin ve gençlik alanında yapılan inceleme ve araştırmaların sayısı ve kalitesi artırılacaktır.
Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.269)	
Tedbir 78. Gençlik merkezlerinde ve kamplarında sunulan hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının fiziki şartları iyileştirilecek, fiziki altyapı ve sosyal faaliyetler açısından engelli genç ve çocuklar için daha erişilebilir hale getirilecek, faaliyetler gençlerin tercihleri doğrultusunda çeşitlendirilecektir.
Tedbir 81. Çocukların ve gençlerin güvenli internete erişim imkânları artırılacaktır. (İ)	Teknoloji ile internetin çocukların ve gençlerin gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri de göz önünde bulundurularak bu kesimlerin aktif ve sosyal hayattan uzaklaşmasına sebep olmayacak ve güvenli bir şekilde bu imkân ve hizmetlere erişimlerini artırıcı mekanizmalar geliştirilecek ve mevcut yapılarda da yeni düzenlemelere gidilecektir. Ücretsiz internet imkânı YURT-KUR'a bağlı yeni açılacak yurtlara da yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 82. Gençlere yönelik tütün ve tütün ürünleri ile mücadele konusunda eğitim programları geliştirilecek ve uygulanacaktır. (İ)	Sigaraya başlamanın önlenmesi, sigaranın bırakılması ve pasif etkilerinin önlenmesi konularını içerecek şekilde tütünlü mücadele konusunda öğrenci yurtlarında barınan öğrencilere farkındalık konferansları verilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Sosyal Koruma	
Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi artırılabilecek, bu kapsamda kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziksel çevre şartları engellilere uygun hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.284)	
Tedbir 91. Engellilere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Engellilerin okula başlamadan önce, almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Engellilere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir. Engelli eğitim desteği harcamaları gözden geçirilecek, farklı uygulama yapıları geliştirilecektir.
Türkçedeki bozulma ve yabancılaşmanın önüne geçmek amacıyla bilim, eğitim, öğretim ve yayın kuruluşları başta olmak üzere, hayatın tüm alanlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımını sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.306)	
Tedbir 108. Türkçenin söz varlığı belirlenecek ve Türkçenin etimolojik sözlüğünün hazırlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Türk Dil Kurumu tarafından oluşturulan etimolojik sözlük hazırlanmasına yönelik heyet çalışmalarına başlayacaktır. Projede çalışacak ekibe yapılacak ödemelere ilişkin TDK mevzuatında yapılması gereken ikincil mevzuat düzenlemeleri hazırlanacaktır. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yürütülen Tietze-Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati Projesinin 5'inci ve 6'ncı ciltlerinin yayıma hazırlık çalışmalarına başlanacaktır.
Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.308)	
Tedbir 110. Okuma kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetler yapılacaktır. (İ)	Türkiye'de okuma alışkanlığının mevcut durumunu tespit etmek üzere Okuma Kültürü Haritası çıkarılacaktır. İlköğretim okullarında 400 Z-kütüphane kurulacak, çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 100 halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır. Belirlenen kütüphanelerin onarım ve restorasyon projeleri kullanıcı dostu tasarımlarla hazırlanacaktır.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Bölgesel, yerel ve sektörel iş gücü dinamikleri dikkate alınarak, başta kadın ve gençler olmak üzere tüm kesimler için nitelikli istihdam imkânları geliştirilmeye devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.314)	
Tedbir 111. Kadınların çalışma hayatına katılımını artırmak amacıyla gündüz bakım ve kreş hizmetlerinin erişilebilirliği artırılacaktır. (İ)	Kreş ve gündüz bakım evlerinin desteklenmesi amacıyla özel sektöre yönelik teşvik uygulamaları hayata geçirilecektir. Yerel yönetimlere ait kreşlerin yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
Tedbir 114. Ne eğitimde ne de istihdamdaki gençlere beceri kazandırılarak iş gücüne katılımında artış sağlanacaktır. (İ)	Ne eğitimde ne de istihdamdaki gençlerin istihdama katılmama nedenlerini ve çözüm önerilerini de içerecek şekilde bir analiz raporu hazırlanacaktır. Eğitim hayatını tamamlayamayanlar ile bir sonraki eğitim seviyesine devam edemeyen gençlerin İŞKUR ve MEB bünyesindeki mesleki eğitim kurslarından yararlanma ve bu kurslara erişim düzeyleri artırılacaktır. Bu kapsamdaki gençlerin MEB tarafından İŞKUR'a yönlendirilmesini sağlayacak SGK, MEB ve İŞKUR ortaklığında takip sistemi kurulacaktır. İŞKUR tarafından kişiler aktif iş gücü programlarından yararlandırılarak iş gücü piyasasına dâhil edilecektir.
Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri başta olmak üzere aktif iş gücü politikaları etki analizlerine dayandırılarak yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.317)	
Tedbir 116. Eğitim-İstihdam veri tabanı kurulacaktır. (İ)	Farklı kurumların sahip oldukları verilerin bir araya getirilerek eğitim ile istihdam arasındaki ilişkinin analiz edilmesini ve bu sayede kanıta dayalı politika geliştirilmesine altyapı sağlamak amacıyla Eğitim İstihdam veri tabanı kurulacaktır. Bu kapsamda kişi, okul ve sektör bazında elde edilen veriler kullanılarak yapılacak büyük veri çalışması aracılığıyla eğitimle kazandırılan yeterliliklerin iş hayatıyla uyumunun değerlendirilmesi, sistemin güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı	
Tedbir 121. İşgücü piyasasında talep edilen temel beceriler ile gençlerin sahip olduğu yetkinlikler belirlenerek ülkemizdeki beceri açığı tespit edilecektir. (İ)	İşgücü piyasasındaki beceri düzeyinin tespitine yönelik İŞKUR tarafından Beceri Envanteri Projesi yürütülecektir. Bu kapsamda işveren anketlerine dayalı olarak her bir meslek koduna ait iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan beceri detayları tespit edilecektir.
Sosyal Güvenlik	
Kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin hak ve yükümlülüklerinden haberdar olmaları, iş ve işlemlerini yürütürken kullanacakları erişim kanallarını tanımları sağlanacak ve bu kanalların erişilebilirlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.330)	
Tedbir 125. Sigortalı nüfusun yükseltilmesi kapsamında sosyal güvenliğe ilişkin hak ve yükümlülükler konusunda farkındalık artırılacaktır. (İ)	Erken yaşta sosyal güvenlik bilinci kazandırılması amacıyla sosyal güvenlik hak ve yükümlülüklerinin eğitim müfredatına eklenmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Esnaf, din görevlileri ve öğrenciler gibi özel kesimlere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.
Spor	
Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.339)	
Tedbir 129. İlk ve ortaöğretim kademelerinde verilen spor eğitimi iyileştirilecektir. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlayarak ilk ve ortaöğretim kademelerinde yaygınlaştırılacak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır. Okullara antrenör desteği verilecek, uygun spor alanlarının oluşturulması sağlanacaktır.
Kamuya ait tüm spor tesislerinin bütün vatandaşların kullanımına açık olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.341)	
Tedbir 130. Kamuya ait tüm spor tesisleri vatandaşların kullanımına açılacaktır. (İ)	Farklı kamu kurum ve kuruluşlarına ve mahalli idarelere ait spor tesislerinin envanteri ve kullanım imkânları, halkın rahatça erişebileceği ve kullanabileceği şekilde internet ortamında paylaşılacaktır.
Başarılı sporcu yetiştirmek amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, gerekli fiziki ve beşeri altyapı imkânları oluşturulacak, Olimpik Sporcu Kamp Eğitim Merkezleri kurulacaktır. (Kalkınma Planı s.342)	
Tedbir 131. Elit kategorisinde yer alma potansiyeli taşıyan sporcuları seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla elit kategorisinde yer alma potansiyeli taşıyan sporcuları seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir.
Nüfus Dinamikleri	
Ülkemize yurt dışından gelen göçmen, uluslararası korumaya muhtaç olanlar, kaçak işçiler ve transit geçiş yapanlara ilişkin etkin bir izleme ve takip sistemi oluşturulacak ve uluslararası koruma statüsü tanınan kişilerin ülkeye uyumu desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 137. Millî Göç Politika Belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Etkin bir göç yönetimi oluşturulması amacıyla yönelik olarak ülkemizde yasal olarak ikamet eden ve uluslararası koruma kapsamında olan yabancılara dair gerekli görülen alanlarda politikaları belirleyen Millî Göç Politika Belgesi hazırlanacaktır.
Tedbir 139. Göç izleme ve takip sistemi iyileştirilecektir. (İ)	GöçNet sisteminin etkin çalışması sağlanacak, entegrasyon yapılan kurum sayısı artırılacaktır. Yabancıların bildirim yükümlülüklerini biyometrik doğrulama ile yerine getirmesi için gerekli altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. Geçici koruma kapsamındaki yabancıların verileri güncellenecektir.
YENİLİKÇİ ÜRETİM, İSTİKRARLI YÜKSEK BÜYÜME	
Yurtiçi Tasarruflar	
Yurtiçi Tasarrufların Artırılması ve İsrafın Önlenmesi Programı	
Tedbir 165. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Ulusal Strateji ve Eylem Planı belirlenen takvim çerçevesinde uygulanacaktır. (İ)	Finansal eğitim programlarının etkinliğinin değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemler tespit edilecek ve çeşitli kesimlere yönelik finansal eğitim programları yürütülecektir. Ayrıca kamusal ve özel emeklilik sistemleri ile ilgili farkındalık çalışması ve Millî Eğitim Bakanlığı ile yürütülecek ortak bir çalışma ile öğretmenlerin MEBSİS üzerinden sertifikalandırılması yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Üniversite ve kamu kurumları bünyesindeki araştırma merkezleri, özel sektörle yakın işbirliği içinde çalışan, nitelikli insan gücüne sahip, tüm araştırmacılara kesintisiz hizmet veren ve etkin bir şekilde yönetilen sürdürülebilir yapılara dönüştürülecektir. (Kalkınma Planı s.627)	
Tedbir 226. Ulusal ölçekli araştırma altyapıları, yeterlikleri dikkate alınarak 6550 sayılı Kanun kapsamında desteklenecektir. (İ)	6550 sayılı Kanun kapsamında yeterli verilen araştırma altyapılarının desteklenmesine ilişkin çalışmalar sürdürülecek, yeni altyapıların değerlendirilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir.
Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da artırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 230. Araştırmacı insan gücünün nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi amacıyla yeni programlar geliştirilecektir. (İ)	Özel sektör üniversite işbirliğini geliştirmeye yönelik araştırmacı insan gücü programları desteklenecek, mevcut araştırmacı insan gücünün nitelik ve nicelik yönünden artırılabilirliği amacıyla yeni programlar geliştirilecek ve bursiyerlerin sayısı artırılacaktır.
Tedbir 231. Yurt dışındaki nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışmasının özendirilmesine yönelik programlar geliştirilecektir. (İ)	TÜBİTAK tarafından yürütülen Konuk veya Akademik İzinli Bilim İnsanı Destekleme Programı, Yurda Dönüş Araştırma Programı, Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı ve Uluslararası Araştırmacılar için Araştırma Burs Programı analiz edilecek ve bu programların kapasitesi artırılacaktır.
Lojistik ve Ulaştırma	
Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planında yer alan trafik kazası nedeniyle meydana gelen ölümlerin yüzde 50 oranında azaltılması hedefi doğrultusunda Trafik Elektronik Denetim Sistemlerinin kullanımı Akıllı Ulaşım Sistemleriyle entegre bir şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.841)	
Tedbir 314. Yol kullanıcıları trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilecektir. (İ)	Trafik güvenliği konusunda 300 eğitici ve 600 bin öğrenciye eğitim verilecek, 2 adet kamu spotu ile 1,5 milyon afiş ve broşür hazırlanacaktır.
İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri	
İnşaat sektöründe iş gücü niteliği yükseltilecek, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.889)	
Tedbir 345. İnşaat sektöründe yetki belgeli ara iş gücü oranı yükseltilecektir. (İ)	“Yapı Sektöründe Çalışan Meslek Erbablarının Mesleki Niteliklerinin Geliştirilmesi, Bilgilendirilmesi ve İşbirliği Protokolü” kapsamında eğitim faaliyetlerine devam edilecektir.
YAŞANABİLİR MEKÂNLAR, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kırsal Kalkınma	
Kırsal kalkınma destekleri tarımda rekabet gücünü iyileştirecek şekilde kullanılacaktır. Bu alanda AB kaynakları ve ulusal kaynaklar arasında hedef birliği güçlendirilecek, potansiyel yararlanıcılar ve coğrafi kapsam bakımından uyum ve tamamlanabilirlik ilişkisi geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.1019)	
Tedbir 384. Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2015-2018), 2019-2020 dönemini kapsayacak şekilde revize edilecektir. (İ)	UKKS (2014-2020) dönemiyle uyumlu olarak Eylem Planı, 2019-2020 dönemini kapsayacak şekilde güncellenecektir.
Kırsal alan tanımı revize edilecek, temel nitelikteki ulusal verilerin kır-kent ve il bazında yayımlanması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.1027)	
Tedbir 388. Kırsal göstergeler bilgi sistemi oluşturulacaktır. (İ)	UKKS’de yer alan seçilmiş kırsal göstergelerin öncelikle ülke bazında ve yıllık olarak üretilmesine imkân verecek metaveri çalışmalarının tamamlanması, verilerin ilgili kurumlarca üretilmesi ve Resmî İstatistik Programına entegre edilmesini müteakip TÜİK internet sitesi üzerinden erişime açılması sağlanacaktır.
Tedbir 389. Köy envanteri bilgi sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Geçmiş dönem köy envanterleri çalışması da gözetilerek köylerin; nüfus, demografik, göç, coğrafi, çevresel, sosyal ve ekonomik yapıları ile kurumsal ve fiziki altyapı durumlarını il ve ilçe bazında gösteren envanter çalışması, ülke genelinde tam sayımla periyodik aralıklarla güncellenecek ve oluşturulacak bilgi sistemi üzerinden kamuoyunun erişimine açılacaktır. Bu verilerle uyumlu olarak, kaymakamlık internet sitelerinde standart formlarda köy bilgi modülü oluşturulacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ	
Uluslararası İşbirliği Kapasitesi	
Kalkınma işbirliği alanında çalışan merkezi kurumlar ve yurtdışı teşkilatlarının idari ve teknik kapasitesi güçlendirilecek; izleme, değerlendirme ve koordinasyon etkinleştirilecektir. (Kalkınma Planı s.1079)	
Tedbir 412. Türkiye Maarif Vakfının kurumsallaşmasına ve eğitim işbirliklerinin artırılmasına yönelik teşebbüslerde bulunulacaktır. (S)	Türkiye Maarif Vakfının kurumsallaşması ve eğitim işbirliği faaliyetlerini artırabilmesi amacıyla; Ülkemizin diğer ülkelerle imzaladığı işbirliği anlaşması, protokol, vb. uluslararası metinlerde, Vakfın yurt dışındaki çalışmalarını kolaylaştıracak maddelere yer verilmesi sağlanacaktır.
Bölgesel İşbirlikleri	
EİT’in daha etkin bir işbirliği platformuna dönüştürülmesi için çalışmalar yoğunlaştırılacak, öncelikli alanlarda sonuç odaklı program ve projelerin yürütülmesi için gerekli altyapının oluşturulmasına öncülük edilecektir. (Kalkınma Planı s. 1105)	
Tedbir 417. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Eğitim Enstitüsü (EİTEE) Mütevelli Heyeti tarafından onaylanan EİTEE 2017-2019 yılı çalışma planı kapsamında faaliyetler uygulanacaktır. (S)	EİTEE Mütevelli Heyeti tarafından onaylanan EİTEE 2017-2019 yılı çalışma planı kapsamında, üye ülke dillerinin öğrenilmesi ve öğretilmesine ilişkin çalıştay düzenlenecek, eğitimle ilgili diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri gerçekleştirilecek; EİT ülkelerinde tarih, edebiyat ve kültür mirasının öğretimi konusunda bir konferans düzenlenecek; uzman değişim programı ile ilköğretim, ortaokul ve lise seviyesinde kardeş okul projesi başlatılacaktır.

2.3.24.2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

On Birinci Kalkınma Planı döneminin ilk programı olan 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, 27.10.2018 tarihli 30578 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda eğitimin önemi: “Eğitimin temel çıkış noktası bireyin kendisini bilmesi ve tanınması, insanlığa hizmet ederek evrensel medeniyete katkı sağlaması, millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimizi benimseyerek yaşantısına aktarmasıdır.” ifadesiyle ortaya konmuştur. 23.10.2018 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi ilan edilmiştir. Belgede eğitimin bütün alan ve kademelerini içeren bütüncül bir yaklaşımla 3 yıllık dönemde yapılacaklar belirlenmiştir. Bu süre zarfında okullar arası farklılıkların azaltılması, okulların çocuklar için yaşanabilir alanlar haline dönüştürülmesi, sınav baskısının azaltılması, meslek liselerinin tercih edilebilir hale getirilmesi, çocuklara yeni çağ becerilerinin kazandırılması, öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki tatmin duygusunun yükseltilmesi, erken çocukluk eğitiminin yaygınlaştırılması ve özel ihtiyaçları olan çocuklara hak ettikleri eğitim olanaklarının sunulması vizyon belgesinin temel hedefleridir. Vizyon belgesinin ilk dönemi olan 2018-2019 eğitim öğretim yılı tasarım, simülasyon, öncü pilotlamalar ve yeniliklerin kısmi uygulama yılı olarak belirlenmiştir. İkinci dönem olan 2019-2020 eğitim öğretim yılında ise pilot uygulamaların ülke geneline yaygınlaştırılmasına ve tasarım aşaması tamamlanan eylemlerin uygulanmasına başlanacaktır. Üçüncü dönem olan 2020-2021 eğitim öğretim döneminde ise eylemlerin tümü hayata geçirilecek ve belirlenen eylemlerin etki analizi yapılacaktır.

Programda 2017-2018 öğretim yılı okullaşma oranları; okul öncesi eğitimde (4-5 yaş) yüzde 57,6, ilköğretim kademesinde ilköğretimde (5-9 yaş) yüzde 96,9 ve ortaokulda (9-13 yaş) yüzde 102,5 olmak üzere toplam yüzde 99,7, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde (14-17 yaş) yüzde 108,4, yükseköğretimde ise (18-22 yaş) yüzde 107,4 olarak aktarılmıştır. Temel eğitim kademesinde eğitime erişim artırılmış ve çocukların beceri temelli etkinlikler doğrultusunda temel eğitimin yapılandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Program dönemi itibarıyla, erken çocukluk eğitiminin 5 yaş için zorunlu olması ve bu eğitim kademesinin niteliğinin artırılmasına yönelik ortak kalite standartlarının getirilmesi için çalışmalar yapılması planlanmıştır. Öğrenme ortamlarının fiziki niteliğinin artırılmasına ağırlık verilerek bütün okullara öğrencilerin ilgi, mizaç ve yeteneklerinin gelişimine yönelik Tasarım-Beceri Atölyeleri’nin kurulacağı belirtilmiştir. Çocukların öğrenmesiyle ilgili tüm aktörlerin okulu iyileştirme çalışmalarında yer aldığı Okul Gelişim Modeli kurularak her okula Okul Gelişim Planı hedefleriyle uyumlu okul gelişim bütçesi verilmesi planlanmıştır. Bu bağlamda, şartları elverişsiz okullara pozitif ayrımcılık yapılacaktır. Ortaöğretim sisteminin ise; süreç odaklı,

akademik beceriler ile birlikte diğer gelişim alanlarını da dikkate alan, bireysel farklılıklara duyarlı, teknolojinin doğru ve etkin kullanıldığı bir yapıya kavuşturulmasına yönelik çalışmaların sürdürüldüğü aktarılmıştır. Bununla birlikte mesleki ve teknik eğitim kapsamında; bölgelerin ihtiyaç duyduğu alanlarda özel sektörle iş birliği içerisinde 20 tematik mesleki ve teknik eğitim kurumunun açıldığı ve yaygınlaştırma çalışmalarına ağırlık verildiği aktarılmıştır. Mesleki ve teknik eğitimde alan eğitiminin 9'uncu sınıftan itibaren başlaması ve müfredatın esnek ve modüler olarak yapılandırılması amaçlanmıştır. Diğer yandan eğitim fakültelerinde, öğretmen yetiştirme programlarının özgün bir yapıyla uygulama ağırlıklı olacak şekilde düzenleneceği, öğretmenlerin mesleki gelişiminin lisansüstü düzeyde destekleneceği ve pedagojik formasyon programları yerine lisansüstü düzeyde Öğretmenlik Mesleği Uzmanlık Programı'nın açılacağı aktarılmıştır. Ayrıca öğretmenlik mesleği mevzuatına ilişkin çalışmalara başlanacağı belirtilmiştir.

Programda eğitim-öğretim sisteminin temel hedefi: “*Çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık yararına sarf edebilen bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirerek onları günümüzün bilgi yoğun ve rekabetçi dünyasına en iyi şekilde hazırlamak, ailenin aktif şekilde yer aldığı eğitim-öğretim sistemi oluşturmak, eğitim öğretim alanında sıçrama yaparak nicelikten niteliğe bir hamleyi gerçekleştirmek*” şeklinde ifade edilmiştir. Bu hedef doğrultusunda ve 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, fırsat eşitliğine dayalı, kaliteyi yükselten bir dönüşüm programı uygulanacağı belirtilmiştir. 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı hedef ve politikaları arasında ‘Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum’, ‘Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme’, ‘Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre’, ‘Kalkınma İçin Uluslararası İş Birliği’ başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147’dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri Tablo 37’de sunulmuştur.

Tablo 37. 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde iş gücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir. (Kalkınma Planı s.144)	
Tedbir 1. Hayat boyu öğrenme programlarına yönelik nitelik ve erişim artırılacaktır. (S)	Yaş itibarıyla örgün eğitim kapsamı dışında kalmış bireylere yönelik diplomaya esas müfredatın yapısı temel beceriler korunmak kaydıyla sadeleştirilecek, hayat boyu öğrenme süreçlerinde farklı hedef kitlelere ulaşmak ve öğrenmeye erişimi artırabilmek için uzaktan eğitim teknolojilerinden yaygınlıkla yararlanılacaktır. “Ulusal Hayat Boyu Öğrenme İzleme Sistemi” kurulacaktır.
Tedbir 2. Kurumsal rehberlik ve teftiş hizmetleri etkinliği artacak şekilde yapılandırılacaktır. (S)	Teftiş sistemimizin kurumsal rehberlik ile inceleme, araştırma ve soruşturma bileşenleri ayrılarak okul gelişimine yönelik kurumsal rehberlik, özel bir uzmanlık alanı olarak yapılandırılacaktır. Okul gelişimine yönelik rehberlik bileşeni, il ve ilçe düzeyinde yapılandırılacaktır. Okul ve program türlerine bağlı ihtisaslaşmış Kurumsal Rehberlik ve Teftiş dalları oluşturulacaktır.
Tedbir 3. Rehberlik hizmetleri ihtiyaçlara yönelik olarak yapılandırılacaktır. Ruhsal, bilişsel ve fiziki gelişimlerini desteklemeye yönelik faaliyetlerle öğrencilerin öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri artırılacaktır. (S)	Kariyer Rehberliği sistemi yapılandırılacak ve tüm öğretim kademeleri düzeyinde çocukların kendini tanıyarak (mizaç, yetenek, ilgi, değerler, kişilik ve aile) kariyer profili oluşturması, iş-meslek tanıma yollarını, kaynaklarını öğrenmesi ve kariyer gelişim dosyasının öğrenci e-portfolyosuyla ilişkilendirilmesi sağlanacaktır. PDR hizmetlerine ilişkin mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre olmuş bir müfredatın bulunduğu, sınav odaklı olmayan, bireysel farklılıkları gözetilen bir dönüşüm programı uygulanacaktır. (Kalkınma Planı s.145)	
Tedbir 4. İlkokul ve ortaokullar gelişimsel açıdan yeniden yapılandırılacaktır. (S)	İlkokul müfredatı çocukların ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun olarak iyileştirilecek, ilkokullarda not yerine çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak çok yönlü değerlendirme sistemi kurulacaktır. Okul, mahalle spor kulüpleri kurulacak, tasarım beceri atölyeleri açılacak, tenffüs süreleri arttırılacaktır.
Tedbir 5. Ülke genelinde yabancı dil eğitimi seviye ve okul türlerine göre uyarlanacak, yabancı dil eğitiminde öğretmen nitelik ve yeterlilikleri yükseltilecektir. (S)	Yabancı dil eğitiminde dil politikalarını, dil öğretim standartlarını ve sınıf içi uygulamalar ile öğretmen yeterliklerini belirleyecek olan bir Ulusal Yabancı Dil Eğitimi Konseyi oluşturulacaktır. Disiplinler arası yaklaşımla Matematik, Fen, Sosyal Bilgiler ve Görsel Sanatlar gibi farklı disiplinlerin İngilizce dil eğitimine entegrasyonu sağlanarak, öğrencilerin yabancı dili kullanımlarını farklı alanlara aktarmaları mümkün kılınacaktır. İngilizce öğrenimi çevrimiçi ve mobil teknolojilerle desteklenecektir.
Tedbir 6. İmam hatip okullarının müfredat, ders yapısı ve dil yeterlikleri iyileştirilecektir. (S)	İmam hatip okullarının programlarının ders saati ve ders türü azaltılacak, yönelime bağlı modüler bir yapı kurulacaktır. Arapça ve diğer yabancı dil alanlarında nitelikli destek eğitimleri düzenlenecektir.
Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okul öncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.146)	
Tedbir 7. Erken çocukluk eğitim hizmeti yaygınlaştırılacaktır. (S)	Kırsal ve düşük yoğunluklu yerleşim bölgelerindeki çocuklar için esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitimi modelleri uygulanacaktır. Toplum temelli erken çocukluk hizmetlerinin yayılımı bağlamında merkezler, atölyeler ve gezici otobüs sınıflar devreye sokulacaktır. Oyun temelli gelişim etkinliklerinin yer aldığı yaz okulu programları açılacaktır.
Özel eğitime gereksinim duyan engellilerin ve özel yetenekli bireylerin, bütünleştirme eğitimi doğrultusunda uygun ortamlarda eğitimlerinin sağlanması amacıyla beşeri ve fiziki altyapı güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.148)	
Tedbir 8. Özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçler iyileştirilecek, öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyalleri geliştirilecektir. (S)	Millî Eğitim Bakanlığı “Özel Yeteneklilerin Eğitimi, Bilim ve Değerlendirme Kurulu” oluşturulacaktır. Özel yetenekli bireylerin eğitimi için, örgün ve yaygın eğitimi kapsayan müfredat çalışmaları başlatılacaktır. Bilim Sanat Merkezleri yeniden yapılandırılarak okullardaki Tasarım ve Beceri Atölyeleriyle ilişkilendirilecektir. Özel yetenekli bireylerin eğitimi için mevzuat çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 9. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere yönelik hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. (S)	Özel eğitimin ülke genelinde etkin Koordinasyonunun gerçekleşmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı yönetiminde kurumlar arası bir izleme ve uygulama mekanizması oluşturulacaktır. Özel gereksinimli çocukların tespiti için Türkiye genelinde il bazlı taramalar yapılacak ve ihtiyaç haritaları oluşturulacaktır. Özel eğitim gereksinimi duyan her çocuğumuza ulaşmak için taşınabilir eğitim setleri oluşturulacak ve eğitimsiz çocuğumuz bırakılmayacaktır. İhtiyaç duyan aile ve çocuklara evden eğitim konusunda gerekli altyapı oluşturulacaktır. Özel eğitim hizmetinin yayılımı için mobil platformlar kurulacak, yerel yönetimler alana yönelik olarak teşvik edilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Eğitim sisteminin performansının değerlendirilmesine imkân tanıyacak şekilde öğrenci kazanımlarının izlenilmesini teminen, sınıf temelli başarı düzeyleri, yeterlilikleri ve standartları belirlenecek, ulusal düzeyde çoklu değerlendirme ve denetleme mekanizması geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.151)
Tedbir 10. Ortaöğretimde okullar arası başarı farkı azaltılacaktır. (S)	İmkân ve koşulları bakımından desteklenmesi gereken okulları Okul Gelişim Planları ile uyumlu olarak kaynak planlanmasında öncelikli hâle getirecek bir yatırım planlaması yapılacaktır. Bakanlık, il, ilçe ve okul düzeyinde yapılan izleme değerlendirme çalışmalarında sosyo-ekonomik açıdan kısıtlı koşulları sebebiyle Okul Gelişim Planlarında hedefledikleri başarıyı gösteremedikleri belirlenen okullardaki öğrencilerin akademik ve sosyal gelişmeleri için destek programları uygulanacaktır.
Tedbir 11. Fen ve sosyal bilimler lisele- rindeki öğretimin niteliği iyileştirilecektir. (S)	Fen ve Sosyal Bilimler Liselerinde görev yapacak öğretmenler, bilimsel disiplin alanlarında sahip oldukları diploma, yapmış oldukları bilimsel çalışmalar, yürüttükleri ulusal/ uluslararası projeler, mesleki başarıları, deneyimleri vb. ölçütler doğrultusunda değerlendirileceklerdir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin üniversitelerin araştırma olanaklarından ve laboratuvarlarından yararlanmaları sağlanacaktır. Bilim insanlarının öğrencilere eğitim ve araştırma koçluğu yapmaları teşvik edilecektir.
Tedbir 12. Eğitim kalitesinin artırılması için ölçme ve değerlendirme yöntemleri etkinleştirilecek, öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri izlenecek, kademeler arası geçiş sınavlarının eğitim sistemi üzerindeki etkisi azaltılacaktır. (S)	Belirlenecek sınıf düzeylerinde herhangi bir notlandırma olmaksızın alınan kararların işleyişini öğrencilerin akademik çıktıları üzerinden görebilmek amacıyla Öğrenci Başarı İzleme Araştırması yapılacaktır. Her çocuk için bir e-portfolyo oluşturulacaktır. Sınavla öğrenci alan okul sayıları kademeli olarak azaltılacaktır.
	Öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilecek; öğretmen yetiştiren fakülteler ile okullar arasındaki etkileşim güçlendirilecek; öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi sürekli teşvik eden, kariyer gelişimi ve performansa dayanan bir yapıda düzenlenecektir. (Kalkınma Planı s.152)
Tedbir 13. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin mesleki gelişimleri yeniden yapılandırılacak ve insan kaynağının verimli kullanılması sağlanacaktır. (S)	Öğretmenlerin mesleki gelişimi lisansüstü düzeyde desteklenecektir. Sertifikaya dayalı pedagojik formasyon yerine lisansüstü düzeyde “Öğretmenlik Mesleği Uzmanlık Programı” açılacaktır. Okul yöneticiliği yüksek lisans düzeyinde mesleki uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılacaktır. Ücretli öğretmenlerimizin ücretleri iyileştirilecektir. Sözleşmeli öğretmenlerin görev sürelerine ilişkin düzenleme yapılacaktır. Öğretmenlik meslek mevzuatının düzenlenmesine ilişkin çalışmalar yürütülecektir. Okul yöneticiliğine atamada yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacaktır.
	Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir. (Kalkınma Planı s.156)
Tedbir 14. Okulların finansman yöntemleri çeşitlendirilecektir. (S)	Her okula, oluşturulacak çeşitli ölçütlere ve Okul Gelişim Planı’na dayalı olarak okul gelişim bütçesi verilecektir. Şartları elverişsiz okullara pozitif ayrımcılık yapılacaktır. Eğitime ve okullara bağış yapacak kişilerin farklı miktar, tema ve yöntemle bağış yapabilmesi için il ve MEB düzeyinde bir yapı kurulacak, mevzuat, yazılım ve erişim düzenlemeleri yapılacaktır. Türkiye genelinde eğitimde elverişsiz koşullara sahip okulların görülebildiği Coğrafi Bilgi Sistemi üzerinden eğitim hayırseverlerine bağış için seçenekler sunulacaktır. Özel sektör ve sivil toplum iş birlikleriyle eğitim kurumlarının finansmanına destek sağlanacaktır.
Tedbir 15. Özel öğretim kurumlarına yönelik yönetim ve teftiş yapısının etkililiği artırılacaktır. (S)	Özel öğretim kurumlarındaki teftiş rehberlik çalışmaları öğrenmeyi geliştirme odaklı bir yapıya dönüştürecek, bu okullardaki tümüyle yeni model ve programlar, akreditasyon koşulları dikkate alınarak yeni pilot okullar şeklinde yapılandırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
	Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecek, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.157)
Tedbir 16. Dijital içerik ve becerilerin gelişmesi için ekosistem kurulacak, dijital içerik geliştirilecek ve öğretmen eğitimi yapılacaktır. (S)	İçerik normları ve kalite standartları tüm olası kullanım senaryolarını destekleyecek şekilde “Ulusal Dijital İçerik Arşivi” oluşturulacaktır. Dijital içerikleri etkin olarak kullanma ve geliştirme kültürü edinmiş lider öğretmenler yetiştirilerek bu kültürün okullarda yaygınlaşması sağlanacaktır. Sınıf öğretmenlerine bilgisayarsız ortamda algoritmik düşünce öğretimine yönelik yüz yüze hizmet içi eğitimler düzenlenecektir.
Tedbir 17. Ülke genelinde yönetim ve öğrenme tekniklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için okul bazında veriye dayalı planlama ve yönetim sistemine geçilecektir. (S)	Bakanlığın MEBBİS, E-Okul, EYaygın, Açık Öğretim Sistemleri ve Merkezi Sınav Sonuçları gibi mevcut sistemlerinden gelen veriler kolay erişilebilir bir Eğitsel Veri Ambarı’nda bütünleştirilecektir. Öğrenci başarısının izlenmesi araştırması, “Öğrenme Analitiği Platformu”, veri denetim birimi, veli bilgilendirme sistemi, okullar için coğrafi bilgi sistemi veri sistemlerinin oluşturulması için hazırlık çalışmalarına başlanacaktır.
	Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.158)
Tedbir 18. Mesleki ve teknik eğitimde eğitim ortamları ve insan kaynakları geliştirilecek, mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer artırılacak, yerli ve millî savunma sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü yetiştirilecektir. (S)	Güncellenen müfredatlar ve ihtiyaç analizleri doğrultusunda atölye ve laboratuvarların standart donatım listeleri ile mimari yerleşim planları yenilenecek, öğrencilerin işbaşı eğitim ve yabancı dil becerilerini geliştirilmesi amacıyla yurtdışı hareketlilik projeleri hazırlanacaktır. Mesleki ve teknik eğitim okullarında üretilen başarılı projelere mikro kredi sağlanacaktır. Savunma sanayi kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu stratejik insan gücünün yetiştirilmesine destek verilecektir.
Tedbir 19. Mesleki ve teknik eğitimde eğitim-istihdam üretim ilişkisi güçlendirilecektir. (S)	Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının Türkiye’deki sektör Liderleri ile etkileşimi artırılacak, bu kurum mezunlarına istihdamda öncelik verilmesi ile mesleki eğitim alanları ve seviyelerine göre farklı ücret uygulanması teşvik edilecektir. Eğitim-İşgücü Veri Tabanı güncelleştirme ve geliştirme çalışmaları yürütülecektir. İlgili kuruluşlardan eğitim ve istihdam ilişkisine dair derlenen verilerin analizi ve raporlanması sağlanacaktır. Eğitim programı ve meslek bazında arz ve talep dengesi oluşturulacaktır.
Sağlık	
	Sağlıklı hayat tarzı teşvik edilecek ve daha erişilebilir, uygun, etkili ve etkin bir sağlık hizmeti sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.174)
Tedbir 23. Bulaşıcı olmayan hastalıklar ve bunların risk faktörlerine ilişkin koruyucu ve tedavi edici hizmet kapasitesi artırılacak, obezitenin önlenmesi için sağlıklı beslenme alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik ilgili paydaşlarla koordineli bir şekilde mevcut programlar yaygınlaştırılacak ve ilave düzenlemeler yapılacaktır. (İ)	Bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik farkındalığın artırılması amacıyla eğitim materyalleri hazırlanacak, etkinlik ve faaliyetler gerçekleştirilecektir. Beslenme Dostu Okul Programı uygulamasına devam edilecek, bunun yanında ilkokullarda okul yemeği programına başlanacaktır. Tüketicilerin, besin içeriklerini sağlık açısından daha kolay değerlendirmesini sağlamak amacıyla, gıda ambalajlarındaki renkli ön yüz etiketleme uygulamasına geçilecektir.
Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı	
Tedbir 37. Ruh sağlığı hizmetleri nitelik ve nicelik açısından geliştirilecektir. (İ)	Madde bağımlılığının tedavisini sağlayan AMATEM ve ÇEMATEM’ler nicelik ve nitelik olarak geliştirilecektir. Bağımlı Hastalara Rehabilitasyon (BAHAR) merkezlerine ilişkin mevzuat faaliyetleri tamamlanacak, söz konusu merkezlerin sayısı ve hizmet sunum kapasitesi artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Aile ve Kadın	
Aile yardımlarının geliştirilmesi, aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi, evlilik öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, sosyal yardım ve hizmetlerin aile temelli sunulması temin edilecektir. (Kalkınma Planı s.250)	
Tedbir 56. Aile Eğitim Programının (AEP), Evlilik Öncesi Eğitim Programının ve Aile ve Boşanma Danışmanlığı hizmetlerinin ulaştığı kişi sayısı artırılacaktır. (İ)	Ailelerin kendi içinde sorun çözme kapasitesini artırmak, bireylerin ve ailelerin bilinçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan AEP'nin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi çalışmaları devam edecektir. Aile Eğitim ve Evlilik Öncesi Eğitim Programlarından yararlanan kişi sayısı 2,5 milyona yükseltilecektir. Aile ve Boşanma Danışmanlığı hizmetinden yararlanan kişi sayısı 27.500'e yükseltilecektir. Aile danışmanlık hizmetinin daha geniş kesimlere ulaştırılmasına yönelik olarak meslek elemanlarına verilen temel ve gözetmen eğitimlerine ve AEP eğitici eğitimlerine devam edilecektir. Aile mahkemeleri ile işbirliği güçlendirilecektir.
Tedbir 57. Göç, afet ve acil durumlarda birey, aile ve topluma yönelik psiko-sosyal destek hizmetlerini koordineli ve etkin bir şekilde sunabilmek için hizmet sunum kapasitesi geliştirilecektir. (İ)	Afet ve acil durumlarda psiko-sosyal destek konusunda eğitici eğitimleri ve 300 meslek elemanının eğitimi tamamlanacaktır. Aynı çerçevede lojistik malzemelerin temin edilmesi hedeflenmektedir.
Görsel, işitsel ve sosyal medyanın ve internetin aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler alınacak, aile içi iletişim ve etkileşim konularında eğitim programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.253)	
Tedbir 61. Görsel, işitsel ve sosyal medyanın aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik eğitimler verilecektir. (İ)	AEP'nin Medya Okur-Yazarlığı modülü kapsamında hazırlanan Medyayı Tanımak, Medyayı Kavramak, Bilinçli Medya Kullanımı ve Aile ve İnternet adlı 4 modül kullanılarak aile eğitimleri verilmeye devam edilecektir. Medya alanı kapsamında eğitim verilen kişi sayısı 87.000'e yükseltilecektir.
Boşanmaların azaltılması amacıyla aile danışmanlığı ve uzlaştırma mekanizmaları geliştirilecektir. Tek ebeveynli ailelerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik izleme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.254)	
Tedbir 62. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve aile eğitimi hizmet standartları oluşturulacaktır. (İ)	Gerçek Kişiler ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği Revize Taslağı hazırlanacaktır. Aile Eğitim Programı Yönetmeliği Taslağı hazırlanacaktır. İzinsiz aile danışmanlığı hizmeti sunan merkezlerin kapatılmasına yönelik çalışmalar yürütülmesine devam edilecektir.
Çocuk ve Gençlik	
Çocukların iyi olma hallerini ve refahlarını destekleyici bütüncül modeller geliştirilerek daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almaları sağlanacak, temel becerileri geliştirilecek, özellikle zor şartlar altındaki ve risk grubundaki çocukların yaşam kalitesi yükseltilecek, toplumla bütünleşmeleri sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.265)	
Tedbir 65. Çocuğa saygı kültürüne ve çocuk haklarına yönelik bilinç ve duyarlılığın geliştirilmesi faaliyetleri artırılacak ve çeşitlendirilecektir. (İ)	Çocuğa saygı kültürü temelinde çocuklar için ve çocuklarla birlikte çalışan tüm meslek gruplarına yönelik çocuk haklarına ilişkin eğitimlere devam edilecektir. Çocuk haklarını tanıtmaya yönelik çalıştay, forum, konferans vb. toplantı ve etkinlikler yapılacak, bilinçlendirici kamuoyu kampanyaları düzenlenecek, görsel ve yazılı materyaller ile kamu spotlarının kullanımına devam edilecektir.
Tedbir 66. Gelişimlerini güçlendirmek üzere, çocukların, erken dönem çocuk bakım ve eğitim hizmetlerine erişim imkânları artırılacaktır. (İ)	Erken çocukluk dönemi eğitiminin geliştirilmesine yönelik alternatif model ve teşvik mekanizmalarına yönelik çalışmalara devam edilecektir. Gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının kreş ve gündüz bakımevi hizmetlerinden yararlanma imkânları artırılacaktır.
Tedbir 67. Koruma ve bakım altında bulunan bütün çocukların erken çocukluk döneminde eğitim almaları sağlanacaktır. (İ)	Kurum bakımında kalan 3-6 yaş arası tüm çocukların okul öncesi eğitimden yararlanması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Tedbir 68. Koruma ve bakım altındaki çocukların eğitim seviyelerini yükseltmeye, sosyal ve bireysel gelişimlerine hız kazandırmaya yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	Sosyal hizmet kuruluşlarında bakım ve koruma altında olan çocukların sportif, sanatsal ve kültürel program ve etkinliklere katılmaları artırılacak; çocuklar başarı durumları ve ilgilerine göre özel öğretim kurumlarından, takviye kurslarından yararlandırılacak, eğitim sisteminin dışında kalanlar ise mesleki eğitime yönlendirilecektir. Kuruluşlarda uygulanan psiko-sosyal destek ve gelişim programları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacak, gençlik kamplarına katılan çocuk sayıları artırılacaktır.
Tedbir 69. Sosyal hizmet modellerinden reşit olarak veya eğitimi tamamlayarak ayrılan gençlerin bakım sonrası süreçte sosyal hayata uyumları desteklenecektir. (İ)	Tedbir 69. Sosyal hizmet modellerinden reşit olarak veya eğitimi tamamlayarak ayrılan gençlerin bakım sonrası süreçte sosyal hayata uyumları desteklenecektir.
Tedbir 71. Sosyal Uyum Programı yaygınlaştırılacaktır. (İ)	Suriyeli çocukların toplumsal uyumun sağlanması ve farkındalığın artırılmasını sağlamaya yönelik sosyal, kültürel, sportif etkinlikler ile akran eğitimi yoluyla verilen eğitimler ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.
Çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturulacak, altyapı ve personel ihtiyaçları giderilecek, bu alandaki hizmetlerin kalitesi artırılacak, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek bir yapıda sunulacaktır. (Kalkınma Planı s.266)	
Tedbir 74. Risk altındaki çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak, bakım hizmetleri ihtisaslaştırılacak ve sayıları artırılacaktır. (İ)	Suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta risk altında bulunan çocuklara yönelik mevcut ve yeni açılacak kuruluşlarda ihtisaslaşma sağlanacak, hizmet model ve standartları oluşturulacaktır. Anka Psiko-sosyal Destek Programı geliştirilen hizmet model ve standartları ihtiyaç doğrultusunda ve refakatsiz çocuklara yönelik modül eklenerek güncellenecek, ilgili eğitimler tamamlanacak, psikolojik destek programları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 77. Çocukların suça maruz kalmalarının önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve ilgili emniyet birimlerinin kapasitesi artırılacaktır. (İ)	Ülke genelinde çocuk ve gençlerin korunmasına yönelik denetimler artırılacaktır. Çocukların suça sürüklenmesini önlemek, suça sürüklenen çocukları suçtan ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutup gerekli önlemleri almak, soruşturmaların niteliğini ve çalışmaların sağlıklı yürütülebilmesini sağlamak için Çocuk Şube Müdürlüğü başta olmak üzere ilgili emniyet birimlerine eğitim verilecektir.
Sokakta, ağır ve tehlikeli işlerde, aile işleri dışında ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde çalışma gibi çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri önlenecektir. (Kalkınma Planı s.267)	
Tedbir 78. Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. (İ)	Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik farkındalığı artıracak çalışmalar yapılacaktır. Gezici ve geçici tarım işlerinde çocuk işçiliğiyle mücadeleyle yönelik çalışmalar yürütülecektir. Sokakta yaşadığı, çalıştırıldığı tespit edilen çocuklar ile gezici ve geçici tarım işçisi ailelerin çocuklarının eğitim sistemi ile bağlantısı güçlendirilecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları sağlanacak, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını artıracak biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 79. Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek, bu kişilerin iş gücüne ve istihdama katılmalarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir mekanizma geliştirilecektir. (İ)	Eğitimde ve istihdamda olamayan gençlerin profilleri belirlenerek, durumlarına uygun eğitime, iş gücüne ve istihdama yönlendirici politikalar ve programlar geliştirilecektir.
Tedbir 81. Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen programlar ile faaliyetlerin sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerinin, rehberlik hizmetlerinin ve gençlik alanında yapılan inceleme ve araştırmaların sayısı ve kalitesi artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.269)	
Tedbir 83. Gençlik merkezlerinde ve kamplarında sunulan hizmetlerin kalitesi artırılacaktır. (İ)	Gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının fiziki şartları iyileştirilecek, fiziki altyapı ve sosyal faaliyetler açısından engelli genç ve çocuklar için daha erişilebilir hale getirilecek, faaliyetler gençlerin tercihleri doğrultusunda çeşitlendirilecektir.
Tedbir 84. Gençlerin sanat ve spor aktiviteleri konusunda farkındalıkları artırılarak bu faaliyetlere yönlendirilmeleri sağlanacaktır. (İ)	Bakanlığa bağlı yurtlarda öğrencilerin taleplerine göre eğitim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler düzenlenecek, kurslar açılacaktır.
Tedbir 86. Gençlerin suçtan ve istismardan korunması amacıyla eğitim hizmetleri ebeveynlerle koordineli bir şekilde yürütülecektir. (İ)	Gençleri suçtan ve istismardan korumak ve onları gelebilecek tüm olumsuzluklara karşı güçlü kılmak için aile temelli hizmetler verilecektir.
Tedbir 88. Bağımlılık yapıcı madde kullanımını ve bağımlılığın zararları konusunda çocuklar, öğrenciler, gençlere ve onlarla birlikte çalışan meslek gruplarının farkındalık düzeyi artırılacaktır. (İ)	Gençleri ve gençlik çalışanlarını bağımlılık konusunda bilinçlendirmeye ve bilgilendirmeye yönelik Bağımlılıkla Mücadele Farkındalık Eğitimleri devam ettirilecektir. Gençlik Merkezleri ve gençlik kamplarında tütün ve tütün ürünleri ile mücadele çalışmalarına devam edilecek; Bakanlık yurtlarında barınan öğrencilere ek olarak yaklaşık 800.000 gence ve gençlik çalışanına bağımlılık konusunda eğitim verilecektir.
Tedbir 89. Çocukların ve gençlerin güvenli internete erişim imkânları artırılacaktır. (İ)	Teknoloji ile internetin çocukların ve gençlerin gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri de göz önünde bulundurularak bu kesimlerin aktif ve sosyal hayattan uzaklaşmasına sebep olmayacak ve güvenli bir şekilde bu imkân ve hizmetlere erişimlerini artıracak çalışmalar devam edilecektir. Bu kapsamda Sanal Hayatta Kaybettiğimiz Gerçekler, Kod Adı 2023 Projesi ve Gençlik Merkezleri Akademisi İnovasyon Atölyesinde gençlere internet kullanımını daha güvenli ve bilinçli hale getirerek kullanıcı güvenliğini artırıcı programlar geliştirmelerini sağlayacak eğitimler geliştirilerek faaliyetlerin devamlılığı sağlanacaktır.
Tedbir 90. Gençlerin şiddet, madde bağımlılığı, internet ve sosyal medya bağımlılıkları başta olmak üzere tüm olumsuz alışkanlıklardan uzak tutularak ruhsal ve fiziksel sağlıklarının korunmasına yönelik gerçekleştirilecek alternatif projeler ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. (İ)	Gençlerin şiddet, madde bağımlılığı, internet ve sosyal medya bağımlılıkları başta olmak üzere tüm olumsuz alışkanlıklardan uzak tutularak ruhsal ve fiziksel sağlıklarının korunmasına yönelik gerçekleştirilecek alternatif projeler ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.
Sosyal Koruma	
Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi artırılacak, bu kapsamda kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziksel çevre şartları engellilere uygun hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.284)	
Tedbir 99. Engellilere yönelik okul öncesi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri geliştirilecek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri etkin bir biçimde denetlenecektir. (S)	Engellilerin okula başlamadan önce, almaları gereken eğitim konusunda verilen rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilecektir. Engellilere hizmet veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimine ağırlık verilecektir. Engelli eğitim desteği harcamaları gözden geçirilecek, farklı uygulama yapıları geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Kültür ve Sanat	
Türkçedeki bozulma ve yabancılaşmanın önüne geçmek amacıyla bilim, eğitim, öğretim ve yayın kuruluşları başta olmak üzere, hayatın tüm alanlarında Türkçenin doğru ve etkin kullanımını sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.306)	
Tedbir 117. Türkçenin söz varlığı belirlenecek ve Türkçenin etimolojik sözlüğünün hazırlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. (İ)	Türk Dil Kurumu tarafından oluşturulan etimolojik sözlük hazırlanmasına yönelik heyet çalışmalarına devam edecektir. Projede çalışacak ekibe yapılacak ödemelere ilişkin TDK mevzuatında yapılması gereken ikincil mevzuat düzenlemeleri hazırlanacaktır. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yürütülen Tietze-Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati Projesinin son cildi yayımlanacaktır.
Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.308)	
Tedbir 119. Okuma kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetler yapılacaktır. (İ)	Türkiye’de okuma alışkanlığının mevcut durumunu tespit etmek üzere Okuma Kültürü Haritası çıkarılacaktır. İlköğretim okullarında 300 Z-kütüphane kurulacak, çocuk kütüphaneleri öncelikli olmak üzere 20 halk kütüphanesinin rehabilitasyonu tamamlanacaktır. Belirlenen kütüphanelerin onarım ve restorasyon projeleri kullanıcı dostu tasarımlarla hazırlanacaktır.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri başta olmak üzere aktif iş gücü politikaları etki analizlerine dayandırılarak yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.317)	
Tedbir 124. Eğitim İşgücü Veri Tabanı güncelleştirilecektir. (İ)	Konuya ilişkin olarak ilgili kuruluşlardan temin edilen verilerde kapsam ve kalite artırılacaktır. Veri kaynağı olan kuruluşlar bir araya gelerek, ortaklaşa çalışmalarla elde edilecek çıktılar belirlenecektir. Gelen veriler içerisinde tutarlılık analizleri, eksik verilerin tespiti ve diğer kaynaklarla karşılaştırma çalışmaları yapılacak ve sonuç tabloları hazırlanacaktır.
Sosyal Güvenlik	
Kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin hak ve yükümlülüklerinden haberdar olmaları, iş ve işlemlerini yürütürken kullanacakları erişim kanallarını tanımaları sağlanacak ve bu kanalların erişilebilirlikleri artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.330)	
Tedbir 134. Sigortalı nüfusun yükseltilmesi kapsamında sosyal güvenliğe ilişkin hak ve yükümlülükler konusunda farkındalık artırılacaktır. (İ)	Prime esas kazancı belirli seviyenin üzerinde azalan sigortalılar SMS yoluyla bilgilendirilecektir. Yapılacak analizler sonucunda riskli olduğu tespit edilen işverenlere bilgilendirici rehberlik ziyaretleri gerçekleştirilecektir.
Spor	
Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.339)	
Tedbir 140. İlk ve ortaöğretim kademelerinde verilen spor eğitimi iyileştirilecektir. (S)	Spor eğitimi okul öncesinden başlayarak ilk ve ortaöğretim kademelerinde yaygınlaştırılacak, çocukların farklı spor branşlarıyla uğraşması sağlanacaktır. Okul spor müsabakaları faaliyet çeşitliliği ile okul spor kulübü sayısı artırılacak ve okullara antrenör desteği sağlanmaya devam edilecektir.
Kamuya ait tüm spor tesislerinin bütün vatandaşların kullanımına açık olması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.341)	
Tedbir 141. Kamuya ait tüm spor tesisleri vatandaşların kullanımına açılacaktır. (İ)	Kamuya ait spor tesisleri toplumun tüm kesimlerinin kullanımına sunulacak, bu kapsamda spor tesisleri envanteri veri girişlerinin tamamlanması ve internet ortamında vatandaşların kullanımına açılması sağlanacaktır.
Başarılı sporcu yetiştirmek amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, gerekli fiziki ve beşeri altyapı imkânları oluşturulacak, Olimpik Sporcu Kamp Eğitim Merkezleri kurulacaktır. (Kalkınma Planı s.342)	
Tedbir 142. Elit kategorisinde yer alma potansiyeli taşıyan sporcuları seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla hayata geçirilen Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Projesinin uygulanmasına devam edilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Nüfus Dinamikleri	
Ülkemize yurt dışından gelen göçmen, uluslararası korumaya muhtaç olanlar, kaçak işçiler ve transit geçiş yapanlara ilişkin etkin bir izleme ve takip sistemi oluşturulacak ve uluslararası koruma statüsü tanınan kişilerin ülkeye uyumu desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 149. Millî Göç Politika Belgesi hazırlanacaktır. (İ)	Etkin bir göç yönetimi oluşturulması amacıyla yönelik olarak ülkemizde yasal olarak ikamet eden ve uluslararası koruma kapsamında olan yabancılara dair gerekli görülen alanlarda politikaları belirleyen Millî Göç Politika Belgesi hazırlanacaktır.
Tedbir 151. Göç izleme ve takip sistemi iyileştirilecektir. (İ)	GöçNet sisteminin etkin çalışması sağlanacak, entegrasyon yapılan kurum sayısı artırılacaktır. Yabancıların bildirim yükümlülüklerini biyometrik doğrulama ile yerine getirmesi için gerekli altyapı çalışmalarını tamamlanacaktır. Geçici koruma kapsamındaki yabancıların verileri güncellenecektir.
Tedbir 152. Ülkemizdeki yabancıların uyumunu desteklemek için bir uyum eğitim programı oluşturulacaktır. (İ)	Ülkemizdeki yabancıların uyumunu desteklemek için Millî Eğitim Bakanlığı ile işbirliğinde verilen Türkçe ve meslek edindirme kurslarına katılımları arttırılacak ve müstakil bir uyum eğitim programı oluşturulacaktır.
YENİLİKÇİ ÜRETİM, İSTİKRARLI YÜKSEK BÜYÜME	
Ödemeler Dengesi	
Türkiye'nin geleneksel ihracat pazarlarındaki payını düşürmeden, AB-dışı ülkelere olan mal ve hizmet ihracatını arttırmak için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. (Kalkınma Planı s. 481)	
Tedbir 197. Çin, Hindistan, Meksika ve Rusya Ticaret Eylem Planlarının (2019-2021) uygulanmasına devam edilecektir. (İ)	Ülke eylem planlarında belirtilen eylemler hayata geçirilecektir.
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Üniversite ve kamu kurumları bünyesindeki araştırma merkezleri, özel sektörle yakın işbirliği içinde çalışan, nitelikli insan gücüne sahip, tüm araştırmacılara kesintisiz hizmet veren ve etkin bir şekilde yönetilen sürdürülebilir yapılara dönüştürülecektir. (Kalkınma Planı s.627)	
Tedbir 255. Ulusal ölçekli araştırma altyapıları, yeterlikleri dikkate alınarak 6550 sayılı Kanun kapsamında desteklenecektir. (İ)	6550 sayılı Kanun kapsamında yeterli verilen araştırma altyapılarının desteklenmesine ilişkin çalışmalar sürdürülecek, yeni altyapıların Kanun kapsamına alınmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.
Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da arttırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 261. Yurt dışındaki nitelikli araştırmacıların ülkemizde çalışmasının özendirilmesine yönelik programlar geliştirilecektir. (İ)	Yurt dışında bulunan nitelikli araştırmacıların ülkemizdeki çalışmalara katılmalarını sağlamak amacıyla Uluslararası Lider Araştırmacı Programı başlatılacak, Yurda Dönüş Araştırma Programı başta olmak üzere TÜBİTAK tarafından yürütülen benzer programların kapasitesi arttırılacaktır.
İmalat Sanayinde Dönüşüm	
İşletmelerin rekabet öncesi işbirliği, ağ oluşturma, ortak Ar-Ge ve tasarım, ortak tedarik ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi özendirilecektir. (Kalkınma Planı s. 662)	
Tedbir 274. Dijital Dönüşüm Yol Haritası Eylem Planında önceliklendirilen eylemlerin hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır. (İ)	İmalat sanayinde dijital dönüşüm farkındalık artırma programı tasarlanıp uygulanacaktır. Sanayide dijital dönüşüm platformu yapısı imalat sanayinin dijital dönüşüm yol haritasının uygulanmasında rol alacak kurum ve kuruluşlar dikkate alınarak revize edilecektir.
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	
İletişim teknolojileri altyapısı, uygun kalite ve fiyatlarla hizmet sunumuna imkân verecek şekilde geliştirilecek; başta fiber altyapı olmak üzere, yüksek hızlı internet erişim imkânı sunan sabit ve mobil yeni nesil erişim şebekelerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.726)	
Tedbir 298. Ulusal Genişbant Stratejisi ve Eylem Planında (2017- 2020) 2019 yılı için belirlenen eylemler uygulamaya geçirecektir. (İ)	Ulusal Genişbant Stratejisi ve Eylem Planı (2017-2020) kapsamında 2019 yılı için belirlenen eylemler uygulamaya geçirilecektir.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Lojistik ve Ulaştırma	
Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planında yer alan trafik kazası nedeniyle meydana gelen ölümlerin yüzde 50 oranında azaltılması hedefi doğrultusunda Trafik Elektronik Denetim Sistemlerinin kullanımı Akıllı Ulaşım Sistemleriyle entegre bir şekilde yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.841)	
Tedbir 349. Yol kullanıcıları trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilecektir. (İ)	Trafik güvenliği konusunda 200 eğitici ve 700 bin öğrenciye eğitim verilecek, 3 adet kamu spotu ile 2,1 milyon afiş ve broşür hazırlanacaktır.
YAŞANABİLİR MEKÂNLAR, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kırsal Kalkınma	
Kırsal kalkınma destekleri tarımda rekabet gücünü iyileştirecek şekilde kullanılacaktır. Bu alanda AB kaynakları ve ulusal kaynaklar arasında hedef birliği güçlendirilecek, potansiyel yararlanıcılar ve coğrafi kapsam bakımından uyum ve tamamlayıcılık ilişkisi geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.1019)	
Tedbir 405. Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2015-2018), 2019- 2020 dönemini kapsayacak şekilde revize edilecektir. (İ)	UKKS (2014-2020) dönemiyle uyumlu olarak Eylem Planı, 2019-2020 dönemini kapsayacak şekilde güncellenecektir.
Kırsal alan tanımı revize edilecek, temel nitelikteki ulusal verilerin kır-kent ve il bazında yayımlanması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.1027)	
Tedbir 408. Kırsal göstergeler bilgi sistemi oluşturulacaktır. (İ)	UKKS'de yer alan seçilmiş kırsal göstergelerin öncelikle ülke bazında ve yıllık olarak üretilmesine imkân verecek metaveri çalışmalarının tamamlanması, verilerin ilgili kurumlarca üretilmesi sürdürülecektir.
Tedbir 409. Köy envanteri bilgi sistemi oluşturulacaktır. (İ)	Geçmiş dönem köy envanterleri çalışması da gözetilerek köylerin; nüfus, demografik, göç, coğrafi, çevresel, sosyal ve ekonomik yapıları ile kurumsal ve fiziki altyapı durumlarını il ve ilçe bazında gösteren envanter çalışması, ülke genelinde tam sayımla periyodik aralıklarla güncellenecek ve oluşturulacak bilgi sistemi üzerinden kamuoyunun erişimine açılacaktır. Bu verilerle uyumlu olarak, kaymakamlık internet sitelerinde standart formlarda köy bilgi modülü oluşturulacaktır.
Tedbir 410. Kırsal alanda sürdürülebilir aile çiftçiliğinin (işletmesinin) geliştirilmesine yönelik nitelikli genç ve kadın yatırımcılara proje bazlı yatırımlarına hibe sağlanacaktır. (İ)	Kırsal alanda sürdürülebilir bir aile çiftçiliğinin (işletmesinin) geliştirilmesine yönelik nitelikli genç ve kadın yatırımcıların proje bazlı yatırımlarına sağlanacak hibe ile istihdam arttırılacak ve girişimcilik desteklenecektir.
KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ	
Uluslararası İşbirliği Kapasitesi	
Kalkınma işbirliği alanında çalışan merkezi kurumlar ve yurtdışı teşkilatlarının idari ve teknik kapasitesi güçlendirilecek; izleme, değerlendirme ve koordinasyon etkinleştirilecektir. (Kalkınma Planı s.1079)	
Tedbir 432. Türkiye Maarif Vakfının kurumsallaşmasına ve eğitim işbirliklerinin arttırılmasına yönelik teşebbüslerde bulunacaktır. (S)	Türkiye Maarif Vakfının kurumsallaşması ve eğitim işbirliği faaliyetlerini artırabilmesi amacıyla; Ülkemizin diğer ülkelerle imzaladığı işbirliği anlaşması, protokol vb. uluslararası metinlerde, Vakfın yurt dışındaki çalışmalarını kolaylaştıracak maddelere yer verilmesi sağlanacaktır.
Tedbir 434. Yurt dışında Türkçe öğretimi daha yaygın ve nitelikli hale getirilecektir. (S)	Yurt dışında Türkçe öğreniminin daha yaygın ve nitelikli hale gelmesi için, görevlendirilen okutman, öğretmen ve yurt dışı temsilcilerinin sayısının artırılması sağlanacaktır. Uluslararası eğitim iş birliklerinde öncelikli ülkeler belirlenecek ve bu ülkelerdeki temsilcilerimiz vasıtasıyla okutman talebinde bulunulması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yapılacak İşlem/Açıklama
Bölgesel İşbirlikleri	
EİT'in daha etkin bir işbirliği platformuna dönüştürülmesi için çalışmalar yoğunlaştırılacak, öncelikli alanlarda sonuç odaklı program ve projelerin yürütülmesi için gerekli altyapının oluşturulmasına öncülük edilecektir. (Kalkınma Planı s. 1105)	
Tedbir 439. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Eğitim Enstitüsü (EİTEE) Mütevelli Heyeti tarafından onaylanan EİTEE 2017-2019 yılı çalışma planı kapsamında faaliyetler uygulanacaktır. (S)	EİT Eğitim Enstitüsü 3. Mütevelli Heyeti Toplantısı 2019 yılı Mayıs ayı içerisinde Ankara'da düzenlenecektir. UNESCO gibi eğitimle ilgili diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri gerçekleştirilecek; EİT üyesi ülkelerde tarih, edebiyat ve kültürel mirasın öğretimi konusunda bir konferans düzenlenecek; uzman değişim programı başlatılacak; ilkökul, ortaokul ve lise seviyesinde kardeş okul projesi başlatılacaktır.

2.3.25.2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, 04.11.2019 tarihli 30938 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda temel eğitim kademesinde eğitime erişimin artırıldığı hatırlatılarak; 2017 yılı verilerine göre 6-14 yaş grubundaki çocukların okullaşma oranının OECD ortalamasında yüzde 98 iken Türkiye'de bu oranın yüzde 99'a ulaştığı vurgulanmıştır. Ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısında ise OECD ortalaması olan 13'e ulaşıldığı belirlenmiştir. Ayrıca Program dönemi itibarıyla, öğrenme ortamlarının fiziki niteliğinin artırılmasına ağırlık verilerek öğrencilerin ilgi, mizaç ve yeteneklerinin gelişimine yönelik Tasarım-Beceri Atölyeleri okullara kademeler itibarıyla kurulmaya başlandığı belirtilmiştir. Diğer yandan mesleki ve teknik eğitimde niteliğin artırılmasına yönelik özel sektör ile iş birliği çerçevesinde protokollerin yapıldığı ve sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda müfredat güncellenmesi çalışmalarına devam edildiği aktarılmıştır. Mesleki ve teknik liselerin fiziki altyapısını güçlendirmeye yönelik atölye ve laboratuvar donanımları teknolojik gelişmelere uygun olarak yenilendiği belirtilmiştir.

Programda eğitimin temel amacı: *“Tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi sağlanarak düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, demokratik değerleri ve millî kültürü özümsemiş, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, teknoloji kullanımına yatkın, üretken ve mutlu birey yetiştirmek”* şeklinde ifade edilmiştir. Bu amaç ve On Birinci Kalkınma Planı hedefleri doğrultusunda hazırlanan 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nın hedef ve politikaları arasında 'İstikrarlı ve Güçlü Ekonomi', 'Rekabetçi Üretim ve Verimlilik', 'Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum', 'Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre', 'Hukuk Devleti, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri Tablo 38'de sunulmuştur.

Tablo 38. 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
İSTİKRARLI VE GÜÇLÜ EKONOMİ	
Mali Piyasalar	
Finansal hizmetlere erişimin kolaylaştırılması, finansal bilincin ve yatırımcı tabanının geliştirilmesi için faaliyetler yürütülecektir. (Kalkınma Planı s.251)	
Tedbir 251.1. İlk, orta ve yükseköğretim kurumlarında finansal okuryazarlık eğitimi yaygınlaştırılacak, söz konusu eğitimin, yaygın eğitim kapsamında yetişkinlere de verilmesi sağlanacaktır. (S)	1. Anadolu Lisesi müfredatında yer alan finansal okuryazarlığa dair derslerin öğretim programları hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Sosyal Güvenlik Sistemi ve Finansmanı	
Kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ücretle daha etkin bir şekilde mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 268.2. Kayıt dışı çalışmayla mücadele konusunda farkındalığı artırmaya yönelik programlar uygulanacaktır. (İ)	1. 2019 yılı sonuna kadar ülke genelinde ilgili taraflara sosyo-kültürel kanallar da kullanılarak sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri hakkında bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. 2. “Kayıtlı Kadın Girişimciliğinin ve Kayıtlı Kadın İstihdamının Artırılması ve Sürdürülmesi Projesi” (WOMEN-UP) hayata geçirilecektir. 3. Özel sektörde çalışan sigortalıların prime esas kazancının bir önceki aya göre yüzde 20 ve üzerinde azalması durumunda bilgilendirme amaçlı kısa mesaj gönderilecektir. 4. Yapılan analizler sonucunda doktor, mühendis, avukat, sporcu ve öğretmen meslek gruplarındaki sigortalıların kazançlarının eksik bildirdiği tahmin edilen işverenlere yönelik bilgilendirme amaçlı mektup gönderilecektir. Bu kapsamda mağdur olan çalışanlara da elektronik ortamda bilgilendirme yapılacaktır.
REKABETÇİ ÜRETİM VE VERİMLİLİK	
İnsan Kaynağı	
Mesleki eğitim, iş gücünün niteliğini yükseltmeye yönelik geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.331)	
Tedbir 331.1. Eğitim-istihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim-sektör işbirliği protokolleri yapılacaktır. (S)	1. Eğitim sektörü istişare toplantıları ile işbirliği protokolleri yapılacaktır. 2. Eğitim istihdam ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.
Tedbir 331.2. Eğitim ve öğretim desteği verilen özel mesleki ve teknik Anadolu liseleri ve meslek yüksekokullarında destek verilen alanlar güncellenerek bu okulların öncelikli sektörlerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde ihtisaslaşması sağlanacaktır. (S)	1. Eğitim ve öğretim verilecek alanlar belirlenirken iş piyasasının insan kaynağı ihtiyacı olan alanlar sektör paydaşları ile birlikte tespit edilerek bu alanlar eğitim ve öğretim desteği kapsamına alınacaktır.
Tedbir 331.6. Sanayinin ihtiyaç duyduğu iş gücü profili belirlenecek, bu ihtiyaca dönük mesleki ve teknik eğitim orta-öğretim, fen liseleri ve yükseköğretim kurumlarının öğretim programları güncellenecektir. (S)	1. Mesleki eğitim haritası güncellenecektir. 2. Sektörle işbirliği içerisinde öğretim programları hazırlanacak/güncellenecektir.
Tedbir 331.7. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili tüm paydaşlara ait verilerin bir araya getirilerek bireylerin tek bir noktadan mesleki ve teknik eğitimle ilgili konulara erişebilmesinin kolaylaştırılmasını, arz-talep eşleşmesinin sağlanmasını, bireye mesleki rehberlik ve kariyer süreçlerinde destek olunmasını sağlayacak bir mesleki ve teknik eğitim portalı oluşturulacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili internet sayfalarına tek bir sayfadan erişimi sağlamak amacıyla hazırlanan portal güncellenecektir. 2. Ulusal Hayat Boyu Öğrenme İzleme Sistemi modeli oluşturulması ile ilgili yaygın eğitim faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlarla bir araya gelinerek çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 331.8. Hazırlanan ve güncel halde tutulan mesleki eğitim haritası çerçevesinde ülke çapında il ve bölgelerde mesleki ve teknik eğitim verilen alanlarla sektör kümelenmesi arasında uyum sağlanacak, eğitim kapasitesi reel anlamda istihdamla ilişkilendirilerek ülke sathında mesleki ve teknik eğitim okulları sektörle uyumlu hale getirilecektir. (S)	1. Sanayi ve üretim alanındaki kurumların yıllara göre verileri incelenecek ve mevcut meslek eğitim haritasına entegrasyonu sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 331.10. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında sektör talepleri ve ihtiyaçlar doğrultusunda öğretim programları güncellenecek, fiziki ortam ve malzeme ihtiyaçları giderilecektir. (S)	1. Öğretim programları sektörle işbirliği içerisinde güncellenecektir. 2. Laboratuvarlar için standart donatım listeleri ve mimari çizimleri hazırlanacaktır. 3. Bütçe imkânları çerçevesinde okul/kurumların donatımla ilgili ihtiyaçları giderilecektir. 4. Okul donatımlarının karşılanması için sektörle işbirliği protokolleri imzalanacaktır.
Tedbir 331.12. Öncelikli imalat sanayi sektörlerine insan kaynağı yetiştiren mesleki ve teknik liselerin eğitim ortamlarının iyileştirilmesine, öğretim programlarının geliştirilmesine ve mezunların istihdamına yönelik sanayi-egitim iş birliği sağlanacaktır. (S)	1. İmalat sanayi sektörüyle işbirliği yapılarak okul donatımlarının karşılanması ve mezunların istihdamıyla ilgili protokoller imzalanacaktır.
Tedbir 331.13. OSB'lerdeki mesleki ve teknik liselerin sayısı ve çeşitliliği artırılacak, teknolojik donanımı güçlendirilecektir. (S)	1. Sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yapılacak protokoller kapsamında OSB'ler içerisinde okullar açılacaktır. 2. Bahse konu okulların donatımı teknoloji ile uyumlu hale getirilecektir.
Öncelikli sektörlerde mevcut iş gücünün niteliği artırılacak, bu sektörlerde çalışabilir nitelikte insan kaynağı yetiştirilmesine öncelik verilecektir. (Kalkınma Planı s.332)	
Tedbir 332.2. Öncelikli sektörlerde mevcut çalışanların becerilerinin geliştirilmesine yönelik STK'lar tarafından organize edilen sertifikalı eğitim programları desteklenecektir. (S)	1. Hayat boyu öğrenme kapsamında yapılan işbirliği protokolleri çerçevesinde sektörün taleplerine uygun programlar geliştirilecektir. 2. Programlara katılım sağlayanlara MEB onaylı sertifikalar verilecektir.
Kritik Teknolojiler	
Kritik teknolojilerde insan gücü kapasitesi artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 356.3. Kritik teknoloji alanlarında yetkinliği kanıtlanmış yurt dışı eğitim kurumlarına diğer alanlara göre farklılaşan destek miktarlarıyla lisansüstü öğrenci gönderilmesine yönelik burs programları oluşturulacaktır. (İ)	1. Yurt Dışı Lisansüstü Burs Programının mevzuatında değişiklikler yapılması sonrasında başvurular alınacaktır.
Turizm	
Turizm sektöründe daha yüksek standartlarda hizmet sunumu sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.427)	
Tedbir 427.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol çerçevesinde yürütülecek uygulamalı eğitim programı ile turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ihtiyacı karşılanacaktır. (S)	1. Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yenilenen protokol doğrultusunda turizm alanındaki 50 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, konaklama tesisleri ile eşleştirilecek; öğrencilere işletmelerce burs verilmesi ve staj yaptırılması sağlanacaktır.
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Temel bilimlerde nitelikli araştırmacı insan gücü kapasitesi ve araştırma faaliyetleri, öncelikli sektörler ve teknoloji alanlarındaki ihtiyaçlara yönelik artırılacak, söz konusu alanlara yönelik özel lisansüstü burs programları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.443)	
Tedbir 443.4. Bilim alanlarına yönelik nitelikli çalışmalar ile öncü ve çığır açıcı araştırmaları desteklemek üzere ve özellikle temel bilimlerde araştırmacı insan gücü kapasitesinin artırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası eğitim ve araştırma temalı bilimsel etkinlikler gerçekleştirilecektir. (İ)	1. TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü bünyesinde iki ileri düzey araştırma ve eğitim okulu düzenlenecek, temel bilim konularında öncelikli araştırma alanları belirlenecektir. 2. TÜBA Yurtdışı Bilim İnsanı Davet Programı kapsamında öncü ve çığır açıcı araştırmacıların ülkemizdeki bilim insanlarıyla bir araya geleceği çalıştaylar düzenlenecek, bilimsel tematik arama konferansları gerçekleştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	
Toplumun tüm kesimlerinde siber güvenlik kültürü ve insan kaynağının geliştirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.476)	
Tedbir 476.2. Siber güvenlik eğitimleri düzenlenecek ve farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. (İ)	1. Eğitim içerikleri belirlenerek eğitim için gerekli yazılım temin sürecine başlanacaktır.
İnternetin güvenli kullanımı ve toplumun internet üzerinden yürütülen dezenformasyon kampanyaları ile yasa dışı faaliyetlerden korunmasına yönelik çalışmalar yürütülecek, ilgili düzenlemeler uluslararası yönelimler doğrultusunda güncellenecek, elektronik ortamdaki işlemlere hukuki geçerlilik kazandırmaya yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.477)	
Tedbir 477.4. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımı ile ilgili farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülecek, Güvenli İnternet Hizmetinin tanıtımı yapılarak bilinirliği artırılacaktır. (İ)	1. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımına yönelik konferanslar, toplantılar ve okul ziyaretleri gerçekleştirilecektir.
İnternet erişimi ve kullanımı bakımından gelir, bölge, cinsiyet ve yaş grupları arasındaki farklar azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.480)	
Tedbir 480.3. Bilinçlendirme eğitimleri ve sayısal içerik geliştirilmesi gibi araçlarla sayısal bölünme azaltılacaktır. (İ)	1. İnternet kullanımı alanında bilinçlendirme faaliyetlerine yönelik üç kamu spotu yayımlanacaktır. 2. İşbirliği yapılacak kuruluşlardan sayısal bölünmenin azaltılmasına yönelik ihtiyaç duyulan eğitim içerikleri toplanarak bu alandaki gerekli yazılımlar temin edilerek sayısal içerik geliştirilecektir.
Lojistik ve Ulaştırma	
Karayolu trafik kazalarından kaynaklı ölüm, yaralanma ve hasarların en aza indirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.512)	
Tedbir 512.1. Yol kullanıcılarının hata yapacağını kabul eden ve yol güvenliğini trafik sistemi içerisindeki tüm aktörlerin ortak bir sorumluluğu olarak gören Güvenli Sistem Yaklaşımı benimsenecek ve bu yönde kurumsal yapı tesis edilecektir. (İ)	1. Trafik güvenliği konusunun güvenli sistem yaklaşımı temelinde yönetilmesini teminen yalnızca karayolu trafik güvenliğinden sorumlu bir yapının tesis edilmesine ilişkin kavramsal çerçeve, program ve kurumsal yapının tasarımı tamamlanacaktır.
Tedbir 512.4. Trafik güvenliğinin en üst seviyede tesis edilebilmesi için yol teknolojilerindeki gelişmelerden de yararlanılarak denetimler etkinleştirilecek, yol kullanıcıları trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilecektir. (İ)	1. Araç/sürücü denetimleri yaygınlaştırılarak yoğun bir şekilde yapılacak, trafik denetimlerinde kullanılmak üzere 220 araç satın alınacaktır. 2. Trafik güvenliği konusunda 1.500.000 öğrenci ve 1.700.000 yol kullanıcısına eğitim verilecektir. 3. Üç kamu spotuyla 1.750.000 adet afiş ve broşür hazırlanacaktır.
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Fırsat eşitliği temelinde, tüm kademelerde eğitime erişim sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.548)	
Tedbir 548.1. Erken çocukluk eğitiminde 5 yaş zorunlu eğitim kapsamına alınacak, esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitim modelleri oluşturulacak; bu amaçla ihtiyaç duyulan ilave derslikler yapılacaktır. (S)	1. Alternatif modellerin giderleri için taşıma mevzuatında düzenleme çalışmaları yapılacaktır. 2. Okul Öncesi Projesi kapsamında derslik ihtiyacı olan küçük yerleşim yerleri başta olmak üzere ihtiyaç duyulan yerlerde maliyet etkin şekilde ana sınıfı yapılacaktır. 3. İl, ilçe ve mahalle bazında derslik ihtiyacı belirlenerek yatırım planları oluşturulacaktır. 4. Belediyelere erken çocukluk eğitim kurumları açması yönünde mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 548.2. Tüm eğitim kademeleri itibarıyla Plan döneminde tekli eğitime geçilecek; bu amaçla ilave derslikler yapılacaktır. (S)	1. Eğitim alanında bulunmayan, kamu kurumlarına tahsisli ya da Hazine'nin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlar için tahsis yoluyla arsa üretilmesine yönelik çalışma yapılacaktır.
Tedbir 548.4. Tüm eğitim kademelerinde okullaşma ve tamamlama oranları artırılacak, devamsızlık oranları azaltılacaktır. (S)	1. İlkokul ve ortaokul kademesi devamsızlık raporu hazırlanacaktır. 2. Devamsızlık Eylem Planı hazırlanacak ve Valiliklerce uygulanacaktır.
Çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini gözetilen eğitim ortamları oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.549)	
Tedbir 549.1. Eğitim yapıları teknolojiye ve çevreye uyumlu, güvenli, ekonomik, estetik, erişilebilir, standartları ve kalitesi yüksek bir mimaride tasarlanacaktır. (S)	1. Okul binaları için beş yeni tip proje hazırlanacaktır. 2. Geleceğin Okullarını Birlikte Tasarlayalım adlı okul mimarisi fikir yarışması düzenlenecektir. 3. Enerji Verimli Okul Modeli geliştirilecektir. 4. Herkes İçin Erişilebilir Okul Modeli geliştirilecektir. 5. Altı tarihi okul binasının örnek koruma çalışmaları gerçekleştirilecektir. 6. Eğitim yapıları iç mekân tasarımları geliştirilecektir. 7. Afet riski taşıyan okul binaları için güçlendirme faaliyetleri yürütülecektir. 8. Afet riski taşıyan okul binaları için yeniden yapım faaliyetleri yürütülecektir. 9. Okullarımızın büyük bakım-onarım faaliyetlerini kapsayan iyileştirme çalışmaları yapılacaktır. 10. Okullarımızda enerji verimliliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.
Tedbir 549.2. Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun tasarım ve beceri atölyeleri kurulacaktır. (S)	1. Okullarda tasarım ve beceri atölyesi kurulmasına yönelik planlama çalışmaları tamamlanacaktır.
Tüm eğitim kademelerinde okulların niteliği ve imkânları artırılarak okullar arası başarı farkı azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.550)	
Tedbir 550.1. Öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri için destek programları uygulanacaktır. (S)	1. İlkokullarda Yetiştirme Programının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için takip mekanizması kurulacaktır. 2. Mevcut bütçe imkânlarıyla yedi etkinlik, altı yarışma düzenlenecektir.
Tedbir 550.3. Eğitimde kalite güvence sistemi oluşturulacaktır. (S)	1. Okul ve diğer eğitim kurumlarının öz ve dış değerlendirmeleri yapılacaktır.
Millî, manevi ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun eğitim içerikleri ve öğretim programları hazırlanacaktır. (Kalkınma Planı s.551)	
Tedbir 551.1. Öğretim programları esnek, modüler ve uygulamalı yapıya kavuşturulacaktır. (S)	1. Yetenek kümeleri, beceriler ve yeterlilik tanımları doğrultusunda oluşturulacak standartlar temelinde öğretim programları düzenlenecektir. 2. Sektörle işbirliği içinde mesleki ve teknik ortaöğretim programları güncellenecek

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 551.2. Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin matematik ve Türkçe yeterlilikleri artırılacaktır. (S)	1. Türkçe ve Matematik derslerinden temel düzeydeki kazanımları yeterli düzeyde edinmeyen öğrencileri belirlemek amacıyla üçüncü sınıf öğrencilerine ölçme aracı uygulanacak, sonuçlara göre öğrenciler ilkokullarda yetiştirme programına alınacaktır.
Tedbir 551.4. Matematik ve Türkçe öğretmenlerinin yeni öğretim programlarına uyumunun sağlanabilmesi için hizmet içi eğitimler uygulanacaktır. (S)	1. Türkçe ve matematik dersleri öğretmenlerine yönelik pratik ve teorik eğitimler düzenlenecektir.
Tedbir 551.5. Temel eğitim ve ortaöğretim kademesinde ders çizelgeleri yeniden yapılandırılacaktır. (S)	1. Temel eğitim ve ortaöğretim kademesinde haftalık ders çizelgeleri incelenecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 551.6. Eğitim Bilişim Ağı portalının içeriği öğretim programlarıyla uyumlu hale getirilerek zenginleştirilecek ve portalın etkin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. (S)	1. Eğitim bilişim ağının aktif ve etkin kullanımının sağlanması amacıyla sisteme eklenen ders destek materyallerinin ve uygulamaların sayısı artırılacaktır. 2. Kullanıcıların kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak içerikler kullanıma sunulacaktır.
Tedbir 551.7. Teknolojiye erişimin sağlanması amacıyla okullara ağ altyapısı ve etkileşimli tahta kurulacaktır. (S)	1. 800 okulun ağ altyapısı kurulumları ve geniş bant internete erişimi tamamlanacaktır. 2. ADSL veya fiber optik kablo altyapısı bulunmayan bölgelerde yer alan okulların internet erişimi için TÜRKSAT üzerinden uydu bağlantısı sağlanacaktır. 3. Etkileşimli tahta kurulmayan okullara kurulumların tamamlanmasına devam edilecek ve geçmişte kurulumu yapılan etkileşimli tahtaların ve ağ altyapısının bakımlarının da süreklilik arz edecek şekilde yapılması planlanacaktır.
Tedbir 551.8. Ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin üniversitelerdeki bilimsel etkinliklere katılımları, üniversitelerin araştırma ve laboratuvar imkânlarından faydalanabilmeleri sağlanacaktır. (S)	1. Okullarda akademisyenlerin de içinde yer aldığı danışma kurulları oluşturulacaktır. 2. Üniversitelerle işbirliği protokolleri yapılacaktır.
Tedbir 551.9. Yabancı dil eğitimine ilişkin materyaller, Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği ve Taslak Ders Kitabı ve Eğitim Araçları ile Bunlara Ait e-İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler temelinde incelenecek ve gerekli görülen düzenlemeler yapılacaktır.	1. Yabancı dil eğitimine ilişkin materyaller, Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği ve Taslak Ders Kitabı ve Eğitim Araçları ile Bunlara Ait e-İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler temelinde incelenecek ve gerekli görülen düzenlemeler yapılacaktır.
Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitim hizmetlerinden istifade edebilmeleri için beşeri ve fiziki imkânlar güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.552)	
Tedbir 552.1. Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin tespiti için il bazlı taramalar gerçekleştirilecek ve ihtiyaç haritaları oluşturulacaktır. (S)	1. Birinci basamak sağlık kuruluşlarında yapılan gelişimsel değerlendirme ve taramalar zorunlu hâle getirilecektir. 2. Tıbbi tanı alma sürecinde ortaya çıkabilecek farklılıkları engellemek için hizmet standartları oluşturulacak ve uygulanacaktır.
Tedbir 552.2. Özel eğitim hizmetinin yaygınlaşması için mobil platformlar kurulacaktır. (S)	1. İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile yerel yönetim birimleri bir araya getirilerek belediyelerde engellilere yönelik sunulan hizmetler analiz edilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 552.3. Öğrenme ortamlarının fiziki altyapısı, öğretim programı ve materyal zenginliği, öz bakım becerileri, bütünleştirme uygulamaları ve rehberlik hizmetlerinin standartları yükseltilecektir. (S)	1. Uluslararası yönetim sistemleri uygulamaları yaygınlaştırılacak ve hizmet standartları yükseltilecektir. 2. Mevcut okulların ihtiyaçları doğrultusunda büyük onarım, afet riskini azaltma, enerji verimliliğini yükseltme ve engelli erişilebilirliğine yönelik çalışmalar yürütülecektir. 3. Özel eğitim programları güncellenecek, görsel ve yazılı dijital materyaller hazırlanacaktır. 4. Öğretmenlerin ve ailelerin bilgi ve farkındalıklarını artırmaya yönelik eğitimler düzenlenecektir. 5. Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi'ne yönelik içerik zenginleştirme çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 552.4. Özel yetenekli çocuklar için Eğitim, Bilim ve Değerlendirme Kurulu oluşturulacaktır. (S)	1. Eğitim, Bilim ve Değerlendirme Kurulunun oluşturulması amacıyla hukuki ve kurumsal yapılanma çalışmalarına başlanacaktır.
Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin motivasyonları ve mesleki gelişimleri artırılacak ve öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.553)	
Tedbir 553.1. Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılacaktır. (S)	1. Öğretmenlik Meslek Kanunu oluşturulmasına ilişkin hazırlık çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 553.2. Konut imkânlarının kısıtlı olduğu bölgelerde öğretmenlerin barınma ihtiyaçlarını karşılayacak konut yatırımlarına devam edilecektir. (S)	1. İllerle koordineli olarak planlanan hedefe ulaşılması için 500 dairesel lojman yapım işi tamamlanacaktır.
Tedbir 553.3. Okul yöneticiliği profesyonel bir meslek haline getirilecek ve yönetici eğitimi akreditasyon yapısı oluşturulacaktır. (S)	1. Kapsayıcı okul yöneticiliği mesleki gelişim programı çerçevesinde, 9.000 okul müdür ve müdür yardımcısı için 17 merkezde, etkinlik ve atölye çalışmaları yapılacaktır. 2. Okul ve eğitim yöneticisi mevzuatı iş akış şemaları, kontrol listeleri ve örnek olaylar bağlamında modellenecek, öğretim materyalleri ve mesleki gelişim programları hazırlanacaktır.
Tedbir 553.4. Ehliyet ve liyakat temelli kariyer sistemi hayata geçirilecektir. (S)	1. Okul yöneticisinin temel bilgi ve becerilerinin analitik düşünme temelli ölçüleceği merkezi bir sınav yapılacaktır. 2. Yeni atanacak okul yöneticilerinin temel ve ileri düzey becerilerine yönelik oryantasyon ve mesleki gelişim eğitim programları uygulanacaktır.
Tedbir 553.5. Sınıf öğretmenlerinin yan alan ve mesleki rehberlik becerileri geliştirilecektir. (S)	1. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki etkisinin artırılması için mevzuat değişikliğine yönelik çalışmalar yapılacaktır. 2. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin bilgi, beceri ve farkındalık düzeylerini arttırmak amacıyla Sınıf Rehberlik Hizmetleri Eğitim Programı hazırlanacaktır. 3. Her kademedeki öğretmenin Sınıf Rehberlik Hizmetleri Eğitim Programı kapsamında eğitim alması sağlanacaktır.
Tedbir 553.6. Yabancı dil öğretmenlerinin niteliklerini artırmaya yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenecektir. (S)	1. Yabancı Dil Öğretmenleri Gelişim Programı oluşturulacaktır. 2. İngilizce, Almanca, Fransızca ve Arapça dillerine ilişkin yabancı dil öğretmenlerinin Türkiye'de ve yurt dışında eğitim almalarına yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Tedbir 553.8. Yatay ve dikey kariyer basamaklarına yönelik lisansüstü düzeyde mesleki uzmanlık ve gelişim programları açılacaktır. (S)	1. Uygulama ve etkinlik temelli mesleki gelişim sertifika programı hazırlanacaktır. 2. Kademeli olarak lisansüstü programları açılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 553.9. Hizmet içi eğitimlerin içerikleri öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin güncel ihtiyaçları çerçevesinde yenilenecek, mesleki ve teknik eğitimde hizmet içi eğitimler iş ortamlarında gerçekleştirilecektir. (S)	1. İlgili tarafların katılımıyla güncellenen hizmet içi eğitim içerikleri çerçeve programa dâhil edilecektir. 2. Güncellenen hizmet içi eğitim içerikleri mesleki gelişim sertifika programı olarak uygulanacak ve program çeşitlendirmesi yapılacaktır.
Etkin ve etkili bir eğitim sisteminin oluşturulabilmesi için politikalar veriye dayalı olarak belirlenecek ve politika uygulamalarının etki analizleri yapılacaktır. (Kalkınma Planı s.554)	
Tedbir 554.1. Eğitim sistemine ilişkin veri tabanlarının bütünleştirildiği eğitsel veri ambarı oluşturulacak, veriler yapay zekâ teknolojileriyle işlenecektir. (S)	1. Bütünleştirilmiş eğitsel veri ambarı kurulmasına yönelik çalışmalara başlanacaktır. 2. Bahse konu uygulamalar için izleme ve değerlendirme yapılacaktır.
Tedbir 554.2. Eğitim sistemindeki kurum ve kuruluşların veri analiz kabiliyeti güçlendirilecek, okul bazında veriye dayalı planlama ve yönetim sistemi hayata geçirilecektir. (S)	1. Okul bazında veriye dayalı planlamayı sağlayan yönetim sistemlerinin sertifikasyonu sağlanacaktır. 2. Eğitim sistemindeki kurum ve kuruluşların mevcut bilgi sistemlerinin entegrasyonunun sağlanmasına yönelik çalışmalara başlanacaktır.
Bireylerin kişilik ve kabiliyetlerinin sürekli olarak gelişimini hedefleyen hayat boyu öğrenme anlayışı toplum tüm kesimlerine yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.555)	
Tedbir 555.1. Hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliği ve niteliği artırılacak, kazanımların belgelendirilmesi sağlanacaktır. (S)	1. 71 alt öğrenme alanı altında gerçekleştirilen kurs programlarının sayısı ve alanları çeşitlendirilecek, farklı alt öğrenme alanlarına ilişkin programlar geliştirilecektir.
Tedbir 555.2. Mükerrerliği önlemeye, belge ve sertifikaların kurumlar arası paylaşımına yönelik ulusal hayat boyu öğrenme ve izleme sistemi kurulacaktır. (S)	1. Ulusal Hayat Boyu Öğrenme ve İzleme Sisteminin kurulumuna yönelik yasal ve kurumsal düzenlemelere yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tüm paydaşların eğitim süreçlerine aktif katılımının sağlandığı Okul Gelişim Modeli oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.556)	
Tedbir 556.2. Okul gelişim planı hedefleriyle uyumlu ve fırsat eşitliği temelinde okulların gelişimini destekleyecek biçimde kaynak tahsis edilecek ve hesap verebilirlik düzeyi artırılacaktır. (S)	1. Fırsat eşitliği temelinde okullara finansman kaynağı sağlanması için altyapı çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 556.3. Öğretmen-veli-okul arasındaki etkileşim ve uyum güçlendirilecektir. (S)	1. Öğretmen-veli-okul arasındaki etkileşim ve uyumu artırıcı çalışmalar yürütülecektir. 2. Öğretmen-veli-okul arasındaki etkileşim ve uyum izlenecek ve raporlanacaktır.
Eğitim ve eğitim dışı sürecin etkin biçimde yürütülebilmesi ve çocukların hazır bulunuşluklarının artırılabilmesi için rehberlik ve danışmanlık sistemi güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.557)	
Tedbir 557.1. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin yapısı ve sunduğu hizmetler yeniden düzenlenecektir. (S)	1. Rehberlik ve araştırma merkezlerinde yürütülen çalışmalar ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan personelin iş ve işlemlerine ilişkin mevzuat çalışmaları yapılacaktır. 2. Mevcut bütçe imkânları kapsamında rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan personelin üniversiteler ile işbirliği içerisinde eğitimler alması sağlanacaktır. 3. Rehberlik ve araştırma merkezlerinde kullanılan araç-gereç ve materyaller çeşitlendirilecek ve sayıları artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 557.2. Çocukların kendilerini ve meslekleri tanımlarını sağlayacak kariyer seçim süreçlerini destekleyen kariyer rehberliği sistemi kurulacaktır. (S)	1. Kariyer Rehberliği Sistemi kurulacaktır. 2. Bireyi tanımada kullanılan ölçme araçları çeşitlendirilecektir. 3. Ulusal Mesleki Bilgi Sisteminde kullanılan ölçme araçları geliştirilecektir. 4. Her öğrenci için kişisel Kariyer Gelişim Dosyası oluşturulacak ve öğrencilerin edosyaları ile ilişkilendirilecektir.
Tedbir 557.3. Sosyoekonomik dezavantajlı ve suça sürüklenme riski olan çocuk ve gençler ile ailelerine yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri güçlendirilecektir. (S)	1. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ilişkin mevzuat çalışmaları yapılacaktır. 2. Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin uygulanmasına yönelik izleme ve değerlendirme çalışmaları yapıp raporlanacaktır. 3. Sınıf rehberlik öğretmenlerine, Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri kapsamında hazırlanan önleyici program eğitimi düzenlenecektir.
Tedbir 557.4. Öğretmene ve öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet önlenec, madde ve teknoloji bağımlılığı ile mücadele edilecek, sağlıklı yaşam kültürü konularında aile farkındalığı artırılacaktır. (S)	1. Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi kapsamında çalışmalar yürütülecektir.
Öğrencilerin kazanımlarını çeşitlendirmeye ve artırmaya yönelik etkin bir ölçme, izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.558)	
Tedbir 558.2. Ölçme ve değerlendirme sistemi yeterlilik temelli etkinleştirilecektir. (S)	1. Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) araştırması 4, 8 ve 10. sınıf düzeylerinde ikişer yıllık döngülerle uygulanmaya devam edilecektir. 2. Belirlenen farklı sınıf düzeylerinde öğrenci başarı izleme araştırmaları ölçme değerlendirme merkezleri aracılığıyla uygulanacaktır.
Tedbir 558.3. Öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve toplum hizmeti alanlarındaki etkinliklere katılımları desteklenecek, öğrenci yeterliliği üzerindeki etkisi izlenecektir. (S)	1. Öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve toplum hizmeti alanlarındaki etkinliklere katılımlarına ilişkin rapor hazırlanacaktır. 2. Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetleri içeren etkinlik, program, sempozyum ve yarışmalar düzenlenecektir.
Tedbir 558.4. Eğitim sisteminin öğrenciler üzerinde yarattığı baskıyı azaltmak amacıyla kademeler arası geçişlerde uygulanan sınavlarda düzenlemeler yapılacaktır. (S)	1. Okullar arası başarı farklarının azaltılmasına yönelik eğitsel tedbirler alınacaktır. 2. Şartları elverişsiz okulların fiziksel ve sosyal imkânları genişletilecektir. 3. Okul Profili Değerlendirme Verileri izlenerek hangi okula ne tür destekler sağlanacağını tespit etmek için karar destek mekanizması oluşturulacaktır. 4. Sınavsız yerleştirme konusunda esnek modeller geliştirilecektir. 5. Yapılacak olan kamuoyu iletişim çalışmalarıyla, sınava olan ihtiyacın azaltılması için yapılan iyileştirmelere yönelik farkındalık artırılacaktır.
Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretime Yönelik Yapısal Dönüşüm ve İstihdam Seferberliğine başlanacaktır. (Kalkınma Planı s.559)	
Tedbir 559.1. Plan döneminde bütün meslek liselerinin atölye ve laboratuvarları modernize edilerek günümüzün eğitim-istihdam ihtiyaçlarına uygun hale getirilecektir. (S)	1. On Birinci Kalkınma Planında belirtilen öncelikli sektörlerle yönelik laboratuvarlar başta olmak üzere okulların donatım ihtiyaçları teknolojik gelişmelere uygun olarak karşılanmaya başlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 559.2. Mesleki eğitimdeki kurum ve kuruluşlar bünyesindeki atölyelerin daha etkin bir şekilde kullanılması suretiyle döner sermaye gelirleri artırılacaktır. (S)	1. Ülke genelindeki mesleki eğitim kurumlarının atölyelerinde üretilen döner sermaye ürünlerinin sergilendiği bir internet sitesi oluşturulacak ve döner sermaye ürünlerinden elde edilen gelirleri artırmaya yönelik farkındalık oluşturulacaktır.
Tedbir 559.3. Sektör talepleri ve gelişen teknoloji doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimde alan ve dalların öğretim programları güncellenecektir. (S)	1. Çerçeve öğretim programları ulusal meslek standartları ve yeterlilikleri iş gücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda incelenecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Tedbir 559.7. Mesleki ve teknik eğitimde kariyer rehberliği etkinleştirilecek; mesleki ve teknik eğitim liseleri ile meslek yüksekokullarının toplumdaki algısını güçlendirecek tanıtım faaliyetleri yürütülecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitime yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla spot filmler, görseller, animasyonlar, infografikler vb. materyaller hazırlanarak sosyal medyada yayımlanacaktır. 2. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili fuar/sergi ve yarışmalar düzenlenecektir. 3. Mesleğim Hayatım Portalı içerisinde sektörle birlikte eğitim istihdam üretim bağlamında iyi uygulama örnekleri ve başarı hikâyeleri paylaşılacaktır.
Tedbir 559.8. Öğrencilerin buluş, patent ve faydalı model başvurusu yapmaları teşvik edilecektir. (S)	1. Ulusal ve uluslararası yarışmalarda patent ve faydalı modele uygun görülen projeler desteklenecektir. 2. İllerde seçilen temsilcilere, okul yöneticilerine ve öğretmenlere buluş, patent ve faydalı model başvuru süreçleriyle ilgili bilgilendirme yapılacaktır.
Tedbir 559.9. Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliği protokolleri artırılacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarıyla sektör arasında işbirliği protokol sayısı artırılacaktır. 2. OSB'lerde resmî ve özel Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri açılmasına yönelik Mesleki Eğitim-Sanayi İşbirliği Toplantıları düzenlenecektir.
Tedbir 559.11. Özel mesleki ve teknik okullarda eğitim gören öğrencilere yönelik destek ödemeleri sağlanacak, özel sektörün okul açmasına yönelik yatırım teşvikleri artırılacak ve OSB'ler başta olmak üzere özel mesleki ve teknik okul sayısı ve çeşitliliği artırılacaktır. (S)	1. OSB'lerde protokol kapsamında açılacak olan resmî ve özel Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin bina, derslik, atölye ve laboratuvar ihtiyaçları karşılanacaktır. 2. Özel mesleki ve teknik okullarda eğitim gören öğrencilere yönelik destek ödemelerine güncellenen alanlar çerçevesinde devam edilecektir. 3. Özel teknik okullardan mezun olan öğrencilerin OSB'lerde istihdam edilmesine öncelik verilmesi ve OSB'lerde sektör çalışanlarına meslek, geliştirme ve uyum kursları açılması sağlanacaktır.
Tedbir 559.14. Mesleki eğitim programları ile sınav ve belgelendirme faaliyetlerine esas teşkil eden ulusal meslek standartları ve yeterlilikleri güncellenecek ve sayıları artırılacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik ortaöğretim programları ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler doğrultusunda güncellenecektir.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Engellilerin iş gücüne katılımı ve istihdamı artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.572)	
Tedbir 572.2. Engellilerin iş gücüne katılımını ve istihdam edilebilirliğini artırmak için genel ve mesleki eğitim, mesleki rehabilitasyon, kendi işini kurma hibe desteği ve iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri geliştirilecektir. (İ)	1. Engellilerin iş gücüne katılımını ve istihdam edilebilirliğini artırmak amacıyla aktif iş gücü piyasası programları uygulanacak, bu kapsamda yeni mesleki eğitim yöntemleri geliştirilecektir. 2. Engellilere yönelik kendi işini kurma hibe desteği verilmeye devam edilecektir. 3. Destekli istihdam modeli (Engelli İş Koçluğu) uygulaması yaygınlaştırılacaktır. 4. Engellilere yönelik gerçekleştirilen mesleki rehabilitasyon kursları etkinleştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 572.4. İş ve meslek danışmanlarının nitelikleri engellilere daha iyi bir hizmet sunabilecek şekilde geliştirilecektir. (İ)	1. Profil Temelli Danışmanlık kapsamında branşlaşmaya geçecek birimlerden ve Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüklerinden yaklaşık 100 iş ve meslek danışmanına, destekli istihdam modeline ilişkin eğitimler verilecektir. 2. Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğü/hizmet merkezleri Engelli İş Koçluğu modeline dâhil edilecektir.
Aktif iş gücü programları yaygınlaştırılacak ve programların etkinliği artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.573)	
Tedbir 573.1. Gençlerin, kadınların ve sosyal yardım alanların iş gücü piyasasına katılımını sağlamaya yönelik hedef grup, sektör, bölge odaklı aktif iş gücü programlarının uygulanması ve kursiyerler ile katılımcıların programlar sonrasında istihdam edilmelerini kolaylaştırmaya yönelik beceriler kazanmaları sağlanacaktır. (İ)	1. İş Kulüplerinin sayısı artırılarak kişiler uygun aktif iş gücü programlarına yönlendirilecektir. 2. Yapılacak iş gücü piyasası analizleri ile sektörün ve bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda kurs/program düzenlenecektir. 3. Dijital dönüşümün ortaya çıkardığı yeni meslek alanlarında, öncelikli sektörlerin ihtiyaç duyduğu becerilere sahip iş gücünün yetiştirilmesine yönelik kurs ve programlar düzenlenecektir. 4. Kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve sanayi ve imalat sektörlerinde işverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü karşılamak amacıyla mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programlarına katılan kadınlara sağlanan çocuk bakım desteği uygulamasına devam edilecektir.
Tedbir 573.3. Sosyal yardım yararlanıcılarının yardım almadan yaşayabilecekleri duruma gelmeleri için meslek edindirme çalışmaları yürütülecektir. (İ)	1. Sosyal yardım yararlanıcıları da dâhil olmak üzere, özel politika gerektiren gruplara daha nitelikli ve yoğun danışmanlık hizmeti sunulan iş kulüplerinin sayısı artırılacaktır. 2. Sosyal yardım yararlanıcıları yoğun danışmanlık hizmetleri aracılığıyla iş gücü piyasasına yönlendirilecektir. 3. Sosyal yardım yararlanıcılarının aktif iş gücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlardan daha fazla yararlanması sağlanacaktır.
İş sağlığı ve güvenliği alanında yürütülen hizmetlerin nitelik ve verimliliğinin artırılmasına yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir. (Kalkınma Planı s.576)	
Tedbir 576.2. İş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik ilgili kamu kurumları, üniversiteler, sendikalar ve STK'lar ile eğitim, seminer ve bilgilendirici faaliyetler düzenlenecektir. (İ)	1. İlgili kurumların katılacağı çalıştaylarda iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ihtiyaç duyulan veri setleri tanımlanacak, buna yönelik sağlıklı veri setleri hazırlanacaktır. 2. İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin verilerin entegre edildiği bir veri tabanı oluşturulması çalışmalarına başlanacaktır. 3. Uluslararası İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi düzenlenecektir. 4. MEB'e bağlı okullarda iş sağlığı ve güvenliği farkındalığını artıracak etkinlikler yapılacaktır. 5. İş sağlığı ve güvenliği alanında elektronik ortamda süreli yayın çıkarılacaktır. 6. Günümüz İSG ihtiyaçlarına uygun veri setleri hazırlanacaktır. 7. İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Yönetim Sistemine Sosyal Güvenlik Kurumu ve Sağlık Bakanlığı'ndan sağlanacak verilerin entegrasyonunu sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülecektir. 8. Yer altı kömür ve metal madenciliği alanında rehberlik ve destekler, güvenlik kültürü faaliyetleri, eğitimler ve paydaşlara hibeler sağlanacaktır. 9. www.guvenliinsaat.gov.tr üzerinde iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin teknik bilgi seviyesinin artırılmasına yönelik doküman (bilgi kartı, broşür, video vb.) çalışmaları yapılacaktır. 10. Kamu kurum ve kuruluşlarında İSG hizmetlerinin etkin ve verimli sağlanması için yönlendirme çalışmaları yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Sağlık	
Bağımlılıkla mücadele alanında yürütülen sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırılacak, bu alandaki faaliyetlerin etkinliği periyodik olarak izlenecektir. (Kalkınma Planı s.581)	
Tedbir 581.4. Alkol, tütün ve uyuşturucu gibi zararlı maddelerin kullanımıyla mücadele konusunda bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir. (İ)	1. Bağımlılık ile Mücadele Stratejik İletişim Belgesinin uygulanmasına yönelik tüm paydaş ve hedef kitleler bağlamında tanıtım, bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir. 2. Uyuşturucu, tütün ve teknoloji bağımlılığının etki ve zararlarını anlatan broşür, afiş, vb. basılı materyaller hazırlanacaktır. 3. Hedef kitle tarafından kullanılan sosyal ağ siteleri, en çok ziyaret edilen internet siteleri ve en çok izlenen videoların içerisine, konu ile ilgili hazırlanan görsellerin ve videoların yer aldığı tamamı izlenmeden geçilemeyen açılır pencereler yerleştirilecektir.
Ailenin Güçlenmesi	
Aileye yönelik verilen hizmetlerin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi amacıyla araştırma, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.593)	
Tedbir 593.2. Aile yapısını olumsuz etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların etkilerinin azaltılması amacıyla farkındalık eğitimleri, araştırmalar ve projeler yapılacaktır. (İ)	1. Aile Eğitim Programı kapsamındaki Madde Kullanım Riski ve Madde Bağımlılığından Korunma Eğitimi yaygınlaştırılacaktır. 2. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimleri kapsamında 100.000 kişiye eğitim verilmesi sağlanacaktır. 3. Türkiye Üniversite Gençliği Profil Araştırması saha çalışması tamamlanacaktır.
Çocuk	
Çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetler özendirilecek, yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.607)	
Tedbir 607.1. Çocukların sportif, sanatsal, kültürel ve bilimsel aktivitelere yönelmesini özendirmeye yönelik uygulamalar geliştirilecektir. (S)	1. Çocukların sanat, spor ve kültürel aktivitelere olan ilgi ve bilgilerini artırmak ve yeteneklerini keşfetmek üzere konusunda uzman sanatçılar ve sporcular tarafından eğitimler gerçekleştirilecek, sanat ve spor alanında yarışma ve etkinlikler düzenlenecektir.
Yoksulluğun nesiller arası aktarımını azaltmak ve fırsat eşitliğini artırmak üzere çocukların bireysel ihtiyaçlarına yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir. (Kalkınma Planı s.608)	
Tedbir 608.2. Mevcut destekler de dikkate alınarak farklı alanlarda başarılı ve yetenekli olan ancak maddi imkânsızlıkları nedeniyle bu alanlarda ilerleyemeyen çocuklara yönelik destekler geliştirilecektir. (S)	1. Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin il dışı yarışma ve müsabakalara katılmaları desteklenecektir.
Tedbir 608.3. Özel öğretim kurumlarında ihtiyaç sahibi çocuklar için ayrılan ücretsiz kontenjanların tam doluluk oranı ile kullanımı yönünde yürütülen çalışmalar artırılacaktır. (İ)	1. İhtiyaç sahibi çocukların özel okullarda ayrılan kontenjanlara yerleştirilmesi için açık kontenjanlar listelenecek ve illerde ihtiyaç sahibi çocukların yerleştirilmesi için kurumlar arası eşgüdüm geliştirilecektir.
Başta sokakta, ağır ve tehlikeli işlerde, aile işleri dışında ücret karşılığı, gezici ve geçici tarım işlerinde olmak üzere çocuk işçiliği ile mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.609)	
Tedbir 609.4. Mevsimlik gezici tarımda çalışan ailelerin çocuklarının gelişimlerine katkı sağlayacak faaliyetler düzenli ve sürekli hale getirilecek ve çocukların bu imkânlara erişimi artırılacaktır. (İ)	1. Mevsimlik tarımın yoğun olduğu pilot illerde; aileler, bahçe sahipleri ve tarım araçlarına çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda bilgilendirme/eğitim çalışmaları düzenlenecektir. 2. Yaz tatillerinde çocukların sosyal, sportif ve tamamlayıcı eğitim faaliyetleriyle buluşmaları sağlanacaktır. 3. Hedef kitleye yönelik farkındalık artırma ve yararlanabileceği kamu hizmetleri konusunda bilgilendirme faaliyetleri düzenlenecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Çocuk adalet sistemi önleyici, onarıcı ve geliştirici mekanizmalar doğrultusunda risk takibini içeren bir yapıya kavuşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.610)	
Tedbir 610.1. Risk altındaki çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak ve bakım hizmetleri ihtisaslaştırılmaya devam edilecek, alanda çalışan personelin niteliği ve niceliği artırılacaktır. (İ)	1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeline yönelik kapasite geliştirme programları uygulanacaktır.
Tedbir 610.2. Çocuk Koruma Kanunu'nda öngörülen çocuklara özgü tedbirlerin uygulanması ve tedbir kararlarının izlenmesine ilişkin mekanizmaların geliştirilmesi sağlanacaktır. (İ)	1. Çocuklara yönelik koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının Aile Bilgi Sistemi içinde takip edilebilmesine yönelik bir modül oluşturulacaktır.
Korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik aile odaklı hizmetlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.612)	
Tedbir 612.2. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetinin sosyal destek boyutu güçlendirilecektir. (İ)	1. SED Hizmetinden yararlanan ortaokul çağındaki çocuklara yönelik akademik, sosyal, sportif ve bilişsel faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.
Çocuğa yönelik ihmal, istismar ve şiddeti önleyecek program ve uygulamalar geliştirilecek, risk altındaki çocuklara ve ailelerine yönelik hizmetler ile psiko-sosyal destek programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.613)	
Tedbir 613.2. Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocuklara ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecek, çocukların yaşam becerileri güçlendirilecektir. (İ)	1. Özel kreş ve gündüz bakımevleri ile özel çocuk kulüplerinden hizmet alan ailelere ve çocuklara ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık kazandırabilecek düzeyde eğitimler uygulanacaktır.
Tedbir 613.3. Çocuklarla çalışan profesyonellerin ihmal, istismar ve şiddeti tespit etme ve gerekli yönlendirmeyi yapma kapasitelerini artırmaya yönelik programlar düzenlenecektir. (İ)	1. Özel kreş ve gündüz bakımevleri ile özel çocuk kulüplerinde çalışan personele, velilere ve Millî Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı yatılı kuruluşlardaki personele eğitim verilecektir.
Çocukların ve ebeveynlerin ihtiyaçları doğrultusunda psiko-sosyal destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, riskli ve a-tipik gelişim gösteren çocuklara uygun gelişimsel müdahaleler, izlenme ve yönlendirmeler yapılacak, çocuklar arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okuryazarlığı artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.614)	
Tedbir 614.1. Rehberlik Araştırma Merkezleri ile okulların rehberlik hizmetleri güçlendirilecektir. (S)	1. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile okulların rehberlik hizmetlerini güçlendirmek amacıyla; YÖK ile rehberlik ve özel eğitim alanında işbirliğini artırmak ve personelin niteliğini geliştirmeye yönelik protokol hazırlanacaktır.
Tedbir 614.2. Eğitim ve sağlık kurumlarında ebeveyn rehberliğine yönelik çalışmalar yürütülecektir. (S)	1. Rehberlik ve özel hizmetler kapsamında ailelere yönelik eğitim programları hazırlanacaktır.
Çocukların, sağlıklı gelişimlerini olumsuz etkileyecek oyun ve dijital uygulamalar ile kitap, sosyal medya gibi yayın içeriklerinden korunmasına yönelik tedbirler alınacaktır. (Kalkınma Planı s.615)	
Tedbir 615.1. Çocukların dijital risklerden, yazılı ve görsel medyanın zararlarından korunmasına yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	1. Ebeveynlere, özel kreş ve gündüz bakımevi çalışanlarına yönelik teknoloji ve internetin aşırı ve zararlı kullanımını önlemeye ilişkin materyal hazırlanacak ve farkındalık eğitimleri düzenlenecektir.
Çocukların bağımlılık yaratan davranış ve maddelerden korunmalarına yönelik tedbirler alınacak, tedavi merkezlerinin nitelik ve niceliği artırılacak, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.617)	
Tedbir 617.1. Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezleri (ÇEMATEM) ile buralarda istihdam edilen nitelikli personel sayısı artırılacaktır. (İ)	1. Ayakta ve yataklı arındırma ve rehabilitasyon merkezlerinin sayısı artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 617.3. Bağımlılıkla mücadele amacıyla çocuklara, ailelere ve çocuklarla çalışan profesyonellere yönelik bilinçlendirme çalışmaları ve eğitimler sürdürülecektir. (İ)	1. Çocuklarda, akranlarına gerektiğinde "Hayır" diyebilme davranışının geliştirilmesine yönelik animasyon ve çizgi filmlerde örtülü senaryolar oluşturulacaktır. 2. Paydaş kurumlarla işbirliği içerisinde 81 ilde farkındalık eğitimleri verilecektir.
Gençlik	
Gençleri okul-sınav-iş bulma döngüsünden çıkartan, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimleri ile yenilikçi ve girişimci niteliklerini destekleyen kültürel, bilimsel ve sportif faaliyetler özendirilecek, yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.619)	
Tedbir 619.4. Ders dışı zamanlarda gençlerin fiziksel, sosyal, sanatsal, sportif, bilişsel ve kültürel gelişimlerini destekleyici faaliyetlerin okullarda sunulmasına yönelik bir model geliştirilecek, bu model içerisinde kurgulanan hizmetler okulların fiziki ve insan kaynağı kapasiteleri ile maddi imkânları geliştirilerek ilgili kurumlar tarafından sunulacaktır. (İ)	1. Gençlik merkezleri faaliyetlerine katılan, gençlik kamplarından yararlanan ve yükseköğrenim yurtlarda barınan gençler gönüllülük faaliyetlerine yönlendirilecek, bu kapsamda Gönüllü Yönetim Sistemi Eğitimi, STK'lara Yönelik Gönüllülük Farkındalığı Eğitimi, Gönüllülük Eğitimleri faaliyetlerine devam edilecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında aktif rol almaları desteklenecek, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin taleplerine uygun biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.620)	
Tedbir 620.1. Başta Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gençlik merkezleri ve gençlik kamplarında yürütülen programlar olmak üzere, gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamasına yönelik düzenlenen programlar ile faaliyetlerin sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	1. Gençlik merkezleri, gençlik kampları, yükseköğrenim yurtları, okullar ve üniversitelerde farkındalık eğitimleri, eğitici eğitimleri ve "farkındayız.gov.tr" internet sitesinin tanıtımına ve görünürlüğünü arttırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.
Tedbir 620.4. Gençler gönüllülük faaliyetleri kapsamında bilinçlendirilecek ve yönlendirilecek, gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı teşvik edilecektir. (İ)	1. Genç Gönüllüler Platformunun sürdürülebilirliğine yönelik çalışmalar yürütülerek gönüllü arayanlar ile gönüllülerin eşleşmeleri sağlanacak, ilgili kurumlarla gönüllülük alanında işbirliği protokolleri yapılacak, gönüllülük faaliyetleri ve katılımcı sayıları artırılacaktır. 2. Gençlik Projeleri Destek Programı kapsamında gönüllülük temalı projelere destek verilecektir. 3. Gönüllülük eğitimleri ve gönüllülüğe ilişkin bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilmeye devam edilecektir.
Gençlerin bilişsel, fiziksel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen faktörler ile etkilerinin azaltılmasını teminen gençlerin ve ebeveynlerin özelliklerine uygun psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacak, gençler arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okur-yazarlığı artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.621)	
Tedbir 621.1. Okullarda, yükseköğrenim öğrenci yurtlarında ve gençlik merkezlerinde sağlık, sosyal medya ve hukuk okuryazarlığı konularında farkındalık artırıcı faaliyetler ile beceri güçlendirecek programlar yürütülecektir. (İ)	1. Yurt müdürlüklerinde afet ve acil durumlara karşı farkındalık konferansları gerçekleştirilecektir. 2. Hukuk kampı ve iletişim kampı ile sağlık ve hijyen konulu farkındalık konferansları düzenlenecektir. 3. Ombudsmanlık konferansları ile yeni medya ve gazetecilik atölyeleri planlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Bağımlılık yapıcı maddelerle etkin mücadele edilecek, bu maddelerin kullanım durumunu tespit etmeye yönelik araştırma ve hizmetlere devam edilecek, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.622)	
Tedbir 622.2. Gençlerin ve gençlik alanındaki profesyonellerin bağımlılıkla mücadele konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalara devam edilecektir. (İ)	1. Bağımlılık yapıcı madde kullanımı ve bağımlılığın zararları konusunda, gençler ve onlarla birlikte çalışan meslek gruplarının farkındalık düzeyini artırmak üzere Bağımlılıkla Mücadele Farkındalık Eğitimleri sürdürülerek, gençlik kamplarında yürütülmekte olan tütün ve tütün ürünleri ile mücadele çalışmalarına devam edilecektir. 2. Tüm yurt müdürlüklerinde iki dönem birer defa uyuşturucu madde, tütün ve davranışsal bağımlılıklar konulu farkındalık konferansları gerçekleştirilecektir.
Kültür ve Sanat	
Kültür ve sanata erişim ve katılım olanakları artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.633)	
Tedbir 633.1. Kültür ve sanatın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi için erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat eğitimi verilecektir. (S)	1. Kültür ve sanat alanına ilişkin seçmeli derslerin bu alanda teorik ve pratik bilgiyi kazandırması sağlanacaktır. 2. Tasarım-Beceri Atölyelerinde ve mesleki eğitimde bu alanların yeri artırılacaktır.
Türkçenin doğru ve yetkin bir şekilde kullanılması için örgün eğitim başta olmak üzere, her türlü medya, yasal düzenleme gibi araçlar etkin bir şekilde kullanılacaktır. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 635.1. Türkçenin zenginliğinin kayıt altına alınması için etimolojik sözlük tamamlanacaktır. (İ)	1. Tietze-Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatinin genişletilmiş baskısı yapılacak ve dijital ortamda erişime açılacaktır. 2. Türk Dil Kurumu Etimolojik Sözlük çalışması belirlenen program dâhilinde "K" harfine kadar tamamlanacaktır. 3. Türkiye Türkçesi Ağız Atlası Projesine başlanacaktır.
Tedbir 635.3. Her türlü basın, yayın ve medya ortamında Türkçe'nin güzel kullanılması özendirilecek, mesajını dille ileten tüm sanat eserlerinde kelime zenginliği teşvik edilecektir. (İ)	1. Edebiyat Eserlerini Destek Projesi kapsamında verilecek desteklerin kelime zenginliğini gözetmesi sağlanacaktır. 2. Türk Dil Kurumunun Türkçenin güzel ve zengin kullanıldığı sanat eserlerine yönelik ödül ve teşvik mekanizmaları geliştirmesi sağlanacaktır.
Fikri emek sonucu oluşan ürünlerin öneminin ve değerinin toplumun tüm kesimlerine benimsetilmesi sağlanacak ve fikri haklara konu ürün ve eserlere ilişkin bilgi ve veri altyapısı güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.636)	
Tedbir 636.1. Fikri haklara yönelik tanıtım, farkındalık ve bilgilendirme faaliyetleri yapılacaktır. (İ)	1. Fikri haklar konusunda farklı hedef gruplar gözetilerek çeşitli türde faaliyetler yapılması sağlanacak veya teşvik edilecektir. 2. Üniversite öğrencileri ile meslek birliği üyeleri, sanatçılar buluşturularak telif haklarının önemi anlatılarak farkındalık yaratılacaktır.
Spor	
Erken yaşlardan itibaren spor eğitimi verilecek; örgün eğitimde beden eğitimi ve spor derslerinin niteliği artırılacak; mahallinde spor imkânları geliştirilerek her yaşta vatandaşların sportif faaliyetlere düzenli katılımı teşvik edilecektir. (Kalkınma Planı s.646)	
Tedbir 646.2. Spor eğitimi, okul öncesinden başlayarak ilk ve ortaöğretim kademelerinde yaygınlaştırılacak, okul spor müsabakaları faaliyet çeşitliliği ile okul spor kulübü sayısı artırılarak çocukların farklı spor branşlarına yönlendirilmesi sağlanacaktır. (S)	1. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı arasında yapılacak işbirliği protokolüyle Temel Spor Eğitimi Programı hazırlanacak ve okul öncesi temel eğitim ve özel eğitim okullarının ders programlarına eklenmesi için çalışmalar yapılacaktır. 2. Spor liselerinde uygulanan öğretim programları Birinci Kademe Yardımcı Antrenör Lisansı verilecek şekilde güncellenecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 646.4. Engelli bireylerin spora katılımına yönelik antrenör-öğretmen yeterlilikleri geliştirilecek; zenginleştirilmiş eğitim materyalleri, görsel ve yazılı dokümanlar hazırlanarak uygulamaya konulacaktır. (İ)	1. Engelli sporcularımız başta olmak üzere engelliler için dizayn edilen engelli araçlar, yaz spor okullarında çocuk ve gençlerimizin spor tesislerine erişmesi amacı ile il müdürlüğünde bulunan mevcut araçla ve ihtiyaca göre kiralık araçlarla il müdürlükleri tesislerine ulaşım sağlayacaktır.
Tedbir 646.5. Okul ve mahalle spor kulüplerinin dijital ortamda da entegrasyonu ile bu kulüplerin izleme ve değerlendirme işlemi kolaylaştırılacak ve performans göstergelerinin doğrulanabilir olması sağlanacaktır. (İ)	1. Spor kulüpleri ile ilgili iş ve işlemlerin elektronik ortamda kayıt altına alındığı Spor Bilgi Sistemi kapsamında yer alan performans göstergelerinin takibi için yeni bir planlama yapılacaktır.
İlköğretim çağındaki öğrencilere yönelik yetenek taraması ile öğrenciler, sportif anlamda başarılı olabileceği branşlara yönlendirilecek, elit sporcu yetiştirilmesi sağlanacak ve yaşam boyu aktif spor katılımını teşvik edecek branş yönlendirmesi yapılacaktır. (Kalkınma Planı s.647)	
Tedbir 647.1. Elit kategorisinde yer alma potansiyeli taşıyan sporcuları seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	1. Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla hayata geçirilen Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Projesinin uygulanmasına devam edilecektir.
Tedbir 647.2. Ülke genelinde uygulanacak standart yetenek tarama modeli oluşturulacaktır. (İ)	1. Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Faaliyetlerine ilişkin mevzuat çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 647.3. Eğitim kurumlarındaki sportif faaliyetler yeniden düzenlenerek yetenekli sporcuların bireysel gelişimi desteklenecektir. (S)	1. Sporcuların bireysel gelişimine yönelik eğitim programları düzenlenecektir.
Coğrafi konum, iklim ve demografik yapıyı dikkate alan ulusal düzeyde spor tesislerinin yapımı ve etkin kullanılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.648)	
Tedbir 648.2. Eğitim kurumları ile kamuya ait spor tesislerinin Gençlik ve Spor Bakanlığı koordinasyonunda ortak kullanıma ve vatandaşların erişimine açılması sağlanacaktır. (İ)	1. Millî Eğitim Bakanlığı ile koordineli olarak, spor aktivitelerini gerçekleştirecek tesisi olmayan okullara imkânlar ölçüsünde tesis kazandırmak için çalışmalar yürütülecektir.
Sporun bir iş kolu ve meslek haline getirilerek kayıt dışı istihdamın önlenmesi amacıyla spor sektöründe mesleki yeterlilikler ve alt meslek tanımları belirlenecek, sporun birincil iş kolu rolü güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.652)	
Tedbir 652.1. Millî sporcuların orta-öğretim ve yükseköğretim kademesine geçişlerini kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılacaktır. (İ)	1. Millî sporcuların ortaöğretim ve yükseköğretim kademesine geçişlerinin kolaylaştırılabilmesi için mevzuat çalışması yapılacaktır.
Tedbir 652.3. Sporla profesyonel olarak ilgilenen bireylerin spor yaşamları sonrasında aktif ve verimli bireyler olarak spora veya başka alanlara katkı vermeleri için mesleki rehberlik uygulamaları oluşturulacaktır. (İ)	1. Sporculara yönelik mesleki rehberlik uygulamaları başlatılacaktır.
Tedbir 652.5. Antrenörlük kariyer sistemi hayata geçirilecektir. (İ)	1. Spor sektöründe meslek standartları ve yeterlilikler hazırlanarak yürürlüğe konulacaktır.
Nüfus ve Yaşlanma	
Yaşlılar için sağlık hizmetlerinin sunumu etkinleştirilecektir. (Kalkınma Planı s.656)	
Tedbir 656.1. Sağlık hizmetlerinin sunumunda disiplinler arası bir yöntem geliştirilecek, geriatri alanında uzman personel sayısı artırılacak ve geriatrik hizmetler yaygınlaştırılacaktır. (İ)	1. Geriatri uzman hekim sayısının artırılması için yetkilendirilmiş eğitim programı sayısı ve yan dal uzmanlık eğitimi öğrenci sayısı artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Yaşlı nüfusun ekonomik ve sosyal hayata katılımı artırılarak aktif yaşlanma imkânları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.657)	
Tedbir 657.1. Yaşlıların hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi kolaylaştırılacaktır. (S)	1. İhtiyaçlar doğrultusunda yaşlılara yönelik yeni kurs programları hazırlanacak ve mevcut kurs programları güncellenecektir.
Dış Göç	
Uluslararası koruma ve geçici koruma altındakilerin sosyal hayata uyumu artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.662)	
Tedbir 662.2. Uluslararası koruma ve geçici koruma altındakilerin Türkçe dil becerileri geliştirilerek sosyal hayata uyumları artırılacaktır. (S)	1. Bakanlıkça yayımlanan 2019/15 sayılı Genelge gereğince Türkçe dil becerisi yeterli düzeyde olmayan 3. ve 12. sınıf arası tüm yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe uyum sınıfları açılacaktır. 2. Türkçenin öğretilmesine yönelik hazırlanan eğitim materyalleri çoğaltılıp, Türkçe uyum sınıflarında kullanılmak üzere 81 ile gönderilecektir.
Tedbir 662.3. Uluslararası koruma ve geçici koruma altındaki öğrencilerin ortaokul ve liseye geçişleri artırılacak, bu öğrenciler ilgi ve yeteneklerine göre mesleki ve teknik eğitime yönlendirilecektir. (S)	1. Geçici eğitim merkezlerinin sayısının azaltılmasına devam edilecek ve bu merkezlerdeki öğrencilerin devlet okullarına yönlendirilmesine dair çalışmalar yapılacaktır. 2. Yabancı öğrenci uyum yönetmeliğinin yürürlüğe girmesine yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.663)	
Tedbir 663.2. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır. (İ)	1. Türkçe Saati Destek Programı ve Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim Destek Programı kapsamında yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın kurmuş olduğu STK'lara Türkçe öğrenimine ilişkin destek verilecektir. 2. Evliya Çelebi Kültür Gezileri Destek Programı kapsamında yurt dışında yaşayan gençlerimizin Türkiye'yle olan aidiyetlerini artırmak ve Türkiye'de yapılması öngörülen gezileri yapmak amacıyla STK'lara proje desteği verilecektir.
Tedbir 663.3. Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımasını sağlayacaktır. (İ)	1. Yurt dışında yaşayan çocuklarımızın anadillerini öğrenmeleri, kültürel değerlerimizi tanımasını ve Türkiye'yle olan aidiyetlerini artırmak amacıyla Yunus Emre Kültür Merkezlerine proje desteği verilecektir.
YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kırsal Kalkınma	
Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması kapsamında köylerde yoksullukla mücadele çalışmaları üretim ve istihdam odaklı sürdürülecektir. (Kalkınma Planı s.709)	
Tedbir 709.1. Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi için aile işletmelerine yönelik çiftçi eğitimi ve tarım danışmanlığı konularındaki faaliyetler güçlendirilecek, kadın ve genç girişimciler başta olmak üzere yetişkin nüfusun yaygın eğitim kurslarına erişimi sağlanacak, mesleki eğitim programları katma değeri yüksek yerel ürünler esas alınarak programlanacaktır. (İ)	1. Kadın Çiftçiler Tarımsal Yeniliklerle Buluşuyor Programı en az 10 yeni ile yaygınlaştırılacaktır.
HUKUK DEVLETİ, DEMOKRATİKLEŞME VE İYİ YÖNETİŞİM	
Sivil Toplum	
Sivil toplum faaliyetlerine yönelik farkındalık artırılacak, bu alandaki araştırmalar desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.779)	
Tedbir 779.3. Küçük yaşlardan itibaren çocukların sivil toplum faaliyetleriyle tanışması ve gönüllülük bilincinin oluşmasına yönelik olarak okullarda uygulamalar başlatılacaktır. (İ)	1. Eğitimciler, akademisyenler, ilgili kamu kurumu ve STK temsilcilerinin katılımıyla bir çalıştay düzenlenecektir. 2. Okullarda gönüllülük alanında uygulanabilecek müfredat ve model çalışmaları yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Bölgesel İşbirlikleri	
Ülkemizin ev sahipliği yaptığı veya kurucusu olduğu EİT, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), D-8 gibi bölgesel işbirliklerinin daha etkin kullanılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.829)	
Tedbir 829.3. Ankara'da yerleşik EİT Eğitim Enstitüsünün kurumsallaşması yönündeki çabalar artırılacaktır. (S)	1. EİTEE Ev Sahibi Ülke Anlaşmasının imzalanması için çalışmalar yapılacaktır. 2. EİTEE Mütevelli Heyeti üçüncü toplantısı düzenlenecektir.

2.3.26.2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, 27.10.2020 tarihli 31287 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program dönemine kadar yapılan çalışmalar neticesinde eğitim alanında beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilmiş, okullaşma oranlarında artış sağlanmış ve derslik başına düşen öğrenci sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. Kız çocukları ile yoksul öğrencilerin eğitimde devamlılığını sağlamak ve taşınabilir eğitimi güçlendirmek için önemli faaliyetler yürütülmüş, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerine ağırlık verilmiştir. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetler sonucunda ise 4-5 yaş için brüt okullaşma oranı 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde yüzde 54,6'ya yükselmiştir.

2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi nedeniyle sosyal ve ekonomik alanda yaşanan olumsuz etkilerin eğitimde de kendini gösterdiği belirtilmiştir. Söz konusu pandeminin eğitim alanındaki ilk ve en önemli yansıması ise eğitime ara verilmesi ve okulların kapanmasıdır. 16 Mart 2020 itibarıyla ülke genelinde tüm kademelerdeki yüz yüze eğitime ara verilmiş, 23 Mart 2020'de ise başta Eğitim Bilişim Ağı (EBA) olmak üzere televizyon ve çevrim içi platformlardan uzaktan eğitime başlanmıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde ise hem yüz yüze hem de uzaktan eğitimin birlikte olduğu hibrit bir model benimsenmiş, normalleşmeyle beraber aşamalı ve seyreltilmiş bir eğitim planlamasıyla farklı eğitim kademelerindeki öğrenciler aşamalı olarak sınıflarında yüze yüze eğitim almaya başlamıştır.

Programda, pandemiyle beraber uzaktan eğitim önem kazanmış, bilişim ve teknolojileri altyapısı güçlendirilerek uzaktan eğitim faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine ve faaliyetlerin sayısının artırılmasına önem verildiği aktarılmıştır. Bu kapsamda uzaktan eğitim süreci; Dijital Eğitim Platformu, EBA ve 3 ayrı EBA TV kanalından yürütülmüştür. Uzaktan eğitime geçildiği 23 Mart-19 Haziran 2020 tarihleri ve 2020-2021 eğitim-öğretim döneminin başladığı 21 Eylül-16 Ekim 2020 tarihleri arasında EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise kanallarından 3.493 ders ve 526 etkinlik videosu vasıtasıyla toplam 3.531 saat yayın yapılmıştır. Uzaktan eğitim süresince EBA yaklaşık 6,6 milyar kez ziyaret edilmiştir. 21 Eylül-16 Ekim 2020 tarihleri arasında 10.703.812 öğrenci, 842.438 öğretmen EBA'yı, 454.342 öğrenci, 80.972 öğretmen de EBA Akademik Destek'i aktif olarak kullanmıştır. Okul öncesi 18.717, ilkökul 12.327.661, ortaokul 6.754.127 ve lise seviyelerinde 4.741.906 adet EBA Canlı Ders yapılmıştır. Bununla beraber ekonomik koşullar nedeniyle cihaz ve internet erişimine sahip olmayan öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime devam edebilmesi için her ilde en az bir adet EBA Destek Noktası oluşturularak 21 Ekim 2020 tarihi itibarıyla 81 ilde 13.231 adet EBA Destek Noktası hazır hale getirilmiştir.

2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı hedef ve politikaları arasında 'İstikrarlı ve Güçlü Ekonomi', 'Rekabetçi Üretim ve Verimlilik', 'Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum', 'Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre', 'Hukuk Devleti, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri Tablo 39'da sunulmuştur.

Tablo 39. 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
İSTİKRARLI VE GÜÇLÜ EKONOMİ	
Büyüme ve İstihdam	
Finansal okuryazarlığın artırılması yoluyla hanehalkı ve firmaların tasarruf yapma farkındalığı ve tasarrufların yönlendirileceği finansal araçlara yönelik bilgi düzeyi artırılabilecektir. (Kalkınma Planı s.228)	
Tedbir 228.2. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) başta olmak üzere kamu kurumlarınınca yürütülen finansal eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılacak, temel finans kavramlarına yönelik hane halklarına eğitim desteği sağlanacaktır. (İ)	1. Üniversite öğrencilerine yönelik seminerler ve Yatırımcı Haftası etkinlikleri düzenlenecektir.
Mali Piyasalar	
Finansal hizmetlere erişimin kolaylaştırılması, finansal bilincin ve yatırımcı tabanının geliştirilmesi için faaliyetler yürütülecektir. (Kalkınma Planı s.251)	
Tedbir 251.1. İlk, orta ve yükseköğretim kurumlarında finansal okuryazarlık eğitimi yaygınlaştırılacak, söz konusu eğitimin, yaygın eğitim kapsamında yetişkinlere de verilmesi sağlanacaktır. (S)	1. Finansal eğitim kapsamında lise çağındaki öğrencilere yeni materyaller hazırlanacaktır. 2. Finansal okuryazarlık kapsamında öğretmen ve öğrenci eğitimleri gerçekleştirilecektir. 3. Mevcut sistemde devam eden ekonomi, girişimcilik ve işletme seçmeli dersleri öğretim programlarında ulaşılmak istenen hedefe binaen güncelleştirilecektir.
Sosyal Güvenlik Sistemi ve Finansmanı	
Kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ücretle daha etkin bir şekilde mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 268.2. Kayıt dışı çalışmayla mücadele konusunda farkındalığı artırmaya yönelik programlar uygulanacaktır. (İ)	1. Ülke genelinde ilgili taraflara sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri hakkında bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. 2. Özel sektörde çalışan sigortalıların prime esas kazancının bir önceki aya göre yüzde 20 ve üzerinde azalması durumunda bilgilendirme amaçlı kısa mesaj gönderilecektir. 3. Yapılan analizler sonucunda kayıt dışı istihdam ve eksik ücret bildirim konusunda riskli olduğu tahmin edilen işverenlere yönelik bilgilendirme amaçlı mektup gönderilecektir.
REKABETÇİ ÜRETİM VE VERİMLİLİK	
İnsan Kaynağı	
Mesleki eğitim, iş gücünün niteliğini yükseltmeye yönelik geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.331)	
Tedbir 331.1. Eğitim-istihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim-sektör işbirliği protokolleri yapılacaktır. (S)	1. Sektör işbirliği protokolleri kapsamında 25 bin atölye ve laboratuvar dersi öğretmenine uzaktan ve yüz yüze eğitim düzenlenecektir. 2. Tarım ve hayvancılık sektörleri başta olmak üzere diğer sektörlerle işbirliği protokolleri yapılacaktır.
Tedbir 331.7. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili tüm paydaşlara ait verilerin bir araya getirilerek bireylerin tek bir noktadan mesleki ve teknik eğitimle ilgili konulara erişebilmesinin kolaylaştırılmasını, arz-talep eşleşmesinin sağlanmasını, bireye mesleki rehberlik ve kariyer süreçlerinde destek olunmasını sağlayacak bir mesleki ve teknik eğitim portalı oluşturulacaktır. (S)	1. Ulusal Hayat Boyu Öğrenme İzleme Sistemi modeli ve oluşturulan modelin geliştirilmesi konusunda hayat boyu öğrenme kapsamında eğitim faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlarla bilgilendirme ve işbirliği toplantıları yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 331.10. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında sektör talepleri ve ihtiyaçlar doğrultusunda öğretim programları güncellenecek, fiziki ortam ve malzeme ihtiyaçları giderilecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması için okul donatılarının karşılanmasına yönelik sektörle işbirliği protokolleri imzalanacaktır. 2. Sektörel Mükemmeliyet Merkezleri kurulacaktır. 3. Güncellenen öğretim programlarına uygun olarak 20 alanın donatım listeleri ile yerleşim planları güncellenecektir. 4. Okulların ihtiyaçları ve bütçe doğrultusunda mevcut ve yeni açılan alan/dalların atölyelerinin teknolojik gelişmelere uygun olarak donatılması sağlanacaktır.
Tedbir 331.12. Öncelikli imalat sanayi sektörlerine insan kaynağı yetiştiren mesleki ve teknik liselerin eğitim ortamlarının iyileştirilmesine, öğretim programlarının geliştirilmesine ve mezunların istihdamına yönelik sanayi-eğitim işbirliği sağlanacaktır. (S)	1. Üretim, imalat sanayi vb. sektörlerle işbirliği yapılarak okul donatılarının karşılanmasına ve mezunların istihdamına yönelik protokoller imzalanacaktır.
Tedbir 331.13. OSB'lerdeki mesleki ve teknik liselerin sayısı ve çeşitliliği artırılacak, teknolojik donanımı güçlendirilecektir. (S)	1. Organize Sanayi Bölgelerinde; sektörün ihtiyacı olan iş gücünü yetiştirmek amacıyla sektör destekli mesleki ve teknik eğitim kurumları açılacaktır. 2. Organize Sanayi Bölgelerinde açılan okulların donatım ihtiyaçları sektör ile birlikte karşılanacaktır.
Öncelikli sektörlerde mevcut iş gücünün niteliği artırılacak, bu sektörlerde çalışabilir nitelikte insan kaynağı yetiştirilmesine öncelik verilecektir. (Kalkınma Planı s.332)	
Tedbir 332.2. Öncelikli sektörlerde mevcut çalışanların becerilerinin geliştirilmesine yönelik STK'lar tarafından organize edilen sertifikalı eğitim programları desteklenecektir. (S)	1. Önceki öğrenmeler kapsamında belge almak isteyenlerin teorik sınavları esinav şeklinde yapılacaktır. 2. Önceki öğrenmeler kapsamında beceri ve teorik sınavlara girenler için uzaktan öğrenme materyalleri hazırlanacaktır. 3. Eğitim dışı kalmış, kayıt şartlarını taşıyan çocuklar tespit ederek mesleki eğitim merkezlerine kayıt olmaları sağlanacaktır.
Kritik Teknolojiler	
Kritik teknolojilerde insan gücü kapasitesi artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 356.3. Kritik teknoloji alanlarında yetkinliği kanıtlanmış yurt dışı eğitim kurumlarına diğer alanlara göre farklılaşan destek miktarlarıyla lisansüstü öğrenci gönderilmesine yönelik burs programları oluşturulacaktır. (İ)	1. Yurt Dışı Lisansüstü Burs Programı kapsamında başvurular alınacak ve öğrenciler desteklenecektir.
Turizm	
Turizm sektöründe daha yüksek standartlarda hizmet sunumu sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.427)	
Tedbir 427.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol çerçevesinde yürütülecek uygulamalı eğitim programı ile turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ihtiyacı karşılanacaktır. (S)	1. Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yenilenen protokol doğrultusunda turizm alanındaki 50 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, konaklama tesisleri ile eşleştirilecek; öğrencilere işletmelerce burs verilmesi ve staj yaptırılması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Temel bilimlerde nitelikli araştırmacı insan gücü kapasitesi ve araştırma faaliyetleri, öncelikli sektörler ve teknoloji alanlarındaki ihtiyaçlara yönelik artırılacak, söz konusu alanlara yönelik özel lisansüstü burs programları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.443)	
Tedbir 443.4. Bilim alanlarına yönelik nitelikli çalışmalar ile öncü ve çığır açıcı araştırmaları desteklemek üzere ve özellikle temel bilimlerde araştırmacı insan gücü kapasitesinin artırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası eğitim ve araştırma temalı bilimsel etkinlikler gerçekleştirilecektir. (İ)	1. TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü tarafından temel bilim alanlarında, dünyanın önde gelen bilim insanlarının katılımıyla uluslararası düzeyde bilimsel etkinlikler gerçekleştirilecektir. 2. TÜBA Yurtdışı Bilim İnsanı Davet Programı kapsamında öncü ve çığır açıcı araştırmacıların ülkemizdeki bilim insanlarıyla bir araya geleceği çalıştaylar düzenlenecek, bilimsel tematik arama konferansları düzenlenecektir. 3. Ulusal ve uluslararası ölçekte, alanlarında öne çıkan uzman ve araştırmacıların veritabanı oluşturulacaktır.
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	
Toplumun tüm kesimlerinde siber güvenlik kültürü ve insan kaynağının geliştirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.476)	
Tedbir 476.2. Siber güvenlik eğitimleri düzenlenecek ve farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. (İ)	1. Eğitim içerikleri belirlenerek eğitim için gerekli yazılım temin sürecine başlanacaktır.
İnternetin güvenli kullanımı ve toplumun internet üzerinden yürütülen dezenformasyon kampanyaları ile yasa dışı faaliyetlerden korunmasına yönelik çalışmalar yürütülecek, ilgili düzenlemeler uluslararası yönelimler doğrultusunda güncellenecek, elektronik ortamdaki işlemlere hukuki geçerlilik kazandırmaya yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.477)	
Tedbir 477.4. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımı ile ilgili farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülecek, Güvenli İnternet Hizmetinin tanıtımı yapılarak bilinirliği artırılacaktır. (İ)	1. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımına yönelik olarak 60 konferans ve toplantı ile 15.000 kişiye ulaşılabilecek, güvenli internet hizmeti kullanıcı sayısının 7 milyon aboneye çıkması sağlanacaktır.
İnternet erişimi ve kullanımı bakımından gelir, bölge, cinsiyet ve yaş grupları arasındaki farklar azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.480)	
Tedbir 480.3. Bilinçlendirme eğitimleri ve sayısal içerik geliştirilmesi gibi araçlarla sayısal bölünme azaltılacaktır. (İ)	1. İnternet kullanımı alanında bilinçlendirme faaliyetlerine yönelik üç kamu spotu yayımlanacaktır. 2. Dijital okuryazarlığın artırılması için eğitim ve farkındalık içerikleri geliştirilecektir.
Lojistik ve Ulaştırma	
Karayolu trafik kazalarından kaynaklı ölüm, yaralanma ve hasarların en aza indirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.512)	
Tedbir 512.1. Yol kullanıcılarının hata yapacağını kabul eden ve yol güvenliğini trafik sistemi içerisindeki tüm aktörlerin ortak bir sorumluluğu olarak gören Güvenli Sistem Yaklaşımı benimsenecek ve bu yönde kurumsal yapı tesis edilecektir. (İ)	1. Trafik güvenliği konusunun güvenli sistem yaklaşımı temelinde yönetilmesini teminen yalnızca karayolu trafik güvenliğinden sorumlu bir yapının tesis edilmesine ilişkin kavramsal çerçeve, program ve kurumsal yapının tasarımı tamamlanacaktır.
Tedbir 512.4. Trafik güvenliğinin en üst seviyede tesis edilebilmesi için yol teknolojilerindeki gelişmelerden de yararlanarak denetimler etkinleştirilecek, yol kullanıcıları trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilecektir. (İ)	1. Araç/sürücü denetimleri yaygınlaştırılarak yoğun bir şekilde yapılacak, trafik denetimlerinde kullanılmak üzere 266 araç satın alınacaktır. 2. Trafik güvenliği konusunda 1.500.000 öğrenci ve 1.700.000 yol kullanıcısına eğitim verilecektir. 3. Üç kamu spotuyla 1.750.000 afiş ve broşür hazırlanacaktır. 4. Trafik denetimleri 2020 yılına göre yüzde 6 arttırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Ticaretin ve Tüketicinin Korunmasının Geliştirilmesine Yönelik Hizmetler	
Tüketicinin korunmasıyla ilgili mevzuat gözden geçirilecek ve uygulamalar iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı s.521)	
Tedbir 521.2. Bilinçli tüketimi yaygınlaştırıcı tanıtım ve farkındalık faaliyetleri yürütülecektir. (İ)	1. Afiş, broşür, kamu spotu, internet sitesi gibi eğitici materyaller ve araştırma raporları hazırlanacaktır. 2. Tüketici örgütleri ve diğer paydaşlar ile tüketici eğitimleri gerçekleştirilecektir.
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Fırsat eşitliği temelinde, tüm kademelerde eğitime erişim sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.548)	
Tedbir 548.1. Erken çocukluk eğitiminde 5 yaş zorunlu eğitim kapsamına alınacak, esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitim modelleri oluşturulacak; bu amaçla ihtiyaç duyulan ilave derslikler yapılacaktır. (S)	1. 3.000 dezavantajlı ailenin çocuklarına, 31 farklı eğitimi içeren materyaliyle günlük eğitim takviminin olduğu Benim Oyun Sandığı seti dağıtılacak ve setin uygulaması okul öncesi öğretmeninin düzenli izleme değerlendirme ziyaretleriyle takip edilecektir. 2. Yabancı uyruklu çocukların yoğun olduğu dezavantajlı yerleşim yerlerindeki 108 okul öncesi eğitim kurumuna donatım, kırtasiye ve materyal desteği sağlanacak, bu kurumlardaki öğretmenlere ve yerleşim yerlerindeki velilere yönelik eğitimler düzenlenecektir. 3. 2021 Temel Eğitim Yapım Programında il, ilçe ve mahalle bazında derslik ihtiyaçları belirlenerek yatırımlar oluşturulacaktır.
Tedbir 548.3. Yeni derslik yapımı planlamasında, derslik inşaa edilmesi planlanan yerdeki diğer eğitim binalarının verimli kullanımı dikkate alınacak, atıl vaziyetteki eğitim binalarının kullanımı öncelenecektir. (S)	1. 100 özel eğitim sınıfı dersliği yapılacaktır. 2. 100 destek eğitim odası yapılacaktır. 3. 100 uygulama evi yapılacaktır. 4. 100 meslek edinme atölyesi yapılacaktır. 5. BİLSEM'lerdeki atölye alanları çeşitlendirilecek ve mevcut atölyeler standart hâle getirilecektir.
Tedbir 548.4. Tüm eğitim kademelerinde okullaşma ve tamamlama oranları arttırılacak, devamsızlık oranları azaltılacaktır. (S)	1. Yaşanan pandemi süreci ve gelişecek yeni durumlara göre öğrenci devamı takip edilerek devamsızlık raporu hazırlanacaktır. 2. 1000 Okul İyileştirme Projesi kapsamında belirlenen okulların kurumsal kapasitelerinin artırılması, öğrencilerin kişisel gelişim, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler yoluyla desteklenerek proje kapsamındaki okullarda devamsızlık, sınıf tekrarı, eğitimi terk ve disiplin cezası oranlarının azaltılması sağlanacaktır.
Çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini gözetilen eğitim ortamları oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.549)	
Tedbir 549.1. Eğitim yapıları teknolojiye ve çevreye uyumlu, güvenli, ekonomik, estetik, erişilebilir, standartları ve kalitesi yüksek bir mimaride tasarlanacaktır. (S)	1. Okul binaları için yedi yeni tip proje hazırlanacaktır. 2. Okul mimarisi fikir projeleri geliştirilecektir. 3. Herkes İçin Erişilebilir Okul Modeli tasarlanacaktır. 4. Altı tarihi okul binasının örnek koruma çalışmaları yürütülecektir. 5. Eğitim yapılarının iç mekân tasarımları hazırlanacaktır. 6. Afet riski taşıyan 1.500 eğitim binasının güçlendirme çalışması yapılacaktır. 7. Eğitim binalarının büyük bakım-onarım faaliyetlerini kapsayan iyileştirme çalışmaları yapılacaktır. 8. Eğitim binalarında enerji verimliliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır. 9. Afet riski taşıyan okul binaları için yeniden yapım faaliyetleri yürütülecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 549.2. Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun tasarım ve beceri atölyeleri kurulacaktır. (S)	1. Okullarda tasarım ve beceri atölyesi kurulmasına yönelik planlama çalışmaları yürütülecektir.
Tüm eğitim kademelerinde okulların niteliği ve imkânları artırılarak okullar arası başarı farkı azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.550)	
Tedbir 550.1. Öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri için destek programları uygulanacaktır. (S)	1. Öğrencilerin akademik başarı, bilimsel, sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetler ile millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimseyen ve koruyan bireyler olarak yetiştirilmesi amacıyla Eğitimde Rehberlik ve Destekleme Modeli (ERDEM) Destek Programı uygulanacaktır.
Tedbir 550.3. Eğitimde kalite güvence sistemi oluşturulacaktır. (S)	1. Okullarda daha sağlıklı ve güvenli ortamlarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesi, ülkemizde sağlık ve güvenlik kültürünün geliştirilmesine katkı sunulması, ulusal ve uluslararası yönetim sistemlerinin yaygınlaştırılması ve belgelendirilmesi için çalışmalar yapılacaktır. 2. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları Kalite Güvencesi Yönergesi kapsamında yer alan okulların tamamında öz değerlendirme çalışması yapılacak olup 500 okulun dış değerlendirmesi tamamlanacaktır.
Millî, manevi ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun eğitim içerikleri ve öğretim programları hazırlanacaktır. (Kalkınma Planı s.551)	
Tedbir 551.1. Öğretim programları esnek, modüler ve uygulamalı yapıya kavuşturulacaktır. (S)	1. Yaygın eğitim kurs programlarının uzaktan eğitim yoluyla verilebilmesi için dijital içerik geliştirme ve materyal geliştirme çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 551.2. Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin matematik ve Türkçe yeterlilikleri artırılabilecektir. (S)	1. Türkçe ve matematik derslerinden temel düzeydeki kazanımları yeterli düzeyde edinemeyen üçüncü sınıf öğrencilerine ilkokullarda yetiştirme programı kapsamında eğitim verilecektir.
Tedbir 551.5. Temel eğitim ve ortaöğretim kademesinde ders çizelgeleri yeniden yapılandırılacaktır. (S)	1. Mesleki Eğitim Merkezi kapsamında eğitim verilen alan ve dalların haftalık ders çizelgesi güncellenecektir.
Tedbir 551.6. Eğitim Bilişim Ağı portalının içeriği öğretim programlarıyla uyumlu hale getirilerek zenginleştirilecek ve portalın etkin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. (S)	1. EBA'nın etkin kullanımının sağlanması amacıyla sisteme eklenen ders destek materyallerinin ve uygulamaların sayısı artırılacaktır. 2. EBA üzerinde zengin dijital içerik arşivinin oluşturulması amacıyla alan ve dallarda yer alan derslere ait video içerikleri üretilenmektedir.
Tedbir 551.7. Teknolojiye erişimin sağlanması amacıyla okullara ağ altyapısı ve etkileşimli tahta kurulacaktır. (S)	1. 7.400 okulun ağ altyapısı işletme ve bakım-onarım işlemlerinin tamamlanması sağlanacak olup 3500 okulun ağ altyapısı kurulumu tamamlanacaktır. 2. 2.500 okula GSM üzerinden internet erişimi sağlanacak olup 700 okula uydularla internet hizmeti sağlanması işlemlerine devam edilecektir. 3. 23.000 etkileşimli tahta alım ihalesi yapılarak kurulumu gerçekleştirilecektir
Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitim hizmetlerinden istifade edebilmeleri için beşeri ve fiziki imkânlar güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.552)	
Tedbir 552.3. Öğrenme ortamlarının fiziki altyapısı, öğretim programı ve materyal zenginliği, öz bakım becerileri, bütünleştirme uygulamaları ve rehberlik hizmetlerinin standartları yükseltilecektir. (S)	1. Okul ve kurumlar tarafından uluslararası yönetim sistemleri uygulamalarının yaygınlaştırılması ve bu kapsamda hizmetlerin standartlarının yükseltilmesi sağlanacaktır. 2. Kolaylaştırıcı Kişi Uygulama Kılavuzu hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin motivasyonları ve mesleki gelişimleri artırılacak ve öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.553)	
Tedbir 553.2. Konut imkânlarının kısıtlı olduğu bölgelerde öğretmenlerin barınma ihtiyaçlarını karşılayacak konut yatırımlarına devam edilecektir. (S)	1. 100 öğretmen konutu yapılacaktır.
Tedbir 553.5. Sınıf öğretmenlerinin yan alan ve mesleki rehberlik becerileri geliştirilecektir. (S)	1. Aday öğretmen yetiştirme programları kapsayıcı eğitim açısından güçlendirilecektir.
Tedbir 553.9. Hizmet içi eğitimlerin içerikleri öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin güncel ihtiyaçları çerçevesinde yenilenecek, mesleki ve teknik eğitimde hizmet içi eğitimler iş ortamlarında gerçekleştirilecektir. (S)	1. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bireysel ve mesleki gelişimleri uzaktan eğitim faaliyetleriyle desteklenecektir.
Etkin ve etkili bir eğitim sisteminin oluşturulabilmesi için politikalar veriye dayalı olarak belirlenecek ve politika uygulamalarının etki analizleri yapılacaktır. (Kalkınma Planı s.554)	
Tedbir 554.2. Eğitim sistemindeki kurum ve kuruluşların veri analiz kabiliyeti güçlendirilecek, okul bazında veriye dayalı planlama ve yönetim sistemi hayata geçirilecektir. (S)	1. Yönetim Sistemleri Belgelendirme İşlemleri doğrultusunda yürütülen faaliyetler ile okul ve kurumlarımız tarafından okul bazında veriye dayalı planlamayı sağlayan yönetim sistemlerinin sertifikasyonu sağlanacaktır.
Bireylerin kişilik ve kabiliyetlerinin sürekli olarak gelişimini hedefleyen hayat boyu öğrenme anlayışı toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.555)	
Tedbir 555.1. Hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliği ve niteliği artırılacak, kazanımların belgelendirilmesi sağlanacaktır. (S)	1. 76 alt öğrenme alanı altında gerçekleştirilen kurs programlarının ihtiyaçlar ve talepler doğrultusunda güncellenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. 2. Erken çocukluk eğitimi ve aile eğitimine yönelik kurs programları geliştirme çalışmaları yapılacaktır. 3. Özel eğitime gereksinim duyan bireylere ve ailelerine yönelik kurs programları çeşitlendirilecek ve güncellenecektir.
Tüm paydaşların eğitim süreçlerine aktif katılımının sağlandığı Okul Gelişim Modeli oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.556)	
Tedbir 556.1. Sahip oldukları koşul ve öncelikler dâhilinde okulların gelişimleri izlenecek ve değerlendirilecektir. (S)	1. Yönetim sistemleri belgelendirme işlemleri doğrultusunda okulların gelişimlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanacaktır.
Öğrencilerin kazanımlarını çeşitlendirmeye ve artırmaya yönelik etkin bir ölçme, izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.558)	
Tedbir 558.2. Ölçme ve değerlendirme sistemi yeterlilik temelli etkinleştirilecektir. (S)	1. 4., 8. ve 10. sınıf düzeylerindeki öğrencilerin üst düzey zihinsel becerileri ve kendileri hakkındaki görüşleri, öğrenme biçimleri, okul ortamları ve aileleri ile ilgili bilgileri Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) araştırması kapsamında belirlenecektir. 2. Ölçme değerlendirme merkezleri aracılığıyla, farklı sınıf düzeylerinde öğrenci başarı izleme araştırmalarıyla toplanan verilerin, öğrencilerin akademik durumunu iyileştirmek için alınacak tedbirlere kaynak teşkil etmesi sağlanacaktır.
Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretime Yönelik Yapısal Dönüşüm ve İstihdam Seferberliğine başlanacaktır. (Kalkınma Planı s.559)	
Tedbir 559.1. Plan döneminde bütün meslek liselerinin atölye ve laboratuvarları modernize edilerek günümüzün eğitimistihdam ihtiyaçlarına uygun hale getirilecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının donatım ihtiyaçları karşılanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 559.2. Mesleki eğitimdeki kurum ve kuruluşlar bünyesindeki atölyelerin daha etkin bir şekilde kullanılması suretiyle döner sermaye gelirleri artırılabacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik ortaöğretim bünyesindeki atölyeler etkin kullanılarak döner sermaye gelirleri yüzde 20 artırılabacaktır.
Tedbir 559.3. Sektör talepleri ve gelişen teknoloji doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimde alan ve dalların öğretim programları güncellenecektir. (S)	1. Mesleki Eğitim Merkezi programları ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler doğrultusunda güncellenecektir.
Tedbir 559.8. Öğrencilerin buluş, patent ve faydalı model başvurusu yapmaları teşvik edilecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilere ve öğretmenlere buluş, patent ve faydalı model başvuru süreçleriyle ilgili bilgilendirme yapılarak öğrencilerin bu konularda başvuru yapmaları teşvik edilecektir. 2. Üretim altyapısı geliştirme, mesleki eğitim-üretim-istihdam ilişkisini güçlendirme ve farklı alanlarda uzmanlaşma sağlama vizyonu ve tüm paydaşların katılımıyla teknolojik altyapısı güçlendirilmiş yerli ve millî altyapıya sahip Ar-Ge merkezleri mesleki ve teknik ortaöğretim okulları bünyesinde kurulacaktır.
Tedbir 559.9. Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliği protokolleri artırılabacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile sektör arasındaki bağlar güçlendirilerek mesleki eğitime yönelik işbirliği protokol sayısı artırılabacaktır. 2. OSB'lerde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının açılması ve desteklenmesi amacıyla sektörle işbirliği sağlanacaktır.
Tedbir 559.11. Özel mesleki ve teknik okullarda eğitim gören öğrencilere yönelik destek ödemeleri sağlanacak, özel sektörün okul açmasına yönelik yatırım teşvikleri artırılabacak ve OSB'ler başta olmak üzere özel mesleki ve teknik okul sayısı ve çeşitliliği artırılabacaktır. (S)	1. Özel Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilere eğitim ve öğretim desteği verilmeye devam edilecektir. 2. OSB'lerde açılan mesleki ve teknik kurumlarının ihtiyaçları sektörle işbirliği yapılarak karşılanacaktır.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Engellilerin iş gücüne katılımı ve istihdamı artırılabacaktır. (Kalkınma Planı s.572)	
Tedbir 572.4. İş ve meslek danışmanlarının nitelikleri engellilere daha iyi bir hizmet sunabilecek şekilde geliştirilecektir. (İ)	1. Profil Temelli Danışmanlık kapsamında branşlaşmaya geçecek birimlerden ve Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinden yaklaşık 100 iş ve meslek danışmanına, destekli istihdam modeline ilişkin eğitimler verilecektir. 2. Engelli İş Koçluğu modeline dâhil edilen Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü/Hizmet Merkezlerinin sayısı artırılabacaktır.
İş sağlığı ve güvenliği alanında yürütülen hizmetlerin nitelik ve verimliliğinin artırılmasına yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir. (Kalkınma Planı s.576)	
Tedbir 576.2. İş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik ilgili kamu kurumları, üniversiteler, sendikalar ve STK'lar ile eğitim, seminer ve bilgilendirici faaliyetler düzenlenecektir. (İ)	1. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda İSG farkındalığını artıracak etkinlikler düzenlenecektir. 2. İSG alanında rehberlik ve bilgilendirme amaçlı materyaller hazırlanacaktır. (internet sitesi, rehber, broşür, afiş vb.) 3. İSG haftası kapsamında organizasyon düzenlenecektir. 4. 10 İSG etkinliğine üniversiteler ile birlikte katılım sağlanacaktır. 5. İSG alanında elektronik ortamda süreli yayın çıkarılacaktır. (İSG eDergisi)
Bilinçlendirme faaliyetleri ve denetimler yaygınlaştırılarak kayıt dışı istihdamla etkin mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.577)	
Tedbir 577.1. Kayıtlı istihdamın teşvikine yönelik olarak veri analizine dayalı risk odaklı denetim faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	1. Kalifiye mesleklere ilişkin prime esas kazançlar analiz edilerek eksik bildirim riski olduğu belirlenen işyerlerine yönelik denetimler yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Sağlık	
Bulaşıcı olmayan hastalık risklerine yönelik olarak, sağlıklı yaşam tarzı teşvik edilecek; koruyucu ve tedavi edici hizmet kapasitesi geliştirilecek; çevre sağlığı, gıda güvenliği, fiziksel aktiviteye elverişli sahalarda, sağlık okuryazarlığı, iş sağlığı ve güvenliği alanlarında sektörler ve kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon artırılabacaktır. (Kalkınma Planı s.579)	
Tedbir 579.1 Sağlıklı yaşam tarzının teşvik edilmesi için sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam alışkanlıkları kazandırılmasına yönelik eğitim, kamu spotu, kampanyalar gibi bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir. (İ)	1. Sosyal medya hesapları için içerikler hazırlanacak ve paylaşılması sağlanacaktır. 2. Farkındalık etkinlikleri düzenlenecek, ulusal TV kanallarında konuya ilişkin yayınlar yapılacaktır. 3. Sağlıklı yaşam tarzını teşvik eden farkındalığı artırmaya yönelik kamu spotu, eğitici kısa videolar hazırlanacaktır.
Ailenin Güçlenmesi	
Aileye yönelik verilen hizmetlerin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi amacıyla araştırma, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.593)	
Tedbir 593.5. Aile Sosyal Destek Programının (ASDEP) kurumsal kapasitesi artırılabacaktır. (İ)	1. ASDEP kapsamında yapılan yönlendirmelerin daha etkin olabilmesi için kurumlar arası işbirliğine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 593.7. Göç, afet ve acil durumlarda birey, aile ve topluma yönelik psikososyal destek hizmetleri koordineli ve etkin bir şekilde sunulacak ve hizmet sunum kapasitesi geliştirilecektir. (İ)	1. Afet ve acil durum hallerinde psikososyal destek konusunda 300 personele başlangıç düzey eğitimi verilecektir. 2. Psikososyal destek eğitimcileri tarafından 800 personele farkındalık eğitimi verilecektir.
Kadın	
Haklar konusunda kadın-erkek fırsat eşitliğini güçlendirecek şekilde kadınların ekonomik, sosyal, kültürel hayata ve karar alma mekanizmalarının her düzeyine aktif katılımı özellikle yerelden başlayarak teşvik edilecektir. (Kalkınma Planı s.600)	
Tedbir 600.1. Kadınların ekonomik ve sosyal hayatta güçlenmelerine yönelik araştırmalar yapılacak, projeler yürütülecek, eğitimler verilecektir. (İ)	1. Finansal Okuryazarlık ve Kadınların Ekonomik Güçlenmesi Seminerlerine devam edilecektir. 2. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planının (2018-2023) izleme ve değerlendirmesi yapılacaktır. 3. Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Projesinde hedef gruba yönelik eğitim ve hizmetler, kurumsal kapasite geliştirme ve farkındalık artırmaya yönelik hazırlık çalışmaları ile bilimsel ve teknik çalışmalar yürütülecektir. 4. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Planlamanın Uygulanması Projesi kapsamında üst düzey yöneticilere yönelik farkındalık artırma seminerleri düzenlenerek, bütçe süreçlerine ilişkin temel politika dokümanları gözden geçirilecektir. 5. Kadının Güçlenmesi Farkındalık Çalışmaları kapsamında farklı hedef gruplara yönelik, kadının güçlenmesi/medyada kadın temsiline iyileştirilmesi vb. konularda farkındalık çalışmaları yürütülecektir.
Kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik, toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılacak, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliği ve kapasitesi artırılabacaktır. (Kalkınma Planı s.602)	
Tedbir 602.1. Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik düzenlemelerin etkin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır. (İ)	1. 4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2021-2025) hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 602.3. Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana yönelik hizmet sunan kurum ve kuruluşların kapasiteleri ve kurumlar arası koordinasyon artırılacaktır. (İ)	1. Kadın konukevlerinin ihtisaslaşmasına ilişkin çalışmaların ülke geneline yaygınlaştırılması ve hizmetlerin ülke genelinde asgari düzeyde standart oluşturulacaktır. 2. Millî Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle kadın konukevlerinden hizmet alan kadınların çocukları ile ilişkilerini güçlendirmeye yönelik UZEM üzerinden eğitimler verilecektir.
Medyada kadın temsili iyileştirilecek ve kadınların medya okuryazarlığının artırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.604)	
Tedbir 604.1. Kadınların dijital okuryazarlık eğitimlerine katılımı artırılacaktır. (İ)	1. Kadının Güçlenmesi Farkındalık Çalışmaları kapsamında farklı hedef gruplarına yönelik dijital okur-yazarlık eğitimleri düzenlenecektir.
Yoksulluğun nesiller arası aktarımını azaltmak ve fırsat eşitliğini artırmak üzere çocukların bireysel ihtiyaçlarına yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir. (Kalkınma Planı s.608)	
Tedbir 608.2. Mevcut destekler de dikkate alınarak farklı alanlarda başarılı ve yetenekli olan ancak maddi imkânsızlıkları nedeniyle bu alanlarda ilerleyemeyen çocuklara yönelik destekler geliştirilecektir. (İ)	1. Sanayinin Çırakları Geleceğin Yıldızları projesi ile 16 ilde çıraklık eğitimi gören gençler arasında futbol turnuvaları düzenlenecektir.
Tedbir 608.3. Özel öğretim kurumlarında ihtiyaç sahibi çocuklar için ayrılan ücretsiz kontenjanların tam doluluk oranı ile kullanımı yönünde yürütülen çalışmalar artırılacaktır. (İ)	1. Mevzuatla belirlenmiş ihtiyaç sahibi çocuklar için, özel eğitim kurumlarında ayrılan kontenjanların tamamının kullanılması sağlanacaktır.
Çocuk adalet sistemi önleyici, onarıcı ve geliştirici mekanizmalar doğrultusunda risk takibini içeren bir yapıya kavuşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.610)	
Tedbir 610.1. Risk altındaki çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak ve bakım hizmetleri ihtisaslaşmaya devam edilecek, alanda çalışan personelin niteliği ve niceliği artırılacaktır. (İ)	1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeline bakım hizmetlerinde ihtisaslaşmaya yönelik eğitimler verilecektir.
Tedbir 610.2. Çocuk Koruma Kanunu'nda öngörülen çocuklara özgü tedbirlerin uygulanması ve tedbir kararlarının izlenmesine ilişkin mekanizmaların geliştirilmesi sağlanacaktır. (İ)	1. UYAP'tan alınan anlık verilerin Adalet Bakanlığınca sisteme tam olarak eklenmesi sağlanıncaya kadar iller tarafından elden toplanan verilerin sisteme işlenebilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik aile odaklı hizmetlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.612)	
Tedbir 612.2. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetinin sosyal destek boyutu güçlendirilecektir. (İ)	1. SED Hizmetinden yararlanan ortaokul çağındaki çocuklara yönelik akademik, sosyal, sportif ve bilişsel faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.
Çocuğa yönelik ihmal, istismar ve şiddeti önleyecek program ve uygulamalar geliştirilecek, risk altındaki çocuklara ve ailelerine yönelik hizmetler ile psiko-sosyal destek programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.613)	
Tedbir 613.2. Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocuklara ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecek, çocukların yaşam becerileri güçlendirilecektir. (İ)	1. Çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecektir.
Tedbir 613.3. Çocuklarla çalışan profesyonellerin ihmal, istismar ve şiddeti tespit etme ve gerekli yönlendirmeyi yapma kapasitelerini artırmaya yönelik programlar düzenlenecektir. (İ)	1. Çocukların dijital risklerden korunması kapsamında özel kreş, gündüz bakımevi ve çocuk kulübü çalışanları ile bu kuruluşlardan hizmet alan ailelere eğitim verilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Çocukların, sağlıklı gelişimlerini olumsuz etkileyecek oyun ve dijital uygulamalar ile kitap, sosyal medya gibi yayın içeriklerinden korunmasına yönelik tedbirler alınacaktır. (Kalkınma Planı s.615)	
Tedbir 615.1. Çocukların dijital risklerden, yazılı ve görsel medyanın zararlarından korunmasına yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	1. Ailelere ve çocuklara rehberlik etmesi amacıyla; dijital oyunların seçimine, uygun içerikli kitap seçimine ve dijital medyanın bilinçli ve güvenli kullanımına yönelik rehber hazırlanacaktır.
Çocukların bağımlılık yaratan davranış ve maddelerden korunmalarına yönelik tedbirler alınacak, tedavi merkezlerinin nitelik ve niceliği artırılacak, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.617)	
Tedbir 617.3. Bağımlılıkla mücadele amacıyla çocuklara, ailelere ve çocuklarla çalışan profesyonellere yönelik bilinçlendirme çalışmaları ve eğitimler sürdürülecektir. (İ)	1. 2019-2023 Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı çalışmaları değerlendirme çalışmayı gerçekleştirecektir. 2. Bilişim teknolojilerinin bilinçli, güvenli etkin kullanımı konusunda çocuklar, gençler ve ailelerle çalışan profesyonellere yönelik eğitimler belirlenen hedeflere göre gerçekleştirilecektir. 3. Gündüz kuşağı televizyon programlarında aile içi iletişimin geliştirilmesine yönelik bilgi aktarabilecek uzmanların yer alması sağlanacaktır.
Gençlik	
Gençleri okul-sınav-ış bulma döngüsünden çıkartan, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimleri ile yenilikçi ve girişimci niteliklerini destekleyen kültürel, bilimsel ve sportif faaliyetler özendirilecek, yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.619)	
Tedbir 619.4. Ders dışı zamanlarda gençlerin fiziksel, sosyal, sanatsal, sportif, bilişsel ve kültürel gelişimlerini destekleyici faaliyetlerin okullarda sunulmasına yönelik bir model geliştirilecek, bu model içerisinde kurgulanan hizmetler okulların fiziki ve insan kaynağı kapasiteleri ile maddi imkânları geliştirilerek ilgili kurumlar tarafından sunulacaktır. (İ)	1. Hayat Becerileri Eğitim Programının bilinirlik, görünürlük, tanıtım ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilecektir. 2. Gençlere yönelik olarak tiyatro, münazara, edebiyat vb. alanlarda yarışmalar düzenlenecektir.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında aktif rol almaları desteklenecek, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin taleplerine uygun biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.620)	
Tedbir 620.1. Başta Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gençlik merkezleri ve gençlik kamplarında yürütülen programlar olmak üzere, gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamasına yönelik düzenlenen programlar ile faaliyetlerin sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	1. Sağlıklı Yaşam ve Spor Kulübü faaliyetleri geliştirilecek, gençlerin kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayacak faaliyetler düzenlenecektir. 2. Gençlik liderleri, kamp liderleri, yurt müdürleri, yurt eğitim sorumluları, gençlik merkezi müdürleri ve antrenörlere çeşitli alanlarda eğitici eğitimleri düzenlenecek, farkındayiz.gov.tr internet sitesinin tanıtımına ve görünürlüğünü arttırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir
Tedbir 620.4. Gençler gönüllülük faaliyetleri kapsamında bilinçlendirilecek ve yönlendirilecek, gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı teşvik edilecektir. (İ)	1. Genç Gönüllüler Platformunun sürdürülebilirliğine yönelik çalışmalar yürütülerek gönüllü arayanlar ile gönüllülerin eşleşmeleri sağlanacak, ilgili kurumlarla gönüllülük alanında işbirliği protokolleri yapılacak, gönüllülük faaliyetleri ve katılımcı sayıları artırılacaktır. 2. Genç Gönüllüler Platformunun mobil uygulaması faaliyete girecektir. 3. Damla Gönüllülük Projesi kapsamında yürütülen faaliyetlere devam edilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Gençlerin bilişsel, fiziksel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen faktörler ile etkilerinin azaltılmasını teminen gençlerin ve ebeveynlerin özelliklerine uygun psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacak, gençler arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okur-yazarlığı artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.621)	
Tedbir 621.1. Okullarda, yükseköğrenim öğrenci yurtlarında ve gençlik merkezlerinde sağlık, sosyal medya ve hukuk okuryazarlığı konularında farkındalık artırıcı faaliyetler ile beceri güçlendirecek programlar yürütülecektir. (İ)	1. Yurtlarda sağlık, sosyal medya ve hukuk okuryazarlığı konularında gençlerin farkındalıklarını artırmak amacıyla düzenlenen eğitim, konferans vb. faaliyetler yürütülecektir.
Bağımlılık yapıcı maddelerle etkin mücadele edilecek, bu maddelerin kullanım durumunu tespit etmeye yönelik araştırma ve hizmetlere devam edilecek, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.622)	
Tedbir 622.2. Gençlerin ve gençlik alanındaki profesyonellerin bağımlılıkla mücadele konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalara devam edilecektir. (İ)	1. Gençlik merkezleri ve gençlik kamplarındaki gençler başta olmak üzere gençlerin madde bağımlılığı, sigara ve alkolün sağlığa olumsuz etkileri konusunda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. 2. Gençleri ve gençlik çalışanlarını bağımlılık konusunda bilinçlendirmek üzere Bağımlılıkla Mücadele Uygulayıcı ve Farkındalık Eğitimleri kapsamında 45.000 genç, 2.500 personel ve 444 kişiye eğitici eğitimi verilecektir.
Kültür ve Sanat	
Kültür ve sanata erişim ve katılım olanakları artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.633)	
Tedbir 633.1. Kültür ve sanatın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi için erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat eğitimi verilecektir. (S)	1. Kültür ve sanat alanına ilişkin seçmeli derslerin bu alanda teorik ve pratik bilgiyi kazandırması sağlanacaktır. 2. Tasarım-Beceri Atölyelerinde ve mesleki eğitimde bu alanların yeri artırılacaktır.
Türkçenin doğru ve yetkin bir şekilde kullanılması için örgün eğitim başta olmak üzere, her türlü medya, yasal düzenleme gibi araçlar etkin bir şekilde kullanılacaktır. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 635.1. Türkçenin zenginliğinin kayıt altına alınması için etimolojik sözlük tamamlanacaktır. (İ)	1. Tietze-Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatinin genişletilmiş baskısı yapılacak ve dijital ortamda erişime açılacaktır. 2. Türk Dil Kurumu Etimolojik Sözlük çalışması belirlenen program dâhilinde L harfine kadar tamamlanacaktır. 3. Türkiye Türkçesi Ağız Atlası Projesi tamamlanacaktır.
Tedbir 635.3. Her türlü basın, yayın ve medya ortamında Türkçenin güzel kullanılması özendirilecek, mesajını dille ileten tüm sanat eserlerinde kelime zenginliği teşvik edilecektir. (İ)	1. Edebiyat Eserlerini Destek Projesi kapsamında verilecek desteklerin kelime zenginliğini gözetmesi sağlanacaktır. 2. Türk Dil Kurumunun Türkçenin güzel ve zengin kullanıldığı sanat eserlerine yönelik ödül ve teşvik mekanizmaları geliştirmesi sağlanacaktır.
Fikri emek sonucu oluşan ürünlerin önemini ve değerini toplumun tüm kesimlerine benimsetilmesi sağlanacak ve fikri haklara konu ürün ve eserlere ilişkin bilgi ve veri altyapısı güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.636)	
Tedbir 636.1. Fikri haklara yönelik tanıtım, farkındalık ve bilgilendirme faaliyetleri yapılacaktır. (İ)	1. Fikri haklar konusunda farklı hedef gruplar gözetilerek çeşitli türde faaliyetler yapılması sağlanacak veya teşvik edilecektir. 2. Üniversite öğrencileri ile meslek birliği üyeleri, sanatçılar buluşturularak telif haklarının önemi anlatılarak farkındalık yaratılacaktır. 3. İlgili kesimlerin eğitim ihtiyaçları ve talepleri tespit edilecek ve bu çerçevede 2021 yılı eğitim programı oluşturularak yıl boyunca yüz yüze veya çevrimiçi eğitimler düzenlenecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Spor	
Erken yaşlardan itibaren spor eğitimi verilecek; örgün eğitimde beden eğitimi ve spor derslerinin niteliği artırılacak; mahallinde spor imkânları geliştirilerek her yaşta vatandaşların sportif faaliyetlere düzenli katılımı teşvik edilecektir. (Kalkınma Planı s.646)	
Tedbir 646.5. Okul ve mahalle spor kulüplerinin dijital ortamda da entegrasyonu ile bu kulüplerin izleme ve değerlendirme işlemi kolaylaştırılacak ve performans göstergelerinin doğrulanabilir olması sağlanacaktır. (İ)	1. Spor kulüpleri ile ilgili iş ve işlemlerin elektronik ortamda kayıt altına alındığı Spor Bilgi Sistemi kapsamında yer alan performans göstergelerinin takibi için yeni bir planlama yapılacaktır. 2. Spor kulüplerinin performans göstergeleri takip edilecektir. 3. Okul Spor Faaliyetlerine ülke genelindeki yaygın ve örgün eğitim ve öğretim kurumlarının katılımı artırılacaktır.
İlköğretim çağındaki öğrencilere yönelik yetenek taraması ile öğrenciler, sportif anlamda başarılı olabileceği branşlara yönlendirilecek, elit sporcu yetiştirilmesi sağlanacak ve yaşam boyu aktif spor katılımını teşvik edecek branş yönlendirmesi yapılacaktır. (Kalkınma Planı s.647)	
Tedbir 647.1. Elit kategorisinde yer alma potansiyeli taşıyan sporcuları seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	1. Spor alanında yetenekli bireylerin erken yaşta tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla hayata geçirilen Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Projesinin uygulanmasına devam edilecektir.
Tedbir 647.2. Ülke genelinde uygulanacak standart yetenek tarama modeli oluşturulacaktır. (İ)	1. Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Faaliyetlerine ilişkin mevzuat çalışmaları yapılacaktır.
Nüfus ve Yaşlanma	
Uzun süreli bakıma gereksinim duyan yaşlılar için hizmetler çeşitlendirilecek ve yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.655)	
Tedbir 655.3. Evde ve kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinde çalışacak iş gücünün nitelik ve niceliği artırılacaktır. (İ)	1. İl Müdürlükleri tarafından yaşlı bakım hizmeti veren personele yönelik hizmet içi eğitim ve farkındalık programları düzenlenecek; çevrimiçi eğitimler ile düzenli bilgilendirme yapılacaktır.
Yaşlı nüfusun ekonomik ve sosyal hayata katılımı artırılarak aktif yaşlanma imkânları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.657)	
Tedbir 657.1. Yaşlıların hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi kolaylaştırılacaktır. (İ)	1. Yaşlılara yönelik dijital okur-yazarlık ve finansal okuryazarlık kursları verilecek, bu çerçevede Millî Eğitim Bakanlığı eğitim programlarının yaşlılara uyarlanması sağlanacaktır.
Dış Göç	
Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.663)	
Tedbir 663.1. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler ve hizmetler artırılacak ve ülkemizle bağlarını güçlendirmeye yönelik programlar oluşturulacaktır. (İ)	1. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın anavatan ile bağlarını güçlendirici kültürel hareketlilik ve eğitim programları, buluşmalar, sosyal ziyaretler ve buluşmalar düzenlenecektir. 2. Halihazırda yürütülen proje programları kapsamında vatandaşlarımızın yaşadığı sorunların çözümüne yönelik destekler sağlanacaktır.
Tedbir 663.2. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır. (İ)	1. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın kültürel kimliklerini korumak ve sosyal gelişimlerini desteklemek üzere kurs ve faaliyetler düzenlenecektir. 2. Türkçe Saati Destek Programı ve Okul Öncesi Çift Dilli Eğitim Destek Programı kapsamında yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın kurmuş olduğu STK'lara Türkçe öğrenimine ilişkin destek verilecektir. 3. Yurtdışı Vatandaşlar Bursu kapsamında burs programları devam ettirilecektir. 4. Akademi Programları gerçekleştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 663.3. Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımaları sağlanacaktır. (İ)	1. Yurt dışında yaşayan çocuklarımızın anadillerini öğrenmeleri, kültürel değerlerimizi tanımaları ve Türkiye'yle olan aidiyetlerini artırmak amacıyla Yunus Emre Kültür Merkezlerine proje desteği verilecektir.
YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kırsal Kalkınma	
Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması kapsamında köylerde yoksullukla mücadele çalışmaları üretim ve istihdam odaklı sürdürülecektir. (Kalkınma Planı s.709)	
Tedbir 709.1 Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi için aile işletmelerine yönelik çiftçi eğitimi ve tarım danışmanlığı konularındaki faaliyetler güçlendirilecek, kadın ve genç girişimciler başta olmak üzere yetişkin nüfusun yaygın eğitim kurslarına erişimi sağlanacak, mesleki eğitim programları katma değeri yüksek yerel ürünler esas alınarak programlanacaktır. (İ)	1. Kadın çiftçilere yönelik Kadın Çiftçiler Yeniliklerle Buluşuyor Programı ve İl Özel Projeler Programı belirlenecek olan illerde uygulanacaktır.
HUKUK DEVLETİ, DEMOKRATİKLEŞME VE İYİ YÖNETİŞİM	
Güvenlik Hizmetleri	
Güvenlik hizmetlerinin sunumunda kalite ve etkinlik artırılabilecek, güvenlik birimlerinin kapasitesi güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.770)	
Tedbir 770.5. Siber suçlarla mücadele birimlerinin etkinliği artırılabilecektir. (İ)	1. Siber suçlarla mücadele kapsamındaki operasyon sayısı artırılacaktır. 2. Sayısal belge inceleme payı yüzde 97'ye çıkarılacaktır. 3. 16 siber birimin şifre kırma, 8 siber birimin veri kurtarma kapasitesi artırılacaktır. 4. Siber güvenlik, güvenli ve bilinçli teknoloji kullanımı, siber saldırı konularında önleyici, bilinçlendirici faaliyet, içerik ve ürünler geliştirilecektir.
Sivil Toplum	
Sivil toplum faaliyetlerine yönelik farkındalık artırılacak, bu alandaki araştırmalar desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.779)	
Tedbir 779.3. Küçük yaşlardan itibaren çocukların sivil toplum faaliyetleriyle tanışması ve gönüllülük bilincinin oluşmasına yönelik olarak okullarda uygulamalar başlatılacaktır. (S)	1. Eğitimciler, akademisyenler, ilgili kamu kurumu ve STK temsilcilerinin katılımıyla bir çalıştay düzenlenecektir. 2. Okullarda gönüllülük ve sivil toplum bilinci konularında çalışmalar yapılacaktır.
Bölgesel İşbirlikleri	
Ülkemizin ev sahipliği yaptığı veya kurucusu olduğu EİT, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), D-8 gibi bölgesel işbirliklerinin daha etkin kullanılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.829)	
Tedbir 829.3. Ankara'da yerleşik EİT Eğitim Enstitüsünün kurumsallaşması yönündeki çabalar artırılabilecektir. (S)	1. EİT Eğitim Enstitüsü Ev Sahibi Ülke Anlaşması'nın onaylanmasını müteakip EİT Eğitim Enstitüsüne tahsis veya kiralama yoluyla çalışma yeri sağlanacaktır.

2.3.27.2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, On Birinci Kalkınma Planı döneminde 25.10.2021 tarihli 31639 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program döneminde öğretmen nitelikleri başta olmak üzere eğitimin niteliğinin artırılmasının hedeflendiği belirtilmiştir. Eğitim sisteminde bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, fırsat eşitliğine dayalı, kaliteyi yükselten bir dönüşüm programının uygulanmaya devam edildiği; bununla birlikte kapsayıcı, fırsat eşitliğine dayalı kaliteli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimin sağlanmasının eğitim politikaları arasında yer aldığı vurgulanmıştır. Diğer yandan mevcut fiziki altyapının iyileştirilmesi çalışmalarına da devam edileceği belirtilmiştir.

Pandemiyle beraber uzaktan eğitim önem kazanmış; bu kapsamda eğitimde bilişim ve teknoloji altyapısı güçlendirilerek uzaktan eğitim faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine ve faaliyetlerin sayısının artırılmasına önem verildiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda 2020-2021 eğitim öğretim döneminde 21.09.2020-11.06.2021 tarihleri arasında televizyon kanalları üzerinden toplam 11.824 saat yayın yapılmıştır. Uzaktan eğitim süresi boyunca toplam 11.195 ders videosu ve 1.045 ders dışı etkinlik videosu hazırlanmıştır. Ders videolarının 6.869'u ile ders dışı etkinlik videolarının 824'ü, 2020-2021 eğitim öğretim dönemi için hazırlanmıştır. Okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise seviyelerinde 12 Haziran 2021 tarihine kadar toplam 283.216.589 canlı ders gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde internet erişimi ve cihaz desteği ihtiyacı olan öğrenciler için 15.330 destek noktası kurulmuş ve 189 gezici destek noktası oluşturulmuştur. Ayrıca 25 GB kapasiteli GSM internet hizmeti olan 664.157 tablet bilgisayar ve 105.000 sınıf için kamera dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan pandeminin olumsuz etkisi neticesinde 4-5 yaş için brüt okullaşma oranının 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde yüzde 39 seviyesinde kaldığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Program dönemi itibarıyla, erken çocukluk eğitiminin 5 yaş için zorunlu olmasının sağlanması ve niteliğinin artırılmasına yönelik ortak kalite standartlarının geliştirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir.

2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı hedef ve politikaları arasında 'İstikrarlı ve Güçlü Ekonomi', 'Rekabetçi Üretim ve Verimlilik', 'Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum', 'Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre', 'Hukuk Devleti, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri ise Tablo 40'ta sunulmuştur.

Tablo 40. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
İSTİKRARLI VE GÜÇLÜ EKONOMİ	
Sosyal Güvenlik Sistemi ve Finansmanı	
Kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ücretle daha etkin bir şekilde mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 268.2. Kayıt dışı çalışmayla mücadele konusunda farkındalığı artırmaya yönelik programlar uygulanacaktır. (İ)	1. Ülke genelinde kayıtlı istihdamın önemi hakkında ilgili taraflara sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. 2. Özel sektörde çalışan sigortalıların prime esas kazancının bir önceki aya göre yüzde 20 ve üzerinde azalması durumunda bilgilendirme amaçlı kısa mesaj gönderilecektir. 3. Yapılan analizler sonucunda kayıt dışı istihdam ve eksik ücret bildirimleri konusunda riskli olduğu tahmin edilen işverenlere yönelik bilgilendirme amaçlı mektuplar gönderilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
REKABETÇİ ÜRETİM VE VERİMLİLİK	
İnsan Kaynağı	
Mesleki eğitim, iş gücünün niteliğini yükseltmeye yönelik geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.331)	
Tedbir 331.1. Eğitimistihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim-sektör işbirliği protokolleri yapılacaktır. (S)	1. Sektörle mesleki eğitim işbirliği protokolleri yapılacaktır.
Tedbir 331.8. Hazırlanan ve güncel halde tutulan mesleki eğitim haritası çerçevesinde ülke çapında il ve bölgelerde mesleki ve teknik eğitim verilen alanlarla sektör kümelenmesi arasında uyum sağlanacak, eğitim kapasitesi reel anlamda istihdamla ilişkilendirilerek ülke sathında mesleki ve teknik eğitim okulları sektörle uyumlu hale getirilecektir. (S)	1. Mesleki eğitim haritası 2021-2022 eğitim-öğretim yılına ait veriler ışığında güncellenecektir.
Tedbir 331.9. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında parasız yatılılık imkânları artırılacak, burs ödemeleri ve öğrenci sigortaları iyileştirilecektir. (S)	1. Öğrencilere burs verilmesine yönelik olarak sektör ile mesleki eğitim işbirliği protokolleri yapılacaktır.
Kritik Teknolojiler	
Kritik teknolojilerde insan gücü kapasitesi artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 356.3. Kritik teknoloji alanlarında yetkinliği kanıtlanmış yurt dışı eğitim kurumlarına diğer alanlara göre farklılaşan destek miktarlarıyla lisansüstü öğrenci gönderilmesine yönelik burs programları oluşturulacaktır. (İ)	1. Yurt Dışı Lisansüstü Burs Programı kapsamında başvurular alınacak ve öğrenciler desteklenecektir.
Otomotiv	
Dijitalleşmeye ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilecek üstün donanımlı iş gücü yetiştirilecektir. (Kalkınma Planı s.383)	
Tedbir 383.1. Otomotiv meslek ve teknik liselerinde sektörün, karar alma organlarında yer alması sağlanacaktır. (S)	1. İmzalanan işbirliği protokolleri kapsamında açılan okullarda sektörün tüm süreçlerde yer alması sağlanacaktır.
Tedbir 383.2. Otomotiv sanayinin yoğunlaştığı Kocaeli, İstanbul, Bursa, Sakarya, Ankara, İzmir, Aksaray, Adana illerindeki nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılamak için otomotiv endüstri meslek liseleri ve meslek yüksekokullarının bu bölgelerde açılması ve kapasitelerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. (S)	1. Millî Eğitim Bakanlığı ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasında otomotiv sanayine yönelik iş birliği protokolleri imzalanacaktır.
Turizm	
Turizm sektöründe daha yüksek standartlarda hizmet sunumu sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.427)	
Tedbir 427.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol çerçevesinde yürütülecek uygulamalı eğitim programı ile turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ihtiyacı karşılanacaktır. (S)	1. Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yenilenen protokol doğrultusunda turizm alanındaki 53 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, konaklama tesisleri ile eşleştirilecek; öğrencilere işletmelerce burs verilmesi ve staj yaptırılması sağlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Temel bilimlerde nitelikli araştırmacı insan gücü kapasitesi ve araştırma faaliyetleri, öncelikli sektörler ve teknoloji alanlarındaki ihtiyaçlara yönelik artırılacak, söz konusu alanlara yönelik özel lisansüstü burs programları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.443)	
Tedbir 443.4. Bilim alanlarına yönelik nitelikli çalışmalar ile öncü ve çığır açıcı araştırmaları desteklemek üzere ve özellikle temel bilimlerde alanında araştırmacı insan gücü kapasitesinin artırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası eğitim ve araştırma temalı bilimsel etkinlikler gerçekleştirilecektir. (İ)	1. TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü tarafından temel bilim alanlarında, dünyanın önde gelen bilim insanlarının katılımıyla uluslararası düzeyde bilimsel etkinlikler gerçekleştirilecektir. 2. TÜBA Yurtdışı Bilim İnsanı Davet Programı kapsamında öncü ve çığır açıcı araştırmacıların ülkemizdeki bilim insanlarıyla bir araya geleceği çalıştaylar düzenlenecek, bilimsel tematik arama konferansları gerçekleştirilecektir. 3. Ulusal ve uluslararası ölçekte, alanlarında öne çıkan uzman ve araştırmacıların veritabanı oluşturulacaktır.
Fikri Mülkiyet Hakları	
Fikri emek sonucu oluşan ürünlerin öneminin toplumun tüm kesimlerine eğitimin her kademesindeki programlar yoluyla benimsetilmesi sağlanacak; tanıtım, farkındalık ve bilgilendirme faaliyetleriyle toplumsal bilinç güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.454)	
Tedbir 454.1. Eğitimin her kademesinde hedef kitleye uygun yenilik ve fikri haklar konusunda bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri yürütülecek, mesleki ve teknik eğitimde buluş ve tasarım konularının ağırlıklı olarak işlenmesine önem verilecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilere ve öğretmenlere buluş, patent ve faydalı model başvuru süreçleriyle ilgili bilgilendirme yapılarak öğrencilerin bu konularda başvuru yapmalarını teşvik edilecektir.
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	
Toplumun tüm kesimlerinde siber güvenlik kültürü ve insan kaynağının geliştirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.476)	
Tedbir 476.5. Siber güvenlik alanında eğitim istihdam- üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim-sektör işbirliği protokolleri yapılacaktır. (İ)	1. Siber güvenlik alanında en az bir sektörle işbirliği protokolü yapılacaktır. 2. Protokol çerçevesi ile protokol yapılacak odak siber güvenlik alanları ve tarafları belirlenecektir.
İnternetin güvenli kullanımı ve toplumun internet üzerinden yürütülen dezenformasyon kampanyaları ile yasa dışı faaliyetlerden korunmasına yönelik çalışmalar yürütülecek, ilgili düzenlemeler uluslararası yönelimler doğrultusunda güncellenecek, elektronik ortamdaki işlemlere hukuki geçerlilik kazandırmaya yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.477)	
Tedbir 477.4. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımı ile ilgili farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülecek, Güvenli İnternet Hizmetinin tanıtımı yapılarak bilinirliği artırılacaktır. (İ)	1. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımına yönelik 250 eğitim faaliyeti, konferans, seminer ve toplantı yapılarak 7.500 kişiye ulaşılabilecek, Güvenli İnternet Hizmeti kullanıcı sayısı 9 milyon aboneye çıkarılacaktır.
Lojistik ve Ulaştırma	
Karayolu trafik kazalarından kaynaklı ölüm, yaralanma ve hasarların en aza indirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.512)	
Tedbir 512.1. Yol kullanıcılarının hata yapacağını kabul eden ve yol güvenliğini trafik sistemi içerisindeki tüm aktörlerin ortak bir sorumluluğu olarak gören Güvenli Sistem Yaklaşımı benimsenecek ve bu yönde kurumsal yapı tesis edilecektir. (İ)	1. Trafik güvenliği konusunun güvenli sistem yaklaşımı temelinde yönetilmesini teminen yalnızca karayolu trafik güvenliğinden sorumlu bir yapının tesis edilmesine ilişkin kavramsal çerçeve, program ve kurumsal yapının tasarımı tamamlanacaktır. 2. Karayolu Trafik Güvenliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın hayata geçirilmesi çalışmaları kapsamında kurul başkanının uygun gördüğü zamanlarda, yılda iki defa toplantı yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 512.4. Trafik güvenliğinin en üst seviyede tesis edilebilmesi için yol teknolojilerindeki gelişmelerden de yararlanılarak denetimler etkinleştirilecek, yol kullanıcıları trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilecektir. (İ)	1. Ülke genelinde yol kullanıcılarını trafik güvenliği hususunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında kamu spotu yapılacak, afiş ve materyaller bastırılacaktır. 2. Trafik kazası kaynaklı can kayıpları 2021 yılına göre yüzde 6,7 azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. 3. 34.020.636 araç/sürücü denetimi gerçekleştirilecektir.
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Fırsat eşitliği temelinde, tüm kademelerde eğitime erişim sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.548)	
Tedbir 548.1. Erken çocukluk eğitiminde 5 yaş zorunlu eğitim kapsamına alınacak, esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitim modelleri oluşturulacak; bu amaçla ihtiyaç duyulan ilave derslikler yapılacaktır. (S)	1. 3.000 dezavantajlı ailenin çocuklarına, 52 farklı eğitimi içeren materyaliyle günlük eğitim takviminin olduğu Benim Oyun Sandığı seti dağıtılacak ve setin uygulaması okul öncesi öğretmeninin düzenli izleme değerlendirme ziyaretleriyle takip edilecektir. 2. Yabancı uyruklu çocukların yoğun olduğu yerlerdeki 176 okul öncesi eğitim kurumu ve halk eğitim odasına donatım, kırtasiye ve materyal desteği sağlanacak, bu kurumlardaki öğretmenlere ve velilere yönelik eğitimler düzenlenecektir. 3. Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi kapsamında 3.000 yeni anaokulu yapılacaktır. 4. Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi kapsamında 40.000 yeni anasınıfı açılacaktır.
Tedbir 548.3. Yeni derslik yapımı planlanmasında, derslik inşa edilmesi planlanan yerdeki diğer eğitim binalarının verimli kullanımı dikkate alınacak, atıl vaziyetteki eğitim binalarının kullanımı öncelenecektir. (S)	1. 138 yeni özel eğitim anaokulu açılacaktır. 2. Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi kapsamında 10.000 destek eğitim odası yapılacaktır.
Çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini gözeterek eğitim ortamları oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.549)	
Tedbir 549.1. Eğitim yapıları teknolojiye ve çevreye uyumlu, güvenli, ekonomik, estetik, erişilebilir, standartları ve kalitesi yüksek bir mimaride tasarlanacaktır. (S)	1. Okul binaları için 40 avan projesinin uygulama projeleri hazırlanacaktır. 2. Tarihi okul binalarının korunmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. 3. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının eğitim ortamlarının geliştirilmesi amacıyla 7 farklı eğitim yapısı için proje çalışması yapılacaktır. 4. Afet riski taşıyan 1.500 eğitim binasının güçlendirme çalışması yapılacaktır
Tüm eğitim kademelerinde okulların niteliği ve imkânları artırılarak okullar arası başarı farkı azaltılacaktır. (Kalkınma Planı s.550)	
Tedbir 550.3. Eğitimde kalite güvence sistemi oluşturulacaktır. (S)	1. Okullarda sağlıklı ve güvenli ortamlarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesi, sağlık ve güvenlik kültürünün geliştirilmesine katkı sunulması, ulusal ve uluslararası yönetim sistemlerine uygun belgelendirilme çalışmaları kapsamında 50.000 okul ve kuruma Okulum Temiz Belgesi belge yenilemesi yapılacaktır. 2. Belgelendirme Hizmetleri Yönergesi kapsamında TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi alanında 50, TS ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminde 100 okul ve kuruma belgelendirme yapılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Millî, manevi ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun eğitim içerikleri ve öğretim programları hazırlanacaktır. (Kalkınma Planı s.551)	
Tedbir 551.6. Eğitim Bilişim Ağı portalının içeriği öğretim programlarıyla uyumlu hale getirilerek zenginleştirilecek ve portalın etkin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. (S)	1. Özel eğitimde dijital dönüşüm kapsamında, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin öğrenme kayıplarının giderilmesi için rehberlik hizmetleri desteği dâhil olmak üzere akademik ve sosyal becerilerinin geliştirilmesinde internet tabanlı oyunlaştırma yaklaşımı geliştirilerek uygulanacaktır.
Tedbir 551.7. Teknolojiye erişimin sağlanması amacıyla okullara ağ altyapısı ve etkileşimli tahta kurulacaktır. (S)	1. 4.900 okulun ağ altyapısı kurulacaktır. 2. 100.000 etkileşimli tahta kurulacaktır. 3. 3.500 okul için Geniş Bant İnternet Erişimi Hizmeti sağlanacaktır.
Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitim hizmetlerinden istifade edebilmeleri için beşeri ve fiziki imkânlar güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.552)	
Tedbir 552.3. Öğrenme ortamlarının fiziki altyapısı, öğretim programı ve materyal zenginliği, öz bakım becerileri, bütünleştirme uygulamaları ve rehberlik hizmetlerinin standartları yükseltilecektir. (S)	1. Rehabilitasyon danışmanlığı kapsamında yetersizlik tanısı almış çocuklar ve ailelerine yönelik 4-6 oturumluk uyum programı hazırlanacaktır.
Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretime Yönelik Yapısal Dönüşüm ve İstihdam Seferberliğine başlanacaktır. (Kalkınma Planı s.559)	
Tedbir 559.6. Vasıflı insan gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla mesleki ve teknik eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki bağ güçlendirilecektir. (S)	1. Sektör işbirliği protokolleri kapsamında 25 bin atölye ve laboratuvar dersi öğretmenine uzaktan ve yüz yüze eğitim düzenlenecektir.
Tedbir 559.7. Mesleki ve teknik eğitimde kariyer rehberliği etkinleştirilecek; mesleki ve teknik eğitim liseleri ile meslek yüksekokullarının toplumdaki algısını güçlendirecek tanıtım faaliyetleri yürütülecektir. (S)	1. Spor liselerinin tanıtımına yönelik filmler hazırlanacaktır.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Gençlerin iş gücü piyasasına aktif katılımları desteklenecek ve istihdam edilmeleri kolaylaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.571)	
Tedbir 571.2. Staj, girişimcilik ve işbaşı eğitim programlarının etkinleştirilmesi yoluyla gençlerin işe geçişleri kolaylaştırılacaktır. (İ)	1. Gençlerin istihdam edilebilirliğinin artırılması amacıyla gençlere yönelik mesleki eğitim kursu ve işbaşı eğitim programları düzenlenmeye devam edilecektir.
Bilinçlendirme faaliyetleri ve denetimler yaygınlaştırılarak kayıt dışı istihdamla etkin mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.577)	
Tedbir 577.1. Kayıtlı istihdamın teşvikine yönelik olarak veri analizine dayalı risk odaklı denetim faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	1. Kalifiye mesleklere ilişkin prime esas kazançlar analiz edilerek eksik bildirim riski olduğu belirlenen işyerlerine yönelik denetimler yapılacaktır.
Sağlık	
Bulaşıcı olmayan hastalık risklerine yönelik olarak, sağlıklı yaşam tarzı teşvik edilecek; koruyucu ve tedavi edici hizmet kapasitesi geliştirilecek; çevre sağlığı, gıda güvenliği, fiziksel aktiviteye elverişli sahalarda, sağlık okuryazarlığı, iş sağlığı ve güvenliği alanlarında sektörler ve kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.579)	
Tedbir 579.1. Sağlıklı yaşam tarzının teşvik edilmesi için sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam alışkanlıkları kazandırılmasına yönelik eğitim, kamu spotu, kampanyalar gibi bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir. (İ)	1. Sosyal medya hesapları için içerikler hazırlanacak ve paylaşılması sağlanacaktır. 2. Farkındalığı artırmaya yönelik etkinlikler düzenlenecek, ulusal TV kanallarında konuya ilişkin yayınlar yapılacak, kamu spotu ve eğitici kısa videolar hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Bağımlılıkla mücadele alanında yürütülen sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırılacak, bu alandaki faaliyetlerin etkinliği periyodik olarak izlenecektir. (Kalkınma Planı s.581)	
Tedbir 581.4. Alkol, tütün ve uyuşturucu gibi zararlı maddelerin kullanımıyla mücadele konusunda bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir. (İ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağımlılık ile mücadelede iletişime yönelik tüm paydaş ve hedef kitleler bağlamında tanıtım, bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecek, BMYK için oluşturulan "Başarabilirsin" sosyal medya hesaplarına görsel içerikler hazırlanacak ve paylaşılması sağlanacaktır. 2. Uyuşturucu, tütün ve teknoloji bağımlılığının etki ve zararlarını anlatan broşür, afiş, vb. basılı materyaller hazırlanacaktır. 3. Hedef kitle tarafından kullanılan sosyal ağ siteleri, en çok ziyaret edilen internet siteleri ve en çok izlenen videoların içerisine konu ile ilgili hazırlanan görsellerin ve videoların yer aldığı tamamı izlenmeden geçilemeyen açılır pencereler yerleştirilecektir. 4. 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı kapsamında Halk Eğitim Merkezlerinde verilen kurslara Bağımlılıkla Mücadele modülü eklenerek bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir. 5. Aynı strateji belgesi ve eylem planı doğrultusunda konferans, seminer, panel, vaaz vb. yöntemlerle toplumun bilgilendirilmesi sağlanacaktır.
Tedbir 581.5. Bağımlılıkla mücadeleye yönelik yürütülen faaliyetlerin sonuçları ile toplumdaki madde kullanım sıklığı periyodik olarak yapılacak bilimsel araştırmalarla izlenecektir. (İ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. 15 yaş üzeri Genel Nüfus Uyuşturucu Kullanım Araştırması yapılacaktır. 2. 14-19 yaş arası eğitime devam eden gençlerde ESPAD Araştırması yapılacaktır. 3. 19-25 yaş Türkiye Gençlik Profili Araştırması yapılacaktır.
Ailenin Güçlenmesi	
Aileye yönelik verilen hizmetlerin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi amacıyla araştırma, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.593)	
Tedbir 593.1. Aile Eğitim Programı içerikleri ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenecek, yeni modül ve eğitim setleri kullanılarak aile eğitimleri gerçekleştirilecek, formatör ve eğitici sayıları artırılabilecektir. (İ)	1. Aile Eğitim Programı kapsamında memnuniyet ölçümü çalışması gerçekleştirilecektir.
Tedbir 593.2. Aile yapısını olumsuz etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların etkilerinin azaltılması amacıyla farkındalık eğitimleri, araştırmalar ve projeler yapılacaktır. (İ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Türkiye Üniversite Gençliği Profil Araştırması (TÜGPA) gerçekleştirilecektir. 2. Aile Eğitim Programı ve Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) Eğitimleri kapsamında farkındalık eğitimleri verilecektir.
Tedbir 593.6. Evliliklerin artmasını ve devamlılığını teşvik edici eğitimler ve danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evlilik Öncesi Eğitimleri yaygınlaştırılacak ve izlenecektir. 2. Aile Danışmanlığı Hizmetinin yaygınlaştırılması konusunda Adalet Bakanlığı işbirliğiyle pilot bir çalışma yürütülecektir.
Tedbir 593.7. Göç, afet ve acil durumlarda birey, aile ve topluma yönelik psikososyal destek hizmetleri koordineli ve etkin bir şekilde sunulacak ve hizmet sunum kapasitesi geliştirilecektir. (İ)	1. Afet/acil durum hallerinde uygulanacak psikososyal destek hizmetlerine ilişkin Psikososyal Destek Çalışma Kılavuzu oluşturulacak, 1.000 personele psikososyal destek eğitimi verilecektir.
Aile ve iş yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik programlar geliştirilecek ve yürütülecektir. (Kalkınma Planı, s.594)	
Tedbir 594.1. Eğitimin tüm kademelerinde ev içi sorumlulukların adil paylaşımı konusunda sorumluluk bilincini yükseltici eğitim faaliyetleri düzenlenecektir. (S)	1. Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Anne Baba Rollerini Projeksi kapsamında velilere yönelik seminerler gerçekleştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Kadın	
Haklar konusunda kadın-erkek fırsat eşitliğini güçlendirecek şekilde kadınların ekonomik, sosyal, kültürel hayata ve karar alma mekanizmalarının her düzeyine aktif katılımı özellikle yerelden başlayarak teşvik edilecektir. (Kalkınma Planı s.600)	
Tedbir 600.1. Kadınların ekonomik ve sosyal hayatta güçlenmelerine yönelik araştırmalar yapılacak, projeler yürütülecek, eğitimler verilecektir. (İ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kadının Güçlenmesi Farkındalık Çalışmaları kapsamında farklı hedef gruplara yönelik, kadın erkek fırsat eşitliği, finansal okuryazarlık ve kadının güçlenmesi konularında farkındalık ve bilinç artırıcı çalışmalar (eğitim/ konferans/ çalıştay/ panel/ çevrimiçi etkinlikler vb.) yürütülecektir. 2. Türkiye'de Kadın Erkek Fırsat Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Uygulanması Projesi kapsamında üst düzey yöneticilere yönelik farkındalık artırma seminerleri düzenlenerek, bütçe süreçlerine ilişkin politika dokümanları gözden geçirilecektir. 3. Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Projesinde hedef gruba yönelik eğitim ve hizmetler, kurumsal kapasite geliştirme ve farkındalık artırmaya yönelik hazırlık çalışmaları ile bilimsel ve teknik çalışmalar yürütülecektir.
Kız çocukları ile kadınların eğitimin tüm kademelerine tam erişimleri ve etkin katılımları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.601)	
Tedbir 601.1. Kadınların ve kız çocuklarının eğitimin tüm kademelerinde kayıt, devam ve tamamlama oranları artırılacaktır. (İ)	1. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planının (2018-2023) eğitime ilişkin 2022 yılı eylemleri hayata geçirilecektir.
Kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik, toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılacak, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliği ve kapasitesi artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.602)	
Tedbir 602.1. Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik düzenlemelerin etkin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır. (İ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik ile Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkındaki Yönetmelik yeni ihtiyaçlar ve ihtisaslaşma çalışmaları kapsamında gözden geçirilecektir. 2. Önleme, Müdahale ve Politika Boyutlarıyla Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet ve Covid-19 Salgınının Etkileri Araştırması yürütülecektir. 3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4. Ulusal Eylem Planı'nın uygulanması sağlanarak izleme ve değerlendirme çalışmaları yürütülecektir. 4. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ile birlikte dezavantajlı çocukların korunması, gelişimi ve katılım haklarından yararlanabilmelerinin güçlendirilmesi faaliyetleri yürütülecektir.
Tedbir 602.3. Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana yönelik hizmet sunan kurum ve kuruluşların kapasiteleri ve kurumlar arası koordinasyon artırılacaktır. (İ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sosyal Hizmet Merkezlerinde yer alan Şiddetle Mücadele İrtibat Noktalarının hizmet standartları, yönergeler ve hizmet içi eğitim programları ile kapasiteleri güçlendirilecektir. 2. Şiddete ilişkin verilerin entegrasyonu kapsamında ilgili kuruluşlarla çalışmalar devam edecektir. 3. Ulusal düzeyde Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi ve yerel düzeyde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Komisyonu toplantıları gerçekleştirilecektir. 4. Kadın konukevlerinin ihtisaslaşması kapsamında oluşturulan asgari standartların ülke geneline yaygınlaştırılması sağlanacak, ilgili mevzuat ve oluşturulan standartlara uygun ihtisaslaşmış kadın konukevi binası yapımına başlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Çocuk	
Erken dönem çocuk bakım, eğitim ve gelişimine yönelik hizmetlerin sunumu ile erişilebilirliğinin artırılması ve niteliğinin yükseltilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.606)	
Tedbir 606.2. Anne babalara yönelik olarak çocukların yaş ve gelişme düzeylerine uygun beslenme, büyüme, eğitim ve oyun içerikli materyaller geliştirilecektir. (İ)	1. Erken çocukluk dönemine yönelik beslenme, büyüme, gelişme konularında içerik hazırlanarak sagligim.gov.tr adresinde paylaşılacaktır.
Çocuk adalet sistemi önleyici, onarıcı ve geliştirici mekanizmalar doğrultusunda risk takibini içeren bir yapıya kavuşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.610)	
Tedbir 610.1. Risk altındaki çocuklara yönelik psikolojik destek programları yaygınlaştırılacak ve bakım hizmetleri ihtisaslaşmaya devam edilecek, alanda çalışan personelin niteliği ve niceliği artırılacaktır. (İ)	1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeline bakım hizmetlerinde ihtisaslaşmayı sağlamaya yönelik eğitimler verilecektir.
Çocuğa yönelik ihmal, istismar ve şiddeti önleyecek program ve uygulamalar geliştirilecek, risk altındaki çocuklara ve ailelerine yönelik hizmetler ile psiko-sosyal destek programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.613)	
Tedbir 613.2. Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocuklara ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecek, çocukların yaşam becerileri güçlendirilecektir. (İ)	1. Çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitim programı modülleri oluşturulacaktır.
Tedbir 613.3. Çocuklarla çalışan profesyonellerin ihmal, istismar ve şiddeti tespit etme ve gerekli yönlendirmeyi yapma kapasitelerini artırmaya yönelik programlar düzenlenecektir. (İ)	1. Çocukların dijital risklerden korunması amacıyla çocuklara hizmet sunan personele yönelik olarak farkındalık çalışması, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri uygulanacaktır.
Çocukların ve ebeveynlerin ihtiyaçları doğrultusunda psiko-sosyal destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, riskli ve a-tipik gelişim gösteren çocuklara uygun gelişimsel müdahaleler, izlenme ve yönlendirmeler yapılacak, çocuklar arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okur-yazarlığı artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.614)	
Tedbir 614.3. Okullarda ve sosyal hizmet merkezlerinde sağlık, beslenme, hukuk ve sosyal medya okuryazarlığı becerilerini güçlendirecek program ve faaliyetler yürütülecektir. (S)	1. Okullardaki gıda işletmelerine sağlıklı beslenmeye yönelik eğitim ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilecek, bu işletmelerin gıda güvenilirliği ve hijyen şartları bakımından denetimi, izlenmesi ile değerlendirilmesi yapılacaktır. 2. Eğitim Kurumlarında Güvenilir Gıdaya Erişim ve Sağlıklı Beslenme Alışkanlığının Geliştirilmesi Kontrol Kılavuzu hazırlanacaktır.
Çocukların, sağlıklı gelişimlerini olumsuz etkileyecek oyun ve dijital uygulamalar ile kitap, sosyal medya gibi yayın içeriklerinden korunmasına yönelik tedbirler alınacaktır. (Kalkınma Planı s.615)	
Tedbir 615.1. Çocukların dijital risklerden, yazılı ve görsel medyanın zararlarından korunmasına yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	1. Ailelere ve çocuklara rehberlik edilmesi amacıyla dijital bağımlılığın önlenmesi konusunda çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 615.2. Kültürel yapıya uygun olarak yaş ve içerik açısından kullanıcılar ve ebeveynler için bilgilendirici bir bağımsız oyun derecelendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	1. guvenlioyna.org.tr dijital oyun bilinçlendirme portalı ile dijital oyunların olumlu ve olumsuz yönleriyle incelenmesi, analizi, bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmalarıyla platformun içeriğinin geliştirilmesine devam edilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Gençlik	
Gençleri okul-sınav-ış bulma döngüsünden çıkartan, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimleri ile yenilikçi ve girişimci niteliklerini destekleyen kültürel, bilimsel ve sportif faaliyetler özendirilecek, yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.619)	
Tedbir 619.4. Ders dışı zamanlarda gençlerin fiziksel, sosyal, sanatsal, sportif, bilişsel ve kültürel gelişimlerini destekleyici faaliyetlerin okullarda sunulmasına yönelik bir model geliştirilecek, bu model içerisinde kurgulanan hizmetler okulların fiziki ve insan kaynağı kapasiteleri ile maddi imkânları geliştirilerek ilgili kurumlar tarafından sunulacaktır. (İ)	1. Gençlik merkezleri ve genç ofislerde yürütülmekte olan sanatsal, sosyal, kültürel ve eğitsel faaliyetler ile tarihi ve kültürel geziler, kamplar ve spor faaliyetlerine devam edilecek, hayat becerileri eğitim programının tanınırlığı artırılacaktır.
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında aktif rol almaları desteklenecek, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin taleplerine uygun biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.620)	
Tedbir 620.1. Başta Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gençlik merkezleri ve gençlik kamplarında yürütülen programlar olmak üzere, gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamasına yönelik düzenlenen programlar ile faaliyetlerin sayısı ve kalitesi artırılacaktır. (İ)	1. Gençlik merkezleri, gençlik kampları, yurtlar, okullar ve üniversitelerde gençlerle çalışan profesyonellere eğitici eğitimleri verilecek, bilim ve teknoloji kulüp ve atölyelerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin kalite ve sayısı artırılarak gençler için bu alanlar özendirilecek ve ulusal, tematik ve sosyal uyum kampları düzenlenmeye devam edilecektir.
Tedbir 620.4. Gençler gönüllülük faaliyetleri kapsamında bilinçlendirilecek ve yönlendirilecek, gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı teşvik edilecektir. (İ)	1. Gönüllülük konusunda farkındalığın artırılması için bilgilendirme toplantıları yapılacak ve Gençlik Radyosu aracılığıyla eğitimler verilecek, Genç Gönüllüler Platformunun kurumsal kapasitesi güçlendirilerek STK'ların Platforma kurumsal üyelikleri teşvik edilecek ve Damla Gönüllülük Hareketi çalışmalarına devam edilecektir.
Gençlerin bilişsel, fiziksel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen faktörler ile etkilerinin azaltılmasını teminen gençlerin ve ebeveynlerin özelliklerine uygun psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacak, gençler arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okur-yazarlığı artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.621)	
Tedbir 621.1. Okullarda, yükseköğrenim öğrenci yurtlarında ve gençlik merkezlerinde sağlık, sosyal medya ve hukuk okuryazarlığı konularında farkındalık artırıcı faaliyetler ile beceri güçlendirecek programlar yürütülecektir. (İ)	1. Hukuk kampı, ombudsmanlık konferansları, yeni medya ve gazetecilik atölyeleri, sağlık ve hijyen konularında farkındalık konferansları vb. bilinç artırıcı faaliyetler düzenlenecek ve desteklenecektir.
Bağımlılık yapıcı maddelerle etkin mücadele edilecek, bu maddelerin kullanım durumunu tespit etmeye yönelik araştırma ve hizmetlere devam edilecek, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.622)	
Tedbir 622.2. Gençlerin ve gençlik alanındaki profesyonellerin bağımlılıkla mücadele konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalara devam edilecektir. (İ)	1. Bağımlılıkla mücadele uygulayıcı ve farkındalık eğitimleri gençlik merkezleri, gençlik kampları ve yurtlarda gençlere ve gençlerle çalışanlara verilmeye devam edilecek, Gençlik Radyosunda bağımlılıkla mücadele konusu ele alınacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Sosyal Hizmetler, Sosyal Yardımlar ve Yoksullukla Mücadele	
İnsan odaklı sosyal politikalar çerçevesinde sosyal hizmet modellerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.628)	
Tedbir 628.2. Sosyal hizmetler yaygınlaştırılarak daha etkin hale getirilecek, kırılğan kesimlere yönelik sosyal hizmet programlarının niteliği ve niceliği artırılacaktır. (İ)	1. Sosyal içerme alanında, desteğe ihtiyacı olan kişilere sunulacak hizmetler konusunda eğitim verilen personel sayısı artırılabacaktır. 2. Sosyal hizmet merkezi sayısı bütçe imkânları çerçevesinde artırılacaktır. 3. Roman Strateji Belgesi için Etkili Bir İzleme, Değerlendirme ve Koordinasyon Mekanizması Kurulması Projesi (ROMSİD) kapsamında farkındalık artırma çalışmaları, personelin izleme ve değerlendirme kapasitesinin artırılması faaliyetleri yürütülecektir. 4. Bölgeler itibarıyla Sosyal Durum ve Yaşam Koşulları Araştırması gerçekleştirilecektir.
Kültür ve Sanat	
Kültür ve sanata erişim ve katılım olanakları artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.633)	
Tedbir 633.1. Kültür ve sanatın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi için erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat eğitimi verilecektir. (S)	1. Okuma kültürünün oluşturulması ve yaygınlaştırılması amacıyla okullardaki kütüphane sayısı artırılacaktır.
Türkçenin doğru ve yetkin bir şekilde kullanılması için örgün eğitim başta olmak üzere, her türlü medya, yasal düzenleme gibi araçlar etkin bir şekilde kullanılacaktır. (Kalkınma Planı s.635)	
Tedbir 635.4 Türk kültür ve medeniyetine dair referans niteliğindeki metinler belirli bir program dâhilinde akademik niteliği haiz üniversiteler, yayınevleri ve ilgili kamu kurumlarınca yayınlanacaktır. (S)	3. Çanakkale ruhunun işlenerek kalıcı eserler ortaya çıkarılması amacıyla gerçekleştirilecek Çanakkale Kahramanlarını Öyküleştiren Çalışması doğrultusunda 10 kitap yazılacaktır.
Erken yaşlardan itibaren spor eğitimi verilecek; örgün eğitimde beden eğitimi ve spor derslerinin niteliği artırılacak; mahallinde spor imkânları geliştirilerek her yaşta vatandaşların sportif faaliyetlere düzenli katılımı teşvik edilecektir. (Kalkınma Planı s.646)	
Tedbir 646.4. Engelli bireylerin spora erişimini kolaylaştırmak, sporun birleştirici gücü sayesinde topluma entegrasyonlarını hızlandırmak ve kulüplere sporcu kaynağı oluşturmak amacıyla 81 ilde GSB Engelsiz Spor Okulları açılacaktır. (İ)	1. 81 ilde GSB Engelsiz Spor Okulları açılacaktır.
Tedbir 646.5. Okul ve mahalle spor kulüplerinin dijital ortamda da entegrasyonu ile bu kulüplerin izleme ve değerlendirme işlemi kolaylaştırılacak ve performans göstergelerinin doğrulanabilir olması sağlanacaktır. (İ)	1. Sporcu sayıları ve faaliyet gösterdikleri spor dalları takip edilecek; performans göstergelerinin takibi için planlama ve çalışmalara devam edilecektir. 2. Tesis Elektronik Geçiş Sistemi uygulamasına devam edilecek olup sporcu ve kulüplerin performansları takip edilecektir.
İlköğretim çağındaki öğrencilere yönelik yetenek taraması ile öğrenciler, sportif anlamda başarılı olabileceği branşlara yönlendirilecek, elit sporcu yetiştirilmesi sağlanacak ve yaşam boyu aktif spor katılımını teşvik edecek branş yönlendirmesi yapılacaktır. (Kalkınma Planı s.647)	
Tedbir 647.1. Elit kategorisinde yer alma potansiyeli taşıyan sporcuları seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecektir. (İ)	1. 81 ilde gündüzlü statüde Sporcu Eğitim Merkezlerinin açılması ile Sporcu Eğitim Merkezleri Yönetmeliği'nin yeniden düzenlenmesi çalışmalarına devam edilecektir.
Tedbir 647.2. Ülke genelinde uygulanacak standart yetenek tarama modeli oluşturulacaktır. (İ)	1. Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı Talimatının onayına müteakip standart yetenek tarama modeli çalışmaları tamamlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Dış Göç	
Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.663)	
Tedbir 663.1. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetler ve hizmetler artırılacak ve ülkemizle bağlarını güçlendirmeye yönelik programlar oluşturulacaktır. (İ)	1. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın anavatan ile bağlarını güçlendirmek amacıyla eğitim ve kültürel hareketlilik programları, toplantılar, buluşmalar, sosyal ziyaretler ve temsil faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
Tedbir 663.2. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır. (İ)	1. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın kültürel kimliklerini korumak ve sosyal gelişimlerini desteklemek üzere çeşitli kurs ve eğitimler verilecek ve proje destekleri sağlanacaktır.
Tedbir 663.3. Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımları sağlanacaktır. (S)	2. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızla daha yakın ilişkiler kurulması ile Türkçe ve Türk kültürünün tanıtılması ve aktarılması amacıyla proje ve programlar hayata geçirilecek ve destek öğretim materyalleri hazırlanacaktır.
YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Kırsal Kalkınma	
Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması kapsamında köylerde yoksullukla mücadele çalışmaları üretim ve istihdam odaklı sürdürülecektir. (Kalkınma Planı s.709)	
Tedbir 709.1. Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi için aile işletmelerine yönelik çiftçi eğitimi ve tarım danışmanlığı konularındaki faaliyetler güçlendirilecek, kadın ve genç girişimciler başta olmak üzere yetişkin nüfusun yaygın eğitim kurslarına erişimi sağlanacak, mesleki eğitim programları katma değeri yüksek yerel ürünler esas alınarak programlanacaktır. (İ)	1. Kırsal alanda yaşayan kadınlar tarımsal konularda ve ekonomik faaliyetlerde eğitim-yayım yöntemleriyle eğitilecek, kalkınmada kadınların daha aktif rol almalarını sağlamaya yönelik yeni program ve projeler başlatılacaktır.
Afet Yönetimi	
Afet ve acil durumlara karşı toplumsal farkındalık artırılacak ve yerel düzeyde afet yönetiminden sorumlu birimlerin kapasiteleri güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.728)	
Tedbir 728.1. Afet ve acil durumlara karşı ülke genelinde bilinçlendirme çalışmaları yapılacak, eğitim ve farkındalık merkezleri aracılığı ile toplumsal farkındalığın artırılması sağlanacaktır. (İ)	1. Meslek grupları, vatandaşlar, öğrenciler, sivil toplum kuruluşları gibi çeşitli hedef gruplarına afet farkındalık eğitimleri verilmeye devam edilecektir.
HUKUK DEVLETİ, DEMOKRATİKLEŞME VE İYİ YÖNETİŞİM	
Güvenlik Hizmetleri	
Güvenlik hizmetlerinin sunumunda kalite ve etkinlik artırılacak, güvenlik birimlerinin kapasitesi güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.770)	
Tedbir 770.5. Siber suçlarla mücadele birimlerinin etkinliği artırılacaktır. (İ)	1. Siber suçlarla mücadele kapsamındaki operasyon sayısı artırılacaktır. 2. Jandarma Genel Komutanlığında Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile 10 ilde Şube Müdürlükleri kurulacaktır. 3. Teknoloji bağımlılığı, siber zorbalık ve güvenli internet kullanımı, bilgi kirliliği, kişisel verilerin güvenliğine yönelik konularda önleyici ve bilinçlendirici çalışmalar artırılacaktır. 4. Sanal veri inceleme oranı yüzde 97,2'ye çıkarılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Sivil Toplum	
Sivil toplum faaliyetlerine yönelik farkındalık artırılacak, bu alandaki araştırmalar desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.779)	
Tedbir 779.2. STK'ların faaliyetlerinin ekonomik ve sosyal boyutuna yönelik veriler derlenecek, bu faaliyetlerin yarattığı etkinin ölçülmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır. (İ)	1. Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS) verileri analiz edilerek derneklerin ekonomik ve sosyal boyutuna ilişkin çalışmalar yapılacaktır.
Bölgesel İşbirlikleri	
Ülkemizin ev sahipliği yaptığı veya kurucusu olduğu EİT, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), D-8 gibi bölgesel işbirliklerinin daha etkin kullanılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.829)	
Tedbir 829.3. Ankara'da yerleşik EİT Eğitim Enstitüsünün kurumsallaşması yönündeki çabalar artırılacaktır. (S)	1. EİT Eğitim Enstitüsü Ev Sahibi Ülke Anlaşması'nın onaylanmasını müteakip EİT Eğitim Enstitüsüne tahsis veya kiralama yoluyla çalışma yeri sağlanacaktır.

2.3.28.2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

On Birinci Kalkınma Planı döneminin son programı olan 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, 25.10.2022 tarihli 31994 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Programda başta iklim değişikliğiyle mücadele olmak üzere sürdürülebilir kalkınma bilincinin tüm bireylerde oluşturulması ve yaşanabilir bir gelecek için sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitim sistemine önemli bir görev düştüğü ifade edilmiştir. Diğer yandan Covid-19 pandemisi sonucunda, eğitim kurumlarında gelecekte olması muhtemel krizlere karşı esnek ve kapsayıcı cevap verme kabiliyeti geliştirilmesini ve bu doğrultuda bilişim ve teknoloji altyapısının güçlendirilerek uzaktan eğitim faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinin öneminin tecrübe edildiği belirtilmiştir. Pandeminin olumsuz etkisi nedeniyle yaşanan öğrenme kayıplarının önüne geçilmesi ve kazanımların artırılması amacıyla İlkokullarda Yetiştirme Programına (İYEP) ve Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına devam edildiği aktarılmıştır.

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması faaliyetleri neticesinde 4-5 yaş için brüt okullaşma oranının, 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde yüzde 61,2 seviyesine ulaştığı tespit edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik düzenlemesi ile ana sınıfı açılması için gerekli olan 10 öğrenci sayısı, nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim yerleri için 5'e indirilmiştir. Bu kapsamda öğrenci sayısı açısından ana sınıfı açılmayan bölgelerde yeni eğitim ortamı yaratılmasının önünün açıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin nitelikleri ve seçimi, mesleki gelişimlerini ve kariyer basamaklarını düzenleyen Öğretmenlik Meslek Kanunu 14.02.2022 tarihli ve 31750 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna dayanılarak çıkarılan Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği'yle öğretmenlerin adaylık süreci, öğretmenlik mesleğine atanma, öğretmenlik kariyer basamakları, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak için gerekli usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Programda beşeri sermayenin ekonominin ihtiyaçlarıyla uyumlu bir şekilde geliştirilmesi ve becerilerinin güncellenmesi hususunda mesleki eğitimin kritik bir rolü bulunduğu vurgulanmış; bu kapsamda 2021 yılında 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda düzenleme yapılarak staj veya tamamlayıcı eğitim gören öğrencilerin işletmelerdeki eğitimleri için ödenen devlet desteği ödeme süresinin 5 eğitim-öğretim yılından 10 eğitim-öğretim yılına çıkarıldığı aktarılmıştır. Söz konusu Kanun düzenlemesiyle mesleki eğitim merkezi programlarında öğrenim gören ve kalfalık yeterliğini kazanan 12. sınıf öğrencilerinin alabilecekleri ücret alt sınırı, net asgari ücretin yüzde 30'undan yüzde 50'sine yükseltilmiş ve mesleki eğitim merkezi öğrencilerine işletmeler tarafından ödenebilecek en az ücret tutarının tamamı devlet desteği kapsamına alınmıştır. Ayrıca yapılan düzenlemeyle uygulamalı eğitime ağırlık vermek ve işverenlerin meslekî eğitimde daha fazla katılımcı olmasının amaçlandığı eklenmiştir.

2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı hedef ve politikaları arasında 'İstikrarlı ve Güçlü Ekonomi', 'Rekabetçi Üretim ve Verimlilik', 'Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum', 'Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre', 'Hukuk Devleti, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri ise Tablo 41'de sunulmuştur.

Tablo 41. 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
İSTİKRARLI VE GÜÇLÜ EKONOMİ	
Sosyal Güvenlik Sistemi ve Finansmanı	
Kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ücretle daha etkin bir şekilde mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.268)	
Tedbir 268.2. Kayıt dışı çalışmayla mücadele konusunda farkındalığı artırmaya yönelik programlar uygulanacaktır. (İ)	1. Ülke genelinde kayıtlı istihdamın önemi hakkında ilgili taraflara sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. 2. Özel sektörde çalışan sigortalıların prime esas kazancının bir önceki aya göre yüzde 20 ve üzerinde azalması durumunda bilgilendirme amaçlı kısa mesaj gönderilecektir. 3. Yapılan analizler sonucunda kalifiye meslek mensuplarını istihdam eden ve kayıt dışı istihdam ile eksik ücret bildirimini konusunda riskli olduğu tahmin edilen işverenlere yönelik bilgilendirme amaçlı mektuplar gönderilecektir.
REKABETÇİ ÜRETİM VE VERİMLİLİK	
İnsan Kaynağı	
Mesleki eğitim, iş gücünün niteliğini yükseltmeye yönelik geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.331)	
Tedbir 331.1. Eğitim istihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim-sektör işbirliği protokolleri yapılacaktır. (S)	1. Sektörle mesleki eğitim işbirliği protokolleri yapılacaktır.
Tedbir 331.8. Hazırlanan ve güncel halde tutulan mesleki eğitim haritası çerçevesinde ülke çapında il ve bölgelerde mesleki ve teknik eğitim verilen alanlarla sektör kümelenmesi arasında uyum sağlanacak, eğitim kapasitesi reel anlamda istihdamla ilişkilendirilerek ülke sathında mesleki ve teknik eğitim okulları sektörle uyumlu hale getirilecektir. (S)	1. Mesleki eğitim haritası 2021-2022 eğitim-öğretim yılına ait veriler ışığında güncellenecektir.
Tedbir 331.9. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında parasız yatılılık imkânları artırılacak, burs ödemeleri ve öğrenci sigortaları iyileştirilecektir. (S)	1. Öğrencilere burs verilmesine yönelik olarak sektör ile mesleki eğitim işbirliği protokolleri yapılacaktır.
Kritik Teknolojiler	
Kritik teknolojilerde insan gücü kapasitesi artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.356)	
Tedbir 356.3. Kritik teknoloji alanlarında yetkinliği kanıtlanmış yurt dışı eğitim kurumlarına diğer alanlara göre farklılaşan destek miktarlarıyla lisansüstü öğrenci gönderilmesine yönelik burs programları oluşturulacaktır. (İ)	1. Yurt Dışı Lisansüstü Burs Programı kapsamında başvurular alınacak ve öğrenciler desteklenecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Otomotiv	
Dijitalleşmeye ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilecek üstün donanımlı iş gücü yetiştirilecektir. (Kalkınma Planı s.383)	
Tedbir 383.1. Otomotiv meslek ve teknik liselerinde sektörün, karar alma organlarında yer alması sağlanacaktır. (S)	1. Otomotiv sektörüne yönelik iş birliği protokolleri imzalanacak ve mevcut protokollerin çalışmaları takip edilecektir.
Tedbir 383.2. Otomotiv sanayinin yoğunlaştığı Kocaeli, İstanbul, Bursa, Sakarya, Ankara, İzmir, Aksaray, Adana illerindeki nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılamak için otomotiv endüstri meslek liseleri ve meslek yüksekokullarının bu bölgelerde açılması ve kapasitelerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. (S)	1. Otomotiv sanayinin yoğunlaştığı illerde iş gücü ihtiyacını karşılamak için eğitim alan ve dalları açılacaktır.
Turizm	
Turizm sektöründe daha yüksek standartlarda hizmet sunumu sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.427)	
Tedbir 427.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol çerçevesinde yürütülecek uygulamalı eğitim programı ile turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ihtiyacı karşılanacaktır. (S)	1. Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yenilenen protokol doğrultusunda turizm alanındaki 70 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, konaklama tesisleriyle eşleştirilecek; öğrencilere işletmelerce burs verilmesi ve staj yaptırılması imkânı sağlanacaktır.
Bilim, Teknoloji ve Yenilik	
Temel bilimlerde nitelikli araştırmacı insan gücü kapasitesi ve araştırma faaliyetleri, öncelikli sektörler ve teknoloji alanlarındaki ihtiyaçlara yönelik artırılacak, söz konusu alanlara yönelik özel lisansüstü burs programları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.443)	
Tedbir 443.4. Bilim alanlarına yönelik nitelikli çalışmalar ile öncü ve çığır açıcı araştırmaları desteklemek üzere ve özellikle temel bilimler alanında araştırmacı insan gücü kapasitesinin artırılmasına yönelik ulusal ve uluslararası eğitim ve araştırma temalı bilimsel etkinlikler gerçekleştirilecektir. (İ)	1. TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü tarafından temel bilim alanlarında, dünyanın önde gelen bilim insanlarının katılımıyla uluslararası düzeyde bilimsel etkinlikler gerçekleştirilecektir. 2. TÜBA Yurtdışı Bilim İnsanı Davet Programı kapsamında öncü ve çığır açıcı araştırmacıların ülkemizdeki bilim insanlarıyla bir araya geleceği çalıştaylar düzenlenecek, bilimsel tematik arama konferansları gerçekleştirilecektir.
Fikri Mülkiyet Hakları	
Fikri emek sonucu oluşan ürünlerin öneminin toplumun tüm kesimlerine eğitimin her kademesindeki programlar yoluyla benimsetilmesi sağlanacak; tanıtım, farkındalık ve bilgilendirme faaliyetleriyle toplumsal bilinç güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.454)	
Tedbir 454.1. Eğitimin her kademesinde hedef kitleye uygun yenilik ve fikri haklar konusunda bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri yürütülecek, mesleki ve teknik eğitimde buluş ve tasarım konularının ağırlıklı olarak işlenmesine önem verilecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında yönetici, öğretmen ve öğrencilerde fikri mülkiyet kültürü yaygınlaştırılarak başvuru sayısı artırılacak ve 500 patent, faydalı model tasarım ve marka tescili alınması sağlanacaktır. 2. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olgunlaşma enstitüleri ve halk eğitimi merkezlerinin fikri mülkiyet haklarını konu alan faaliyetleri desteklenecektir.
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	
Toplumun tüm kesimlerinde siber güvenlik kültürü ve insan kaynağının geliştirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.476)	
Tedbir 476.6. Siber güvenlik alanında kalifiye iş gücünün yetiştirilmesi amacı ile meslek yüksekokullarının siber güvenlik müfredatı geliştirilecek, meslek standartları oluşturulacaktır. (İ)	1. Siber güvenlik alanında öğretim programı bulunan meslek yüksekokullarının mevcut siber güvenlik müfredatı geliştirilecektir. 2. Siber güvenlik alanında öğretim programı bulunan meslek yüksekokullarından mezun olacak öğrencilerin meslek ünvanları belirlenecek ve standartları hazırlanacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Lojistik ve Ulaştırma	
Karayolu trafik kazalarından kaynaklı ölüm, yaralanma ve hasarların en aza indirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.512)	
Tedbir 512.1. Yol kullanıcılarının hata yapacağını kabul eden ve yol güvenliğini trafik sistemi içerisindeki tüm aktörlerin ortak bir sorumluluğu olarak gören Güvenli Sistem Yaklaşımı benimsenecek ve bu yönde kurumsal yapı tesis edilecektir. (İ)	1. Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kurulu, Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi İzleme ve Yürütme Kurulu ile İhtisas Gruplarının toplantılarının periyodik olarak yapılmasına devam edilecektir. 2. 2021-2023 Eylem Planı kapsamında 441 Performans Göstergesinin hayata geçirilmesi için, kurumlar arasında eşgüdümün sağlanması, geline aşamanın izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik faaliyetlere devam edilecektir. 3. 2021-2030 Karayolu Trafik Güvenliği Strateji Belgesi'nin 2. uygulama adımı olan 2024-2027 Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı paydaş kurumlarla birlikte hazırlanacaktır.
Tedbir 512.4. Trafik güvenliğinin en üst seviyede tesis edilebilmesi için yol teknolojilerindeki gelişmelerden de yararlanılarak denetimler etkinleştirilecek, yol kullanıcıları trafik güvenliği konusunda bilinçlendirilecektir. (İ)	1. Hedef planlı denetimler kapsamında 80 milyon araç/sürücü trafik denetimine tabi tutulacaktır. 2. Trafik kazası kaynaklı can kayıplarının yüzde 8,3'e düşürülmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. 3. Kusurlu olarak en çok kaza yapan sürücülerden 5.000'ine Güvenli Sürüş Kuralları Eğitimi verilecek, üç eğitim filmi hazırlanarak sosyal medya üzerinden kullanılması sağlanacaktır. 4. Ülke genelinde yol kullanıcılarını trafik güvenliği hususunda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında eğitim materyalleri bastırılacak, uzun vadede bireylere küçük yaşta trafikte güvenli davranma alışkanlığı kazandırmak amacıyla trafik güvenliği eğitimlerine devam edilecektir. 5. Trafik kazasına karışan araç cinslerinin istatistiki bilgileri çıkarılarak kazaya karışan araçların kaza analizlerine göre özel denetimler yapılacaktır.
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TOPLUM	
Eğitim	
Fırsat eşitliği temelinde, tüm kademelerde eğitime erişim sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.548)	
Tedbir 548.1. Erken çocukluk eğitiminde 5 yaş zorunlu eğitim kapsamına alınacak, esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitim modelleri oluşturulacak; bu amaçla ihtiyaç duyulan ilave derslikler yapılacaktır. (S)	1. 12 etkinlik kitabı, 36 hikâye kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı pilot olarak seçilen 20 ildeki 200 okulda okutulacak ve bunların etki değerlendirmesi yapılacaktır. 2. Güncellenen okul öncesi eğitim programına ilişkin 10.000 öğretmene eğitim verilecektir. 3. Halk eğitim merkezleri bünyesindeki 30 oyun odasına araç-geçer ve eğitim desteği sağlanacaktır. 4. İmkânları kısıtlı olan 3.200 ailenin çocuklarına Benim Oyun Sandığım seti dağıtılacak ve setin kullanımı okul öncesi öğretmenlerinin düzenli izleme ve değerlendirme ziyaretleriyle takip edilecektir. 5. Erken çocukluk eğitimi etkinliğinin artırılması amacıyla özel eğitim hizmetlerinde model tasarımı yapılacaktır.
Tedbir 548.3. Yeni derslik yapımı planlanmasında, derslik inşa edilmesi planlanan yerdeki diğer eğitim binalarının verimli kullanımı dikkate alınacak, atıl vaziyetteki eğitim binalarının kullanımı öncelenecektir. (S)	1. Bilim ve Sanat Eğitim Merkezleri bünyesinde 117 yeni anaokulu açılacaktır. 2. Coğrafi ve iklim şartları bakımından öğrencilerin taşınmasında güçlük çekilen yerlerde kapalı durumda bulunan köy okulları eğitim-öğretime açılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini	gözetim ortamı oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı s.549)
Tedbir 549.1. Eğitim yapıları teknolojiye ve çevreye uyumlu, güvenli, ekonomik, estetik, erişilebilir, standartları ve kalitesi yüksek bir mimariye tasarlanacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik ortaöğretimde eğitim ortamlarının geliştirilmesi amacıyla altı farklı eğitim yapısı için proje hazırlanacaktır. 2. Afet riski taşıyan 1.500 eğitim binası güçlendirilecektir. 3. 1.003 öğrenci pansiyonunda mevcut kapalı alanlar iyileştirilecek, atölye, bilgisayar sınıfı gibi faaliyetler için yeni alanlar oluşturulmaya çalışılacaktır.
Millî, manevi ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun eğitim içerikleri ve öğretim programları hazırlanacaktır. (Kalkınma Planı s.551)	
Tedbir 551.6. Eğitim Bilişim Ağı portalının içeriği öğretim programlarıyla uyumlu hale getirilerek zenginleştirilecek ve portalın etkin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. (S)	1. 2.000 eğitim içeriği Eğitim Bilişim Ağı platformuna eklenecektir. 2. Dijital becerilerin artırılmasına katkı sağlanması amacıyla öğretmenler için 21 çevrim içi eğitim paketi Öğretmen Bilişim Ağı Platformunda yayımlanacaktır. 3. Dijital becerilerin artırılması amacıyla 20 yüz yüze eğitim düzenlenecektir.
Tedbir 551.7. Teknolojiye erişimin sağlanması amacıyla okullara ağ altyapısı ve etkileşimli tahta kurulacaktır. (S)	1. 30.000 etkileşimli tahtanın kurulumu sağlanacaktır. 2. 2.000 okula ağ altyapısı kurulacaktır.
Tedbir 551.9. Yabancı dil eğitimine ilişkin materyaller zenginleştirilecek, dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarındaki becerilerin tümünü ölçmeye yönelik sistem geliştirilecektir. (S)	1. Türkçenin ana dil ve yabancı dil olarak öğretimi ile iki dillilere ve Türk soylulara Türkçe öğretimine yönelik politika belgesi hazırlanacaktır. 2. Dil Eğitiminde İyi Uygulamalar Konferansı düzenlenecektir. 3. İngilizce dilini öğrenmek ve pekiştirmek için web ve mobil uygulaması hazırlanacaktır.
Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitim hizmetlerinden istifade edebilmeleri için beşeri ve fiziki imkânlar güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.552)	
Tedbir 552.3. Öğrenme ortamlarının fiziki altyapısı, öğretim programı ve materyal zenginliği, öz bakım becerileri, bütünleştirme uygulamaları ve rehberlik hizmetlerinin standartları yükseltilecektir. (S)	1. Beş özel eğitim sınıfı kurulacaktır. 2. Özel eğitim uygulama okullarına beş standart uygulama evi yapılacaktır. 3. Özel eğitim uygulama okullarına 20 beceri uygulama alanı kurulacaktır. 4. Özel eğitim meslek okullarına 20 meslek edinme atölyesi kurulacaktır.
Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin motivasyonları ve mesleki gelişimleri artırılacak ve öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.553)	
Tedbir 553.9. Hizmet içi eğitimlerin içerikleri öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin güncel ihtiyaçları çerçevesinde yenilenecek, mesleki ve teknik eğitimde hizmet içi eğitimler iş ortamlarında gerçekleştirilecektir. (S)	1. Öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki gelişimleri için yeni yaklaşımlar çerçevesinde 200.000 yönetici ve öğretmene eğitim verilecektir.
Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretime Yönelik Yapısal Dönüşüm ve İstihdam Seferberliğine başlanacaktır. (Kalkınma Planı s.559)	
Tedbir 559.6. Vasıflı insan gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla mesleki ve teknik eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki bağ güçlendirilecektir. (S)	1. 245 kurum ve kuruluşla yürütülen 264 iş birliği protokolü izlenecek ve bunların mesleki eğitime katkısı değerlendirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 559.7. Mesleki ve teknik eğitimde kariyer rehberliği etkinleştirilecek; mesleki ve teknik eğitim liseleri ile meslek yüksekokullarının toplumdaki algısını güçlendirecek tanıtım faaliyetleri yürütülecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitimde kariyer rehberliğinin etkinleştirilmesi amacıyla test bataryaları hazırlanacak ve pilot uygulaması gerçekleştirilecektir.
İstihdam ve Çalışma Hayatı	
Kadınların iş gücü piyasasına katılımlarını kolaylaştırıcı ve istihdamlarını artırıcı uygulamalar geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.570)	
Tedbir 570.1. İşgücü piyasasında kadın istihdamını artıracak şekilde kadınların özellikle kodlama, yazılım gibi teknoloji üretimi alanlarında mesleki eğitim ve beceri gelişimi fırsatları güçlendirilecektir. (İ)	1. Kadınların sınav ve belgelendirme faaliyetlerine katılımı özendirilecek, Mesleki Yeterlilik Belgeli kadın iş gücü artırılacaktır. 2. Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü öncelikli olmak üzere, dijital dönüşümün ortaya çıkardığı yeni meslek alanlarında kadınlara yönelik mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları düzenlenecektir.
Gençlerin iş gücü piyasasına aktif katılımları desteklenecek ve istihdam edilmeleri kolaylaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.571)	
Tedbir 571.4. Gençlerin iş arama becerilerini geliştirmek ve çalışma hayatına uyumunu sağlamak için bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir. (İ)	1. Ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında düzenlenen İş Arama Becerileri Eğitimleri ile gençlerin çalışma hayatına ilişkin bilgi düzeyi artırılacaktır.
Tedbir 571.6. Kırsal alanda yaşayan gençler arasında yenilikçi ve katma değeri yüksek üretimin cazip hale getirilmesine yönelik eğitim ve destek programları uygulanacaktır. (İ)	1. Kırsal kesimden kente göçün azaltılmasını sağlamak üzere kırsal alanda yaşayan 15-24 yaş grubundaki gençlerin mesleki eğitim kursları ile işbaşı eğitim programlarından yararlandırılmaları sağlanarak öncelikle buldukları bölgelerde istihdam edilebilirlikleri artırılacaktır.
Sağlık	
Bulaşıcı olmayan hastalık risklerine yönelik olarak, sağlıklı yaşam tarzı teşvik edilecek; koruyucu ve tedavi edici hizmet kapasitesi geliştirilecek; çevre sağlığı, gıda güvenliği, fiziksel aktiviteye elverişli sahalarda, sağlık okuryazarlığı, iş sağlığı ve güvenliği alanlarında sektörler ve kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.579)	
Tedbir 579.1. Sağlıklı yaşam tarzının teşvik edilmesi için sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam alışkanlıkları kazandırılmasına yönelik eğitim, kamu spotu, kampanyalar gibi bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir. (İ)	1. Sosyal medya hesapları için içerikler hazırlanacak ve paylaşılması sağlanacaktır. 2. Farkındalığı artırmaya yönelik iletişim çalışmaları yapılacak, TV programlarında konuya ilişkin yayın ve bilgilendirme yapılacaktır.
Tedbir 579.2. Gıda güvenliği, obezite, çevre sağlığı gibi konularda çok paydaşlı sağlık sorumluluğu modeli güçlendirilecektir. (İ)	1. Çok Paydaşlı Sağlık Sorumluluğunu Geliştirme Programı kapsamında Bakanlık ve diğer paydaşlarla ilgili bileşenlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi yapılacaktır. 2. Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Programı Eylem Planına yönelik güncelleme çalışmaları yürütülecek ve bu doğrultuda çalıştay düzenlenecektir. 3. Sağlıklı yaşam tarzının teşvik edilmesi amacıyla sahada görev yapan diyetisyenler için Türkiye Beslenme Rehberi güncellenecek ve Diyetisyenler İçin Ağırılık Yönetimi Eğitimi düzenlenecektir.
Bağımlılıkla mücadele alanında yürütülen sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırılacak, bu alandaki faaliyetlerin etkinliği periyodik olarak izlenecektir. (Kalkınma Planı s.581)	
Tedbir 581.5. Bağımlılıkla mücadeleye yönelik yürütülen faaliyetlerin sonuçları ile toplumdaki madde kullanım sıklığı periyodik olarak yapılacak bilimsel araştırmalarla izlenecektir. (İ)	1. 15 yaş üzeri nüfusta Küresel Yetişkin Tütün Araştırması yapılacaktır. 2. 13-15 yaş arası gençlerde Küresel Gençlik Tütün Araştırması yapılacaktır

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Ailenin Güçlenmesi	
Aileye yönelik verilen hizmetlerin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi amacıyla araştırma, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.593)	
Tedbir 593.1. Aile Eğitim Programı içerikleri ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenecek, yeni modül ve eğitim setleri kullanılarak aile eğitimleri gerçekleştirilecek, formatör ve eğitici sayıları artırılacaktır. (İ)	1. Aile Eğitim Programı kapsamında halk eğitimlerinin düzenlenmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi, eğitici eğitimlerinin gerçekleştirilmesi çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 593.6. Evliliklerin artmasını ve devamlılığını teşvik edici eğitimler ve danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	1. Aile danışmanlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılması, izlenmesi ve hizmet standartlarının geliştirilmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir. 2. Evlilik Öncesi Eğitimleri yaygınlaştırılacak ve izlenecektir.
Aile içi şiddetin, ihmal ve istismarın önlenmesine yönelik koruyucu, önleyici hizmetlerin etkinliği artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.597)	
Tedbir 597.1. Aile içi şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması için toplumsal bilinç düzeyinin erken çocukluk döneminden başlayarak yükseltilmesine yönelik olarak örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri düzenlenecektir. (İ)	1. Kadına yönelik şiddetle mücadele farkındalık çalışmaları kapsamında ebeveynlere ve erken çocukluk döneminden itibaren çocuklara yönelik bilinç artırıcı çalışmalar yürütülecektir.
Kadın	
Haklar konusunda kadın-erkek fırsat eşitliğini güçlendirecek şekilde kadınların ekonomik, sosyal, kültürel hayata ve karar alma mekanizmalarının her düzeyine aktif katılımı özellikle yerelden başlayarak teşvik edilecektir. (Kalkınma Planı s.600)	
Tedbir 600.1. Kadınların ekonomik ve sosyal hayatta güçlenmelerine yönelik araştırmalar yapılacak, projeler yürütülecek, eğitimler verilecektir. (İ)	1. Kadının Güçlenmesi Farkındalık Çalışmaları kapsamında farklı hedef gruplarına yönelik, kadın erkek fırsat eşitliği, finansal okuryazarlık ve kadının güçlenmesi konularında farkındalık ve bilinç artırıcı çalışmalar yürütülecektir. 2. Türkiye’de Kadın Erkek Fırsat Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Uygulanması Projesi kapsamında uygulamaya yönelik bir Politika Belgesi hazırlanacak, ayrıca merkezi ve yerel düzeyde kamu kurumlarının, belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının uygulama ve izleme kapasiteleri geliştirilecektir. 3. Geleceğini Kuran Genç Kadınlar Projesi kapsamında, pilot illerdeki ne eğitimde ne istihdamda yer alan kadınlara yönelik eğitimler ve mentörlük verilecektir.
Tedbir 600.5. Kadınlar tarafından kurulan kooperatiflere yönelik; eğitim, girişimcilik ve danışmanlık gibi alanlarda sunulan destekler yaygınlaştırılacak ve gerekli hukuki düzenlemeler yapılmak suretiyle kadınların kooperatif kurmaları kolaylaştırılacaktır. (İ)	1. Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Projesi kapsamında kadınlara, erkeklere ve kadın kooperatiflerine yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecek; kooperatifçilik alanında çalışan kurumlara yönelik kurumsal kapasite geliştirme çalışmaları, kamuoyuna yönelik farkındalık artırma çalışmaları, bilimsel ve teknik çalışmalar ile koordinasyon ve işbirliği faaliyetleri yürütülecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik, toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılacak, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliği ve kapasitesi artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.602)	
Tedbir 602.1. Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik düzenlemelerin etkin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır. (İ)	1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)’nin etkin bir şekilde uygulanması ve izlenmesi amacıyla 2023 politika önceliklerinin belirlendiği Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 2023 Faaliyet Planı hazırlanacak ve uygulanacaktır. 2. Kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlara yönelik farkındalık ve bilgilendirme eğitimleri verilecektir. 3. 2008 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen araştırmaların tekrarı niteliğindeki 2024 Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nın etüt ve proje çalışmaları yürütülecektir.
Tedbir 602.3. Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana yönelik hizmet sunan kurum ve kuruluşların kapasiteleri ve kurumlar arası koordinasyon artırılacaktır. (İ)	1. Kadınlara Şiddet Uygulayanlara Yönelik Çok Yönlü Sosyal Hizmet Müdahalesini İçeren Bir Modelin Oluşturulması Projesi hayata geçirilecektir.
Çocuk	
Erken dönem çocuk bakım, eğitim ve gelişimine yönelik hizmetlerin sunumu ile erişilebilirliğinin artırılması ve niteliğinin yükseltilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.606)	
Tedbir 606.2. Anne babalara yönelik olarak çocukların yaş ve gelişme düzeylerine uygun beslenme, büyüme, eğitim ve oyun içerikli materyaller geliştirilecektir. (İ)	1. Erken çocukluk dönemine yönelik beslenme, büyüme, gelişme konularında içerik hazırlanarak sagligim.gov.tr adresinde paylaşılacaktır.
Çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetler özendirilecek, yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir. (Kalkınma Planı s.607)	
Tedbir 607.3. Gençlik merkezlerinin çocuklara da hizmet verebilmesine ve çocukların bu merkezlere erişimlerinin kolaylaştırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. (İ)	1. Çocukların gençlik merkezlerindeki spor, atölye ve kulüp faaliyetlerinden yararlanmasına yönelik imkânlar geliştirilecektir.
Başta sokakta, ağır ve tehlikeli işlerde, aile işleri dışında ücret karşılığı, gezici ve geçici tarım işlerinde olmak üzere çocuk işçiliği ile mücadele edilecektir. (Kalkınma Planı s.609)	
Tedbir 609.1. Çocuk işçiliği ile mücadele alanında toplumsal bilinç geliştirilecektir. (İ)	1. Çocuk işçiliği ile mücadele alanında konferans, panel ve seminerler gerçekleştirilecek, Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü kapsamında farkındalık artırmaya yönelik etkinlikler düzenlenecektir.
Tedbir 609.2. Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri 81 ilde yaygınlaştırılacak, yerelde çocuk işçiliği ile mücadele alanında çalışan ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi için daha etkin hale getirilecektir. (İ)	1. Çocuk işçiliği ile mücadele birimlerinin kurumsal kapasitesini geliştirmeye yönelik eğitimler verilecek, merkez-yerel işbirliğini güçlendirmeye yönelik çalışmalar yürütülecektir. 2. Çocuk Koruma Mobil Ekiplerinin sayısı ve niteliği artırılacaktır.
Tedbir 609.4. Mevsimlik gezici tarımda çalışan ailelerin çocuklarının gelişimlerine katkı sağlayacak faaliyetler düzenli ve sürekli hale getirilecek ve çocukların bu imkânlara erişimi artırılacaktır. (İ)	1. Mevsimlik Tarım İşçileri Bilgi Sistemi’nin (e-METİP) kurumlar arası entegrasyon altyapısının geliştirilmesine devam edilecektir. 2. 50.000 mevsimlik tarım işçisi ailenin çocuklarına yönelik eğitime yönlendirme, yaz okulu faaliyetleri, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetler ile sağlık ve diğer kamu hizmetlerinin sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik aile odaklı hizmetlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.612)	
Tedbir 612.2. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetinin sosyal destek boyutu güçlendirilecektir. (İ)	1. SED hizmetinden yararlanan ortaöğretim çağındaki çocuklara yönelik sosyal, kültürel, sportif, bilişsel ve akademik faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Çocuğa yönelik ihmal, istismar ve şiddeti önleyecek program ve uygulamalar geliştirilecek, risk altındaki çocuklara ve ailelerine yönelik hizmetler ile psiko-sosyal destek programları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı s.613)	
Tedbir 613.2. Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocuklara ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecek, çocukların yaşam becerileri güçlendirilecektir. (İ)	1. Çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitim programı modülleri geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 613.3. Çocuklarla çalışan profesyonellerin ihmal, istismar ve şiddeti tespit etme ve gerekli yönlendirmeyi yapma kapasitelerini artırmaya yönelik programlar düzenlenecektir. (İ)	1. Çocukların dijital risklerden korunması amacıyla çocuklara hizmet sunan personele yönelik olarak farkındalık çalışmaları, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
Çocukların ve ebeveynlerin ihtiyaçları doğrultusunda psiko-sosyal destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, riskli ve a-tipik gelişim gösteren çocuklara uygun gelişimsel müdahaleler, izlenme ve yönlendirmeler yapılacak, çocuklar arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okur-yazarlığı artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.614)	
Tedbir 614.3. Okullarda ve sosyal hizmet merkezlerinde sağlık, beslenme, hukuk ve sosyal medya okuryazarlığı becerilerini güçlendirecek program ve faaliyetler yürütülecektir. (S)	1. Sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı kazandırmaya, gıda güvenliği ve kalitesi konularında farkındalığı artırmaya ve gıda hazırlanan ortamların iyileştirilmesini sağlamaya yönelik faaliyetler yürütülecektir.
Çocukların, sağlıklı gelişimlerini olumsuz etkileyecek oyun ve dijital uygulamalar ile kitap, sosyal medya gibi yayın içeriklerinden korunmasına yönelik tedbirler alınacaktır. (Kalkınma Planı s.615)	
Tedbir 615.1. Çocukların dijital risklerden, yazılı ve görsel medyanın zararlarından korunmasına yönelik çalışmalar artırılacaktır. (İ)	1. Ailelere ve çocuklara rehberlik edilmesi amacıyla dijital bağımlılığın önlenmesi konusunda çalışmalar yapılacaktır. 2. Medya okuryazarlığı kapsamında ilk ve orta dereceli okullarda eğitim gören öğrencilere yönelik farkındalık çalışmaları gerçekleştirilecektir.
Tedbir 615.2. Kültürel yapıya uygun olarak yaş ve içerik açısından kullanıcılar ve ebeveynler için bilgilendirici bir bağımsız oyun derecelendirme sistemi oluşturulacaktır. (İ)	1. Güvenli Oyna (guvenlioyna.org.tr) dijital oyun bilinçlendirme portalının içeriğinin geliştirilmesi ve tanıtılmasına yönelik faaliyetler ile dijital oyunların olumlu ve olumsuz yönleriyle incelenmesi, bu alanda bilinç artırılması çalışmalarına devam edilecektir.
Gençlik	
Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında aktif rol almaları desteklenecek, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin taleplerine uygun biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.620)	
Tedbir 620.4. Gençler gönüllülük faaliyetleri kapsamında bilinçlendirilecek ve yönlendirilecek, gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı teşvik edilecektir. (İ)	1. Damla Gönüllülük Hareketi ve Biz Anadoluyuz Projesi ile gönüllülük faaliyetleri gerçekleştirilecek; gönüllülüğün yaygınlaştırılması sağlanacaktır. 2. Gençlik Merkezleri ve Genç Ofisler aracılığı ile gençlerin yerel ve evrensel sorunlara karşı duyarlılığının artırılması amacıyla gönüllülük faaliyetleri düzenlenecektir. 3. Üniversitelerde gönüllülük faaliyetlerinin bilinirliğinin artırılmasına yönelik bilinçlendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir.
Bağımlılık yapıcı maddelerle etkin mücadele edilecek, bu maddelerin kullanım durumunu tespit etmeye yönelik araştırma ve hizmetlere devam edilecek, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.622)	
Tedbir 622.2. Gençlerin ve gençlik alanındaki profesyonellerin bağımlılıkla mücadele konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalara devam edilecektir. (İ)	1. Gençleri ve gençlik çalışanlarını bağımlılık konusunda bilinçlendirmeye ve bilgilendirmeye yönelik çalışmalar sürdürülecek, Bağımlılıkla Mücadele Uygulayıcı ve Farkındalık Eğitimleri devam ettirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Sosyal Hizmetler, Sosyal Yardımlar ve Yoksullukla Mücadele	
İnsan odaklı sosyal politikalar çerçevesinde sosyal hizmet modellerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.628)	
Tedbir 628.1. Engelli ve yaşlı bakımı hizmetlerine ilişkin standartlar geliştirilecek ve bu hizmetleri veren personelin niteliği ve niceliği artırılacaktır. (İ)	1. Engelli bakım personeline yönelik hizmet içi eğitim verilecektir. 2. Evde Bakım Yardım Yönetmeliği hazırlanacaktır.
Tedbir 628.3. Toplum temelli bakım hizmetleri kapsamında gündüzlük bakım hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. (İ)	1. Aktif Yaşam Merkezi Yönetmeliği hazırlanacaktır. 2. Engelli bireylerin hizmet aldığı gündüz hizmet merkezlerinin eğitim ihtiyacı analiz edilerek pilot uygulama doğrultusunda geçici özel eğitim öğretmeni istihdamı yapılacaktır.
Kültür ve Sanat	
Kültür ve sanata erişim ve katılım olanakları artırılacaktır. (Kalkınma Planı s.633)	
Tedbir 633.1. Kültür ve sanatın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi için erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat eğitimi verilecektir. (S)	1. Kültür ve sanat eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasındaki işbirliği artırılacaktır. 2. Okuma kültürünün oluşturulması ve yaygınlaştırılması amacıyla okullardaki kütüphane sayısı artırılacaktır.
Spor	
Erken yaşlardan itibaren spor eğitimi verilecek; örgün eğitimde beden eğitimi ve spor derslerinin niteliği artırılacak; mahallinde spor imkânları geliştirilerek her yaşta vatandaşların sportif faaliyetlere düzenli katılımı teşvik edilecektir. (Kalkınma Planı s.646)	
Tedbir 646.4. Engelli bireylerin spora katılımına yönelik antrenör-öğretmen yeterlilikleri geliştirilecek; zenginleştirilmiş eğitim materyalleri, görsel ve yazılı dokümanlar hazırlanarak uygulamaya konulacaktır. (İ)	1. Engelli sporcular başta olmak üzere engelliler için tasarlanan engelli araçlar ve yaz spor okullarında çocuk ve gençlerin spor tesislerine kolay erişimlerini sağlayacak çalışmalar yürütülecektir. 2. Engelli bireylerin spora erişimlerini kolaylaştırmak, sporun birleştirici gücü sayesinde engelli bireylerin topluma entegrasyonlarını hızlandırmak ve potansiyeli yüksek engelli bireylerin kulüp sporcusu olmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yürütülecek ve GSB Engelsiz Spor Okulları Projesine devam edilecektir.
Tedbir 646.5. Okul ve mahalle spor kulüplerinin dijital ortamda da entegrasyonu ile bu kulüplerin izleme ve değerlendirme işlemi kolaylaştırılacak ve performans göstergelerinin doğrulanabilir olması sağlanacaktır. (İ)	1. Spor kulüplerinin performanslarının ve sayısının artırılması için Bakanlık bütçesinden aynı ve nakdi desteklere devam edilecek; Sporcu Eğitim Merkezi, TOHM ve Millî Takım düzeyindeki sporcu sağlık süreçlerinin izlenmesi ve performans profillerinin geliştirilmesine yönelik testler raporlanacaktır.
Nüfus ve Yaşlanma	
Yaşlı nüfusun ekonomik ve sosyal hayata katılımı artırılarak aktif yaşlanma imkânları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı s.657)	
Tedbir 657.1. Yaşlıların hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi kolaylaştırılacaktır. (İ)	1. Yaşlı bireylerin hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimini kolaylaştırmak ve bu uygulamaları yaygınlaştırmak amacıyla ilgili üniversiteler ile işbirliği geliştirilecektir.
Dış Göç	
Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ülkemizle bağları güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.663)	
Tedbir 663.2. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine destek olunacaktır. (İ)	1. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın kültürel kimliklerini korumak amacı ile eğitici ve öğretici proje destekleri verilecektir. 2. Vatandaşlarımızın Türkiye ile bağlarını güçlendirici buluşmalar, sosyal ziyaretler, Genç Destek Programı ve Evliya Çelebi Kültür Gezileri Programı yürütülecektir.
Tedbir 663.3. Yurt dışında yaşayan çocuk ve gençlerimizin anadillerini öğrenmeleri ve kültürel değerlerimizi tanımları sağlanacaktır. (S)	1. Yurt dışında sunulan Türkçe ve Türk Kültürü dersine ilişkin soru havuzu oluşturulacak ve ölçme aracı geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE	
Afet Yönetimi	
Afet ve acil durumlara karşı toplumsal farkındalık artırılacak ve yerel düzeyde afet yönetiminden sorumlu birimlerin kapasiteleri güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.728)	
Tedbir 728.1. Afet ve acil durumlara karşı ülke genelinde bilinçlendirme çalışmaları yapılacak, eğitim ve farkındalık merkezleri aracılığı ile toplumsal farkındalığın artırılması sağlanacaktır. (İ)	1. Kriz yönetimi çalışmaları kapsamında afetlere yönelik Türkiye Afet Müdahale Planı İletişim Çalışma Grubu tarafından kurumlar arası eğitim, koordinasyon, planlama ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilecektir. 2. Afet risklerinin azaltılması için afet farkındalığının artırılması ve AFAD Gönüllülük Sisteminin yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
HUKUK DEVLETİ, DEMOKRATİKLEŞME VE İYİ YÖNETİŞİM	
Güvenlik Hizmetleri	
Güvenlik hizmetlerinin sunumunda kalite ve etkinlik artırılacak, güvenlik birimlerinin kapasitesi güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı s.770)	
Tedbir 770.5. Siber suçlarla mücadele birimlerinin etkinliği artırılacaktır. (İ)	1. Siber suçlarla mücadele kapsamındaki operasyon sayısı artırılacaktır. 2. Teknoloji bağımlılığı, siber zorbalık, güvenli internet kullanımı, bilgi kirliliği ve kişisel verilerin güvenliğine yönelik konularda önleyici ve bilinçlendirici çalışmalar artırılacaktır. 3. Sanal veri inceleme oranı yüzde 98'e çıkarılacaktır.
Terörle etkin bir şekilde mücadeleye çok boyutlu ve bütüncül bir bakış açısıyla devam edilecektir. (Kalkınma Planı s.771)	
Tedbir 771.2. Terör örgütlerinin propagandası ile mücadelede devletin gerçekleştirdiği hizmetler konusunda kamuoyu düzenli olarak bilgilendirilecek; teröre yol açan radikalleşme ve şiddete varan aşırıcılık ile mücadele kapsamında, toplumu bilinçlendirme ve farkındalığı artırmaya yönelik projeler hayata geçirilecektir. (İ)	1. Terör örgütlerinin propagandasıyla mücadele kapsamında, ilgili kurumlar arası işbirliğiyle ülke genelinde 4.000 bilgilendirme faaliyeti, 4.000 ailelerle yürütülen çalışma, 200 sosyal faaliyet gerçekleştirilecektir.
Sivil Toplum	
Sivil toplum faaliyetlerine yönelik farkındalık artırılacak, bu alandaki araştırmalar desteklenecektir. (Kalkınma Planı s.779)	
Tedbir 779.2. STK'ların faaliyetlerinin ekonomik ve sosyal boyutuna yönelik veriler derlenecek, bu faaliyetlerin yarattığı etkinin ölçülmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır. (İ)	1. Dernekler Bilgi Sisteminde yer alan derneklerin ekonomik ve sosyal boyutuna ilişkin verilerle STK'ların faaliyetlerinin ekonomik ve sosyal etkileri ölçülerek raporlaştırılacaktır.
Bölgesel İşbirlikleri	
Ülkemizin ev sahipliği yaptığı veya kurucusu olduğu EİT, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), D-8 gibi bölgesel işbirliklerinin daha etkin kullanılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.829)	
Tedbir 829.3. Ankara'da yerleşik EİT Eğitim Enstitüsünün kurumsallaşması yönündeki çabalar artırılacaktır. (S)	1. EİT Eğitim Enstitüsü Mütevelli Heyeti Dördüncü Toplantısı düzenlenecektir. 2. EİT Eğitim Enstitüsü kapsamında ortak etkinlikler düzenlenecek ve Enstitünün çalışmalarına katkı sağlanacaktır.

2.3.29.2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı 25.10.2023 tarihli ve 32350 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. On İkinci Kalkınma Planı döneminin ilk dönemi olan Program'da, küresel ölçekte yaşanan gelişmeler doğrultusunda beceri temelli eğitimin ön plana çıkmasıyla birlikte dijital, analitik ve sosyal becerilerin bireylere kazandırılmasında eğitim sistemine önemli görevler düşmekte olduğu ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması faaliyetlerine devam edildiği, temel eğitim kademesinde eğitime erişimin artırıldığı ve beceri temelli etkinlikler doğrultusunda temel eğitimin yapılandırılması çalışmalarına devam edildiği aktarılmıştır. Ortaöğretim kademesinde ise devamsızlık ve başarısızlık nedeniyle sınıf tekrarı riski taşıyan öğrencilere yönelik çalışmaları gerçekleştirmek amacıyla önleme, müdahale ve yönlendirme çalışmalarının devam ettiği belirtilmiştir. Yapılan çalışmalar doğrultusunda 2022-2023 eğitim-öğretim dönemi itibarıyla 4-5 yaş okul öncesi eğitimde brüt okullaşma oranı yüzde 68,8, ilköğretimde yüzde 98,4, ortaöğretimde ise yüzde 119,5'e ulaşıldığı tespit edilmiştir.

2023'te gerçekleşen Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerin ardından afet bölgesindeki öğrencilere, ailelerine ve öğretmenlere destek sağlamak amacıyla akademik, sosyal, kültürel, sanatsal, sportif çalışmalar gerçekleştirilmiş olup afet bölgesine yönelik destekleme ve yetiştirme kursları ile akademik destek çalışmalarının yürütülmeye devam edildiği belirtilmiştir. Deprem sonrası Psikososyal Destek Eylem Planı hazırlanarak uygulamaya konulmuş olup velilere de deprem sonrası psikolojik destek sağlamak amacıyla Zorlayıcı Yaşam Olayları Sonrası Veli Psiko-eğitim Programı hazırlanmıştır. Ayrıca deprezede öğrencilere ders kitabı, yardımcı kaynak kitabı ve kırtasiye seti sağlanmıştır. Bölgeden göç eden öğrencilerin ikinci eğitim-öğretim dönemi boyunca özel okullarda tam burslu okutulması için kontenjan ayrılmıştır. Bu çalışmalarla birlikte Programda, deprem sonrası uzun dönemde iyileştirme çalışmaları kapsamında çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini gözetken, çocuk güvenliğini ve çocuğun iyi olma halini destekleyecek afetlere dirençli okul tasarımları yapılarak, depremden doğrudan veya dolaylı etkilenen başta kız çocukları, engelli çocuklar ile sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrenciler olmak üzere her türlü desteğe ihtiyacı olan öğrencilerin sürekli takibi yapılarak bu çocukların okul öncesi eğitim kademesi dâhil olmak üzere tüm kademe-lerde kaliteli eğitime erişiminin sağlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda eğitimin temel amacı; "Tüm bireylerin kapsayıcılık ilkesi esasında nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına eşit şartlarda erişimi sağlanarak akademik, sosyal ve mesleki becerilerinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde geliştirilmesi, analitik düşünme, finansal okuryazarlık, işbirlikçi çalışma ve liderlik alanlarında yetkinlik sahibi olmalarının sağlanması, millî, manevi, ahlaki, insani ve toplumsal değerleri içselleştirmiş, ait olduğu aile ve topluma karşı sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmeleri" şeklinde ifade edilmiştir. Bu temel amaç doğrultusunda Program hedef ve politikaları arasında 'İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi', 'Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim', 'Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum', 'Adaleti Esas Alan Demokratik İyi Yönetişim' başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu tedbir maddesi sayısı 147'dir. Bakanlığımız 66 tedbir maddesinde sorumlu, 81 tedbir maddesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili tedbir maddeleri ise Tablo 42'de sunulmuştur.

Tablo 42. 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Tedbirler

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
İSTİKRARLI BÜYÜME, GÜÇLÜ EKONOMİ	
Yurt İçi Tasarruflar	
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA 12) arasında yer alan sorumlu üretim ve tüketim davranışlarının toplumda yaygınlaştırılması özendirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 350)	
Tedbir 350.2. Sürdürülebilir üretim ve tüketim davranışlarının kazandırılmasına yönelik eğitimler müfredata ve kamu kurumları ile özel sektör bünyesindeki programlara dâhil edilecektir. (S)	2. Sürdürülebilir üretim ve tüketim davranışlarının kazandırılmasına yönelik konulara okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim müfredatında yer verilecektir.
Finansal okuryazarlığın artırılması ve finansal tabana yayılma amacıyla hane halkı ve firmalarda tasarruf yapma farkındalığı sağlanacak ve finansal tasarruf araçlarına, aile bütçesi ve risk yönetimine yönelik bilgi düzeyi dijital platformlarda kullanılarak artırılabilecektir. (Kalkınma Planı, s. 352)	
Tedbir 352.3. Finansal okuryazarlık içeriği ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına yansıtılacaktır. (S)	1. İlk ve ortaöğretim müfredatında finansal okuryazarlık ile ilgili güncelleme yapılacaktır.
Mali Piyasalar	
Fintek ve dijital finans altyapısı güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 379)	
Tedbir 379.2. Fintek sektöründe yazılım alanında çalışmak üzere insan kaynağı yetiştirilecektir. (S)	1. Eğitimde yeni teknolojilerin etkin kullanımının desteklenmesi ve yenilikçi eğitim uygulamalarının kullanılması ile öğretmen ve öğrencilerin akademik ve dijital yeterliliklerinin artırılmasına katkı sağlanacaktır. 2. Öğretmenlerin dijital yeterliliklerinin artırılması yönünde eğitimde yeni teknolojileri kullanmaları desteklenecek ve yenilikçi uygulamaları takip etmelerine katkı sağlanacaktır.
YEŞİL VE DİJİTAL DÖNÜŞÜMLE REKABETÇİ ÜRETİM	
İmalat Sanayi	
İmalat sanayinin ikiz dönüşüm çerçevesinde ihtiyaç duyduğu nitelikli beşeri sermayenin geliştirilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 432)	
Tedbir 432.1. Mesleki eğitimde kamu-özel sektör iş birliğinin artırılması, meslek liseleri ve meslek yüksekokullarının yönetiminde özel sektörün daha etkin rol alması sağlanacaktır. (S)	1. Sektörle iş birliği yapılarak talep edilen alanlarda meslek liselerine yönelik programlar geliştirilecektir.
Otomotiv	
Otomotiv sanayine yönelik iş gücü niteliğinin artırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 473)	
Tedbir 473.1. Müfredatın ve eğitim yöntemlerinin günümüz teknolojik gerekliliklerine uygun şekilde güncellenmesi sağlanacak, özel sektörün ülke rekabetçiliğine destek olacak şekilde yürüteceği programlar desteklenecektir. (S)	1. Özel sektörün eğitim teknolojilerinde yapmış olduğu yeni çalışmaları öğretmenler, akademisyenler ve öğrencilerle paylaşmaları sağlanacaktır.
Turizm	
Rekabetçi ve hızla değişen talebi karşılayabilen bir turizm sektörü için hizmet kalitesi iyileştirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 525)	
Tedbir 525.3. Mesleki eğitim müfredatı sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik ortaöğretim programları, ulusal meslek standartları, ulusal ve uluslararası yeterlilikler, teknolojik gelişmeler ve sektörden gelen talepler doğrultusunda güncellenecektir.
Tedbir 525.4. Turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanmasına yönelik uygulamalı eğitim programları geliştirilerek sürdürülecektir. (S)	1. Protokol kapsamındaki mesleki ve teknik Anadolu liselerinde okuyan öğrencilerin en az üç yabancı dil öğrenmelerine ve turizm işletmelerinde yoğunlaştırılmış beceri eğitimi almalarına devam edilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Girişimcilik ve KOBİ'ler	
KOBİ'lere yönelik beşeri sermaye güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 559)	
Tedbir 559.2. Örgün eğitimdeki girişimcilik müfredatı finansal okuryazarlık, mevzuat bilgisi, dijital teknolojiler, e-ticaret, pazarlama gibi konulardaki ihtiyaçlar dikkate alınarak gözden geçirilecek, uygunluk değerlendirmesine imkân sunan uygulamalı girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitimde yenilikçi öğretim ve öğrenme yöntemleri teşvik edilecek ve yenilikçi öğretim ve öğrenme yöntem süreçleri iyileştirilecektir.
Tedbir 559.3. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılacak mesleki eğitim merkezleri ve meslek liselerinin yer seçiminde OSB'ler öncelikli olarak değerlendirilecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam olanaklarını artırmak için sektör içi okul ve sektöre entegre okul benzeri iş birliği modelleri oluşturulacaktır.
Fikri Mülkiyet Hakları	
Toplumda fikri mülkiyet bilincinin artırılması ve yayılması sağlanacak, hedef odaklı eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri yapılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 565)	
Tedbir 565.6. Çocukların erken yaşlarda yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik çizgi film ve eğitici içerikli bilgisayar oyunları geliştirilecektir. (S)	1. Eğitim Bilişim Ağı Portalının içeriği öğretim programları ile uyumlu hale getirilerek zenginleştirilecek ve portalın etkin kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 565.7. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda görev yapan idareci ve öğretmenlerin fikri mülkiyet bilgi düzeyini artırmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. (S)	1. İdareci ve öğretmenlere fikri mülkiyet haklarına yönelik bilgilendirme yapılacaktır.
NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ AİLE, SAĞLIKLI TOPLUM	
Eğitim	
Çocukların kaliteli, evrensel, ücretsiz ve okul öncesi eğitime erişimlerinde fırsat eşitliği sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 661)	
Tedbir 661.1. Okul öncesine erişimin artırılması için gerekli fiziki ve beşeri altyapı sağlanacaktır. (S)	1. Okul öncesine erişimin artırılması için gerekli fiziki ve beşeri altyapının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 661.4. Okul öncesiyle ilgili kalite standartları belirlenecek, izleme ve değerlendirme sistemi geliştirilecektir. (S)	1. Okul öncesi eğitimde okul aile iş birliği geliştirilerek çocukların bütüncül gelişimlerini destekleyecek izleme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır. 2. Eğitim politikalarının etkisi verilere dayalı olarak izlenecek ve değerlendirilecektir.
Çocukların ruhsal ve bedensel gelişimlerini gözeten, çocuk güvenliğini ve çocuğun iyi olma halini destekleyen eğitim ortamları sağlanacak, eğitim dışına çıkma ve okuldan kopma riski bulunan öğrencilere yönelik önleyici mekanizmalar oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı, s. 662)	
Tedbir 662.4. Okuldan kopma riski olan çocukların eğitim sistemi içerisinde kalmaları ve eğitim dışına çıkan çocukların yeniden eğitim sistemine döndürülmesi için öğrencilerin sosyal ve akademik becerilerini izleyen takip mekanizması oluşturulacak, bu takip mekanizması aracılığıyla riskleri önleyici tedbirler aile ve okul iş birliğiyle alınacaktır. (S)	1. Aile eğitimi ve katılımı çalışmaları daha işlevsel hale getirilecektir. 2. 14-18 yaş aralığında yer alan ortaöğretim çağ nüfusundaki okul dışı kalmış öğrencilerin eğitim hayatına katılması sağlanacaktır. 3. Tüm eğitim kademelerinde okullaşma ve tamamlama oranları artırılacak, devamsızlık oranları azaltılacaktır.
Öğrenciler arasındaki başarı farkı ile okullar arasındaki nitelik farkı azaltılacak, tüm okullarda nitelikli ve kapsayıcı eğitim hizmet sunumu sağlanacak, bu amaçla insan kaynağının niteliği artırılacak ve eğitim sürecinin önemli bir parçası olan ailelerin bu kapsamda daha fazla katkı sağlamalarına yönelik eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 663)	
Tedbir 663.1. Okul bazlı performans değerlendirme sistemine geçilerek düşük seviyede gelişim gösteren okulların okul gelişim düşüklüğünün nedeni analiz edilerek gerekli önlemler alınacaktır. (S)	1. Yönetimin bütün Kademelerinde gerçekleştirilen faaliyet ve işlemlerin planlanması, uygulanması ve kontrolü aşamalarındaki etkililiğin, ekonomikliğin ve verimliliğin değerlendirilmesi amacıyla performans denetimleri artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 663.4. Destekleme programlarına öğrenci yönlendirmeleri etkin hale getirilecek ve bu yönlendirmelerde öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişim alanları dikkate alınacak, destekleme programlarının erken yaşlarda da uygulanması sağlanacaktır. (S)	1. Öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif, toplum hizmeti etkinliklerine katılımı artırmak amacıyla çok yönlü destekleme ve izleme-değerlendirme mekanizmaları hayata geçirilecektir. 2. Temel eğitimde öğrenme süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla izleme ve değerlendirme çalışmaları yürütülecektir.
Kaliteli eğitime erişimde fırsat eşitliği sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 664)	
Tedbir 664.1. Okul dışındaki çevresel faktörler kaynaklı farklılıkların, nitelikli eğitime erişimdeki etkisinin giderilmesi için verilen eğitim destekleri ve burslar hedefli programlar şeklinde uygulanacak, bu desteklerin nitelikli eğitime erişim üzerindeki etkisi analiz edilecektir. (S)	1. Okul öncesi eğitimde kırtasiye ödeneği düzenli olarak okul öncesi eğitim kurumlarına aktarılacak ve taşınabilir eğitim gören öğrencilere ücretsiz öğle yemeği hizmeti verilerek desteklerin etki analizi yapılacaktır.
Bireyin gelişimini temel alan ve uzun vadeli öğrenme sürecini de içeren ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (Kalkınma Planı, s. 665)	
Tedbir 665.4. Türkçenin doğru ve güzel kullanımını geliştirmek amacıyla dört temel becerinin değerlendirilmesine yönelik ölçme araçları geliştirilecektir. (S)	1. Türkçenin doğru ve güzel kullanımını geliştirmek amacıyla dört temel becerinin değerlendirilmesine yönelik ölçme araçları geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Eğitim sistemi olağanüstü durumlara karşı daha dayanıklı ve esnek bir yapıya kavuşturulacaktır. (Kalkınma Planı, s. 666)	
Tedbir 666.2. Olağanüstü durumlarda eğitimin kesintiye uğramasının öğrenme kayıpları üzerindeki etkisini telafi edici çalışmalar yürütülecektir. (S)	1. Eğitim Bilişim Ağı Portalının içeriği öğretim programları ile uyumlu hale getirilerek zenginleştirilecek ve Portalın etkin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. 2. Yüz yüze eğitimin tamamen kesintiye uğradığı kriz dönemlerinde uzaktan eğitim ile eğitim süreci kesintisiz sürdürülecektir. 3. Geliştirilen ya da destek sağlanan platformlardan kesintisiz hizmet sunulacaktır.
Eğitimde teknolojinin doğru kullanımı sağlanacak, teknoloji okuryazarlığı artırılacak ve teknoloji kullanımından kaynaklı eşitsizlikler azaltılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 667)	
Tedbir 667.3. Öğretmen eğitiminde kullanılan dijital içerikler zenginleştirilecektir. (S)	1. Öğretmenlerin yenilikçi teknolojileri ve dijital araçları etkin kullanmalarını destekleyecek teknoloji odaklı öğrenme senaryoları geliştirilecektir.
Öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreci; mesleğe kabulden önceki eğitimden başlanarak mesleğe kabul, mesleki gelişim ve kariyer gelişimi gibi tüm aşamaları, ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılacak, böylece öğretmenlik mesleğinin niteliği ve toplumsal statüsü güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 668)	
Tedbir 668.1. Öğretmenlerin mesleki gelişiminde nitelik ve niceliği artırmak için mesleki gelişim toplulukları, okul temelli mesleki gelişim, öğretmen-yönetici hareketlilik programları gibi yeni yaklaşımları da içeren iş birliğine dayalı, planlı, erişilebilir, sürdürülebilir, izlenebilir ve mesleki uygulamalar ile bütünsel bir model geliştirilecektir. (S)	1. Mesleki gelişimde yeni yaklaşımlar kapsamında düzenlenen faaliyetlerinin yaygınlaşmasıyla öğretmenlerin karşılıklı olarak mesleki uzmanlık bilgilerini artırmaya ve fark oluşturan eğitim kurumlarındaki iyi uygulamaların paylaşarak öğretmenler arası mesleki gelişim fırsatlarının artırılmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Okul yönetim sistemi iyileştirilerek okullardaki karar alma sürecine tüm paydaşların dâhil edilmesine imkân sağlanacak, okul yönetiminde katılımcılıkla birlikte eğitimin kalitesi artırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 670)	
Tedbir 670.2. Okul gelir ve giderlerinin bilgi ve iletişim altyapısı geliştirilerek "Bütçe- Yatırım İzleme ve Takip Sistemi" ile düzenli takibi yapılacak, şeffaflığı sağlanacak, bu veriler okulların karar alma süreçlerinde dikkate alınacaktır. (S)	1. Kaynakların etkin, verimli ve ekonomik kullanılması için bütçe yatırım izleme ve takip sistemi etkin bir şekilde kullanılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
İklim değişikliği ile mücadele başta olmak üzere sürdürülebilir kalkınma bilincinin tüm öğrencilerde oluşturulması sağlanacak, eğitim mekânları yeşil dönüşümü sağlayacak şekilde tasarlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 672)	
Tedbir 672.1. Disiplinler üstü bir yaklaşımla iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma, tüm öğretim programlarına dâhil edilecektir. (S)	1. Öğrenci, öğretmen ve velilerin toplumsal sorumluluk ve gönüllülük faaliyetleri ile çevrelerine karşı duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması amacıyla sürdürülebilir yaşam için sürdürülebilir çevre projesi başlatılacaktır. 2. İklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma, tüm öğretim programlarına dâhil edilecektir. 3. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun bir yaklaşımla toplumda çevre ve iklim değişikliği bilinci oluşturulmasını teminen öğretmenler için hizmetçi eğitimler düzenlenecektir.
Hayat boyu öğrenmeye katılım ve belge çeşitliliği artırılacak, kazanımların belgelendirilmesi teşvik edilecek, hayat boyu öğrenme sisteminin iş gücü piyasasının talep ettiği becerileri kazandırması ve bu becerilerin iş ve sosyal yaşamda etkin kullanımı sağlanacaktır. (Kalkınma Planı s.675)	
Tedbir 675.3. Hayat boyu öğrenme konusunda kamuoyunda farkındalık oluşturulacak, uzun süreli işsizler ile iş gücünde olup iş aramayı bırakan pasif iş gücüne yönelik hayat boyu öğrenme faaliyetleri özendirilecektir. (S)	1. Sektör iş birliğinde hayat boyu öğrenme kapsamında mesleki yaygın eğitimler artırılacaktır. 2. Özel politika gerektiren gruplara yönelik açılan kurslara katılan kursiyer sayısı artırılacaktır.
Geçici koruma altında bulunan bireylerin eğitime erişimi artırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 676)	
Tedbir 676.2. Geçici koruma altında bulunan öğrencilere, ihtiyaç duyulması halinde uzun vadeli telafi edici eğitimler verilecek ve bu öğrencilerin öğrenme kayıpları azaltılacaktır. (S)	1. Geçici koruma altında bulunan bireylerin eğitimde eşitlik ve kapsayıcılık ilkesine uygun şekilde desteklenmelerini ve eğitim sistemine uyumlarını sağlamak amacıyla uyum eğitimleri, dil desteği, kültürel farkındalık programları gibi kaynaklardan yararlanarak örgün eğitim ve yaygın eğitim imkânlarından en üst düzeyde faydalanmaları sağlanacaktır.
Tedbir 676.3. Geçici koruma altında bulunan öğrencilere yönelik hedefli bilinçlendirme kampanyaları uygulanacak, mesleki ve teknik eğitime erişimleri artırılacaktır. (S)	1. Geçici koruma altında bulunan öğrencilere yönelik açılan kurslara katılan kursiyer sayısı artırılacaktır.
Mesleki ve teknik eğitimde özel sektörle iş birliği artırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 678)	
Tedbir 678.1. Tüm paydaşların rollerinin ve sorumluluklarının tanımlanacağı mesleki eğitim yönetim modeli geliştirilecektir. (S)	1. Sektörle iş birliği yapılarak sektörün talep ettiği alanlarda sektör içi okul modeli geliştirilecektir.
Mesleki ve teknik eğitim alan bireylerin iş gücü piyasasına geçişleri kolaylaştırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 680)	
Tedbir 680.1. İşgücü piyasası ile mesleki ve teknik eğitim arasındaki uyumun geliştirilmesi için gençlerin iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda tercih yapmaları sağlanacak, öncelikli sektörlerdeki mesleki ve teknik eğitime yönelimin sağlanması için burs, eğitim desteği gibi çeşitli teşvik mekanizmaları uygulanacaktır. (S)	1. Mesleki ve teknik eğitimde rehberlik ve kariyer gelişimi faaliyetleri kapsamında ilgi envanterleri ve yetenek testleri geliştirilecek alan ve dal seçimlerinin bu testlere uygun olarak yapılması sağlanacaktır. 2. Akademik eğitim alan ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim dönemi içerisinde mesleki eğitim merkezleri üzerinden meslek edinme imkânları geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Yabancı dil becerilerini artırmaya yönelik eğitim sistemi, başta müfredat ve öğretmen yetkinliği olmak üzere güçlendirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 681)	
Tedbir 681.1. Yabancı dilde uluslararası standartlarda eğitim verilerek öğrencilerin ileri düzeyde okuma, anlama, konuşma ve yazma becerilerini edinmeleri sağlanacaktır. (S)	1. Yabancı dil eğitimine yönelik politikalar güncel yaklaşımlarla uyumlu olarak ele alınarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarındaki beceriler geliştirilecek ve öğretim programlarında kullanılan dil yeterlik çerçevesi ile ilgili hizmet içi eğitimler yapılarak öğretmenlerin bilgi ve becerileri artırılacaktır. 2. Öğrencilerin yabancı dil becerilerinin geliştirilmesi için ortaokul beşinci sınıflarda uygulanan yabancı dil hazırlık sınıfı İngilizce ve Almanca olarak yapılandırılacak ve belirlenen okullarda 2023-2024 eğitim öğretim yılında pilot uygulama yapılacaktır. 3. Yabancı dil eğitimine ilişkin materyaller zenginleştirilecek, dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarındaki becerilerin tümünü ölçmeye yönelik sistem geliştirilecektir.
Çocuk	
Doğum öncesi dönemden başlayarak çocukların sağlık, beslenme, erken öğrenme, karşılık verici duyarlı bakım, güvenli çevre ve sosyal koruma politikalarına yönelik hizmetlerin sunumu ile erişilebilirliğinin artırılması ve niteliğinin yükseltilmesi sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 731)	
Tedbir 731.2. Anne ve babalara yönelik çocukların yaş ve gelişme düzeylerine uygun bütüncül gelişimlerini ve öğrenme kapasitesini artırıcı eğitim ve oyun içerikli araç ve gereçler ile rehber hazırlanacaktır. (S)	1. Aile eğitimi ve katılımı çalışmaları daha işlevsel hale getirilecektir.
Tedbir 731.3. Erken çocukluk dönemi bakım ve eğitim hizmeti veren kurumlar için ortak bir düzenleme yapılacak, bu kurumların açılmasına ve faaliyet göstermesine yönelik kriterler hizmet çeşitliliğine imkân tanıyacak şekilde belirlenecektir. (S)	1. Okul öncesi kurum standartları güncellenecektir.
Tedbir 731.4. Erken çocukluk dönemi bakım ve eğitim hizmeti veren kurumların sayısı artırılacak, hizmet sunum modelleri çeşitlendirilecek ve denetimler etkinleştirilecektir. (S)	1. Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki mekân kapasitesi ihtiyaç doğrultusunda artırılacaktır.
Tedbir 731.5. Erken dönem çocuk bakım ve gelişimine hizmet veren kurumlarda çalışan personelin kapasitesi artırılacaktır. (S)	1. Okul yöneticileri ve öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenecektir.
Çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici, anne babalarıyla nitelikli zaman geçirmelerini sağlayan kültür, sanat, bilim ve spor faaliyetleri özendirilecek, yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir. (Kalkınma Planı, s.732)	
Tedbir 732.1. Çocukların kültür, sanat, bilim ve spor faaliyetlerine yönelmesini özendirmeye yönelik uygulamalar geliştirilecek, her çocuğun bir spor ve bir kültür sanat alanında beceri kazanması için çalışmalar yürütülecektir. (S)	1. Öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif, toplum hizmeti etkinliklerine katılımı artırmak amacıyla çok yönlü destekleme ve izleme-değerlendirme mekanizmaları hayata geçirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 732.3. Kendi geleceğini inşa eden bir neslin oluşturulmasına katkı sunulmasını teminen iklim değişikliği ve sürdürülebilirliğe yönelik faaliyetlere çocukların katılımı sağlanacak, gönüllülük faaliyetleri hakkında çocuklar, aileler ve öğretmenler bilinçlendirilecek, çocukların yaşlılar ve engelliler ile aile içi ve kuşaklararası iletişimlerini güçlendirilecektir. (S)	1. Toplumda çevre ve iklim değişikliği bilinci oluşturmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. 2. Sıfır atık ve geri dönüşüm uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla okul/kurumlarda "Sıfır Atık Projesi" kapsamında atıkların (ambalaj atığı, özel atık, tıbbi atık, tehlikeli atıkların) kaynağından ayrı ayrı toplanarak geri dönüşüm ve geri kazanım süreci içerisinde değerlendirilmesi sağlanacaktır. 3. Millî Eğitim Bakanlığı ile Türk Standartları Enstitüsü iş birliğinde, "okulum temiz" belgelendirme programı kapsamında sertifika alan okul sayısı artırılacak, daha önce sertifika alan okulların da belge yenileme tetkikleri gerçekleştirilecektir. 4. Öğrenci, öğretmen ve velilerin toplumsal sorumluluk ve gönüllülük faaliyetleri ile çevrelerine karşı duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması amacıyla Sürdürülebilir Yaşam İçin Sürdürülebilir Çevre projesi başlatılacaktır.
Tedbir 732.5. Okul bahçelerinin çocuklar tarafından daha nitelikli kullanılması açısından, geleneksel çocuk oyunlarını teşvik etmek amacıyla "geleneksel çocuk oyunları" kapsamında hazırlanan oyun kılavuzları ve görselleri doğrultusunda çalışmalar yapılacaktır. (S)	1. Okul bahçeleri geleneksel çocuk oyunlarına yönelik düzenlenecektir. 2. e-Okul sisteminde bulunan sosyal etkinlik modülünde geleneksel çocuk oyunlarının izleme ve değerlendirme çalışması gerçekleştirilecektir. 3. Ders içerikleri geleneksel çocuk oyunlarına yönelik desteklenecek ve öğrenci seviyesine uygun geleneksel çocuk oyunları kılavuzu hazırlanacaktır.
Yoksulluğun nesiller arası aktarımını azaltmak ve fırsat eşitliğini artırmak üzere çocukların bireysel ihtiyaçlarına yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 733)	
Tedbir 733.1. Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocukların eğitim hayatlarındaki yoksunlukları dikkate alınarak bireysel ihtiyaçlarını gidermeyi sağlayacak yeni ve esnek uygulamalar geliştirilecektir. (S)	1. Okul öncesi eğitimde yaz eğitimi uygulanacak, ders yılı içerisinde okul öncesi eğitime erişemeyen çocukların yaz eğitimine devam etmesi sağlanacak ve böylece okul öncesi eğitime erişim artırılacaktır.
Tedbir 733.2. Mevcut destekler de dikkate alınarak farklı alanlarda başarılı ve yetenekli olan ancak maddi imkânsızlıkları nedeniyle bu alanlarda ilerleyemeyen çocuklara yönelik destekler geliştirilecektir. (S)	1. Özel yetenekli bireylere sunulan eğitim hizmetinin niteliğinin artırılması amacıyla fiziki ve beşerî imkânlar güçlendirilecektir.
Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik mücadele kararlılıkla sürdürülecektir. (Kalkınma Planı, s. 734)	
Tedbir 734.4. Mevsimlik gezici tarımda çalışan ailelerin çocuklarının gelişimlerine katkı sağlayacak faaliyetler düzenli, sürekli ve erişilebilir hale getirilerek eğitimden kopmamaları ve bu alanda desteklenmeleri için çalışmalar yürütülecektir. (S)	1. Okul öncesi eğitim almamış çocuklara yönelik yaz eğitimi uygulaması ihtiyaç duyulan bölgelerde gerçekleştirilecektir.
Çocuk adalet sisteminin çocuğun üstün yararı ilkesi ve onarıcı adalet yaklaşımıyla yapılandırılması sürdürülecektir. (Kalkınma Planı, s. 735)	
Tedbir 735.8. Cezaevinde kalan çocukların meslek öğrenmeleri teşvik edilecektir. (S)	1. Cezaevinde kalan çocukların mesleki ve teknik eğitime erişimi desteklenecektir. 2. Cezaevinde kalan çocukların eğitime erişimlerinin artırılması amacıyla İnsan Kaynakları Kapasitesi ve Kurumların Fiziki Kapasitesinin Artırılması projeleri yürütülecek ve personel hareketliliği desteklenecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Çocuklara yönelik psikososyal destek hizmetleri yaygınlaştırılacak, bilgilendirme, izleme ve yönlendirmeler yapılacak, riskli veya atipik gelişim gösteren çocuklara uygun gelişimsel müdahaleler geliştirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 739)	
Tedbir 739.1. Rehberlik araştırma merkezleri ile okulların rehberlik hizmetleri güçlendirilecektir. (S)	1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri güçlendirilecektir.
Tedbir 739.3. Eğitim ve sağlık kurumlarında ebeveyn rehberliğine yönelik çalışmalar yürütülecektir. (S)	1. Aile eğitimi ve katılımı çalışmaları daha işlevsel hale getirilecektir.
Tedbir 739.4. Okullarda ve sosyal hizmet merkezlerinde sağlık, ilk yardım, beslenme, finansal okuryazarlık, teknoloji, hukuk ve sosyal medya okuryazarlığı becerilerini güçlendirecek programlar yürütülecektir. (S)	1. Tüm eğitim kademelerinde okutulan derslerin eğitim-öğretim programları çağın ihtiyaçları, güncel gelişmeler, milli ve manevi değerlerimiz temelinde gözden geçirilecektir.
Çocukların sağlıklı gelişimlerini olumsuz etkileyecek oyun ve dijital uygulamalar ile kitap ve sosyal medya içeriklerinden korunmasına yönelik tedbirler alınacak, siber suçlar konusunda bilgilendirilmeleri sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 740)	
Tedbir 740.4. Çocukların siber suçlar ve siber zorbalıklar konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır. (S)	1. Çocuklarımızın eğitim süreçlerinin güvenliğini sağlamak üzere her türlü suç ve zararlı alışkanlıktan uzak tutulması ile korunmasına yönelik Bakanlıklar arası yükümlülüklerin etkinlik ve verimliliği değerlendirilerek siber suç ve zorbalık konusunda kurumsal sorumluluklar gözden geçirilecektir.
Bağımlılık oluşturan davranış ve maddelerden çocukların korunmaları sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 742)	
Tedbir 742.4. Bağımlılıkla mücadele amacıyla çocuklara, ailelere ve çocuklarla çalışan profesyonellere yönelik bilinçlendirme çalışmaları ve eğitimler sürdürülecektir. (S)	1. Çocuklarımızın eğitim süreçlerinin güvenliğini sağlamak üzere onların her türlü suç ve zararlı alışkanlıktan uzak tutulması ile korunmasına yönelik Bakanlıklar arası yükümlülüklerin etkinlik ve verimliliğinin değerlendirilmesini sağlamak ve bu değerlendirme süreçleri çerçevesinde ilgili tarafların iş birliği ve koordinasyonunda koruyucu, önleyici eğitim ve güvenlik tedbirleri alınacaktır.
Afet durumlarında çocukların maruz kalacağı olumsuzlukların giderilmesine ve haklarının korunmasına yönelik projelerle afet öncesi bilinçlendirme ve afetlere hazırlıklı olma çalışmaları yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 744)	
Tedbir 744.1. Afet durumlarında çocukların maruz kalacağı olumsuzlukların giderilmesine ve haklarının korunmasına yönelik projelerle afet öncesi bilinçlendirme ve afetlere hazırlıklı olma çalışmaları yaygınlaştırılacaktır. (S)	1. Türkiye’de afet durumlarında çocukların, çocuk hakları çerçevesinde korunması ve güçlendirilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar için afet durumunda çocukların hak kayıplarının önlenmesini ve en hızlı ve verimli şekilde harekete geçilmesini sağlamak üzere Afet Durumlarında Çocuk Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Eylem Planı hazırlanacak ve Planın uygulanmasına yönelik eğitim programlarının geliştirilip uygulanması sağlanacaktır.
Gençlik	
Gençlerin fiziki, sosyal ve muhakeme yönüyle gelişimleri ile yenilikçi ve girişimci niteliklerini destekleyen bilim, sanat, kültür ve spor faaliyetlerine katılımı özendirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 746)	
Tedbir 746.1 Gençlerin spor, kültür ve sanat faaliyetleri ile özellikle matematik, fen, teknoloji ve mühendislik alanlarına yönelmesini sağlayacak programlar geliştirilecektir. (S)	1. Mesleki ve teknik ortaöğretime katılım ve tamamlanma oranları, mesleki eğitimin gençler arasında tercih edilmesinin özendirilmesi, tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, güncel meslek ve yeterlilikler konusunda eğitimler verilmesi yoluyla artırılacaktır.
Tedbir 746.2. Gençlerin yeşil ve dijital dönüşümün etkilerine ve geleceğin ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmesi ve üretkenliklerinin desteklenmesi için gerekli becerileri kazanmalarına yardımcı programlar geliştirilecektir. (S)	1. Öğrenci, öğretmen ve velilerin toplumsal sorumluluk ve gönüllülük faaliyetleri ile çevrelerine karşı duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması amacıyla “Sürdürülebilir Yaşam İçin Sürdürülebilir Çevre” projesi başlatılacaktır. 2. Talep eden herkesin meslekî ve teknik eğitime erişim imkânları artırılacaktır.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Tedbir 746.6. Okulların fiziki ve beşeri imkânlarının ders dışı zamanlarda yapılacak sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler için gençlerin kullanımına uygun hale getirilmesi sağlanacaktır. (S)	1. Tematik Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor liseleri açılacaktır.
Gençlerin ve ebeveynlerin özellikleri ile sorun alanlarına özelleştirilmiş psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacak, yetkinlik kazandırıcı ve bilgilendirici eğitimler artırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 747)	
Tedbir 747.1. Okullarda, yükseköğrenim öğrenci yurtlarında ve gençlik merkezlerinde; sağlık, ilk yardım, teknoloji, sosyal medya, finansal ve hukuk okuryazarlığı konularında farkındalık artırıcı faaliyetler ile beceri güçlendirecek programlar yürütülecektir. (S)	1. Öğrenci, öğretmen ve velilerin toplumsal sorumluluk ve gönüllülük faaliyetleri ile çevrelerine karşı duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması amacıyla “Sürdürülebilir Yaşam İçin Sürdürülebilir Çevre” projesi başlatılacaktır.
Tedbir 747.2. Gençler ve ebeveynler dijital ortamlardaki risklere karşı bilgilendirilecektir. (S)	1. Temel eğitim kademesindeki zorunlu ve seçmeli derslere ait öğretim programlarına mahremiyet, siber güvenlik, akran zorbalığı gibi konular dâhil edilecektir.
Bağımlılık yapıcı maddelerle etkin mücadele edilecek, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 748)	
Tedbir 748.6. Çocuk ve gençlerin teknolojiyi daha bilinçli ve gelişimlerine yönelik kullanabilmeleri için eğitim ve yönlendirme çalışmaları yapılacaktır. (S)	1. Eğitimde yeni teknolojilerin etkin kullanımının desteklenmesi ve yenilikçi eğitim uygulamalarının kullanılması ile öğretmen ve öğrencilerin akademik ve dijital yeterliklerinin artırılmasına katkı sağlanacaktır.
Engelli Hizmetleri	
Engellilere sunulan eğitim hizmetlerinin mümkün olan en erken yaşta, bütünleştirilmiş ortamlarda, kapsayıcı ve nitelikli bir şekilde sunulması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 758)	
Tedbir 758.1. Engellilere yönelik eğitim hizmetlerini düzenleyen mevzuat gözden geçirilerek kapsayıcı bir müfredat oluşturulacaktır. (S)	1. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere ve ailelerine yönelik özel eğitim programları geliştirilecek ve var olanlar güncellenecektir.
Tedbir 758.2. Özel eğitimin her kademesinde etkin bir izleme, değerlendirme ve denetleme mekanizması geliştirilecektir. (S)	1. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere ve ailelere yönelik geliştirilecek/güncellenecek öğretim programlarının ihtiyaç analizleri yapılacaktır. Özel eğitim programlarının ulusal ve uluslararası kaynaklar odağında yapılan ihtiyaç analizi dikkate alınarak geliştirilmesi/güncellenmesi sağlanacaktır.
Tedbir 758.3. Erken çocukluk döneminden başlamak üzere, çocukların eğitime yönlendirilmesi ve destekler konusunda, engelli bireye sahip ailelerin bilgilendirilmelerine yönelik eğitimler verilecektir. (S)	1. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere ve ailelerine yönelik özel eğitim programları geliştirilecek ve var olanlar güncellenecektir.
Kültür ve Sanat	
Kültür ve sanata erişim ve katılım olanakları artırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 783)	
Tedbir 783.1. Kültür ve sanatın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi için erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat eğitimi verilecektir. (S)	1. Kültür ve sanat eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerarasındaki iş birliği artırılacaktır. 2. Okuma kültürünün oluşturulması ve yaygınlaştırılması amacıyla okullardaki kütüphanelerin nitelik ve niceliği geliştirilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
Türkçenin zenginliği ortaya çıkarılarak dünyada yaygın ve geçerli bir dil haline gelmesi ve hayatın her alanında doğru kullanımı sağlanacaktır. (Kalkınma Planı, s. 785)	
Tedbir 785.1. Türk dilinin zengin bir kelime dağarcığıyla, kültürel değerlerin nesiller arası iletimini sağlayarak yaşatacak şekilde erken yaşlardan itibaren öğrenilerek konuşulmasını teminen ninni, tekerleme, masal, hikâye, dua ve şiir gibi dil ve kültür öğelerinin aktarımını güçlendiren yayın ve yapımlar desteklenecek, tüm örgün eğitim müfredatına yansıtılacaktır. (S)	1. Temel eğitim kademesindeki öğretim programları millî, manevi, evrensel değerler; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gelişim özellikleri; güncel teknolojik gelişmeler ve geleceğin gerektirdiği beceriler doğrultusunda güncellenecektir. 2. Dil ve kültür öğelerinin öğrenimini kolaylaştıran ders malzeme ve gereçleri üretilecektir.
Tedbir 785.2. Türkçenin hayatın her alanında doğru ve yetkin bir şekilde kullanılması için örgün eğitim başta olmak üzere her türlü araç etkin bir şekilde kullanılacaktır. (S)	1. Türkçenin doğru ve güzel kullanımının artırılmasına ve öğrencilerin söz dağarcığının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Nitelikli din hizmetleri ile toplumun birlik, beraberlik, barış ve huzur içinde manevi bütünlüğüne katkı sağlanacak, yaygın din eğitimi toplumun tüm kesimlerine ulaştırılacaktır. (Kalkınma Planı, s. 789)	
Tedbir 789.1. İlk ve ortaöğretim kurumlarındaki din kültürü ve ahlak öğretiminin niteliği artırılacaktır. (S)	1. Temel eğitim ve ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin millî, manevî, ahlâkî, insanî ve kültürel değerleri benimsemesine, medeniyet bilinci oluşturulmasına ve bu değerlere öğretim programlarında yer verilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Uluslararası Göç	
Türkiye’de bulunan yabancıların sosyal, ekonomik ve kültürel hayata uyumları desteklenecektir. (Kalkınma Planı, s. 816)	
Tedbir 816.1. Göçmenlerin sosyal ve kültürel hayata uyumlarını sağlamak üzere Türkçe dil eğitimi gibi yaygın eğitim programları düzenlenecek, iletişim ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir. (S)	1. Ülkemizde bulunan yabancıların Türkçe dil becerileri geliştirilerek sosyal hayata uyumları artırılacaktır.
Yurt Dışında Yaşayan Türkler	
Yurt dışında yaşayan Türklerin anadilini muhafaza etmesini ve gelişimini sağlamak üzere örgün ve yaygın eğitim destekleri artırılacak müfredat, eğitim araç ve gereçleri ile insan kaynağı geliştirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 819)	
Tedbir 819.1. Yurt dışında yaşayan Türklerin genç nesillerin Türkçeye ilgisini artırıcı çalışmalar yapılarak yaşadıkları ülkelerde Türkçenin seçmeli diller arasında yer almasına yönelik girişimleri teşvik edilecektir. (S)	1. Türkçenin ve Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunması amacıyla iş birliği yapılacaktır.
Tedbir 819.2. Türkçenin eğitim dillerinden biri olduğu okul öncesi, ilk ve ortaöğretim seviyelerinde çift dilli eğitim kurumları ile programların yaygınlaştırılması için müfredat, eğitim araç ve gereçleri ile eğitimci desteği sağlanacak ve kurumsal kapasite güçlendirilecektir. (S)	1. Öğretmen görevlendirilemeyen ülkelerdeki vatandaşlarımızın çocuklarına yönelik çevrim içi Türkçe ve Türk kültürü dersleri verilecektir.
Tedbir 819.3. Kısa süreli hareketlilik programları ile orta ve yükseköğretim düzeyinde değişim programları yürütülerek yurt dışında yaşayan Türklerin hareketliliği etkin, yaygın ve sürekli hale getirilecektir. (S)	1. Yükseköğretim düzeyinde öğrenci ve öğretim elemanı değişim programları teşvik edilecektir.

Politika/Tedbir	Yürütülecek Faaliyet/Projeler
ADALETİ ESAS ALAN DEMOKRATİK İYİ YÖNETİŞİM	
Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği	
Ülkemizin öncelikleri ve alıcı ülkelerin ihtiyaçları çerçevesinde sektörel ve tematik kalkınma iş birliği programları geliştirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 970)	
Tedbir 970.1. İhtiyaç duyan ülkelere sürdürülebilir ve kaliteli sağlık hizmetlerine erişimi, gıda güvenliği ve güvenilirliğini, özellikle mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik kültürel hassasiyetlerle uyumlu programlara dayalı temel eğitim kapasitesinin artırılmasını sağlamaya yönelik programlar geliştirilecektir. (S)	5. Talep eden ülkelere mesleki ve teknik eğitim sistem tasarımı, program geliştirme, eğitimcilerin eğitimi, öğrenci staj desteği, eğitim ortamlarının tasarlanması ve güçlendirilmesi konularında destek verilecektir.
Kalkınma iş birliği faaliyetlerinin etkinliğinin artırılmasına yönelik ulusal altyapıyı güçlendirecek araçlar ve modeller geliştirilecektir. (Kalkınma Planı, s. 972)	
Tedbir 972.6. Kalkınma iş birliğinde dış temsil ağının genişletilmesi ve etkinleştirilmesi sağlanacak, yurt dışı temsilcilikler ve kamu kurumlarının dış ilişkiler birimlerinde çalışan personelin yetkinlikleri geliştirilecek ve bu birimlerin idari ve teknik kapasitesi güçlendirilecektir. (S)	3. Yurt dışında görevlendirilecek öğretmen ve okutmanların görevlendirilecekleri ülkelerin dillerini öğrenmeleri ve mesleki gelişimlerinin artırılması amacıyla mesleki gelişim programları düzenlenecektir.
Türkiye’nin uluslararası görünürlüğünün artırılması ve imajının güçlendirilmesi için kamu, kültür ve eğitim diplomasisi faaliyetleri derinleştirilecek, uluslararası kamuoyunda Türkiye’nin tanıtımına yönelik etkili çalışmalar yürütülecektir. (Kalkınma Planı, s. 973)	
Tedbir 973.3. Yurt dışındaki vatandaşlarımızla soydaş ve akraba topluluklarımıza yönelik eğitim, staj ve burs destekleri sağlanacak, Türkiye’de yükseköğretim uluslararasılaşması çalışmaları kapsamında başta Türkiye Bursları olmak üzere “Study in Türkiye” gibi uluslararası programların planlama, değerlendirme ve seçim süreçleri geliştirilerek sürdürülecektir. (S)	1. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız ve soydaşlarımız ile Müslüman toplulukların bulunduğu ülkelerde Türkiye Maarif Vakfı iş birliği ile Türk okulları açılacak ve yurt dışı okul ve kurumların derslik ihtiyaçları karşılanarak okul yönetici ve öğretmenleriyle iş birliği güçlendirilecektir.

2.4. Millî Eğitim Şûra Kararları Bağlamında Eğitim (1939, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2006, 2010, 2014, 2021)

Millî Eğitim Şûrası’nın bugünkü anlamda vazifesini 1920 yılında ‘Program Heyeti’, 1921-1926 tarihleri arasında ise “Telif ve Tercüme Heyeti” yerine getirmiştir. Ayrıca 1921 yılında kurulacak olan yeni Türk devletinin eğitim politikasına millî bir yön vermek amacıyla “Maarif Kongresi” düzenlenmiştir. Eğitim sistemi hakkında kararlar alan bu kongrelerde genel itibarıyla kongreye katılanlar tarafından eğitim sisteminin sadeleştirilmesi, daha uygulanabilir hale getirilmesi, ilköğrenim süreleri, ders programlarının geliştirilerek düzenlenmesi, meslek derslerinin müfredat içerisinde düzenlenmesi gibi konular gündeme alınmıştır.

Eğitim tarihimizde ilk sistemli çalışma olarak yer alan Birinci Heyet-i İlmîye toplantısı 15 Temmuz 1923’te Ankara’da yapılmıştır. Birinci Heyet-i İlmîye toplantısının gündeminde; ulusal kültür, İstatistik Genel Müdürlüğü’nün örgütlenmesi, millî müzik, millî dil ve edebiyat, millî büyük sözlük, millî tarih ve coğrafya enstitüleri, ilköğretim programları ve din eğitim esasları konularına yer verilmiştir.

Eğitim ve kültür sorunlarını görüşmek üzere Ankara’da 1924 yılında yapılan İkinci Heyet-i İlmîye toplantısında alınan kararlar ise aşağıdaki gibidir:

- » İlkokul öğretim süresinin altı yıldan beş yıla indirilmesi
- » Ortaokul ve liselerin ayrı ayrı birer bölüm hâline getirilmesi ve her ikisinin sürelerinin üçer yıl olarak tespit edilmesi, böylece orta öğretimin yedi yıldan altı yıla indirilmesi
- » Öğretmen okullarının öğretim sürelerinin dört yıldan beş yıla çıkarılması
- » Kız liselerinin de erkek liseleri gibi tam sınıflı hâle getirilmesi
- » Ortaokul, lise ve öğretmen okulu programlarının genişletilerek sosyoloji derslerinin eklenmesi

- » İlkokul öğretim programlarının geliştirilmesi
- » Ders kitaplarının yazdırılması

Gelişmekte olan eğitim örgütünün köklü sorunları ile meşgul olmak amacıyla 27 Aralık 1925 tarihinde Ankara'da Üçüncü Heyet-i İlmîye toplanmıştır. Üçüncü Heyet-i İlmîye ise bu toplantıda;

- » Devlet ve il bütçelerinden Millî Eğitim Teşkilatına ayrılan ödeneklerin daha yararlı bir şekilde kullanılması,
- » Gündüzlü ortaokullarda karma öğretim uygulaması,
- » Talim ve Terbiye işleri ile meşgul olmak üzere bir "Talim ve Terbiye Dairesi" kurulması gibi önemli konular görüşülmüş
- » ve bu konularda gerekli kararlar alınmıştır. Birinci Millî Eğitim Şûrası'nın yapıldığı 1939 yılından 2021 yılında yapılan 20. Millî Eğitim Şûrası'na kadar olan şûralarda görüşülen gündem konuları aşağıda ele alınmıştır.

2.4.1. Birinci Millî Eğitim Şûrası (17-29 Temmuz 1939)

Birinci Millî Eğitim Şûrası gündemini; Cumhuriyet Maarifinin plan ve esaslar, çeşitli öğretim derecelerindeki kurumlara ait yönetmeliklerin incelenmesi, bütün müfredat programlarının incelenmesi konuları oluşturmaktadır. Şûra'da özellikle öğretim sürecinde yaşanan sıkıntılar ve öğretmenlerin karşılaşılan sorunlardan bir önceki öğretim kademesini sorumlu tutmaları üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda Şûra'nın temel gerekçesi ve amacı dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in açılış konuşmasındaki: "Mevcut öğretim bünyesini nasıl kurmalıyız ki her parçası birbirinden haberli olarak işleyebilsin." ifadesiyle ortaya konmuştur.

Şûra'da üç sınıflı köy okullarının beş sınıfa çıkarılması ile okullarda derslerin öğleden önceye alınması ve öğle sonralarının ortaokullarda isteğe bağlı, liselerde mecburi olarak öğretmenlerin yönetiminde serbest ve ortak faaliyetlere ayrılması önerileri kabul edilmiştir. Ortaöğretim kurumlarının il ihtiyacına göre bir planı hazırlanmış; erkek teknik, kız teknik ve ticaret öğretim kurumlarının yönetmelikleri ve öğretim programları incelenerek karara bağlanmıştır. Şûra gündemindeki en önemli konu olan okul ders kitapları ile ilgili olarak ise tek tip kitap (devlet kitabı) sistemine gidilmesi teklif ve kabul edilmiştir. Ayrıca yüksekokul ve fakülteler Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.

2.4.2. İkinci Millî Eğitim Şûrası (15-21 Şubat 1943)

İkinci Millî Eğitim Şûrası'nın gündeminde; okullarda ahlâk terbiyesinin geliştirilmesi, bütün öğretim kurumlarında anadili çalışmaları veriminin artırılması, Türklük eğitiminde tarih öğretiminin metot ve vasıtalar bakımından incelenmesi konularına yer verilmiştir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel konuşmasında: "Millî kültürümüz denildiği zaman, bunda, her Türk'ün şahsiyeti ve manevi varlığı demek olan ahlâkı; Türklüğün en mahrem varlığını teşkil eden ve düşünmek dediğimiz büyük insanlık işlevinin özü olan dili ve dilimiz Türk dilinin; millî varlığımızın tarihin en eski kaynaklarından bugüne doğru yürüyüşünde hangi yollardan geçtiğini, hangi kıtalarda medeniyet durakları kurduğunu ve insanlığa neler getirip nasıl hizmet ettiğini gösteren Türk tarihini, üç unsur olarak görüyoruz. İkinci Maarif Şûrası'nı bu üç ilke üstünde düşünmeye, bu konuda fikir birliği yapmaya daveti lüzumlu ve faydalı bulduk." ifadelerine yer vermiştir.

İlk ve orta dereceli okullarda Türk ahlâkının sosyal ve kişisel prensiplerin gerçekleşmesini sağlayacak tedbirlerin düzenlenmesi ve programa bağlanması, bu prensiplerin mesleki ve teknik okullarda iş ahlakına da yansıtılması, ortaöğretim ve yükseköğretim kademeleri derslerinde ahlak prensiplerine bağlılığın işlenmesi ve okul dışı durumların incelenmesi meseleleri üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte Türkçenin ve yazma öğretiminin daha verimli hale getirilmesi gerektiği; ilk ve ortaokul tarih dersi programları ile ders kitaplarının çocukların seviyelerine uygun olmadığı tespitinde bulunulmuştur. Bu kapsamda tarih kitaplarının iyileştirileceği ve hazırlanması sürecinde bilim ve pedagoji yönünden dikkate alınacak noktaların belirleneceği belirtilmiştir.

Şûra'da bütün eğitim kurumlarında anadili çalışmalarında verimliliğin artırılması ve millî tarihe ağırlık verilmesi önerileri kabul edilmiştir. Bu kapsamda kitaplara tarihî okuma parçaları eklenmesi, liselere sanat tarihi dersi konulması, ortaokul ve lise tarih öğretmenliklerine yalnız bu alanda öğretmen yetiştiren kurumların mezunlarının atanması kararları alınmıştır. Mesleki ve teknik okullar için ise ayrı kitap yazılması uygun görülmüştür. Ayrıca ahlâk eğitiminin amaçlarını, ideal Türk çocuğunu, Türk ahlâkının başlıca toplumsal ve kişisel ilkelerini, ahlâk eğitimi için okullarda ve okul dışında alınması gereken tedbirleri belirten rapor Şûra'da incelenip kabul edilmiştir.

2.4.3. Üçüncü Millî Eğitim Şûrası (2-10 Aralık 1946)

Üçüncü Millî Eğitim Şûrası'nın gündeminde; ticaret ortaokulları ve liseleri, erkek sanat ortaokulları ve enstitüleri ile kız enstitülerinin program ve yönetmeliğinin güncellenmesi konularına yer verilmiştir. Bununla birlikte İstanbul Teknik Okulu yönetmeliğinin güncellenmesi de gündeme gelmiştir. Ayrıca orta ve bu derecedeki teknik öğretim okulları öğretmen ve öğrencileriyle ilgili mevzuatın bugünkü ihtiyaçlarla ayarlanması ile aile ve okul arasında iş birliği sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması konuları ele alınmıştır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sırer, Şûra'nın amaç ve gerekçelerini şu ifadelerle özetlemiştir:

"Millî Eğitim Şûrası'nın eğitimimizin hangi konuları üzerinde durulacağını; hangi meselelerini konuşulacağını önceden size sunulmuş olan gündemden öğrenmiş bulunuyorsunuz. Bu gündemde altı madde vardır. Bunlardan ilk dördü doğrudan doğruya mesleki ve teknik öğretim kurumlarımızın teşkilatına, programlarına ve yönetmeliklerine müteallik bulunmaktadır. Yani üçüncü Millî Eğitim Şûrası'nın çalışmalarında ağırlık merkezinin mesleki ve teknik öğretim meseleleri teşkil etmektedir."

Şûra'da Ticaret Ortaokulları ve Liseleri Program ve Yönetmeliği, Erkek Sanat Ortaokulları ve Endüstri Program ve Yönetmeliği, Kız Enstitüleri Program ve Yönetmeliği, İstanbul Teknik Okulu Yönetmeliği ve Kız Teknik Okulları Yönetmeliği ile ilgili çeşitli teklifler incelenerek kabul edilmiştir. Okul aile birliklerince okul hayatına hâkim olan eğitim ve öğretim ilkelerinin ailelere tanıtılması ve okul-aile birlikleri çalışmalarını kolaylaştırıcı tedbirler alınması gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca temizlik, sağlık ve devam problemleri ile fikir, duygu, ahlâk ve beden eğitimi konuları üzerinde durulması konusunda karara varılmıştır.

2.4.4. Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (23-31 Ağustos 1949)

Dördüncü Millî Eğitim Şûrası gündemini; 1948-1949 ders yılından itibaren uygulanmaya başlanan ilkökul programının ve yeni ortaokul programı projesinin incelenmesi, lise ders konularının dört yıllık teşkilata göre tespiti, eğitim ve öğretimde dayanılan demokratik esasların gözden geçirilmesi konuları oluşturmaktadır. Bununla birlikte ortaokullara ve liselere öğretmen yetiştiren eğitim enstitüleri ve yüksek öğretmen okulu teşkilatının ihtiyaçlara göre düzenlenmesi konusu da ele alınmıştır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Dr. Tahsin Banguoğlu yaptığı konuşmada ortaokul ve liselerde öğretim yöntemlerinde ve müfredatta bazı eksikliklerin bulunduğunu vurgulamıştır. Hayatla ilgisi olmayan, toplumun ihtiyacını karşılamayan şeylerin öğretilmesini ifade etmiştir. Şûra'da gündeme gelen bu sorunlar kapsamında çeşitli kararlar alınmıştır. Öğretmen yetiştiren kurumların programlarında gerekli değişikliklerin yapılması ve köy enstitüleri ile ilk öğretmen okullarının öğretmenlerinin aynı kaynaktan yetiştirilmesi amacıyla birleştirilmesi teklifleri Şûra Genel Kurulunca bazı değişikliklerle kabul edilmiştir. Ortaokullarda eğitim öğretimin anlayış ve uygulanış bakımından ilkökullara yaklaştırılması, bu iki kuruluş arasında paralellik ve ahenk sağlanması gerekliliği vurgulanmıştır. Diğer yandan ilkökul ikinci devrede ayrı ayrı okutulan tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi derslerinin bir ders hâlinde ve çocuk psikolojisine göre düzenlenmesi planlanmıştır. Öğrencilerin hayata atılımları, meslek okullarına gitmeleri, liseye devam etmeleri hâllerinde kendilerine gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılması yönünde görüşler sunulmuştur. Ayrıca sınavların objektif esaslara göre yapılması kararlaştırılmıştır.

2.4.5. Beşinci Millî Eğitim Şûrası (04-14 Şubat 1953)

Beşinci Millî Eğitim Şûrası'nda dönemin Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, millî eğitimin en önemli meselesinin ilköğretim birinci derecedeki öğretimin geliştirilmesi olduğunu vurgulamış; bu bağlamda Şûra'da Türkiye'de ilköğretim mevzusunun müzakere edileceğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda Şûra gündeminde; okul öncesi öğretim ve eğitimin anaokulları için hazırlanmış olan program ve yönetmeliğin incelenmesi, ilköğretim Kanunu Tasarısı'nın incelenmesi ve mecburi ilköğretimin planlanması, yeni İlkokul Yönetmeliği Tasarısı'nın incelenmesi, ilkokul programının yeniden gözden geçirilmesi ve ilkokullarda sağlık konusu ile ilgili alınması gerekli tedbirlerin tespiti konuları ele alınmıştır. İlkokullara öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen okulları ile köy enstitüleri yeni öğretim programı ve meslekte olgunlaşma konuları üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca ilkokul öğretmenlerini ilgilendiren diğer konular ve genel olarak ilköğretim kademesindeki sorunlar ele alınmıştır.

Şûra'da ilkokul programının amaç ve ilkeleriyle içeriği arasında ahenk sağlanması, toplu öğretim anlayışının ikinci devrede de hâkim olması, aylık ve yıllık saatlerin kullanılmasında esneklik sağlanması, programların yaygınlaştırılmadan önce denenerek geliştirilmesi konuları karara bağlanmıştır. Bunlara ek olarak; özel eğitime muhtaç çocuklar için hazırlanmış olan raporun, yetiştirme yurtlarına ait yönetmeliklerin incelenmesi ve korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki kanunun gözden geçirilerek değişiklik gerektiren kısımlarının araştırılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca İlköğretim Kanun Taslağı üzerinde görüşmeler yapılmıştır.

2.4.6. Altıncı Millî Eğitim Şûrası (18-23 Mart 1957)

Altıncı Millî Eğitim Şûrası gündeminde; mesleki ve teknik öğretim (erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim) ile halk eğitim konuları yer almaktadır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Ahmet Özel, Şûra'nın gerekçe ve amacı ile gündem maddelerinin önemini yaptığı konuşmada şu şekilde açıklamıştır:

“VI. Maarif Şûrası'nın mesleki ve teknik öğretim ile halk eğitimi mevzularının görüşülmesine tahsis etmeyi faydalı bulduk. Mesleki ve teknik öğretimin dünya yüzündeki ehemmiyetine sayın şûra üyeleri her cephesi ile vakıftırlar; bu konunun, asrın yeni vasıta ve metotlarından faydalanan memleketimizin ekonomik ve endüstriyel hayatıyla ne kadar sıkı bir şekilde alakalı olduğunu da takdir etmektedirler. İkinci mevzumuz olan halk eğitimi, bilhassa VI. Şûra'nın izhar ettiği arzu üzerine, bütünü ile ilk defa olarak, huzurumuza getirilmektedir. Bu eğitimin, ümmilikle mücadeleden başka, iyi yaşama, vatandaşlık ve sağlık bilgileri verme, halkı aydınlatma, mesleklere hazırlama, verimi artırma ve umumiyetle mesleklerde ilerlemeyi sağlama gibi hedefleri olması da tabiidir.”

Şûra'da alınan kararlar arasında yapı ve sanat enstitülerinin 1. devrelerinin ilk iki sınıfında atölye çalışmalarının o yaş çocuklarının özelliklerinin dikkate alınarak azaltılması, enstitülerin öğrenim sürelerinin üç yıla çıkarılarak sanat lisesi hâline getirilmesi ve bu okulların programlarının gözden geçirilerek; yabancı dil, müzik, beden eğitimi derslerine yer verilmesi mevcuttur. İlkokul mezunları için çirak okulları açılarak bu okullarda günün ihtiyaçlarına göre şube açılması gerektiği belirtilmiştir. Teknikerlerin sorumluluk ve görevlerini tespit eden mevzuatın yeniden ele alınması, tekniker niteliğindeki personelin yetiştirilme işinin önceden planlanması ve gündüz tekniker okullarının 2 yıl, akşam tekniker okullarının 3 yıl öğrenim süresinin olması kararlaştırılmıştır. Diğer yandan sanat enstitülerinin bazı bölümlerine kız öğrenci alınması karara bağlanarak, kız teknik öğretimin amacı; genel eğitim, ev kadınlığı eğitimi; fertlerin, ailelerin, toplumun ve memleketin ihtiyacına göre mesleki eğitim vermek olarak tanımlanmıştır. Halk eğitimi konusunda ise amaçlarının belirlenmesi, halk eğitimi faaliyetleri için gönüllü bireyler yetiştirilmesi, halk eğitiminde görme ve işitme yolu ile eğitim verilmesi konuları ele alınarak incelenmiştir. Ayrıca okuma yazma oranının yükseltilerek millî birliğin kuvvetlendirilmesi, toplumun kalkınması ile tarih ve tabiat sevgisi geliştirilmesi yönünde kararlara yer verilmiştir.

2.4.7. Yedinci Millî Eğitim Şûrası (5-15 Şubat 1962)

Yedinci Millî Eğitim Şûrası gündemi; ilköğretim, ortaöğretim, kız teknik öğretim, erkek teknik öğretim, ticaret eğitimi, eğitimimizde ölçme ve değerlendirme, çeşitli olgunluk imtihanları, yükseköğretim, özel okullar, dış kültür münasebetleri, din ile ilgili eğitim ve öğretim, beden eğitimi ve sağlık, millî savunma ile ilgili eğitim ve öğretim ile eğitim vakıfları konularından oluşmaktadır. Ayrıca dönemin Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu yaptığı açılış konuşmasında öğretmenlere verilen öneme ve öğretmen ihtiyacı sorununa: *“Türk milletinin öğretmenlerine karşı minnettarlığı, ordusuna karşı olan minnettarlığı ile beraber yürür. Bugün çeşitli kademelerde öğretmen ihtiyacı ile karşı karşıyayız. Yüksek nicelikteki ve nitelikte öğretmen yetiştiren yeni müesseseler kurmaya ve kurulmuş olanları takviye etmeye muhtacız.”* ifadeleriyle vurgu yapmıştır.

Şûra'da millî eğitimimizin temel amacının: *“her yaştaki yurttaşları eşit eğitim imkânları içinde, istidat ve kabiliyetlerine göre en üstün seviyede yetiştirmek; milletimize ve insanlığa yararlı iyi ve verimli yurttaşlar hâline getirmek; sosyal ve ekonomik kalkınma programlarının uygulanması için gereken çeşitli vasıftaki insan gücünü hazırlamak”* olduğu, millî kalkınmayı hızlandıracak önemli bir yatırım olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda millî eğitimin temel ilkelerinin ve öğretim sistemimizde yapılması teklif edilen değişikliklerin bu amaç doğrultusunda hazırlanması gerektiği belirtilmiş; her derece ve türdeki okulların amaçlarının belirlenmesinde, öğretim programları ve yönetmeliklerin hazırlanmasında bu temel ilkenin esas alınması kararlaştırılmıştır.

Zorunlu ilköğretimin 1970 yılına kadar bütün yurdumuzda yayılması ve gelişmesi için bir plan hazırlanmıştır. Ortaokul ise: *“ortaöğretimin ilk kademesi olarak, ilkokulu bitirmiş olan öğrencilerin genel eğitimlerinin yaş ve fikir seviyelerine uygun surette sağlanması; çevrenin ekonomik özellikleri de göz önünde bulundurularak, öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin meydana çıkarılıp geliştirilmesi; öğrencilerin daha sonraki eğitim ve öğretim kademelerini takip için gerekli olan bilgi ve becerilerle ehliyetli hâle getirilmeleri ve hayata atılmak isteyenlere, tutacakları işlerde başarı şartlarının kavratılması ile görevli bir kurum”* olarak tarif edilmiştir. Erkek ve kız sanat enstitüleri, ticaret liseleri ve öğretmen okulları gibi orta dereceli öğretim kurumlarının ortaokul dengi olan birinci devreleri de bu tarif kapsamına girmektedir.

Lise: *“Genel eğitim veren bir okulu olup esas fonksiyonu yükseköğrenime gidecek öğrencilerle liseden sonra hayata atılacak gençlere hem genel kültür, hem de ilgi, istidat ve kabiliyetlerine uygun gerekli meslek öncesi bilgi ve becerileri kazandıran bir kurum”* olarak tarif edilmiştir. Bu tarif kapsamında liselerin yönetmeliklerinde gerekli değişikliklerin yapılması, yeni lise müfredat programlarının hazırlanması ve ülkenin çeşitli bölgelerinde denenerek sonuçlarının incelenmesi uygun görülmüştür. Diğer yandan nüfusu az olan yerlerde ortaokuldan sonraki mesleki ve genel ortaöğretim kurumlarının, aynı çatı altında toplanan çok amaçlı bir okul olarak kurulması kararlaştırılmıştır. Lise ve dengi meslek okullarını bitiren öğrencilerin ise ilgili fakültelere giriş hakkını elde edebilmek için yetiştirildikleri alanlara göre değerlendirilmelerinin önünü açan teklif Şûra'da kabul edilmiştir. Bu sayede lise dengi mesleki ve teknik öğretim kurumlarında yetişen üstün yetenekli öğrencilere yükseköğrenim imkânı verilerek mesleki ve teknik öğretimin gelişmesine ve yayılmasına ortam hazırlanmıştır. Bununla birlikte ortaöğretimin derecelenmesinde kalite bakımından millî bir standardın sağlanacağı öngörülmüştür.

Kız enstitülerinin: *“Ortaokula dayalı ve genç kızlarımıza iyi ev kadınlığı ve vatandaşlık nitelikleriyle birlikte verimli bir üretken olarak hayatlarını kazanabilmelerini mümkün kılacak bilgi ve becerileri kazandıran üç yıllık bir meslek okulu”* tanımına uygun hale dönüştürülmesi amacıyla müfredat programları ve yönetmeliklerin hazırlanması planlanmıştır. Benzer şekilde ortaokula dayalı ve üç yıllık meslek okulları olan erkek sanat enstitülerinde ise: *“Yapıcı ve yaratıcı bir muhakeme yeteneğine sahip, müteşebbis, işini ve mesleğini seven ve bununla iftihar edip iş ahlâkını benimseyen, mesleği ile ilgili makine, alet ve malzemeleri iyi kullanarak iş yapabilme bilgi ve becerilerini kazanmış, insan münasebetlerine ve iş idaresine vakıf, görev ve sorumluluk duygusu gelişmiş elemanlar yetiştirilmesi”* ve yetenekli gençlerin branşları ile ilgili yükseköğrenim programlarına hazırlanma amacıyla gerekli müfredat programları ve yönetmeliklerin hazırlanacağı belirtilmiştir. Bu okullarla birlikte Akşam Kız Sanat Okulları ile sanat enstitülerine dayalı olan tekniker okulları, tatbiki güzel sanatlar okulu ve teknik okullarıyla ilgili olarak kurs programlarının hazırlanarak incelenmesi kararlaştırılmıştır.

Özel öğretim kurumlarının, resmî öğretim kurumları yanında aynı seviyeye uygun bir düzen içinde gelişip yayılması için teşvik edici ve destekleyici tedbirlerin alınması amacıyla kanun ve yönetmelikler hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. İmam hatip okullarının ortaokula dayalı olması teklifi kabul edilmiş olup bu doğrultuda müfredat programlarının hazırlanmasına başlanılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca «Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim» başlığı altında ve «Amaçlar», «Din Öğretiminde Türkçe», «İlk Öğretmen Okullarında Din Öğretimi», «Ortaokullarda Din Öğretimi», «İmam Hatip Okulu Mezunları İçin Bir Yıllık Kurs» ve «Yüksek İslam Enstitüsü» gibi konularda koordinasyon grubunca hazırlanan ve Millî Eğitim Şûrasınca aynen kabul edilen esaslar uygun görülmüştür. Benzer şekilde üniversiteler ve yeni açılacak üniversitelerle ilgili olarak Millî Eğitim Şûrasınca kabul edilen esaslar doğrultusunda gerekli tedbirlerin alınmasının sağlanacağı vurgulanmıştır. Türk öğrencilerinin yabancı memleketlerde okumaları ile ilgili olarak ise Millî Eğitim Şûrasınca kabul edilen esaslara göre hazırlanan yönetmeliğin incelenerek yürürlüğe konacağı belirtilmiştir.

Şûra'da, Güzel Sanatlar Akademisinin memleket kültür ve sanat hayatı içinde kendisine verilmiş eğitim ve öğretim görevini ve sanat faaliyetini hakkıyla yerine getirebilmesi, araştırma ve yayın yapabilmesi, tarihi ve geleneksel bünyesi zedelenmeksizin en uygun şekilde gelişmesi ve öğretim personeline daha müsait şartlar sağlanması için, Güzel Sanatlar Akademisi Kanunu'nun hazırlanması teklifi kabul edilmiştir. Bununla birlikte Ankara Devlet Konservatuvarı yüksek kısmının yüksek ihtisas öğretimi ve eğitimi yaparak üstün vasıfta sanatkarlar yetiştirecek, bilimsel araştırmalara imkân sağlayacak, yaratıcılık ve icracılık vasıflarını kazanmış olanlardan kendilerini öğretim ve eğitim kariyerine vakfedebilecekleri bu alanda gerekli bilgi ve tecrübeyi kazandıracak ve sanat kültürünün memleket ölçüsünde yayılıp gelişmesine yardımcı olacak bir "Devlet Müzik ve Temsil Akademisi" hâline getirilmesi ve bu amaçla bir kanun hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Şûra'da öğretmen yetiştiren bütün kurumlar için bazı ilkeler belirlenmiştir. Bu kapsamda her öğretmenin;

- » Millî eğitimin temel ilkelerinin benimsemiş ve bunların uygulama seviyesine ulaşmış olması,
- » Meslek hayatına atıldığı zaman genel kültür ve bilgi yönünden en az lise seviyesinde olması,
- » Mesleki formasyon ve okutacağı derslerin bilgi ve becerileri ile donatılmış ve gerekli uygulamaları geçirmiş bulunması,
- » Türkiye Cumhuriyeti'nin, devrimlerinin ve milliyetçiliğinin ilkelerine bağlı, şahsiyet ve ahlâkî karakter sahibi, mesleğin değerine inanmış ve kendini meslekte hizmete vakfetmiş olmasının gerektiği uygun görülmüştür.
- » Bununla birlikte öğretmen yetiştiren kurumlar olan İlk Öğretmen Okulları, Eğitim Enstitüleri, Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulları, Erkek Teknik Öğretmen Okulları, Ticaret Yüksek Öğretmen Okulları, Kız Teknik Öğretmen Okulları ve Kadın Meslek Öğretmen Okullarının geliştirilmesine yönelik çeşitli kararlar alınarak yeni müfredat programlarının hazırlanması uygun bulunmuştur. Ayrıca köy kadınları gezici kurslarına öğretmen yetiştirilmesi, öğretmenlik mesleğinin cazip hâle getirilmesi, millî savunma ile ilgili eğitim ve öğretim, beden eğitimi, temizlik eğitimi, eğitim vakıfları, güzel sanatlar, opera ve tiyatro, eski eserler ve müzeler, kütüphaneler, halk eğitimi, dış münasebetler ile Millî Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra Örgütü konularında Millî Eğitim Şûrasınca çeşitli görüşler önerilerek kabul edilmiştir.

2.4.8. Sekizinci Millî Eğitim Şûrası (28 Eylül-3 Ekim 1970)

Sekizinci Millî Eğitim Şûrası gündeminde, ortaöğretim sistemimizin kuruluşu ve yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konuları ele alınmıştır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Orhan Oğuz konuşmasında, toplumun ve ekonominin ihtiyaçlarına uygun ve amaçlarına yönelmiş bir eğitim sistemini kurmak mecburiyetinde olduğumuzu ifade etmiştir. Öğrencilere bilgi yükleme ve ezbere yöneltme yerine onlara öğrenme ve inceleme yollarını gösteren, bilimsel düşünme ve araştırma yeteneğini kazandıran bir anlayışın temel alınması gerektiğini vurgulamıştır. Şûra'da Türk Millî Eğitim sisteminin genel yapısı değerlendirilerek eğitim sisteminin öğretim dereceleri; ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak belirlenmiştir.

İlköğretim 5 Ocak 1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile düzenlenmiştir. Ortaöğretim, ilköğretime dayalı genel olarak 12-17 yaşlar arasındaki öğrencilerin genel, mesleki ve teknik her türlü eğitimlerini kapsamakla birlikte (1) birinci devre ortaöğretim (ortaokul), (2) ikinci devre ortaöğretim olmak üzere iki kademedir oluşmaktadır. Birinci devre ortaöğretim programı, bütün ikinci devre ortaöğretim programlarının ortak gövdesidir ve bu programın uygulandığı okul tek tip ortaokuldur. Ortaokulda dersler mecburi dersler ve seçmeli dersler olmak üzere iki grupta toplanmıştır. İkinci devre ortaöğretim ise öğrencileri hayata hazırlamakla birlikte ilgi ve yeteneklerine göre iş alanlarına, mesleklere veya yükseköğretime hazırladığı belirtilmiştir. Bu kapsamda ikinci devre ortaöğretim kurumlarında; (1) yükseköğretime hazırlayan programlar, (2) hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programlar ve (3) hayata veya iş alanlarına hazırlayan programlar düzenlenmiştir. Öğrencileri bu programlara yönlendirebilmek için ikinci devre ortaöğretim birinci yılı, ortak nitelikleri olan "yöneltme sınıfı" olarak belirlenmiştir. Yöneltme sınıfında öğrenciler, istekleri de dikkate alınarak, yeteneklerine ve derslerdeki başarı derecelerine göre yükseköğretime hazırlayan programlardan birine geçerler. Öğrenim süresi iki yıl olan bu programlarda; edebiyat, fen, sosyal ve ekonomik bilimler, matematik ve fizik, tabiat bilimleri alanları yer almakla birlikte ortak mecburi dersler, programlara ait özel dersler ve seçmeli derslerden oluşmaktadır.

Şûra'da çeşitli konularda kararlar alındığı görülmekle birlikte alınan kararlar arasında yükseköğretime hazırlanan çeşitli programlar arasında sınıflara göre yatay ve dikey geçiş imkânlarının sağlanması yer almaktadır. Bu sayede yükseköğretime hazırlayan programlardan hayata veya iş alanlarına hazırlayan herhangi bir programa geçilebileceği gibi, hayata veya iş alanlarına hazırlayan bir programdan yükseköğretime hazırlayan herhangi bir programa da farklı derslerden imtihan verme yoluyla geçilebilir veya dışardan bitirme sınavlarına girilebilir. Ayrıca uygulanacak çeşitli programların ihtiyaçlarına uygun olarak bütün ortaöğretim kurumlarının eğitim araçları ile donatılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. İkinci devre ortaöğretim kurumlarında çeşitli programların ders geçme ve kredi düzenine göre tamamlanması kararlaştırılmıştır. Öğrencileri başarılarına göre yöneltmek ve çalışmaya teşvik etmek amacıyla ise ölçme ve değerlendirmenin objektif yöntemlerle yapılarak, her derste öğrenci başarısının dört ayrı notla, başarısızlığın ise bir tek notla değerlendirilmesi uygun görülmüştür. İkinci devre ortaöğretim sonunda her programın özelliğine göre yapılacak sınavlarda başarılı olanlara "lise bitirme diploması" verileceği, belli bir programa ağırlık veren okullara bu programın adının verileceği (fen lisesi, meslek lisesi, öğretmen lisesi, teknisyen lisesi) belirtilmiştir. Yükseköğretime geçişin ise; (1) diplomadaki derslere ve notlara göre, (2) merkezî müsabaka imtihanlarına göre, (3) her kurum tarafından ayrı olmak üzere üç şekilde gerçekleşmesine karar verilmiştir. Son olarak alınan kararlar doğrultusunda yönetmelikte gerekli değişikliklerin yapılacağı aktarılmıştır.

2.4.9. Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası (24 Haziran-4 Temmuz 1974)

Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası gündeminde; millî eğitim sisteminin bütünlüğü içinde programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar konuları yer almaktadır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, ortaokulda öğrencilerin sınıfta bırakılarak eyleyici bir temel eğitim sisteminin var olması sorununu ele almış, öğretmen başarısının toplumun kalkınması için önemli olduğunu bu bağlamda öğretmenlerin görevlerini en iyi şekilde yapabilmeleri için okullarda huzur ve güven ortamının sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Türk millî eğitiminin genel amacı doğrultusunda eğitim kurumlarınınca belirlenecek özel amaçlarda dikkate alınması gereken temel ilkeler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- » Genellik ve Eşitlik
- » Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
- » Yöneltme
- » Eğitim Hakkı
- » Fırsat ve İmkân Eşitliği
- » Süreklilik
- » Atatürk İnkılapları ve Türk Milliyetçiliği
- » Demokrasi Eğitimi
- » Laiklik

- » Bilimsellik
- » Planlılık
- » Karma Eğitim
- » Okul ile Ailenin İş Birliği
- » Her Yerde Eğitim

Şûra'da Türk millî eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölüm olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda örgün eğitim; okul öncesi eğitim, temel eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını; yaygın eğitim ise örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Okul öncesi eğitimin amacı; çocukların beden, zihin ve duyu gelişmesini, iyi alışkanlıklar kazanılmasını ve Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlayarak onları temel eğitime hazırlamaktır. Okul öncesi eğitim kurumlarının bağımsız anaokulları olarak kurulabileceği gibi gerekli görülen yerlerdeki temel eğitim kurumlarının birinci devresine bağlı ana sınıfları hâlinde açılabilmesi uygun görülmüştür. Temel eğitimde belirlenen amaç ise; her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkların kazandırılarak; onların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmesi, bir üst öğrenime ve hayata hazırlanmasıdır. Temel eğitim kurumları beş yıllık birinci kademe (ilkokul) ve üç yıllık ikinci kademedeki (ortaokul) oluşmaktadır. Ortaokullarda ortak dersler (Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, yabancı dil, sanat ve iş eğitimi, müzik, beden eğitimi ve ahlâk) ve seçmeli dersler yer almakla birlikte Bakanlıkça belirlenen esaslar doğrultusunda rehberlik faaliyetleri ve eğitsel çalışmalar ile din bilgisi dersinin yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca ortaokullarda ortak dersler ile seçmeli derslerin haftalık ders saati dağıtımı ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Ortaöğretim kademesi, en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik liselerden oluşmaktadır. Temel amaç ise bu okullarda öğrencilere asgari ortak bir genel kültür verilmesi suretiyle ilgi ve yetenekleri ölçüsünde mesleğe, yükseköğretime veya hayata hazırlamak olduğu ifade edilmiştir. Nüfusu az ve dağınık olan yerlerde ortaöğretimin genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liselerin kurulabileceği belirtilmiştir. Ortaöğretim kurumlarındaki programlar; (1) yükseköğretime hazırlayan programlar, (2) hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programlar ve (3) hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar şeklinde düzenlenmiştir. Bu programlar, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve yönelecekleri alanın özelliklerine cevap vermek üzere (1) bütün programlar için ortak dersler (zorunlu dersler), (2) yükseköğretime hazırlayan özel dersler ve (3) seçmeli veya mesleki derslerden oluşmaktadır.

Temel eğitimde başlayan ve ortaöğretimde de devam eden yöneltmenin esasları belirlenerek, çeşitli programlar veya ortaöğretim okulları arasında öğrencilerin ilgi, yetenek ve gelişimleri doğrultusunda diploma almış olanlar ile diploma almadan okuldan ayrılmış bulunanlar dâhil olmak üzere yatay ve dikey geçiş imkânlarının tanınması kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte ortaöğretimde ders geçme ve kredi sistemindeki düzenlemeler kapsamında bir öğrencinin lise diploması almaya hak kazanabilmesi için ortak derslerde başarılı olmak şartıyla, bir ders yılında en az 30 kredi olmak üzere 3 yıllık öğretim kurumlarında en az 90, dört yıllık öğretim kurumlarında en az 120 kredilik bir öğrenimi başarıyla tamamlaması gerekmektedir.

Şûra'da millî eğitim sistemi içinde öğrenci akışını düzenleyen kurallar belirlenerek, ölçme ve değerlendirme sistemi ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin değerlendirilmesinde temel alınacak ilkeler aşağıdaki şekilde kararlaştırılmıştır:

- » Değerlendirme sürekli bir süreç olarak düşünülmektedir.
- » Değerlendirmede bütünlük esas alınmalıdır.
- » Değerlendirmede tutarlılık sağlanmalıdır.
- » Değerlendirme modeli basit ve anlaşılabilir olmalıdır.
- » Değerlendirme modeli ve ilgili hükümler uygulanabilir olmalıdır.
- » Değerlendirme çok yönlü ve kapsamlı olmalıdır.
- » Değerlendirme tüm ilgililer tarafından ortaklaşa yürütülen bir süreç olarak ele alınmalıdır.
- » Değerlendirmede açıklık ve karşılıklı güven esas olmalıdır.
- » Değerlendirme modeli ve uygulamaları zaman zaman değerlendirilerek gerekli düzenlemeler

yapılmalıdır.

- » Değerlendirme, öğrencilerin ya da öğrenci gruplarının özel durumları dikkate alınarak düzenlenip yürütülmelidir.
- » Ölçme işlemine ve ölçme sonuçlarının kullanılmasına ilişkin belirlenen ilkeler şunlardır:
- » Ölçme işleminde kullanılacak ölçme araçlarının kapsamı eğitim ve öğretiminin amaçlarına uygun olmalıdır. (Geçerlik ilkesi)
- » Ölçme işlemleri ile ölçme araçları «yeterince hatasız» ya da hatalarından arınmış olmalıdır. (Güvenlik ilkesi)
- » Ölçme araçlarının, özellikle sınavların, güçlük derecesi yapılacak değerlendirmenin amaçlarına uygun olmalıdır. (Geçerlik ve güvenilirlik ilkeleri)
- » Ölçme işinde esas alınacak ölçek ya da ölçekler, ölçme hatalarını ve işlemsel güçlükleri azaltıcı nitelikte olmalıdır. (Güvenlik ilkesi)
- » Ölçme işleminde izlenecek yöntemlerle kullanılacak ölçme araçları kullanışlı olmalıdır. (Geçerlik ve güvenilirlik ilkeleri)
- » Değişik eğitim basamaklarında aynı değerlendirme ölçeği (not verme sistemi) kullanılmalıdır.
- » Ölçme ölçeği ile değerlendirme ölçeği mümkün olduğu takdirde ayrılmalı, uygulama koşullarının uygun olmadığı durumlarda ise ölçmede değerlendirme ölçeği aynen kullanılmalıdır.
- » Seçilecek ölçekte başarısızlık yalnız kategori başarı ise kendi içinde sıralı dört kategori hâlinde gösterilmelidir.
- » Birden çok ölçmelere dayanan değerlendirmelerde ölçme sonuçlarına önemlerine ve kapsamlarına göre farklı ağırlıklar verilmelidir.
- » Ölçme sonuçlarından değerlendirmeye geçişte eğitim ve öğretimin amaçları ile sınıfın başarı dağılımı ve bir öğrencinin bu dağılımdaki yeri dikkate alınmalıdır.
- » Ölçme değerlendirmede ortaya çıkacak hataları azaltmak için değerlendirme birden çok sayı ve türde ölçme sonucuna (sınava) dayanmalıdır. Bir öğretim yılı iki dönem olarak ele alınmalı; sınavlar bir dersin özelliğine göre yazılı, sözlü ya da uygulamalı veya bunların karışımı olmalıdır. Sınavlar öğrencileri sürekli öğrenmeye yöneltecek sıklıkta yapılmalıdır. Her dönemde, belli aralıklarla en az iki ara sınav ile bir dönem sonu sınavı yapılmalı ve bu sınavların zamanı önceden belirlenerek ilgililere duyurulmalıdır.
- » Her sınavın okul idaresince veya ders öğretmenince kabul edilebilecek özürler nedeni ile yalnız bir sefer telafisi yapılabilmelidir.
- » Öğretim yılı sonunda yapılacak değerlendirmede bir dersin nihai notu saptanırken ara ve dönem sonu sınavlarına genel ilkelere uygun şekilde saptanacak ağırlıklar verilmelidir.
- » Öğretim yılı sonunda her dersten nihai not olarak geçer notlardan birini alanlar doğrudan sınıf geçmelidir. Bir ya da daha çok dersten aldığı nihai not «geçmez» durumda olanlar okulca açılacak yetiştirme kurslarına devam etmeli, kurslardan sonra bir ya da daha çok dersten «geçmez» not alan öğrencilerin durumları not ortalamaları dâhil, Bakanlıkça saptanacak ölçütler göz önünde tutularak sınıf öğretmenler kurulu tarafından karara bağlanmalıdır. Ancak, yetiştirme kursları sonunda yapılacak sınavların sonuçları alınmadan başarı ortalaması ya da kurul kararı ile sınıf geçirilmemelidir.
- » Değerlendirmede dersler arasında ayrıcalık yapılmamalıdır.
- » Sınıf geçme ve okul bitirmede bazı derslere diğerlerinden daha çok ya da daha az önem verilmemelidir. Çalışma alanlarına verilecek bağıl önem haftalık ders saati sayısını ayarlama yoluyla sağlanmalıdır. Bunun bir gereği olarak da öğrencilerin başarı ortalamaları hesaplanırken her dersten alınan not ilgili dersin haftalık ders saati sayısı ile çarpılmalıdır.
- » Her öğretim kademesi için tek diploma verilmelidir. Ancak, mezunların başarı durumlarındaki farklılıklar toplu dosyada yer alacak kayıtlara dayalı ve alınan derslerdeki başarı derecesi ile diğer değerlendirme sonuçlarını ayrıntılı olarak gösteren bir belgede belirtilmelidir.
- » Bir öğretim kademesi bir üst öğrenim kademesine kabul için mezunlarının «yeterli» ya da «ye-

tersiz” olduğunu diploma üzerinde belirtmemelidir. Bu husus ve giriş şartları, üst öğrenim kurumunca karara bağlanmalıdır.

- » Bir öğrenim kademesini bitirmek için kademe sonunda ayrıca bir bitirme sınavı yapılmalıdır.
- » Bir öğretim kademesindeki başarı durumu üst öğrenim kurumuna giriş için yeterli olmadığı görülürse çeşitli yollarla bu eksikliklerini tamamlama hak ve olanağı tanınmalıdır.
- » Önerilen ilkelere uygun olarak geliştirilecek değerlendirme modeli ile uygulama hükümleri önce seçilecek birkaç okulda düzenli bir denemeye tabi tutulmalı; bu deneme değerlendirmeli, değerlendirmeden elde edilecek sonuçlara göre gerekli düzeltme ve ayarlamalar yapılarak yaygın uygulamaya geçilmelidir.
- » Son olarak Şûra’da alınan kararlar sonrasında 1974-1975 eğitim-öğretim yılında hangi kararların ne ölçüde uygulanacağı açıklanmıştır. Bu bağlamda planlanan uygulamalar şunlardır:
 - » İlkokul ve ortaokul programları kaynaştırılmış bir bütün hâlinde yeniden düzenlenecektir.
 - » Yeni yabancı dil programları geliştirilecektir.
 - » Sekiz yıllık okul programı denemesi sürdürülecektir.
 - » Ortaokul yeni ders dağıtım çizelgesi uygulamaya konacaktır.
 - » Ortaöğretimde yıllık ders çeşidi azaltılacak ve dersler teklifi olarak okutulacaktır.
 - » Program geliştirme çalışmaları araştırma projeleri hâlinde sürdürülecektir.
 - » Yeni programlar denendikten sonra geliştirilecektir.
 - » Tek kitap uygulamasına geçilecektir.
 - » Ahlâk dersi program taslağı Bakanlıkça uygulamaya konacaktır.
 - » Okul radyo ve televizyonundan yararlanma olanakları genişletilecektir.
 - » Ortaokulda Yeni Ölçme ve Değerlendirme Düzenli Birinci Sınıftan İtibaren Bazı Okullarda Denemeye Konulacaktır.
 - » Ortaöğretimde sınıf geçme yerine ders geçme ve kredi düzeni, uygulamalı bir araştırma projesi hâlinde deneme niteliğinde uygulanmaya başlanacak ve dört yılda yaygınlaştırılacaktır.
 - » Yıllık çalışma takvimi yeniden düzenlenecektir.
 - » Rehberlik ve araştırma hizmetleri geliştirilecektir.
 - » Yüksekokullar Kanun Tasarısı üzerinde çalışılacaktır.
 - » Yükseköğretim kapasitesi artırılacaktır.
 - » Kanunlarda gerekli değişiklikler yapılacaktır.
 - » Öğretmen yetiştiren kurumlar yeniden düzenlenecektir.
 - » Öğretmenlikte bölge hizmeti düzeni getirilecektir.
 - » Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası kararları üzerine kurslar ve seminerler düzenlenecektir.
 - » Okul, aile ve çevre bütünleşmesi sağlanacaktır.
 - » Yeni seçmeli dersler için öğretmen yetiştirilecektir.
 - » Okul yapılarının optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi esaslara bağlanacaktır.
 - » Meslek kademeleri ve mesleki ünvan, görev yetki ve sorumluluklar yeniden düzenlenecektir.
 - » Bakanlık merkez ve taşra örgütü yeniden düzenlenecektir.
 - » Bilimsel iş birliği geliştirilecektir.
 - » Yedek subaylık hakkı yeni bir sisteme bağlanmalıdır.
 - » Onuncu Millî Eğitim Şûrası öğretmenlik mesleğinin sorunlarının incelemesine tahsis edilecektir.

2.4.10. Onuncu Millî Eğitim Şûrası (23-26 Haziran 1981)

Onuncu Millî Eğitim Şûrası gündemini; Türk millî eğitim sistemi, bu sistemin bütünlüğü içinde eğitim programları, öğrenci akışını düzenleyen kurallar ile öğretmen yetiştirme konuları oluşturmaktadır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Sağlam konuşmasında, Şûra’nın temel amacının, yapılan çalışmalar ve değerlendirmeler sonucunda belirlenen hedefler doğrultusunda gerekli strateji ve amaçların da tespitiyle Türk millî eğitimini yüceltecek yeni bir sistemin geliştirilmesi olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda yeni eğitim sisteminde dikkat edilecek hususları şu şekilde açıklamıştır:

“Yeni eğitim sistemi, ülkemizin politik, sosyal, ekonomik ve kültürel ihtiyaç ve gerçeklerine dayalı, millî eğitim politikası temeline oturtulmalıdır. Millî dayanaklarımızı güçlendiren, çağdaş görüşlere yer veren, devlet kalkınma plan ve hedefleriyle uyum sağlayan, eğitim ve öğretimde, mesleki tekniğe ağırlık veren okul-endüstri ilişkisini geniş şekilde kuran, insanımızı çok iyi yetiştiren ve ona iş bulan bilim ve teknolojiyi esas alan temele dayanmalıdır.”

Yeni eğitim sisteminin oluşturulması kapsamında Şûra’da alınan kararlar ise aşağıda aktarılmıştır.

- » Okul öncesi eğitimi, 0–5 yaş (0–60 ay) çocukların eğitimi kapsamında düzenlenecektir.
- » Ana sınıfları, başlangıçta zorunlu olmayan ancak zamanla zorunlu kılınacak bir düzey olarak ele alınacaktır.
- » Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri belirlenecektir.
- » Okul öncesi eğitimi ana sınıfları, öncelikle kırsal ve gecekondu yörelerinde, Türkçe eğitime ağırlık verilecek şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- » Okul öncesi eğitiminin yurt düzeyinde yaygınlaştırılmasında, Millî Eğitim Bakanlığının diğer kurumlarla iş birliğini ve bu kurumların okul öncesi eğitime katkılarını sağlayacak yasal önlemler alınacaktır.
- » Okul öncesi eğitim programları geliştirilecektir.
- » Ana sınıfı öğretmenleri için el kitapları hazırlanacaktır.
- » Millî Eğitim Bakanlığı Ders Araçları Yapım Merkezinde, ana sınıflarında uygulanacak programlara uygun öğretim ve oyun materyalleri geliştirilecektir.
- » Okul öncesi eğitim çağı çocukları ile bunların anne ve babaları için kaynak materyaller hazırlanacaktır.
- » Okul öncesi eğitim gören çocukların gelişimini izlemede kullanılmak üzere “Öğrenci Gelişim Dosyası” ve izleme araçları geliştirilecektir.
- » Okul öncesi eğitimden öncelikle yararlanması gereken kişileri belirlemek için kullanılacak tanıma araçları geliştirilecektir.
- » Okul öncesi eğitim kurumlarına öğretmen sağlamada mevcut kaynaklar değerlendirilecektir.
- » Mevcut okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmen, yönetici ve uzman personel hizmet içi eğitim alacaktır.
- » Okul öncesi, temel eğitim birinci ve ikinci kademe ile ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirilecektir.
- » Öğretmen yetiştiren kurumlara öğretmen ve üst düzey diğer eğitim personeli yetiştirilecektir.
- » Öncelikli bölgelerden başlanmak üzere temel eğitim okullarında birer yıllık ana sınıfları ve kız meslek liselerinde uygulama ana sınıfları açılacaktır.
- » Temel eğitime başlama yaşı 7’den 6’ya indirilecek ve zorunlu eğitim 5 yıldan temel eğitimin tümünü kapsayacak biçimde 8 yıla çıkarılacaktır.
- » Temel eğitimin amaçları Şûra kararları doğrultusunda yeniden belirlenecektir.
- » Temel eğitim uygulaması kademeli olarak yaygınlaştırmaya başlanacak, yaygınlaştırmada öncelikle değişik ekonomik ve sosyal yapıya sahip olan yerleşim birimleri ele alınacaktır.
- » Temel eğitimin yaygınlaştırılmasında yerel özelliklere göre yatılılık, araçla taşıma ve benzeri yöntemlerden yararlanılacaktır. Bu kapsamda başta finansman olmak üzere tüm kaynaklar etkili bir biçimde harekete geçirilecektir. Ayrıca temel eğitimin yaygınlaştırılmasında yararlan-

2.4.11. On Birinci Millî Eğitim Şûrası (8-11 Haziran 1982)

On Birinci Millî Eğitim Şûrası gündeminde Millî Eğitim hizmetlerinde görevli öğretmen ve eğitim uzmanlarının mevcut durumları ve sorunları ele alınmıştır. Bu kapsamda Şûra gündeminde öğretmen eğitiminin gelişimi, öğretmen eğitiminde hizmet öncesi sorunlar ve öneriler, eğitim uzmanlarının eğitimi, öğretmen ve uzmanların hizmet içi eğitimi konularına yer verilmiştir. Tespit edilen sorunlara yönelik ise çözüm önerileri değerlendirilmiştir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Sağlam yaptığı konuşmada öğretmenlere verilen önemi: “Hiç şüphe yok ki, On Birinci Millî Eğitim Şûrası’na ait sorun ülkemizin geleceği ile ilgili öğretmeni hedef almakla beraber, en az ona teslim ettiğimiz çocuklarımız ve gençlerimizle ve dolayısıyla bütün toplumumuzla direkt ilgilidir.” ifadeleriyle vurgulamıştır. Şûra’da ilk olarak ‘öğretmen eğitiminin gelişimi’ konu başlığı altında ülkemizde öğretmen eğitimi ile ilgili yaşanan sorunlar, tamamlanmış çalışmalar, çeşitli eğilimler ve gelişmeler ele alınmıştır. Bununla birlikte dünyada öğretmen yetiştirmedeki eğilimler ve çeşitli ülkelerdeki öğretmen yetiştirme programları odağında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Son olarak farklı öğretim kademelerine yönelik öğretmen ihtiyacının karşılanması amacıyla program ve projeler hazırlanması gerektiği belirtilerek öneriler sunulmuştur.

Millî Eğitim Şûrasınca ‘öğretmen eğitiminde hizmet öncesi sorunlar ve teklifler’ konusu altında öncelikle öğretmen eğitiminin genel amaçları açıklanmıştır. Bu kapsamda öğretmen yetiştiren bir kurum bitiren öğretmen adayının;

- » Eğitim ve öğretim çalışmalarının, Türkiye Cumhuriyetini ve Atatürk ilkelerini yaşatacak nesil yetiştirmeyi amaçladığını,
- » Ülkenin kalkınması ve eğitim arasındaki ilişkiyi,
- » Eğitim biliminin kavramsal yapısını ve öğretim süreçlerini,
- » Eğitim sorunları ile ilgili araştırma yapmayı ve alanı ile ilgili gelişmelerden bilim ve teknoloji aracılığıyla yararlanmayı,
- » Öğrencilerin gelişimini etkileyen fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik etkenlerin bireyde yarattığı gelişim özelliklerini, ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları karşılamada eğitimin görev ve sorumluluklarını,
- » Öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınması gerektiğini,
- » Öğretim alanında sahip olduğu bilgiyi kullanmayı ve etkili iletişim kurabilmeyi,
- » Öğretmenlik mesleğinin statüsünü, ahlak kurallarını, başlıca sorunlarını ve mesleğin getirdiği imkân ve fırsatları bilmesi gerektiği belirtilmiştir.
- » Bununla birlikte öğretmenlik mesleğinin standartları şu şekilde belirlenmiştir:
- » Öğretmenlik bir meslektir.
- » Öğretmenlik mesleği, özel bir mesleki yeterliği gerektirir.
- » Öğretmenlik mesleğinde yetişenler, eğitim-öğretim ve verildiğinde yönetim görevlerinden sorumludurlar.
- » Öğretmenler Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak görevlerini yerine getirmek zorundadırlar.
- » Şûra’da ülkemizde öğretmen yetiştirmede mevcut sorunlar ele alınmış ve öğretmen eğitimi modeli önerilmiştir. Bu model kapsamında öğretmen eğitiminin yükseköğretim çerçevesinde ele alınması vurgulanarak öğretmenlerin 4 yıllık lisans eğitimini tamamlamaları yönünde karar alınmıştır. 4 yıllık öğretmen yetiştirme programlarında seçmeli derslerin yer alacağı, yatay ve dikey geçişlere imkân tanınacağı, uygulama okullarının belirleneceği belirtilmiştir. Ayrıca her öğretmen adayı bir esas alan yanında bir de yardımcı alanda yetiştirilecektir. Öğretmen eğitimi modeline göre çeşitli okul tipleri ve kademeleri için farklı programlar hazırlanmakla birlikte bu programlarda ortak şekilde yer alması gereken içerik kategorileri ve ağırlıkları genel anlamda şu şekilde düzenlenmiştir:
- » Alan Bilgisi (yüzde62,5)
- » Öğretmenlik Meslek Bilgisi (yüzde25)

nılmak üzere eğitim haritaları yapılarak bu haritalarda temel eğitim bölgeleri oluşturulacaktır.

- » Olanakları yeterli düzeyde bulunan temel eğitim okullarında, mezunları ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlayıcı okullar açılması ve diğer yaygın eğitim etkinliklerine yardımcı olunması sağlanacaktır.
- » Yetişkinler ve mezunlar için yerel ihtiyaçlara cevap verebilecek, yurt dışındaki Türk işçi çocuklarıyla özel eğitim gerektiren çocukların eğitiminde kullanılabilir farklı temel eğitim programları geliştirilecektir.
- » Mevcut uygulanabilir temel eğitim programları ile geliştirilecek olanlara uygun eğitim araç gereçleri ile uygun binalar sağlanacaktır.
- » Rehberlik ve yönlendirme hizmetlerine ağırlık verilerek gerekli araç gereçler geliştirilecektir.
- » Fırsat eşitliğini sağlamada, okullar arası farklılıkları görmek ve gerekli tedbirleri almak amacıyla karşılaştırmalı sınavlar yapılacaktır.
- » Öğrenci akış kurallarının Şûra kararları doğrultusunda düzenlenecektir.
- » Hâlen görev yapmakta olan temel eğitim kurumları öğretmenlerinden yükseköğrenim görmüş olanların imkânlar ölçüsünde bu eğitimden geçmeleri sağlanacaktır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin alan öğretmenliğine geçişine imkân tanınması konusunda sürekli önlemler alınacaktır.
- » Mevcut öğretmenler çeşitli konularda hizmet içi eğitim alacaklardır.
- » Ortaöğretim kapsamı, çok amaçlı lise (değişik programlı tek tip lise) ile mesleki ve teknik liselerden oluşmak üzere yeniden düzenlenecektir.
- » Ortaöğretimden yararlanma hakkı konusunda, temel eğitimi bitirerek ortaöğretime girmeye hak kazanmış her birey ile yaygın eğitimden yararlanmak isteyen her bireyi kapsayacak biçimde yeniden düzenleme yapılacaktır.
- » Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 28. Maddesi, Şûra kararı doğrultusunda düzenlenecektir.
- » Ortaöğretim kurumları yeniden düzenlenecektir. Bu kapsamda ortaöğretim, değişik programlar uygulayan okullar (çok amaçlı okullar) ile mesleki teknik okullardan oluşacaktır. Çok amaçlı okulların programlarında ortak dersler bulunacağı, buna ek olarak yerel olanaklara ve ihtiyaçlara göre meslek kazandırıcı ve mesleklere hazırlayıcı çeşitli derslere yer verilecektir. Bu kapsamda çok amaçlı okullarda akademik programlarla birlikte teknik, tarım, ticaret, turizm vb. programlardan en az biri uygulanacaktır. Mesleki ve teknik okullarda ise tam zamanlı ve üç yıl süreli mesleki ve teknik eğitim programları ile birlikte ihtiyaçlara göre, çeşitli tür ve düzeyde, süresi amaçlara göre değişen örgün ve yaygın eğitim programları da yürütülecektir.
- » Mesleki teknik ve genel yaygın eğitim görevleri, hem çok amaçlı okulların hem de mesleki ve teknik okulların görevleri arasına alınarak örgün ve yaygın eğitim türlerinin birbirlerini tamamlayıcı nitelikte yürütülmesi sağlanacaktır.
- » Çeşitli bakanlıklarca yürütülen yaygın eğitim hizmetlerinin koordinasyon sorunu çözümlenecektir.
- » Eğitim örgütü ile ilgili çeşitli düzenlemeler yapılacaktır. Bu kapsamda Türk eğitim örgütü, kendi alt sistemleri ve ilişkili olduğu çevre sistemleri ile bütünlük oluşturacak biçimde ve işlevsel yaklaşımla ele alınacaktır. Eğitim hizmetlerinin, ülke genelinde dengeli ve etkili olarak yayılmasını sağlamak amacıyla örgütlenilecektir. Yetki ve sorumluluğun, merkez ile taşra yönetimi arasında dengeli olarak dağıtılması sağlanacaktır. Bu bağlamda; ilçe eğitim yönetiminin üstünde ilçe eğitim yönetimi ve Millî Eğitim Bakanlığı yönetim düzeyleri yer alacaktır. İlçe yönetimi, eğitim hizmetinin yürütülmesinde ve eğitim yatırımlarının gerçekleştirilmesinde, etkin bir yönetim birimi hâline getirilecektir. Okul, eğitim örgütünde temel yönetim düzeyi olarak ele alınacak ve etkinliği artırılacaktır. Kırsal bölgelerde ya da nüfusu yetersiz olan yerleşim yerlerinde bir temel eğitim bölgesi oluşturulacaktır.

» Genel Kültür Bilgisi (yüzde12,5)

Programlardaki derslerin paralel düzenleme ile bu içerik kategorileri odağında hazırlanacağı belirtilmektedir. Öğretmen yetiştirme programlarının esas amacının öğretmenlik davranışı kazandırmak olduğu vurgulanmıştır. Bu amaç doğrultusunda programlarda öğretmenlik meslek bilgisi derslerine, alan dersleri kadar önem verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Diğer yandan okul tipi ve öğretim kademelerine göre öğretmenlerden beklenen bilgi ve beceriler farklılık göstereceği için, içerik kategorilerinin ağırlıklarında değişiklik yapılabilmesi kararı alınmıştır. Şûra'da önerilen öğretmen yetiştirme modeline yönelik yapılan genel düzenlemelerin ardından, modelin eğitim kademelerine göre esasları belirlenmiştir. Bu bağlamda okul öncesi eğitim, temel eğitim, orta eğitim ve yüksek eğitim programlarının amaçları, fonksiyonları, ilkeleri, içerik ve etkinlik kategorileri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Programların başarı şartlarına, uygulama sürecine, öğretim kadrosuna, öğrenci seçimine ilişkin çeşitli öneriler de sunulmuştur. Gelişmeye açık bir "öğretmen yetiştirme politikası" oluşturulması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Şûra'da 'eğitim uzmanlarının eğitimi' konusu kapsamında bir model önerisi yapılmıştır. Eğitim uzmanı: "Değişik sistemlerde, kurumlarda ve kademelerde öğretme, öğrenme ortamını en etkili biçimde oluşturarak eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede; yöneticilere, öğretmenlere, öğrencilere, velilere kılavuzluk ve yardım edecek nitelikte, eğitim bilimlerinin bir dalında, kuramsal alanda ve uygulamada uzmanlaşmış kişi" olarak tanımlanmıştır. Eğitim sisteminde yer alması gereken eğitim uzmanlıkları; eğitim yöneticisi, eğitim müfettişi, eğitim planlaması uzmanı, okul danışmanı, program geliştirme uzmanı, özel eğitim uzmanı, eğitim teknolojisi uzmanı, beslenme eğitimi uzmanı, halk eğitimi uzmanı ile ölçme ve değerlendirme uzmanı olmak üzere 10 farklı alanda belirlenmiştir. Eğitim uzmanı ünvanının alınabilmesi için yüksek lisans eğitiminin tamamlanması zorunlu tutulmuştur. Bu amaçla açılan yükseköğretim programlarına öğrenci seçimi yapılırken ise eğitim programlarından mezun olanlara ve eğitim öğretim hizmetlerinde çalışmış olanlara öncelik tanınması uygun görülmüştür. Ayrıca öğrencilere eğitim sisteminde inceleme, uygulama ve araştırma yapabilmeleri için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerekli izinlerin verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer yandan öğretmenlerin uzmanlığa geçişine imkân tanınmış olup yüksek lisans eğitimi yaparak veya uzmanlık alanında açılacak sertifika programlarını tamamladıktan sonra alanda çalışarak uzmanlığa geçebilecekleri belirtilmiştir. Eğitim uzmanlarının çalışma şartları (maaş vb.) ile istihdam şartları ayrıntılı şekilde ele alınmış olup eğitim uzmanı yetiştirme sürecinin planlanmasına yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur. Farklı alanlarda belirlenen eğitim uzmanlıklarının tanımları, görevleri ve alana yönelik önerilen eğitim modeli açıklanmıştır.

Öğretmen ve eğitim uzmanlarının yetiştirilme süreçleri kapsamında 'öğretmen ve uzmanların hizmet içi eğitimi' konusu ele alınmış olup bireylerin eğitim süreçlerinin yaşam boyu devam etmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının ise ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyici şekilde personelini yetiştirmek amacıyla, gelişen eğitim teknolojilerine, program ve yöntemlerine uygun olarak gerekli eğitim teşkilatını kurmak ve geliştirmekle görevli bir teşkilat olduğu ifade edilmiştir. Diğer bir ifade ile hizmet içi eğitim, millî eğitim sisteminin ana modelinin boyutlarından birini oluşturmaktadır. Şûra'da hizmet içi eğitim: "Maaş veya ücret karşılığı çalışan personele (öğretmen, yönetici ve diğer görevliler) görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmaları amacıyla yapılan eğitim" şeklinde tanımlanmaktadır. Hizmet içi eğitimler amaçlarına ve personelin ihtiyaçlarına göre; stajyerlik eğitimi, geliştirme eğitimi yükseltme eğitimi ve alan değiştirme eğitimi olmak üzere 4 farklı türe ayrılmıştır. Bununla birlikte hizmet içi eğitim faaliyetlerinin sorunsuz yürütülebilmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Dairesinin fonksiyonları, hizmet içi eğitimin teşkilat yapısı ve uygulama ilkeleri açıklanmıştır. Hizmet içi eğitimin genel amaçları ise şu şekilde belirlenmiştir:

- » Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma uyumunu sağlamak.
- » Personele Türk Millî Eğitiminin, okulun ve derslerin amaçlarını bir bütünlük içinde kavramayı, yorumlamayı, uygulamada birliği sağlama.
- » Mesleki yeterlik açısından hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak.
- » Eğitim alanında ve iş hayatında meydana gelen yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak.

- » İstekli ve yetenekli personelin, mesleklerinde üst düzeylere geçişlerini sağlamak.
- » Değişik eğitim alanları için yan geçişler sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak.
- » Eğitim sisteminin geliştirilmesine katkıda bulunmak.
- » Son olarak, eğitimin niteliğinin yükseltilmesinde öğretmenin rolüne ve önemine vurgu yapılarak, Şûra'da sunulmak üzere 14.073 öğretmenin katılımıyla "Öğretmen Sorunları ve Eğilimleri Araştırması" yapıldığı belirtilmektedir. Araştırma sonucunda öğretmenlere yönelik sosyal, kültürel ve mesleki etkinlikler ile dinlenme tesislerinin yetersizliği, konut problemi, özlük haklarındaki eksiklikler, aylık gelir yetersizliği, tayin ve nakillere ilişkin sorunlar, öğretmenlik mesleğine saygı gösterilmemesi, denetleme ve rehberlik eksikliği ile eğitim ortamlarına ilişkin çeşitli sorunlar tespit edilmiştir. Öğretmenlerin ve eğitim uzmanlarının bu gibi sorunlarının giderilmesine yönelik ise Şûra'da aşağıdaki konu başlıkları altında çözüm önerileri sunulmuştur.
- » Öğretmenliğin gençler için çekici hale getirilmesi
- » Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimle yetiştirme
- » Öğretmenlerin çalışma şartları
- » Öğretmenlerin hayat şartları
- » Eğitim uzmanlarının görevleri ve çalışma şartları

2.4.12. On İkinci Millî Eğitim Şûrası (18-22 Haziran 1988)

On İkinci Millî Eğitim Şûrası gündeminde; Türk eğitim sistemi (ilköğretim; genel, mesleki ve teknik ortaöğretim, yükseköğretime geçiş, öğrenci başarısının değerlendirilmesi), yükseköğretim, öğretmen yetiştirme, eğitimde yeni teknolojiler, Türkçe ve yabancı dil eğitim ve öğretimi, eğitim finansmanı, öğretim programları konularına yer verilmiştir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Celal Güzel yaptığı konuşmada; söz konusu yıllarda ekonomik ve sosyal alanda eğitim de dâhil olmak üzere önemli adımlar atıldığını fakat bunların değişen dünya şartları için yeterli olmadığını hatırlatmış, bu nedenle Türk Millî Eğitim sisteminde reform ihtiyacı olduğuna vurgu yapmıştır. Bu kapsamda Şûra'da ele alınan gündem konularında önemli kararlar alınmıştır. Genel çerçevede öğretmen, okul ve aile iş birliğinin sağlanması, tüm kademelerdeki rehberlik hizmetlerinin iyileştirilmesi, örgün eğitim dışında kalmış kişilere yönelik uzaktan eğitim imkânlarının artırılması, sınıf geçme sisteminden ders geçme sistemine geçilmesi, öğretmenlere ölçme teknikleri ile ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim verilmesi gibi öneriler ortaya konmuştur.

Şûra'da ilköğretimin temel amacı: "Öğrencilerin; temel seviyede hayat, vatandaşlık, matematik ve fen bilgilerini almaları, ahlaki değerleri benimsemeleri ve yaşamaları, içinde yaşadığı toplumun kültürünü tanımaları ve tarih fikrini geliştirebilmeleri, demokratik davranış kazanmaları, çeşitli yeteneklerini deneyerek, üst eğitim kademelerinden birini veya bir mesleği seçebilme olgunluğunu kazanmaları, şahsiyetli olmaları, çevreye ve topluma uyum sağlamaları için gerekli eğitim öğretim imkânlarını sağlamak" olarak ifade edilmiştir. İlköğretime başlama yaşı, 72 ay (veli isteği ile alt sınır 66 ay) olarak belirlenmiştir. Sekiz yıllık zorunlu öğretime geçişin, bir program ve sistem bütünlüğü içinde uygulanması; bu bağlamda ortaokulların ilköğretim (temel eğitim) kademesine dâhil edilmesi ve diplomaların sekizinci yılın sonunda verilmesi kararlaştırılmıştır. İlkokul ve ortaokulun bütünleştirilerek ortak bir öğretim programının geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca okullarda bölgeye ve talebe göre çeşitli programların yer alması ve yaygın eğitim ile örgün eğitimin bütünleştirilmesi önerileri sunulmuştur. Öğretim programlarının hazırlığı ve eğitim teknolojilerinin geliştirilmesi sürecinde ise "öğrenme güçlükleri araştırmaları" yapılacağı belirtilmiştir. Bu kademedeki her öğrenci için bir değerlendirme dosyası oluşturulacağı, ortaöğretim kurumlarına geçişte ise okullarca veya merkezce bir sıralama sınavının yapılabileceği belirtilmiştir. Öğrencilerin gözlem, araştırma ve uygulama yapmalarının teşvik edilmesi amacıyla okullarda tabiat koleksiyonları, müzeler, sergiler, seralar ve hayvan yetiştirme yerlerinin kurulması kararlaştırılmıştır. Fırsat eşitliği ilkesi kapsamında; ihtiyaç duyan ailelerin çocukları için gezici okulların kurulması, yatılı ilköğretim bölge okullarından mezun olan kız öğrencilerin meslek kazandırıcı okullara imtihansız alınmaları, özel eğitime muhtaç çocukların eğitimine önem verilerek yaygınlaştırılması kararları alınmıştır.

En az üç yıllık eğitim veren genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının amacı: "Bütün öğ-

rencilere ortaöğretim seviyesinde ortak bir genel kültürün verilmesi; bu öğretim kademesinde öğrencilerin, kişilik bütünlüğünün geliştirilmesinin, onlara millî kimlik şuurunun kazandırılmasının ve millî tarihinin, sosyal ve kültürel varlığının öğretilmesinin, problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi” şeklinde ifade edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin çeşitli programlarla yükseköğretime veya mesleğe hazırlanması amaçlanmaktadır. Şûra’da 9. sınıfta ortak derslerin görülmesi, 10. ve 11. sınıflarda alanlara ayrılması ve seçmeli derslerin eklenmesi uygun görülmüştür. Anadolu liseleri, fen liseleri ve öğretmen liselerinin amaçları ile program içeriklerinden bahsedilmiştir. Diğer yandan mesleki ve teknik eğitime kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitim-insan gücü-istihdam ilişkisi çerçevesinde tarım, endüstri ve hizmet sektörleri ile gerekli iş birliklerinin sağlanması kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda genel lise mezunu olup herhangi bir yükseköğretim kurumuna girmemiş öğrencilerin bir yıllık mesleki ve teknik eğitim programları aracılığıyla iş hayatına atılmalarının sağlanması planlanmıştır. Ayrıca bazı derslerin yabancı dille okutulduğu mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında bir yıllık hazırlık programı uygulanacağı belirtilmiştir. Özel eğitim verilmesi gereken çocukların eğitimi için öğretim kurumlarında “Özel Eğitim” programlarının açılması uygun görülmüştür. İhtiyaç duyulan fakat çeşitli nedenlerle ayrı öğretim kurumlarının açılmadığı yerleşim yerlerinde tek yönetime bağlı liseler açılması uygun görülmüştür. Yükseköğretime geçişte ise Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezince yapılmakta olan sınavların kaldırılacağı belirtilmiştir. Yükseköğretim kademesinin ilk kez ayrıntılı şekilde ele alındığı Şûra’da, yılda üç sömestr olmak üzere “tam yıl eğitim” uygulamasına geçilmesi, maddi durumu yetersiz olan öğrencilerin giderleri için, mezun olup işe girdikten sonra ödeme koşuluyla, gerekli burs veya kredi imkânlarının tanınması kararları alınmıştır.

Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılmasına yönelik bilimsel yaklaşımın esas alınarak dünyadaki gelişmelerin ve ülkemizdeki uygulamaların sonuçlarının izlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aynı zamanda yeni teknolojilerin yaygınlaştırılması, eğitimde maliyetin düşürülmesi, verimin artırılması ve kalitenin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda televizyonun eğitimde kullanılması, bilgisayar destekli eğitimde gerekli çalışmaların (yazılım, donanım, öğretmen eğitimi vb.) yapılması; yeni teknolojilerin öğretim programlarına, ders kitaplarına, eğitim araç-gereçlerine ve eğitim ortamlarına entegre edilmesi, yeni teknolojilerin gerektirdiği nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi odağında öğretmen yetiştiren kurumlarda eğitim teknolojisi derslerinin okutulması kararları alınmıştır. Ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretim okullarının, halk eğitim merkezlerinin ve özel eğitim okullarının ihtiyaçlarına yönelik özel araç ve gereçlerin sağlanması ile var olanların çağdaş teknolojiye uygun olarak yenilenmesi uygun görülmüştür.

Şûra’da öğretmen yetiştirme ve hizmet içi eğitimde yer alan “genel kültür” programının, 21. yüzyıl hedefleri doğrultusunda yeni bir yaklaşımla ele alınması belirtilerek, “Millî Kültür” unsurunun bu programlara eklenmesi kararlaştırılmıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda öğretmen yetiştirme ile ilgili alınan diğer kararlar ise şunlardır:

- » Okul öncesi eğitim kademesine öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarında öğretmen lisesi mezunlarının 2 yıl süreli eğitim alması kararlaştırılmıştır. Bu kademedeki öğretmen ihtiyacının yükseköğretim tarafından karşılanması mümkün oluncaya kadar mevcut öğretmenlerin yanına, pedagojik formasyon verilen lise ve dengi okul mezunlarının “öğretmen yardımcısı” veya “eğitici” olarak görevlendirilmesi uygun görülmüştür.
- » Öğretmen liselerinin sayı ve kapasiteleri artırılabilecektir.
- » Yaygın eğitimin ve özel eğitimin ihtiyaç duyduğu öğretmenlerin yetiştirilmesi için yeni programlar açılacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitim fakülte ve yüksekokulların öğrenci kaynağı, mesleki ve teknik liselerden sağlanacaktır. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına ise öğretmen lisesi mezunu öğrenciler alınacak olup başka liselerden alım yapılması durumunda sınav, Mesleğe Yatkınlık Testi veya mülakat şartı aranacaktır. Eğitim yüksekokullarının süresi 4 yıla çıkarılacak, sınıf öğretmenliğinin yanında fen bilgisi, sosyal bilgiler, Türkçe, matematik gibi branş öğretmeni yetiştiren bölümler açılacaktır.
- » Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programları, değişen ve gelişen şart-

lar ile toplumun ihtiyaçlarına göre güncellenecektir. Öğretmen adaylarının, ortaokuldan sonra mesleğe konsantre olmaları için yatılı öğrenim görmeleri sağlanacaktır. Öğretmenlik uygulamalarını ise uygulama okullarında gerçekleştireceklerdir. Ayrıca sınıf öğretmeni adayı olan eğitim yüksekokulu öğrencileri öğretmenlik uygulamaların bir kısmını, mutlaka köy ilkokullarında yapacaklardır.

- » Öğretmen istihdamında «sözleşme usulü» görevlendirme yapılacaktır. Aday öğretmenlerin yetiştirilmeleri için mesleğe girdiği günden başlamak kaydıyla en az bir yıl süreyle adaylık eğitimine alınarak, başarılı olanlar öğretmen olarak görevlendirilecektir.
- » Hizmet içi eğitimin fiziki kapasitesi artırılacak, hizmet içi eğitim enstitüleri kurulacak ve bütün öğretmenler en az üç yılda bir hizmet içi eğitime katılacaklardır. Hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılıp başarılı olan öğretmenlerin bu başarıları, özlük hakları yönünden ve üst görevlere getirilme sürecinde değerlendirilecektir.
- » Eğitim idareciliği bir branş olarak benimsenecek ve mevcut öğretmenler arasından sınavla seçilecek eğitim idarecisi adayları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan hizmet içi eğitim kurslarını tamamlayacaklardır.
- » Bakanlık merkez teşkilatında “Öğretmen Eğitimi Genel Müdürlüğü” kurulacaktır. Ayrıca Öğretmen Personel Kanunu çıkartılacaktır.
- » Öğretmenlik mesleğinin çalışma şartları ve maaşları iyileştirilecek; başarılı öğretmenler ünvan, maaş, üst göreve getirilme gibi yollarla mükâfatlandırılacaktır. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılacaktır. Bu bağlamda öğretmenlerin, belediye araçlarında ücretsiz; havayolu, demiryolu ve denizyolu vasıtalarında yüzde50 indirimli seyahat etmeleri sağlanacaktır. Öğretmenler için «Meskene Kavuşturma Projesi» başlatılacak ve mahrumiyet bölgelerinde görev yapan öğretmenlere lojman temin edilmesi, lojmanda oturmayanlar için kira bedeli verilmesi sağlanacaktır. Öğretmenlerin tayin ve nakilleri ile ilgili mevzuatın, ülkemizin ihtiyaç ve şartlarına göre yeniden düzenlenecektir. Bölgeler ve iller arası öğretmen dağılımındaki dengesizliğin giderilmesi yönünde de çalışmalar yapılacaktır. Öğretmen çocuklarına; öğretmen liseleri, Anadolu liseleri, yükseköğretim ve yurt konularında kolaylıkların sağlanarak, özel kontenjan ve burslar verilecektir.

2.4.13. On Üçüncü Millî Eğitim Şûrası (15-19 Ocak 1990)

On Üçüncü Millî Eğitim Şûrası’nda yaygın eğitim konusu kapsamlı bir şekilde ele alınmış olup Şûra gündeminde; yaygın eğitimde kavram, kapsam ve eğilimler; yaygın eğitimde organizasyon ve iş birliği, yaygın eğitimde yatırım ve finansman, yaygın eğitimde personel konularına yer verilmiştir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol açılış konuşmasında ülkemiz eğitim sisteminin kalitesinin yükseltilmesiyle birlikte örgün eğitim sisteminin dışına çıkmış gençler ile yetişkinlere sunulan ve onların çağın gereklerine uymalarını sağlayacak yaygın eğitim imkânlarının geliştirilmesine ne önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda eğitimin kapsam, amaç ve görevlerini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Vatandaşlarımıza, başta okuma-yazma ve Türkçeyi öğretme olmak üzere çağımızın bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı; millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici; toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, uzlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayışını ve alışkanlığını kazandırıcı; boş zamanlarını değerlendirme, beceri kazandırma, ekonomik güçlerini arttırma, meslek edinme, meslekte gelişme imkânlarını sağlayıcı; bu suretle ara insan gücünü hazırlayıcı; dengeli, verimli ve sağlıklı insan ve toplum olmayı destekleyici her türlü faaliyet, yaygın eğitimin kapsamı içindeki görevleridir.”

Şûra’da ‘yaygın eğitimde kavram, kapsam ve eğilimler’ konusu bağlamında yaygın eğitim alanındaki uluslararası terminolojiyi de dikkate alacak şekilde bir yaygın eğitim bölümünün yer aldığı ‘Millî Eğitim Terimleri Sözlüğü’ hazırlanması önerilmiştir. Yaygın eğitim programlarının ve hedef kitlesinin kapsamının geliştirilmesi ve bu doğrultuda, ulusal ve yerel düzeyde araştırmalar yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Yaygın eğitimde yüz yüze eğitimin yanında uzaktan eğitimin de

uygulanması ve alınan belgelerin örgün eğitimdeki denkliklerinin belirlenmesi görüşleri sunulmuştur. Kurs programlarında sanat eğitimi, demokrasi, çevre gibi konulara ve bireylerin günlük hayatta kullanabilecekleri bilgi ve becerilere yer verilmesi kararlaştırılmıştır.

Şûra'da 'yaygın eğitimde organizasyon ve iş birliği' konusuna ilişkin yaygın eğitim gerçekleştiren kurumların iş birliği içinde çalışabilmesi ve uygulamalarda koordinasyon sağlanabilmesi amacıyla kapsamlı bir yasanın çıkarılmasının gerektiği belirtilmiştir. Millî seviyede iş birliği yapılması kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığı koordinesinde resmî ve özel kurum ve kuruluşların temsilcilerinin yer aldığı bir kurulun oluşturulması kararlaştırılmıştır. Halk Eğitimi Merkezleri görevlilerinin, mahallî ihtiyaçların karşılanabilmesi amacıyla mahallî kaynakları uygun şekilde kullanabilmeleri uygun bulunmuştur. Bununla birlikte Halk Eğitimi Merkezleri; program geliştirme, uygulama, değerlendirme gibi alanlarda daha geniş serbestlik içinde çalışmalarını gerektiği vurgulanmıştır.

Yaygın eğitime ayrılan finansal kaynakların etkili dağıtım ve kullanımının sağlanabilmesi amacıyla 'yaygın eğitimde yatırım ve finansman' konusu Şûra gündemine alınmış olup bir finansal organizasyon kurularak kurumsallaştırılması gerektiği belirtilmiştir. Şûra'da yaygın eğitim faaliyetlerine finansal destek sağlayabilecek çeşitli görüşler sunulmuştur. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığının bütçeden ayrılan ödenekleri içerisinde yaygın eğitime ayrılan payın artırılmasına karar verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının gelirleri arasında bulunan "Çıracılık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme Yaygınlaştırma Fonu" ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılarak yaygın eğitime ayrılan oranın artırılması önerisi sunulmuştur. Bunlara ek olarak; yerel yönetim bütçelerinden destek alınabilmesini sağlayacak yasal düzenlemeler yapılması ve istihdama yönelik insan gücü eğitim programlarına katılan kursiyerlerden belirli bir katılım ücretinin alınması kararları alınmıştır. Yaygın mesleki eğitimde kalitenin artırılması için örgün eğitimin fiziki imkân ve öğretim kadrolarından yararlanılması önerilmiştir.

Şûra'da 'yaygın eğitimde personel' konusu kapsamında sorunların çözümü için uzun vadeli personel politikalarının oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca yaygın eğitimle ilgili personelin kadro, üvan ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi önerisi sunulmuştur. Bu doğrultuda; kadrolu usta öğreticilere haftada en az 12 saat ek ders ücreti ödenmesi, kadrosuz usta öğreticilerin görevlendirilmelerinin bir sisteme bağlanarak "geçici personel" statüsünde çalışması kararları alınmıştır. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarında yaygın eğitimle ilgili derslere yer verilmesine ve mesleki teknik öğretmen adaylarından yaygın eğitim formasyonu alanların yaygın eğitimde istihdam edilmelerine karar verilmiştir. Şûra'da yaygın eğitim hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla mahallî ve mülkî yöneticiler için seminerler düzenlenmesi yönünde görüş belirtilmiştir. Yine bu amaç doğrultusunda yaygın eğitim merkezlerinde görev yapan eğitici personelin niteliklerinin yükseltilmesi için lisans ve lisansüstü seviyede eğitim görmüş olanların istihdamına öncelik verilmesi uygun görülmüştür. Ek olarak usta öğreticilik kursları verecek nitelikli eğitici personelin yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerle iş birliği yapılacağı belirtilmiştir.

2.4.14. On Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (27-29 Eylül 1993)

On Dördüncü Millî Eğitim Şûrası gündemi; eğitim yönetimi ve eğitim yöneticiliği ile okul öncesi eğitimi konularından oluşmaktadır. Bu konularla birlikte dönemin Millî Eğitim Bakanı Nahit Menteşe, Şûra açılış konuşmasında; "her yerde eğitim" ilkesine vurgu yaparak, eğitimin okullarda sınırlı olmadığını; eğitimin okul dışında, aile, toplum kurum ve kuruluşları tarafından da yapılarak herkesin eğitime katılması ve katkıda bulunması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılması, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi, din eğitimine önem verilmesi, eğitimde bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılması, özel eğitim hizmetleri ile okul öncesi eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılması, öğretim programları ve ders kitaplarının yeniden düzenlenmesi, yurt dışındaki çocuklarımızın eğitim süreçleri ve öğrencilerin meslek seçim sürecinde yönlendirilmeleri konularında çalışmalar yapılacağını belirtmiştir. Bu hedef ve politikalar doğrultusunda Şûra'da aşağıdaki kararlar alınmıştır:

- » Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının teşkilat ve görevleri ile çalışma esasları özel bir kanunla düzenlenecektir.
- » Millî Eğitim Akademisi'ne yatırım, eğitim, öğretim programları ve işletme konularında işlerlik

kazandırılacaktır.

- » Millî Eğitim Bakanlığının merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatları yeniden gözden geçirilecek; bu teşkilatlarda çalışacak yönetici ve uzmanların nitelikleri, ünvanları, atanmaları ve yer değiştirmeleri ile ilgili mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. Bu kapsamda eğitim yöneticiliğinde uzmanlaşma, hiyerarşik ilerleme ve yükselme esas alınacak ve yöneticilerin yetkileri artırılabilecektir. Mevcut eğitim yöneticileri, üniversiteler ile iş birliği içinde yetiştirilecektir.
- » Müfettişlerin, üniversitelerde ve Millî Eğitim Akademisi'nde teftiş ve rehberlik alanında lisansüstü eğitim görmeleri sağlanacaktır.
- » Denetim hizmetlerinin yürütülmesinde, Teftiş Kurulu Başkanlığı bütün kurumlarla iş birliğine girecektir. Öğretim kurumlarında yapılacak denetim faaliyetlerinde kullanılacak ölçütler ve uygulanacak ilkeler, önceden belirlenerek denetleneceklere bildirilecek; denetim sonucundan ilgiliye bilgi verilecektir.
- » Millî Eğitim Bakanlığının dışındaki diğer bakanlıklara bağlı okulların denetiminde uygulanacak ilke ve yöntemleri içeren bir çalışma yapılacaktır.
- » Eğitim-insan gücü-istihdam ilişkisini göz önünde bulundurularak, iş hayatı ile öğretim programlarının birbiriyle uyumlu olması sağlanacak, meslek standartları geliştirilecektir.
- » Yönlendirme hizmeti; öğrenci, öğretmen, aile ve okul yönetimiyle iş birliği içerisinde ilköğretimin ikinci kademesinde başlatılacaktır. Yönetici ve öğretmenler, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle yönlendirilme konusunda yetiştirileceklerdir. Ayrıca yönlendirmenin ayrı bir alan ve ihtisas konusu olduğu göz önünde bulundurularak, bu konuda çalışmak üzere ihtisas komisyonları oluşturulacaktır.
- » Aynı yaş grubuna hizmet veren okul öncesi eğitim kurumlarından; anaokulu: "36-72 aylık çocukların eğitimleri amacıyla açılan, Millî Eğitim Bakanlığınca bağlı özel ve resmî okul öncesi eğitim kurumu", ana sınıfı ise: "60-72 aylık çocukların, resmî ve özel anaokullarının, ilkokullarının ve ilköğretim okullarının bünyesinde açılan okul öncesi eğitim kurumu" şeklinde tanımlanacaktır.
- » Okul öncesi eğitiminin geliştirilerek yaygınlaştırılması ve Kalkınma Planlarındaki hedeflere ulaşılması sağlanacaktır. Bu amaç doğrultusunda mevcut okul öncesi eğitim kurumlarının geliştirilmesi ve yeni kurumların açılması için devlet kredisi ve teşviklerin artırılması ile vergilendirmenin azaltılması yönünde çalışmalar yapılacaktır. Eğitim yatırımlarına verilen teşviklere ilave olarak, okul öncesi eğitime verilen teşviklerde ek artı puan verilmesi sağlanacak, «ev yuvaları» projesi yaygınlaştırılacaktır. Ayrıca elde edilecek katkıların toplanacağı "Okul Öncesi Eğitim Fonu" kurulacaktır.
- » Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile iş birliği içerisinde işletmelerde kreş açma uygulaması başlatılacaktır.
- » Okul öncesi eğitim kurumu binası yapılması için hazine arazilerinin bu amaçla tahsisli belediyeler ve kooperatiflerden de yararlanılması hususunda yasal düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait boş binalarda gerekli tadilat yapılarak okul öncesi eğitime kazandırılması sağlanacaktır.
- » Okul öncesi eğitim alanındaki her çeşit kademe ve görevler için, personelde aranacak nitelikler ile görev ve sorumluluklar belirlenecek ve bunlar bir sertifika sistemine bağlanacaktır. Yurt dışında görevlendirilecek okul öncesi eğitimi öğretmenleri başarılı öğretmenler arasından seçilecek ve bu öğretmenler yabancı dili de içine alan bir hazırlık eğitiminden geçirilecektir.
- » Okul öncesi eğitimi konusunda anne ve babaları bilgilendirmek amacıyla "ana ve baba okulu" uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
- » Türkiye genelinde okul öncesi eğitimi hizmetlerine ilişkin sayısal verilerin kesin ve sağlıklı bir şekilde elde edilmesi için bir araştırma projesi hazırlanıp gerçekleştirilecektir.
- » Küçük il ve ilçe merkezleri ile gecekondu semtlerinde yaşayan gelir düzeyi düşük ailelerin yoğun olduğu merkezlerde ikili eğitim yapacak anaokulları projesi gerçekleştirilecektir.

- » Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliğiyle paket programlar hazırlanarak pilot okullarda uygulanacak ve alınan sonuçlara göre bu programlar, çocuğun ihtiyacını karşılayacak nitelikte ve bilimsel çerçevede farklı kurum ve kuruluşlara göre esneklik ilkesine bağlı kalınarak geliştirilecektir.
- » Sınıf öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerinin programlarına okul öncesi eğitimi, okul öncesi öğretmeni yetiştiren fakültelerin programlarına da sınıf öğretmenliği ile ilgili derslerin konulması sağlanacaktır. Ayrıca üniversitelerin okul öncesi eğitimi programlarının kontenjanları artırılacaktır.
- » Doğu ve Güneydoğu bölgelerimiz başta olmak üzere, bütün ülkemizde görevi başında şehit edilen öğretmenlerimizin ailelerine yapılmakta olan yardımların artırılması ve çocuklarının her türlü eğitim öğretim giderlerinin karşılanması için, gerekli çalışmalar başlatılacak ve sonuçlandırılacaktır.
- » Öğretmen yetiştirmede, Millî Eğitim Bakanlığı ile YÖK arasında sürekli bir iş birliği sağlamak amacıyla “Öğretmen Yetiştirme Koordinasyon Kurulu” oluşturulması için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

2.4.15. On Beşinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996)

On Beşinci Millî Eğitim Şûrası gündeminde; ilköğretim ve yönlendirme, ortaöğretimde yeniden yapılanma, yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi, toplumun eğitim ihtiyacının sürekli karşılanması ve eğitim sisteminin finansmanı konularına yer verilmiştir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Turhan TAYAN’dır. Şûra’da ‘ilköğretim ve yönlendirme’ konu başlığı altında aşağıdaki öneriler sunulmuş ve kararlar alınmıştır:

- » 5-6 yaş okul öncesi eğitim, ilköğretim bünyesine alınmalı, ilköğretim kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, 8 yıl sonunda tek tip diploma verilmeli, 9. sınıf liseye ya da mesleki eğitime yönlendirme yılı olmalı, böylece ilköğretimde zorunlu 2+8+1 sistemi oluşturulmalıdır. Uzun vadede zorunlu eğitim 18 yaşını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin 8 yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmeleri için taşınmalı ve pansiyonlu okul sistemlerinden yararlanılmalıdır.
- » Yoğun göç alan illerde eğitim yatırımlarına öncelik verilerek derslik ihtiyacı karşılanmalıdır.
- » Okulların bina ve tesisleriyle ilgili mimarî projeler, bölge özelliklerine ve ihtiyaçlara uygun olarak hazırlanmalıdır. Her okul, bulunduğu çevrenin de yararlanabileceği tesisler olarak düşünülmelidir. Ayrıca çevredeki eğitim kapasitelerinden de yararlanılarak eğitim kaynakları verimli ve etkili kullanılmalıdır. Okul binalarının yapımında özel eğitim ve okul öncesi çocuklarının ihtiyaçları doğrultusunda gerekli fiziki düzenlemeler (rampa, asansör, sıra, oyun bahçesi vb.) yapılmalıdır.
- » İlköğretime radyo ve televizyonla eğitim desteği sağlanmalıdır.
- » İlköğretimde derslikler standart hâle getirilmeli, okullardaki araç ve gereçler öğretim programlarındaki ünitelerin içeriğine uygun hâle getirilmelidir. Ayrıca bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alan hedefleri ilköğretim programlarında dengeli olarak yer almalıdır. Programlar, öğrencilerin bilgiye ulaşma ve araştırma tekniklerini kazanmalarını sağlayacak yönde geliştirilmelidir.
- » Özel eğitim alanında gerekli altyapı sağlanarak kaynaştırma, özel eğitim sınıfları vb. seçenekler düşünülmelidir. Özel eğitim ihtiyacı duyulan farklı yapıdaki öğrenciler için mevcut eğitim programlarında uygulama esnekliği sağlanmalı, öğretmenler bu konuda hizmet içi eğitimden geçirilmelidir. Kaynaştırma eğitiminden yararlanan engelli öğrenciler için kendi düzeylerine uygun sınıf programları hazırlanmalıdır.
- » Her öğretmenin aynı zamanda bir Türkçe öğretmeni olduğu da dikkate alınarak, eğitimin her alanında ve her düzeyinde Türkçenin doğru ve eksiksiz olarak öğretilmesi ve kullanılması sağlanmalıdır.

- » Ders saati sayıları ile haftalık ders programları çocukların buldukları gelişim basamaklarına uygun olarak düzenlenmelidir. Ayrıca eğitim-öğretim iş günü süresi artırılmalıdır.
- » İlköğretim okullarının programlarında, meslekleri tanıtıcı bilgilere yer verilmelidir. Teknoloji ve tasarım konuları da bunların arasında yer almalıdır. 6, 7 ve 8. sınıflarda seçmeli derslere işlerlik kazandırılmalıdır. Eğitimin içeriği, millî kültürün temel öğelerini ihtiva etmekle birlikte bilimsel ve teknolojik gelişimi de izleyebilecek yapıda olmalıdır. Eğitim ortamında; sorumluluk paylaşmak, takım çalışması, alan önderliği üstlenme, öz eleştiri, kurumun eleştirisi, adaylık-seçim-oylama ile görev bölüşümü ve takibi gibi demokratik davranışları pekiştirici yaklaşım ve uygulamalar özendirilmelidir. Öğrencilerin yaratıcılık ve ifade becerileri geliştirilmelidir.
- » Eğitim ve öğretim, öğretmen merkezli olmaktan çıkartılıp, öğrenci merkezli duruma dönüştürülmelidir.
- » Ailenin ve okulun, çocuğu tanıması ve çocuğun kendi kendini tanıması için öncelikle öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerin eğitilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte okul öncesinden itibaren ailenin eğitimi, önemli bir boyut olarak ele alınmalı, “Aile Katılım Programları” ve “Ana Baba Okulları” yaygınlaştırılmalıdır.
- » Bireyi tanıma ve yöneltmeye ilişkin rehberlik hizmetleri dördüncü sınıftan başlatılmakla birlikte ilköğretimde gerçek yöneltme dokuzuncu sınıftan itibaren ele alınmalıdır. Rehberlik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışma alanında en az lisans eğitiminden geçmiş elemanlarca yürütülmelidir. Rehberlik hizmetleri kadrolarına, alan dışından atama yapılmamalıdır. Ayrıca rehberlik ve araştırma merkezlerinin sayısı çoğaltılmalı ve bu merkezlere rehberlik alanında yüksek lisans eğitilmiş kişiler atanmalıdır.
- » İlköğretimde, eğitim yılı başında rehberlik ve seviye tespiti, öğretim yılı sonunda ise başarı tespiti yapılmalıdır. İlköğretimin son 3 yılında üst öğrenim alanlarını ve iş hayatını tanıtmaya ve rehberlik amaçlarına yönelik bilgilendirme ve etkinliklere yer verilmelidir.
- » Yönlendirme çalışmalarıyla öğrencilere, zaman ve enerjilerini, yetenek ve becerilerini, olumlu iş değerlendirmelerini geliştirecek bir disiplin kazandırılmalıdır.
- » Öğretmenler, öğretmen üniversitelerinde yetiştirilmelidir. Anadolu Öğretmen ve Öğretmen Liseleri, eğitim fakültelerinin esas kaynağını oluşturmalıdır. Üniversitelerde farklı branşlardaki yükseköğretim mezunları için düzenlenen pedagojik formasyon kurslarına son verilmelidir. Ancak son yıllarda artan sınıf öğretmeni açığının giderilebilmesi için; eğitim fakültesi mezunlarının, sınıf öğretmenliği alanında düzenlenecek en az bir yıl süreli “Öğretmenlik Meslek Eğitimi Programları” ile bu alanda istihdam edilmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca öğretmenliğe geçişte, seçme ve yeterlilik sınavı yapılmalıdır. Verimliliği sağlayacak farklı statüde öğretmenler istihdam edilmelidir. Vekil öğretmenlik uygulaması ise tamamen kaldırılmalıdır.
- » Öğretmen yetiştirmede ihtiyaçlar dikkate alınarak, ilgili yükseköğretim kurumları ile Bakanlık arasındaki koordinasyon geliştirilmelidir. İlköğretim öğretmenleri ise (sınıf ve dal öğretmenleri) aynı tip kurumlarda bir arada yetiştirilmelidir. Ayrıca öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin eğitim programlarında birlik sağlanmalı ve programlar, ilköğretim programları göz önüne alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- » Öğretmenlik mesleği ekonomik ve sosyal yönden iyileştirilmelidir. “Öğretmen Personel Kanunu” çıkarılmalıdır. Öğretmen adayları burs, kredi, yurt ve benzeri özendirici tedbirlerle desteklenmelidir.
- » Öğretmenlerin ülke genelinde dengeli dağılımı sağlanmalıdır.
- » Farklı eğitim ve öğretim etkinliklerini, alandaki yenilikleri ve öğretmenlerin uygulamadaki görüş ve düşüncelerini yansıtan yayınlar yapılmalı, birim ve bireylere ulaştırılmalıdır.
- » Eğitim yönetiminin bir bilim olarak algılanması, yöneticinin, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesini sağlayan bir eğitim lideri olarak kabul edilmesi, bu alanın uzmanlık gerektirdiğinin bilinmesi, eğitim yöneticiliğinin meslek hâline getirilmesi gerekmektedir. Eğitim yöneticisi lisansüstü eğitimle yetiştirilmeli, yönetici adayları objektif ölçülerle seçilmeli ve özlük hakları,

yaptıkları, iş ve eğitim düzeyine göre düzenlenmelidir.

- » Şûra'da 'ortaöğretimde yeniden yapılanma' konusu kapsamında Millî Eğitim Temel Kanunu amaç ve ilkelerine göre, genel öğretim ile mesleki ve teknik öğretimin amaçları ve yetiştireceği öğrenci tipinin yeniden tanımlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca ülke şartlarının gerektirdiği insan gücünün yetiştirilmesi ve eğitim-insan gücü-istihdam dengesinin kurulabilmesi için, ortaöğretim kurumlarının; öğrencilerin yüzde 65'ini mesleki teknik eğitime, yüzde 35'ini ise genel öğretime yönelterek ve bu yönde öğretim görmelerini sağlayacak şekilde yeni bir yapıya kavuşturulacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda Şûra'da ortaya konan Türk Millî Eğitim Sistemi Ortaöğretim Modeli ilke ve önerileri şu şekildedir:
- » Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı, eğitim sisteminde düşünülen yeniden yapılanma hayata geçirildikten ve sonuçları alındıktan sonra bütün birimleriyle yeniden yapılandırılmalıdır.
- » Ortaöğretim, temel eğitime dayalı olup hazırlık ve yönlendirme yılından sonra en az üç yıl süreli olmalıdır. Ortaöğretim kademesinde mesleki ve teknik eğitim ile genel eğitim olmak üzere iki tür eğitim verilmelidir.
- » Avrupa Birliği ülkeleri ortalaması ile eğitimde aynı düzeye ulaşabilmek için mevcut ortaöğretim programları geliştirilmelidir. Ortaöğretim programları arasında yatay ve dikey geçişleri kolaylaştırıcı, ortak çekirdek programlar hazırlanmalı, bu geçişler, örgün ve yaygın eğitim kurumları arasında da mümkün olabilmelidir.
- » Öğretimde yabancı dille eğitim yerine, yabancı dil öğretimi yapılmalı ve zorunlu yabancı dil öğretimi, isteğe dönük hâle getirilmelidir.
- » Eğitimde yeni gelişmeler takip edilmeli, "Sorularla Programlı Öğrenim", "Keşif Yolu" vb. öğrenim teknikleri kullanılmalıdır.
- » Mesleki ve teknik eğitim sistemi en az 8 yıllık ilköğretime dayanmalıdır. Örgün mesleki ve teknik eğitime, hazırlık ve yönlendirme sınıfından sonra girilebilmelidir. Yaygın ve çıraklık eğitimine ise ilköğretime tamamlayan herkes girebilmelidir. Alanlar veya örgün ile yaygın programlar arasında yatay ve dikey geçişlere imkân tanınmalıdır. Yatay ve dikey geçişler, tamamlama programları ve eğitimleri ile sağlanmalıdır. Meslek eğitimi programları (teknisyenlik eğitimi vb.), geniş tabanlı alan eğitimiyle başlayıp öğrenciyi uzmanlaşmaya doğru götürmelidir. Modüler eğitim programları uygulanmalı, alan ve dal eğitime önem verilmelidir. Örgün ve yaygın uygulamalarla, mesleki ve teknik ortaöğretimlerini bitirenler, gerekli tamamlama eğitimlerini de alarak, mesleki veya genel yükseköğretim alanlarına girebilmelidir. Ayrıca bölgelerin ihtiyaçlarına göre, halıcılık, arıcılık, dokuma vb. uğraşlar mesleki eğitim merkezlerinin programlarına dâhil edilmelidir.
- » Meslek kazandırmada, devlet-işçi-işveren kesimlerinin daha sağlıklı iş birliği ve koordinasyonun sağlanması kurumsallaştırılmalıdır.
- » Avrupa Birliği'ne girişle daha önemli hâle gelecek olan ticaret ve turizm sektörlerinin ihtiyaç duyduğu orta kademe iş gücünün yetiştirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- » Meslek eğitimi merkezlerinde, ülke meslek standartlarına ve ihtiyaçlarına uygun geliştirilmiş meslek eğitimi programları uygulanmalıdır. İşletmelerde uygulamalı meslek eğitimi imkânları düzenlenmeli ve denetlenmelidir. Öğrenciler, iş hayatı ve teknolojiyi tanıyan, girişimci, kendi işini kurabilen ve istediğinde yükseköğretime devam edebilen bireyler olarak yetiştirebilmelidir.
- » Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, özü kaybedilmeksizin, günün şartlarına göre geliştirilerek yeniden düzenlenmeli, bu yapılırken Çocuk Hakları Sözleşmesi de dikkate alınmalıdır. Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu kaynaklarının, bir kısmının Millî Eğitim Bakanlığınca bir kısmının da mahallinde kullanılması sağlanmalıdır.
- » Ortaöğretim veren özel öğretim kurumlarının açılması ve bu kurumların mesleğe yönelik programlar uygulaması teşvik edilmelidir.
- » Öğretmenler yüksek lisans ve doktora yönlendirilmeli; hizmet içi eğitimi düzenleyip örgüt-

- yebilmesi ve öğretmenlikle ilgili araştırma ve geliştirmeleri destekleyebilmesi için Millî Eğitim Akademisi hayata geçirilmelidir. Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin sorunlar giderilmeli; maaş ve ek ders ücretleri yeterli ve eşit duruma getirilmelidir. Yatılı okullarda görev yapan idareci, öğretmen ve diğer personele maddi yönden iyileştirici düzenlemeler yapılmalıdır. Öğretmen açığı hızla giderilerek, dengeli öğretmen dağılımı gerçekleştirilmelidir.
- » Millî Eğitim Bakanlığı ile YÖK ve üniversiteler arasında kurumsal ölçekte yeterli ve etkili bir iş birliği sağlanmalıdır.
- » Pansiyonlu okullar yerine, okulların ortak kullanabileceği yurtların açılması sağlanmalıdır.
- » Belediyelerde, okul yerleri belirlenirken il millî eğitim müdürlüğünün görüşü de dikkate alınmalıdır. Okul planları, tek tip proje yerine, bölgenin şartlarına göre il millî eğitim müdürlüğü veya il bayındırlık müdürlüğüne yapılmalıdır.
- » Büyük yerleşim birimlerinde, birbirine yakın olan okulların kullanımının Bakanlıkça belirlenecek esaslar dâhilinde, eğitim sitelerine uygun hâle dönüştürülerek deneme niteliğinde bir örnek uygulama başlatılmalı; fiziki imkânların ortak kullanılması "Benim Okulum" anlayışı yerine "Bizim Okulumuz" anlayışı geliştirilmelidir. Küçük yerleşim birimlerinde, Bakanlıkça belirlenen esaslar dâhilinde başlatılan çok programlı lise uygulamasına devam edilerek, bunların eğitim sitelerine dönüşecek şekilde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Genel ve mesleki liselerin bünyelerinde bulunan ilköğretim kapsamındaki ortaokullar ise ayrılmalıdır.
- » Ölçme işleminde standart başarı testleri hazırlanarak hizmete konulmalıdır.
- » Yükseköğretimde niteliğin yükseltilmesi amacıyla Şûra'da 'yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi' konusu ele alınmış olup bu kapsamda yapılacak çalışmaların Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunun koordineli bir şekilde yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir. Yapılacak düzenlemelere ilişkin sunulan öneriler ise aşağıda aktarılmıştır:
- » Öğrencilerin ortaöğrenimleri sırasında kazandıkları bilgi ve becerileri değerlendirebilecekleri alanlarda yükseköğretime geçme düzeni getirilmelidir. Bu kapsamda öğrenciler mezun oldukları öğretim programı doğrultusunda bir yükseköğretim programını tercih ettiklerinde ek puan uygulaması ile desteklenmelidir.
- » Öğretmen adayı seçimine özel önem verilmelidir. Bunun için öğretmen lisesi mezunlarının, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına girişleri ek puan uygulamasına ilave olarak burs ve diğer imkânlarla teşvik edilmelidir.
- » Öğrenci Yerleştirme Sınavı'nda; Türk dili ve edebiyatı bütün alanlarda, yabancı dil, matematik, bilgisayar gibi dersler ise ilgili alanlarda değerlendirilmelidir. Ayrıca Öğrenci Yerleştirme Sınavı'nın kapsamının ortaöğretim programları paralelinde genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Giriş sınavında kullanılan psikolojik ve eğitsel ölçme araçlarının hazırlanması ve geliştirilmesi için ölçme ve değerlendirme servislerine önem verilmelidir.
- » Fen ve Anadolu lisesi gibi seçkin okullara devam eden öğrencilerin ortaöğretim başarı puanı ile mağdur edilmeleri önlenmelidir. Bu kapsamda ortaöğretim başarı puanının, başarı ve adaleti sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- » Meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında yükseköğrenimlerine devam etmeleri teşvik edilmelidir. Meslek yüksekokullarının sayısı ülke ihtiyaçları doğrultusunda artırılmalıdır.
- » Ortaöğretim sırasında üniversiteye yönlendirmenin yapılabilmesi için psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri daha etkin hâle getirilmelidir.
- » Yükseköğretimde kapasite artırımı için; vakıf üniversiteleri dışında, özel yükseköğrenim kurumlarının açılmasına yasal olanak sağlanmalı ve büyük üniversiteler daha küçük üniversitelere bölünerek bu üniversitelere yeni birimler eklenmelidir. Ayrıca ihtiyaç duyulan alanlarda ikinci öğretim teşvik edilerek kapasite artırımı sağlanabilir.

Şûra'da ele alınan bir başka sorun ise 'toplumun ihtiyacının sürekli karşılanması' konusudur. Bu konu kapsamında; 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 42. Maddesi'nde zikredilen "bakanlıklar arası koordinasyon" ile ilgili yasal düzenlemenin bir an önce yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca millî kültürümüzü, millî birlik ve bütünlüğümüzü sağlama konusunda daha etkili yaygın eğitim faaliyetlerinin yapılmasının önemi vurgulanmıştır. Bu konuda alınan kararlar ise şunlardır:

- » Halk eğitim merkezleri, çıraklık eğitimi merkezleri, kız meslek liseleri, ticaret meslek liseleri, otelcilik turizm meslek liseleri, endüstri meslek liseleri gibi kurumlarda yapılan benzer hizmetler, bir bütünlük içerisinde ele alınmalı, il ve ilçe düzeyinde yeniden yapılandırılmalıdır.
- » Yaygın eğitim kurumları, bu alanda eğitim alan ve deneyimi olan müfettişlerce denetlenmelidir.
- » Millî Eğitim Bakanlığı ile taşra birimleri arasında teknolojiye gelişim de dikkate alınarak “EYES” (Eğitim, Yönetim, Enformasyon Sistemi) amaca hizmet edecek şekilde oluşturulmalıdır.
- » Yaygın Eğitim Enstitüsü, yaygın eğitim alanında araştırma ve geliştirme çalışmalarını etkili bir biçimde yapabilecek hâle getirilmeli, illerde araştırma geliştirme birimleri oluşturulmalı, buralarda uzman kişiler görevlendirilmelidir. Ayrıca mesleki yaygın eğitimin geliştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi (METARGEM) ile Yaygın Eğitim Enstitüsü arasında etkili bir iş birliğine gidilmelidir.
- » Resmî, özel, kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşların; yaygın eğitim faaliyetlerinde iş birliği yapmaları hususu teşvik edilmelidir. Üniversitelerin yaygın eğitime çok daha etkili biçimde katılımı sağlanmalıdır.
- » Yaygın eğitim kurumlarının fiziki yapıları yeterli hâle getirilmeli, gerektiğinde diğer okullar ile kurum ve kuruluşların uygun eğitim ortamları da yaygın eğitime tahsis edilmelidir. Ayrıca yaygın eğitimde mobil birimler yardımıyla gezici eğitim ve taşınabilir eğitim yapılabilir.
- » Okuma yazma gibi temel eğitim niteliği taşıyan kurslar dışındaki yaygın eğitim faaliyetlerine katılan kursiyerlerden belirlenecek miktarda katkı payı alınmalıdır.
- » İş ve İşçi Bulma Kurumu koordinatörlüğünde yürütülmekte olan iş analizlerine dayalı meslek tanımları ve meslek standartları çalışmaları Meslek Standartları Oluşturma Kurumunun da katkılarıyla hızlandırılmalıdır. Ülke genelinde ve Avrupa Birliği’nde geçerli olabilecek yeni bir sertifikasyon sistemi oluşturulmalıdır.
- » Radyo, TV vb. kitle iletişim araçları ve açık öğretim yöntemleri, yetişkin eğitimlerinde de daha etkin kullanılmalı ve ailenin eğitimine önem verilmelidir. Bununla birlikte Etkileşimli (interactive) Eğitim Teknolojileri teknikleri kullanılarak amaca yönelik eğitimlerin CD-ROM, video ve internet gibi ortamlarda kullanımının teşvik edilmesi; halka açık okuma merkezleri, kütüphaneler ve benzeri ortamlarda bu eğitim araçlarının kullanımına imkân veren ortamların hazırlanması sağlanmalıdır.
- » Hizmet içi eğitim, toplumun eğitim ihtiyacını sürekli karşılayan bir ortam olarak ve yeni yöntemlerle geliştirilerek sürdürülmeli ve işyerleri, sendika, meslek kuruluşları vb. kurum ve kuruluşlar aynı zamanda birer sürekli eğitim ortamı olarak düşünülmelidir.
- » Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programlarına yaygın eğitimle ilgili dersler konulmalıdır. Yaygın eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanacaklarda yetişkin eğitimi alanında öğretmenlik formasyonu alma şartı aranmalı, hâlen çalışmakta olanlara da üniversitelerin halk eğitimi bölümlerince formasyon kursları açılmalıdır.
- » Türk Cumhuriyetlerinde hâlen yürütülmekte olan yaygın eğitim faaliyetlerinin desteklenmesine devam edilmelidir.
- » Yaygın eğitim kurumlarında özel eğitime muhtaç kimselere verilen eğitim, gerek eğitim ortamı gerekse öğretim elemanları açısından daha da geliştirilmelidir. Diğer yandan yaygın eğitime daha çok katılımın sağlanabilmesi için, şartları müsait olan halk eğitim merkezlerinde kreş, ana sınıfı açılmak suretiyle çocuğun ve annenin birlikte eğitimi sağlanmalıdır.
- » İlgili bakanlıklarla iş birliği yapılarak kahvehanelere gazete, kitap ve dergi gibi yayınların konulması mecburiyeti getirilmelidir. Bununla birlikte yaygın eğitimle ilgili yayınların, kütüphanelere ve yaygın eğitim merkezlerine gönderilmesi hususunda daha etkin çalışmalar yapılmalıdır.

- » Yaygın eğitim haritaları hazırlanmalıdır.
- » Türk dilinin doğru öğrenilmesi ve insanlarımızın temel hukuk bilgilerini kavramaları açısından bu alanda açılan kurslara daha da ağırlık verilmelidir.
- » Hayat boyu öğrenimi hızlandırmak için ulusal ve uluslararası düzeyde öğretim programları değerlendirme sistemi geliştirilmeli, bu hususta özellikle yükseköğretim kurumları ile iş birliği yapılmalıdır.

Şûra’da son olarak gündeme alınan ‘eğitim sisteminin finansmanı’ konusu kapsamında öncelikle makro kamu kaynaklarının tahsisinde eğitime öncelik verilmesinin önemi vurgulanmıştır. Bu bağlamda; eğitim kaynaklarının artırılmasına ilişkin sunulan düzenleme önerileri ve alınan kararlar şunlardır:

- » Eğitim sektörüne kamu kaynaklarının tahsisi, proje bazında değil, makro düzeyde ele alınmalı ve eğitim kademelerine göre ödenekler toplu olarak tahsis edilmelidir. Kamu eğitim harcamaları, tasarruf tedbirleri ve bütçe kesintileri dışında tutulmalıdır. Yatırımlar eğitim tür ve kademelerine göre öncelik ilkeleri ve rasyonel ihtiyaçlar tespit edilerek yapılmalıdır. Yerel yönetimler tarafından tespit edilerek planlanan ve programlanan yatırım projelerine öncelik verilmekle birlikte yerel birimlerin öğretmen dağılımının planlanması konusundaki görüşleri dikkate alınmalıdır.
- » Eğitim yatırımlarında Devlet İhale Kanunu yeniden gözden geçirilerek, bürokratik engeller kaldırılmalı, kamulaştırma mevzuatı sadeleştirilmelidir.
- » Maliye Bakanlığı, cari, yatırım ve transfer ödeneklerinin haracı tüm eğitim birimlerine en kısa sürede ulaşması konusunda Millî Eğitim Bakanlığı ile etkili ve sürekli bir iş birliği yapılmalıdır.
- » Kaynakların yerinde kullanımını açısından, eğitimde yerel yapılanmaya geçilmeli, yönetici, öğretmen, öğrenci, veli, sendika ve meslek kuruluşlarının eğitim yönetimine katılımları sağlanmalıdır.
- » İller arasında kaynak tahsisinde; nüfus ve nüfus hareketleri, ilin ekonomik gelişmişlik derecesi ve okullaşma oranları ölçütleri dikkate alınmalıdır.
- » Resmî ve özel okullardaki öğrencilere veya velilerine bankalarca uzun vadeli eğitim kredileri sağlanmalıdır. Belediye Gelirleri Kanunu’nda gerekli değişiklikler yapılarak resmî ve özel okullar her türlü harç ve vergiden muaf tutulmalıdır.
- » Kaynak israfını önlemek ve rasyonel kaynak kullanımını sağlamak için eğitim sistemi, tür ve kademelerine göre; ilköğretim, genel ortaöğretim, mesleki ve teknik öğretim, yaygın eğitim olmak üzere dört ana çatıda yeniden yapılandırılmalıdır.
- » Eğitim tesislerinin ve donanımlarının tam gün, karma ve bütün yıl (hafta sonları ve yaz tatilleri dâhil) tam kapasite kullanımına ilgili yeni düzenlemelere gidilmelidir. Okullardaki eğitim araç ve gereçlerinin envanterleri çıkarılmalı, araç gereç alımı ve kullanımında savurganlık önlenmelidir. Nüfusun hızla yoğunlaştığı metropol kentlerdeki gelişme bölgelerinde belli sayıyı aşmayacak kapasitede eğitim kampüsleri kurulmalıdır. Dağınık yerleşim birimlerinde ise taşınabilir eğitim sistemi uygulanmalıdır. Ayrıca genel ortaöğretimde, ikili öğretimin ve kalabalık sınıf mevcutlarının bulunduğu şehirleşme hızının yüksek olduğu yerleşim birimlerinde, eğitim altyapısının öncelikle tamamlanması ve iyileştirilmesi için bu yörelerdeki yatırımlara öncelik verilmeli, inşaatların kısa sürede bitirilmesini sağlayıcı önlemler alınmalıdır.
- » Yurt dışında eğitim gören yüksek nitelikli insan gücünün yurdumuza çekilmesi için gerekli teşvik önlemleri alınmalı ve beyin göçünün önlenmesi konusunda Millî Eğitim Bakanlığı çalışmalar başlatılmalıdır.
- » Eğitim politikalarında süreklilik ilkesi hayata geçirilmeli, hükûmetten hükûmete veya kişiden kişiye değişen politikalarla vazgeçilmeli ve kaynak israfı önlenmelidir.
- » Döner sermaye sistemi gözden geçirilmeli, döner sermaye işletmeleri iyileştirilmeli, atıl durumdaki döner sermayeler diğerlerine aktarılmalı ve döner sermaye kârları özel bir fonda top-

lanarak eğitim mahallinde doğrudan kullanılır hâle getirilmelidir.

- » Kamu eğitim bütçesinin, konsolide bütçe içindeki payı en az yüzde20, GSMH içindeki payı en az yüzde 8 düzeyine yükseltilmelidir.
- » Yeni kaynak yaratmak amacıyla yönelik olarak Millî Piyango İdaresi, şans oyunları gelirleri ile Türk Hava Kurumu ve Türkiye Diyanet Vakfı gelirlerinden bir bölümünün Millî Eğitim Bakanlığına aktarılması sağlanmalıdır. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) gelirlerinin en az yüzde5'i mesleki eğitimi geliştirmek amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine aktarılmalıdır. Dünya Bankası ve Avrupa İskân Fonu kaynaklarından özel sektörün eğitim yatırımı amaçlı kredi kullanımında Millî Eğitim Bakanlığı yol gösterici olmalıdır. Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden en az yüzde 2 oranında ek eğitim vergisi alınması hususu değerlendirilmelidir. Ayrıca kamuoyu, eğitimin finansal darboğazları konusunda duyarlı hâle getirilmeli, yardımsever kişi ve kuruluşların, gerçek ve tüzel kişilerin ve gönüllü kuruluşların yaptığı bağışlar eğitim sektörüne yönlendirilmelidir.
- » Özel okullar ve yaygın mesleki ve teknik kurslara vergi destekleri (Gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti, düşük oranda KDV uygulaması, eğitim araçlarının Avrupa Birliği ülkeleri dışında kalan ülkelere gümrüksüz ithali) sağlanmalıdır. Özel okullar ve yaygın mesleki teknik kurslara düşük bedelli veya bedelsiz arsa tahsis edilmelidir.
- » Özel yükseköğretimin yaygınlaştırılması için Anayasa'nın 130. maddesinde öngörülen biçimde, vakıflar dışında da gerçek ve tüzel kişilere yükseköğretim kurumu açma imkânı tanınmalıdır.
- » Kaynakların etkin kullanımı ve kamu eğitim bütçesinin artırılmasına yönelik ailelerin eğitim giderlerine katılımı (zorunlu eğitimin dışında) gündeme getirilmeli ve maliyetlere katılım payı; ailelerin gelir düzeyi, eğitim kademeleri, okul türleri ve bilim alanlarına göre farklı olmalıdır. Yükseköğretimde, ortaöğretimden daha yüksek bir pay alınmalıdır. Eğitim maliyetlerine katılımın düzenlenmesiyle eş zamanlı olarak, tüm eğitim kademelerinde fırsat eşitliğini sağlayıcı düzeyde etkin bir burs ve kredi sistemi oluşturulmalı, parasız yatılılık sistemi yaygınlaştırılmalıdır.
- » Okullara gelir elde etmek amacıyla yapılan dergi, yardımcı kitap ve diğer araçların alımı, satımı vb. işlemlerde öğretmen ve yöneticilerin aracılık etmesine son verilmelidir.
- » Maliyetleri düşürücü, geniş kitlelere ulaşma özelliği ve öğretim yöntemlerindeki etkililiği göz önüne alınarak, açık lise ve açık yükseköğretim uygulamaları gerekli koşullar sağlanarak etkinleştirilmelidir. Açık lise ve açık yükseköğretimde kullanılacak eğitim malzemeleri ve kurulacak eğitim sistemlerinin girdi maliyetlerinde hiçbir şekilde gereksiz tasarrufa yönelinmeli, sistemin mali girdileri eksiksiz sağlanmalıdır.
- » Eğitim ve öğretimini yabancı dille yapan okullarda okutulan yabancı dil ders kitaplarının ilgili ülkelere ithal edilmesi yerine, yerli müelliflerce üretilmesi teşvik edilmelidir. Ayrıca ders kitaplarının, yeniden kullanılmasına olanak sağlayıcı bir sistem geliştirilmelidir.
- » Eğitim giderleri vergiden düşürülmelidir.

2.4.16. On Altıncı Millî Eğitim Şûrası (22-26 Şubat 1999)

Mesleki ve teknik eğitim odağında yürütülen On Altıncı Millî Eğitim Şûrası gündeminde; mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretim sistemi içinde ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması, okul ve işletmelerde meslek eğitimi ve istihdam, mesleki ve teknik eğitim alanına öğretmen ve yönetici yetiştirme, mesleki ve teknik eğitimde sınavsız yükseköğretime geçiş, mesleki ve teknik eğitimde finansman konuları ele alınmıştır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu'dur. Şûra'da ortaöğretimin: "Gençlerin düşünen, araştırabilen, bilimsel tutum ve davranışlar ile problem çözme ve iletişim becerilerine sahip, sanat ve estetik duyarlılığı olan; kendisi, ülkesi, milleti ve dünya ile barışık, özgüvenli, girişimci bireyler olarak yetişmelerini hedefleyen; geniş tabanlı programlarla, herkese gerekli olan bir teknoloji kültürü ile birlikte bir alana/mesleğe ve yükseköğretime hazırlayacak biçimde yapılandırılması" gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda ortaöğretimin, parçalı yapıdan kurtarıl-

ması, yeterliğe dayalı, çok amaçlı ve demokratik bir yapılanmaya dönüştürülmesi; böylece genel ve mesleki liseler ve değişik sektörler için var olan okul türleri ve yaygın eğitim kurumları yerine, farklı amaçlara göre düzenlenmiş program çeşitliliğine yer veren kurumsallaşmaya geçilmesi planlanmıştır. Ortaöğretimin bütünleştirilmesi sürecinde ise, ilgili tarafların katılımıyla hazırlanacak bir uygulama planı doğrultusunda uluslararası destekli projeler ve gerçekleştirilmesi düşünülen 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasının dikkate alınması belirtilmiştir. Söz konusu yapılandırma kapsamında aşağıdaki kararlar alınmıştır.

- » Ortaöğretim sisteminde programlar, diploma ve çeşitli sertifikalara götürülecek şekilde, geniş tabanlı ve modüler esasa göre düzenlenmeli; bu düzenlemelerde, gerekli koşulları karşılamak kaydı ile, yatay ve dikey geçişler, program bütünlüğü içinde, lisansüstü eğitimi de kapsayacak bir perspektifle ele alınmalıdır. Ayrıca sistemin her aşamasında, işveren ve işçi kuruluşları, akademik ve araştırma kurumları, meslek kuruluşları, öğrenci öğretmen veli temsilcileri, sivil toplum örgütleri vb. tüm ilgili kurum ve kuruluşların aktif şekilde karar sürecine katılmaları sağlanmalı; bu bağlamda, mesleki ve teknik eğitim programı ile ilgili yerel yapılanma güçlendirilmelidir.
- » Avrupa ile bütünleşme sürecini de kolaylaştırıcı nitelikte olmak üzere özellikle istihdama hazırlayıcı mesleki ve teknik eğitim programları yürütülmelidir. Ülke kaynaklarının amaca uygun biçimde kullanılabilmesi bakımından, her düzeydeki eğitim ve istihdam bağlantısının kurulmasına büyük önem verilmelidir. Bu çerçevede ülkenin sektörel dağılım haritası hazırlanmalı; belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda programlara göre öğrenci büyüklükleri ortaya konulmalıdır.
- » Mesleki teknik eğitim programlarından mezun olanlardan, isteyenlere kendi alanları doğrultusunda meslek yüksekokullarının diploma veya sertifika amaçlı programlarına sınavsız giriş imkânı verilmeli; bu okullardan diploma ile mezun olanlardan isteyenlere, alanlarında lisans programlarına dikey geçiş yapmaları sağlanmalı; ayrıca yeni model bütünlüğünde, gerek meslek yüksekokulu mezunu ve gerekse mesleki ve teknik ortaöğretim programlarından mezun olan, fakat kendi alanlarında doğrudan lisans öğrenimine başlamak isteyenlerin yükseköğretime geçişlerinde başarı kriteri esas alınmalıdır.
- » METARGEM vb. araştırma birimleri katılımcı bir modele kadro, finansman ve işleyiş boyutlarını içerecek şekilde, yeniden yapılandırılmalı ve bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Genel eğitimi, teknolojik çevreden soyutlayan program anlayışı terk edilmeli, ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim sürecinin bütününde teknoloji eğitimine yer verilmelidir. Mesleki ortaöğretimde yalnızca bir meslekte derinliğine beceri öğretimini temel alan geleneksel yaklaşım terk edilmelidir. Ayrıca mesleki eğitimde; bilgi, teknoloji ve uygulama olmak üzere üç ana boyut açısından bakılarak, mesleki eğitimin başlangıç modülleri, teknoloji eğitimi bağlamında ortak tabanlı yeterliklerin geliştirilmesini temel almalıdır. Bu amaçla, gerekli insan gücü ve donanım altyapısı geliştirilmelidir. Teknoloji eğitimi programlarının kapsamı; endüstri, tarım, işletme, inşaat gibi insanlığın kullandığı tüm alanlardaki teknolojiler dikkate alınarak belirlenmeli; içeriğin seçiminde birden çok alanda uygulanan teknolojilerin ortak öğeleri dikkate alınmalıdır.
- » Meslek eğitiminde, işbaşında eğitim gibi işletmelerde yapılan uygulamaların yanında, uzaktan eğitim olanaklarından yararlanılmalıdır. Bu amaçla; bilgi ve iletişim teknolojilerine ağırlık verilmeli; özellikle yüksek maliyet gerektiren eğitim programlarında simülasyon uygulamalarına yaygınlık kazandırılmalıdır.
- » Mesleki eğitimde niteliği geliştirici ve yönlendirici olmak üzere, ulusal meslek standartlarını geliştirme, uluslararası gelişmeleri gözleme, standart denetimlerini ve belgelendirme görevlerini yapmak üzere, Avrupa Topluluğu ve OECD ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ülkelere de olduğu gibi, "Türk Meslek Standartları Kurumu" adıyla özerk yapılı bir kuruluş oluşturulmalı, eğitim kurumlarının görevi yetiştirme ile sınırlandırılmalıdır. Bu kurum doğrudan veya yetkili

kılacağı (akredite edeceği) kurumlar kanalıyla meslek standartları geliştirme, sınav ve belgelendirme işlemlerini yürütmede yönlendirme görevlerini de üstlenmelidir.

- » Meslek standartları, eğitim programlarının çerçevesini belirlemedeki zincirin en önemli halkasını oluşturmaktadır. Bu bakımdan, mesleki eğitim programlarının amaç, kapsam, süre ve diğer nitelikleri, meslek standartlarına dayalı biçimde belirlenmelidir. Ayrıca mesleki eğitim açısından bölgesel gereksinimler ve geleceğe dönük gelişme eğilimleri incelenmeli, yeni programların oluşturulmasında yerel ve bölgesel gereksinim ve düzenlemeler öne çıkarılmalıdır.
- » Eğitim ile meslek standartları arasındaki bütünlük ilişkileri kurulurken, meslek düzeyleri dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda mesleki eğitim programlarında, işletmelerde ve yüksekokullarda eğitimi yapılacak olan meslekler; (1) ana gruplar, (2) meslek alanları, (3) uzmanlık alanları olarak belirlenmelidir. Bu sıralanışta, geniş tabanlı bilgi, beceri ve tutumların oluşturduğu ortak tabandan mesleki beceri ve uygulamaya doğru bir gidiş söz konusu olmalıdır.
- » Var olan öğrenci gelişim dosyaları daha bilimsel standartlarda geliştirilmeli, her kademede kullanılması sağlanmalıdır. Eğitici kol etkinlikleri, eğitim programlarıyla bir bütünlük içerisinde okul içinde ve dışında bireyin gelişimini desteklemelidir.
- » İlköğretimin bütün sınıflarında meslek alanlarını tanıtıcı etkinliklere yer verilmelidir. Rehberlik hizmetleri; okul, aile, kamu, özel kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde meslek alanlarını tanıtıcı etkinlikler düzenlemelidir. Sekizinci sınıflarda meslekleri tanıma ve yöneltmeye ağırlık verilmeli, öğrenciye en uygun olduğu düşünülen alan konusunda; öğrencinin kişisel dosyasındaki bilgiler, öğretmen değerlendirmesi, başarı notları dikkate alınarak, oluşturulacak tavsiye kararı ilköğretim dönemi sonunda öğrenci ve velisine bildirilmelidir. Ortaöğretimin ilk yılında ise öğrencilerin mesleki yönelmelerine yardım edecek biçimde kendi ilgi ve eğilimlerini ve temel meslek alanlarını tanımalarını sağlayacak geniş tabanlı eğitim programları uygulanmalı ve mesleki danışmanlık hizmeti verilmelidir. Ayrıca seçmeli dersler, öğrencileri ilgi ve yeteneklerini geliştirici, mesleki teknik öğretim programlarını ve eğitim olanaklarını tanıtıcı, özendirici bir biçimde düzenlenmelidir.
- » Bazı engelli grupların özel yetenekleri göz önünde bulundurularak mesleki eğitim programları geliştirilmelidir. Ayrıca özel eğitime muhtaç çocukların eğitimlerini daha kısa sürede tamamlamaları için gerekli programlar oluşturulmalıdır.

Şûra'da ülkemizin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesinde okullarda yapılan mesleki eğitim, işletmelerde yapılan beceri eğitimi ve çıraklık eğitiminin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda 'okul ve işletmelerde mesleki eğitimi ve istihdam' gündem konusu ele alınmış olup konuya ilişkin sunulan öneriler aşağıda aktarılmıştır.

- » Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile işletmelerin fiziki yapıları, donanımları ve eğitim programları engellilerin ihtiyaçları ile uyumlu hâle getirilmelidir. İşletmelerde görev yapan öğretmen ve usta öğreticilerin mesleki yeterlilikleri, engellilere de mesleki eğitim verebilecek şekilde geliştirilmelidir. Engelli gençler işletmelerde eğitim süreçlerinde özel olarak izlenmeli ve denetimleri yapılmalı ve bu süreçte işletmeler, engelliler konusunda aydınlatılmalıdır.
- » İşletmelerde mesleki eğitiminde mesleki bilgi ve beceri kazandırma ile birlikte takım hâlinde çalışma, kendini işe alıştıırma, insan ilişkileri, sosyal, ekonomik hakları ve ödevleri ile kendini tanıtmaya becerisi de kazandırılmalıdır. Öğrencilerin eğitim eksiklikleri belirlenerek telafi edici eğitim programları uygulanmalıdır. İşletmelerde mesleki eğitimi gören öğrencilere 3308 Sayılı Kanun'un öngördüğü ücret ödenmelidir.
- » İşletmelerde mesleki eğitimi ile görevli koordinatör öğretmenlerin etkinliklerinin artırılması için kapsamlı bir hizmet içi eğitim programı geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Ayrıca işletmelerde mesleki teknik eğitim yaptıracak yeterli sayı ve nitelikte personel görevlendirilmesi sağlanmalı ve teşvik tedbirleri alınmalıdır.
- » İşletmelerde mesleki eğitimin daha etkili olabilmesi için yeterli sayı ve nitelikte öğretim mater-

yalleri geliştirilmeli ve yeni öğretim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu bağlamda; okul-senayit iş birliği sağlanmalıdır. Mesleki eğitim kurumlarının donatım standartları günümüzün değişen koşullarına göre geliştirilmelidir.

- » Mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olanları, yetiştirildikleri alanlarda işe yerleştirmek ve işteki performanslarını değerlendirmek için mesleki ve teknik eğitim kurumlarında "İşe Yerleştirme ve İzleme Birimi" oluşturulmalıdır. Bununla birlikte mesleki ve teknik eğitim görmüş öğrencilerin istihdamına yönelik olarak "Özel istihdam Büroları"nın açılması teşvik edilmelidir. Ayrıca mesleki eğitim gören öğrencilerin çeşitli mesleki eğitim programlarına yönlendirilmeleri için illerde "Meslek Danışma Birimleri" kurulmalıdır.
- » Mesleki eğitim programları, iş analizlerine dayalı modüler yaklaşımla geliştirilmelidir. Engellilerin de yararlanacağı şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Ayrıca eğitim programları hazırlanırken iş hayatındaki gelişmeler ve yerel özellikler dikkate alınmalıdır.
- » Mesleki ve teknik eğitimde verimliliğin yükseltilmesi için kapsamlı bir şekilde ölçme ve değerlendirme sistemi geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Öğrencilerin mesleki yeterliliklerini ölçecek ve bunu belgelendirecek bir ulusal sistem geliştirilmelidir.
- » Çıraklık ve mesleki eğitim dönemini geçirmiş insan gücüne, işe giriş için gerekli mesleki yaygın eğitim hizmetleri sunulmalıdır. Ayrıca çalışan iş gücünün işteki değişikliklere uyumunu ve verimini artırıcı mesleki eğitim programları yaygınlaştırılmalıdır.
- » Mesleki ve teknik öğretim kurumları ile meslek yüksekokulları ve mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde görev yapan atölye ve meslek dersleri öğretmenleri ile öğrenciler, iş kazalarına karşı sigorta ettirilmeli ve sigorta primi devletçe karşılanmalıdır.
- » İş hayatında geçerli mesleklerin güncel tanımları ve sınıflandırılması yapılarak standartları belirlenmeli; hangi eğitim kurumlarının hangi düzeyde mesleki eğitimi programların, uygulayacağı tespit edilmelidir.
- » Bağımsız iş yeri açmada ustalık sertifikası sahip olunup olunmadığı takip edilmelidir. İş yeri açma belgeleri tek merkezden verilmelidir.
- » Özel sektörün mesleki ve teknik eğitim okulları açması özendirilmelidir.
- » Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'nun amacına uygun kullanılmasına özen gösterilmelidir.
- » Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde uygulanacak acil kalkınma projelerinde mesleki ve teknik eğitime özel önem verilmelidir.
- » Mesleki ve teknik eğitim kurumlarına öğretmen yetiştiren fakülteler ile meslek yüksekokulu öğrencilerinin işletmelerde mesleki eğitimi görmeleri kurumsallaştırılmalı ve bu kurumlar 3308 Sayılı Kanun kapsamına alınmalıdır.
- » Toplu iş sözleşmelerinde işletmelerin mesleki eğitimi yapmalarına ve mesleki eğitim kurumları mezunlarının istihdamına ilişkin özel hükümler konulmasına özen gösterilmelidir. KOBİ'ler de bu doğrultuda teşvik edilmelidir.
- » İllerde mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında iş birliğini ve uyumu sağlamak amacıyla İl Mesleki Eğitim Koordinasyon Kurulu kurulmalı ve etkin bir şekilde çalıştırılmalıdır.

Şûra'da ilköğretim, genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrencilere hem meslekleri tanıtıcı, hem de öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçimi yapmalarına yardımcı olacak bir mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmasının önemi belirtilmiştir. Ayrıca bu yöndeki insan gücü ihtiyacının giderilebilmesi için; Bakanlık, YÖK ve ilgili endüstriyel kurum ve kuruluşların iş birliğiyle kısa ve uzun vadeli planlar yapılarak ihtiyaç duyulan nitelik ve nicelikte öğretmen yetiştirilmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda mesleki ve teknik eğitim öğretmenliğinin önemi vurgulanarak 'mesleki ve teknik eğitim alanına öğretmen ve yönetici yetiştirme' konusu ele alınmış olup konuya ilişkin aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- » Orta dereceli mesleki ve teknik öğretim okullarının öğretmen ihtiyacının karşılayan temel ku-

rumlar mesleki ve teknik eğitim fakülteleri olmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin beceri ağırlıklı programlarına ilgili mesleki ve teknik ortaöğretim programlarından mezun olan öğrenciler alınmalı, bu öğrencilere yönelik başarı puanı ve ek puan uygulamasına devam edilmelidir.

- » Mesleki ve teknik liselerde görev yapacak öğretmenlerin, ilgili alanlarda meslek yüksekokullarını başarı ile bitirenler arasından, mesleki ve teknik eğitim fakültelerine dikey geçiş yaparak yetiştirilmeleri teşvik edilmelidir.
- » Mesleki ve teknik öğretmenlik mesleğinin tercih edilmesini özendirme için, burs vermek, yurt sağlamak gibi güdüleyici önlemler artırılarak sürdürülmeli, yüksek lisans olanakları sağlanmalıdır.
- » Mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin programları ezberci değil düşünen, araştıran, sorgulayan, analiz ve sentez değerlendirme yapabilen, değişen teknolojiyi, imkân ve kaynakları etkili kullanabilen ve yabancı dil bilen öğretmenler yetiştirecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Bununla birlikte öğretmenler; özürü bireylerin topluma kazandırılabilmesi için, özürülerin özelliklerini ve sınırlılıklarını tanıyan ve onlara uygun öğretimi yapabilecek kişiler olarak yetiştirilmelidir. Fakültelerde mezunları izleme birimi oluşturulmalıdır. Ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretim ve mesleki teknik eğitim fakültelerinin eğitim öğretim programları birbiri ile ve iş hayatı ile uyumlu hâle getirilmelidir. Eğitim programlarında mesleğe ilişkin yasal ve yönetsel düzenlemelere yer verilmeli, yeterli iş deneyimi kazandırabilmek için öğretmenlik uygulamaları ilgili ortaöğretim kurumlarında ve atölye uygulamaları ilgili iş yerlerinde yapılmalıdır.
- » Mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin mezunlarının görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmelidir. Öğretmenlere görev, yetki ve sorumluluklarına uygun sosyal ve ekonomik bir statü kazandırılmalı; ücretlendirme yapılırken, ders yükü hesabına öğretmenin katıldığı tüm eğitim faaliyetleri ile iş gücünün ve iş riski dikkate alınmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin ortak mesleki değerlerini korumak ve geliştirmek amacıyla, sendika kurmalarına imkân verecek yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Öğretmeni kendini yetiştirmeye teşvik eden, yetiştiremediğinde sistemin dışında bırakan bir personel istihdam politikası geliştirilmelidir. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında görevli 2 yıllık yüksekokul mezunu öğretmenlerin açık öğretim yoluyla lisans tamamlama programlarını bitirmeleri sağlanmalıdır. Öğretmenlerin mesleki yönden geliştirilebilmesi için iş dünyası ile yakın iş birliğini sağlayacak tedbirler alınmalıdır.
- » Usta öğreticilerin nitelikleri iyileştirilmeli, ücretleri niteliklerine uygun hâle getirilmelidir.
- » Mesleki ve teknik eğitim fakülteleri; bina, araç, gereç ve kadro yönünden iyileştirilmelidir.
- » Millî Eğitim Bakanlığı, öğretmen kaynağını oluşturan mesleki ve teknik eğitim fakültelerini aynı ve nakdî imkânlarla desteklemelidir.
- » Öğretmen ve yöneticiler yerel düzeyde okul bazında ve gereksinim olması hâlinde sözleşmeli olarak istihdam edilmelidir. Okullara branşlar bazında ve ihtiyaçları oranında öğretmen kadrosu tahsis edilerek ihtiyaç fazlası öğretmen istihdamı önlenmelidir. Arz fazlası mesleki ve teknik öğretmenler, gerekli tamamlama eğitiminden geçirildikten sonra ilköğretime iş eğitimi/teknoloji öğretmeni olarak atanmalı veya hizmet içi eğitim yoluyla uygun alanda yetiştirilerek istihdam edilmelidirler.
- » Mesleki ve teknik eğitimde her düzeydeki ve her tür okuldaki yöneticilerin nitelikleri saptanmalı ve görev tanımları yapılmalıdır. Yöneticilerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri üniversiteler ve diğer kuruluşlarla da iş birliği yapılarak planlı ve sürekli hâle getirilmelidir. Bu okullara yönetici atamalarında eğitim yöneticiliği alanında lisans veya yüksek lisans zorunluluğu getirilmelidir. Çalışan yöneticilerin üniversitelerle iş birliği yapılarak en çok 5 yıl içerisinde ve bir proje kapsamında eğitim ve okul yöneticiliği sertifikası ve bunu izleyen lisansüstü programlarına katılmaları sağlanmalıdır. Yöneticilerin özlük hakları iyileştirilmelidir. Ayrıca okul yönetimlerine işveren ve işçi temsilcileri ile veli, öğretmen, öğrenci ve yerel yöneticilerin

katılmaları ve katkıları sağlanmalıdır.

- » Hizmet içi eğitim faaliyetlerini sürdürmek için yedi bölgede hizmet içi eğitim enstitüleri, illerde hizmet içi eğitim merkezleri, ilçelerde hizmet içi eğitim şubeleri oluşturulmalı, gerekli eğitim araçları ve gereçleriyle donatılmalı ve bu faaliyetleri sürdürecekt formatör öğretmenler yetiştirilmelidir. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin planlanması, Bakanlıkça belirlenecek genel amaçlar, ilkeler ve standartlar doğrultusunda yapılmalı, hizmet içi eğitim ihtiyaçları uygun yöntem ve tekniklerle belirlenmelidir. Faaliyetlerin planlanması, eğitim öğretim programlarının oluşturulması ve uygulanmasında ilgili mesleki ve teknik eğitim fakülteleri, hizmet içi eğitim merkezleri, endüstriyel kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılmalıdır. Yöneticilerin ve öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitimler özlük haklarına yansıtılmalıdır.
- » Öğretmen ve yöneticilerin performans değerlendirme ölçütleri geliştirilmeli, mevcut sicil raporları bu ölçütlere göre düzenlenmeli ve şeffaf olmalıdır.
- » Bakanlığın örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ve merkez teşkilatında ihtiyaç duyulduğu eğitim-öğretim, yönetim, teftiş ve çeşitli uzmanlık alanlarına meslek içinde eleman yetiştirmek ve kariyerlerini geliştirmek için kurulması planlanan “Millî Eğitim Akademisi”nin işlerlik kazanması doğrultusunda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Şûra’da son olarak ‘mesleki ve teknik eğitimde finansman’ konusuna ilişkin sorunlara yönelik çözüm önerileri ortaya konmuştur. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığının cari, yatırım ve transfer ödenekleri harcamasının tüm eğitim birimlerine en kısa sürüde ulaşması konusunda Maliye Bakanlığı ile iş birliği yapılması gerektiği belirtilmiştir. Kamu eğitim harcamalarının, tasarruf tedbirleri ve bütçe kesintileri dışında tutulması vurgulanmıştır. Diğer yandan eğitime yüksek bir toplumsal katılımın sağlanması amacıyla kamuoyunun, eğitimin finansal durumu konusunda bilgilendirilmesi ve ileride eğitime yapılacak bağışların mesleki ve teknik eğitime yönlendirilmesi adımlarının atılabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca insan kaynaklarının ve maddi kaynakların (derslik, atölye, laboratuvar, spor salonu, donanım ve diğer tesisler) etkin kullanımının sağlanabilmesi için mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının tek bir yönetim çatısı altında toplanmasının etkili olabileceği ifade edilmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde finansman kaynaklarının etkin kullanımına ilişkin Şûra’da sunulan diğer öneriler ve alınan kararlar ise şunlardır:

- » Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokullarının bina, tesis ve donanımlarını ortak kullanmaları sağlanmalıdır. Ayrıca kaynak kullanımında yerleşme ve katılımcılık ilkesinin yaşama geçirilmesine özen gösterilmelidir. Mevcut tesis ve donanımların kapasite kullanım oranlarını yükseltmeye yönelik olarak, ilgili genel müdürlüklerce uygulamaya konulan “tam gün, tam yıl” ilkesinin kararlı bir biçimde sürdürülmesi sağlanmalıdır.
- » Yatırım programına alınan mesleki ve teknik öğretim kurumları bina ve tesislerinin gerçekleştirilmesinde, keşif hazırlama, ihale, planlanan ödeneklerin sağlanması, fiyat faktörü, keşif artışı, kabul ve tesisin hizmete açılmasında, araç gereç ve malzeme temininde, bugüne kadar karşılaşılan güçlük ve şikâyetler dikkate alınarak konuyla ilgili mevzuat; “4306 Sayılı Kanun Kapsamında Yapılacak Harcamalarda Uygulanacak İhale Esas ve Usulleri” paralelinde değiştirilerek, alım, yapım, hizmet, kira ve taşıma işlerinde benzer mevzuat uygulanmalıdır.
- » Döner sermaye sisteminin iyileştirilmesine yönelik Döner Sermaye Yasası çıkarılmalıdır.
- » Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının eğitim ve sosyal amaçlı projelerle iç ve dış ihalelere katılmalarının özendirilmesi, proje üretir ve bunları pazarlar konuma getirilmesi için bazı mesleki eğitim kurumları çekim merkezi olarak donatılmalı ve gerekli personel sağlanmalıdır.
- » Ulusal düzeydeki eğitim seferberliği bağlamında, 2000-2010 yılları arasında, kamu kaynaklarından eğitime ayrılacak payın GSMH içinde en az yüzde 10, konsolide bütçe ödenekleri içinde en az yüzde 25 düzeyinde olması yasal düzenlemeyle garanti altına alınmalıdır. Bu kaynaklardan, mesleki ve teknik eğitime ayrılan pay yükseltilmelidir. Genel Bütçeden, eğitime ayrılan ödeneklerin, eğitim kademeleri ve türlerine göre dağılımındaki dengesizlikleri ortadan

kaldırmak için öğrenci başına düşen “cari hizmet ödeneği” benzeri bir ölçüt oluşturulmalı ve kaynak tahsisi; öğrenci sayısı, öğrenim dallarının nitelikleri, süreleri ve öğretim kurumlarının özellikleri ile ilişkilendirilmelidir. “Çıracılık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu” genel bütçe dışına çıkarılmalı ve fon amaçlarına uygun olarak kullanılmalıdır. Fon kaynakları arasına Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (Baro, Tabipler Odası, Diş Hekimleri Odası, Eczacılar Odası, Mühendis ve Mimarlar Odası, Muhasebeci, Mali Müşavirler Odaları, Yeminli Mali Müşavirler Odaları ve bunların benzerleri) ve profesyonel spor kulüplerinin alınması sağlanmalıdır.

- » Mesleki ve teknik ortaöğretimde 2005-2006 öğretim yılı için öngörülen yüzde 47’lik okullaşma oranı bağlamında, bu okullara öğretmen yetiştiren fakültelerin (öncelikle yeni kurulanlar olmak üzere) desteklenmesi sağlanmalıdır. Bu çerçevede III. Endüstriyel Eğitim Projesinin uygulamaya geçirilmesi hızlandırılmalı, fon kaynaklarından pay ayrılmalı ve öğrenim ücretleri en az mühendislik fakültesi öğrenim ücretlerinin düzeyine çıkarılmalıdır.
- » “İşletmelerde meslek eğitim” kapsamına, mesleki ve teknik eğitim kurumlarına öğretmen yetiştiren mesleki ve teknik eğitim fakülteleri de alınmalıdır.
- » 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren ilköğretim giderlerinde kullanılmak üzere başlatılan eğitime katkı payı uygulaması, orta öğretimi yaygınlaştırmak ve geliştirmek amacıyla kullanılmak üzere, 31 Aralık 2005 yılına kadar uzatılmalıdır.
- » Belediyelere mesleki ve teknik eğitime kaynak ve hizmet sağlamada, aktif görev verilmeli; belediye gelirleri, emlak vergisi, çevre ve temizlik vergilerinden mesleki ve teknik eğitime belirli bir pay ayrılmalıdır. Bununla birlikte mevduat faizi, repo, hisse ve borç senedi alım ve satımı vb. kâr yaratan bütün işlemlerde, ilgili kurum ve kuruluşlarca hâlen yapılmakta olan yasal kesintiler toplamından, eğitime yüzde 2’lik pay ayrılması ve bu paydan bir bölümünün de mesleki ve teknik eğitime tahsis edilmesi sağlanmalıdır.
- » Devlet okullarına yapılan bağışlar, vergi matrahından düşürülmelidir. Okullara veliler tarafından yapılan her türlü bağış ve katkıların kayıtlı hâle getirilmesine ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Ailelerin eğitim giderleri, yıllık gelir vergisi matrahlarından düşürülmeli, KDV oranları indirilmelidir. Bununla birlikte ailelere kamu bankalarının düşük faizli eğitim kredileri verilmelidir.
- » Özel sektörün mesleki ve teknik eğitim kurumu açması ile iş yerlerindeki mesleki eğitim etkinlikleri, Gelir ve Kurumlar Vergisi muafiyeti, KDV oranlarının düşürülmesi, vergi iadesi vb. teşvik araçları ile desteklenmelidir.
- » Mesleki ve teknik eğitimin özendirilmesi için, yatılılık, pansiyon, giyim, gıda, eğitim araçları, ulaşım olanağı, burs vb. sosyal yardımlar sağlanmalıdır.
- » Toplu Konut ve Organize Sanayi Bölgeleri projelerinde, mesleki ve teknik eğitim kurumlarına yer verilmesi yasal yükümlülüğe dönüştürülmelidir.

2.4.17. On Yedinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Kasım 2006)

On Yedinci Millî Eğitim Şûrası’nda; Türk millî eğitim sisteminde kademeler arasında geçişler, yönlendirme ve sınav sistemi gündeme alınmış olup küreselleşme ve Avrupa Birliği süreci bağlamında eğitim sistemiz değerlendirilmiştir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik’tir. Eğitim sistemimiz özel eğitim hizmeti ile ilköğretim ve ortaöğretim kademeleri odağında incelenerek yapılması gereken düzenlemeler belirlenmiştir. Bu bağlamda özel eğitim hizmeti kapsamında sunulan öneriler ve alınan kararlar aşağıdaki şekildedir:

- » Engelli çocukların okul öncesi eğitiminin zorunlu olması nedeniyle, hafif ve orta dereceli engelli çocuklar, normal anaokullarına kaynaştırma eğitimi almak üzere gitmeli, ağır derecede engelli ve birden fazla engeli bulunan çocuklar iller bazında açılmış özel ve resmî özel eğitim kurumlarına bağlı ana sınıflarında eğitim almalıdır.
- » Özel eğitimi tamamlayan ilköğretim kademesindeki öğrencilerin velisi, bitirdiği okulun bir

yöneticisi, rehber öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ile birlikte mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından bir rehber öğretmen ve RAM bünyesinde çalışan gezici öğretmenlerden oluşan bir komisyon, özellikleri doğrultusunda başarılı olabileceği meslek liselerine yerleştirilmesine karar vermelidir.

- » Kaynaştırma eğitimine tabi tutulan öğrencilerin ilköğretim sonrasında gidecekleri bir kurum belirlenerek çocuğun yöneltme formuna açıkça yazılmalı; kaynaştırma eğitimine tabi tutulacak öğrencilerin ise iş okullarına yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Tüm ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenler, özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim-öğretim stratejileri konusunda en az 180 saat hizmet içi eğitimden geçirilmelidir. Ayrıca özel eğitim öğrencilerinin velilerine yönelik eğitimler hazırlanmalıdır.
- » Özel eğitimde yaş sınırına bakılmaksızın, tüm engellilere hizmet sunulabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu bağlamda; özel eğitim sınıflarının ve alan öğretmenlerinin sayısı artırılmalı, mevcut özel eğitim sınıflarının fiziki koşulları iyileştirilmelidir. Kaynaştırma eğitimi yapılan sınıflara ise destek hizmet personeli verilmelidir.
- » Özel gereksinimli çocukların tanınması ve yönlendirilmesi için gerekli olan ölçme araçları geliştirilmeli, Türkçeye uyarlanmalı, geçerlik-güvenirlik ve standardizasyon çalışmaları yapılmalı, bunları uygulayacak uzmanlar yetiştirilmelidir.
- » Rehber öğretmen ve özel eğitim öğretmenliğine alan dışından öğretmen atamaları yapılmamalıdır. Üstün zekâlı çocukların eğitimleri, üniversitelerce açılacak sertifika programlarını bitiren öğretmenlerce yapılmalıdır. Özel eğitimde kaynaştırma eğitimi yapabilecek sınıf öğretmenlerinin yetiştirilmesi için ise hizmet öncesi eğitimde gerekli çalışmalar (tezsiz yüksek lisans programları, özel eğitim formasyonu vb.) yapılmalıdır. Bunlara ek olarak; özel eğitim kurumlarındaki öğretmen ihtiyacının karşılanabilmesi için kadrolu veya sözleşmeli olarak ek ders ücreti ödemek koşuluyla öğretmen istihdamının sağlanması gerekmektedir.
- » Mesleki eğitimde ve çıracılık eğitiminde engelli öğrenci kontenjanları artırılmalıdır. Bununla birlikte özel gereksinimli bireyler için engel türüne göre yerel yönetimlerce korumalı iş yerleri açılmalı ve mevcutlarının kotaları artırılmalıdır.
- » Anadolu güzel sanatlar lisesi ve spor lisesi vb. ortaöğretim kurumlarına öğrenci alımı, yetenek ağırlıklı iki kademeli sınavla yapılmalıdır.
- » İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarının 6-12. sınıfları arasında üstün zekâlı çocukların kendi hızlarında ilerlemelerine fırsat sağlanmalıdır. Ayrıca üstün zekâlı öğrencilerin eğitimi için maddiyon okullar, cazibe merkezi olacak araştırma birimleri vb. kurumlar açılmalı, bu kurumlara gidecek öğrencilerin aileleri maddi olarak desteklenmelidir. Özel yeteneğe sahip engelli öğrencilerin üst öğrenim kurumlarına girişleri ile ilgili engelleyici hükümler ise kaldırılmalıdır.
- » TÜBİTAK, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliği ile üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda yaz-kış kampları, bilim danışmanlığı vb. etkinliklerin düzenlenmesinde iş birliği yapılmalıdır.
- » Özel eğitim gereksinimli öğrencilere yönelik öğrenci ve öğretmen projeleri daha fazla hazırlanmalı ve projeler desteklenmelidir. Örneğin, engelli öğrencilerin Erasmus, Comenius vb. hareketlilik programlarına katılımını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Şûra’da; 2023 yılında okul öncesi eğitimdeki 36-60 aylık çocukların okullaşma oranının yüzde 80’e ulaşma hedefi belirlenmiştir. Buna ek olarak 60-72 aylık çocukluk döneminde okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir. Okul öncesi eğitim kademesine ilişkin bu hedefler doğrultusunda alınan kararlar ise şunlardır:

- » 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda, gerekli düzenlemeler yapılarak, “Okul Öncesi Eğitimi Kanunu” çıkarılmalıdır.
- » Ülkemizde okul öncesi eğitim alacak çocuk sayısı ve nüfus bilgileri hakkında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), sağlık, nüfus müdürlükleri, muhtarlıklar ile millî eğitim müdürlükleri arasın-

da koordinasyon ve bilgi akışı sağlanmalıdır.

- » Rehberlik hizmetlerine okul öncesi eğitimden başlanmalıdır. Bu kapsamda bağımsız anaokullarına rehber öğretmen atanması zorunlu hale getirilmelidir.
- » Okul öncesi eğitim hizmeti veren kreş, gündüz bakımevi, çocuk yuvaları, özürllüler için rehabilitasyon merkezleri ve benzeri sosyal tesislerin yapılarının geliştirilmesi amacıyla devlet desteği ve teşvikleri artırılmalı ve bu kurumlara vergi muafiyeti getirilmelidir. Ayrıca belediyeler, il özel idareleri, kamu iktisadi teşekkülleri, vakıflar ve diğer müteşebbislerin okul öncesi eğitim kurumları açmaları teşvik edilmelidir.
- » Genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan pay artırılmalıdır.
- » Şûra'da ilköğretim kademesindeki eğitim öğretim hizmetine ilişkin alınan kararlar şu şekildedir:
- » Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması için çalışmalara başlanmalı, bunun için gerekli altyapı hazırlık çalışmaları hızlandırılmalıdır.
- » İlköğretim 8. sınıf sonunda yapılan OKS kaldırılmalı; bunun yerine öğrenci başarısının, zihinsel ve sosyal gelişmelerinin izlenmesine yönelik rehberlik hizmetlerine öğretmenler kurulu ile ailelerin kararına dayalı bir yöneltmeye ağırlık verilmelidir. Ölçme ve değerlendirme öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin saptanması, öğrenme başarılarının artırılması ve öğretim hizmetinin geliştirilmesi amacıyla kullanılmalıdır.
- » Yöneltme çalışmaları 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda, öğrenciyi tanıma ve meslekleri tanıtmaya yönelik olarak iş gücü piyasasının beklentileri doğrultusunda ve ailelerle iş birliği içinde yapılmalıdır. Mesleklerin tanıtılmasında medyadan da yararlanılmalıdır.
- » Her ilköğretim okuluna rehber öğretmen görevlendirilmelidir.
- » Sınıf öğretmenliği 1, 2 ve 3. sınıflara kadar olmalı, 4 ve 5. sınıflarda dersler branş öğretmenleri tarafından verilmelidir.
- » İlköğretimde seçmeli ders sayısı artırılmalı ve seçmeli beceri dersleri dışındaki dersler notla değerlendirilmelidir.
- » Öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilmeleri ve öğretmenlerin mesleki hazırlıkları için okulda kalma süreleri yeniden ayarlanmalı, özellikle taşınmalı eğitim yapılan okullarda gerekli önlemler alınmalıdır.
- » Rehberlik hizmetlerinden okulların yanında, yaşam boyu öğrenme kapsamında da yararlanılmalıdır.
- » İlköğretim müfettişliği "Eğitim Müfettişliği" adı altında Bakanlık merkez teşkilatına bağlanarak yeniden yapılandırılmalıdır. Eğitim müfettişleri kendi içerisinde rehberlik ve denetim, soruşturma, okul öncesi ve özel eğitim gibi alanlarda uzmanlaşmalıdır.

Şûra'da ortaöğretim kademesinde kademeler arasında geçiş, yönlendirme ve sınav sisteminde yapılacak düzenlemelere ilişkin alınan kararlar aşağıda aktarılmıştır:

- » Ortaöğretim kademesinde okul türleri örgün eğitim ve uzaktan eğitimi kapsayacak şekilde genel akademik liseler ile mesleki ve teknik liselerden oluşmalıdır. Öğrencilerin alanları ders ağırlıklarına göre belirlenmelidir.
- » Genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin öğrenim gördükleri alanın devamı niteliğindeki yükseköğretim programlarına geçişlerinde ek puan almaları sağlanmalıdır. Ayrıca yükseköğretime girişte etkili olan Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı (AOÖBP) uygulaması kaldırılarak yerine, belirli sınıflarda yapılacak Merkezî Olgunluk Sınavları'ndan elde edilecek puanın etkili olması sağlanmalıdır.
- » Yönlendirme, rehber öğretmenler başta olmak üzere öğrenciler, veliler, öğretmenler, okul yöneticileri, meslek odaları, yerel yönetimler, resmî ve özel işverenler, yazılı ve görsel medyanın ortak çabaları ile gerçekleştirilmelidir.
- » Mesleki ve teknik eğitimi seçen öğrencilerin ilgili kurumlarca ekonomik ve sosyal yönden

desteklenmesi sağlanmalıdır.

- » Ortaöğretim kurumlarına kaydolun öğrencilerin 10. sınıfın sonuna kadar bu kurumlar arasında yatay ve dikey geçiş yapabilmelerine izin verilmelidir.

Şûra'nın bir diğer gündem maddesi ise küreselleşme ve AB'ye üyelik sürecinde Türk eğitim sistemidir. Bu süreçte eğitim sistemimiz; yaşam boyu öğrenme, eğitimde hareketlilik ve eğitimde nitelik boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Şûra'da eğitim sistemimizde yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek, geliştirecek ve yaygınlaştıracak ulusal eğitim politikalarının oluşturulmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığınca tüm kurum ve kuruluşlardan elde edilen bilgilere dayanarak bir eğitim haritası çıkarılması; yerel yönetimler, sosyal hizmetler ve ilgili gönüllü kuruluşlar ile iş birliği içerisinde gerekli çalışmaların yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca yaşam boyu öğrenmenin 24-64 yaş arası öğrenci ve çalışanlarla sınırlandırılmaması gerektiği hatırlatılmıştır. Yaşam boyu öğrenme konusuna ilişkin alınan tavsiye kararları ise şunlardır:

- » Yaşam boyu öğrenme konusunda bireyleri bilgilendirici, farkındalık düzeylerini artırıcı etkinlikler yapılmalıdır. Bu doğrultuda; kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır. Ayrıca insan hakları, demokrasi ve çevre bilinci oluşturma eğitimine de önem verilmelidir.
- » Yaşam boyu öğrenme eğitimleri ulusal istihdam politikası ile desteklenerek yapılandırılmalıdır.
- » Örgün ve yaygın yaşam boyu eğitim merkezlerinde düzenlenen eğitim programlarının uluslararası standartlara uygun olmasına dikkat edilmelidir. Eğitim ve etkinlikler sonucunda ulusal ve uluslararası standartlarda belgeler düzenlenmelidir.
- » Özel öğretim kurumlarının, mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitim alanlarında da eğitim sunmaları sağlanmalıdır. Mesleki eğitim veren okullara meslek odaları ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının daha fazla destek vermesi sağlanmalıdır.
- » Yaşam boyu öğrenme uygulamaları aracılığıyla engelli bireylerin eğitimine daha fazla önem verilmeli ve bu bireylerin toplumla bütünleşmeleri sağlanmalıdır.
- » Okulların, halk eğitim merkezlerinin fiziki yapı ve donanım yetersizlikleri giderilmeli ve bu kurumlara mali destek sağlanmalıdır.
- » Tüm eğitim kurumlarında hafta sonu ve akşamları yapılacak kurs ve seminerlerde yöneticilere ve yardımcı personele ücret ödenmelidir. Meslek dersleri öğretmenlerinin belirli sürelerle sanyî deneyimi edinmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- » Yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin yaygınlaştırılması için yeniden kurum açmak yerine, var olan kurumların geliştirilerek kullanılması sağlanmalıdır.
- » Bireylerin en az bir yabancı dili öğrenmelerinin sağlanması amacıyla, hızlandırılmış dil öğretim merkezleri ve web destekli öğrenme ortamları aracılığıyla eğitimler düzenlenmelidir.
- » Yaşam boyu öğrenme kapsamında aile eğitimine önem verilerek anne-baba okulları açılmalı, bu bağlamda aile destek uzmanları yetiştirilmelidir. Herkesin yükseköğrenim görebileceği açık üniversiteler açılmalıdır. Ayrıca Yükseköğretim Kurulunun 1997 yılında kaldırdığı yetişkin eğitimi lisans programları yeniden açılmalıdır.
- » Kamu İnternet Erişimi Projesi yaygınlaştırılmalıdır.
- » Yaşam boyu öğrenmede işsizlik sigortası kaynaklarından yararlanılmalıdır.

Şûra'da eğitim sistemimizde her açıdan hareketliliğin sağlanması konusuna vurgu yapılarak stratejik planlamalarda eğitimde hareketliliğe yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki tavsiye kararları alınmıştır:

- » Eğitimde hareketlilik konusunda uygulayıcı kurumlar ile yurt dışı temsilcilikleri arasında daha iyi koordinasyon sağlanmalıdır. Bu imkândan yararlanacak kişilerin seçiminde fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Eğitim kurumlarındaki yabancı öğrenci kontenjanları artırılmalıdır. Yurt dışına öğrenim amacıyla giden öğrencilerin geri dönmeleri konusunda teşvik edici tedbirler alınmalıdır.

- » Türk Cumhuriyetlerinden üniversitelerimize ikili anlaşmalar yoluyla gelen öğrencilerin sayıları artırılmalıdır. Ayrıca Türk Cumhuriyetlerinde Türkiye Türkçesiyle eğitim öğretim yapılan okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim kurumları açılmalı, TÖMER tarafından yürütülen Türkiye Türkçesinin öğretilmesi daha kapsamlı hale getirilmelidir.
- » Yabancı dil öğretim yöntemlerinin geliştirilerek daha etkin ve verimli hale getirilmesi, bu kapsamda ülke genelinde yabancı dil öğretim merkezlerinin açılması sağlanmalıdır. Diğer yandan yurt dışından ülkemize gelecek öğrenciler için Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi, üniversitelerin hazırlık okullarında ve bu amaçla açılacak dil merkezlerinde yaygınlaştırılarak sürdürülmeli; üniversitelerde “Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi” bölümleri açılarak bu konuda donanımlı öğretmenler yetiştirilmelidir.
- » Erasmus Programlarından yararlanan öğrenciler için AB Komisyonu tarafından sağlanan ödenekler, özellikle metropollerde yetersiz kaldığı için, ikili anlaşma yapılmış olan üniversitelerde Erasmus öğrencilerine yönelik kampüs içi yarı zamanlı çalışma ortamlarının oluşturulması girişimlerinde bulunulmalıdır.
- » Yükseköğretim alanındaki hareketliliğin ve iş birliğinin artırılması yönünde ortak yüksek lisans programlarının geliştirilmesi ve öğrencilerimizin Erasmus Mundus Programlarındaki burslardan yararlanabilmesi için girişimlerde bulunulmalıdır.
- » İlk ve ortaöğretimde yer alan “sosyal etkinlik” çalışmaları ile öğretmen yetiştirme programlarında hayata geçirilecek olan “topluma hizmet uygulamaları” çerçevesinde yabancı dil eğitimi, e-Öğrenme, kültürel etkileşim gibi projelere yer verilmelidir. İlk ve ortaöğretim kurumlarındaki kulüp çalışmaları bağlamında yükseköğretim kurumları ve öğrenci kültür merkezleri ile de iş birliği yapılmalıdır.
- » Yeni gelişmeye başlayan inanç ve kültür turizmi çalışmaları bağlamında ulusal kültürümüzü tanıtmak amacıyla yetkin rehberler yetiştirilmelidir.
- » Öğrencilerin ve öğretmenlerin, öğrenim gördükleri veya görev yaptıkları kurumlar arasında belirli dönemler içinde hareketliliği sağlanmalı, bu konuda teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Sanal hareketlilikte teknoloji ve bilgi iletişimini sağlamak için, tüm okulların kendilerine ait web sitesi (Türkçe ve diğer yabancı resmî dillerde) hazırlanmalıdır.
- » Türkiye dışında yaşayan çocukların, buldukları ülke okullarında Türk dili, kültür ve inançlarına yönelik eğitimleri etkin bir şekilde sürdürülmelidir.
- » Uluslararası platformda Türkiye’nin doğru ve etkin tanıtımının sağlanması amacı ile dünya ülkelerinden 15-18 yaş grubu öğrencilerinin “değişim öğrencisi” olarak eğitim ortamlarında bulunmak üzere bir akademik yıl için Türkiye’ye gelişlerinin esaslarını belirleyecek ortaöğretim düzeyi öğrenci değişim programları, “aile” olgusu ile bütünleştirilerek bir ana plan çerçevesinde ele alınmalı ve sistem oluşturulmalıdır.
- » Millî eğitim sistemimizin niteliğinin artırılması çerçevesinde öğretmen, öğretmen adayları, öğretmen yetiştirme programları, yönetici, eğitim altyapısı, öğretim sürecinin izleme ve değerlendirilmesi, eğitimde teşkilat yapısı ve işleyişi konuları ele alınmış olup yapılan değerlendirmeler sonucunda aşağıdaki kararlar verilmiştir:
- » Öğretmen niteliğinin artırılması için, eğitim fakültelerinin sayıları ve öğrenci kontenjanları ülkenin kısa ve uzun vadeli gereksinimleri dikkate alınmalı; istihdam politikası doğrultusunda yeni eğitim fakülteleri açılmalıdır. Ayrıca öğretmenler, yabancı dille iletişim becerilerini artırabilmeleri açısından desteklenmelidir. Eğitim tarihimize ilgili bilgi birikimine sahip olmalı ve kültürlerarası iletişim kurmada sorun yaşamamalıdır.
- » Öğretmen adaylarının seçiminde akademik başarının yanı sıra öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği kişisel niteliklerin ölçülmesine ve değerlendirmesine yönelik mekanizmalar oluşturulmalıdır.
- » YÖK tarafından üniversitelere gönderilen öğretmen yetiştirme programları; üniversite, MEB

- ve meslek örgütleri arasında iş birliği ile AB standartları da dikkate alınarak, eğitim ve toplum bilimleri bakış açısıyla yeniden düzenlenmelidir.
- » Öğretmenlik, bir uzmanlık mesleği olarak lisansüstü düzeyi kapsayacak bir eğitim programına bağlanmalıdır.
- » Hizmet öncesinde aday öğretmen yetiştirme sürecinin niteliğinin yükseltilmesi için; ilgili eğitim fakültesi, MEB ve uygulama okulları arasında etkili bir iş birliği sağlanmalıdır. Öğretmenlik uygulamaları (staj eğitimi) köy ve kent çalışma koşullarını da kapsayacak şekilde geliştirilmelidir.
- » Hizmet içi eğitim faaliyetleri, mesleğin tüm yeterlik alanlarını ve çalışanlarını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.
- » Eğitim fakülteleri, üniversite bünyesinde eğitim ve öğretimin niteliğine katkı sağlayan önemli bir akademik birim olacak şekilde yapılandırılmalıdır. Ayrıca mezunların izlenmesi ve alınan dönütler sonucunda eğitim süreçlerinin değerlendirilerek mezuniyet sonrası mesleki gelişime yönelik etkinliklerin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.
- » Eğitim fakültelerinin programları, öğrencilerin yaratıcılıklarını, düşünme becerilerini, yazılı ve sözlü anlatım güçlerini geliştirecek şekilde düzenlenmelidir.
- » Yönetim kademelerine göre iş analizine dayalı “yönetici yeterlikleri” saptanmalıdır.
- » Millî Eğitim Bakanlığınca ilköğretim düzeyinde okuma uzmanları istihdam edilmeli, bu uzmanlar özellikle sınıf öğretmenliği mezunları arasından uygulama ve teorik derslerden oluşan yüksek lisans programları yolu ile üniversitelerce yetiştirilmelidir.
- » Öğretimde niteliği yükseltmek üzere, eğitim ortamının paydaşlarının tümü için, sürekli eğitim olanakları artırılmalıdır. Ayrıca bütün eğitim çalışanlarının özlük haklarında iyileştirme yapılmalıdır.
- » Öğrencilerin “barış kültürü” kavramını içselleştirebilmeleri için özellikle ortaöğretimde spor etkinliklerine yönlendirilmeleri ve beden eğitimi derslerinin saat sayısı artırılarak bütün sınıflarda zorunlu ders hâline getirilmelidir.
- » Okul içi ve okul dışı sosyal etkinlikler aracılığıyla; öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli sık sık ortak etkinlikler aracılığıyla bir araya getirilmelidir. Okul aile birliklerinin köy, ilçe, il ve ülke düzeyinde birleşerek örgütlenmesi için teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Tüm eğitim kademelerinde niteliğin belli standartlara göre denetlenmesini sağlamak amacıyla niteliği değerlendirme (akreditasyon) çalışmaları yapılmalıdır.
- » Yurt dışında uygulanan eğitim öğretim programlarındaki materyallerin kullanımına yönelik eş güdümlü çalışmalar yürütülerek materyal geliştirme ve mevcut materyalleri iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır. İnternet üzerinden öğretim materyalleri geliştirilmeli ve “e-Öğrenme” yaygınlaştırılmalıdır. Her okulda, öğrencilerin boş zamanlarında, kendi belirledikleri sosyal etkinlikleri yürütmek üzere, eğitim materyali ile donatılmış çalışma alanları bulunmalıdır.
- » Eğitimin her kademesinde Türkçenin öğretilmesine önem verilmelidir. Bu bağlamda öğrencilere kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırılmalıdır. Öğretmenler ise dilimizi özenle kullanmalıdırlar.
- » Öğrenci niteliğini artırmak amacıyla bölgeler arası farklılıklar dikkate alınmalı, bölgelere ait sosyal, ekonomik ve kültürel yapının eğitim yöneticileri ve öğretmenler tarafından iyice tanınması sağlanmalıdır.
- » Eğitim politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında kurumlar arası eş güdümlü ve iş birliği sağlanmalı; ulusal ve evrensel temel değerler dikkate alınmalıdır.

- » Millî eğitim müdürlüklerinin her kararına vali onayının getirilmesine son verilmelidir.
- » Okul sisteminde tüm paydaşlar arasında yönetime ve yatay ilişkilere dayalı yetki ve sorumluluk dengesi kurulmalıdır.
- » Öğretmenlerin zorunlu hizmet bölgelerinde çalışmalarını teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.

2.4.18. On Sekizinci Millî Eğitim Şûrası (1-5 Kasım 2010)

On Sekizinci Millî Eğitim Şûrası gündeminde; öğretmenin yetiştirilmesi, istihdamı ve mesleki gelişimi; eğitim ortamları, kurum kültürü ve okul liderliği; ilköğretim ve ortaöğretimin güçlendirilmesi, ortaöğretime erişimin sağlanması; spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi; psikolojik danışma, rehberlik ve yönlendirme konularına yer verilmiştir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer'dir. Şûra'da 2023 Vizyonu doğrultusunda planlama yapılarak, uzun vadede öğretmen ihtiyacının belirlenmesi ve ihtiyaç doğrultusunda öğretmen yetiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda 'öğretmenin yetiştirilmesi, istihdamı ve mesleki gelişimi' konusu ele alınarak aşağıdaki kararlar alınmıştır:

- » Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının öğretmen ihtiyacının karşılanabilmesi için, yeni kurulan turizm fakültesi, sanat ve tasarım fakültesi ile teknoloji fakültesi öğrencileri ile çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin YÖK'ün belirlediği kriterler çerçevesinde pedagojik formasyon eğitimi almaları sağlanmalıdır. Eğitim fakültesi dışında formasyon eğitimi veren fakültelerde, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yanında, genel kültür ve alan dersleri de amaca uygun olarak geliştirilmelidir.
- » Öğretmen niteliğinin artırılması amacıyla, öğretim üyesi ve altyapısı yeterli olmayan üniversitelerde öğretmen yetiştiren bölümler açılmamalıdır. Öğretmen yetiştirilmesi üniversite bazında ele alınmalı, öğretmenlik veya eğitim üniversitesi kurulmalıdır. Uzaktan veya açık öğretim yoluyla öğretmen yetiştirilmesine izin verilmemelidir.
- » Öğretmen yetiştirme sisteminin geliştirilmesi açısından önemli bir çalışma grubu olan Öğretmen Yetiştirme Türk Millî Komitesi yeniden yapılandırılmalıdır. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki son sınıf öğrencilerinin, yaparak yaşayarak deneyim kazanmaları için okullarda alan uygulama eğitimlerini tamamlamaları sağlanmalıdır.
- » Anadolu öğretmen lisesi mezunlarının eğitim fakültelerine öncelikli tercihleri arasında yer vermeleri için özendirici tedbirler alınmalı ve bu okulların dersleri, eğitim fakültelerine kaynaklık edecek biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- » Öğretmen alımında uygulanan sınavlarda, adaylara öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanları yanında mezun oldukları özel alanlara ilişkin sorular da sorulmalıdır. Aday öğretmenler, tek başlarına derse girmemeli ve bir okula tek olarak atanmamalıdır.
- » Öğretmenlerin gelir düzeyi ve statülerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara hız verilmeli, öğretmen istihdamında kadrolu, sözleşmeli, ücretli, vekil öğretmenlik gibi farklı uygulamalar kaldırılarak tüm öğretmenlerin kadrolu olarak istihdamı sağlanmalı; mevcut sözleşmeli öğretmenler kadroya geçirilmeli; başarılı öğretmenler ödüllendirilmeli ayrıca zorunlu hizmet bölgelerinde çalışanlara "zorunlu bölge hizmet tazminatı" ödenmelidir. Öğretmen ve yöneticilere her yıl kasım ayında bir maaş tutarında ikramiye verilmeli, ek ders ücretleri 12 TL'ye çıkarılmalı, görev aldığı projeler için ek ders ücreti tahakkuk ettirilmeli, yöneticilere ek ders ücreti yerine makam tazminatı ödenmelidir.
- » Ortaöğretim alan öğretmeni ihtiyacı, öncelikle eğitim fakültesi ortaöğretim alan öğretmenliği programları mezunlarından karşılanmalı ve bu programların 5 yıllık öğretim süresi 4 yıla indirilmelidir.
- » Öğretmenlik mesleğinin yıpratıcı bir meslek olması nedeni ile özel eğitim öğretmenleri başta olmak üzere tüm öğretmenlere meslek güçlüğü zammı verilmeli, öğretmenlerin istemeleri hâlinde erken emeklilikleri sağlanmalıdır.
- » Temel eğitim birinci kademedeki her sınıf için sınıf öğretmenlerinin branşlaşmaları sağlanma-

lıdır. Beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar derslerine, okul öncesi eğitimden itibaren branş öğretmenleri girecek şekilde düzenlemeler yapılmalıdır.

- » Öğretmen dağılımında, bölgeler ve köy-kent arasındaki dengesizlikleri gidermek amacıyla özendirici çalışmalar yapılmalıdır.
- » Özel okullar teşvik edilerek sayıları artırılmalı, çocuklarını özel okullara gönderen ailelere resmî okullardaki bir öğrenci maliyetinin yarısı kadar destek verilmeli ve bu yolla devletin eğitim harcamaları azaltılmalıdır.
- » Bilim ve sanat merkezlerine atanacak öğretmenler ile özel eğitim gerektiren öğrencilerin yetiştirilmesinde görev alacak öğretmenler, özel eğitim ve üstün zekâlılar stratejileri konusunda yeterli düzeyde eğitimden geçirilmelidir.
- » Öğretmen atamaları, zorunlu durumlar dışında yılda bir kez eğitim-öğretim dönemi sonunda yapılmalıdır.
- » Adalet Bakanlığına bağlı ceza infaz kurumlarındaki eğitim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yapılarak düzenlenmelidir.
- » Öğretmenlerin eğitim teknolojilerini kullanarak interaktif yöntemlerle hizmet içi eğitim almaları sağlanmalı ve öğretmenlerin kendi gelişimlerinden sorumlu olacakları okul temelli bir sistem geliştirilmelidir. Birleştirilmiş sınıf okutacak öğretmenlerin "birleştirilmiş sınıf eğitimi ve yönetimi" konusunda hizmet içi eğitim almaları sağlanmalıdır. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetleri ile kongre, seminer, konferans vb. bilimsel etkinlikler sonucunda almış oldukları belgelerin; kariyer basamaklarının belirlenmesi ve ücretlendirmede esas alınmalıdır. Hizmet içi eğitim programlarında ders verecek personel, en az yüksek lisans düzeyinde eğitim almış olmalıdır.
- » Okul yöneticilerinin atamasında lisansüstü eğitim görme esas alınmalı, mevcut yönetici ve öğretmenlerin kişisel gelişimleri açısından üniversiteler ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında gerekli koordinasyonla uzaktan veya örgün eğitim yoluyla yüksek lisans ve doktora eğitimi almaları sağlanmalı, bu bağlamda verilecek izinler için yasal bir düzenleme yapılmalı, bu öğretmenlerin maaşlarında belirli oranda artış sağlanmalı, yüksek lisans derecesine sahip olanlara uzman öğretmenlik, doktora derecesine sahip olanlara başöğretmenlik ünvanı verilmelidir.

Şûra'da 'eğitim ortamları, kurum kültürü ve okul liderliği' konusuna gündemde yer verilmiş olup etkili öğrenmenin sağlanabilmesi amacıyla eğitim ortamlarının; öğrencilerin gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak ve öğrenme kuramları ile güncel ve etkinliği bilimsel verilerle desteklenen yaklaşımlara göre hazırlanan programlar temel alınarak düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan kurumsallaşma, bir kurumun ortak kültürünün oluşması süreci olarak tanımlanarak; okulda güven, saygı, sevgi, hoşgörü, başarı gibi değerlere dayalı bir okul kültürünün oluşmasında okul yöneticilerinin önemli bir rol üstlendikleri vurgulanmıştır. Ayrıca güçlü okul kültürünün, okulu dış çevreden gelebilecek olumsuz etkilere karşı koruyabileceği savunulmuştur. Bu tespitler doğrultusunda aşağıdaki kararlar sunulmuştur:

- » Eğitim ortamları "hayat boyu öğrenme stratejisi" dikkate alınarak ve okulları yaşam alanı haline getirecek şekilde tasarlanmalıdır. Eğitim ortamlarının düzenlenmesinde psikoloji, biyoloji, ekoloji, mühendislik, mimarlık, teknoloji ve ekonomi gibi bilimlerden yararlanılmalıdır. Formal öğrenme alanları informal öğrenmeyi destekleyecek şekilde düzenlenmelidir. Öğrencilerin bilişsel becerilerinin yanında duyuşsal becerilerini de harekete geçirilmelidir. Ayrıca öğrencilerin ders dışı sosyal ve sportif etkinliklere katılımını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.
- » Okul binaları için geliştirilen tip projeler, bölgesel şartlara ve ihtiyaçlara uygun olarak, teknolojik ve bilişim altyapı göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır. İllerdeki her eğitim bölgesinde bölge okullarının ortak kullanımına elverişli en az birer adet spor salonu, yüzme havuzu, tiyatro, gösteri ve etkinlik salonu inşa edilmelidir. Bilim ve sanat merkezleri, araştırma ve bilimsel proje çalışmalarının yapılabileceği donanım özelliklerine sahip olmalıdır. Çeşitli mo-

tiflerle süslenmiş mimari tasarımlara sahip okullar ile öğrencilerde millî kimliğin oluşumuna katkı sağlanmalıdır.

- » Güncel yaklaşımlara göre öğretim materyalleri hazırlanmalı, öğretmenlere materyal geliştirme ve sınıflara uyarılama ile ilgili yeterlikler kazandırılmalıdır.
- » Öğrencilerin, çalışmalarından örnekler saklayacağı, sonraki sınıflara taşıyacağı bir e-Portfolyo sistemi oluşturulmalı, okulda ve sınıfta çalışmalarını sergileyebilecekleri alanlar oluşturulmalıdır. Ayrıca okul koridorlarında öğrencilerin eşyalarını koyacakları bölümler oluşturulmalıdır.
- » Sınıfların etkin kullanılması amacıyla öğretmenlere kendi dersliğini düzenleme görev ve sorumluluğu verilmeli, branş derslikleri uygulaması yaygınlaştırılmalıdır. Sınıflarda klasik sıra düzeninden esnek ve modüler bir yerleşim düzenine geçilmelidir.
- » Bağımsız anaokullarının sayısı artırılarak anasınıfları kaldırılmalı veya anasınıflarının kullanım alanları bu yaş grubu özelliklerine göre düzenlenmelidir.
- » Öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının karşılandığı yiyecek ve içecek hizmeti veren ortamların sağlık ve hijyen şartları iyileştirilmeli ve standartları geliştirilmelidir. Okullarda temizlik ve güvenlik hizmetleri eğitimi almış personel istihdam edilmeli ve mevcut personel mesleki eğitimden geçirilmelidir.
- » Okullarda güçlü bir okul kültürü geliştirilebilmesi amacıyla; geniş katılımlı özel günler, haftalar gibi etkinliklerin düzenlenmesi sağlanmalıdır. Bu bağlamda; ulusal ve resmî bayram törenleri şenlik ve festival şeklinde kutlanmalı, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır. Okullara özgü logo, amblem, rozet, marş, kahraman, hikaye, gazete, tablo, slogan vb. semboller oluşturulmalıdır. Okullar “okula dayalı yönetim” anlayışı doğrultusunda özerk yapılara kavuşturulmalıdır. Ayrıca okullarda öğretmen ve yöneticilerin uzun süreli istihdamını sağlamaya dönük tedbirler alınmalıdır. Bütün okul çalışanlarını kapsayan ulusal düzeyde mesleki bir örgütlenme planlaması yapılmalıdır.
- » Demokratik bir okul kültürü ve sınıf atmosferi oluşturmak için öğretmen ve öğrencilerde kültürel farklılıklara karşı duyarlılık geliştirilmelidir.
- » Okul müdürlerinin eğitim-öğretim liderliği ve işletme yöneticiliği rolleri birbirinden ayrı düşünülmesi, okul yöneticileri genel idari hizmetler sınıfına alınmalıdır. Bununla birlikte başta müdür yardımcılarını atayabilme yetkileri olmak üzere, inisiyatif alanları genişletilmelidir. Okul yöneticiliğine atamada kadın yöneticilerin sayısını arttırmaya dönük teşvikler sağlanmalı; okulların özellikleri dikkate alınarak müdür yardımcılığı ve rehber öğretmen atamalarında kadınlar için norm kadro tahsis edilmelidir. Yöneticilerin aldıkları ek ders ücretleri arasındaki adaletsizlik giderilmeli, derse girme mecburiyeti kaldırılmalı veya 6 saat derse girme zorunluluğu “6 saate kadar derse girer.” şeklinde değiştirilmelidir. Ayrıca okul liderlerine zor koşullarda görev yapacak ve sorumluluk alacak yeterlilikler kazandırılmalı, yabancı dil becerilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bu kapsamda beş yılda bir yönetim, bilişim, iletişim, liderlik, toplantı ve zaman yönetimi vb. konulardan hizmet içi eğitim seminerlerine alınmalıdırlar.

Şûra’da ele alınan ‘ilköğretim ve ortaöğretimin güçlendirilmesi, ortaöğretime erişimin sağlanması’ konusuna ilişkin önerilen teklifler ve alınan kararlar aşağıda aktarılmıştır:

- » İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında büyüklüklerine ve öğrenci sayılarına göre kurumsal bütçe oluşturulmalıdır.
- » Zorunlu eğitim; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere 13 yıl olarak düzenlenmelidir.
- » Müfredat değişiklikleri ve eğitimde gelişmelerin uygulamaya yansıtılmasının sağlanması için öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerinde okul temelli modeller uygulanmalı ve eğitimde gelişmeler hakkında velilerin sürekli bilgilendirilmesine yönelik hazırlanacak eylem planı hayata geçirilmelidir. Ayrıca öğretmenlerin bilgiye kolay ulaşabilmeleri için üniversite ve araştırma kurumlarının basılı ve elektronik ortamlardaki yayınlarından ücretsiz yararlanmaları

sağlanmalıdır.

- » İlköğretim ve ortaöğretimde orta vadede ikili öğretimden normal öğretime geçilmeli, öğle yemekleri okulda verilmeli, birleştirilmiş sınıf uygulaması mümkün olan en alt düzeye çekilmeli, okullarda sınıf mevcutları çağdaş ölçütlere göre (20-25) düzenlenmeli, özel öğretimde okullaşma oranının yüzde 25’e çıkarılması için gerekli tedbirler alınmalıdır. Ayrıca kız öğrencilerin ortaöğretime devamlarına ilişkin teşvikler artırılmalıdır. Üstün yetenekli ve/veya üstün zekâlı çocuklarımızın yetenek ve ihtiyaçlarına göre programlanmış özel eğitim okulları açılmalıdır.
- » Ortaöğretime geçişte öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak rehberlik ve yöneltme esas alınmalı, SBS bir plan dâhilinde sadece özelliği olan ortaöğretim kurumlarını kapsayacak şekilde düzenlenmeli, diğer ortaöğretim kurumları ile yükseköğretime öğrenci yerleştirmede okul başarısı ve süreç değerlendirmeye yönelik yaklaşımlar esas alınmalıdır.
- » Okullar arası başarı farkları ve eşitsizlikler azaltılmalı; her okulun eğitim, fiziksel yapı ve donanımında asgari bir kalite standardının sağlanabilmesi için orta vadeli bir eylem planı hazırlanarak hayata geçirilmelidir. Yatılı ve pansiyonlu okullardan başlamak üzere mevcudu 500’ü geçen her okula sağlık personeli verilmelidir. Ayrıca her ilde engelli öğrencilere yönelik ihtiyaç göre eğitim verecek okullar yaygınlaştırılmalıdır.
- » e-Okul sisteminde adrese dayalı öğrenci kayıtlarının aksayan yönleri iyileştirilmelidir. Ortaöğretim kurumu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrenciler taşınmalı ilköğretim uygulaması ile koordineli bir biçimde ortaöğretim kurumlarına taşınmalıdır. Ortaöğretim okullarındaki mevcut pansiyonların kapasiteleri artırılmalı, kapanma durumunda olan yatılı ilköğretim bölge okullarından uygun olanların ortaöğretim pansiyonlarına dönüştürülmelidir. Pansiyonlara belletici öğretmen kadroları tahsis edilerek atama yapılmalıdır. Merkezî sınav sistemiyle öğrenci alan ortaöğretim kurumlarını kazanan öğretmen çocuklarının, öğretmen çocuğu kontenjanından parasız yatılı olarak öğrenim görmesi ile ilgili düzenleme yapılmalıdır.
- » Ortaöğretim öğrencilerinin burs sayısı ve miktarı artırılarak yeterli hâle getirilmeli, ekonomik yetersizliği olan ailelerin çocuklarına yönelik sosyal yardımlaşma ve dayanışma fonları ile okul aile birliklerinin sağladığı yardımlardan yararlanmaları için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki dersler ve haftalık ders saati sayısı azaltılmalı, teneffüs süreleri artırılmalı, ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulama derslerine daha fazla ağırlık verilmelidir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında; okul, alan ve bölümler iş gücü piyasası, ihtiyaç analizi sonuçları ve bölgesel ihtiyaçlara göre sektöre yakın mekânlarda, mesleki eğitim kampüsleri şeklinde açılmalıdır. Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri için ÖSS akademik ve mesleki alanda yapılmalı, mezunların kendi alanlarındaki yükseköğretim programlarına geçişte ek puan verilmelidir. Ayrıca bu okul mezunlarına uzun vadeli faizsiz işletme kredisi verilmesi ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Mesleki ve teknik ortaöğretime erişimi artırmak amacıyla 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu gereği öğrencilere ödenmesi gereken ücretin, yurt genelinde (yaşına uygun asgari ücretin yüzde 30’dan az olmamak üzere) kamu ve özel sektörde uygulanmasında karşılaşılan sorunlar giderilmeli, işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerin sosyal güvenlik hakları iyileştirilmelidir.
- » Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık ve terk nedenleri tespit edilerek öğrenciyi sistem içinde tutacak tedbirler alınmalı, okula devamı, okulu bitirmeyi, okuldan ayrılmayı, mezunları izlemeyi ve değerlendirmeyi sağlayacak bir sistem kurulmalıdır.
- » Genel ortaöğretim kurumları öğrencileri için farklı ders programları ve bu programlara göre ders kitapları hazırlanmalıdır. Seçmeli olan demokrasi ve insan hakları dersi, ortak dersler arasına alınmalıdır. Millî güvenlik bilgisi dersi müfredatı yenilenmelidir. Bütün derslerin eğitimi Türkçe olmalıdır. Ayrıca öğrencilerin kitap taşıma yükünün azaltılması amacıyla; e-Kitap, faksikül, kopartılabilir sayfa kitap, her kitaba MEB’in internet sayfasından ulaşılabilmesi vb. uygulamalar yapılmalıdır.
- » Örgün, yaygın ve açık öğretim sisteminde genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim

- kurumları arasında bütün sınıflarda yatay ve dikey geçişlerin yapılmasına imkân sağlanmalıdır.
- » Eğitim müfettişleri kendi aralarında uzmanlaşmış ekiplere ayrılmalı, iş disiplini ve verimlilik gereği eğitim müfettiş yardımcısı, eğitim müfettişi, eğitim başmüfettişi şeklinde kariyerlendirilmeli, her yıl yerine üç yılda bir teftiş esas alınmalıdır.

Şûra'da 'spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi' gündem konusu kapsamında toplumun her kademesinde spor kültürünün geliştirilmesi ve yaşam boyu spor anlayışının yaygınlaştırılması amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, belediyeler, üniversiteler, federasyonlar ile resmî ve özel kurum-kuruluşlar arasında iş birliği yapılmasının önemi ifade edilmiştir. Bununla birlikte toplumun ortak değerlerine ve değer farklılıklarının ise zenginlik olduğuna vurgu yapılarak, öğretmen ve öğrencilere değerler eğitimi bilinci kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Konuya ilişkin alınan kararlar ise şunlardır:

- » Spor tesisleri; okulların birbirine yakınlığı göz önünde bulundurularak ortak kullanıma ve engelli öğrencilerin faydalanmasına imkân verecek şekilde planlanmalı, mevcut tesisler iyileştirilmeli ve özel sektör spor tesisi yapması konusunda teşvik edilmelidir. İki farklı disiplin anlayışı olan güzel sanatlar lisesi ve spor liseleri ayrı okullar olarak faaliyet göstermelidir.
- » Sporda yetenekli öğrenciler erken yaşta tespit edilerek bu öğrencilere ait bilgiler, oluşturulacak merkezî bilgi sistemine işlenerek takip edilmeli, il/ilçelerde bu sporcularla ilgili ortak eğitim planları hazırlanmalıdır. Ulusal ve uluslararası yarışmalarda başarılı olan sporcu öğrencilere resmî ve özel ortaöğretim ile yükseköğretim kademelerine geçişte ek puan verilmeli, kontenjan ayrılmalı veya burs verilmelidir.
- » Merkez ve taşra teşkilatında, beden eğitimi ve sporla ilgili birimlerde uzman istihdamına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile öğretim dairelerinde sanat alanı uzmanlarının görev yapacağı birimler kurulmalıdır.
- » Toplumda hayat boyu öğrenme kapsamında sanat eğitimi ile sportif nitelikli bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla halk eğitim merkezlerinde daha fazla kurs açılmalıdır. Halk eğitim merkezleri altyapı ve öğretmen açısından güçlendirilmelidir.
- » Özel idare bütçesinden ilköğretime ayrılan yüzde 20'lik ödeneğin yüzde 40 ve bu ödeneğin yüzde 40'ının da okulların spor faaliyetlerindeki ihtiyaçlarında kullanılmasına ilişkin mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır. Şans oyunlarının hâsılatından, okul spor ve sanat faaliyetleri için pay ayrılması konusunda da mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır.
- » Sağlık durumlarının beden eğitimi ile spor etkinlikleri derslerine katılmalarına engel teşkil edip etmeyeceğini belirlemek amacıyla öğrencilerin zorunlu genel sağlık kontrolünden geçirilmesi ile ilgili düzenleme yapılmalıdır. Okul içi spor yarışmalarına katılan sporcu-öğrencilerin sigortalı olması ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Genel ortaöğretim kurumlarında 45 dakika olan ders saatleri, spor, sanat ve beceri eğitimine daha fazla zaman ayrılması için 40 dakika olarak düzenlenmelidir.
- » Güzel sanatlar ve spor liselerine alınacak alan öğretmeninin seçimi uzman jüri üyeleri tarafından yapılmalıdır.
- » Beş yıllık kalkınma planlarının hazırlanmasında kurulan komisyonlara Sanat Eğitimi İhtisas Komisyonu da ilave edilmelidir. "Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi" ve "Değerler ve Eğitimi Projesi" hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır. Sanat eğitimi öğretmenlerinin niteliklerinin artırılması amacıyla, hizmet içi eğitim faaliyetlerine alınmaları sağlanmalıdır. Farklı alanlardan teknoloji ve tasarım dersi öğretmenliğine atanacaklar da hizmet içi eğitimden geçirilmelidir. İlköğretimde görsel sanatlar ve müzik ders saatleri yeni öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak artırılmalı ve bu dersler ortaöğretimde zorunlu ders hâline getirilmelidir. Bununla birlikte ilköğretimin bütün sınıflarında görsel sanatlar, beden eğitimi ve müzik dersleri, not yerine "yeterli, geliştirilebilir" gibi ifadelerle değerlendirilmelidir.
- » Okullarda ders dışı eğitim faaliyetlerinin yapılması için okul müdürünün onayı yeterli olmalı-

dır. Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin organize ettikleri sanat etkinlikleri, duvar gazetesi, şiir dinletileri ve yarışmalar gibi faaliyetlerde görevlendirilmek üzere formatör öğretmen yetiştirilmelidir.

- » Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında 4 yılda bir alan araştırması yapılmalıdır. Yaygın eğitim dâhil tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitimine yer verilmeli; bu kapsamda farkındalık oluşturulması için STK'larla iş birliği yapılmalı ve kitle iletişim araçlarından faydalanılmalıdır.
- » Öğretim programlarında, ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek, öğrencilere farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir. Ders kitapları ise Türkçemizi doğru kullanmaya katkı sağlayıcı olmalı; fen ve teknoloji, matematik vb. derslerde kullanılan terimler Türk Dil Kurumu ile iş birliği yapılarak yeniden düzenlenmelidir. Okullarda 26 Eylül tarihi "Türk Dili Bayramı" olarak kutlanmalıdır. Ayrıca değerler eğitimi konusunda önemli işlev gören "din kültürü ve ahlak bilgisi" dersi tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulmalıdır. İsteyen anne ve babaların çocuklarının ahlaki ve manevi değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla seçmeli din eğitimi verilebilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir.
- » Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

Şûra'da eğitim sistemimizde yönlendirme hizmetlerinin, okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde etkin olarak yaygınlaştırılması ve mevcut Yönelme Yönergesi'nin revize edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde eğitsel rehberlik, mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerini bünyesinde barındıracak, gelişimsel rehberlik anlayışı ile kademeler arası geçişte yönlendirme ve yönlendirme hizmeti sunacak, izleme ve değerlendirme çalışmaları gerçekleştirecek, öğrencilerin akademik beceri, ilgi ve özel yetenek profillerini oluşturacak, zamanla öğretim sistemini tek sınav odaklı olmaktan çıkaracak yeni bir model oluşturulması planlanmıştır. Bu doğrultuda alınan kararlar ise şunlardır:

- » Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için öğrenciler ve ailelerine farkındalık kazandırılmalı, ailelerin ve tüm öğretmenlerin yönlendirme sürecine aktif katılımları sağlanmalıdır. Bu kapsamda aile eğitimleri düzenlenmeli ve medyadan da yararlanılmalıdır.
- » Yönlendirme süreçlerinde psikolojik ölçme araçlarından etkin bir şekilde yararlanılmalıdır. Yönlendirme süreçlerinden doğabilecek hataları en aza indirmek amacıyla yönlendirildiği kurumda öğrencinin performansı izlenmelidir. Ayrıca geçerli-güvenilir ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılmasına dikkat edilmelidir. Rehberlik ve psikolojik danışma servisleri donatım ve araç-gereç yönünden güçlendirilmelidir.
- » Ortaöğretim ve yükseköğretime geçişte, yenilenen ortaöğretim programlarını da kapsayan; ortak düşünme becerileri ile derse özel sorun çözme becerilerini ölçen soruların yer aldığı bir sınav sistemi geliştirilmelidir.
- » Mevcut psikolojik ölçme ve değerlendirme araçları, günün şartlarına ve eğitim kademelerine uygun olarak revize edilmeli, elektronik ortamda uygulanabilecek ölçme ve değerlendirme araçları geliştirilmelidir. Üstün yetenekli ve/veya üstün zekâlı çocukların tespitine yönelik geçerli ve güvenilir tanılama araçları geliştirilmelidir.
- » Millî Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu ve üniversiteler arasında iş birliği yapılarak psikolojik danışma ve rehberlik lisans programı günün şartlarına uyarlanmalıdır. Eğitim süresi, son bir yılı uygulama ağırlıklı olmak üzere 5 yıla çıkarılmalıdır. Öğrencilerin en az bir zekâ testi uygulama ve değerlendirme yeterliliğine sahip olarak mezun olmaları sağlanmalıdır. Aday rehber öğretmen/psikolojik danışmanların, özel eğitime gereksinim duyan çocuklara rehberlik

hizmeti sunmalarına yönelik yükseköğretim kurumlarında dersler konulmalıdır. Ayrıca rehberlik araştırma merkezlerinde 1 ay süre ile oryantasyon eğitimi almaları sağlanmalıdır.

- » e-Okul sisteminde e-Rehberlik Modülü'ne yer verilmeli, bilgiler elektronik ortama aktararak muhafaza edilmelidir. Okul rehberlik servislerinde gelişimsel rehberlik anlayışı ön planda tutulmalıdır. Risk altında ve dezavantajlı konumda olan çocukların tespiti yapılarak bu çocuklara yönelik eğitim çalışmaları artırılmalı; önleyici rehberlik çalışmalarına ağırlık verilerek bu konuda bölgenin özelliklerine uygun olarak disiplinler arası ekip çalışmaları mülki amirlerin koordinesinde hayata geçirilmelidir.
- » Rehber öğretmen/psikolojik danışmanların çalışma süreleri yeniden belirlenmeli ve ek ders ücretlerine ilişkin düzenleme yapılmalıdır. Alana ilişkin yeni model ve yaklaşımlara uygun hizmet içi eğitimler almaları sağlanmalıdır. Bütün öğretim kurum ve kademelerinde rehber öğretmen/psikolojik danışman istihdam edilecek şekilde norm kadro tahsis edilmeli, özellikle kız öğrencilerin çoğunlukta olduğu okullarda bayan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara öncelik verilmeli, yatılı ve pansiyonlu okullarda ikinci rehber öğretmen/psikolojik danışman kadrosu sağlanmalıdır.
- » Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi'nin aktif kullanımı sağlanmalı; rehberlik ve araştırma merkezleri, mesleki rehberlik hizmeti sunumunda erişim merkezi hâline getirilmelidir. Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışma saatleri ve ücretlendirmeler düzenlenerek, alan uzmanlarının bu merkezlerde görev almaları teşvik edilmelidir. Bu kapsamda merkezlerde; psikolojik danışman, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, fizyoterapist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, eğitim programcısı ve ölçme değerlendirme uzmanı ile disiplinler arası ekip çalışmasını gerektiren diğer alan uzmanı kadroları tahsis edilmelidir.
- » Madde bağımlılığı ve denetimli serbestlik gibi özel bilgi, beceri ve uygulama gerektiren konularda destek sağlayacak personel yetiştirilmeli, bu konuda hizmet veren ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği sağlanmalıdır. Bununla birlikte sokakta yaşayan, çalıştırılan vb. sebeplerle okul dışında olan çocuklara yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmet modelleri geliştirilmeli ve bu çocukların ortaöğretime erişimini sağlayacak yeni düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Okullarda çalışan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan personel, alandan mezun müfettişler tarafından denetlenmelidir.

2.4.19. On Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası (2-6 Aralık 2014)

On Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası gündemini; öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri, öğretmen niteliğinin artırılması, eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması; okul güvenliği konuları oluşturmaktadır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı'dır. Şûra'da 'öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri' gündem konusu okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kademeleri odağında ele alınarak aşağıdaki tavsiye kararları alınmıştır:

- » Okul öncesi eğitimde çocukların yetenek gelişimleri izlenmeye başlanmalı; bu kapsamda uygun enstrümanlarla Türk müziği çalışmalarına ve düzeylerine uygun spor etkinliklerine yer verilmelidir. Öğretim programları oyun temelli olmalı, değerler eğitime ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik kazanımlara yer verilmelidir. Ayrıca çocukların özgüven becerilerini ve birey olma bilincini geliştirmeye dönük olmalıdır.
- » Okul öncesi ve ilkökulda kullanılan eğitim aracı metinlerinde kendi kültürümüze ait literatüre (masal, hikâye, fabl, şiir vb.) yer verilmelidir. Ayrıca çocuklara Türkçenin doğru bir şekilde kazandırılması sağlanmalıdır. Bu kapsamda ilkökulda okuma kültürünün kazandırılmasına yönelik etkinlikler yapılmalıdır.
- » İlkokullarda haftalık ders saati sayısı 25 saati zorunlu, 5 saati serbest etkinlikler olmak üzere toplam 30 ders saatidir. Serbest etkinlikler için bir uygulama kılavuzu hazırlanmalıdır. Görsel sanatlar ve müzik dersleri haftada en az ikişer ders saati olmalıdır. 1, 2 ve 3. sınıflara da din

kültürü ve ahlak bilgisi dersi konulmalı ve bu dersin öğretim programlarında çoğulcu anlayışa yer verilmelidir. Trafik güvenliği ile insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi derslerinin haftalık ders çizelgesinden kaldırılarak trafik güvenliği dersi konuları hayat bilgisi dersi içinde; insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi konuları da sosyal bilgiler dersinde verilmelidir. 'Fen bilimleri' dersinin adı 'fen bilgisi' olarak değiştirilmeli ve fen bilgisi dersi ile sosyal bilgiler dersleri 4. sınıftan itibaren programa eşit bir şekilde dağıtılmalıdır.

- » Ortaokullarda haftalık ders saati sayısı 25 saati zorunlu, 5 saati seçmeli dersler olmak üzere toplam 30 ders saatidir. Öğrenciler görsel sanatlar ve müzik derslerinden birisini seçerek haftada 2 ders saati olarak görmelidir. 5, 6 ve 7. sınıflara birer ders saati süreli rehberlik dersi konulmalıdır. İlkokulda verilen oyun ve fizikî etkinlikler dersi ile ortaokulda verilen beden eğitimi ve spor dersinin ismi 'beden eğitimi ve oyun' şeklinde değiştirilmelidir. Öğretim programlarında ise değerler eğitime sarmallık anlayışıyla yer verilmelidir. Ayrıca T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı gözden geçirilerek güncellenmelidir. Ortaokulda hafızlık eğitimi alacak öğrenciler için ara verme süresi 1 yıldan 2 yıla çıkarılmalı ve dışarıdan sınav hakkı verilmelidir.
- » Bütün ortaöğretim kurumlarında haftalık ders saati sayıları azaltılmalı, derslerin bir kısmının dönemlik olarak uygulanması sağlanmalıdır. Seçmeli fizik, kimya ve biyoloji dersleriyle ilgili uygulamalara haftalık ders çizelgelerinde yer verilmelidir. Dil ve anlatım dersi ile Türk edebiyatı dersleri birleştirilerek "Türk dili ve edebiyatı" şeklinde adlandırılmalıdır. 'Sağlık bilgisi' dersi ile 'trafik ve ilk yardım' dersleri kaldırılarak içerikleri ilgili derslere dağıtılmalıdır. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi 2 saate çıkarılmalıdır. Osmanlı Türkçesi dersi, Anadolu imam hatip liselerinde zorunlu ders olarak, diğer ortaöğretim kurumlarında ise seçmeli ders olarak okutulmalıdır. Anadolu imam hatip liselerine seçmeli Farsça dersi konulmalıdır. Görsel sanatlar dersi çatısı altında geleneksel sanatlarımız olan hat, ebru, tezhip ve minyatür öğretim programlarının da uygulanmasına imkân verilmelidir.
- » Ortaöğretim kurumlarında öğretim programları; okul türleri arasında yatay ve dikey geçiş, sınıf atlama ve normal öğrenim süresinden önce mezun olma fırsatlarına yer verecek şekilde düzenlenmelidir. T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı gözden geçirilerek güncellenmelidir. Güzel sanatlar liselerinin programlarında Türk müziğinin makamsal sistemi ve çalgıları ile geleneksel sanatlara yer verilmelidir. Anadolu otelcilik ve turizm meslek liselerinin öğretim programları ve ders çizelgelerinden 'alkollü içki ve kokteyl hazırlama' dersi kaldırılmalıdır.
- » Okul öncesi, ilkökul ve ortaokullarda tekli öğretime geçilmelidir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik bir yönetmelik hazırlanmalı ve anaokulundan itibaren geçerli olacak şekilde yeni bir öğretim programı hazırlanmalıdır. Bilim ve medeniyet tarihimizde öne çıkan düşünür ve bilim insanlarının çalışma ve eserlerine ilkökul, ortaokul ve lise öğretim programlarında yer verilmelidir.

Şûra'da 'öğretmen niteliğinin artırılması' konusuna ilişkin öğretmen aday adaylarının nitelikleri ve mesleğe seçimleri, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçleri, öğretmenlik mesleğinin kariyer sistemi yapılanması ve toplumsal statüsü incelenerek çeşitli öneriler sunulmuştur. İstekli, başarılı ve mesleğin bilişsel olduğu kadar duyuşsal ve psiko-motor yeterliklerini de taşıyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine kazandırılmasının önemini vurgulanarak;

- » YGS/LYS sıralamasında başarılı olan ve öğretmenlik mesleğini ilk üçte tercih eden öğrencilerin teşvik edilmesi, bunlara lisans öğrenimleri sürecinde akademik başarılarını sürdürmelerini kaydıyla burs ve barınma desteği sağlanması,
- » Eğitim fakültelerinin programlarına öğrenci yerleştirmede kullanılan YGS/LYS puan türlerinin tekrar gözden geçirilmesi ve öğrenci seçiminde öğretmen yeterlikleri doğrultusunda çoklu değerlendirme ilkelerinin hayata geçirilmesi uygun görülmüştür.

Diğer yandan ilgili yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğretmen aday adaylarının mesleğe seçim sürecinde;

- » KPSS ve ÖABT testlerinde öğretmen yeterliklerini dikkate alan,
- » Öğretmenlik mesleğinin bilişsel boyutunun yanında duyuşsal ve psiko-motor özelliklerini de temel alan çoklu değerlendirme sistemlerini içeren bir model oluşturulması kararlaştırılmıştır.

Öğretmenlerin hizmet öncesi lisans eğitim ve öğretim süreçlerinin öğretmen yeterlikleri açısından iyileştirilmesinin de öğretmenlerin niteliklerinin artırılmasında kritik öneme sahip olduğu belirtilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının geliştirdiği genel öğretmen yeterlikleri ve özel alan yeterliklerinin ise tüm paydaşların geri bildirimleri doğrultusunda güncellenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda Şûra'da hizmet öncesi eğitim süreçlerine ilişkin alınan kararlar şunlardır:

- » Öğretmenlik mesleğine akademik/sosyal/psikolojik açıdan uygun olmayan öğrencilere, diğer fakülte ve bölümlere yatay ve dikey geçiş imkânları sunulmalıdır. Eğitim fakültesi dışında öğretmenlik atamasına kaynaklık teşkil eden lisans programlarından mezun olanlara, uygulama ağırlıklı ve en az iki yıllık olacak şekilde 'öğretmen yetiştirme programları' uygulanmalıdır. Ayrıca bu öğrencilere yönelik lisans programlarında MEB'in ihtiyaçları ve YÖK'ün belirleyeceği ölçütler doğrultusunda eğitim fakültelerince 'öğretmenlik meslek bilgisi' dersleri sunulmalıdır.
- » Öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarda, uygulama derslerinin oranı yüzde 50'ye yaklaştırılmalıdır. Okullarda yapılacak uygulamalara ilişkin fakülte-okul iş birliği geliştirilmelidir.
- » Eğitim fakültelerinde öğrenci kontenjanları azaltılmalıdır. İhtiyaç hâlinde yeni eğitim fakültelerinin ve öğretmen yetiştirme programlarının açılması için ulusal ve uluslararası standartlar belirlenmelidir. Ayrıca eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan öğretim programları, MEB ile birlikte geliştirilen öğretmen yeterlikleri doğrultusunda YÖK ve Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu'nun koordinasyonunda yeniden yapılandırılmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Fatih Projesi'yle birlikte okullarda kurduğu/kuracağı teknolojilerin öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında kurulması ve öğretmen aday adaylarına bu teknolojilere ilişkin temel bilgi ve becerilerin kazandırılması

Öğretmenlerin mesleğe seçimini takiben öğretmen adaylarının kurum ve sistem içinde yetiştirilmesi sürecinde, bu konuda gerekli eğitim ve deneyime sahip 'danışman' (mentör) öğretmenlerce uygulama temelli bir modele ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda aday öğretmenlerin, adaylık sürecini bir danışman öğretmen eşliğinde tamamlayabilecekleri bir okul/kurum ile eşleştirilmeleri; adaylık ve uyum eğitim programlarının bütünleştirilerek, öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması kararlaştırılmıştır. Ayrıca bu mesleki gelişim modelinin;

- » Bütüncül bir yaklaşımla ihtiyaç belirleme, izleme, yönlendirme ve değerlendirmeyi,
- » Mesleki gelişim programlarının süre ve içerik yönünden planlanmasını,
- » Öğretmenlerin hayat boyu öğrenme fırsatlarını artırmayı,
- » Yüz yüze ve uzaktan olanaklarının birlikte kullanıldığı karma (hibrit) öğretim tasarımları içermesi planlanmıştır.

Öğretmenlerin mesleki-kişisel gelişimlerinin sağlanması ve kariyer sistemlerinin yapılandırılmasına ilişkin Şûra'da alınan diğer tavsiye kararları ise şunlardır:

- » Öğretmenler için mesleki gelişim programlarını düzenlemek, bu programlar için öğretim materyalleri hazırlamak ve Ar-Ge faaliyetleri gerçekleştirmek üzere "Millî Eğitim Akademisi" kurulmalıdır. Yükseköğretim kurumlarıyla iş birliği yapılarak mesleki gelişim programlarına yönelik modüler elektronik içerik hazırlanmalıdır. Bu eğitimler kredilendirilerek MEB'in kariyer geliştirme sistemine dâhil edilmelidir.
- » Kendi alanlarında ve/veya eğitim bilimleri alanında yüksek lisans veya doktora öğrenimlerini

tamamlayan öğretmenlerin ek ders ücretleri artırılmalıdır. Öğretmen, okul yöneticisi ve maarif müfettişlerine yönelik uzaktan öğretim yoluyla modüler yüksek lisans programları oluşturulmalıdır.

- » Mesleki gelişim programlarında görev alacak eğiticilerin niteliklerine ilişkin ölçütler bir komisyon aracılığıyla belirlenmelidir.
- » Kariyer basamaklarının, kişisel ve mesleki gelişimin bütüncül bir parçası olarak kabul edilmesi doğrultusunda Millî Eğitim Temel Kanunu'nda değişiklik yapılmalıdır. Öğretmenler mesleki yeterlikler doğrultusunda kariyer basamaklarında yükseltilmeli, sınav dışında; lisansüstü eğitim, yer aldığı bilimsel, sosyal, ulusal ve uluslararası projeler, katıldığı mesleki gelişim programları, öz ve akran değerlendirmesi, Okul Temelli Mesleki Gelişim Modeli (OTMG), öğrenci-veli geri bildirimleri vb.'ni içeren çoklu değerlendirme sistemi ile değerlendirilmelidir.
- » Öğretmenlerin, özlük haklarına yönelik olarak her dört yılda bir yıpranma payı ve 3600 ek gösterge verilmeli, ek ders ücretleri artırılmalıdır. İhtiyaç duyulan il ve bölgelerde görev yapmalarına yönelik bir teşvik sistemi geliştirilmelidir.
- » Öğretmenlik mesleğinin toplumsal itibarının artırılması ile yeterlik, nitelik ve standartlarının belirlenmesi kapsamında Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılmalıdır.

Şûra'da 'eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması' gündem konusuna ilişkin öncelikle eğitim yöneticilerinin seçilme ölçütleri belirlenmiştir. Bu bağlamda; devlet okullarında eğitim yöneticisi olabilmek için adayların; lisans derecesine sahip olması, merkezi olarak yapılan yazılı sınavda başarılı olması, belirli bir süre müdür yardımcısı olarak görev yapmış olması, söz konusu okula öğretmen olarak atanma şartlarını taşıyor olması gerekmektedir. Ayrıca adaylardan 'eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim almış olma ile okul müdürlüğü için yönetici yeterliklerini esas alan, akredite edilmiş kurumlar tarafından verilebilen belli sürede eğitim alındığını gösterir belgeye sahip olma' şartlarını sağlayanların okul yöneticiliği seçiminde tercih sebebi olabileceği uygun görülmüştür. Gündem konusuna ilişkin alınan diğer tavsiye kararları şunlardır:

- » Okul/kurum yöneticiliği "görev" olarak görülmeli, belli bir süre ile sınırlandırılmalı, görevlendirmeler eğitim öğretim yılı başlamadan önce tamamlanmalıdır.
- » Yönetici atamalarında kadın yönetici lehine pozitif ayrımcılık getirilmelidir. Dezavantajlı bölgelere ise; tecrübeli, akademik donanımına sahip okul yöneticileri görevlendirilmelidir.
- » Lisansüstü eğitim yapan yöneticilerine, lisansüstü eğitim tazminatı verilmelidir. Ayrıca yöneticilerin ders denetimi ve rehberlik görevini etkili bir şekilde yapabilmesi için rehberlik ve denetim modelleri ile yaklaşımları konusunda yeterliklerinin artırılmalıdır.
- » Yöneticilikte kariyer basamakları uygulaması; belirli sürelerde öğretmenlik yapanların önce müdür yardımcılığına, müdür yardımcılığı yapanların müdürlüğe, müdürlük yapanların da şube müdürlüğüne atanmayı sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Müdür yardımcıları, en az 3 yıl görev yapmış ve merkezi sınavda başarılı olmuş öğretmenler arasından müdürün teklifi ve üst makamın onayı ile görevlendirilmelidir. Müdürler, en az 2 yıl süre ile müdür yardımcısı olarak görev yapmış olmalıdırlar. İl ve ilçe yöneticilerinin atanmasında ise eğitim kurumlarında yöneticilik/müfettişlik yapmış olma şartı aranmalıdır.
- » Eğitim kurumları yöneticiliği, il ve ilçe yöneticiliği, eğitim uzmanlığı, millî eğitim uzmanlığı, merkez ve taşra teşkilatı şef, şube müdürlükleri ile daire başkanlıkları arasında yeterlikler çerçevesinde yatay ve dikey geçişlere imkân veren adil bir kariyer sistemi kurulmalıdır.
- » Millî eğitim uzmanlıklarına seçme ve atama süreci, ağırlık öğretmenler lehine olacak şekilde değiştirilmeli; millî eğitim uzmanlıklarına ve maarif müfettişliğine geçişte öğretmenler yönünden yaş şartının kaldırılmalıdır.
- » Eğitim yöneticilerinin mesleki gelişimine yönelik hazırlanan hizmet içi eğitim programlarına ilişkin ise;
- » Mesleki yeterlikler ölçütlerine göre hazırlanması ve her bir kurs/seminerin belli bir yeterliği

kazandırma ve belgelendirme temeline dayalı olması,

- » Belli bir probleme çözüm üretmeye yönelik somut çıktıları olan etkinlik ve eylem araştırması temelli yeterlik kazandırması,
- » Eğiticilerin, programın amaç ve içeriğine uygun yeterliğe sahip olması,
- » Eğitim yöneticilerinin mesleki gelişimlerinin sağlanmasında, eğitim yönetimi alanında eğitim almış, deneyim ve başarıya sahip yöneticiler ile maarif müfettişlerinden kılavuz (mentör) olarak yararlanılması,
- » Programların akredite edilerek eğitim yöneticilerinin belli bir zaman diliminde belirli kredide eğitim almalarının sağlanması ve giderlerinin kurumca karşılanması kararları alınmıştır.

Şûra'da okullarda eğitimin niteliğinin artırılması ve eğitimsel hedeflere ulaşılmasının en temel koşullardan birisinin, öğrencilerin ve okul personelinin kendilerini güvende hissetmeleri olduğu belirtilmiştir. Gerek okulların verimliliği ve etkililiği, gerekse öğrencilerin başarısı ve gelişimi açısından güvenli ve düzenli öğrenme ortamlarının oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Diğer yandan okul güvenliğinin farklı boyutları olduğu, sadece eğitimcileri değil tüm toplumu ilgilendiren bir sorun olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle; okullarda karşılaşılan güvenlik problemlerinin çözümünde ve önlenmesinde, başta okul yöneticileri ve öğretmenler olmak üzere, öğrencilere, velilere ve yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Şûra'da 'okul güvenliği' gündem konusu kapsamında bir 'okul güvenliği eylem planı' hazırlanması uygun görülmüş olup;

- » Okulun ve çevresinin risk analizinin yapılması ve güvenlik riski bulunan okullara yönelik süreç odaklı önlemler alınması,
- » Okul güvenliğine katkı sağlayan öğrenci, veli ve okul çalışanlarının ödüllendirilmesi,
- » Okul paydaşlarının okul güvenliğine ilişkin rol ve sorumluluklarının tanımlanması, okul güvenliği konusunda farkındalıklarının artırılması amacıyla eğitimden (ihmal, istismar, şiddet, ilk yardım vb.) geçirilmesi,
- » Okul servis sürücülerinin, okul ve yol güvenliği konularında her öğretim yılının başında bir eğitim programına tabi tutulması ve okul güvenliği sertifikası olmayan sürücülerin çalıştırılmaması,
- » Okul güvenliği konusunda uzmanların yetiştirilmesi ve bu uzmanların il veya ilçe düzeyinde istihdam edilmesi kararları alınmıştır.

Okullarda hem fiziksel hem psikolojik güvenliğin sağlanması amacıyla ise aşağıdaki kararlar alınmıştır:

- » Bütün okullarda güvenlik görevlisi ve sağlık personelinin hizmet alımı yoluyla görevlendirilmelidir. Okul çevresinin daha güvenli bir yer hâline gelebilmesi için yerel emniyet güçlerinden destek alınmalı, kurumlar arası işbirliğinin artırılmalıdır. Bu kapsamda okul giriş-çıkış saatlerinde okul çevresinde trafik polisi ve gönüllü trafik denetmenleri görevlendirilmelidir.
- » Okul yöneticileri, karşılaşılabilecek güvenlik sorunları ve krizlerini yönetebilecek bilgi ve becerilere sahip adaylar arasından seçilmelidir.
- » Okullar optimal büyüklükte ve engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalı, okul giriş-çıkış noktalarının sayısı sınırlandırılmalıdır. Okul bahçesinin ve oyun alanlarının tasarımında, kaza ve yaralanmayı önleyici yapı maddeleri kullanılmalıdır. Okul bahçesindeki otoparklar kapatılmalı ya da okulun eğitim-öğretime kapalı olduğu dönemlerde kullanılmalıdır. Okul çevrelerinin yeterince aydınlatılması sağlanmalı ve yaşanabilecek elektrik kesintileri nedeniyle okullara jeneratörler tahsis edilmelidir. İkili eğitim yapılan okullarda en kısa sürede tam gün eğitime geçilmelidir.
- » Okullarda depreme karşı gerekli güvenlik önlemleri alınmalı, okul binaları çok katlı tasarlanmamalı, okul ve sınıf mobilyaları sabitlenmelidir. Okul güvenliğine ilişkin ulusal ve yerel sorunları belirlemek ve analiz etmek amacıyla bir veri tabanı oluşturulmalı, bu veri tabanından

hareketle okullara göre risk haritaları çıkarılmalıdır.

- » Okul içi ve çevresinde güvenliği sağlamak için önlemler alınmalı (ziyaretçi kartı, kamera, duman sensörü, metal detektör vb.) ve öğrencilerin okula istenmeyen araç-gereç ve suç aleti getirmelerini önlemek için denetimler yapılmalıdır. Ayrıca okul çevresinde öğrenci sağlığı ve güvenliği açısından risk oluşturabilecek maddelerin satılmasını önlemek amacıyla denetimler yapılmalıdır.
- » Öğrenci disiplin yönetmelikleri gözden geçirilmeli; başta uyuşturucu kullanımı (esrar, eroin, bonzai vb.) olmak üzere öğrencilerde gözlenen istenmeyen davranışları önlemek amacıyla yönetmelik maddelerinde caydırıcılığı artırıcı düzenlemeler yapılmalıdır. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, rehber öğretmenlerin okul güvenliği konusundaki rol ve sorumluluklarını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- » Okullarda temiz içme suyu olanağı sağlanmalı, imkânlar ölçüsünde yemek hizmeti sunulmalıdır. Öğrencilerin evlerine en yakın okula devam edebilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- » Düzenlenen yetiştirme ve destekleme kurslarında öğretmenlere nöbet görevi tanımlanmalıdır.
- » Okuldaki onarım ve tadilatlar için okul yönetimlerine küçük onarım ödeneği tahsis edilmelidir.
- » İhtiyacı olduğu tespit edilen öğretmenlere öfke kontrolü, çatışma yönetimi, arabuluculuk gibi konularda psiko-eğitim desteği sağlanmalıdır.

2.4.20. Yirminci Millî Eğitim Şûrası (1-3 Aralık 2021)

Yirminci Millî Eğitim Şûrası gündeminde; temel eğitimde fırsat eşitliği, mesleki eğitimin iyileştirilmesi ve öğretmenlerin mesleki gelişimi konuları ele alınmıştır. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer'dir. Şûra'da 'temel eğitimde fırsat eşitliği' gündem konusu kapsamında ilk olarak okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ele alınarak; beş yaş okullaşma oranının kısa vadede yüzde 100'e ulaştırılması, 3-4 yaş için eğitime erişim imkânlarının artırılması, 0-3 yaş için ise bütüncül, kapsayıcı ve entegre bir yaklaşımla erken çocukluk eğitimi ve bakım hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla fiziki, beşerî ve mali imkânların sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Bu amaç doğrultusunda alınan kararlar ise şunlardır:

- » Okul öncesi eğitim kurumlarında; okul öncesi öğretmenliği lisans mezunu okul öncesi öğretmenler, okul psikolojik danışmanı, çocuk gelişim uzmanları, destek eğitim personeli/usta öğretici, güvenlik görevlisi ve yardımcı hizmetli istihdam edilmelidir.
- » Okul öncesi eğitimi kurumlarının eğitim materyalleri, program, sınıf içi, sınıf dışı ortam ve personele ilişkin kalite standartları güncellenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
- » Dezavantajlı bölgeler ve gruplara yönelik gezici öğretmen sınıfı, gezici sınıf, taşıma merkezi ana sınıfı, yaz eğitimi, taşınabilir eğitim, ev temelli eğitim, toplum temelli erken müdahale modeli, mobil anaokulu vb. farklı modeller geliştirilmelidir.
- » Okul öncesi eğitime kazandırılacak mekânlar (okul binası, sağlık merkezleri, belediye binaları vb. kurum binaları) değerlendirilmeli, arsa tahsisine yönelik ise Belediyelerin katkıları artırılmalıdır. Diğer yandan bağışların öncelikle okul öncesi eğitim alanına yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
- » Okul öncesi eğitimin önemine ve eğitime erişim fırsatlarına ilişkin farkındalık çalışmaları (kamu spotu vb.) artırılmalıdır. Okul öncesi eğitimde okul aile iş birliği modelinin geliştirilip uygulanması, ailelerin desteklenmesi ve aile eğitimlerinin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
- » Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin iyileştirilmesi amacı doğrultusunda Şûra'da alınan kararlar aşağıda aktarılmıştır.
- » Özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yönelik uluslararası sözleşmelerle uyumlu gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.
- » 37-78 aylık özel eğitime ihtiyacı olan çocukların öncelikle kaynaştırma ve bütünleştirme yo-

luyla eğitime katılımları sağlanmalıdır.

- » Özel eğitimin önemine ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitime erişim hakkına ilişkin toplumsal farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.
- » Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için öncelikle destek eğitim odaları olmak üzere eğitim ortamında sunulan hizmetler evrensel tasarım ilkeleri dikkate alınarak geliştirilmeli ve materyal açısından da zenginleştirilmelidir. Kaynaştırma-bütünleştirme öğrencilerinin ise öğretim ihtiyaçlarına uygun özel eğitim servisleri oluşturulmalı ve destek eğitim personeli sağlanmalıdır. Bedensel engelli öğrenciler için servis araçları ile taşıma hizmeti sağlanmalıdır. Öğrencilerin yetenek ve becerileri dikkate alınarak istihdamlarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- » Kronik rahatsızlığı olan öğrenciler için uzaktan canlı dersleri de içerecek harmanlanmış (hibrit) eğitim modelleri geliştirilmelidir.
- » Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin erişilebilirliğini artırmak için uygun hizmet alanlarında alternatif destek modelleri (gezici RAM, teknoloji ürünleri vb.) yaygınlaştırılmalıdır. Tüm kademelerde her okul için en az bir rehber öğretmen/psikolojik danışman normu oluşturulmalı ve her sınıf düzeyinde haftalık ders çizelgelerinde sınıf rehberlik dersine yer verilmelidir. Uzaktan psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunulabilmesine yönelik çalışmalar geliştirilmelidir.
- » Öğrenciler için farklı kaynaklardan formal ve informal değerlendirme yöntemleri kullanılarak edinilen bilgiler e-Okul üzerindeki portfolyolara işlenmelidir.
- » Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin gelişiminin desteklenmesi ve millî, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerlerin kazandırılması için kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve özel sektörle sürdürülebilir iş birlikleri sağlanarak projeler geliştirilmeli; sosyal, kültürel, sanatsal, sportif vb. faaliyetler artırılmalıdır.
- » Çocukların eğitsel ve sosyal iletişim süreçlerinde olumsuz etkiler ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutulmasını sağlamak amacıyla oluşturulan Güvenli Eğitim İletişimi kavramı geliştirilmeli ve bu kapsamda eğitimler verilmelidir.
- » Özel yetenekli öğrencilerin okul ortamında zenginleştirilmiş programlarla desteklenmesi sağlanmalıdır.

Temel eğitime erişimin ve eğitimde niteliğin artırılması amacı doğrultusunda Şûra'da alınan kararlar şunlardır:

- » Okullarda ücretsiz öğle yemeği veya beslenme desteği sağlanmalıdır. Şartlı eğitim yardımlarının miktarı artırılmalıdır. Öğrencilere bilgisayar ve tablet vb. teknolojik aletlerde vergi indirimi sağlanmalıdır. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavı'na giriş koşulları daha çok öğrenciyi kapsayacak şekilde genişletilmeli ve burs verilen öğrenci sayısı artırılmalıdır.
- » Aile eğitimine yönelik farklı uygulamalar (TV programları, dijital ve eğitsel yayınlar, mobil uygulamalar vb.) geliştirilmelidir.
- » Şehir imar planları, kentsel dönüşüm ve toplu konut planlamalarında öncelikle okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları tesis edilmelidir. Tüm okullarda fiziki kapasite (oyun alanı, okul bahçesi vb.), donatım malzemeleri, eğitim materyalleri, spor tesisleri, kütüphane, dijital içerikler vb. iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- » Öğrencilerin öğrenme yaşantılarının zenginleştirilmesi için okul dışı öğrenme imkânlarının oluşturulması ve desteklenmesi sağlanmalıdır. Öğrencilere okuma kültürü kazandırmak için okul ve kütüphane iş birlikleri de artırılmalıdır. Okul kütüphaneleri kamu kurum ve kuruluşlarının dergi, kitap, dijital yayınları ile desteklenmelidir.
- » Eğitim öğretim sürecinin kesintisiz devam etmesi için uzaktan eğitim, dijital altyapı ve alternatif erişim imkânları artırılmalıdır. Teknolojinin eğitime entegrasyonunun sağlanması için örnek ve uygulamaların yer aldığı öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalı ve çevrim içi içerikler çeşitlendirilmelidir.

- » Çocuk işçiliği, mevsimlik tarım işçiliği, göçmenlik gibi nedenlerle yaşanan devamsızlık ve okul terki sorunlarının çözümüne yönelik ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliğiyle tedbirler geliştirilmelidir.
- » Her okulun ihtiyaçlarının karşılanmasında dezavantajlı okullar öncelenerek okula özgü esnek bütçe sağlanmalıdır. Eğitim kurumlarına uzman kütüphaneci, sağlık personeli (hemşire), teknik eleman, temizlik ve güvenlik personeli istihdam edilmelidir.
- » Tüm öğrencilere ders kitaplarının yanında yardımcı kaynaklar ve tamamlayıcı materyaller ücretsiz olarak verilmelidir.
- » Tüm öğrencilerin akademik performansları periyodik takip edilmeli, ihtiyacı olan öğrencilerin destekleyici/tamamlayıcı eğitimden yararlanmaları sağlanmalıdır.
- » Öğrencilere bilimsel bakış açısı kazandırmak amacıyla bölgesel ve yerel bilim ve doğa merkezleri yaygınlaştırılmalıdır. Her derste düşünme becerilerinin geliştirilmesi için etkinlikler üretilmelidir.
- » Ortaokullarda seçmeli ders uygulaması yeniden yapılandırılarak daha işlevsel hâle getirilmelidir.
- » Okullarda sağlık taramaları yaygınlaştırılmalıdır.

Eğitim sisteminin kalitesinin izlenmesi amacıyla; okul öncesinden başlamak üzere tüm öğrencilerin akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerini yakından takip edilmesi; bu bağlamda öğretim programlarındaki hedefler doğrultusunda bilimsel çalışmalara dayalı yeterlikler belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerin bu yeterliklere ne düzeyde ulaştıklarının ölçülebilmesi için ise ulusal izleme ve değerlendirme çalışmalarının geliştirilmesi planlanmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin Türkçe ve yabancı dil becerilerinin izlenmesi; okuma, matematik ve fen alanlarında temel yeterlik seviyesine erişebilmeleri amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Şûra'da alınan diğer kararlar şunlardır:

- » Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin devamsızlık ve okul terklerine ilişkin ayrıştırmış ve-rilene (bölge, il, kültürel ve sosyal-ekonomik vb.) dayalı, kapsamlı bir izleme çalışması yapılmalıdır. Bu çalışmalar için ilgili bakanlıklarla kurumsal iş birlikleri geliştirilmelidir.
- » Dezavantajlı koşullarda bulunan çocukların eğitim sistemine katılımının sağlanması için yerel düzeyde kamu, kurum ve kuruluşlar ve ilgili STK'lar arasında etkili iş birliklerin oluşturulacağı bir takip ve destek sistemi geliştirilmelidir.
- » Erken çocukluk dönemindeki risk gruplarını belirlemek için tarama ve periyodik değerlendirmeler yapılmalı ve sonuçlar çerçevesinde erken müdahale programları hazırlanmalıdır.

Şûra'da ele alınan bir diğer gündem konusu 'mesleki eğitimin iyileştirilmesi' amacıyla mesleki eğitim yapısı ve insan kaynağının güçlendirilmesi ile mesleki eğitimin itibarının artırılmasına ilişkin alınan kararlar şu şekildedir:

- » Tüm mesleki ve teknik eğitim kurumlarında ulusal ve uluslararası sektörlerin ihtiyaçları doğrultusunda yeni programlar açılmalı ve mevcut öğretim programlarının güncellenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca tüm mesleki ve teknik eğitim kurumları ile yükseköğretim kurumları bünyesindeki meslek yüksekokulları arasındaki geçişler, beceri mükemmeliğini azaltacak ve verimliliği artıracak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- » Hazırlık sınıfı bulunan Anadolu teknik programlarda verilen meslek derslerinin en az yüzde30'u yabancı dilde verilmelidir. Mesleki teknik Anadolu liselerinde sınav sistemi modüler eğitim sistemine göre tasarlanmalıdır.
- » Mesleki ve teknik okullar patent, faydalı model, marka ve tasarım tescili konularında teşvik edilmelidir. Ulusal ve uluslararası faaliyetlere katılımları teşvik edilmeli, öğrencilerine yurt dışı staj için maddi kaynaklar sağlanmalıdır. TİKA, Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi yurt dışında faaliyet gösteren kurumlar-

la iş birlikleri güçlendirilmelidir.

- » Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin meslek edinimine ilişkin teorik ve uygulamalı eğitimler zenginleştirilmelidir.
- » Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında araç-gereç, bina, altyapı eksiklerini ortaya koyacak bir izleme ve değerlendirme modeli geliştirilmeli, eksikliklerin giderilmesine yönelik kamusal destekler artırılmalı ve özel sektör destekleri teşvik edilmelidir. Meslek Odaları ile Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri bütçelerinden mesleki eğitime pay ayrılması sağlanmalıdır. Döner sermaye kapsamında elde edilen gelirlerin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Meslek lisesinden mezun olan öğrencinin staj yaptığı işletmede istihdam edilmesi durumunda ilgili işletmeye vergi ve SGK prim indirimi uygulanmalıdır.
- » Özel mesleki ve teknik Anadolu liselerinde en az bir yöneticinin atölye, laboratuvar ve meslek dersleri alanından olması sağlanmalıdır.
- » Atölye/meslek derslerinde grup sayısı belirlenirken alanların özellikleri gözetilerek bütün sınıf seviyelerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı azaltılmalıdır.
- » Mesleki ve teknik eğitimin öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere sayılı sayıda mesleki ve teknik eğitim enstitüsü kurulmalıdır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde atölye ve laboratuvar öğretmenlerine, ihtiyaç hâlinde yakın alanlarda da görev alabilmelerini temin edecek şekilde mesleki gelişim imkânları sağlanmalıdır.
- » Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitim alan öğrenciler tüm sigorta kollarına dâhil edilmeli ve bu süre emekliliğe sayılmalıdır. Mezun takip sistemi geliştirilmelidir.
- » Kitle iletişim araçlarıyla meslek liselerine yönelik tanıtımlar gerçekleştirilmeli ve meslek lisesinden mezun başarılı kişileri ön plana çıkaracak etkinlikler düzenlenmelidir.
- » Tüm kademelerde kariyer planlama temelli mesleki yönlendirme faaliyetlerine yönelik bir model geliştirilmelidir.

Şûra gündeminin son konusu ‘öğretmenlerin mesleki gelişimi’ başlığı kapsamında; öğretmen yetiştirilmesinin iyileştirilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişiminin desteklenmesi ve öğretmenlerin statüsünün artırılması konuları ele alınmış olup aşağıdaki tavsiye kararları verilmiştir:

- » Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında öğretim programları ve ders içerikleri; alan bilgisi ve becerisi, eğitim felsefesi, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri yönünden gözden geçirilmelidir. Programlar, yeni ihtiyaçlar (küresel ve teknolojik gelişmeler, iklim değişikliği, ekolojik krizler, göç, doğal afet, acil durumlar vb.) dikkate alınarak güncellenmelidir. Kontenjanlar ise, öğretmen ihtiyaçları veri temelli, nitelik ve niceliği dikkate alınarak belirlenmelidir.
- » Öğretmenlik uygulamalarının etkinliği, verimliliği ve çeşitliliği artırılmalı, bu kapsamda öğretmen yetiştiren kurumlar ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel öğretim kurumları arasında güçlü iş birlikleri kurulmalıdır.
- » Öğretmenlerin mesleki gelişim programları ihtiyaçlara ve atandıkları bölgenin sosyolojik, ekonomik, kültürel vb. şartlarına göre, yetişkin eğitim ilkelerine uygun şekilde yapılandırılmalıdır. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlere okul tabanlı mentörlük programları uygulanmalıdır. Okul, ilçe, il eğitim kurulları ve zümreleri daha işlevsel hâle getirilmelidir. Hizmet içi eğitimler yüz yüze, uzaktan ve harmanlanmış olarak çeşitlendirilmelidir.
- » Öğretmenler ve diğer Millî Eğitim Bakanlığı personeli için Millî Eğitim Akademisinin kurulması amacıyla yasal altyapı oluşturulmalıdır.
- » Millî Eğitim Bakanlığında çalışan personel sayısı ile orantılı mesleki gelişim bütçesi oluşturulmalıdır.
- » Okul yöneticiliği ikinci görev olarak değil, liyakat ve uzmanlık gerektiren, yetki-sorumluluk dengesi sağlanmış, profesyonel bir meslek olarak düzenlenmelidir.
- » Eğitim çalışanlarının lisansüstü eğitim yapmaları desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.
- » Öğretmenlik bir kariyer mesleği olarak düzenlenmeli, Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılma-

lıdır. Kanun, resmî ve özel tüm okullarda çalışan öğretmenleri kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Öğretmenlik mesleğini ve yöneticiliği daha cazip hâle getirecek şekilde maaş ve özlük hakları yeniden düzenlenmelidir. Sözleşmeli öğretmenlik, mülakat uygulaması ve Adaylık Kaldırma Sınavı (AKS) kaldırılmalıdır. Ücretli öğretmenlik koşulları iyileştirilmelidir. Emekli ve görevde olan öğretmenler için 3600 ek gösterge verilmelidir. Dezavantajlı bölgelerde görev yapan öğretmenlere ilave özlük hakları ve teşvikler verilmelidir.

- » Öğretmenlerin talepleri doğrultusunda il içi, iller arası veya uluslararası karşılıklı olarak öğretmen değişim programları uygulanmalıdır. İhtiyaca göre öğretmenlerin mezun olduğu programa dayalı alanlar arası değişikliklerine imkân sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

2.5. Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planları Bağlamında Eğitim (2010-2014, 2015-2019, 2019-2023, 2024-2028)

Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planları, 5 temel aşamada hazırlanmaktadır. Bu aşamalar;

1. Stratejik Plan Hazırlık Süreci
 2. Durum Analizi
 3. Geleceğe Bakış
 4. Maliyetlendirme
 5. İzleme ve Değerlendirme
- şeklinde belirlenmiştir.

Stratejik plan hazırlık sürecinin belli bir sistematik yapı içerisinde yürütülmesi amacıyla; hazırlık programı kapsamında planlama ekip ve kurulları ile iş takvimi oluşturulmakta, stratejik planlama ekiplerine eğitimler düzenlenmektedir. Bu süreçte literatür taraması yapılmakta, geniş katılımlı çalıştaylar düzenlenerek iç ve dış paydaşların görüşleri ile merkez ve taşra birimlerinin sürece etkin katılımları sağlanmaktadır.

Durum analizi aşamasında; kurumsal tarihçe, uygulanmakta olan stratejik planın değerlendirilmesi, mevzuat analizi, üst politika belgeleri analizi, program-alt program analizi, faaliyet alanları ile ürün ve hizmetlerin belirlenmesi; paydaş analizi (iç paydaş analizi ve dış paydaş analizi), kuruluş içi analiz (kurum kültürü; teşkilat yapısı, insan kaynakları, teknolojik kaynaklar ve mali kaynaklar), PESTLE ve GZFT analizlerine yer verilmektedir. Geleceğe bakış bölümünde misyon, vizyon ve temel değerler ile amaçlar, hedefler, performans göstergeleri ve stratejiler yer almaktadır. Bu bölümde belirlenen stratejik amaç ve hedeflere ulaşılabilirliği amacıyla sonraki aşamada stratejik planların tahmini maliyetlendirilmesi yapılmaktadır. Son olarak hazırlanan stratejik planın sistematik olarak takip edilmesi ve raporlanması amacıyla izleme ve değerlendirme modeli oluşturulmaktadır. Stratejik planların içerik yönünden karşılaştırılmasına ilişkin veriler Tablo 43’te sunulmuştur.

Tablo 43. Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planları

2010-2014 Stratejik Planı	2015-2019 Stratejik Planı	2019-2023 Stratejik Planı	2024-2028 Stratejik Planı
10 Tema	3 Tema	-	-
20 Amaç	3 Amaç	7 Amaç	7 Amaç
99 Hedef	7 Hedef	24 Hedef	33 Hedef
269 Performans Göstergesi	84 Performans Göstergesi	93 Performans Göstergesi	130 Performans Göstergesi
246 Strateji	147 Strateji	58 Strateji	147 Strateji

2.5.1. Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı

Millî Eğitim Bakanlığının ilk olarak yayınladığı 2010-2014 Stratejik Planı'nda; 10 tema, 20 amaç, 99 hedef, 269 performans göstergesi, 246 strateji yer almaktadır. Stratejik Planın misyonu; yüksek karakterli ve nitelikli insanlar yetiştirmek ve bunun için politikalar geliştirmek, eğitim ve öğretim programları hazırlamak, ilgili standartları ve öğretmen yeterliklerini belirlemek, eğitimle ilgili Ar-Ge çalışmaları yapmak, eğitim ortamını hazırlamak, eğitim öğretim yapmak, mesleki eğitim-istihdam bütünlüğünün sağlanmasına katkıda bulunmak, rehberlik, denetim ve değerlendirme sistemleri oluşturmaktır. Vizyonu ise; ülkemizin eğitimde model ve lider bir ülke olmasına katkıda bulunan, Türkiye'de eğitim görmeyi herkes için ayrıcalığa dönüştüren ve mutlu bireyler yetiştiren bir eğitim sisteminin oluşturulması şeklinde ifade edilmiştir.

Stratejik planda; Türk millî eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda belirlenen temel değerlerimiz;

- » Türk milletini mutlu kılma ve onu çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarma azim ve kararlılığında çalışmak,
- » Cumhuriyete ve demokratik değerlere bağlılık,
- » İnsan haklarına saygılı olmak,
- » Toplumsal sorumluluk bilincinde olmak,
- » Katılımcı, hoşgörülü ve yapıcı olmak,
- » Kendisiyle ve çevresiyle barışık olmak,
- » Ulusal ve evrensel değerleri benimsemek ve bunları davranış hâline getirmek,
- » Dünyadaki değişim ve gelişimi iyi algılayıp doğru yorumlayabilmek,
- » Yetkinlik, üretkenlik ve girişimcilik ruhuna sahip olmak,
- » Hayat boyu öğrenmeyi yaşam tarzı haline getirmek,
- » Özgür düşünceli ve yüksek iletişim becerileriyle donanımlı olmak,
- » Ar-Ge ve teknolojiyi etkin kullanmak,
- » Çevreyi ve doğayı korumaktır.
- » 2010-2014 Stratejik Planı'nda yer alan tema, amaç ve hedefler Tablo 44'te aktarılmıştır.

Tablo 44. Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri

Tema 1: Okul Öncesi Eğitim
Amaç 1: İnsan yaşamının bütün evrelerini zihinsel, bedensel, duygusal gelişim yönünden etkileyen ve bilimsel gelişmelerle önemi gittikçe anlaşılan okul öncesi eğitimi yaygınlaştırarak; çağ nüfusunun temel yaşam becerilerini öğrenmesini, ilköğretime hazırlanmasını, elverişsiz çevreden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı oluşturulmasını, Türkçenin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamak.
Hedef 1.1.: Okul öncesi eğitimde yüzde 33 olan net okullaşma oranını dezavantajlı çocukları gözeterek plan dönemi sonuna kadar yüzde 70'in üstüne çıkarmak.
Hedef 1.2.: Plan dönemi sonuna kadar okul öncesi eğitimde okullaşma oranı ile ilgili hedefleri yakalayabilmek için ihtiyaç duyulan öğretmen sayısının tamamını karşılamak.
Hedef 1.3.: Plan dönemi sonuna kadar okul öncesi eğitimi çeşitlendirmek ve bu alanda toplumsal farkındalığı artırmak.
Tema 2: İlköğretim
Amaç 2: Her bireyin iyi bir vatandaş olması için Atatürk ilkelerine bağlı, bilimsel düşüncüyü rehber edinmiş, demokrasi kültürü ve değerlerini benimsemiş, insan haklarına saygılı, ruhsal, bedensel ve zihinsel yönden sağlıklı ve dengeli yetişmiş, çevreye duyarlı ve özgüveni gelişmiş bireyler yetiştiren bir ilköğretim eğitimini her Türk vatandaşına fırsat ve imkân eşitliği içinde sunmak.
Hedef 2.1.: İlköğretimde yüzde 98,20 olan net okullaşma oranını plan dönemi sonuna kadar yüzde 100'e çıkarmak.
Hedef 2.2.: İlköğretimdeki okul terklerini 2014 yılı sonuna kadar ortadan kaldırmak.
Hedef 2.3.: Türkiye genelinde bölgesel farklılıklar dikkate alınarak ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısını plan dönemi sonuna kadar 30'a düşürmek.

Hedef 2.4.: İlköğretim programlarında; öğrencilerde yerleşik bir demokrasi kültürünün oluşturulması, kendi kültürünü özümsemesi, millî manevî değerlere bağlı, evrensel değerleri benimseyen nesiller yetiştirilmesine yönelik etkinlikleri ve uygulamaları plan dönemi boyunca arttırmak.
Hedef 2.5.: Bütün öğrencilerin, eğitim kurumlarında koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak.
Hedef 2.6.: İlköğretimde taşınmalı ilköğretim uygulamasının hizmet kalitesini artırmak, yatılı ilköğretim bölge okullarının kullanım kapasitesini 2014 yılı sonuna kadar yüzde 90'ın üzerine çıkarmak ve burs hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısını her yıl yüzde 5 oranında arttırmak.
Tema 3: Ortaöğretim
Amaç 3: Ortaöğretimde, cinsiyet ve bölgesel farklılıkları giderici bir biçimde okullaşma oranını AB düzeyine çıkarmak; öğrencileri esnek bir yapı içinde, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortak bir genel kültür verilerek üst öğrenime ve geleceğe hazırlamak.
Hedef 3.1.: Ortaöğretimde plan dönemi sonuna kadar yatay ve dikey geçişlere imkân veren, etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmetini içeren esnek bir yapıya geçmek.
Hedef 3.2.: Ortaöğretimde eğitim-öğretim sürecinde ilişiği kesilen-okulu terk eden öğrencilerin diğer öğrencilere oranını 2014 yılı sonuna kadar yüzde 5'in altına düşürmek.
Hedef 3.3.: Ortaöğretimde öğrencilerimizin okul başarılarını arttırmak üzere sınıf geçme oranlarını plan dönemi sonuna kadar yüzde 96'ya çıkarmak.
Hedef 3.4.: 2014 yılı sonuna kadar ortaöğretim okullaşma oranlarındaki bölgesel farklılıkları gidererek, brüt okullaşma oranını yüzde 90'ın üzerine çıkarmak.
Hedef 3.5.: Ortaöğretimde kızların eğitime erişimini daha da arttırmak için kız-erkek brüt okullaşma oranları arasındaki yüzde 8,91 olan farkı 2014 yılı sonuna kadar yüzde 2'nin altına düşürmek.
Hedef 3.6.: Eğitimde kademeler arası geçişteki kayıpları en aza indirmek için ilköğretimden ortaöğretime geçişte yüzde 85 olan ülke oranını 2014 yılı sonuna kadar yüzde 95'in üzerine çıkarmak.
Hedef 3.7.: Ortaöğretim çağındaki bireylerin eğitime erişimini arttırmak için pansiyon ve burs hizmetlerinden yararlananların sayısını plan dönemi sonuna kadar yüzde 25 arttırmak.
Amaç 4: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim
Hedef 4.1.: Ortaöğretim içerisinde mesleki ve teknik eğitimin okullaşma oranını plan dönemi sonuna kadar en az yüzde 50'ye çıkarmak.
Hedef 4.2.: Sektörlerle iş birliği içerisinde, ihtiyaç duyulan niteliklere sahip iş gücünü yetiştirmek ve mezunları istihdama hazırlamak.
Hedef 4.3.: İş gücü piyasasının ihtiyaçlarına bağlı olarak ortaya çıkan yeni alan ve dalların öğretim programlarını esnek ve yeterliliklere dayalı modüler yapıda hazırlamak ve mevcut modüler öğretim programlarını gelişmelere bağlı olarak revize etmek.
Hedef 4.4.: Plan dönemi sonuna kadar mesleki eğitimde eğitim sonu sertifikalarının uluslararası akreditasyonunu (geçerlilik, denklik, eş değerlik) sağlamak.
Hedef 4.5.: Toplumda mesleki teknik eğitim farkındalığı oluşturarak meslekî ve teknik eğitimi daha fazla tercih edilir hâle getirmek.
Hedef 4.6.: Mesleki eğitimde paydaşlarla iş birliği içerisinde il, bölgesel ve ulusal düzeyde iş gücü ihtiyaç planlaması yapmak.
Hedef 4.7.: Mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek üzere Beceri Yarışmalarına (WorldSkills-EuroSkills) her meslekten katılımı sağlayarak plan dönemi sonuna kadar ülke olarak sıralamada ilk 20 arasında yer almak.
Tema 4: Özel Öğretim
Amaç 5: Devletin düzenleyici, denetleyici ve destekleyici rolüyle çağın bütün teknolojik ve fiziksel ortamlarını oluşturma esnekliğine sahip özel öğretim kurumlarında; toplumun değişen ve çeşitlenen eğitim taleplerinin karşılanması, eğitim sistemimizin daha da gelişmesi ve özel öğretimin eğitim sistemi içerisindeki payının artırılması için özel sektörün finansal gücünü eğitim yatırımlarına dönüştürmek.
Hedef 5.1.: Özel sektörün finansal gücünden faydalanmak üzere Bakanlığımıza bağlı örgün özel öğretim kurum oranını yüzde 5,21'den plan dönemi sonuna kadar yüzde 9'a çıkarmak.
Hedef 5.2.: Örgün eğitimdeki öğrenci sayısına göre özel öğretimin genel eğitimimiz içindeki payını 2014 yılı sonuna kadar yüzde 2,76'dan yüzde 5'e çıkarmak.
Hedef 5.3.: Ortaöğretim ve yükseköğretime hazırlık dersanelerinden özel okula dönüştürülebileceklerin tespit edilerek 2014 yılı sonuna kadar yüzde 70'inin özel okula dönüştürülmesinin teşvikini sağlamak.
Hedef 5.4.: Özel eğitimden yararlanacak bireylerin yıllık en az yüzde 12'lik artışına cevap vermek üzere öğretmen, fiziki mekân ve kaynak ihtiyacını karşılayarak etkin bir denetim sistemini kurmak.

Tema 5: Özel Eğitim ve Rehberlik
Amaç 6: Sosyal devlet anlayışı içinde özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin potansiyellerini en üst düzeyde gerçekleştirebilmelerini ve toplumla bütünleşmelerini sağlamak üzere tanıma, tanılama ve yöneltme hizmetlerinin niteliğini geliştirmek.
Hedef 6.1. : Örgün eğitim kurumları ile Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) bulunan rehber öğretmen açığını karşılayarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine tüm öğrencilerin ve ailelerin erişimini sağlamak.
Hedef 6.2. : RAM'ların eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmetleri ile rehberlik hizmet standartlarını 2012 yılı sonuna kadar belirlemek, her yıl yüzde 20'sini standartlara uygun hale getirmek ve sayısını plan dönemi sonuna kadar yüzde 12 artırmak.
Hedef 6.3. : Etkili bir mesleki rehberlik ve yöneltme için 2014 yılına kadar "Mesleki Bilgi Sistemi"ni (MBS) kurarak etkin kullanmak.
Hedef 6.4. : Kaynaştırma eğitimi kapsamındaki öğrenciler için standartlara uygun hazırlanmış destek eğitimi odaları ve özel eğitim sınıflarını plan dönemi sonuna kadar yüzde 50 artırmak.
Hedef 6.5. : Özel eğitim okulu-kurumu sayısını plan dönemi sonuna kadar yüzde 25 artırmak ve bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin yüzde 20'sinin özel eğitim alanında eğitim almasını sağlamak.
Hedef 6.6. : Özel eğitim okul-kurumundaki erken eğitim ve okul öncesi eğitim sınıflarının 65 olan sayısını (Kasım 2009) plan dönemi sonuna kadar 110'a çıkarmak.
Hedef 6.7. : 49 İlde faaliyet gösteren 54 Bilim ve Sanat Merkezini (BSM) (Kasım 2009) geliştirmek ve plan dönemi sonuna kadar sayısını 94'e çıkarmak.
Amaç 7: Bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel yönden sağlıklı gelişimi için disiplinler arası katılımcı, bilgiye ve iş birliğine dayalı yönetim anlayışıyla öğrenci, aile ve yakın çevresiyle uyum ve eş güdüm içerisinde şiddeti önleyen güvenli eğitim ortamları oluşturmak.
Hedef 7.1. : Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı" kapsamında vaka analizi veri tabanı sonuçlarına göre manidar düzeyde şiddet olaylarının yaşandığı okul-kurum personelinin tamamı ile diğer okul-kurumlardaki personelin yüzde 60'ının 2014 yılı sonuna kadar hizmet içi eğitim almalarını sağlamak.
Hedef 7.2. : Güvenli ve şiddetten uzak eğitim ortamları sağlayarak ve şiddet konusunda toplumsal duyarlılığı artırarak okullarda şiddet ve şiddete kaynaklık eden olay sayısını her yıl yüzde 10 oranında azaltmak.
Amaç 8: Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri artırarak sosyal sorumluluk duygusuna sahip, kendini gerçekleştirmiş, sanatsal ve estetik yönü gelişmiş, kültürel mirasımızı koruyan, geliştiren ve gelecek kuşaklara aktarmayı görev edinmiş, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştirmek.
Hedef 8.1. : Türk kültürünü ve geleneksel el sanatlarını araştırmak, orijinalini bozmadan gelecek nesillere aktarmak, çağdaş yorum ve tasarımlarla zenginleştirerek ulusal ve evrensel beğenilere ürün olarak sunmak.
Hedef 8.2. : Eğitim sistemi içindeki öğrencilerin bireysel farkındalık düzeylerini, kendilerini ifade etme ve yeteneklerini sergileme güçlerini geliştirmek üzere sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetlere katılım düzeyini plan dönemi sonuna kadar yüzde 100 artırmak.
Hedef 8.3. : Mevcut izci öğrenci sayısını plan dönemi sonuna kadar yüzde 100 artırmak.
Hedef 8.4. : Öğrenciler arasında lisanslı sporcu sayısını branş çeşitliliğini de gözeterek plan dönemi sonuna kadar yüzde 50 oranında artırmak.
Tema 6: Yükseköğretim
Amaç 9: Uluslararası bilim, teknik ve sanat birikiminden daha fazla yararlanarak ülkemizde bilim-teknoloji-sanat üretme ve kullanma düzeyini arttırmak için yurt dışına daha fazla öğrenci göndermek, yükseköğretim kurumlarını ilgili tarafların katkılarıyla, ülke ekonomisinin ve sosyal yapısının ihtiyaç duyacağı alanlarda ihtisaslaştırarak bölgesel iş birlikleri aracılığıyla Türkiye'yi bilimsel çalışmaların merkezi yapmak.
Hedef 9.1. : Yükseköğretim kurumlarının ihtiyacı olan öğretim elemanı ve kurumların ihtiyaç duyduğu uzman personeli karşılamak amacıyla yurt dışına lisansüstü öğrenim görmek için gönderilen öğrencilerin sayısını her yıl yüzde 10 oranında artırmak.
Tema 7: Hayat Boyu Öğrenme ve Bilgi Toplumu
Amaç 10: Hayat boyu öğrenim stratejisi doğrultusunda kişisel gelişim taleplerinin karşılanmasının yanı sıra değişen ve gelişen ekonomiye iş gücü duyarlılığının artırılması için kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde, bireylerin kişisel bilgi ve istihdam becerilerini geliştirerek iş ve yaşam kalitelerini artırmak.
Hedef 10.1. : Değişen ve gelişen ekonomiye iş gücü duyarlılığının ve girişimciliğin artırılması için yeni modül ve dallar açarak plan dönemi sonuna kadar meslek ve gelir getirici kurslara katılanların sayısını 3 katına çıkarmak.

Hedef 10.2. : Fertlerin yaşam kalitesini yükseltmek üzere sosyal ve kültürel alanlarda açılan kurs sayısını plan dönemi sonuna kadar yüzde 25 artırmak.
Hedef 10.3. : Hayat boyu öğrenim stratejisi gereği bölgesel, ekonomik ve sosyal duyarlılıkları dikkate almak üzere paydaşlarla iş birliğini sürekli geliştirmek.
Hedef 10.4. : Küreselleşme sonucu ihtiyaç duyulan dillerin toplum tarafından öğrenilmesine imkân sağlamak üzere halk eğitim merkezleri tarafından açılan yabancı dil kurslarına katılanların sayısını plan dönemi sonuna kadar iki katına çıkarmak.
Hedef 10.5. : Hayat boyu öğrenim anlayışının toplumsal yaygınlığını sağlamak üzere düzenlenen kurs dışı etkinliklerin türünü plan dönemi sonuna kadar yüzde 50 artırmak.
Hedef 10.6. : Trafik ve ilk yardım bilincinin yaygınlaştırılması ve sürücü eğitimine ilişkin öğretim programları ve sınav uygulamalarını 2014 yılına kadar AB'yle uyumlu hâle getirmek.
Hedef 10.7. : İlköğretim son sınıf öğrencilerinden başlamak üzere hayat boyu öğrenim kapsamında, tüm toplumda girişimcilik ruhunun geliştirilmesini sağlamak üzere etkinlikler düzenlemek.
Amaç 11: Eğitim çağı dışına çıkmış bireylerden uzaktan eğitim yoluyla öğrenimini tamamlamak isteyenler ile bireysel gelişimlerini sağlamak veya yeni mesleki yeterlikler kazanmak isteyenlerin e-Öğrenme ortamlarına erişimini kolaylaştırarak, bu alanın bilgi teknolojilerinde meydana gelen değişimlere paralel; yenilenmesini, gelişmesini, zenginleştirilmesini ve oluşturulacak standartlara uygunluğu bakımından izlenmesini sağlamak.
Hedef 11.1. : Örgün eğitim imkânından yararlanamamış bireylerin uzaktan eğitim imkânlarıyla öğrenimlerini tamamlamalarını sağlamak.
Hedef 11.2. : Değişen ve gelişen meslekleri uzaktan eğitim yoluyla bireylere kazandırmak ve bu alana yönelik düzenlemeler yapmak.
Hedef 11.3. : Kişisel ve mesleki gelişime katkı sağlayan, zengin, güvenilir ve güncel bir içeriğe sahip uzaktan eğitim portal ve modüllerini paydaşlarla iş birliği içerisinde güncelleyerek her yıl yüzde 10 oranında artırmak.
Hedef 11.4. : Uzaktan eğitim alanının kontrol ve denetim sağlayıcı mevzuat düzenlemesi yaparak, geliştirilecek ulusal standartlara uygunluğunun elektronik ortamda izlenmesini sağlayacak yazılım ve uygulamaları geliştirmek.
Amaç 12: Bilgi ekonomisi becerilerini ekonomik katma değer yaratması yönünde kullanmayı tüm eğitim kademelerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırmak.
Hedef 12.1. : Okullardaki bilgi teknolojisi (BT) sınıflarını Kamu İnternet Erişim Merkezleri (KİEM) şeklinde vatandaşların kullanımına açarak toplumun bilgiye erişimini artırmak.
Hedef 12.2. : Okullarda vatandaşlara yönelik medya okuryazarlığı eğitimleri vermek ve bilişim okuryazarı sayısını her yıl yüzde 10 oranında artırmak.
Tema 8: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi
Amaç 13: Bakanlığın insan gücü planlamasını gelecek projeksiyonlarına dayandıran ve insan kaynaklarının ülke genelinde dengeli dağılımını sağlayan; liyakat ve kariyeri esas alan; dış değişime duyarlı-iç dönüşümü sağlayıcı ve mevzuatla sürekliliği sağlanan bir insan kaynakları yönetimi sistemi kurmak.
Hedef 13.1. : Bakanlık insan gücü ihtiyacını karşılamak üzere ilgili kurumlarla iş birliği içerisinde orta ve uzun vadeli insan kaynakları projeksiyonları yapmak.
Hedef 13.2. : İnsan kaynaklarının bölge ve yerleşim yeri ihtiyaçları doğrultusunda norm kadro esasına göre dengeli dağılımını sağlamak.
Hedef 13.3. : Bakanlıkta insan kaynaklarının kariyer ve liyakat esasına dayalı olarak görevde yükselme sistemini plan dönemi sonuna kadar kurmak.
Hedef 13.4. : Anadolu öğretmen liselerinin öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına kaynaklık teşkil etme işlevini etkinleştirmek ve sistemdeki öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeyleri ile birlikte alan yeterliklerine dayalı olarak iş yapma ve kaliteli hizmet sunma kapasitelerini geliştirmek.
Hedef 13.5. : Bakanlık personelinin sosyal, ekonomik, kültürel ve özlük haklarını iyileştirerek çalışan memnuniyet oranını her yıl yüzde 3 oranında artırmak.
Hedef 13.6. : Eğitim kurumlarının asil yönetici oranını plan dönemi sonuna kadar her okul-kurum türü için yüzde 90'ın üzerine çıkarmak.
Hedef 13.7. : Bakanlık çalışanlarını stratejik amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak bilgi ve becerilerle donatmak için hizmet içi kurs ve seminerlerin niteliğini artırmak.
Hedef 13.8. : Topyekün Savunma ve Seferberlik Hizmetleri (TSSH) konularında personel ve öğrencilerde var olan bilinç seviyesini sürekli olarak artırmak.

Amaç 14: Türk eğitim sisteminin fiziksel kapasitesinin artırılması ve nitelikli eğitim-öğretim ortamının hazırlanması için dünyadaki ve ülkemizdeki ekonomik, sosyal, endüstriyel ve teknolojik gelişmeler ve öngörülerini doğrultusunda kaynakların çeşitliliğini artırarak etkin kullanılmasını sağlamak.
Hedef 14.1. : Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarımızın bölgesel farklılıkları gidermek amacıyla 2014 yılı sonuna kadar tümünün bilişim teknolojilerinden yararlanmasını sağlamak.
Hedef 14.2. : Okul ve kurumlarımızın ders ve laboratuvar araç-gereçleri, makine-teçhizat dâhil her türlü donatım malzemesi ihtiyaçlarını, öğretim programlarına ve teknolojik gelişmelere uygun olarak 2014 yılına kadar zamanında karşılamak.
Hedef 14.3. : Okul-kurumların bakım ve onarım taleplerinin karşılanma oranını plan dönemi içinde her yıl yüzde 5 artırmak.
Hedef 14.4. : Yeni okul binaları yapımında çevresinin güzelleştirilmesine katkıda bulunan, estetik görünümlü, depreme dayanıklı ve kullanışlı eğitim ortamları hâline gelmesini sağlayacak yeni projeleri hayata geçirmek.
Hedef 14.5. : Türk eğitim sisteminin geliştirilmesi için merkezi bütçeden ayrılan pay ile beraber diğer kaynakların miktar ve çeşitliliğini artırmak.
Hedef 14.6. : Okullaşma ve sınıf mevcutları ile ilgili hedefler doğrultusunda oluşacak fiziki mekân ihtiyacını plan dönemi sonuna kadar karşılamak.
Amaç 15: Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatının hizmet esasına göre süreç bazlı yapılanmasını ve uygun büyüklüğe çekilmesini, okul çeşitliliğinin azaltılarak hizmeti üretenlerin yetkilerinin artırılmasını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmasını sağlamak ve Bakanlıkta stratejik yönetim anlayışını yerleştirmek, okul ve kurumların kurumsal performans ve kalitesini ölçecek standartlar geliştirmek.
Hedef 15.1. : Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatını plan dönemi sonuna kadar süreç bazlı olacak şekilde yeniden yapılandırmak.
Hedef 15.2. : Bakanlığın temel amaç ve görevleri ile stratejik alanlarına yönelik açık ve kapalı bilgiye ilişkin anlık verileri toplayan, depolayan, güvenliğini sağlayan ve gelecek yönelimli bilgiye dönüştüren, kullanıcılar için haritalanmış bir Bilgi Yönetim Sistemi (BYS) kurmak.
Hedef 15.3. : Bakanlığa bağlı okul ve kurumların hizmet ve kalite standartlarının belirlenerek, kalite yönetim sistemi kurulmasını ve uluslararası geçerliliği olan değerlendirme modelleri ile kurumsal performansın izlenmesini sağlamak.
Hedef 15.4. : Bakanlığımız mevzuatının uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar ile çözüm önerilerini belirleyerek mevzuatı yenileme ve geliştirme çalışmalarına katkı sağlamak ve eğitim sistemimizi düzenleyen mevzuatı AB normları da göz önünde bulundurularak sadeleştirmek ve güncelleştirmek.
Hedef 15.5. : Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında yapılan iş ve işlemler ile verilen hizmetlerden uygun olanların elektronik ortama taşınmasını sağlayarak e-Devlet uygulamalarını yaygınlaştırmak.
Hedef 15.6. : Eğitim alanındaki gelişmelerin izlenmesine ve eğitim politikalarının oluşturulmasına temel teşkil edecek ulusal ve uluslararası standartlarda veri ve gösterge üretilmesini sağlamak, yayımlamak ve paylaşmak.
Amaç 16: Çağdaş eğitim anlayışı içinde öğrenen merkezli öğretim programlarını sürekli geliştirip değerlendiren, çağın ve çevrenin gerektirdiği değişikliklere uygun ürün ve süreç geliştiren bir Ar-Ge anlayışıyla desteklenen nitelikli bir eğitim sistemi oluşturmak.
Hedef 16.1. : Her düzeydeki örgün ve yaygın eğitim programlarının gelişmelere paralel olarak yenilenmesini ve uygulamada olan programların amaca uygunluk bakımından düzenli olarak izlenmesi ve değerlendirilmesini sağlamak.
Hedef 16.2. : Eğitim materyallerini çağın gerekleri doğrultusunda sürekli geliştirmek ve ders kitapları ile eğitim araçlarının standartlarını belirlemek.
Hedef 16.3. : Bakanlık birimlerinin ihtiyaç duyduğu alanlarda araştırmalar yapmak ve bu alanlarda plan dönemi sonuna kadar doktora ile üzeri düzeyde yapılan 50 araştırmayı desteklemek.
Hedef 16.4. : Öğrencilerin bilimsel ve sanatsal başarılarını artırmak amacıyla ulusal ve uluslararası yarışmalara katılımı ve proje geliştirme anlayışını yaygınlaştırarak kabul edilen proje sayısını plan dönemi sonuna kadar 4 katına çıkarmak.
Hedef 16.5. : Eğitim ve öğretimin niteliğinin geliştirilmesi ve eğitim sistemine katkı sağlamaya yönelik plan dönemi sonuna kadar en az 5 konuda araştırma ve alan çalışması yapmak.
Tema 9: Denetim ve Danışmanlık
Amaç 17: Bakanlığın operasyonel, yönetsel ve kalite süreçlerinin eğitim politikalarına, stratejik plana ve mevzuata uygun olarak yürütülmesi ve sürekli iyileştirilmesini sağlamak amacıyla daha etkin bir denetim ve rehberlik sistemi oluşturmak.
Hedef 17.1. : Bakanlığımız organizasyon, yöntem ve süreç ile iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünü oluşturmak üzere iç kontrol sistemini 2011 yılı sonuna kadar kurmak.

Hedef 17.2. : Bakanlık harcama birimlerini Risk Esaslı Denetim Planı'na göre 2014 yılına kadar en az bir kez denetlemek.
Hedef 17.3. : Bakanlığın operasyonel, yönetsel ve kalite süreçlerinin performansa dayalı değerlendirme sistemleri ve uzaktan izleme yöntemleri ile plan dönemi sonuna kadar denetimini sağlamak.
Hedef 17.4. : Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Plan amaç ve hedeflerinin gerçekleştirme düzeylerinin izlenmesi ve zamanında etkili önlemlerin alınabilmesi için birimlerle işbirliği içerisinde etkili bir izleme ve değerlendirme sistemi kurmak.
Hedef 17.5. : Denetim hizmetlerinde kalite, etkinlik ve verimliliği sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.
Tema 10: Uluslararası İlişkiler ve AB'ye Uyum
Amaç 18: Avrupa Birliğine tam üyelik perspektifi çerçevesinde üye devletlerle işbirliği içinde eğitim kalitesini yükseltmek; birliğin mesleki eğitim politikasının uygulanmasını sağlamak; fonlarından daha fazla yararlanmak; mevzuatı uyumlulaştırmak ve ulusal dil eğitimi politikasını geliştirmek.
Hedef 18.1. : Ulusal dil politikasının oluşturulma çalışmalarına katkı sağlamak ve eğitim politikalarını çalışma sonuçları doğrultusunda plan dönemi sonuna kadar güncellemek.
Hedef 18.2. : Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulaması ve Dil Pasaportuna veri sağlayacak nitelikte veri tabanı ile ulusal bilgi ağı oluşturmak ve ulusal dil politikası için gerekli mevzuatı AB ile uyumlu hale getirmek.
Hedef 18.3. : Plan dönemi sonuna kadar ortaöğretim öğrencilerinin en az bir yabancı dili anlayabilecek ve konuşabilecek duruma gelmesini gerçekleştirecek öğretim programlarının hazırlanmasını sağlamak.
Hedef 18.4. : Plan dönemi sonuna kadar bakanlık personelinin en az yüzde 50'sinin yabancı dil eğitimi almalarını sağlamak.
Hedef 18.5. : Güncel eğitim programları ve yetişmiş öğretmenlerle donanmış dil öğretim merkezlerini plan dönemi sonuna kadar artırarak, yabancı dil olarak Türkçe bilenlerin sayısını plan dönemi sonuna kadar iki katına çıkarmak.
Hedef 18.6. : Plan dönemi sonuna kadar mesleki eğitim sistemimizi AB müktesebatıyla uyumlu hale getirmek.
Hedef 18.7. : 2014 yılına kadar öğretmenlerimizin "AB Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimi Ağı"ndan (Teacher Training Net-TT Net) yararlanmasını sağlamak.
Hedef 18.8. : Avrupa Birliği Eğitim Öğretim Programlarına etkin katılım ve katkı sağlamak.
Amaç 19: Türk Cumhuriyetleri ve Türk ve Akraha topluluklarıyla iş birliğini geliştirmek, Türk dünyasına nitelikli insan gücü yetiştirmek ve yurtdışındaki vatandaşlarımızın ve çocuklarının Türk kültürü ile bağlarını korumak, Türkçenin ortak iletişim dili olmasını, Türk kültürünün yaygınlaştırılıp gelişmesini sağlamak için eğitim ve öğretim hizmeti vermek.
Hedef 19.1. : Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraha Topluluklarında insan kaynaklarının gelişmesi için ayrılan öğrenci kontenjanının kullanım oranını plan dönemi sonuna kadar yüzde 79'dan yüzde 94'e çıkarmak.
Hedef 19.2. : Yurt dışındaki vatandaşlarımız ve ilgili ülke vatandaşlarının eğitim-öğretim taleplerini karşılamak için kurulan okullara ilişkin mevzuat düzenlenmesini yapmak ve bu okulların sayısını artırmak.
Hedef 19.3. : Türk dili ve kültürünün yurt dışında korunması, tanıtılması ve yaygınlaştırılması için yurt dışında ihtiyaç duyulan eğitim ve kültür materyallerini karşılamak.
Hedef 19.4. : Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraha Topluluklarında yürütülen kültürel faaliyet sayısını plan dönemi sonuna kadar artırmak.
Amaç 20: Devletler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliklerine daha etkin katılarak, evrensel eğitim normlarının, uygulamalarının ve eğitim politikalarının oluşturulmasına katkı sağlamak ve uluslararası işbirliklerinden kaynaklanan fırsatlardan en üst düzeyde yararlanmak.
Hedef 20.1. : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı (OECD) tarafından düzenlenen öğrenci başarılarının karşılaştırılması çalışmasında (PISA) plan dönemi sonuna kadar en az 5 basamak yükselmek.
Hedef 20.2. : Plan dönemi sonuna kadar yurt dışında devletler ve uluslararası kuruluşlarla yapılan çalışmalara etkin katılım sağlamak.
Hedef 20.3. : Plan dönemi sonuna kadar uluslararası kuruluşların organize ettiği en az 15 eğitim çalışmasının yurt içinde yapılmasını sağlamak.

2.5.2. Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı

Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda; 3 tema, 3 amaç, 7 hedef, 54 performans göstergesi ve 147 strateji yer almaktadır. Stratejik Planın misyonu; düşünme, anlama, araştırma ve sorun çözme yetkinliği gelişmiş; bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donanmış; millî kültür ile insanlığın ve demokrasinin evrensel değerlerini içselleştirmiş; iletişime ve paylaşımına açık, sanat

duyarlılığı ve becerisi gelişmiş; öz güveni, öz saygısı, hak, adalet ve sorumluluk bilinci yüksek; gayretli, girişimci, yaratıcı, yenilikçi, barışçı, sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine ortam ve imkân sağlamaktır. Vizyonu ise; hayata hazır, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştiren bir eğitim sisteminin oluşturulmasıdır.

Stratejik planda yer verilen temel değerlerimiz;

- » İnsan hakları ve demokrasinin evrensel değerleri,
- » Çevreye ve canlıların yaşam hakkına duyarlılık,
- » Analitik ve bilimsel bakış,
- » Girişimcilik, yaratıcılık, yenilikçilik,
- » Sanatsal duyarlılık ve sanat becerisi,
- » Meslek etiği ve ahlak,
- » Saygınlık,
- » Tarafsızlık, güvenilirlik ve adalet,
- » Katılımcılık,
- » Şeffaflık ve hesap verebilirliktir.

2015-2019 Strateji Planı'nda yer verilen tema, amaç ve hedefler Tablo 45'te aktarılmıştır.

Tablo 45. Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri

Tema 1: Eğitim ve Öğretime Erişim
Amaç 1: Bütün bireylerin eğitim ve öğretime adil şartlar altında erişmesini sağlamak.
Hedef 1.1. : Plan dönemi sonuna kadar dezavantajlı gruplar başta olmak üzere, eğitim ve öğretimin her tür ve kademesinde katılım ve tamamlama oranlarını artırmak.
Tema 2: Eğitim ve Öğretimde Kalite
Amaç 2: Bütün bireylere çağın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışın kazandırılması ile girişimci, yenilikçi, yaratıcı, dil becerileri yüksek, iletişime ve öğrenmeye açık, öz güven ve sorumluluk sahibi, sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine imkân sağlamak.
Hedef 2.1. : Bütün bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerine yönelik faaliyetlere katılım oranını ve öğrencilerin akademik başarı düzeylerini artırmak.
Hedef 2.2. : Hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde, iş gücü piyasasının talep ettiği beceriler ile uyumlu bireyler yetiştirerek istihdam edilebilirliği artırmak.
Hedef 2.3. : Eğitimde yenilikçi yaklaşımlar kullanılarak bireylerin yabancı dil yeterliliğini ve uluslararası öğrenci-öğretmen hareketliliğini artırmak.
Tema 3: Kurumsal Kapasite
Amaç 3: Beşeri, mali, fiziki ve teknolojik yapı ile yönetim ve organizasyon yapısını iyileştirerek eğitime erişimi ve eğitimde kaliteyi artıracak etkin ve verimli işleyen bir kurumsal yapıyı tesis etmek.
Hedef 3.1. : Bakanlık hizmetlerinin etkin sunumunu sağlamak üzere insan kaynaklarının yapısını ve niteliğini geliştirmek.
Hedef 3.2. : Plan dönemi sonuna kadar, belirlenen kurum standartlarına uygun eğitim ortamlarını tesis etmek, etkin ve verimli bir mali yönetim yapısı oluşturmak.
Hedef 3.3. : Plan dönemi sonuna kadar etkin bir izleme ve değerlendirme sistemiyle desteklenen, bürokrasinin azaltıldığı, çoğulcu, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir bir yönetim ve organizasyon yapısını oluşturmak.

2.5.3. Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı

Millî Eğitim Bakanlığının 2019-2023 Stratejik Planı'nda; 7 amaç, 24 hedef, 93 performans göstergesi ve 58 strateji yer almaktadır. Stratejik Planın misyonu; düşünme, anlama, araştırma ve sorun çözme yetkinliği gelişmiş, millî kültür ve demokrasinin bilincinde, iletişime ve paylaşıma açık, sanat duyarlılığı, öz güveni, öz saygısı, hak, adalet ve sorumluluk bilinci yüksek, öğrenmeyi bir yaşam tarzı haline getiren, sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine ortam ve imkân sağlamaktır. Vizyonu ise; hayata hazır, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştiren bir eğitim sisteminin oluşturulmasıdır.

Stratejik planda bireylere kazandırılması hedeflenen temel değerlerimiz;

- » Erdemlilik,
- » Liyakat,
- » İnsan hakları ve demokrasinin evrensel değerleri,
- » Çevreye ve canlıların yaşam hakkına duyarlılık,
- » Analitik ve bilimsel bakış,
- » Girişimcilik, yaratıcılık, yenilikçilik,
- » Kültürel ve sanatsal duyarlılık ile sportif beceri,
- » Meslek etiği ve mesleki beceri,
- » Saygınlık, tarafsızlık, güvenilirlik ve adalet,
- » Katılımcılık, şeffaflık ve hesap verebilirliktir.

2019-2023 Stratejik Planı'nda yer verilen amaç ve hedefler Tablo 46'da aktarılmıştır.

Tablo 46. Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri

Amaç 1: Bütün öğrencilerimize, medeniyetimizin ve insanlığın ortak değerleri ile çağın gereklerine uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılması sağlanacaktır.
Hedef 1.1. : Öğretim programları tüm kademelerde bütünsel, yetenek kümeleri ile ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapılar olarak yeniden yapılandırılacaktır.
Hedef 1.2. : Tüm alanlarda ve eğitim kademelerinde, öğrencilerimizin her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi için etkin bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır.
Hedef 1.3. : Öğrencilerin yaş, okul türü ve programlarına göre gereksinimlerini dikkate alan beceri temelli yabancı dil yeterlikleri sistemine geçilecektir.
Hedef 1.4. : Öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerimizin eşit öğrenme ve öğretme fırsatlarını yakalamaları ve öğrenmenin sınıf duvarlarını aşması sağlanacaktır.
Amaç 2: Çağdaş normlara uygun, etkili, verimli yönetim ile organizasyon yapısı ve süreçleri hâkim kılınacaktır.
Hedef 2.1. : Yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla veriye dayalı yönetim yapısına geçilecektir.
Hedef 2.2. : Öğretmen ve okul yöneticilerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistemi ve modeli oluşturulacaktır.
Hedef 2.3. : Eğitimin niteliğinin artırılması ve okullarda planlı yönetim anlayışının yerleşmesi amacıyla bütçe ile plan bağımlı kuran verimli bir finansman modeline geçilecektir.
Hedef 2.4. : Kurumsal rehberlik ile teftiş sistemi okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutunu öne çıkaracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve Bakanlığın hukuk hizmetlerine yönelik etkin çalışmalarına devam edilecektir.
Amaç 3: Okul öncesi eğitim ve temel eğitimde öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimleri sağlanacaktır.
Hedef 3.1. : Erken çocukluk eğitiminin niteliği ve yaygınlığı artırılacak, toplum temelli erken çocukluk çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.
Hedef 3.2. : Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılabilecektir.
Hedef 3.3. : Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.
Amaç 4: Öğrencileri ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda hayata ve üst öğretime hazırlayan bir ortaöğretim sistemi ile toplumsal sorunlara çözüm getiren, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sunan öğrenciler yetiştirilecektir.
Hedef 4.1. : Ortaöğretime katılım ve tamamlama oranları artırılacaktır.
Hedef 4.2. : Ortaöğretim, değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan ve değişimin aktörü olacak öğrenciler yetiştiren bir yapıya kavuşturulacaktır.
Hedef 4.3. : Ülkemizin entelektüel sermayesini artırmak, medeniyet ve kalkınmaya destek vermek amacıyla fen ve sosyal bilimler liselerinin niteliği güçlendirilecektir.
Hedef 4.4. : Örgün eğitim içinde imam hatip okullarının niteliği artırılacaktır.

Amaç 5: Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin etkinliği artırılarak bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimleri desteklenecektir.
Hedef 5.1. : Öğrencilerin mizaç, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitimi alabilmelerine imkân veren işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması kurulacaktır.
Hedef 5.2. : Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri akranlarından soyutlamayan ve birlikte yaşama kültürünü güçlendiren eğitimde adalet temelli yaklaşım modeli geliştirilecektir.
Hedef 5.3. : Ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz, akranlarından ayrıştırmadan doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir.
Amaç 6: Mesleki ve teknik eğitim ve hayat boyu öğrenme sistemleri toplumun ihtiyaçlarına ve iş gücü piyasası ile bilgi çağının gereklerine uygun biçimde düzenlenecektir.
Hedef 6.1. : Mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer ve erişim imkânları artırılacaktır.
Hedef 6.2. : Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir.
Hedef 6.3. : Mesleki ve teknik eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilecektir.
Hedef 6.4. : Bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme nitelik, katılım ve tamamlama oranları artırılacak ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik eğitim öğretimle ilgili faaliyetlere devam edilecektir.
Amaç 7: Uluslararası standartlar gözetilerek tüm okullarımız için destekleyici bir özel öğretim yapısına geçilecektir.
Hedef 7.1. : Özel öğretime devam eden öğrenci oranları artırılarak özel öğretim kurumlarının yönetim ve teftiş yapısı güçlendirilecektir.
Hedef 7.2. : Sertifika eğitimi veren kurumların niteliğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

2.5.4. Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı

Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı'nda 7 amaç, 33 hedef, 130 performans göstergesi ve 147 strateji yer almaktadır. Stratejik planda; amaçlar altında beş yıllık hedefler, bu hedeflerin ölçülmesine ilişkin performans göstergeleri ve hedefleri gerçekleştirmeye yönelik somut adımların yer aldığı stratejiler yer almaktadır. Stratejik Planın misyonu; nitelikli eğitim kadromuzla uluslararası standartlardaki programlar çerçevesinde, tüm farklılıkları dikkate alarak bireylerin zihinsel, bedensel, sosyal ve Türkçe dil gelişimini destekleyen, ülkemizin ihtiyaç duyduğu iş gücünü karşılayan, becerileri ölçen yeni bir eğitim sistemi ile millî, manevi ve kültürel değerlerine bağlı, sağlıklı nesiller yetiştirmektir. Vizyonu ise; istiklalden istikbale, Türkiye Yüzyılı'nı inşa edecek nesilleri yetiştirmektir.

Eğitim paydaşları için önemli bir kılavuz görevi göreceğ olan Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı, eğitim gibi önemli ve gerekli bir toplumsal ögeye ilişkin oluşturulan bu stratejik plan kurumsal anlamda değişen koşullara uyum sağlanmasını, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını ve hesap verebilen saydam bir yönetim anlayışını pekiştirecek bir üst politika belgesi niteliğindedir. Bu bağlamda şekillenen MEB 2024-2028 Stratejik Planı, ülkemizin Türkiye Yüzyılı hedeflerine ulaşması için eğitimde erişim ve fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi, öğretmenlerimizin mesleki ve kişisel gelişimlerine çok boyutlu destek sağlanması, beceri ve süreç odaklı ölçme ve değerlendirme mekanizmasının geliştirilmesi, öğretim programlarının çağın ihtiyaçlarına cevap verecek ve geleneksel kültürümüzü ihtiva edecek şekilde sürekli güncellenmesi, uluslararası ve yurt dışı eğitim iş birliklerinin sağlanması ve mesleki eğitimin güçlendirilmesi konularına odaklanmaktadır.

Stratejik planda bireylere kazandırılması hedeflenen temel değerler;

- » Fırsat eşitliği,
- » Kültürel ve sanatsal duyarlılık,
- » İnsan, toplum, bilim ve çevre duyarlılığı,
- » Din, ahlak ve değerlere bağlılık,
- » Hukuk ve adalet,
- » Katılımcılık ve istişare kültürü,

- » Tarafsızlık, hesap verebilirlik ve şeffaflık,
- » Sorumluluk,
- » Vatansızlık,
- » Liyakat olarak belirlenmiştir.

Hâlihazırda 2024-2028 yıllarını kapsayan dördüncü stratejik plan yürürlüktedir.

Stratejik Plan'da yer verilen amaç ve hedefler Tablo 47'de aktarılmıştır.

Tablo 47. Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı Amaç ve Hedefleri

Amaç 1: Temel eğitimde fırsat eşitliği ve eğitime erişimin sağlandığı, öğretim süreçleri ve eğitim ortamlarının etkin kullanıldığı bir ekosistem inşa ederek öğrencileri çağın gerektirdiği evrensel yeterliliklere sahip, millî ve manevi değerleri benimsemiş sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetiştirmek.
Hedef 1.1. : Temel eğitimde fırsat eşitliğini sağlayarak eğitime erişimi artırmaya yönelik iyileştirmeler hayata geçirilecektir.
Hedef 1.2. : Okul öncesi eğitim desteklenerek erişim imkânları artırılacaktır.
Hedef 1.3. : Temel eğitimde bilimsel, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal ve toplumsal hizmet gibi alanlarda etkinliklere katılım oranı artırılacak ve sürekli öğrenmeye teşvik etmek amacıyla öğrencilere okuma kültürü kazandırılacaktır.
Hedef 1.4. : İlkokul ve ortaokulda öğrenme kayıplarını azaltmaya yönelik destekleyici mekanizmalar güçlendirilecektir.
Hedef 1.5. : Ortaokullarda yabancı dil ağırlıklı sınıflar yaygınlaştırılarak Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli ile yeterli ve kalıcı dil becerilerinin kazanılması sağlanacaktır.
Amaç 2: Çağın ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandıran, teknolojiyi üreten, tarih bilinci ve bilim aracılığıyla geleceği kurgulayan, nitelikli insan kaynağı yetiştiren, ekonomiye katkı sunan, değerleriyle bireyi hayata hazır kılan, empati ve nezaket kazandıran bir ortaöğretim yapısı ile öğrenciler yetiştirmek.
Hedef 2.1. : Öğrencilerin yetkinliklerini ve niteliklerini geliştirmeye yönelik bireysel özellikleri de dikkate alınarak yapılacak çalışmalarla devamsızlık ve sınıf tekrarları azaltılacak ve eğitime katılımı artırılacaktır.
Hedef 2.2. : Ortaöğretim sistemi, öğrencilere değişen dünyanın gerektirdiği başta okuma kültürü olmak üzere bilgi, beceri, yetkinlik ve yeterlilikleri kazandıran bir yapıya kavuşturulacaktır.
Hedef 2.3. : İmam hatip okullarında bilgi, beceri ve yeterlilikler odağında, akademik başarı ve değerlere yönelik çalışmalar, proje ve sosyal etkinlikler yaygınlaştırılacaktır.
Hedef 2.4. : Sosyal ve ekonomik sektörler ile iş birliği içinde ulusal ve uluslararası mesleki yeterliliğe, ahilik kültürüne, meslek ahlakına ve mesleki değerlere sahip; yenilikçi, girişimci, üretken, ekonomiye değer katan ehil iş gücü yetiştirilecektir.
Hedef 2.5. : Mesleki ve teknik eğitim alanında eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilecek ve uluslararası iş birliği ve deneyim paylaşımı teşvik edilecektir.
Amaç 3: Bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla bireysel, toplumsal ve istihdam odaklı yeni bir yaklaşımla hayat boyu öğrenme imkânları sunmak.
Hedef 3.1. : Farklı yeteneklere, özelliklere, ihtiyaçlara ve birikimlere sahip tüm bireylerin yaygın eğitimden aktif olarak yararlanabilmeleri amacıyla eğitimde kapsayıcılık sağlanacaktır.
Hedef 3.2. : Uzaktan eğitime yönelik dijital içerik geliştirme çalışmaları ile halk eğitimi merkezlerinden yararlanan kursiyerlere/öğrencilere yönelik fırsat eşitliği artırılacaktır.
Hedef 3.3. : Hayat boyu öğrenme faaliyetleri ile bireylerde kişisel, çevresel ve mesleki anlamda farkındalık oluşturulacaktır.
Hedef 3.4. : Tüm bireylere yönelik günümüz ihtiyaçlarına uygun genel, mesleki ve teknik eğitim kurs programları hazırlanacaktır.
Hedef 3.5. : Özel yaygın eğitim hizmetlerinin niteliği, fırsat eşitliği ve erişilebilirlik bağlamında hayat boyu öğrenmeyi destekleyecek şekilde uluslararası standartlara uygun olarak artırılacaktır.
Amaç 4: Farklılıkları dikkate alan bir özel eğitim ve rehberlik anlayışıyla öğrencilerin, eğitim ve yaşam süreçlerindeki potansiyellerini en üst düzeye çıkaracak ve özel gereksinimli bireylerin toplumla bütünleşmelerini sağlayacak bilgi ve beceriler ile ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişimlerini destekleyecek fiziki, beşerî ve teknolojik imkânları artırmak.

Hedef 4.1. : Öğrencilerin bireysel özelliklerine ve öğrenme ihtiyaçlarına uygun fiziksel ve beşerî iyileştirmeler sağlanarak eğitime erişimleri artırılacaktır.
Hedef 4.2. : Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda sosyal ve akademik gelişimleri desteklenecektir.
Hedef 4.3. : Akademik, sosyal, duygusal ve mesleki gelişim alanlarında sunulan rehberlik hizmetleri desteklenecektir.
Amaç 5: Türkiye Yüzyılı inşasında millî, manevi ve kültürel değerlerini özümsemiş; çağın gereklerine uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile demokratik anlayışa ve millî şura sahip şahsiyetli ve üretken öğrenciler yetiştirmek.
Hedef 5.1. : Eğitim öğretim programları çağın gerektirdiği beceriler, güncel gelişmeler, Türkçenin doğru ve güzel kullanımını destekleyecek şekilde millî-manevi değerler temelinde çocukların seviyesine uygun şekilde güncellenecek, e-İçeriklerle bir bütün olarak sunulan ders kitapları ve eğitim araçları hazırlanması sağlanacaktır.
Hedef 5.2. : Teknolojinin eğitim sistemine daha fazla uyarlanması amacıyla dijital içeriklerin kullanımı artırılacak ve dijital öğretmen yeterlikleri doğrultusunda öğretmenlerin dijital becerileri geliştirilecektir.
Hedef 5.3. : Bireyin gelişimini temel alan, uzun vadeli öğrenme sürecini içeren yeterlik temelli ölçme, izleme ve değerlendirme süreçlerinin yapılandırılması gerçekleştirilecektir.
Hedef 5.4. : Yabancı dil eğitiminin kalitesi uluslararası standartlara uygun bir şekilde bilimsel veriler ışığında geliştirilecektir.
Hedef 5.5. : Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun bir yaklaşımla çevre ve iklim değişikliği konusunda farkındalığın artırılması sağlanacaktır.
Amaç 6: Türkiye Yüzyılı vizyonu doğrultusunda ülkemizin uluslararası alanda görünürlüğünü artıracak eğitim diplomasisi çalışmalarıyla yurt dışında yaşayan vatandaşlara, soydaşlara ve ülke vatandaşlarına yönelik eğitim-öğretim faaliyetlerini yaygınlaştırmak ve eğitim iş birlikleri geliştirmek.
Hedef 6.1. : Yurt dışında Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyet gösteren okul/kurumlar ile Türkçe ve Türk kültürü dersleri kapsamında verilen eğitimin niteliği ve kapasitesi artırılacaktır.
Hedef 6.2. : Ülkemizin yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak amacıyla yurt dışı lisansüstü öğrenim kontenjanı stratejik alanlar ekseninde artırılacaktır.
Hedef 6.3. : Güçlü bir eğitim diplomasisi ile uluslararası iş birlikleri geliştirilecek ve ülkemizin uluslararası alanda etkililiği artırılacaktır.
Hedef 6.4. : Denklik iş ve işlemlerine yönelik etkin, verimli ve daha hızlı hizmet sunumu gerçekleştirilerek eğitime erişim artırılacaktır.
Hedef 6.5. : Bakanlığımızın uluslararası kuruluşlardaki etkinliği güçlendirilecek, uluslararası fonlardan daha fazla faydalanılmasına yönelik uluslararası kuruluşlarca yapılan çalışmalara ilişkin farkındalık artırılacaktır.
Amaç 7: Türkiye Yüzyılı vizyonu doğrultusunda fiziki ve teknolojik altyapısıyla güçlü, nitelikli personelle eğitime erişimi ve eğitimde kaliteyi artıracak, etkin ve hesap verebilen kurumsal yapıyı geliştirmek.
Hedef 7.1. : Öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreci; mesleğe kabulden önceki eğitimden başlanarak kişisel ve mesleki gelişimi içerecek şekilde ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılacak, öğretmenlik mesleğinin niteliği ve toplumsal statüsü güçlendirilecek, personel nitelikleri artırılacaktır.
Hedef 7.2. : Tüm kademelerde eğitime erişimi sağlayacak planlamalar yapılarak doğa kaynaklı afetlere ve bulaşıcı hastalıklara karşı dirençli, çevreci ve nitelikli mimariye sahip eğitim ortamlarının oluşturulması sağlanacaktır.
Hedef 7.3. : Eğitim sistemimizi en uygun teknoloji ile bütünleştirerek eğitim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesine ve ülkemizin bilgi toplumu olmasına katkı sağlanacaktır.
Hedef 7.4. : Yol gösterici ve önleyici rehberlik anlayışı ön plana çıkarılarak düzeltme, iyileştirme ve geliştirmeyi esas alan bir anlayışla denetsel ve hukuksal hizmetler etkin bir şekilde yürütülecektir.
Hedef 7.5. : Etkili bir izleme ve değerlendirme süreciyle beraber alınan kararları rasyonel hâle getirmek; birimler arası iletişimi güçlendirmek ve iş birliğini teşvik etmek için uygun iletişim kanalları ve araçları kullanılacak, teknolojik altyapı yatırımlarıyla kurumsal kapasite daha verimli hâle getirilecektir.

2.6. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi Bağlamında Eğitim

Küresel düzeyde yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle yeni bilgi ve teknolojiler giderek artmakta; yüksek bilgiye dayalı teknolojiyi üretmek ise toplum ve ekonomilerin gelişmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemizin de sürdürülebilir ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlayabilmesi; küresel rekabette yerini alabilmesi ve eğitime harcanan ekonomik kaynakları daha

etkin ve verimli kullanabilmesi için eğitim sisteminin çıktı kontrollü ve kalite kriterlerine dayalı hale getirilmesi gerekliliği doğrultusunda Millî Eğitim Kalite Çerçevesi oluşturulmuştur. Ayrıca eğitim ve öğretimin daha kaliteli bir şekilde sunulması için öğrenci kazanım ve öğretmen yeterliliklerinin üst düzeye çıkarılması, eğitim ortam ve süreçlerinin iyileştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Toplum, ekonomi ve teknoloji ile eğitim sistemleri arasındaki ilişkiye vurgu yapılan Çerçeve'nin, eğitim sistemimizi daha nitelikli ve uluslararası standart ve kriterlerle uyumlu hale getirmesinin beklendiği ifade edilmiştir.

Eğitim sistemimiz detaylı şekilde analiz edilerek ve ulusal ve uluslararası araştırmalardan yararlanılarak hazırlanan Millî Eğitim Kalite Çerçevesi'nde esas olarak; öğrencilere kazandırılmak istenen temel değer ve yetkinlikler ile bilgi, beceri, tutum ve davranışları içeren kazanımlar belirlenmiştir. Bu bağlamda; belgenin bir üst çerçeve niteliğinde olduğu ve eğitimin kalite açısından izlenmesi doğrultusunda bir yol haritası işlevi görmesinin beklendiği belirtilmiştir. Ayrıca çerçevenin, tüm paydaşların yer alacağı çalışmalar sonucunda Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi 2, 3 ve 4. düzeylerine ve okul türlerine göre detaylandırılarak müfredata dâhil edilmesi planlanmıştır. Çerçeve kapsamında ulaşılabilecek beklenen hedefler ise aşağıda aktarılmıştır.

- » Eğitim ve öğretim sisteminin genel hedeflerini, kalite standardını ve kriterlerini belirleyerek kaliteyi artırmak; güçlü ve zayıf yönlerini ölçümlerle belirlemek.
- » Eğitim ve öğretim sistemini uluslararası standartlara ulaştırmak; çıktılar üzerinden bütünsel olarak ölçmek ve değerlendirmek.
- » Eğitim ve öğretim sistemindeki tüm aktörlerin performansını tespit etmek ve artırmak.
- » Fırsat eşitliğini artırmak.
- » Yeni strateji ve politikaları verilere dayalı hale getirmek.
- » İdari ve mali kaynakları daha etkin ve verimli kullanmak.
- » Millî Eğitim Kalite Çerçevesi; 'Millî Eğitim Kalite Çerçevesi Genel Yapısı', 'Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin Niteliği' ve 'Eğitim Yönetiminde İzleme ve Değerlendirme' olmak üzere 3 ana bölüm ile 14 alan, 45 alt alan ve alt alan bileşenlerinden oluşmaktadır. Eğitim ile ilgili değerlendirmelerin yapılabilmesi, stratejilerin ve politikaların geliştirilebilmesi amacıyla bu çerçevedeki her bir alt alan bileşeninin ölçüleceği ve sayısal değerlere dayalı bir endekse dönüştürüleceği belirtilmiştir. Çerçevedeki alan ve alt alanlar aşağıdaki Tablo 48'de aktarılmıştır.

Tablo 48. Millî Eğitim Kalite Çerçevesi

Alan	Alt Alan	
MİLLÎ EĞİTİM KALİTE ÇERÇEVESİ'NİN GENEL YAPISI		
1. Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları	1.1. Matematik	1.7. Öğrenmeyi Değerli Kılma
	1.2. Okuma, Anlama ve Yazma	1.8. İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi
	1.3. Bilim	1.9. Hayatla İlgili Beceriler
	1.4. Bilgi ve İletişim Teknolojileri	1.10. Meslekî Beceriler
	1.5. Sorun Çözme	1.11. Sanat
	1.6. Yabancı Diller	1.12. Beden Eğitimi
EĞİTİM VE ÖĞRETİM HİZMETLERİNİN NİTELİĞİ		
2. Beşeri Altyapı	2.1. Öğretmen	2.3. Maarif Müfettişi
	2.2. Yönetici	2.4. Diğer Eğitim Çalışanları
3. Mali ve Fiziksel Altyapı	3.1. Mali Altyapı	
	3.2. Fiziksel Altyapı	

Alan	Alt Alan	
4. Hazır Oluş	4.1. Özel Eğitim	4.3. Sağlık
	4.2. Çocukluk Dönemi	4.4. Öğrenme Tecrübesi
5. Eğitim Ortamı ve Çevre	5.1 Okul Ortamı	
	5.2 Okul Çevresi	
6. Sosyal Tarafların Katılımı	6.1. Ebeveyn Katılımı	6.4. Sosyal Paydaşlar
	6.2. Öğrenci Katılımı	6.5. Sektör Katılımı
	6.3. Çalışanların Katılımı	
7. Hayat Boyu Öğrenme	7.1. Beceriler, Tutumlar ve Yetkinlikler	7.3. Hayat Boyu Öğrenme Kaynakları
	7.2. Erişim ve Katılım	7.4. Stratejiler ve Sistem
8. Hareketlilik	8.1. Okul Tür ve Düzeylerine Göre Hareketlilik	
9. Başarı ve Geçişler	9.1. Yükseköğretime Katılım	9.4. Okullulaşma
	9.2. Ayrılma / Terk	9.5. Geçişler
	9.3. Devamsızlık	
EĞİTİM YÖNETİMİNDE İZLEME VE DEĞERLENDİRME		
10. İzleme Ortamı	10.1. Etik Değerler ve Dürüstlük	10.3. Personelin Yeterliliği ve Performansı
	10.2. Misyon, Organizasyon Yapısı ve Görevler	10.4. Yetki Devri
11. Risk Değerlendirme	11.1. Planlama ve Programlama	
	11.2. Risklerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi	
12. İzleme Faaliyetleri	12.1. İzleme Stratejileri ve Yöntemleri	12.4. Hiyerarşik İzlemeler
	12.2. Prosedürlerin Belirlenmesi ve Belgelendirilmesi	12.5. Faaliyetlerin Sürekliliği
	12.3. Görevler Ayrılığı	12.6. Bilgi Sistemleri İzlemeleri
13. Bilgi ve İletişim	13.1. Bilgi ve İletişim	13.3. Kayıt ve Dosyalama Sistemi
	13.2. Raporlama	13.4. Hata, Usulsüzlük ve Yolsuzlukların Bildirilmesi
14. İzleme	14.1. İç İzleme	
	14.2. Değerlendirme	

‘Millî Eğitim Kalite Çerçevesi’ nin Genel Yapısı’ bölümünde yer verilen Öğrenci Temel Öğrenme Kazanımları örgün ve yaygın eğitim gören temel eğitim ve ortaöğretim düzeyindeki bütün öğrencilerin mezuniyette sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışları içeren genel kazanımlardır. Bu kapsamda öğrencilere matematiksel düşünme, olay ve olguları matematiksel olarak formüle etme, bilimsel olarak açıklama, izleme ve haritalama, bilgiye ulaşma, metne bağlı çıkarım yapma ve metin yazma, bilimsel düşünme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilme, sorunları tanımlama ve çözüm seçenekleri geliştirme, en az bir yabancı dilde okuduğunu ve dinlediğini anlama, sözlü anlatım yapma ve metin yazma becerilerinin kazandırılması planlanmıştır. Bununla birlikte öğrenebilme, yaratıcılık, yenilikçilik ve girişimcilik yeteneklerini geliştirmeleri, çerçeveyi analiz edebilmeleri, kendi inanç ve değerleri ile bireysel haklarını tanımlama, yurttaşlık bilinci ile demokratik ve sosyal duyarlılığa sahip olmaları; karar verme, iletişim ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir. Ayrıca sanatsal becerilerini geliştirmeleri amacıyla sanatsal faaliyetlerde bulunmaları, zorlukla baş edebilmeleri ve kendilerini ifade edebilmeleri amacıyla ise sportif faaliyetlere katılmaları ifade edilmiştir.

‘Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin Niteliği’ bölümünde, öğrencilerin temel öğrenme kazanımlarını edinmelerinde doğrudan etkisi olan eğitim ortamı ve eğitim süreçlerine ilişkin kriterler belirlenmiştir. Bu doğrultuda beşeri altyapının geliştirilmesi amacıyla öğretmenlerin, yöneticilerin ve maarif müfettişlerinin mesleki gelişim ve yeterlilikleri ele alınmıştır. Bu kapsamda yabancı dil düzeyinin yükseltilmesi, yüksek lisans veya doktora derecesine sahip olunması, eğitim ve öğretim ile ilgili konferans, çalıştay vb. etkinliklere katılım, alanlarında literatürü takip etmeleri, etik kurallara uyulması, bilimsel araştırma yapma ve eğitimde bilimsel uygulamalara yer verilmesi şeklinde sahip olunması gereken nitelikler tanımlanmıştır.

Mali ve fiziksel altyapının iyileştirilmesi noktasında eğitim harcamalarının çeşitli bağlamlarda (öğrenci başına düşen pay, GSYİH’deki pay, öğretmen ve destek personeli maaşları, eğitim materyalleri ve eğitim hizmetleri harcamaları, projelerden alınan mali destekler) incelenmesi belirtilmiştir. Diğer yandan öğrenci başına düşen bilgisayar sayısı, okullarda açık ve kapalı alan yeterliliği, yurt ve pansiyonlarının nitelik ve niceliksel yeterliliği, laboratuvar ve spor salonu sayısı, taşınabilir eğitim kapasitesi ve ikili öğretim durumuna yer verilmiştir. Özel eğitim hizmetleri ise; okul altyapılarının özel eğitim öğrencilerinin ihtiyacını karşılama durumu ile bu öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitimi uygulama sayısı, özel eğitime ihtiyacı olan ve üstün yetenekli ve kaynaştırma programı öğrenci sayısı, Rehberlik ve Araştırma Merkezi sayısı bileşenleri odağında ele alınmıştır.

Çerçevede öğrencilerin gelişim takibine yönelik öğrenci dosyası oluşturulması, fiziksel ve psikolojik sağlık durumlarının izlenmesi; bilgi, beceri, tutum ve değer düzeylerinin takibi noktasında kriterler oluşturulmuştur. Okul ortamına ve okul çevresine (aile, sosyal çevre, yakın çevre sağlığı ve emniyeti) yönelik çeşitli durumlara değinilmiştir. Bununla birlikte ebeveynlerin, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanlar ile sosyal paydaşların okul yönetimine ve çeşitli faaliyetlere katılımı konusuna yer verilmiştir. Hayat boyu öğrenme kapsamında her bireyin sahip olması gereken çeşitli beceri, tutum ve yetkinlikler (okuma, anlama, aritmetik, sanat, spor, mesleki, zaman kullanımı, öğrenmeyi öğrenme vb.) ele alınmış; hayat boyu öğrenme için stratejiler geliştirilmesi, eğitmen ve öğrenme ortamlarının sağlanması, erişim ve katılımın artırılması ifade edilmiştir. Okul tür ve düzeyleri arasında ve uluslararası alanda öğrenci, öğretmen ve yönetici hareketliliğinin sağlanmasına yönelik maddelere yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak; yükseköğretime katılım, okuldan ayrılma ve sınıf tekrarı oranı, çeşitli bağlamlarda (cinsiyet, dezavantajlı gruplar, süreklilik) devamsızlık sorunu, okullaşma oranları, örgün ve yaygın eğitim arasındaki geçişler değerlendirilmiştir.

‘Eğitim Yönetiminde İzleme ve Değerlendirme’ bölümünde eğitim yönetimi ve izlemeye ilişkin kriterler belirlenmiştir. Bu kapsamda iç izleme ve değerlendirme sisteminin oluşturulması, etik değerlerin bilinmesi; idarede saydamlık, dürüstlük ve hesap verebilirlik ve güvenilirliğin sağlanması; idarenin misyon, organizasyon yapısı ve görevlerinin belirlenmesi, stratejik amaçların belirlenerek stratejik plan, performans programı ve bütçenin hazırlanması ve bunların sonuçlarına ilişkin her yıl idare faaliyet raporunun oluşturulması, personelin yeterliliğinin ve performansının değerlendirilmesi, yetki devrinin belirlenen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmesi; amaç ve hedeflere yönelik risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve gerekli eylem planlarının oluşturulması hususlarına yer verilmiştir. İzleme faaliyetlerine ilişkin ise izleme strateji ve yöntemlerinin belirlenmesi, idarenin faaliyetleri ile malî karar ve işlemleri hakkında yazılı prosedürlerin belirlenmesi, görevler ayrılığı ilkesinin uygulanması; kurumdaki faaliyetlerin, personelin geçici veya sürekli görevden ayrılma durumlarında sürekliliğin sağlanması, bilgi sistemlerine veri girişi ile bunlara erişim konusunda yetkilendirmelerin yapılması konularında gerekli kriterler belirlenmiştir. Ayrıca idarelerde, yatay ve dikey iç iletişim ile dış iletişimi kapsayan etkili, güvenilir ve sürekli bir bilgi ve iletişim sistemi ile birlikte kayıt ve dosyalama sisteminin oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Son olarak; ortaya çıkan hata, usulsüzlük ve yolsuzlukların bildirilmesine ve yapılması gerekenlere ilişkin kriterler belirlenmiştir.

2.7. Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı Bağlamında Eğitim

Avrupa Birliği (AB) Müktesebatına Uyum Programı Fasal 26-Eğitim ve Kültür kapsamında Avrupa Birliği’ nin İşleyişi Hakkında Antlaşma’da (Madde 165-167) yer aldığı üzere AB’de eğitimin kalitesinin artırılması, kültürel zenginliğin korunması ve ortak kültürün geliştirilmesi amacıyla eğitim,

gençlik, spor ve kültür alanlarında üye devletlerarasında iş birliğinin ve faaliyetlerin desteklenmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede mevcut durumda Avrupa Eğitim Alanı, geçmişte Avrupa 2020, Eğitim ve Öğretim 2020, Lizbon Stratejisi, Bologna süreci, AB Gençlik Stratejisi, Avrupa Kültür Ajandası, Spor için Beyaz Kitap öncülüğünde ortak hedeflere ulaşmak ve ulusal politikaları yakınlaştırmak amacıyla Açık Koordinasyon Yöntemi (Open Method of Coordination) uygulanmaktadır. Açık Koordinasyon Yöntemi yoluyla eğitim ve kültür alanlarında ortak politika hedefleri ve göstergeler belirlenmekte, strateji belgeleri ve ulusal eylem planları hazırlanmaktadır.

Eğitim ve öğretim alanında Avrupa iş birliğinin temellerini atan ve ortak hedeflere dayandırılmış ilk somut çerçeve olan Eğitim ve Öğretim 2010 çalışma programı, Avrupa Birliği Konseyi tarafından Mart 2002’de Barselona’da Lizbon Stratejisi doğrultusunda ortaya konulmuş olup ülkelerin eğitim ve öğretim sistemlerinin iyileştirilmesinin desteklenmesi ile iyi uygulamaların paylaşılması amaçlanmaktadır. Eğitim ve Öğretim 2010 çalışma programından elde edilen çıktılar değerlendirilerek, güncellenmiş bir eğitim ve öğretimde Avrupa iş birliği strateji çerçevesi olarak Eğitim ve Öğretim 2020 geliştirilmiştir. Bu çerçevede 2020’ye kadarki dönemde Avrupa iş birliğinin birincil hedefleri; (a) tüm vatandaşlarının kişisel, sosyal ve mesleki başarı ve memnuniyetlerini; (b) demokratik değerleri, sosyal uyumu, aktif vatandaşlığı ve kültürlerarası diyalogu sağlamayı amaçlayarak üye ülkelerin eğitim ve öğretim sistemlerinin gelişimini desteklemek olarak belirlenmiştir. 2020’ye kadar süren dönemde eğitim ve öğretimde Avrupa iş birliğinin yol haritası olmakla birlikte eğitim ve öğretim sistemlerini bir bütün olarak hayat boyu öğrenme perspektifine oturtarak stratejik bir çerçeve oluşturan Eğitim ve Öğretim 2020 kapsamında dört stratejik hedef belirlenmiştir:

- » Hayat boyu öğrenmeyi ve hareketliliği gerçekleştirmek,
- » Eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesini ve etkinliğini artırmak,
- » Eşitliği, sosyal uyumu ve aktif vatandaşlığı teşvik etmek,
- » Eğitimin her seviyesinde girişimcilik, yaratıcılık ve yenilikçiliğe yönelik faaliyetleri artırmak.

Eğitimde iş birliği çerçevesini ortaya koyan “Avrupa Eğitim Alanı Kurulması ve sonraki döneme (2021-2030) yönelik Eğitim ve Öğretimde Avrupa İşbirliği Stratejik Çerçevesine Dair Konsey İlke Kararı” ise 18 Şubat 2021 tarihinde kabul edilmiş olup 2030’a kadar olan dönem iki döngüye bölünerek 2021-2025 arasındaki ilk döngü sonunda Avrupa Eğitim Alanı oluşumunun gerçekleşmesi planlanmaktadır. İlke Kararında aşağıda yer alan beş stratejik öncelik vurgulanmaktadır:

- » Eğitim gören herkes için eğitimde kalitenin, hakkaniyetin, içermenin ve başarının artırılması,
- » Hayat boyu öğrenme ve hareketliliğin herkes için bir gerçekliğe dönüştürülmesi,
- » Öğretmenlik mesleğinde yetkinliklerin ve motivasyonun artırılması,
- » Avrupa yükseköğreniminin güçlendirilmesi,
- » Yeşil ve dijital dönüşümün eğitim yoluyla desteklenmesi.

AB’nin eğitim çerçevesindeki en güncel girişimi olan Avrupa Eğitim Alanı, eğitimde hareketliliğin artırılması, gençlerin demokratik süreçlere daha fazla katılımının sağlanması ve kültürün sosyal gelişim ve ekonomik büyüme için etkin bir araç olarak kullanılması hedefleri çerçevesinde oluşturulan bir vizyondur. Bu vizyon kapsamında,

- » Yurtdışında okumak ve öğrenmek için bir süre yurtdışında kalmanın norm haline geldiği,
- » Okul ve yükseköğrenim becerilerinin AB genelinde tanındığı,
- » Anadile ek olarak en az 2 dil bilmenin standart olduğu,
- » Herkesin sosyoekonomik statüsünden bağımsız olarak yüksek kaliteli eğitime erişebildiği,
- » İnsanların güçlü bir Avrupalı kimliği, Avrupa’nın kültürel mirası ve çeşitliliği bilincine sahip olduğu, bir ortamın oluşturulması hedeflenmektedir.

2017 yılında Göteborg’da gerçekleştirilen Avrupa Sosyal Zirvesinde Üye Devlet liderleri tarafından kabul gören bu yaklaşım çerçevesinde eğitim, kültür ve gençlik politikası alanında bazı adımlar atılması öngörülmekte ve böylece gelecekte daha rekabetçi, uyumlu ve dirençli bir AB yaratılmasına

katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Yeni Strateji, söz konusu Konsey İlke Kararıyla, aşağıda yer alan AB çapındaki yedi yeni hedefi ortaya koymaktadır:

- » 15 yaş grubunda, okuma, matematik ve fen bilimleri alanlarında düşük başarı düzeyine sahip öğrencilerin payının 2030 itibarıyla yüzde15’in altına düşürülmesi,
- » 8. sınıf öğrencileri arasında, bilgisayar ve bilgi teknolojileri alanlarında düşük başarı düzeyine sahip öğrencilerinin payının 2030 itibarıyla yüzde15’in altına düşürülmesi,
- » 3 yaş ila ilkökula başlama yaşı arasında olan çocukların en az yüzde96’sının okul öncesi eğitime katılması,
- » Eğitimden erken terk oranının 2030 itibarıyla yüzde 9’un altına düşürülmesi,
- » 25-34 yaş arası bireylerin yükseköğrenim başarıları payının 2030 itibarıyla en az yüzde 45 olması,
- » Mesleği eğitimden yeni mezunların içinde, eğitim ve stajları sırasında iş temelli eğitiminden faydalanmış olanların oranının 2025 itibarıyla en az yüzde 60 olması,
- » Son 12 ayda öğrenme faaliyetine katılmış olan 25-64 yaş arası yetişkinlerin payının 2025 itibarıyla en az yüzde 47 olması.

AB’ye üyelik sürecinde Türkiye, Eğitim ve Öğretim 2010 Çalışma Programı Koordinasyon Grubunun ve ilgili alt grupların çalışmalarına aktif olarak katılmakla birlikte Eğitim ve Öğretim 2020’nin de çalışmalarına katılmıştır. Avrupa Eğitim Alanı kapsamındaki Çalışma Gruplarına da resmî temsilcileriyle katılım sağlayacağı; bu bağlamda eğitim ve öğretimde Avrupa temel ölçütlerini dikkate alan çalışmalarını sürdürmeye devam edeceği belirtilmektedir. Türkiye, Birlik politikalarının hedef ve öncelikleri doğrultusunda eğitim alanında altyapının geliştirilmesi ve kapasite ile niteliğin artırılmasına yönelik önemli adımlar atmaya devam etmektedir. Avrupa Eğitim Alanı çalışma programı kapsamında eğitim alanında yapılan çalışmalar şunlardır:

- » AB Müktesebatı uyum alanlarından biri olan, göçmen işçilerin okul çağındaki çocuklarının eğitimi ile ilgili Direktife uyum sağlamak amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik” 24936 sayılı ve 11 Kasım 2002 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.
- » Ülkemizde, hayat boyu öğrenme ve mesleki eğitim dâhil olmak üzere; ilk, orta ve yükseköğretim seviyelerinde eğitimin kalitesinin iyileştirilmesine, herkesin kaliteli eğitime erişmesine ve tamamlayabilmesine yönelik olarak eğitim sisteminde reformlara, 2023 Eğitim Vizyonu dokümanı çerçevesinde devam edilmektedir. Eğitim alanında yatırımların artması ile birlikte okullaşma oranı ve eğitime katılım artmıştır. Özellikle ilköğretimde cinsiyet farkının giderilmesi ve okullaşma oranının artırılması alanlarında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ayrıca istihdam ve eğitim arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi yönünde ilerlemeler sağlanmaktadır.
- » 21 Kasım 2006’da 5544 sayılı Kanun ile kurulan Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), mesleki standartları temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirleme denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırma çalışmalarını sürdürmektedir. MYK, çeşitli STK’lar ve özel sektör ile işbirliği içerisinde Meslek Standartları Geliştirme, Mesleki Bilgi ve Beceri Sınav ve Belgelendirme Merkezlerini kurma çalışmalarını koordine etmektedir. MYK’nın Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturma yönündeki hazırlıkları devam etmektedir.
- » Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)” çalışmaları tamamlanmıştır. Yükseköğretim derece/diplomasına sahip gençlerin oranlarının yükseltilmesine yönelik politikalar çerçevesinde yükseköğretim kurumlarının sayıları artırılmaya devam etmiştir. MYK’nın Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi-TYÇ) oluşturma yönündeki hazırlıkları tamamlanmıştır. Türkiye Referanslama Raporu, AYÇ Danışma Grubu tarafından açık, şeffaf ve güvenilir bir çalışma olarak değerlendirilmiş ve müzakereler sonucunda TYÇ’nin

AYÇ'ye referanslandırılmasına karar verilmiştir.

- » Ülkemizde yükseköğretime katılım ve cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesine dair önemli iyileşmeler gözlemlenmiştir. Türkiye'de akademisyen sayısı 2003'te 74.134 iken, 2020'de 98.404'i erkek, 81.661'i kadın olmak üzere 180.65'e ulaşmıştır. Toplam akademisyenler içinde kadın akademisyenlerin oranı yüzde 45'in üzerine çıkarken, bu akademisyenlerin 10.011'i kadın profesörlerden, 7.190'ı doçentlerden, 18.736'sı kadın doktor öğretim üyelerinden, 45.724'ü ise kadın öğretim görevlilerinden oluşmaktadır. Türkiye öğrenci popülasyonu açısından Bologna ülkeleri arasında ilk sırada yer almaktadır.
- » İlk olarak 2010-2013 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimlerin iş birliği içinde çalışacağı ve dezavantajlı gruplar ile kız çocuklarını ve eğitime ulaşmak isteyen tüm yetişkinleri içine alan geniş kapsamlı bir stratejidir. En son yapılan güncelleme ile 2014-2018 yıllarını kapsayan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. Bununla birlikte Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Web Portalı geliştirilerek Önceki Öğrenmelerin Tanınması (ÖÖT) ile hayat boyu öğrenmenin izleme ve değerlendirme çalışmaları tamamlanmaktadır.
- » Gençlik ve Spor Bakanlığının 2011 yılında kurulmasıyla birlikte gençlik alanını destekleyici tedbir ve mekanizmaların oluşturulması ve ulusal gençlik politikasının geliştirilmesi yönündeki çalışmalar Bakanlık bünyesinde ele alınmaya başlanmıştır. Gençlik ve spor alanında ulusal düzeyde bir kılavuz olan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi hazırlanmış ve 26 Kasım 2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.
- » Erasmus+ Program ülkesi olarak Ülkemiz, "Avrupa Spor Haftası" etkinliklerine 2020 yılında katılmış ve gençler arasında sporun önemi konusunda farkındalığın artırılmasına katkı sağlamıştır. 2022 yılı Avrupa Gençlik Yılı olarak belirlenmiştir. Avrupa Gençlik Yılı kapsamında, Türkiye Ulusal Ajansı, Avrupa Birliği Başkanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığının ortak koordinasyonunda Ülkemizde faaliyetler düzenlenmektedir.

Avrupa Eğitim Alanı çalışma programı kapsamında eğitim alanında Ülkemizin katılım sağladığı Birlik Programları şunlardır:

- » Geçmiş dönemlerde Socrates, Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına katılan ülkemiz 2021-2027 dönemi için Erasmus+ Programına katılım sağlamaktadır. Erasmus+ Programı eğitim, gençlik ve spor alanlarında sunduğu öğrenim ve staj hareketliliği imkânlarıyla, bireylerin bilgi ve becerilerinin gelişimine, kurumların kapasitelerinin artırılmasına destek olmaktadır. Program kapsamında 2014-2020 yılları arasında yaklaşık 97.000 öğrencimiz Avrupa'da eğitim alma şansına sahip olmuş, yaklaşık 16.000 personelimiz Avrupa üniversitelerinde ders verme ya da eğitim alma imkânı yakalamıştır. 2002 yılında AB'nin eğitim ve gençlik alanındaki programlarının yürütülmesi amacıyla kurulan AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (Türkiye Ulusal Ajansı); 2014'ten bu yana yaklaşık 8.000 Erasmus+ projesi imzalamıştır. 2021-2027 döneminde Erasmus+ Programında daha kapsayıcı, yenilikçi, dijital ve yeşil projeler önceliklendirilmektedir. Ayrıca Avrupa Üniversiteleri, Erasmus Akademileri, Mesleki Mükemmeliyet Merkezleri ve DiscoverEU, Karma Yoğun Programlar (Blended Intensive Programmes) gibi yeni öncü girişimler desteklenecektir.
- » Türkiye, 2019'da Avrupa Dayanışma Programı'na katılmıştır. Erasmus+ Spor 2019 Hibe Çağrısı kapsamında 10 projede lider ortak haline gelmiştir. Avrupa Birliği Gençlik ve Spor Stratejisi uygulanmaya devam etmiştir. Söz konusu belge, Avrupa Birliği Spor Çalışma Planı'nda (2017-2020) tanımlanan dopingi engelleme, iyi yönetim, spor alanında yenilik, spor ve sağlık, sosyal içerme ve eğitim gibi kilit konuları kapsamaktadır. Yine 2021-2027 yılları arasında

ESC'nin ise en az 270.000 gence gönüllülük ve dayanışma projelerine katılma fırsatı sunması beklenmektedir.

Eğitim ve kültür alanında Millî Eğitim Bakanlığının faydalanıcı kurum olarak yer aldığı tamamlanmış veya halen devam etmekte olan projeler ise şunlardır: (AB Başkanlığı, 2019)

- » Bütünleştirici Eğitim İçin Özel Eğitim Hizmetlerinin Kalitesinin Artırılması Operasyonu (IQ-SES)
- » Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Artırılması Operasyonu (ECE)
- » Ortaöğretimde Devam ve Okullaşma Oranlarının Artırılması (ENROLMENT)
- » Sektörel Mükemmeliyet Merkezlerinin Kurulması Yoluyla Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Artırılması Operasyonu (IQVETIII)
- » Bunlara ek olarak Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı kapsamında eğitim alanında 2007-2013 yılları arasında hazırlanmasında Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu kurum olarak yer aldığı yasal düzenlemeler Tablo 49'da aktarılmıştır:

Tablo 49. Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programı

Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak Yasal Düzenleme	Amaç/Kapsam	Uyum Sağlanması Öngörülen AB Mevzuatı
Eğitime erişim konusunda yabancılar için ayrımcılık içeren kanunlarda AB vatandaşları lehine değişiklik yapılmasını içeren uyum paketi	AB müktesebatına tam üyelik perspektifi çerçevesinde uyum sağlanması hedeflenmektedir.	AT Antlaşmasının 12. maddesi ve ATAD kararları
Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi	Türk Hayat Boyu Öğrenme politikaları için stratejik amaçların belirlenmesi hedeflenmektedir.	AB'nin Lizbon Stratejisi

2.8. Diğer Strateji Belgeleri ve Eylem Planları Bağlamında Eğitim

Bakanlığımız ile diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan, eğitimde başarının artırılması ve eğitimdeki paydaşlar arasında etkili iletişimin sağlanması için büyük öneme sahip olan strateji belgeleri ve eylem planlarının eğitim açısından kapsamlı analizine ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur.

2.8.1. Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi

Dünyada yaşanan küreselleşme, iklim değişikliği gibi hızlı gelişmeler ve Avrupa'da nüfusun yaşlanması gibi yapısal problemler nedeniyle AB'nin yeni ekonomik dönüşüm stratejisini ve 2020 yılı için hedeflerini belirleyen "Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi" raporu Avrupa Birliği Komisyonu tarafından açıklanmıştır. Avrupa 2020 Stratejisi, on yıllık süreç için, AB'nin ekonomik krizin olumsuz etkilerinden sıyrılarak ekonomik büyüme, istihdam ve çevre ile ilgili hedeflerini gerçekleştirmesi için bir yol haritası çizmektedir.

Avrupa 2020 Stratejisi'nde; belirlenen akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme öncelikleri kapsamında istihdam, eğitim, sosyal içerme, Ar-Ge, iklim ve enerji konularında birbirini destekleyen 5 hedef belirlenmiştir. Sözü edilen bu hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla 7 girişimin hayata geçirilmesi öngörülmüştür. Bu girişimler; 'Yenilikçilik Birliği', 'Hareket Halinde Gençlik', 'Avrupa için Dijital Gündem', 'Kaynakları Verimli Kullanan Avrupa', 'Küreselleşme Çağı için Sanayi Politikası', 'Yeni Beceri ve İşler için Gündem' ve 'Yoksulluğa Karşı Avrupa Platformu'dur. Bununla birlikte Strateji'de AB için birbirini destekleyen aşağıdaki üç öncelik vurgulanmıştır.

- » Akıllı Büyüme: Bilgi ve Yeniliğe dayalı bir ekonomi
- » Sürdürülebilir Büyüme: Daha verimli kaynak kullanan, yeşil ve rekabet edebilir bir ekonomi

- » Kapsayıcı Büyüme: Ekonomik, sosyal ve sınırsal anlamda bütünleşmeyi sağlayan yüksek istihdam ekonomisi
- » Bu üç öncelik kapsamında ise 2020 yılı için AB ekonomik hedefleri şu şekilde belirlenmiştir:
- » 20-64 yaş arası nüfusun istihdam oranının yüzde 69 seviyesinden yüzde 75'e çıkarılması,
- » GYİH'nin yüzde 3'ünün Ar-Ge'ye ayrılması, özel sektörün Ar-Ge'ye yatırım yapması için koşulların iyileştirilmesi ve yenilikçilik takibi için yeni bir gösterge oluşturulması,
- » Sera gazı salımının 1990 yılına kıyasla yüzde 20-yüzde 30 oranında azaltılması, AB'nin enerji tüketiminde yenilenebilir enerjinin payının yüzde 20'ye yükseltilmesi ve yüzde 20 oranında enerji verimliliği sağlanması,
- » Okulu erken bırakanların oranının yüzde 15'ten yüzde 10 seviyesine düşürülmesi, 30-34 yaş arası yükseköğrenim mezunu nüfus oranının yüzde 31 seviyesinden en az yüzde 40 seviyesine yükseltilmesi,
- » 20 milyon insanın yoksulluktan kurtarılarak, ulusal yoksulluk sınırı altında yaşayan AB vatandaşlarının sayısının yüzde 25 azaltılması.
- » Stratejide 'Akıllı Büyüme' öncelik alanı kapsamında Birlik içindeki eğitim kalitesinin iyileştirilmesi, araştırma çalışmalarının güçlendirilmesi ve bilgi transferinin sağlanması yoluyla yenilikçi fikirlerin ekonomik büyüme, istihdam yaratıcı ürün ve hizmetlere dönüştürülmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda eğitim, mesleki eğitim ve hayat boyu öğrenme alanında "Hareket Halindeki Gençlik" girişimi ile öğrenci ve stajyer değişimi yoluyla yükseköğrenim kurumlarının performansının ve uluslararası alandaki çekiciliğinin, Avrupa'daki her düzeydeki eğitim ve meslek eğitimi kalitesinin ve gençlerin istihdam olanaklarının artırılması amaçlanmıştır. Bununla birlikte genç işsizliği oranını azaltmaya yönelik olarak çıraklık, staj ve diğer iş deneyimleri yoluyla gençlerin iş piyasasına dâhil edilmesi ve AB içinde hareketliliğin teşvik edilmesi yoluyla gençler için iş fırsatlarının artırılması öngörülmüştür.

Avrupa 2020 Stratejisi ve üye ülkelerde gerçekleştirilecek reformlar için oluşturulan Avrupa 2020 Birleştirilmiş Kılavuz İlkeleri, bir çerçeve oluşturmaktadır. Üye ülkelerin ekonomi ve istihdam politikalarının, ortak alanlar olarak kabul edilip bu alanlarda koordinasyonun sağlanması amacıyla yasal araç olarak sunulan bu ilkeler çerçevesinde, üye ülkeler Avrupa 2020 stratejisinin öncelik ve hedeflerini ulusal reform programları oluşturma yoluyla gündemlerine taşıyacaklardır. Bu reform programlarının, stratejinin izlenmesinin önemli bir ayağını oluşturacağı belirtilmektedir.

2.8.2. Avrupa Birliğine Katılım için Ulusal Eylem Planları (2016-2019, 2021-2023)

2016-2019 dönemini kapsayan AB'ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planı, katılım sürecinde ülkemizin başlıca yol haritalarından birisi olarak kamuoyuyla paylaşılmıştır. Eylem Planı, kapsadığı dönemde AB sürecinde atılacak adımları, hem mevzuat uyumu, hem de kurumsal ve idari yapılanmalar çerçevesinde somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Eylem Planı'nda; 32 fasıl kapsamında 87 kanun, 278 ikincil düzenleme ve 155 idari yapılanma tedbiri yer almaktadır. Eğitim ve Kültür faslında ise; eylem planı döneminde eğitim ile ilgili yapılacak mevzuat düzenlemeleri belirlenmiştir.

Eylem Planı'nda 'Eğitim ve Kültür, İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi, Tüketicinin ve Sağlığın Korunması' fasılları kapsamında eğitim ile ilgili mevzuat ve kurumsal düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeler kapsamında Bakanlığımızdan; Yeni Yükseköğretim Kanunu'nun hazırlanması, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin düzenlenmesi, Ulusal Öğretmen Strateji Belgesi'nin hazırlanması, Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun oluşturulması, TYÇ'nin AYÇ ile referanslanması ve Türkiye Referanslama Raporunun hazırlanması, çıraklık eğitiminin altyapısının güçlendirilmesi ve güvenli kan tedariki konularında çalışmalar beklenmektedir. Bakanlığımızın sorumlu/ilgili olduğu yasal düzenlemeler Tablo 50'de sunulmuştur.

Tablo 50. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2016-2019) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Mevzuat Düzenlemeleri

Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak Yasal Düzenleme	Düzenlemenin Amacı
Fasıl 26: Eğitim ve Kültür	
Yeni Yükseköğretim Kanunu	Üniversitelerin öğretim kalitesini ve araştırma kapasitesini artıran, girişimcilik ve yenilikçilik alanında faaliyetlere yoğunlaşan, bilimsel özerkliği, rekabeti, topluma ve insana karşı sorumluluğu odağına alan bir çerçeve kanun hazırlanması amaçlanmaktadır.
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği	Uluslararası bildirgeler, sözleşmeler ve eylem planları doğrultusunda mevcut mevzuata ilişkin düzenleme ve değişiklikler yapılması amaçlanmaktadır.

Bakanlığımızın sorumlu/ilgili olduğu kurumsal düzenlemeler ise Tablo 51'de verilmiştir.

Tablo 51. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2016-2019) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Kurumsal Düzenlemeler

Kurumsal Yapılanma/Diğer Çalışmalar	Çalışmanın Amacı
Fasıl 3: İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi	
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nin (TYÇ) Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile Referanslanması ve Türkiye Referanslama Raporunun hazırlanması	Yeterliliklerin şeffaflığının sağlanması, yeterliliklerin farklı ülkeler arasında tanınmasının teşvik edilmesi, yeterliliklerin tanınması ve diğer Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri ile karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmaktadır.
Fasıl 26: Eğitim ve Kültür	
Ulusal Öğretmen Strateji Belgesi	Öğretmenlik mesleğinin algı ve statüsünü yükseltmek ve öğretmenlerin niteliğini artırmak amacıyla, öğretmenlik genel ve alan yeterlilikleri ile ilişkilendirilmiş Ulusal Öğretmen Strateji Belgesi hazırlanacak ve hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır.
Yükseköğretim Kalite Kurulu Oluşturulması	Yükseköğretim kurumlarında kalite değerlendirme ve güvencesi çalışmalarını ile akreditasyon çalışmalarının düzenlenmesi ve yürütülmesi için Yükseköğretim Kalite Kurulunun oluşturulması amaçlanmaktadır.
TYÇ'nin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile Referanslanması ve Türkiye Referanslama Raporunun hazırlanması	Yeterliliklerin şeffaflığının sağlanması, farklı ülkeler arasında tanınmasının teşvik edilmesi, tanınması ve diğer Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri ile karşılaştırma yapılabilmesi mümkün olacaktır.
Çıraklık eğitiminin altyapısının güçlendirilmesi	Çıraklık eğitiminin yeniden gözden geçirilerek zorunlu eğitime dâhil edilmesi ve çıraklık eğitiminin altyapısının güçlendirilmesi için meslek standartlarına dayalı, önceki öğrenmelerin tanınması ile uzaktan öğrenmeye de fırsat vermeyi hedeflemek üzere başlatılan uygulamaların yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.
Fasıl 28: Tüketicinin ve Sağlığın Korunması	
Güvenli kan tedariki çalışmaları	Güvenli kan tedariki yoluyla toplum sağlığının iyileştirilmesi ve gönüllü donörlerden düzenli olarak kan temini çalışmalarına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı, 2021-2023 yıllarını kapsayacak şekilde güncellenerek yeniden yayımlanmıştır. AB Başkanlığı eşgüdümünde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katkılarıyla güncellenen Ulusal Eylem Planı'nın, AB müktesebatına uyum çalışmalarına hız vermek, tüm müzakere fasıllarında ilerleme kaydetmek ve siyasi engeller kalktığında fasılları hızla açabilmenin yanı sıra her alanda standartlarımızı yükselterek, uluslararası rekabet gücümüzü artırmak açısından önemli bir rehber olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda Eylem Planı; AB müktesebatına uyum çalışmalarını hem mevzuat uyumu, hem kurumsal/idari yapılanma çerçevesinde somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Plan kapsamında yaklaşık 204 yasal düzenleme ile 126 idari tedbirin hayata geçirilmesi öngörülmüştür.

Ayrıca plan güncellenirken, geçmiş yıllardan farklı olarak, güncel AB müktesebatının yanı sıra, 11. Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı 180 Günlük Eylem Planı, Yargı Reformu Stratejisi gibi ülkemizin ulusal önceliklerinin yer aldığı plan ve programlar da referans alınmıştır.

Eylem Planı'nda; 'Yargı ve Temel Haklar, Eğitim ve Kültür, İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi' fasılları kapsamında eğitim ile ilgili mevzuat ve kurumsal düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeler kapsamında Bakanlığımızdan; okullarda demokrasi kültürünün güçlendirilmesi, spor eğitiminin yaygınlaştırılması; çocukların sportif, sanatsal, kültürel ve bilimsel aktivitelere yönelmesinin sağlanması, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nin uygulanması, Europass'ın uygulanması, öğretmenlerin dijital becerilerinin geliştirilmesi konularında çalışmalar beklenmektedir.

Bakanlığımızın sorumlu/ilgili olduğu yasal düzenlemeler ise Tablo 52'de sunulmuştur.

Tablo 52. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Mevzuat Düzenlemeleri

Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak Yasal Düzenleme	Düzenlemenin Amacı
Fasıl 23: Yargı ve Temel Haklar	
"Temel Eğitim Kurumlarında Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi" başlıklı Proje	IPA II Temel Haklar Alt Alanı kapsamında "Temel Eğitim Kurumlarında Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi" projesi kapsamında ortak değerler, temel hak ve hürriyetler ile uyumlu bir demokratik okul kültürünün eğitim sistemine entegre edilmesi amaçlanmaktadır.
Fasıl 26: Eğitim ve Kültür	
Spor Eğitiminin Yaygınlaştırılması	Spor eğitiminin okul öncesinden başlayarak ilk ve ortaöğretim kademelerinde yaygınlaştırılması ve çocukların farklı spor branşlarına yönlendirilmesi amaçlanmaktadır.
Çocukların Kültürel, Sanatsal, Bilimsel ve Sportif Faaliyetlerin Yaygınlaştırılması	Çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetlerin özendirilmesi amaçlanmaktadır.
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile uyum içerisinde uygulanması	Türkiye Referanslama Raporunun güncel uluslararası gelişmeler doğrultusunda düzenlenmesi, Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı'nın (TYVT) Europass Portal ile ilişkilendirilmesi ve Yaygın ve Serbest Öğrenmelerin Doğrulanmasına İlişkin Türkiye Raporunun hazırlanması yollarıyla yeterliliklerin şeffaflığının, farklı ülkeler arasında tanınmasının teşvik edilmesi ve diğer Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri ile karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmaktadır.
Europass'ın uygulanması ve yaygınlaştırılması	Bireylere tüm öğrenme geçmişlerini ve deneyimlerini güvenli çevrimiçi bir ortamda depolayabilme, e-Portfolyo ve CV hazırlayabilme, üçüncü taraflarla paylaşabilme konularında ücretsiz ve 29 dilde hizmet sağlanması ve Europass Portalı aracılığıyla bireylerin Avrupa'da iş kurma, çalışma, eğitim ve yaşamaya dair bilgi, veri, araç, hizmetlere ve ilgili ulusal makam ve kuruluşlara erişimlerinin kolaylaştırılması ve hareketliliğin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

Bakanlığımızın sorumlu/ilgili olduğu kurumsal düzenlemeler ise Tablo 53'te verilmiştir.

Tablo 53. AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Kurumsal Düzenlemeler

Kurumsal Yapılanma/Diğer Çalışmalar	Çalışmanın Amacı
Fasıl 3: İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi	
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile uyum içerisinde uygulanması	Türkiye Referanslama Raporunun güncel uluslararası gelişmeler doğrultusunda düzenlenmesi, Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı'nın (TYVT) Europass Portal ile ilişkilendirilmesi ve Yaygın ve Serbest Öğrenmelerin Doğrulanmasına İlişkin Türkiye Raporunun hazırlanması yollarıyla yeterliliklerin şeffaflığının, farklı ülkeler arasında tanınmasının teşvik edilmesi ve diğer Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri ile karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmaktadır.
Europass'ın uygulanması ve yaygınlaştırılması	Bireylere tüm öğrenme geçmişlerini ve deneyimlerini güvenli çevrimiçi bir ortamda depolayabilme, e-Portfolyo ve CV hazırlayabilme, üçüncü taraflarla paylaşabilme konularında ücretsiz ve 29 dilde hizmet sağlanması ve Europass Portalı aracılığıyla bireylerin Avrupa'da iş kurma, çalışma, eğitim ve yaşamaya dair bilgi, veri, araç, hizmetlere ve ilgili ulusal makam ve kuruluşlara erişimlerinin kolaylaştırılması ve hareketliliğin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.
Fasıl 26: Eğitim ve Kültür	
Çocukların Sportif, Sanatsal, Kültürel ve Bilimsel Aktivitelere Yönelmesinin Sağlanması	Çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetlerin özendirilmesi amaçlanmaktadır.
Dijital Becerilerin Gelişmesi İçin Mesleki Gelişim Programlarının Hazırlanması	Çevrimiçi öğrenme olanaklarını güçlendirmek ve yüz yüze eğitimi desteklemek üzere öğretmenlerin dijital becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
Başta bilgisayar teknolojileri öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenlere Avrupa Birliği Öğretmen Dijital Yeterlilikleri çerçevesinde uluslararası yazılım kodlama eğitimlerinin verilmesi	Çevrimiçi öğrenme olanaklarını güçlendirmek ve yüz yüze eğitimi desteklemek üzere öğretmenlerin dijital becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

2.8.3. Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010, 2015-2018)

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010), Türkiye'nin dünyadaki gelişmelere paralel olarak bilgi toplumuna dönüşüm hedefini gerçekleştirmeye yönelik çalışmaların yer aldığı temel bir politika metni olarak kabul edilerek 2006 yılında uygulamaya konmuştur. Bilgi Toplumu Stratejisi kapsamında belirlenen stratejik amaç ve hedeflere ulaşılmasını sağlamak üzere, stratejinin uygulama döneminde hayata geçirilecek faaliyet ve projeleri içermektedir. Bununla birlikte bilgi toplumu perspektifinden ekonomik ve sosyal tüm kesimleri, bütüncül bir yaklaşımla göz önünde bulunduran stratejik bir çerçevenin ortaya konulduğu belirtilmiştir. Bilgi Toplumu Stratejisi'nin temel hedefleri ise şunlardır:

- » Kamuda iş süreçlerinin gözden geçirilerek kamu yönetiminde ve işleyişinde modernizasyonunun sağlanması,
- » Kamunun vatandaşlara ve iş dünyasına sunduğu hizmetlerin daha etkin, hızlı, kolay erişilebilir ve verimli sunulması,
- » Vatandaşların bilgi toplumu imkânlarından azami düzeyde faydalanmalarının sağlanması, sayısal uçurumun azaltılması, istihdamın ve verimliliğin artırılması
- » Bilgi ve iletişim teknolojilerinin, daha fazla katma değer yaratmak üzere, işletmeler tarafından yaygın ve etkin kullanımının sağlanması,
- » İletişim hizmetlerinde yaygın, nitelikli ve uygun fiyatlarla hizmet sunumunu sağlayacak rekabetçi ortamın tesisi ile bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün büyümesinin sağlanması ve küresel rekabetçi bir sektör olarak konumlanmasıdır.

Belirlenen temel hedefler doğrultusunda 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nda; 'Sosyal Dönüşüm, Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin İş Dünyasına Nüfuzu, Vatandaş Odaklı Hizmet Dönüşümü, Küresel Rekabetçi Bilgi Teknolojileri Sektörü' stratejik öncelik eksenlerinde belirlenen ana temalar kapsamında eğitim ile ilgili eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının 8 ana tema kapsamında sorumlu/ilgili olduğu eylem sayısı 26'dır. Bakanlığımız 14 eylemde sorumlu, 12 eylemde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Söz konusu eylemler kapsamında Bakanlığımızdan; okullarda Bilgi Teknolojileri (BT) altyapısının kurulması, örgün eğitimin tüm seviyelerinde temel Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) eğitiminin verilmesi, yetişkinlere yönelik BİT eğitim programlarının düzenlenmesi, BİT ile ilgili yaygın eğitimde e-Öğrenme içeriklerinin ve sektörel mesleki eğitimlerin hazırlanması, Eğitim Portalı ve Bilgi Sistemi'nin geliştirilmesi, e-Sınav uygulamalarının geliştirilmesi, BİT ara eleman ihtiyacının karşılanmasına yönelik modüler mesleki sertifika programlarının geliştirilmesi konularında çalışmalar beklendiği görülmektedir. Bakanlığımızın sorumlu olduğu eylemler Tablo 54'te sunulmuştur.

Tablo 54. Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010) MEB Sorumlu Olduğu Eylemler

Tema/Eylem	Açıklama
SOSYAL DÖNÜŞÜM	
Yaygın Erişim	
1. Okullarda Bilgi Teknolojileri (BT) Altyapısı.	- BT laboratuvarlarının planlanan tüm okullarda kurulumu hızla tamamlanacak ve bu laboratuvarlarda çoklu ortam kütüphaneleri oluşturularak güncelliği sağlanacaktır. - Öğrencilerin kullanımı dışında BT laboratuvarları belirli saatler arasında vatandaşların kullanımına açılacaktır.
2. Kamu İnternet Erişim Merkezleri (KİEM).	- Evlerinde erişim imkânı olmayan bireylerin İnternete erişebilmelerini sağlayacak merkezler kurulacaktır. - Merkezler, aynı anda 20 bireyin kullanımına imkân sağlayan BİT donanımına sahip olacaktır. - Erişim amaçlı kullanıma açık olduğu saatlerin dışında sabah (işsiz, ev kadını, emekliler) ve akşam (çalışanlar) olmak üzere günün 2 farklı zamanında BİT dersleri verilecektir. - Bilgisayar ve İnternet kullanmayı bilmeyen bireylere yardım etmesi amacıyla bir danışman görevli merkezin başında bulunacaktır. - 4.500 tam zamanlı KİEM kurulması hedeflenmektedir. Ayrıca okullarda vatandaşların kullanımına açılan BT laboratuvarları da yarı zamanlı KİEM olarak kullanılacaktır.
3. Bilgisayar ve İnternet Kampanyası.	- Bireylere uygun vade ve ödeme koşullarıyla bilgisayar ve genişbant İnternet bağlantısı paket olarak sağlanacaktır.
Odaklı Yetkinlik	
4. Okullarda Temel BİT Eğitimi.	- Ortaöğretim müfredatındaki BİT derslerinin kapsamı geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır. - Sertifika programı dâhilinde bilgisayar okur yazarlığı, kelime işlemcisi, hesap cetveli ve sunum işlemcisi eğitimleri verilecektir. - Öğrenciler BİT kullanımının gündelik hayata faydaları konusunda bilgilendirilecek ve etkin kullanıma yönlendirilecektir.

Tema/Eylem	Açıklama
5. Yetişkinlere Temel Seviye BİT Kursları.	- KİEM'lerde yetişkinler için BİT eğitim programları düzenlenecektir. - Bireylere bilgisayar okur yazarlığı, kelime işlemcisi, hesap cetveli ve sunum işlemcisi konularında eğitim verilecek ve e-Devlet hizmetleri tanıtılacaktır. - Bireyler BİT kullanımının gündelik hayata faydaları konusunda bilgilendirilecektir. - İşsizler ve çalışanlar önceliklendirilecektir
6. BİT Eğitimi Sertifikasyonu.	- BİT eğitimi programlarında standardın sağlanması amacıyla hem özel sektörde hem de kamu sektöründe kabul görececek bir sertifikasyon sistemi tasarlanacaktır
7. KİEM'ler için İnsan Kaynağı Geliştirilmesi.	- KİEM'lerde BİT eğitimi verecek öğretmenlerin ve bu merkezlerden faydalanacak bireylere destek hizmeti verecek operasyonel destek elemanlarının istihdamı (sözleşmeli ve yarı zamanlı) ve eğitimi gerçekleştirilecektir. - Sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşa yürütülecek çalışmalarla gönüllü bireylerin bu merkezlerde BİT yetkinliği düşük olan diğer bireylere destek olması sağlanacaktır.
9. Kamu Çalışanlarına Temel Seviye BİT Kursları.	- Kamu çalışanlarına BİT yetkinlikleri kazandırılacaktır. - Pozisyonları ve mevcut yetkinlikleri dikkate alınarak dört seviyede eğitim verilecektir. - Bu amaçla KİEM'lerde kurulacak altyapı kullanılacaktır.
Yüksek Motivasyon ve Zengin İçerik	
11. BİT ile Desteklenen Örgün Eğitim.	- İlköğretimde öğrencilere BİT alanında kazandırılan eğitimin devamı ve tamamlayıcısı olacak şekilde ortaöğretim BİT müfredatı güncellenecektir. - Eğitim sistemindeki temel ve yan derslerin mümkün olan en üst seviyede BİT ile desteklenmesi ve eğitim verilen sınıfların bu sisteme imkân verecek şekilde dönüştürülmesi sağlanacaktır. - Ortaöğretim müfredatı İnternet ortamında erişilebilir hale getirilecek ve zenginleştirilecektir. - Ülke genelinde eğitim seviyesinin aynı standarda ulaşması sağlanacaktır
12. BİT ile Desteklenen Yaygın Eğitim.	- Bireylerin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunacak e-öğrenme dersleri düzenlenecektir. - Çalışanların ve işsizlerin değişen iş gücü piyasası koşullarına uyum sağlama imkânı verecek eğitim programlarına odaklanılacaktır.
BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN İŞ DÜNYASINA NÜFUZU	
İşletme ve Çalışanların BİT Yetkinliğinin Geliştirilmesi	
21. Sektörel Mesleki Eğitimler.	- e-Öğrenme yoluyla çalışanların mesleki bilgi ve beceri düzeyleri artırılacaktır. Dezavantajlı bölgelerde çalışanlar ve özürülülerin mesleki eğitim materyallerine ulaşmalarının önündeki engeller de kaldırılarak insan kaynağı niteliği geliştirilecektir.
VATANDAŞ ODAKLI HİZMET DÖNÜŞÜMÜ	
Eğitim ve Kültür Hizmetleri	
39. Eğitim Portalı ve Bilgi Sistemi.	- Ülke genelinde okul, öğrenci ve öğretmen bilgilerini içeren bütüncül bir eğitim veri tabanı oluşturulacak, veli ve öğrencilere alternatif kanallar aracılığı ile bilgilendirme yapılmasına yönelik altyapı kurulacaktır. - Eğitim politikalarının belirlenmesinde kullanılmak üzere karar destek sistemi geliştirilecektir. - Okul kayıtları, yenileme, ücret ödeme, ders seçimi, öğrenci belgesi, not dökümü, diploma gibi hizmetlere yönelik standart bir modül geliştirilerek ana portaldan çevrimiçi işlem yapılabilmesi sağlanacaktır

Tema/Eylem	Açıklama
40. e-Sınav Uygulamaları.	- Merkezi olarak yapılan sınavların kayıt, sınav uygulaması, değerlendirme, tercih süreçleri elektronik ortama aktarılacak ve sınav sonuçlarının adaylara çoklu kanallardan ulaştırılması sağlanacaktır. Ayrıca sınavlara ilişkin verilerin bazı kurumlarca ortak kullanımı ile veri iletişiminin güvenli ve hızlı hale getirilmesi sağlanacaktır. - Sınav sonuçlarının detaylı bilimsel analizine imkân tanıyan karar destek sistemleri oluşturulacak, eğitim portalı ve bilgi sistemi ile veri paylaşımı ve entegrasyonu sağlanacaktır.
KÜRESEL REKABETÇİ BİLGİ TEKNOLOJİLERİ SEKTÖRÜ	
İnsan Kaynağı Geliştirme	
92. Ara Eleman Yetiştirme.	- Sektörün gereksinim duyacağı ara eleman açığının kapatılması amacıyla modüler mesleki sertifika programları oluşturulacak, katılım teşvikleri sağlanacak ve bu alanda eğitim veren teknik liseler iyileştirilecektir.

2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı; 2006-2010 dönemini kapsayan Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı neticesinde Türkiye'nin bilgi toplumu alanında geldiği aşama, devam eden ihtiyaçları, temel sorunlar ve önündeki fırsatlar ile Onuncu Kalkınma Planı'nda tanımlanan bilgi toplumu politikaları dikkate alınarak; büyüme ve istihdam odağında hazırlanmıştır. Bilgi Toplumu Stratejisinin Yenilenmesi Projesi kapsamında ise belli alanlarda BİT sektörünün gelişimine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu bağlamda; eğitim alanında gerçekleştirilen Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi ile yerli BİT sektörünün gelişimine destek verilmesi ve eğitim-öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Tüm okullara BT sınıflarının kurulması ve BT derslerinin zorunlu olarak müfredata alınması ile yaygınlık kazanan eğitimde BİT kullanımının, FATİH Projesi'nin hayata geçmesiyle daha da yoğunlaşması hedeflenmiştir. FATİH Projesi kapsamında sayısal ders içeriklerinin yer aldığı Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) zenginleştirildiği, müfredatın yeni teknolojilere göre düzenlendiği, öğretmenlere hizmet içi eğitim verildiği belirtilmiştir. Proje 5 ana bileşenden oluşmaktadır. Bunlar;

1. Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması
2. Eğitsel e-İçeriğin sağlanması ve yönetilmesi
3. Öğretim programlarında etkin BT kullanımı
4. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi
5. Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanmasıdır.

Proje kapsamında okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki tüm okullara internet erişim altyapısının tesis edilmesi, tüm dersliklere akıllı tahta temin edilmesi, tüm öğretmen ve öğrencilere tablet bilgisayar dağıtılması, öğretim programlarının BİT destekli öğretime uyumlu hale getirilerek eğitsel sayısal içeriklerin oluşturulması ve bu içeriğin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden paylaşımına açılması planlanmıştır. Bilgi Toplumu Stratejisi kapsamında eğitim alanında belirlenen diğer politika ve stratejiler ile 2018 hedefleri aşağıda aktarılmıştır:

- » BT ihracatımız, mevcut ihracat kapasitesi ve küresel eğilimlerden hareketle öne çıkan güvenlik, savunma, sağlık, telekomünikasyon, iş uygulamaları, eğitim ve oyun gibi alanlara odaklanılarak artırılabilecektir.
- » BİT sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi ve BİT ile yeni istihdam olanaklarının yaratılması amacıyla özellikle yükseköğretim kurumlarındaki eğitici sayısı ve niteliği ile BİT eğitimi alan öğrenci sayısı artırılabilecektir. BİT eğitimi alanında özel sektör ve eğitim kurumları arasındaki işbirliği geliştirilecek, meslek içi eğitimler ve BİT alanında İngilizce bilgisi yaygınlaştırılacaktır.
- » Yükseköğretim ve lise düzeyinde verilen BİT eğitimlerinin niteliği, BİT sektörünün ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilecek; BİT eğitiminde yeni gelişen meslekler öncelikli olarak ele alınacaktır.
- » Ülkemizde bilişim yoluyla istihdamın artırılması amacıyla, eğitim alanları ve işbirliği yapılacak kesimlere ilişkin yapılacak bir çalışmaya dayalı olarak özel kurslar ile işbirliği içinde

- yaygın eğitim programları düzenlenecek; her yıl 10.000 kişiye bu kapsamda eğitim verilecektir.
- » İnternet girişimciliği kültürünün gelişmesi ve yaygınlaşması amacıyla; girişimcilik ağları, yurtiçi/yurtdışı etkinlikler, proje ve iş fikri yarışmaları ve benzeri uygulamalar teşvik edilecektir. Örgün eğitimde, uygulamaya yönelik girişimcilik programları, STK'lar ile işbirliği içinde geliştirilecek ve yürütülecektir.

2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nda, 'Bilgi Teknolojileri Sektörü, Nitelikli İnsan Kaynağı ve İstihdam, Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Topluma Nüfuzu' stratejik öncelik eksenlerinde eğitim ile ilgili eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu eylem sayısı 15'tir. Bakanlığımız 4 eylemde sorumlu, 11 eylemde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Söz konusu eylemler kapsamında Bakanlığımızdan; Fatih Projesi kapsamında yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi, liselerde verilen BİT eğitim müfredatlarının geliştirilmesi ve güncellenmesi, Türkçe eğitsel sayısal içerik ve uygulamaların geliştirilmesi konularında çalışmalar beklendiği görülmektedir. Bakanlığımızın sorumlu olduğu eylemler Tablo 55'te sunulmuştur.

Tablo 55. Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018) MEB Sorumlu Olduğu Eylemler

Eksen/Eylem	Politika
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ SEKTÖRÜ	
FATİH Projesinde İçerik Üretiminin Teşvik Edilmesi.	FATİH Projesi kapsamında tablet ve akıllı tahtalarda kullanılmak üzere yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi için rekabetçi bir ortam yaratılacaktır. İçerik üretimi, içeriğin uluslararası piyasalarda satışını da temin edecek şekilde teşvik edilecektir.
NİTELİKLİ İNSAN KAYNAĞI VE İSTİHDAM	
Meslek Liselerindeki BİT Eğitim Müfredatının Güncellenmesi.	Yükseköğretim ve lise düzeyinde verilen BİT eğitimlerinin niteliği, BİT sektörünün ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilecek; BİT eğitiminde yeni gelişen meslekler öncelikli olarak ele alınacaktır. Bu kapsamda akademisyenler ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla danışma grupları oluşturulacak; üniversite ve meslek liselerinin BİT müfredatı düzenli olarak güncellenecek ve sağlanan gelişmeler kamuoyuyla paylaşılacaktır.
BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN TOPLUMA NÜFUZU	
BİT Konusunda Bilinçlendirme için Müfredatın Güncellenmesi.	BİT'in bilinçli kullanımı teşvik edilecektir. Bu çerçevede eğitim müfredatı, etkin kullanıldığı durumda BİT'in ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan oluşturduğu olumlu etkiyi içerecek biçimde zenginleştirilecektir. BİT'in bilinçsiz kullanıldığı durumda yol açmış olduğu risklere karşı bilinçlendirici uygulamalı içeriğe müfredatta yer verilecektir.
Türkçe Sayısal İçeriğin ve Uygulamaların Geliştirilmesi.	Türkçe sayısal içeriğin gelişimine katkı sağlamak amacıyla bireyleri BİT kullanmaya teşvik edecek eğitsel sayısal içerik ve uygulamalar temin edilerek paylaşımına açılacaktır.

2.8.4. Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033)

Nüfus artışı, hızlı ve plansız şehirleşme ve aşırı tüketim gibi sebeplerden dolayı su kaynakları, iklim değişikliğinin de etkisiyle tüm dünyada hem miktar hem de kalite bakımından olumsuz etkilenmektedir. Sürdürülebilir kalkınma ilkesine göre ise ülkemizde beşerî ve ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için, çevresel ve ekolojik değerler göz önünde bulundurulmalı, su kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması doğrultusunda verimlilik ve optimizasyon esaslı bir planlama yapılarak, yüksek su tüketimine sahip sektörler başta olmak üzere su kullanımında verimliliğin artırılması için yol haritası geliştirilmesi gerekmektedir.

2021 yılı içerisinde gerçekleştirilen 1. Su Şûrası kapsamında 'Su Verimliliğinin İyileştirilmesine Yönelik Ulusal Stratejilerin Belirlenmesi' hedefi gerçekleştirilmiş; bu hedef, Su Verimliliği Strateji Belgesi hazırlanarak temel sektörler (evsel, tarımsal ve endüstriyel) için havza bazlı su verimliliği eylem planlarının hazırlanması ve uygulanması stratejileri ile desteklenmiştir. Tüm bu çalışmalar sonucunda, 2023-2033 dönemini kapsayacak ve Tarım ve Orman Bakanlığı koordinesinde yürütülecek

Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. Eylem Planı'nda, mevcut su kaynaklarının miktar ve kalite açısından ve çevresel gereksinimler (ekosistem duyarlılığı ile) gözetilerek, yani salt insan odaklı olmaktan öte bütün canlıların su hakkına duyarlılık göstererek kullanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu gereklilik doğrultusunda yapılacak çalışmaların temel amacının; sektörel, kurumsal, bireysel bütün paydaşlar gözetilerek, suyun başta kentsel, tarımsal ve endüstriyel alanlar olmak üzere tüm kullanımlarda akılcı, paylaşımcı, etkin ve verimli şekilde ve hakkaniyetle kullanımının sağlanması olduğu belirtilmiştir.

Eylem Planı; 'Kentsel Su Kullanım Verimliliği, Tarımsal Su Kullanım Verimliliği, Endüstriyel Su Kullanım Verimliliği, Bütün Sektörleri Etkileyen Su Kullanım Verimliliği' eksenleri çerçevesinde şekillendirilmiştir. Kentsel su kullanım verimliliği konusu eğitim-öğretim açısından ele alındığında ise; suyun önemi ve verimli kullanılmasına ilişkin eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yetersiz olduğu, zorunlu eğitim müfredatında bireysel su kullanımına yönelik farkındalık artırıcı konuların yeterli seviyede yer almadığı tespitinde bulunulmuştur. Bu tespitler doğrultusunda 'Kentsel Su Verimliliğinin Artırılması, Bütün Sektörleri Etkileyen Su Verimliliği Uygulamalarının Yaygınlaştırılması' amaçları doğrultusunda eğitim ile ilgili hedef ve eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu hedef sayısı 3, eylem sayısı ise 13'tür. Bakanlığımız 7 eylemden sorumlu, 6 eylemde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Eylem planında söz konusu hedef ve eylemler kapsamında Bakanlığımızdan; su verimliliği konusunda davranış değişikliği sağlayacak eğitim, farkındalık ve proje çalışmalarının yapılması, ilk ve ortaöğretim müfredatında su okuryazarlığına yer verilmesi konularında çalışmalar beklenmektedir. Ayrıca su verimliliği konusunda farkındalık ve eğitim faaliyetleri kapsamında STK'lar ve ilgili kamu kurumları ile diyalog ve iş birliğinin sağlanması, ortak projelerin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir.

Bakanlığımızın sorumlu olduğu eylemler Tablo 56'da sunulmuştur.

Tablo 56. Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033) MEB Sorumlu Olduğu Hedef ve Eylemler

Hedef/Eylem	Süre
KENTSEL SU VERİMLİLİĞİ	
Amaç: Kentsel Su Verimliliğinin Artırılması	
Hedef 2: Turizm sektöründe su kullanım verimliliğinin artırılmasıyla yüzde40'a varan oranlarda su kazanımının sağlanması	
2.2. Turizm ve eğlence tesislerinde su verimliliği konusunda davranış değişikliği sağlayacak projelerin, eğitimlerin, yayınların ve bilgilendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi	Sürekli
Hedef 3 : Hanelerde ve bireysel su kullanımında verimliliğin artırılmasıyla kişi başı günlük ortalama su tüketiminin 2030 yılına kadar 120 L, 2050 yılına kadar 100 L'ye düşürülmesi	
3.2. Bireylerde su verimliliği konusunda davranış değişikliği sağlayacak projelerin, eğitimlerin, yayınların ve bilgilendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi	Sürekli
3.7. Okullarda ilk ve ortaöğretim müfredatının su okuryazarlığı konularını da içerecek şekilde sürdürülebilir kalkınma için eğitim bakış açısıyla güncellenmesi	2023-2024
3.8. Okullarda, Halk Eğitim Merkezlerinde, Belediyelere ve Diyanet İşlerine bağlı eğitim ve sosyal destek birimlerinde, ibadethanelerde su verimliliğine yönelik eğitim ve farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılması	Sürekli
3.9. Bütün kamu kurumlarında su tasarrufu uygulamalarına yönelik farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılması	2023-2030
3.12. Su verimliliği konusunda farkındalık ve eğitim faaliyetleri kapsamında STK'lar ve ilgili kamu kurumları ile diyalog ve iş birliğinin sağlanması, ortak projelerin hayata geçirilmesi	Sorumlu
BÜTÜN SEKTÖRLER İÇİN SU VERİMLİLİĞİ	
Amaç: Bütün Sektörleri Etkileyen Su Verimliliği Uygulamalarının Yaygınlaştırılması	
Hedef 1. Su verimliliğini artıracak ve teşvik edecek yasal, idari ve teknik düzenlemeler ve planlamalar yapılması	
1.7. Devlet destekli hibe programlarında su verimliliği uygulamalarının önceliklendirilmesi	Sürekli

2.8.5. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)

Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda (2014-2018), 'Toplumda Hayat Boyu Öğrenme Kültürü ve Farkındalığının Oluşturulması, Hayat Boyu Öğrenme Fırsatlarının ve Sunumunun Artırılması, Hayat Boyu Öğrenme Fırsatlarına Erişimin Artırılması, Hayat Boyu Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin Geliştirilmesi, Önceki Öğrenmelerin Tanınması Sisteminin Geliştirilmesi, Hayat Boyu Öğrenme İzleme ve Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi' öncelik alanlarında tedbirlere yer verilmiştir. Planda yer alan eylemlerin uygulanmasının koordinasyonu ve izlenmesi Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü sorumluluğundadır. Bu bağlamda; Millî Eğitim Bakanlığı tüm tedbir maddelerinde sorumlu veya ilgili olarak belirlenmiş olup 26 tedbirde sorumlu, 3 tedbirde ise iş birliği yapılacak kuruluştur.

Bakanlığımızın sorumlu olduğu tedbirler Tablo 57'de sunulmuştur.

Tablo 57. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) MEB Sorumlu Olduğu Tedbirler

Öncelik/Tedbir
ÖNCELİK 1. TOPLUMDA HAYAT BOYU ÖĞRENME KÜLTÜRÜ VE FARKINDALIĞININ OLUŞTURULMASI
1.1. Toplumda hayat boyu öğrenme bilincini artırmaya yönelik TV, radyo ve ilgili mecralarda programlar yayınlanacaktır.
1.2. Görsel ve yazılı medyanın hayat boyu öğrenme kültürünün artırılmasına yönelik rolü konusunda farkındalık arttırılacaktır.
1.3. "Öğrenme Şenlikleri" uygulaması ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.
1.4. Bireylerin aktif ve katılımcı vatandaş olmalarına yönelik farkındalık arttırılacaktır.
ÖNCELİK 2. HAYAT BOYU ÖĞRENME FIRSATLARININ VE SUNUMUNUN ARTIRILMASI
2.1. Hayat boyu öğrenmenin koordinasyonu sağlanacaktır.
2.2. Sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve yerel yönetimlerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde etkin rol almaları sağlanacaktır.
2.3. Açık öğretim sisteminin niteliği geliştirilecektir.
2.4. Uzaktan öğrenme uygulamaları geliştirilecektir.
2.5. Yetişkin nüfusun temel/kilit becerileri kazanmasına yönelik programlar yaygınlaştırılacaktır.
2.6. Aile eğitimi çalışmaları yaygınlaştırılacaktır.
2.7. Resmî ve resmî olmayan kurum/kuruluş çalışanlarına yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin niteliği ve miktarı artırılacaktır.
2.8. Örgün ve yaygın mesleki eğitim öğretim programları meslek standartlarına göre sürekli olarak güncellenecektir.
2.9. Eğitim kurumlarının fiziki mekânları halkın kullanımına açılacaktır.
ÖNCELİK 3. HAYAT BOYU ÖĞRENMEYE ERİŞİMİN ARTIRILMASI
3.1. Yetişkinlerin yenilikçilik ve bilişim teknolojileri gibi alanlarda bilgi ve becerilerini artırmaları teşvik edilecektir.
3.2. Okul öncesi eğitim dezavantajlı kesimleri gözeterek yaygınlaştırılacaktır.
3.3. Özel eğitime (Tüm engel grupları ve üstün yetenekliler) ihtiyacı olan bireylerin, ailelerinin, öğretmenlerin ve yöneticilerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerine erişimi artırılacaktır.
3.4. Dezavantajlı (Engelliler, kadınlar, yaşlılar, eski hükümlüler, suçta bulaşmış ya da suç riski altındaki çocuklar ve gençler, uzun süreli işsizler, işsiz gençler, gezici geçici işçiler) grupların eğitime erişimleri desteklenecektir. Bu amaçla uzaktan eğitim ve açık öğretimden de yararlanılacaktır.
ÖNCELİK 4. HAYAT BOYU REHBERLİK SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ
4.1. Hayat boyu rehberlik sisteminin geliştirilmesi için altyapı güçlendirilecektir.
4.2. Bireylerin mesleki gelişim süreçleri desteklenecektir.
4.3. Hayat boyu rehberliği destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı geliştirilip yaygınlaştırılacaktır.

Öncelik/Tedbir
ÖNCELİK 5. ÖNCEKİ ÖĞRENMELEİN DEĞERLENDİRİLMESİ SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ
5.1. Yaygın ve serbest öğrenmelerle kazanılan bilgi/beceri ve deneyimlerin değerlendirilmesi sağlanacaktır.
5.2. Yaygın eğitim ve serbest öğrenmelerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında değerlendirilmesi sağlanacaktır.
5.3. Önceki öğrenmelerin değerlendirilmesi sistemi kurulacak ve işleyiş sürecinin tanıtılması sağlanacaktır.
ÖNCELİK 6. HAYAT BOYU ÖĞRENME İZLEME VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ
6.2. Hayat boyu öğrenme alanında politika ve stratejiler geliştirmeye yönelik araştırmalar yapılacaktır.
6.3. Hayat boyu öğrenme web portalı kapsamındaki veri tabanı geliştirilerek işlevselliği artırılacaktır.
6.4. HBÖ için kullanılan kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına yönelik bir izleme ve değerlendirme mekanizması geliştirilecektir.

2.8.6. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)

Türkiye’de kadınların güçlenmesi konusunda ulusal mevzuatta gerekli düzenlemeler gerçekleştirilerek buna ilişkin kurumsal mekanizmalar oluşturulmuş ve yasal düzenlemelerin uygulamaya yansımaları için çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Gerçekleştirilen bu çalışmalarla kaydedilen ilerlemelerin daha ileriye taşınması amacıyla konunun bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda 2024-2028 dönemini kapsayan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanmış olup çalışmanın temel amacı: “*Kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılımlarının güçlendirilmesi; hak, fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmalarının sağlanması ve kadın erkek eşitliğinin tüm ana plan ve politikalara yansıtılması.*” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda kadınların toplumsal hayatta etkin rol üstlenmelerinde her düzeyde eğitim imkânlarından ve fırsatlarından eşit bir şekilde yararlanmalarının önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca kadınların eğitim imkânlarına erişim ve yararlanma düzeyinin, diğer haklara erişim ve yararlanma düzeyini doğrudan etkilediği tespitinde bulunulmuştur.

Dünya ve Türkiye ortalamaları karşılaştırıldığında Türkiye’de okuryazarlık oranlarının artırılmasına yönelik çalışmalarda başta 50 yaş ve üzeri olmak üzere kadınların öncelikli hedef olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda kadınların okuma yazma oranlarını yükseltmeye yönelik çalışmaların artırılmasının ötesinde kadınların nitelikli okuryazarlık oranlarının yükseltilerek söz konusu yükselişin işlevsel düzeyde yaşamın tüm etkinliklerinde kadınlar tarafından kullanılabilmesi önem taşımaktadır. Yaşanan olumlu gelişmelerin yansısı eğitim alanında kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik; zorunlu eğitim kademelerinin tamamında kız çocuklarının okullaşma oranlarının yüzde 100 seviyesine yükseltilmesi, kadınlarda okuryazarlık oranının yüzde 100 seviyesine yükseltilmesi, hayat boyu öğrenme programları aracılığıyla kadınların sosyal ve ekonomik olarak güçlenmesi, eğitim öğretim süreç ve paydaşlarının kadın erkek eşitliğine duyarlılığının artırılması konularında gelişim sağlamaya ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda; ‘Eğitim, Sağlık, Ekonomi, Liderlik ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım, Çevre ve İklim Değişikliği’ temel politika eksenleri kapsamında eğitim ile ilgili temel amaç, strateji ve faaliyetlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu strateji sayısı 16, faaliyet sayısı ise 38’dir. Bakanlığımız 23 faaliyette sorumlu, 15 faaliyette ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Eylem planında söz konusu faaliyetler kapsamında Bakanlığımızdan; zorunlu eğitim kademelerinin tamamında eğitim hayatına devam etmeyen hane üyeleri için MEB ile iş birliği içerisinde bilgilendirme ve rehberlik hizmeti, engelli kız çocuklarının eğitimi konusunda bilinç ve farkındalık oluşturulacak eğitimlerin planlanması, mevzuat güncellemesi, kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının artırılması amacıyla öğretmenlerin ve öğrencilerin bu konuda farkındalığını artırıcı (eğitim, çalıştay, konferans, seminer) çalışmalar hazırlanması konularında çalışmalar beklenmektedir. Bakanlığımızın sorumlu olduğu faaliyetler Tablo 58’de sunulmuştur.

Tablo 58. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028) MEB Sorumlu Olduğu Strateji ve Faaliyetler

Strateji/Faaliyet	Süre
EĞİTİM	
Temel Amaç: Kadınların ve kız çocuklarının hayat boyu öğrenme dâhil eğitimin tüm kademelerine tam erişimlerini ve etkin katılımlarını sağlamak.	
Strateji 1. Kadınların okuryazarlık oranının yüzde 100 seviyesine yükseltilmesi ve nitelikli okuryazarlık düzeylerinin artırılması	
Faaliyet 1.1. Okuryazar olmayan kadınların okuma yazma kurslarına katılımı, okuma yazma kurslarına devam edenlerin üst kademeye geçiş süreçleri takip edilecek ve tamamlamaları sağlanacaktır.	2024-2028
Faaliyet 1.2. Kadınların güçlenmesi odaklı ileri okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yönelik kurslar yaygınlaştırılacaktır.	2024-2028
Faaliyet 1.3. Kadınların medya, iletişim, yayıncılık, bilişim teknolojileri ve medya okur-yazarlığı alanında bilgi birikimlerinin artırılmasına yönelik eğitim/program düzenlenecektir.	2024-2028
Strateji 2. Zorunlu örgün eğitim kademelerinin tamamında kız çocuklarının net okullaşma oranlarının yüzde 100 seviyesine yükseltilmesi, kadınların ve kız çocuklarının eğitimin her kademesinde kayıt, devam ve tamamlama oranlarının artırılması	
Faaliyet 2.1 Okul öncesi eğitim hizmeti yaygınlaştırılacaktır.	2024-2028
Faaliyet 2.2 Zorunlu eğitim kademelerinin tamamında kız çocuklarının net okullaşma oranlarının yüzde 100 yükseltilmesi amacıyla il düzeyinde politika ve eylem planları geliştirilecek ve uygulanacaktır.	2024-2028
Faaliyet 2.5 Kız çocuklarının tüm eğitim kademelerinde devam, tamamlama ve kademeler arası geçişini artırmak amacıyla erken uyarı ve takip sistemleri/denetim mekanizmaları geliştirilecek/mevcut sistemler güçlendirilecektir.	2024-2026
Strateji 3. Eğitimde kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik araştırmalar yapılması ve kurumların kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik kapasitelerinin geliştirilmesi	
Faaliyet 3.1 Açık öğretim ortaokulu ve liselerini tercih eden kadınların açık öğretim sistemini seçme nedenlerinin tespitine yönelik araştırma yapılacaktır.	2025-2027
Faaliyet 3.2 Olağanüstü durumlar (afet, salgın vb.) ve sonrasında yaşanan sürecin zorunlu eğitim kademelerinde kız çocuklarının eğitimine etkisi araştırılacaktır.	2025-2027
Strateji 4. Tüm eğitimciler, öğretim programları ve eğitim öğretim materyallerinin kadın erkek eşitliğine duyarlılığının artırılması	
Faaliyet 4.1 Okul öncesi eğitimden başlayarak okul ve mesai saatlerini uyumlaştıracak okul sonrası eğitim mekanizmaları (etüt, hobi-sanatsal faaliyetler, spor faaliyetleri) geliştirilecektir.	2024-2028
Faaliyet 4.2 MEB ve YÖK merkez teşkilatı personelinin kadın erkek eşitliğine duyarlılığının geliştirilmesine yönelik farkındalık eğitimleri/programları düzenlenecektir.	2024-2028
Faaliyet 4.3 Başta kız öğrenciler olmak üzere gençlerin STEM ve anahtar becerilerine dair farkındalıkları ile bu alana katılımlarını artırmaya yönelik bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir.	2024-2028
Faaliyet 4.4 Eğitimcilerle yönelik tüm hizmet içi eğitim programlarında kadının güçlenmesi ve kadın erkek eşitliği konusunda farkındalık oluşturacak eğitimlere yer verilecektir.	2024-2028
Faaliyet 4.5 Kapsayıcı eğitim anlayışının geliştirilmesi amacıyla engelli kız çocuklarının eğitimi konusunda hizmet sağlayanlar, eğitim profesyonelleri, veliler ve akranlar da dâhil olmak üzere eğitim ortamında etkileşim halinde olan tüm paydaşlara yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenecektir.	2024-2028
Strateji 5. Hayat boyu öğrenme programı aracılığıyla kadınların sosyal ve ekonomik hayata etkin katılımlarının sağlanması	
Faaliyet 5.2 Yaygın eğitim kapsamındaki kursların düzenlendiği yerlerde çocuk bakım ve/veya oyun odaları yaygınlaştırılacak ve denetlenecektir.	2024-2028

Strateji/Faaliyet	Süre
Faaliyet 5.3 Yaygın eğitim kapsamındaki çeşitli kurs programlarında kadının güçlenmesi, kadın erkek eşitliği konuları göz önünde bulundurulacaktır. Faaliyet 5.3 Yaygın eğitim kapsamındaki çeşitli kurs programlarında kadının güçlenmesi, kadın erkek eşitliği konuları göz önünde bulundurulacaktır.	2024-2028
SAĞLIK	
Temel Amaç: Kadınlar ve kız çocuklarının tüm yaş grupları ve farklılaşan ihtiyaçlarını gözeterek kapsamlı ve bütüncül sağlık hizmeti sunmak.	
Strateji 3. Sağlık alanında çalışanların, eğitmen ve öğrencilerin kadının güçlenmesi alanında bilgi ve farkındalığının artırılması	
Faaliyet 3.1 Sağlık alanında eğitim veren ortaöğretim kurumları öğretmen ve öğrencilerine yönelik kadının güçlenmesi, kadına yönelik şiddet ile erken yaşta ve zorla evlilikler konularında panel/seminer/konferans vb. farkındalık çalışmaları düzenlenecektir.	2025-2028
EKONOMİ	
Temel Amaç: Kadınların ekonomik güçlenmeleri için değişen iş gücü piyasasına tam, eşit ve etkin katılımlarını sağlamak.	
Strateji 1. Kadınların iş gücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak ve insana yakışır işlerde istihdamlarını arttırmak için mevzuatın gözden geçirilerek iyileştirici düzenlemeler yapılması	
Faaliyet 1.2 İş ve aile yaşamının uyumlaştırılması konusundaki mevzuat düzenlemeleri, kadın erkek eşitliği perspektifiyle yeniden gözden geçirilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	2024-2028
Faaliyet 1.3 Erken çocukluk dönemi bakım ve eğitim hizmeti veren kurumlar için ortak bir düzenleme yapılacak ve hizmet sunum modelleri çeşitlendirilecektir.	2024-2028
Strateji 2. Kadınlara ve kız çocuklarına, ikiz dönüşüme (yeşil ve dijital dönüşüm) uyumlu iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulacak yeni beceri ve yetenekler kazandırılması	
Faaliyet 2.1 Kadınların, özellikle NEET genç kadınların, insana yakışır iş olanaklarına erişebilirliğini destekleyecek şekilde, değişen iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına yönelik beceriler kazanmaları amacıyla mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları ile danışmanlık faaliyetlerinden daha fazla yararlanmaları sağlanacaktır.	2024-2028
LİDERLİK VE KARAR ALMA MEKANİZMALARINA KATILIM	
Temel Amaç: Siyaset, liderlik ve karar alma mekanizmalarında ulusal ve yerel düzeyde kadınların temsilini arttırmak ve karar süreçlerine etkin katılımlarını sağlamak.	
Strateji 1. Liderlik ve karar alma süreçlerine kadınların katılımının artırılması için kurumların kapasitesinin geliştirilmesi	
Faaliyet 1.7 Öğretmenlere yönelik gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlerde kadınların yetki ve karar alma mekanizmalarına katılımı konusu ele alınacak ve kız çocuklarının özellikle sınıf başkanlığı ve okul temsilciliği gibi görevlerde yer alması teşvik edilecektir.	2024-2028
ÇEVRE VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ	
Temel Amaç: Çevre ve iklim değişikliğinin kadınlar ve kız çocuklarına yönelik etkilerini tespit ederek ihtiyaçlar çerçevesinde çalışmalar gerçekleştirilmesini sağlamak.	
Strateji 3. Çevre ve iklim değişikliğinin kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkileri konusunda toplumdaki bilinçlendirme ve farkındalık oluşturulması	
Faaliyet 3.1 Çevre ve iklim değişikliğinin kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkisi ve güçlenmeleri için alınabilecek önlemler konusunda topluma yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir.	2024-2028
Faaliyet 3.2 Kadınlara yönelik çevre ve iklim değişikliği okuryazarlık eğitimleri gerçekleştirilecektir.	2024-2028
Faaliyet 3.3 Çevre ve iklim değişikliğinin kadınlara ve kız çocuklarına etkilerine yönelik hizmet sağlayanlara farkındalık çalışmaları gerçekleştirilecektir.	2024-2028

2.8.7. Karayolu Trafik Güvenliği Strateji Belgesi ve Eylem Planları (2021-2030)

2021-2023 dönemini kapsayan Eylem Planı'nda; 'Aşırı ve Uygunsuz Hızla Mücadele, İncinebilir Yol Kullanıcılarının Korunması, Trafik Güvenliği Yönetimi, Altyapı: Yol ve Yol Çevresi; Yol Kullanıcılarına Yönelik Eğitimler, Bilgilendirme Çalışmaları İle Kampanyalar; Trafik Denetimleri; Kaza Sonrası Müdahale, Bakım ve Rehabilitasyon' alanlarında eğitim ile ilgili amaç, hedef ve performans göstergelerine yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu performans göstergesi sayısı 88'dir. Bakanlığımız 44 performans göstergesinde sorumlu, 44 performans göstergesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir.

Bakanlığımızın sorumlu olduğu hedef ve performans göstergeleri Tablo 59'da sunulmuştur.

Tablo 59. Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu Olduğu Hedef ve Performans Göstergeleri

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
YOL KULLANICILARINA YÖNELİK EĞİTİMLER, BİLGİLENDİRME ÇALIŞMALARINI İLE KAMPANYALAR	
A.7. Örgün ve Yaygın Eğitim, Bilgilendirme Çalışmaları ve Kampanyalar Yoluyla Trafik Güvenliğinin Sağlanmasına Katkı Sunulması	
H.7.1. Sürücü belgesi alım sürecinin, teknolojik imkânlardan faydalanıp sürücü adaylarına tecrübe kazandırılarak eğitim ve belgelendirme sürecinde AB standartları seviyesine yükseltilmesi.	PG 7.1.1: Sürücü belgelendirme eğitiminde sürücü adayının tehlike algılama yeteneğinin (öngörülü sürücülük yeteneği) geliştirilmesi ve buna yönelik sınavda sınama yapılması ile ilgili düzenleme çalışmalarının tamamlanma oranı
	PG 7.1.2: Direksiyon eğitimlerinde farklı yol türlerinde (şehir içi, şehirlerarası yol, ıslak zemin, karlı, buzlu yol vb.) sürüş yeteneğinin kazandırılması ve uygulama sınavının eğitim güzergâhından farklı olarak belirlenecek güzergâhlarda yapılması ve bu kazanımın sınanması için yapılacak çalışmaların tamamlanma oranı
	PG 7.1.3: Sürücü eğitimleri ve ileri sürücülük eğitimlerinin uygulama alanının standartlarının artırılması ve yeterli hale getirilmesi için büyük şehirlerimizden başlayarak tam donanımlı trafik eğitim pistlerinin faaliyete geçirildiği il sayısı
	PG 7.1.4: Direksiyon eğitimi ve sınavının farklı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmesine (gece ve gündüz) yönelik düzenleme çalışmalarının tamamlanma oranı
	PG 7.1.5: Sürücü sistemindeki değişiklikler doğrultusunda yetiştirilen eğitici personelin sayısındaki artış oranı
	PG 7.1.6: Sürücü eğitimi konusunda diğer ülkelerdeki uygulamaların incelenmesi ve uygulamaya geçirilmesi amacıyla yapılan çalışmaların tamamlanma oranı
	PG 7.1.7: Sürücü belgesi türlerine göre eğitim müfredatının yeniden oluşturulmasına ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı
	PG 7.1.8: Ülke genelinde her yıl meydana gelen trafik kazalarının oluşmasına etki eden trafik kural ihlallerinin sayısı ve niteliği ile yol kullanıcılarının en fazla ihlal ettiği trafik kural ihlalleri ile ilgili bilgilerin ilgili kurumlardan temin edilerek sürücü adaylarının bilgilendirilmesi amacıyla Motorlu Taşıtlı Sürücüleri Kurslarında gösterilen eğitim müfredatı üzerinde yapılan güncelleme çalışması sayısı

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
H.7.2. Sürücülerin yenileme eğitimleriyle; mevzuat, altyapı ve teknolojik gelişmeler ile yeni düzenlemeler hakkında bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılması	PG 7.2.1: Ticari amaçla yük ve yolcu taşımacılığı yapan şoförlere yönelik verilecek yenileme eğitimlerinin usul ve esaslarının belirlenmesine ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı
	PG 7.2.2: Yenileme eğitimi verilen şoför sayısının, eğitim kapsamına alınan tüm şoförlere oranı
	PG 7.2.3: Ülke genelindeki trafik kazalarının en aza indirilmesi ve bu suretle can kaybı, yaralanmaların azaltılması amacıyla; geriye dönük 5 yıl içerisinde kusurlu olarak trafik kazasına karıştığı tespit edilen araç sürücülerine yönelik eğitimlerin zorunlu olarak verilmesi için gerekli mevzuat düzenlemesinin tamamlanma oranı
	PG 7.2.4: Ülke genelindeki trafik kazalarının en aza indirilmek suretiyle can kaybı ve yaralanmaların azaltılması amacıyla; geriye dönük 5 yıl içerisinde kusurlu olarak trafik kazasına karıştığı tespit edilen araç sürücülerine yönelik düzenlenen eğitimlerde yıllık eğitim verilen sürücü sayısı
H.7.3. Trafik güvenliği ve trafik kuralları konusunda sürücülerini bilgilendirici çalışmaların yapılması	PG 7.3.1: Sürücülerin ihtiyaç duyabileceği ve müfredata eklenmesi gereken konuların belirlenmesine yönelik yapılan kamuoyu anketi sayısı
	PG 7.3.2: Sürücülerin bilgilendirilmesi için farklı konularda hazırlanan materyal (el kitapçığı, el broşürü, flyer vb.) sayısı
H.7.4. Şoförlerin trafik güvenliği eğitiminin İş Sağlığı Güvenliği kültürünü kapsayacak şekilde verilmesi	PG 7.4.1: 2021 yılına göre meslek içi eğitim kapsamında İş Sağlığı Güvenliği eğitimi verilen şoför sayısındaki artış oranı
H.7.5. SRC eğitim ve sınav metodlarının revize edilmesi, mesleki eğitimin standartlarının yükseltılarak trafik güvenliğine katkı sağlanması	PG 7.5.2: Mesleki Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği'ne göre mesleki yeterlilik belgesi sahiplerinin yenileme eğitimlerinin gerçekleştirilme oranı
H.7.6. Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen trafik eğitiminin standart hale getirilerek, eğitimin nitelik ve nicelik olarak artırılması ve yaygınlaştırılması	PG 7.6.1: Ülkedeki tüm Okul öncesi öğretim kurumlarında trafik eğitimlerinin standart bir plan ve program doğrultusunda verilmesine yönelik çalışmaların (müfredat, ders materyali, eğitici yetiştirme vb.) tamamlanma oranı
	PG 7.6.2: Okul öncesi öğretim kurumlarındaki trafik derslerinde kullanılmak üzere hazırlanan eğitim ve öğretim materyallerinin (trafik güvenliği konulu boyama kitapları, drama çalışmaları, oyunlar, örnek olaylar, çizgi filmler vb.) kapsama dâhil tüm okullara dağıtılarak eğitimlere başlanması oranı
	PG 7.6.3: Çocukların eğlenerek öğrenmeleri amacıyla okul öncesi tüm öğretim kurumlarında trafik sınıfı ve trafik köşelerinin oluşturulmasına dair çalışmaların tamamlanarak hayata geçirilmesi oranı
H.7.7. İlköğretimde ve Ortaöğretimde verilen trafik eğitiminin iyileştirilerek standart hale getirilmesi, teorik eğitimin yanında trafik oyunları ve simülasyon araçları ile eğitim sürecinin desteklenmesi	PG 7.7.1: Okula geliş ve gidişlerde öğrencilerin daha görünür olması amacıyla; parlak renklerde reflektif özellikte yapılan (okul çantası, şapka, yelek, sticker vb.) materyallerin kullanımının teşvik edilmesi ve bilinç oluşturulması amacıyla yürütülen farkındalık kampanyası sayısı
	PG 7.7.3: Trafik Güvenliği derslerinde görev alan öğretmenlere yönelik hazırlanan hizmetçi eğitim programı sayısı
	PG 7.7.4: İlk ve Ortaöğretim Kurumlarındaki tüm sınıflarda haftada en az 1 ders saati trafik güvenliği dersinin zorunlu olarak okutulması için gerekli çalışmaların (ders kitabı, eğitici eğitimi materyali, öğretim araçları gibi) tamamlanma oranı
	PG 7.7.5: İlk ve Ortaöğretim Kurumlarındaki öğrencilerin faydalana-bilmesi amacıyla; her ilde öğrencilerin yaş gruplarına hitap eden yeterli sayıda trafik eğitim uygulama alanlarının simülasyon araçlarıyla desteklenerek uygulamalı eğitimlerin verilmesi çalışmalarının tamamlanma oranı

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
H.7.8. İlköğretim ve Ortaöğretim kurumlarında verilecek eğitimlerle trafik güvenliğine yönelik farkındalığın artırılması	PG 7.8.1: İllerde Karayolu Trafik Güvenliği Günü ve Haftası etkinlikleri kapsamında okullar arası düzenlenen trafik bilgi yarışmalarının sayısı
	PG 7.8.2: Çocukların trafik güvenliği sistemini içselleştirebilmelerine, bisikletliler başta olmak üzere; tüm incinebilir yol kullanıcıları hakkında duyarlılık kazanabilmelerine, faydalı sportif bir aktivite ile bilinçli olarak ilgilenabilmelerine, güvenli ve bilinçli olarak bisiklet sürmeyi öğrenebilmelerine imkân sağlamak üzere, bisiklet kullanımının profesyonel bir eğitim yaklaşımı ile ilköğretim döneminde kazandırılması için, ilköğretilerdeki beden eğitimi derslerinde tüm öğrencilere bisiklet sürüş teknikleri eğitiminin verilmesine yönelik projenin tamamlanma oranı
	PG 7.8.4: Millî Eğitim Müdürlükleri koordinesinde ortaokul ve liselerde "Trafik Güvenliği" konusunda yıl içinde düzenlenen seminer sayısı
H.7.9. Uzman trafik öğretmenlerinin yetiştirilmesi	PG 7.9.1: İlk ve orta dereceli okullar ile MTSK'larda teorik ve pratik trafik derslerini okutacak öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla; lisans seviyesinde "Trafik Öğretmenliği" bölümünün kurulması için gerekli çalışmaların tamamlanma oranı
H.7.11. Trafik güvenliği konusunda çocukların ve yetişkinlerin bilinçlendirilmesine yönelik yarışmaların düzenlenmesi	PG 7.11.1: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm okullarda Trafik Güvenliği konulu düzenlenen yarışma (karikatür, resim, slogan vb.) sayısı
H.7.12. Trafik güvenliği ve trafik kuralları konusunda çocukların ve gençlerin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesine yönelik ülke genelinde çocuk trafik eğitim parklarının yapılarak faaliyete geçirilmesi	PG 7.12.1: Yapımı tamamlanan "Çocuk Trafik Eğitim Parkı" sayısı
	PG 7.12.2: Yenilenen "Çocuk Trafik Eğitim Parkı" sayısı
H.7.13. Engelli ve yaşlı bireylerin trafik güvenliğinin sağlanması konusunda toplumun diğer kesimlerinde farkındalığın artırılması	PG 7.13.1: Engelli, yaşlı, çocuk gibi erişimi sınırlı bireylere dikkat çekilmesi amacıyla; sürücü ve sürücü adaylarına dağıtılan doküman (broşür, flyer vb.) sayısı
H.7.15. Hayatın birçok alanında kit- le iletişim araçları vasıtasıyla bilgilendirme faaliyetlerinin yapılması	PG 7.15.2: Resmî ve özel sağlık kuruluşları, noterler, nüfus müdürlükleri, belediyeler, otobüs terminalleri, havaalanı yolcu salonları, spor salonları gibi kişilerin bekleme yaptığı kamuya açık alanlarda gösterilmek üzere hazırlanan trafik güvenliği konulu spot film sayısı
H.7.16. Yaygın eğitimler aracılığıyla geniş kitlelere ulaşarak toplumun bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması	PG 7.16.1: Halk eğitim merkezlerinde bir meslek veya sanatın öğrenilmesi amacıyla; verilen kursların müfredatına eklenmek üzere "Trafik Güvenliği Modülünün" hazırlanmasına yönelik çalışmaların tamamlanma oranı
	PG 7.16.2: Halk eğitim merkezlerinde, "Trafik Güvenliği Modülü" eklenen, bir meslek veya sanatın öğrenilmesi amacıyla verilen kursların oranı
	PG 7.16.5: Halk eğitim merkezlerinde açılan trafik okuryazarlığı kursu sayısı
	PG 7.16.6: Okul servis araçları şoförleri ve görevlendirilecek rehber personele yönelik mesleki geliştirme eğitimleri kapsamında; ülke genelinde trafik eğitimlerinin verilmesine yönelik çalışmaların tamamlanma oranı
H.7.19. Risk grubundaki sürücülerin daha sık sağlık kontrolüne ve eğitime tabi tutulmalarının sağlanması	PG 7.19.1: En çok kazaya karışan sürücülerin (Riskli sürücüler) tespiti-ne ilişkin yapılacak faaliyetlerin belirlenmesi amacıyla; yürütülen araştırma, değerlendirme ve karar alma sürecinin tamamlanma oranı
	PG 7.19.2: En çok kazaya karışan sürücülerin (Riskli sürücüler) yenileme/geliştirme eğitimlerinin verilmesi ve gerekli görülenlere yönelik sağlık kontrolünün yapılmasına ilişkin gerekli yasal ve idari düzenlemelerin tamamlanma oranı
	PG 7.19.3: En çok kazaya karışan sürücülere (Riskli sürücüler) yönelik yenileme/geliştirme eğitimlerinin verilmesi ve gerekli görülenlere yönelik psiko-teknik ve sağlık kontrolünün yapılması oranı

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
TRAFİK DENETİMLERİ	
A.24. Güvenli Sistem Yaklaşımı Çerçevesinde; Okul Servis Araçlarının Etkin, Sürekli ve Yoğun Olarak Denetimlerinin Yapılarak Trafik Güvenliğinin Sağlanmasına Katkı Sunulması	
H.24.1. Öğrencilerin güvenli seyahatlerinin sağlanması ile okul servis araçlarının karıştığı kazaların önlenmesi	PG 24.1.1: Okul servis araçları Yönetmeliğine göre; eğitim öğretimin başlangıcı ve ara tatil dönemi sonrası başta olmak üzere tüm eğitim öğretim yılı boyunca denetimlerin artış oranı PG 24.1.3: Paydaş kurumlarla müşterek yapılan okul servisi denetimlerinin sayısı PG 24.1.4: Servis taşımacılığının yapıldığı öğretim kurumları tarafından yapılan servis araçlarına yönelik denetim sayısı
KAZA SONRASI MÜDAHALE, BAKIM VE REHABİLİTASYON	
A.41. Trafik Kazası Sonrası Müdahale, Bakım ve Rehabilitasyon Yöntemlerinin Güçlendirilerek Trafik Kazaları Sonucu Can Kayıplarının Önlenmesine Katkı Sunulması	
H.41.1. Trafik kazalarına; trafik kolluğu, ambulans, itfaiye ve AFAD tarafından en kısa sürede, eşgüdüm içinde, yeterli eğitim almış personel tarafından etkin müdahalenin sağlanması	PG 41.1.10: Tüm itfaiye ve AFAD personeline “Trafik Kazası Kurtarma Eğitimi” verilmesi amacıyla standart eğitim müfredatının ve ders materyallerinin geliştirilmesi, eğitimcilerin yetiştirilmesi çalışmalarının tamamlanma oranı
H.41.2. Kazalarda can kaybı ve yaralanmaları azaltmak amacıyla topluma yönelik temel ilk yardım eğitiminin yaygınlaştırılması, eğitimlerin kampanyalar faaliyetleri ile desteklenmesi	PG 41.2.3: Kazalarda can kaybı ve yaralanmaları azaltmak amacıyla; MTSK kapsamında verilen temel ilkyardım eğitiminin ayrı bir modül haline getirilerek müfredatının, ders saatinin ve sınavdaki soru sayısının güncellenmesine yönelik çalışmaların tamamlanma oranı

2024-2027 dönemini kapsayan Eylem Planı kapsamında; ‘Aşırı ve Uygunsuz Hızla Mücadele, İncinebilir Yol Kullanıcılarının Korunması, Trafik Güvenliği Yönetimi, Altyapı: Yol ve Yol Çevresi; Araçlar, Yol Kullanıcılarına Yönelik Eğitimler, Bilgilendirme Çalışmaları İle Kampanyalar; Kaza Sonrası Müdahale, Bakım ve Rehabilitasyon’ alanlarında eğitim ile ilgili amaç, hedef ve performans göstergelerine yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu performans göstergesi sayısı 123’tür. Bakanlığımız 67 performans göstergesinde sorumlu, 56 performans göstergesinde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Eylem Planı kapsamında Bakanlığımızdan; müfredat çalışmaları, ders içeriklerinin düzenlenmesi, kampanya, projelerin hayata geçirilmesi, yarışmaların düzenlenmesi, farkındalık ve eğitim çalışmalarının planlanması, okul servis araçları, sürücüleri ve rehber personele yönelik çalışmaların planlanması, temel ilk yardım eğitiminin yaygınlaştırılması konularında çalışmalar beklenmektedir.

Bakanlığımızın sorumlu olduğu hedef ve performans göstergeleri Tablo 60’da sunulmuştur.

Tablo 60. Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı (2024-2027) MEB Sorumlu Olduğu Eylemler

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
TRAFİK GÜVENLİĞİ YÖNETİMİ	
A.4. Trafik Güvenliği Yönetiminin Güvenli Sistem Yaklaşımına Uygun ve Çok Boyutlu Olarak Tüm Unsurlarıyla Birlikte Güçlendirilmesi	
H.4.1. Trafik güvenliği yönetiminin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapılması	PG 4.1.3: Mevzuat hükümleri arasındaki olası çelişkilerin ya da yorum çatışmalarının tespit edilmesi, mevzuattaki düzenlemelerin netleştirilmesi ve anlaşılabilirliğinin artırılması, ortak ve standart tanımların oluşturulması amacıyla, trafik güvenliği ile ilgili tüm mevzuatın kapsamlı bir şekilde taranarak envanterinin çıkarılmasına yönelik çalışmaların tamamlanma oranı. PG 4.1.4: Trafik güvenliği ile ilgili tüm mevzuatın kapsamlı bir şekilde incelenerek taranması suretiyle oluşturulan envantere dayalı olarak mevzuat hükümleri arasındaki olası çelişkilerin ya da yorum çatışmalarının ortadan kaldırılması, mevzuattaki düzenlemelerin netleştirilmesi ve anlaşılabilirliğinin artırılması, ortak ve standart tanımların kullanılması amacıyla gerekli çalışmaların tamamlanma oranı. PG 4.1.8: Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kurulu Sekreteryaya Şube Müdürlüğü’nün Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Merkezi olarak yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmaların tamamlanma oranı. PG 4.1.9: Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kurulu Sekreteryaya yerleşkesinin tüm ihtisas grupları ile kurum toplantılarını yapmaya ve yeterli sayıda personelin çalışmasına uygun bir yerleşkeye dönüştürülmesine yönelik çalışmaların tamamlanma oranı. PG 4.1.10: Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kurulu Sekreteryası bünyesinde ihtisas grupları yapılanmasına uygun yeterli sayıda uzman görevlendirilerek bilgi üretme kapasitesinin güçlendirilmesi çalışmalarının tamamlanma oranı. PG 4.1.11: Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kurulu, Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi İzleme ve Yürütme Kurulu ve İhtisas Grupları Toplantıları ile diğer tüm toplantılara paydaş kuruluş temsilcilerinin katılımın teşvik edilmesi amacıyla emsali olan çalışma ve toplantılardakilere benzer şekilde teşvik edici çalışmaların tamamlanma oranı. PG 4.1.12: Yükseköğretim kurullarıyla müştereken çalışmalar yürütmek üzere, Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kurulu Sekreteryasına İhtisas Gruplarında ve Kurullarda yürütülen araştırma, geliştirme, inovasyon, doküman üretme, yayın hazırlama gibi bilimsel amaçlar için Trafik Güvenliği Araştırma Fonu, Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında; Normal Araştırma Projesi (NAP), Öncelikli Alan Araştırma Projesi (ÖNAP), Gündümlü Proje, Uluslararası Araştırma Projesi (IRP), Bilimsel Yayınlar Teşvik Desteği (BYP) sağlanabilmesi için yürütülecek çalışmaların tamamlanma oranı. PG 4.1.13: Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kurulu, Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi İzleme ve Yürütme Kurulu ve İhtisas Grupları Toplantıları ile diğer tüm toplantıların sağlıklı olarak yürütülebilmesi amacıyla Karayolu Trafik Güvenliği Stratejisi Eşgüdüm Kuruluna ilgili tertip ve kalemlerde bütçe tahsis edilmesine ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı.

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
H.4.3. “Trafik Güvenliği Analiz Platformu”nun tüm paydaşları kapsayacak şekilde kullanıma sunulması ve geliştirilmesi	PG 4.3.1: Trafik Güvenliği Analiz Platformunun geliştirilmesi amacıyla gerekli fiziki, iletişim ve bilişim altyapısı çalışmalarının tamamlanma oranı. PG 4.3.2: Trafik Güvenliği Analiz Platformu’nun kullanılması amacıyla paydaş kurumlarla hazırlanan gerekli bilgi paylaşım protokollerinin tamamlanma oranı. PG 4.3.3: Trafik Güvenliği Analiz Platformu kullanıcı eğitimini alan personelin oranı. PG 4.3.4: Trafik Güvenliği Analiz Platformunu iki yönlü (bilgi alış/verişi) olarak kullanan paydaş kurumların oranı.
H.4.4. EGM ve JGK trafik birimlerinin imkân ve kabiliyetlerinin artırılması, bu birimlerin kullanımında bulunan araç, gereç, malzeme, ekipman ve diğer lojistik destek vasıtalarının görev gerekleri çerçevesinde güncellenmesi	PG 4.4.14: Trafik güvenliği çalışmaları kapsamındaki yerli ve milli imkânlarla yürütülen başarılı araştırma, geliştirme, yeni fikir ve projelerle ilgili farkındalığın artırılmasına yönelik yürütülen yıllık çalışma sayısı.
H.4.11. Sigortacılık ve sağlık sektörü ile iş birliği yapılarak, sürücülerin trafik kurallarına uyumunun ve trafik denetleme birimlerinin denetim kapasitelerinin artırılması	PG 4.11.5: Sürücü belgesi bulunmayan motorlu taşıt sürücü sertifikası sahipleri hakkında 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 48’inci maddesini ihlal nedeniyle işlem yapılması durumunda motorlu taşıt sürücü sertifikalarının iptal edilmesine dair mevzuat düzenlemelerinin tamamlanma oranı.
ARAÇLAR	
A.6. Araç Güvenliğinin Güçlendirilmesi Suretiyle Trafik Güvenliğine Katkı Sunulması	
H.6.2. Piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerinin etkin olarak gerçekleştirilmesi	PG 6.2.5: Araçların tamir, bakım, onarım işlemlerini yapan bağımsız ve yetkili araç servislerinde çalışan personelin yeterli eğitim standartlarını karşılaması amacıyla eğitim verilmesi, MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi aldırılması, hizmetçi eğitim ve işbaşı denetimlerinin yapılabilmesi için gerekli çalışmaların tamamlanma oranı.
H.6.6. Karayolunu kullanan traktörlerin ve diğer tarım alet ve makine-lerinin standartlara uygunluğunun ve karayolunu azami güvenli olarak kullanmalarının sağlanması	PG 6.6.4: Özellikle genç traktör sürücülerinin traktör sürme yeteneklerinin geliştirilmesi için köylerde ve kasabalarda güvenli traktör sürme eğitiminin verilmesine ilişkin yürütülen çalışma sayısı.

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
YOL KULLANICILARINA YÖNELİK EĞİTİMLER, BİLGİLENDİRME ÇALIŞMALARI İLE KAMPANYALAR	
A.7. Örgün ve Yaygın Eğitim, Bilgilendirme Çalışmaları ve Kampanyalar Yoluyla Trafik Güvenliğinin Sağlanmasına Katkı Sunulması	
H.7.1. Sürücü belgesi alım sürecinin, teknolojik imkânlardan faydalanıp sürücü adaylarına tecrübe kazandırılarak eğitim ve belgelendirme sürecinde AB standartları seviyesine yükseltilmesi	PG 7.1.1: Özel motorlu taşıt sürücü kurslarında görevli direksiyon usta öğreticilerinin beş yılda bir hizmet içi eğitime alınmasına ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı. PG 7.1.2: Direksiyon eğitimlerinde farklı yol türlerinde (şehir içi, şehirlerarası yol, ıslak zemin, karlı, buzlu yol vb.) sürüş yeteneğinin kazandırılması ve uygulama sınavının eğitim güzergâhından farklı olarak belirlenecek güzergâhlarda yapılması ve bu kazanımın sınav için yapılacak çalışmaların tamamlanma oranı. PG 7.1.3: Sürücü eğitimleri ve ileri sürücülük eğitimlerinin uygulama alanının standartlarının artırılması ve yeterli hale getirilmesi için büyük şehirlerimizden başlayarak tam donanımlı trafik eğitim pistlerinin faaliyete geçirildiği il sayısı. PG 7.1.4: Direksiyon eğitimi ve sınavının farklı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmesine (gece ve gündüz) yönelik düzenleme çalışmalarının tamamlanma oranı. PG 7.1.5: Sürücü eğitim sistemindeki değişiklikler doğrultusunda yetiştirilen eğitici personelin sayısındaki artış oranı. PG 7.1.6: Sürücü eğitimi konusunda diğer ülkelerdeki uygulamaların incelenmesi ve uygulamaya geçirilmesi amacıyla yapılan çalışmaların tamamlanma oranı. PG 7.1.7: Teknolojik gelişmeleri ve sürücülükte meydana gelen değişimleri takiben eğitim müfredatının ve sınav sorularının yeniden değerlendirilmesine ilişkin yıllık yürütülen çalışma sayısı. PG 7.1.8: Ülke genelinde her yıl meydana gelen trafik kazalarının oluşmasına etki eden trafik kural ihlallerinin sayısı ve niteliği ile yol kullanıcılarının en fazla ihlal ettiği trafik kural ihlalleri ile ilgili bilgilerin ilgili kurumlardan temin edilerek sürücü adaylarının bilgilendirilmesi amacıyla Motorlu Taşıt Sürücüleri Kurslarında gösterilen kaza istatistiklerinde yapılan güncelleme çalışması sayısı. PG 7.1.9: Sürücü belgelendirme sisteminin “Kademeli Sürücü Belgelendirme Sistemine” adapte edilmesi için AR-GE faaliyetleri kapsamında gerekli araştırma, inceleme ve değerlendirme çalışmalarının tamamlanma oranı. PG 7.1.10: Sürücü belgelendirme sisteminin “Yeterlilik Temelli Ölçme ve Değerlendirme Sistemine” adapte edilmesi için AR-GE faaliyetleri kapsamında gerekli araştırma, inceleme ve değerlendirme çalışmalarının tamamlanma oranı. PG 7.1.11: Bedensel ve işitme engelli, ampute bireylere yönelik sürücü kurslarında verilen teorik ve direksiyon eğitiminin ve eğitici eğitimlerinin müfredatının oluşturulması konusunda yapılan çalışmaların tamamlanma oranı.

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
H.7.2. Sürücülerin yenileme eğitimleriyle; mevzuat, altyapı ve teknolojik gelişmeler ile yeni düzenlemeler hakkında bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılması	PG 7.2.1: Ticari amaçla yük ve yolcu taşımacılığı yapan şoförlere yönelik verilecek yenileme eğitimlerinin usul ve esaslarının belirlenmesine ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.2.2: Yenileme eğitimi verilen şoför sayısının, eğitim kapsamına alınan tüm şoförlere oranı.
	PG 7.2.3: Ülke genelindeki trafik kazalarının en aza indirilmesi ve bu suretle can kaybı, yaralanmaların azaltılması amacıyla; geriye dönük 5 yıl içerisinde kusurlu olarak trafik kazasına karıştığı tespit edilen araç sürücülerine yönelik eğitimlerin zorunlu olarak verilmesi için gerekli mevzuat düzenlemesinin tamamlanma oranı.
	PG 7.2.4: Ülke genelindeki trafik kazalarının en aza indirilmek suretiyle can kaybı ve yaralanmaların azaltılması amacıyla; geriye dönük 5 yıl içerisinde kusurlu olarak trafik kazasına karıştığı tespit edilen araç sürücülerine yönelik düzenlenen eğitimlerde yıllık eğitim verilen sürücü sayısı.
H.7.3. Trafik güvenliği ve trafik kuralları konusunda sürücülerini bilgilendirici çalışmaların yapılması	PG 7.3.1: Sürücülerin ihtiyaç duyabileceği ve müfredata eklenmesi gereken konuların belirlenmesine yönelik yapılan kamuoyu anketi sayısı.
	PG 7.3.2: Sürücülerin bilgilendirilmesi için farklı konularda hazırlanan materyal (el kitapçığı, el broşürü vb.) sayısı.
	PG 7.3.6: Trafik güvenliğinin sağlanması için eskuter/bisiklet kullanıcılarının belirlenecek bir eğitimden geçirilerek belgelendirilmeleri amacıyla yapılan çalışmaların tamamlanma oranı.
H.7.4. Şoförlerin trafik güvenliği eğitiminin İş Sağlığı Güvenliği kültürünü kapsayacak şekilde verilmesi	PG 7.4.1: 2023 yılına göre meslek içi eğitim kapsamında İş Sağlığı Güvenliği eğitimi verilen şoför sayısındaki artış oranı.
H.7.5. SRC eğitim ve sınav metodlarının revize edilmesi, mesleki eğitimin standartlarının yükseltilerek trafik güvenliğine katkı sağlanması	PG 7.5.1: SRC Eğitimi standartlarının ve sınav metodlarının trafik güvenliğinde uluslararası örnek uygulamalar doğrultusunda güncellenerek standart hale getirilmesine yönelik hazırlık çalışmalarının tamamlanma oranı.
	PG 7.5.2: Mesleki Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği'ne göre mesleki yeterlilik belgesi sahiplerinin yenileme eğitimlerinin gerçekleştirilme oranı.
	PG 7.5.3: Kaza sonrası müdahale eğitiminin SRC 1-2-3-4 mesleki yeterlilik belgesi öğretim programlarına eklenmesine ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.5.4: Özel Ulaştırma Hizmetleri Mesleki Eğitim ve Geliştirme Kursları Sınavları (SRC1-SRC2-SRC3- SRC4) ile "Motorlu Taşıt Sürücü Kursiyerleri" e-Sınavında "Güvenli Trafik" konularında soru sorulmasına yönelik çalışmaların tamamlanma oranı.
H.7.6. Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen trafik eğitiminin standart hale getirilerek, eğitimin nitelik ve nicelik olarak artırılması ve yaygınlaştırılması	PG 7.6.1: Çocukların eğlenerek öğrenmeleri amacıyla okul öncesi tüm öğretim kurumlarında trafik kazanımlarının ele alındığı günlerde trafik sınıfı veya trafik köşelerinin oluşturulmasına dair çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.6.2: Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan trafikle ilgili etkinliklerde kullanılmak üzere hazırlanan eğitim ve öğretim materyallerinin (trafik güvenliği konulu boyama kitapları, drama çalışmaları, oyunlar, örnek olaylar, çizgi filmler vb.) kapsama dâhil tüm okullara dağıtılarak eğitimlere başlanması oranı.

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
H.7.7. İlköğretimde ve Ortaöğretimde verilen trafik eğitiminin iyileştirilerek standart hale getirilmesi, teorik eğitimin yanında trafik oyunları ve simülasyon araçları ile eğitim sürecinin desteklenmesi	PG 7.7.1: Okula geliş ve gidişlerde öğrencilerin daha görünür olması amacıyla; parlak renklerde reflektif (yansıtıcı) özellikte yapılan (okul çantası, şapka, yelek, çıkartma-etiket vb.) materyallerin kullanımının teşvik edilmesi ve bilinç oluşturulması amacıyla yürütülen farkındalık kampanyası sayısı.
	PG 7.7.2: Öğrencilerin en kısa güzergâh üzerinden güvenli bir şekilde okullara ulaşmalarının sağlanması amacıyla "Güvenli Okul Yolları Projesinin" hayata geçirilmesine yönelik çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.7.3: İlkokul 4. sınıflarda okutulmakta olan "Trafik Güvenliği" dersi, 9. sınıflarda okutulmakta olan "Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü" dersi ile trafik güvenliğine ilişkin diğer kademelerde okutulan ders ve kazanımların verilmesinde görev alan öğretmenlere yönelik hazırlanan hizmet içi eğitim programı sayısı.
	PG 7.7.4: İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki derslerin öğretim programlarında yer alan trafik güvenliği ile ilgili kazanımların daha işlevsel hale getirilerek öğrenciler tarafından içselleştirilmesi ve yaşama yansıtılması amacıyla gezi, gözlem, simülasyon vb. uygulamalar ile desteklenmesi için gerekli sosyal etkinliklerin tamamlanma oranı.
	PG 7.7.5: Resmî, özel okul öncesi ve ilköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere çocuk trafik eğitim parklarında uygulanacak standart eğitim planının hazırlanmasına ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.7.6: Çocuk Trafik Eğitim Parklarından o il ve ilçede ikamet eden tüm ilköğretim öğrencilerinin (1.- 8. Sınıflar dâhil) faydalanma oranı.
	PG 7.7.7: Resmî ve özel okullarda öğrenim gören 12 yaşını doldurmuş istekli öğrenciler ile veli ve öğretmenlerden mevzuatta detaylı olarak yer verilen okul geçidi görevlilerine gerekli eğitimlerin verilmesine ilişkin çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.7.8: Okula gidiş-dönüş saatlerinde çocukların güvenliği için, velilerin trafik güvenliğine gönüllü katılımlarının artırılmasına yönelik projelerin yürütüldüğü il sayısı.
H.7.8. İlköğretim ve Ortaöğretim kurumlarında verilecek eğitimlerle trafik güvenliğine yönelik farkındalığın artırılması	PG 7.8.1: 81 İlde Karayolu Trafik Güvenliği Günü ve Haftası etkinlikleri kapsamında okullar arası düzenlenen trafik bilgi yarışmalarının sayısı.
	PG 7.8.2: Çocukların trafik güvenliği sistemini içselleştirebilmelerine, bisikletliler başta olmak üzere; tüm incinebilir yol kullanıcıları hakkında duyarlılık kazanabilmelerine, faydalı sportif bir aktivite ile bilinçli olarak ilgilenebilmelerine, güvenli ve bilinçli olarak bisiklet sürmeyi öğrenebilmelerine imkân sağlamak üzere, bisiklet kullanımının profesyonel bir eğitim yaklaşımı ile ilköğretim döneminde kazandırılması için, ilköğretimdeki tüm öğrencilere bisiklet sürüş teknikleri eğitiminin verilmesine yönelik çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.8.4: Millî Eğitim Müdürlükleri koordinesinde ortaokul ve liselerde "Trafik Güvenliği" konusunda yıl içinde düzenlenen seminer sayısı.
PG 7.8.5: Temel eğitim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrenci kulüplerinden trafik güvenliği ve ilk yardım kulüplerinin yaygınlaştırılması amacıyla yürütülen teşvik edici çalışmaların tamamlanma oranı.	
H.7.11. Trafik güvenliği konusunda çocukların ve yetişkinlerin bilgilendirilmesine yönelik yarışmaların düzenlenmesi	PG 7.11.1: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm okullarda Trafik Güvenliği konulu düzenlenen yarışma (karikatür, resim, slogan vb.) sayısı.
H.7.12. Trafik güvenliği ve trafik kuralları konusunda çocukların ve gençlerin eğitilmesi ve bilgilendirilmesine yönelik ülke genelinde çocuk trafik eğitim parklarının yapılarak faaliyete geçirilmesi	PG 7.12.1: Yapımı tamamlanan "Çocuk Trafik Eğitim Parkı" sayısı.
	PG 7.12.2: Yenilenen "Çocuk Trafik Eğitim Parkı" sayısı.
	PG 7.12.3: İlk ve ortaöğretim Kurumlarındaki öğrencilerin trafik güvenliği konusunda farkındalık düzeylerinin artırılması ve trafik kuralları hakkında teorik ve uygulamalı olarak bilgilendirilmelerinin sağlanması amacıyla; "Mobil Trafik Eğitim Tırları" ile eğitim verilen öğrenci sayısı.

Amaç/Hedef	Performans Göstergesi
H.7.13. Engelli ve yaşlı bireylerin trafik güvenliğinin sağlanması konusunda toplumun diğer kesimlerinde farkındalığın artırılması	PG 7.13.1: Engelli, yaşlı, çocuk gibi erişimi sınırlı bireylere dikkat çekilmesi amacıyla; sürücü ve sürücü adaylarına dağıtılan doküman (broşür vb.) sayısı.
H.7.15. Hayatın birçok alanında kit- le iletişim araçları vasıtasıyla bilgi- lendirme faaliyetlerinin yapılması	PG 7.15.16: Trafikte görme engelli bireylere yaklaşım üslubu, termi- noloji sorunu, doğru yardım etme şekli (rehber tutuş), beyaz bastonun ve rehber köpeklerin önemi gibi konularda yürütülen bilgilendirme ve farkındalık çalışması sayısı.
H.7.16. Yaygın eğitimler aracılığıyla geniş kitlelere ulaşılarak toplumun bilgilendirilmesine yönelik çalışma- lar yapılması	PG 7.16.1: Halk Eğitimi Merkezlerinde, Trafik Güvenliği Programı kap- samında düzenlenen kurs sayısı.
	PG 7.16.2: Halk Eğitimi Merkezleri bünyesindeki spor ve sağlık ala- nında verilen yaygın eğitim kursları öncesinde gösterilmek üzere; trafik güvenliği konulu spot filmlerin hazırlanmasına yönelik çalışmaların tamamlanma oranı.
	PG 7.16.3: Spor ve sağlık alanındaki yaygın eğitim kursları öncesinde trafik güvenliği konulu spot filmleri izleyen kursiyer sayısı.
	PG 7.16.4: Halk Eğitimi Merkezlerinde açılan trafik okuryazarlığı kursu sayısı.
	PG 7.16.5: Okul servis araçları şoförleri ve görevlendirilecek rehber personele yönelik mesleki geliştirme eğitimleri kapsamında; ülke gene- linde trafik eğitimlerinin verilmesine yönelik çalışmaların tamamlanma oranı.
H.7.19. Risk grubundaki sürücülerin daha sık sağlık kontrolüne ve eğiti- me tabi tutulmalarının sağlanması	PG 7.19.1: En çok kazaya karışan sürücülerin (Riskli sürücüler) tespiti- ne ilişkin yapılacak faaliyetlerin belirlenmesi amacıyla; yürütülen araş- tırma, değerlendirme ve karar alma sürecinin tamamlanma oranı.
KAZA SONRASI MÜDAHALE, BAKIM VE REHABİLİTASYON	
A.41. Trafik Kazası Sonrası Müdahale, Bakım ve Rehabilitasyon Yöntemlerinin Güçlendirilerek Trafik Kazaları Sonucu Can Kayıplarının Önlenmesine Katkı Sunulması	
H.41.2. Kazalarda can kaybı ve yaralanmaları azaltmak amacıyla topluma yönelik temel ilk yardım eğitiminin yaygınlaştırılması, eği- timlerin kampanyalar faaliyetleri ile desteklenmesi	41.2.3: Kazalarda can kaybı ve yaralanmaları azaltmak amacıyla; MTSK kapsamında verilen temel ilk yardım eğitiminin ayrı bir modül haline getirilerek müfredatının, ders saatinin ve sınavdaki soru sayısının güncellenmesine yönelik çalışmaların tamamlanma oranı.
	41.2.4: Trafik kazası yaralılarına doğru müdahale edilebilmesi amacıyla; şehir içi yollarda işleri gereği sürekli olarak hareket halinde bulunan sürücülere (Taksi, dolmuş, minibüs, servis ve toplu taşıma sürücüleri, kuryeler, okul servis araçlarının rehber personeli vb.), bekçiler, özel güvenlik görevlisi gibi kamu ve özel sektör hizmet sunucularına yönelik bilgilendirme çalışmalarının tamamlanma oranı.

2.8.8. Mesleki ve Teknik Eğitim Eylem Planı (2008-2012)

Dokuzuncu Kalkınma Planı ve 17. Millî Eğitim Şûrası kararlarının hayata geçirilebilmesi ve mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranının yükseltilmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde ilgili tüm birim temsilcilerinin katılımıyla Mesleki ve Teknik Eğitim 2008-2012 Eylem Planı hazırlanmıştır. Eylem Planı'nın uygulanması sonucunda; mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranının, her yıl ortalama yüzde 3'lük artışla 2011-2012 eği- tim-öğretim yılında yüzde 50'ye ulaşması hedeflenmiştir. Belirlenen hedefler doğrultusunda ilgili diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının da katkılarıyla gerçekleştirilmesi planlanan yapısal düzenlemeler ile iyileştirme çalışmalarına yer verilmiştir. Eylem Planı kapsamında gündeme alınan yapısal düzenlemeler şunlardır:

- » 5580 sayılı Kanun'da özel sektörün mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları açmasına im- kân verecek şekilde değişiklik yapılması, bunlara vergi indirimi, uzun vadeli ve düşük faizli kredi, arsa temini gibi teşvikler sağlanacaktır. Ayrıca Organize Sanayi Bölgesi, Turizm Bölgesi ve Serbest Ticaret Bölgesinde mesleki ve teknik eğitim okul/kurumu için arsa ayrılacak ve yö- netimlere bu bölgelerde okul/kurum yapma zorunluluğunun getirilecektir.

- » 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda değişiklik yapılarak, öğ- rencilerin 10. sınıftan itibaren okuldaki atölye ve laboratuvardaki eğitim süresince "iş kazaları ve meslek hastalıkları"na karşı sigortalanması sağlanacaktır.
- » Yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarının, bölgenin ve sektörün durumuna göre program çeşitliliğine ve gerektiğinde ihtisas okullarına yönelik yapılandırılması sağlanacaktır.
- » Genel liselerin boş kapasitelerinin mesleki ve teknik eğitim amacıyla ortak kullanıma açılma- sı ve uygun olanların ek atölye binaları yapılarak mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarına dönüştürülmesi sayesinde bu okulların kontenjanlarının artırılması, SBS sınavına giren veya girmeyen tüm öğrencilerin istekleri doğrultusunda mesleki ve teknik eğitime yönelmeleri sağ- lanacaktır.

Eylem Planı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan iyileştirmeler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- » Gelir ve Kurumlar Vergisi Mükelleflerinden alınan mesleki eğitim payının bir kanun değişik- liği ile yeniden mesleki ve teknik eğitim gelirleri arasına dâhil edilmesi, Merkezi Yönetim Bütçesinden mesleki ve teknik eğitime ayrılan bütçe ödeneğinin artırılması ve meslek oda/ birliklerinin gelirlerinden ve şans oyunlarından mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için pay ayrılması sağlanacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumların bina, tesis, uygulama birimi, atölye, laboratuvar- ların donatımı için genel bütçeden yeterli kaynak ayrılacak ve özel sektör katkısı artırılacaktır. Ayrıca bunların özel sektörle eğitim-üretim faaliyetlerinde ortak kullanılması sağlanacaktır.
- » Zorunlu öğrenim çağı dışına çıkan gençlerden 2841 sayılı kanun uyarınca II. kademe okuma yazma belgesine sahip olanların açık ilköğretim okuluna kayıt yaptırmak şartıyla çıraklık eği- timine başlayabilmelerine imkân sağlanacaktır.
- » Çıraklık eğitim süresi mesleklerin özelliğine göre 2-4 yıl arasında değişmektedir. Bazı meslek alanlarında sürenin uzunluğu çırakların mesleki eğitime katılmasını engellemektedir. Bu ne- denle, 3308 sayılı kanunda değişiklik yapılarak çıraklık eğitiminin alt limitinin 1 yıla çekilmesi sağlanacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarından alınan belge ve sertifikaların uluslararası geçerli- liğinin sağlanacak ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ve Mesleki Eğitimde Avrupa Kredi Trans- fer Sistemi-ECVET konularının uygulamalarımıza yansıtılacaktır. Mesleki ve teknik eğitimi tamamlayan veya herhangi bir kademesinden ayrılanların aldıkları modüller ile mesleki yeterli- liklerin belgelendirilmesi ve sistem içinde değerlendirilmesi sağlanacak ve mesleki bilgi beceri ölçüm merkezleri kurulacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitimin önemi konusunda toplumda farkındalık yaratmak amacıyla; mes- lekleri tanıtabacak ve sevdirecek reklam filmi, animasyon veya çizgi film hazırlanacak, dizilerde mesleki ve teknik eğitimi tanıtıcı senaryolara yer verilmesi için senaristlerle işbirliği yapılacak, meslek lisesi mezunu başarılı ünlülerle söyleşi vb. programlar yapılacak; afiş, slogan ve benzeri yarışmaların düzenlenecek, ulusal ve uluslararası mesleki yarışmalara katılan öğrenciler TÜBİ- TAK tarafından desteklenecektir.
- » Hayat boyu öğrenme fırsatları ile ilgili ulusal ve yerel düzeyde veri tabanı ile öğrencilerin okul öncesinden emeklilik sonrasına kadar kazandıkları tüm yeterliliklerin izleneceği bir mesleki rehberlik ve kariyer sistemi oluşturulacaktır. Bu kapsamda Sürekli eğitim merkezlerinin oluş- turulacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında etkin ve verimli bir yönetim için okul müdürle- ri, teknik müdür yardımcısı ve koordinatör müdür yardımcısının mesleki ve teknik eğitim ala- nından, öncelikle alan/bölüm/atölye/laboratuvar şefliği yapmış öğretmenler arasından atanması sağlanacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitime öğrenci yönlendirilmesi amacıyla; rehberlik ve yöneltme çalışma- larının ilköğretim 4. sınıftan ortaöğretimi tamamlayınca kadar sürdürülmesi, öğretmen/öğ-

renci/velilere yönelik tanıtım seminerlerinin yapılması, e-Okul sistemi içerisine e-Yöneltme modülünün eklenmesi, 9. sınıfta okutulan ‘tanıtım ve yönlendirme’ dersine mesleki ve teknik alan öğretmenlerinin girmesi, Meslek Danışma Merkezlerinin yaygınlaştırılması, rehber öğretmenlerin mesleki rehberlik konusunda hizmet içi eğitim alması sağlanacaktır.

- » Okullarda kayıt-kabul, mezunları izleme, istihdam, mesleki kariyer ve danışma birimi kurulacaktır.
- » İşletmelerde mesleki eğitimin niteliğin artırılması, öğretim programlarında öngörülen uygulamaların en az yüzde 80’inin yapılmasına uygun işletmelere öğrenci gönderilmesi, işletmelerce öğrencilerin programlarda öngörülen amaca uygun çalıştırılması, yapılan bu çalışmalarda denetim etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.
- » Mesleki eğitimde il, bölgesel ve ulusal düzeyde iş gücü ihtiyaç analizi çalışmalarının yapılabilmesi için İŞKUR ve TÜİK ile iş birliği yapılarak iş gücü bilgi sisteminin oluşturulacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitim mezunlarından kendi işini kurmak isteyenler için proje ve kredi desteği sağlanacak, mezunları istihdam eden işletmelere teşvik (vergi indirim, sigorta primi indirim gibi) desteğinde bulunulacak, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının son sınıflarına Girişimcilik dersi konulacak ve girişimcilik rehber kitabı hazırlanacak; girişimcilik teşvik edilecek, iş kurmak isteyenlere faizsiz kredi sağlanacak ve risk sermayesi sistemi devreye sokulacak, İş Geliştirme Merkezleri yaygınlaştırılacaktır.
- » Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının alanlarındaki mühendislik ve diğer fakülterlere girişlerinde ek puan uygulanması ve ÖSS’deki düşük katsayı uygulamasına son verilmesi sağlanacak; ulusal ve uluslararası mesleki yarışmalarda dereceye giren öğrencilere, alanlarıyla ilgili yükseköğretim programlarına geçişlerinde ek puan verilecektir.
- » Meslek yüksekokulu programlarının mesleki ve teknik ortaöğretim programlarıyla devamlılık sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması sağlanacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitimde, özellikle sanayileşen ve hızlı nüfus artışı yaşanan bölgelerde kampüs sistemine geçilmesi ve pansiyonlu okullar yapılması sağlanacaktır.
- » Meslek dersi öğretmenlerinin işe alımında sektör deneyiminin tercih nedeni olması; alanla ilgili hizmet içi eğitimin, ihtiyaca yönelik ve güncel teknolojiye uygun işletmelerde gerçekleştirilmesi, uzaktan eğitim gibi yöntemlerden yararlanılarak tüm öğretmenlerin hizmet içi eğitime erişimleri sağlanacaktır.
- » Yabancı dil bilen nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla, ilgili sektörün yapısı ve beklentileri doğrultusunda mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının yabancı dil ders saati sayısı artırılacak ve mesleki yabancı dil dersinin zorunlu olması sağlanacaktır.
- » Mesleki ve teknik eğitimde Avrupa Birliği standartlarında ve belgelendirme düzenine uygun öğretim programları geliştirilecek, meslek standartları ile bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sektörle iş birliği içinde programlara yansıtılması sağlanacaktır.
- » Kamu ve özel sektörde, mesleki eğitim almış olanların istihdam edilmesi, halen çalışanlardan işin özelliğine göre belirlenecek mesleki yeterliliklere sahip olmayanların eğitime alınması, ücretlerin mesleki yeterlilik seviyesine göre belirlenmesi sağlanacaktır.

2.8.9. Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)

Bireylerin çağın gereklerine uygun bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olması sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınma için günümüzün en temel gerekliliklerindedir. Ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeylerini belirleyen faktörlerin başında mesleki ve teknik eğitim gelmektedir. Küresel gelişmelere uygun olarak planlanmış bir mesleki ve teknik eğitim insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında etkin rol oynamaktadır. Bu nedenle, mesleki ve teknik eğitim, ihtiyaç duyan herkesin erişimine açık olmalı, bireylere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çağın şartlarına uygun bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmalı, bireylerin girişimcilik, ekip çalışması, karar verebilme, sorun çözebilme özelliklerini desteklemeli, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığını ve hareketliliğini sağlamalı ve bireyleri değişen sosyal ve ekonomik koşullara uyum sağlayabilen dinamik bir yapıda yetiştirmeli ve

geliştirmelidir.

Türkiye’nin nitelikli insan gücü ihtiyacı düşünüldüğünde, mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik olarak geliştirilecek stratejiler ve politikalar büyük önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan ve 2014-2018 yıllarını kapsayan Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, sosyal ve ekonomik kalkınmaya destek veren, toplumun tüm kesimlerinin kendi ihtiyaçlarına uygun öğrenme fırsatı bulduğu, yenilikçi, istihdama hazırlayan, paydaşların etkin katılımı ile esnek ve geçirgen bir mesleki ve teknik eğitim sistemini oluşturmak amacıyla ulusal ve uluslararası gelişmeler paralelinde ve üst politika belgelerinde vurgulanan öncelikler çerçevesinde hazırlanmıştır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitimin mevcut durum analizinde, eğitim sisteminin iç ve dış değerlendirilmesi yapılmış, mesleki ve teknik eğitimle ilgili kurum ve kuruluşların beklentileri tespit edilmiş ve sistemin güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri ortaya konulmuştur.

Strateji Belgesi ve Eylem Planı, mesleki ve teknik eğitim sistemini oluşturan üç ana politika ekseninde kurgulanmıştır. Mesleki ve teknik eğitime erişim eksen, mesleki ve teknik eğitimin önemi ve erişim imkânları konusunda farkındalık, MTE kurumlarının tür ve kademeleri arasında yatay-dikey 9 geçişlerde esnek ve geçirgen bir yapı, özel politika gerektiren grupların erişim fırsatlarının artırılması ve Ar-Ge faaliyetlerinde iş birliğinin geliştirilmesi konularını kapsamaktadır. Mesleki ve teknik eğitimde kapasite ekseninde, mesleki ve teknik eğitimde yeterlilik sistemi, ulusal meslek standartları ve yeterliliklere göre öğretim programları, eğitim ortamları, mesleki rehberlik ve kariyer sistemi, yönetim ve finans yönetimi ve kalite güvence sistemi geliştirilmesi konuları yer almaktadır. Mesleki ve teknik eğitim ile istihdam eksen, özel politika gerektiren gruplar dâhil olmak üzere MTE öğrenci, kursiyer ve mezunlarına anahtar beceriler kazandırılması, iş yeri tabanlı eğitim, yaratıcılık, yenilikçilik ve girişimcilik, iş sağlığı ve güvenliği, ulusal ve uluslararası hareketlilik konularını kapsamaktadır.

Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda ‘Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim, Mesleki ve Teknik Eğitimde Kapasite, Mesleki ve Teknik Eğitim İle İstihdam’ politika eksenleri kapsamında mesleki ve teknik eğitimle ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Strateji belgesindeki tedbirlerin uygulanmasının koordinasyonu ve izlenmesi Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü sorumluluğundadır. Bu bağlamda; Millî Eğitim Bakanlığı 22 tedbirde sorumlu, 1 tedbirde ise ilgili kuruluştur. Eylem Planında yer alan politika eksenleri ve tedbirler Tablo 61’de sunulmuştur.

Tablo 61. Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) Tedbirler

Politika Eksen/Tedbir	Açıklama
1. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME ERİŞİM	
1.1. Mesleki ve teknik eğitime erişim imkânları geliştirilecektir.	
1.1.1. Mesleki ve teknik eğitimin önemi ve erişim imkânları hakkında farkındalık oluşturulacaktır. (S)	Toplumun algısının olumlu yönde değiştirilmesi için kampanyalar (radyo ve televizyon programları, kamu spotları, yarışmalar vb.) düzenlenecek ve sosyal medyanın etkin bir biçimde kullanılması sağlanacaktır. İstihdam fuarları, kariyer günleri vb. etkinliklere MTE öğrencilerinin katılımı desteklenecektir. Meslek edindirme, geliştirme, değiştirme ve uyum kursları hakkında farkındalık oluşturularak yetişkinlerin mesleki eğitim faaliyetlerine katılımı sağlanacaktır. MTE ile ilgili veri tabanları bir araya getirilerek bürokrasinin azaltılmasını ve arz-talep buluşmasını sağlayacak bütünsel bir WEB Portalı oluşturulacaktır. MTE bilgilendirme hattı oluşturulacaktır.
1.1.2. Eğitim kurumlarının tür ve kademeleri arasında yatay-dikey geçişlerde esnek ve geçirgen bir yapı oluşturulacaktır. (S)	Örgün-yaygın, yaygın-örgün, ön lisans-lisans ve açık öğretim sistemlerinde bütün seviyelerde bireyin ihtiyaçları doğrultusunda yatay ve dikey geçişlerin yapılmasına imkân sağlayacak mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. Kazanımların kredi karşılıkları TYÇ ile uyumlu olacak şekilde belirlenecek bu kazanımlar programlar arası geçişlerde kullanılacaktır.

Politika Eksenini/Tedbir	Açıklama
1.1.3. Özel politika gerektiren grupların MTE'ye erişim fırsatları geliştirilecektir. (S)	Özel politika gerektiren grupların, eğitim sistemi dışına çıkmasını önleyecek meslek programları yaygınlaştırılacak; ilgi, istek, yetenek, beceri ve eğitim durumlarına göre meslekler belirlenecek; meslek kurslarına erişim imkânları artırılacak ve kazanımlarının sertifikalandırılması sağlanacaktır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, engel durumlarına göre mesleki yeterliliklerinin belirlenmesinde, okul öncesi eğitimlerinden başlayarak yapılacak raporlamaların kullanılacağı bir rehberlik sistemi kurulacak ve MTE'de almış oldukları bireyselleştirilmiş eğitim programlarına uygun sertifikalar alabilmeleri sağlanacaktır. Kız öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime erişim imkânlarının artırılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Kadınların iş gücüne katılım ve mesleki yeterlilikler kazanma fırsatları artırılacaktır. Üniversiteden mezun olup istihdam edilemeyen ya da iş değiştirmek isteyenlerin yükseköğretimde ikinci dal veya yan dal yapmalarına imkân verecek düzenlemeler yapılacaktır.
1.1.4. MTE okul ve kurumlarının sektörle Ar-Ge faaliyetleri kapsamında iş birliği yapmaları sağlanacaktır. (S)	MTE okul ve kurumları ile KOBİ'ler ve büyük ölçekli firmaların iş birliğinin kapsamını genişletmek amacıyla gerek akademik gerekse endüstriyel Ar-Ge açısından MTE okul ve kurumlarının/işletmelerinin araştırma, laboratuvar ve üretim altyapısının ilgili taraflarca etkin bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.
2. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE KAPASİTE	
2.1. Mesleki ve teknik öğretim programları geliştirilecek ve yeterlilik sistemi güçlendirilecektir.	
2.1.2. Öğretim programları ulusal meslek standartlarına, ulusal yeterliliklere ve iş gücü piyasası ihtiyaçlarına göre geliştirilecektir. (S)	Ulusal Meslek Standartları öğretim programlarına yansıtılacaktır. Program çalışmalarında uluslararası standartlara (ISCED, ISCO, FOET) uyum dikkate alınacaktır. Geliştirilecek programlar sekiz temel yetkinlikle uyumlaştırılacak ve ölçme değerlendirme sürecinde bu yetkinliklerin de dikkate alınması sağlanacaktır. Ortaöğretim ve yükseköğretim arasında program devamlılığı ve bütünlüğü sağlanacaktır. Ulusal düzeyde belirlenen kazanım ve becerilerin kazandırılmasında kullanılacak her türlü materyalin okullar tarafından hazırlanması ve kullanılması teşvik edilecektir. Meslek analizleri sonuçlarına göre MTE'de diploma ve sertifika programları ayırt edilecektir. Belirlenen kazanımları gösteren diploma ve sertifika ekleri hazırlanacaktır. MTE'nin her kademesinde iş ve meslek ahlâkı eğitiminin dikkate alınması sağlanacaktır.

Politika Eksenini/Tedbir	Açıklama
2.1.3. Meslek beceri haritaları hazırlanacak, becerilere dayalı ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulacaktır. (S)	Her mesleğe ait kazanımlara dayalı beceri haritaları çıkarılacaktır.
2.1.4. Önceki öğrenmelerin tanınmasına yönelik altyapı oluşturulacak ve Mesleki ve Teknik Eğitimde Kredi Transfer Sistemine işlerlik kazandırılacaktır. (S)	Eğitim kurumları dışında kazanılmış bilgi ve becerilerin belgelendirilmesi ve bu belgelerin yaygın ve örgün eğitime geçişte değerlendirilmesi sağlanacaktır. Hayat boyu öğrenme kapsamında edinilen becerilerin ve başarılı modüllerin Mesleki ve Teknik Eğitimde Kredi Transfer Sistemi (MKTS) kapsamında kredilendirilebilmesi için mevzuat düzenlemesi yapılacak ve bilgi sistemi kurulacaktır. Geliştirilecek kredi transfer sistemi ECVET ile uyumlu olacaktır.
2.1.5. MTE'de yabancı dil eğitimi etkili hale getirilecektir. (S)	Yabancı dil derslerinin Avrupa ortak dil kriterlerine göre verilmesi sağlanacaktır. Mesleki yabancı dil derslerinin bütün alan ve dallara yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Avrupa dil portfolyosu kapsamında gerçekleştirilen Avrupa dil sertifikaları sınavlarına yönelik yapılan çalışmalar hakkında farkındalık oluşturulacaktır.
2.2. Mesleki ve teknik eğitimde mesleki rehberlik ve kariyer gelişimi güçlendirilecektir.	
2.2.1. Yönetici ve öğretmenlerin mesleki rehberlik ve kariyer gelişimi konularında yetkinlikleri arttırılacak ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun MTE programlarına devam etmeleri sağlanacaktır. (S)	MTE okul ve kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlere mesleki rehberlik ve kariyer gelişimi konusunda hizmetçi eğitim verilecek ve bu kapsamda öğretmen el kitabı hazırlanacaktır. Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi (MBS) tüm paydaşlara tanıtılacak ve etkin kullanımı sağlanacaktır. Rehberlik ve kariyer gelişimi ile ilgili ailelere yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenecektir. Temel rehberlik ilkelerine dayalı bireysel meslek gelişim e-profilini hazırlanacaktır. Mesleklerin tanıtımı ve sektörün işleyişi konusunda basın ve yayın kuruluşları ile iş birliği yapılacaktır. Sektörle iş birliği yapılarak 9. Sınıf öğrencilerinin meslekleri yerinde tanınması sağlanacaktır. MTE'de rehberlik ve kariyer gelişimi faaliyetleri kapsamında ilgi envanterleri ve yetenek testleri geliştirilecek, alan ve dal seçimlerinin bu testlere uygun olarak yapılması sağlanacaktır. Rehber öğretmenler ile İŞKUR'a bağlı iş ve meslek danışmanlarının birlikte etkin çalışmalarının sağlanması için mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. MTE okul ve kurumlarında gönüllü meslek koçluğu sisteminin yaygınlaştırılması teşvik edilecektir.
2.3. Mesleki ve teknik eğitimde etkin ve verimli bir yönetim sistemi oluşturulacaktır.	
2.3.1. Mesleki Eğitim Kurulu ve il istihdam ve mesleki eğitim kurumlarının etkin ve verimli çalışmaları sağlanacaktır. (S)	Mesleki Eğitim Kurulu ve il istihdam ve mesleki eğitim kurumlarının işleyişleri ile ilgili araştırma yapılacaktır. Bu kurumların, iş gücü ihtiyaç analizlerini göz önünde bulundurarak daha aktif çalışması sağlanacak ve çalışmaları izlenip değerlendirilecektir.
2.3.2. Gönüllü MTE Uzmanları Çalışma Grubu oluşturulacaktır. (S)	İşyeri eğitiminin daha iyi yapılması, meslek standartlarının uygulanabilirliğinin izlenmesi, meslek ahlâkı ve etiğinin korunması, öğrenci iş yeri eğitiminin takip edilmesi, eğitim öğretim programlarının uygunluğunun izlenmesi, piyasa ile okul beceri uyumunun sağlanması gibi amaçlarla uzmanlar çalışma grubu oluşturulması için mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
2.3.3. MTE okul türleri azaltılacak, okul ve kurum yönetim modeli geliştirilip uygulamaya konulacaktır. (S)	MTE'de okul türü yerine program türünü esas alan bir yapı oluşturulacaktır. MTE ile ilgili paydaşları da içine alacak şekilde yönetimi esas alan yeni okul yönetim modeli oluşturulacaktır. Yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve yerel sektörle iş birliği artırılacaktır. MTE okul ve kurum yöneticilerine ve il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerindeki mesleki eğitimden sorumlu müdür yardımcılığı ve/veya şube müdürlüğü ataması ile ilgili mevzuat çalışması yapılacaktır.
2.3.4. MYO'lar mesleki ve teknik eğitimin yapısına ve özelliğine uygun olarak yeniden yapılandırılacaktır. (İ)	Kademeler arası yatay ve dikey geçişler dâhil MYO'ların işleyişleri ile ilgili araştırma yapılacak, araştırma sonuçlarına göre MYO'lar MTE yapısına ve özelliğine uygun olarak genel ve mesleki eğitim veren farklı kurumlar şeklinde yeniden yapılandırılacaktır. MYO öğrencilerine yönelik trimestir uygulamasına geçilecektir.

Politika Ekseni/Tedbir	Açıklama
2.3.5.MTE okul ve kurumlarının insan kaynakları nitelikleri geliştirecektir. (S)	MEB ve YÖK iş birliğinde atölye ve laboratuvar öğretmenleri ve eğitimcilerinin temel, alan ve özel yeterlilikleri belirlenecektir. Eğitimcilerin alanlarına yönelik pedagojik formasyon almaları yönünde düzenlemeler yapılacaktır. Öğretmenlerin adaylık sürecinin belirli bir kısmında işletmelerde uygulamalı eğitim almaları sağlanacaktır. MTE’de hizmetçi eğitim modeli yeniden yapılandırılacaktır. Hizmetçi eğitimlerin ulusal ve yerel ihtiyaç analizleri doğrultusunda akredite edilmiş kurumlarca işletmelerde ve yükseköğretim kurumlarında yüz yüze ve/veya uzaktan eğitim yoluyla verilmesi sağlanacaktır. İşletmelerin, atölye ve laboratuvar öğretmenleri ile öğretim elemanlarına çok yönlü eğitim vermeleri için teşvik mekanizmaları geliştirilecektir. Kamu-özel iş birliği için prosedürler sadeleştirilecek, özel sektörün okullarda atölye ve laboratuvar kurabilmesi için kolaylık sağlanacaktır. MTE okul ve kurumları yönetici ve öğretmenlerinin teknik yabancı dil öğrenmesi ve yabancı dilini geliştirmesi sağlanacaktır. Alanları daralan atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin branş değişikliği sağlanacaktır.
2.4. Mesleki ve teknik eğitimde etkin ve sürdürülebilir bir finansman yönetimi sağlanarak okul ve kurumların eğitim ortamları geliştirilecektir.	
2.4.1.MTE’de okul bazlı bütçeleme geçilecek ve MTE finansmanı için genel bütçe dışındaki kaynakların artırılması ve etkinleştirilmesi sağlanacaktır. (S)	MTE bütçesinin; MEB, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı iş birliğinde Türkiye Eğitim Finansman Bilgi Sistemi (TEFBİS) verileri dikkate alınarak okul türü, alan ve dal özelliği, okullar arasındaki imkân farklılıklarına göre öğrenci sayısı ile orantılı olarak dağıtılması için çalışmalar yapılacaktır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14 üncü maddesinin (b) fıkrasında “Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir.” hükmüne işlerlik kazandırılacaktır. Şans oyunları, trafik cezaları vb. diğer kaynaklardan MTE’ye pay ayrılması için gerekli mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. Döner sermaye işletmelerinden alınan peşin vergi yükünün azaltılması, döner sermaye kullanımını ve payların dağılımı konusunda mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
2.4.2.Özel MTE okul ve kurumu açmaya yönelik teşvik mekanizmaları çeşitlendirilecektir. (S)	Özellikle istihdamı yüksek alan ve dallarda özel MTE okul ve kurumu açmanın teşvik edilmesi ile ilgili mevzuat çalışmaları sürdürülecektir. Sektörel yoğunluklar dikkate alınarak sektör odaklı okullar açılması konusunda özel sektörle iş birliği yapılacaktır. Açılacak özel okul ve kurumların öğrenci kontenjanlarının belirlenmesinde; çevredeki işletmelerde mesleki eğitim ve staj imkânları göz önünde bulundurulacaktır. Özel mesleki ve teknik okul ve kurumlarının kalite göstergeleri belirlenecek, izleme ve değerlendirilmesi yapılacaktır. Özel mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören öğrencilere devlet tarafından sağlanan öğrenci başına eğitim-öğretim desteği devam edecektir.
2.4.3. MTE okul ve kurumlarının atölye ortamları iyileştirilecek ve sektörlere uyumlu atölye modelleri geliştirilecektir. (S)	MTE atölye ve laboratuvarlarının çalışma ortamları iyileştirilecek ve fiziki altyapıları güvenli hale getirilecektir. Üretim tekniklerinde meydana gelen değişiklikler ve sektörel talepler göz önüne alınarak alan ve dallara yönelik pratik ve esnek yapılanma ile yeni atölye modelleri geliştirilecektir. MTE okul ve kurumlarının altyapısının envanteri çıkarılarak diğer MTE okul ve kurumlarıyla ortak kullanıma açılması için planlama çalışmaları yapılacaktır. MTE okul ve kurumlarında tam gün-tam yıl uygulamasının etkinliği artırılacaktır.
2.5. Mesleki ve teknik eğitimde kalite güvence sistemi kurulacaktır.	
2.5.1.Eğitim kalite çerçevesi, öz değerlendirme ve kalite güvence sistemi oluşturulacaktır. (S)	İş dünyasının ve öğrencilerin ihtiyaç duyduğu kalitede güncel, nitelikli, ölçülebilir ve sürdürülebilir bir MTE’ye ulaşmak için temel kriterleri ve göstergeleri belirlenen MTE kalite sistemi oluşturulacaktır. Geliştirilen kalite çerçevesi, Avrupa Mesleki Eğitim ve Öğretimde Kalite Güvence Referans Çerçevesi (EQARF) ile uyumlu olacaktır.
2.5.2. MTE okul ve kurumlarının akredite olması sağlanacaktır. (S)	MYK tarafından kabul edilen ulusal yeterliliklere göre eğitim veren MTE okul ve kurumlarının ve programlarının akreditasyonu ilgili çalışmalar tamamlanacaktır. MTE okul ve kurumlarının akreditasyon ve yetkilendirme sürecinden sonra sınav ve belgelendirme merkezi olması sağlanacaktır.

Politika Ekseni/Tedbir	Açıklama
3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM İLE İSTİHDAM	
3.1. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının öğrenci ve mezunlarının iş piyasasına geçişleri desteklenecektir.	
3.1.1. İş yeri eğitimlerinin etkinliği ve verimliliği artırılacaktır. (S)	MTE okul ve kurumlarının öğrencilerin uygulamalı eğitim yapabilecekleri ortamlara yakın yerlerde açılmasına yönelik planlama yapılacaktır. İşletmelerde öğrencinin ve kursiyerin kazanacağı bilgi, beceri, tutum ve davranışların belirlenmesinde; sürecin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde koordinatör öğretmen ve işletmenin eğitim sorumlusunun iş birliği içinde etkin ve verimli çalışması sağlanacaktır. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile işletmelerde mesleki eğitim ile ilgili diğer mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. İşverenler çalışanlarının mesleki yeterliliklerini artırmaya yönelik hizmetçi eğitim ve işbaşında eğitim vermeleri için teşvik edilecektir. MTE okul ve kurumları için her bir programın amaçladığı mesleğin gerektirdiği beceriler ile bu becerilerin iş yeri eğitimi sırasında kazandırılacağı süreleri de belirten iş yeri eğitimi kitapçığı hazırlanacaktır. MTE öğrencilerinin atölye ve laboratuvar derslerinde iş kazalarına ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanması ile ilgili mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı öğrencilerinin MEB’e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında da işletmelerde mesleki eğitim yapabilmeleri için mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. Eğitim aldığı işletmede istihdam edilen mezunların izlenmesi için çalışmalar yapılacaktır.
3.1.2.Özel politika gerektiren gruplara yönelik istihdam fırsatları geliştirilecektir. (İ)	Kadınların iş gücüne katılımlarının artırılması için mesleki ve teknik eğitim yoluyla istihdam fırsatları geliştirilecek ve kadın girişimciliği teşvik edilecektir. Engelli bireylerin engel durumlarına uygun meslek eğitimleri verilerek istihdam fırsatları artırılacaktır. Cezaevinden tahliye edilmiş olanların, parçalanmış ailelerin, güvenlik sebebi ile göç etmiş kişilerin istihdam fırsatları mesleki eğitimleri verilerek artırılacaktır. Genç işsizlerin iş gücüne katılımını sağlamak amacıyla mesleki beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesi için aktif iş gücü politikalarının etkinliği artırılacaktır.
3.1.3. Öğrenciler, kursiyerler, mezunlar, çalışanlar ve öğretmenler yaratıcılık, yenilikçilik ve girişimcilik konularında desteklenecek, beceri ve proje yarışmalarına katılımları teşvik edilecektir. (S)	MTE öğrencilerine yaratıcılık, yenilikçilik, girişimcilik ve iş kurma süreçleri hakkında bilgilendirme eğitimleri verilecektir. MTE mezunlarına iş yeri açma konusunda destek kredileri verilmesi sağlanacaktır. Yeni bir malzeme, ürün, düzenek, uygulama geliştiren öğrenci, kursiyer, çalışan ve öğretmenlerin patent veya faydalı model başvurusu yapmalarını teşvik edilecek ve desteklenecektir. Ulusal ve uluslararası yarışmalara katılanların teşvik edilmesi, ödüllendirilmesi ve yarışma ürünlerinin patentlerinin alınması hususunda MTE okul ve kurumları desteklenecek, işletmelerle iş birliğinin geliştirilmesi sağlanacaktır. MTE okul ve kurumlarında yaratıcılık, yenilikçilik ve girişimciliğin yaygınlaşması ve kültür olarak yerleşmesi amacıyla etkinlikler düzenlenecektir.
3.2. MTE okul ve kurum öğrenci ve mezunlarının ulusal ve uluslararası hareketliliği etkinleştirilecektir.	
3.2.1. MTE öğrenci ve kursiyerlerinin ulusal ve uluslararası hareketliliğini artırmak için öğrenci değişim programlarının uygulanması etkinleştirilecektir. (S)	Yurt içinde ve yurt dışında staj, işletmelerde mesleki eğitim ve diğer eğitim faaliyetleri için öğrencilerin ulusal ve uluslararası kaynaklarla değişim programlarından faydalanması desteklenecektir. Yurtdışında iş yeri eğitimi alacak MTE öğrencilerinin iş yeri kabul belgesi almaları sağlanacaktır. Ulusal ve uluslararası hareketlilik için fon sağlayan kuruluşlarla periyodik olarak izleme ve değerlendirme çalışmaları yapılacaktır. Ulusal ve uluslararası eğitim ve iş piyasalarında hareketliliği arttırmak amacıyla EUROPASS eklerinin kullanılması konusunda taraflarda farkındalık oluşturulması sağlanacaktır.
3.2.2. Ulusal ve uluslararası kuruluşlar ve/veya ülkelerle MTE alanında iş birliğinin güçlendirilmesi sağlanacaktır. (S)	Başta AB olmak üzere Türkiye’nin taraf olduğu ekonomik ve sosyal iş birliği teşkilatlarına üye ülkelerle MTE alanında iş birliği çalışmalarını güçlendirilecek ve ortak projeler geliştirilecektir.

Son olarak; bir yol haritası niteliği taşıyan Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın mesleki ve teknik eğitime erişimin geliştirilmesine, kapasitesinin artırılmasına, eğitim sektörünün toplumla ve iş dünyası ile ilişkilerinin geliştirilmesine, nitelikli iş gücünün istihdamının

sağlanmasına katkıda bulunmasının beklendiği ifade edilmiştir.

2.8.10. Millî Eğitim Bakanlığı İklim Değişikliği Eylem Planı (2022-2025)

Dünyadaki ortalama sıcaklık değerlerindeki artış nedeniyle ortaya çıkan iklim değişiklikleri sonucunda canlıların yaşam faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesini sağlayacak şartlar giderek bozulmaktadır. Bu durum yaşam kalitemizi düşürmekle birlikte ülkemizde de bu olumsuz etkiler zaman zaman şiddetli bir biçimde hissedilmektedir. Son dönemlerde yaşanan kuraklık, yüksek hava sıcaklıkları (sıcak dalgaları), sel, taşkın ve yangın felaketleri gibi haberler iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini doğrulamaktadır. Sorunun belirlenmesi ve çözüm odaklı çalışmalar yapılması gerekliliği doğrultusunda eğitim büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede hazırlanan ve 2022-2025 dönemini kapsayan MEB İklim Değişikliği Eylem Planı'nda, iklim krizine uyum sağlanması ve iklim değişikliği farkındalığının oluşturulması için çocuklarımızın erken yaşta başlayacak eğitimle bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

İklim değişikliği eğitimi, okul öncesinden yükseköğretime kadar her kademedede ve öğretim sürecinde kendi kimliğini oluşturmaya başlamıştır. Bu bağlamda; iklim sisteminin temel ilkelerini anlayan, iklim hakkında bilimsel olarak güvenilir bilgiyi nasıl değerlendireceğini bilen, iklim değişikliğinin etkilerini en aza indirebilecek, bilinçli kararlar alabilecek ve sürdürülebilir toplumların oluşmasına yardımcı olacak şekilde hareket edecek, çevresel tutum ve davranışları gelişmiş duyarlı bireyler yetiştirmek iklim değişikliği eğitiminin en temel görevi olarak ifade edilmiştir. Bu kapsamda Eylem Planı'nda; iklim değişikliğine karşı farkındalık oluşturmak için öğretmenlerimize Öğretmen Bilişim Ağında (ÖBA), öğrencilerimize Eğitim Bilişim Ağında (EBA) ve okullarımızda eğitimler verilme-ye başlandığı aktarılmıştır. “Temel Eğitimde 10 Bin Okul Projesi” ile “Çevre ve İklim Değişikliği Farkındalık Eğitimi” kapsamında öğretmenlere eğitim verilmiştir. Bu eğitimi alan öğretmenlerimiz tarafından da anaokulu, anasınıfı, ilkökul ve ortaokul kademelerindeki öğrencilere ve öğretmenlere eğitimler verilmiştir. Ayrıca “Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği Dersi” müfredatı hazırlanmış olup 2022-2023 eğitim-öğretim yılından itibaren öğretim programlarında yerini alması planlanmıştır. İklim değişikliğinin etkileri hakkında eğitim kurumlarında farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması doğrultusunda aşağıdaki çalışmaların hayata geçirilmesi planlanmıştır:

- » Öğrencilerin; küresel iklim değişiklikleri ile ilgili sürdürülebilirliğin, enerji verimliliğinin, su tasarrufunun, atıkların yönetilmesinin ve çevreye karşı duyarlılığın önemli olduğunu anlamalarını sağlayacak farkındalık eğitimlerinin yapılması,
- » Eğitim kurumu yöneticileri, öğretmenleri ve personeline çevre ve iklim değişikliği eğitimlerinin (yüz yüze eğitim/ uzaktan eğitim modülleri) verilmesi,
- » ÖBA'da “Atık Yönetimi ve Sıfır Atık Semineri” ile “İklim Değişikliği ve Çevre Eğitimi Semineri” yapılması,
- » İklim değişikliği ile ilgili öğretmen, öğrenci ve özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla çizgi film, animasyon, kitap, afiş, broşür, video, kamu spotu, bülten, dergi vb. eğitici materyallerin tasarlanması,
- » Bakanlığımıza bağlı eğitim kurumlarında iklim değişikliğinden kaynaklanan afetlerde alınacak önlemler; iklim değişikliğinin tarımsal üretim, su kaynakları, çevre ve halk sağlığı üzerine etkileri, enerji verimliliği ve enerji tasarrufu; hava, su ve toprak kirliliği, su kaynaklarının korunması ve su tasarrufu, geri dönüşüm ve sıfır atık konularında faaliyetler gerçekleştirilmesinin gerekliliğinin vurgulanması,
- » Çeşitli araçlar kullanılarak iklim değişikliği kaynaklı etkinliklerin düzenlenmesi (EBA'ya eğitim modülleri eklenmesi, dijital oyunlar vb.), iklim değişikliğine yönelik ÖBA ve EBA için yeni programlar tasarlanması ve mevcut eğitim programlarının gözden geçirilerek güncellenmesi,
- » Eğitimin tüm kademelerinde farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla ölçme araçlarından yararlanılması,
- » “Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına Dair Esaslar”a iklim değişikliği konulu etkinliklerinin dâhil edilmesi, iklim değişikliğine yönelik pilot okullarda ve BİLSEM'lerde atölyelerin kurulması,

- » Küresel iklim değişikliğine yönelik ulusal (TÜBİTAK vb.) ve uluslararası projelerin (Erasmus+, eTwinning vb.) hazırlanması, çevre ve iklim değişikliği konularında karşılıklı bilgi alış-verişinin yapılması, eğitimlerin planlanması ve uygulanması, çalıştayların düzenlenmesi, yeşil ve sürdürülebilir okulların yaygınlaştırılması,
- » Öğrencilerin dijital ortamda atıklarını hesaplamalarını sağlayacak faaliyetler düzenlenmesi; diğer kamu kurumları, kuruluşlar, özel sektör kuruluşları, yerel yönetimler, çeşitli meslek odaları/ birlikleri ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılması,
- » Bakanlığımızın resmî yazışmalarında ve internet sayfasında iklim değişikliği konulu logo kullanılması ile karneler, kitaplar vb. basılı materyale karekod eklenmesi gibi çalışmalarla iklim değişikliği konusunda öğrencilerin sorumluluklarını bilen ve yerine getiren bireyler olarak yetiştirilmeleri,
- » Velilere yönelik seminerler düzenlenmesi; farklı yaş gruplarından öğrencileri, aileleri ve eğitim personelinin bir araya getirecek okul veya okul dışı öğrenme ortamlarında panel, forum, sergi, yarışma, biyoçeşitlilik envanteri oluşturma vb. çalışmalarının planlanması sağlanacaktır.

Eylem Planı'nda; ‘Çevre ve İklim Değişikliği Konusunda Duyarlılık ve Farkındalığın Artırılması, Öğrenme Ortamlarının İklim Değişikliğine Karşı Fiziksel Kapasitesinin Güçlendirilmesi’ temel amaçları çerçevesinde 6 hedef 31 faaliyet belirlenmiştir. Eylem planında söz konusu faaliyetler kapsamında; öğretim programlarının ve öğretim materyallerinin çevre ve iklim değişikliği konularına uyumlu olacak şekilde güncellenmesi, çevre ve iklim değişikliği konusunda farkındalığın artırılması amacıyla eğitim ve faaliyetlerin hazırlanması, okullarda iklim atölyeleri ve yakın çevrede Millî Eğitim Tabiat Parkı kurulması, ‘sınıflarda hava kalitesi ölçüm cihazları’, ‘gri su depolama’ gibi yenilikçi uygulamaların hayata geçirilmesi planlanmıştır. Ayrıca Bakanlığımızdan; iklim değişikliğine karşı okul ve kurumlarda farkındalık oluşturabilecek ve öğrencilerin sorumluluk alacağı eğitimlerin planlanması ve uygulanması, fiziki şartların iyileştirilmesi, Bakanlık birimlerini kapsayacak şekilde iş birliği yapılması, planlanan eylemlerin gerçekleştirilmesi, Bakanlığımız ile bu kapsamda birlikte çalışacak paydaşlarla ortak çalışmalar planlanarak ortak çözüm önerilerinin geliştirilmesi beklenmektedir.

Eylem Planı'nda bulunan ilgili hedef ve faaliyetler Tablo 62'de aktarılmıştır.

Tablo 62. MEB İklim Değişikliği Eylem Planı (2022-2025) Amaç, Hedef ve Faaliyetler

Amaç/Hedef	Faaliyet
AMAÇ 1. Çevre ve iklim değişikliği konusunda duyarlılık ve farkındalığın artırılması	
HEDEF 1.1. 2025 yılı sonu itibarıyla her tür ve seviyedeki öğretim programlarının sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda çevre ve iklim değişikliği konularına uyumlu olacak şekilde güncellenmesi	1.1.1. “Çevre ve İklim Değişikliği Çalışma Komisyonu” oluşturulacaktır.
	1.1.2. Sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda ve iklim değişikliği çalışmaları bağlamında tüm öğretim programlarının değerlendirilmesi ve onaylanması süreçlerinde görev yapan personele yönelik eğitimler düzenlenecektir.
	1.1.3. Öğretim programları ve materyallerinin sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda çevre ve iklim değişikliği ile uyumunu değerlendiren bir envanter hazırlanacaktır.
	1.1.4. Envanter çerçevesinde öğretim programlarında sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda çevre ve iklim değişikliği ile ilgili ihtiyaçlar ortaya konulacaktır.
	1.1.5. Hazırlanan envanter raporu kapsamında öğretim programları güncellenecektir.
	1.1.6. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri çerçeve planı, çevre ve iklim değişikliği ile sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında mesleki tanıtım ve rehberlik, yeşil meslekler kavramı çerçevesinde yeniden yapılandırılacaktır.
	1.1.7. Okul gıda sözleşmesi hazırlanmasına yönelik eylem adımları belirlenmesi
HEDEF 1.2. 2025 yılı sonu itibarıyla her tür ve seviyedeki öğretim materyallerinin çevre ve iklim değişikliğine uyum kapsamında incelemeye alınarak güncellenmesi	1.2.1. Envanter çerçevesinde her tür ve kademede ders kitaplarında çevre ve iklim değişikliği ile ilgili ihtiyaçlar ortaya konulacaktır.
	1.2.2. Hazırlanan envanter raporu kapsamında ders kitapları güncellenecektir.
	1.2.3. Çevre ve iklim değişikliği ile ilgili özgün ve güncel dijital içerikler üretilecek ve hedef kitleye ulaştırılacaktır.
	1.2.4. Çevre ve iklim değişikliği ile ilgili kaynaklar, iyi örnekler ve uygulamalar ortak bir dijital platformda toplanarak kolay erişimleri sağlanacaktır.
	1.2.5. Çevre ve iklim değişikliği ile ilgili terminolojinin yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak her türde anlaşılabilir kılınması için “Çevre ve İklim Değişikliği Sözlüğü” oluşturulacaktır.
	1.2.6. EBA TV ve Bakanlığın sosyal medya hesaplarında, görsel-işitsel yayın organlarında çevre ve iklim değişikliği konularında farkındalık oluşturmak amacıyla kamu spotu niteliğinde özel günlerde içerik eklenecektir.

Amaç/Hedef	Faaliyet
HEDEF 1.3. Çevre ve iklim değişikliği konusunda farkındalığın artırılması amacıyla bütün taraflarla iş birliği içerisinde (kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, meslek örgütleri, ilgili STK’lar) sosyal kültürel faaliyetlerin yaygınlaştırılması	1.3.1. Her tür ve seviyedeki öğretim kurumlarında ziyaret, gösteri, şenlik, şiir dinletisi, konferans, fuar, sergi, gezi, vb. sosyal etkinlikler düzenlenecektir.
	1.3.2. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’nde yer alan “Çevre Koruma Haftası”, “Çevre ve İklim Değişikliği” haftası olarak değiştirilecektir.
	1.3.3. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’nde yer alan Belirli Gün ve Haftalar Çizelgesine “Dünya Su Günü” eklenecektir.
	1.3.4. 12 Kasım Afet Eğitimi Hazırlık Günü kapsamında iklim değişikliğinin afetlere etkisine yönelik farkındalık etkinlikleri yapılacaktır
	1.3.5. Okullarda iklim atölyeleri ve yakın çevrede millî eğitim tabiat parkı kurularak çevre ve iklim değişikliği konusunda kazanılmış bilgilerin davranışa dönüştürülmesi sağlanacaktır.
	1.3.6. Çevre ve küresel iklim değişikliğine yönelik ulusal (TÜBİTAK vb.) ve uluslararası projelere (Erasmus, e-Twinning vb.) katılım sağlanması.
	1.3.7. Gençlerin ve çocukların iklim girişimcileri olarak okul dışında sosyokültürel etkinliklerde bulunmalarına olanak tanınması (iklim kulüpleri kurmaları, iklim kamplarına, iklim etkinliklerine katılmaları vb.)
HEDEF 1.4. Çevre ve iklim değişikliği konusunda farkındalığın artırılması amacıyla eğitimler verilmesi	1.4.1. Aday öğretmen yetiştirme eğitimleri, sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda ve çevre ve iklim değişikliği kapsamında güncellenecektir.
	1.4.2. Öğretmen, okul yöneticileri ve okul personeli/il ve ilçe personeline yönelik olarak sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda ve çevre ve iklim değişikliği kapsamında hizmet içi eğitim programları geliştirilecek ve uygulanacaktır.
	1.4.3. Toplum temelli eğitim kapsamında iklim okuryazarlığı başta olmak üzere ailelere yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenecektir.
	1.4.4. Sağlık Bakanlığından alınan bilgi ve verilere göre iklim değişikliğinin sebep olduğu hastalıklar ile ilgili farkındalık, bilinçlendirme ve kültür oluşturulmasına yönelik eğitimlerinin planlanması yapılacaktır.
AMAÇ 2. Öğrenme ortamlarının iklim değişikliğine karşı fiziksel kapasitesinin güçlendirilmesi	
HEDEF 2.1. Okul ve kurumlarda temiz enerji kullanım payının artırılması	2.1.1. Fiziki ve coğrafi bölge koşullarına göre yenilenebilir enerji kaynaklarının üretiminin mümkün olduğu kurumlar ve okullar tespit edilecektir.
	2.1.2. Belirlenen eğitim binalarında yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili altyapı çalışmalarının yapılması.
HEDEF 2.2. Okul binaları çevre dostu olacak şekilde dönüştürülecektir.	2.2.1. Okul binaları ve diğer eğitim kurumlarının yalıtımının yapılması.
	2.2.2. Okul binaları ve diğer eğitim kurumlarının enerji tüketimi düşük cihaz sistemine geçilmesi için çalışmalar yapılması.
	2.2.3. Okul binalarında ve diğer eğitim kurumlarında sera gazları emisyonlarının azaltımına yönelik uygulamalara yer verilmesi.
	2.2.4. Sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda güncellenen öğretim programlarının etkili bir biçimde uygulanabilmesi için okulların fiziki kapasitelerinde yenilikçi uygulamaların sağlanması (örneğin sıfır atık kutuları, kompost makinesi, tarım uygulama alanları, sınıflarda hava kalitesi ölçüm cihazları, gri su depolama, Okul ve kurum bahçelerinde verimli sulama yöntemlerinin geliştirilmesi vb.).
	2.2.5. Enerji Yönetim Birimi çalışanları tarafından okul ve eğitim kurumlarındaki elektrik-su-doğalgaz tüketim miktarlarının izleme-değerlendirmelerine yönelik çalışmaların raporlaştırılması.

2.8.11. Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası Strateji Belgesi (2022-2030)

Günümüzde hızlı bir teknolojik dönüşümün yaşandığı küresel pazarda, ülkelerin yer edinebilmeleri için sektörlerin ileri ürün ve teknoloji yol haritalarını belirlemeleri gerekmektedir. Hızla artan nüfus, şehirleşme ve çevre sorunları, ulaşım sektöründeki yüksek fiyatlar, güvenlik ve trafik sorunlarının da ortaya çıkmasıyla yeni mobilite çözümlerinin geliştirilmesi zorunlu hale gelmektedir. Özellikle iklim değişikliği ile mücadele için oluşan uluslararası mutabakatın bir ortağı olarak, yeni mobilite ekosisteminde yer edinmek için ulaşım sektörünü bir bütün olarak sürdürülebilir hale dönüştürmemiz gerekmektedir. Bu gereklilikler doğrultusunda ve On Birinci Kalkınma Planı ile 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi hedefleri çerçevesinde ülkemiz için rehber niteliği taşıyacak ‘Mobilite Araçları ve Teknolojileri Yol Haritası’ hazırlanmıştır. 2022-2030 dönemini kapsayacak ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinesinde yürütülecek olan yol haritasında, ‘elektrikli, bağlantılı, otonom ve paylaşımlı araçlar, raylı ulaşım araç ve sistemleri, deniz araçları ve liman yönetimi, İHA’lar ve uçan otomobiller yanında beşerî sermaye, girişimcilik, teknoloji odaklı destek programları ve uluslararası mevzuatlara etkin katılım’ alanlarında kısa, orta ve uzun vadeli stratejik hedefler ile bu hedeflerin hayata geçirilmesi için gerekli politika ve eylem planları belirlenmiştir. Ayrıca yol haritasında, ülkemizin rekabet gücünü artıracak kritik projeler olan dönüştürücü programlara yer verilmiştir.

Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası’nda; ‘Beşerî Sermaye’ alanında belirlenen temel hedef; “mobilite araç ve teknolojileri yol haritası hedeflerine ulaşmak için gereken yetkinlik ve becerilere sahip insan kaynağının yetiştirilmesi ve Mobilite sektöründe çalışan Ar-Ge personeli sayısının artırılması” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda ‘Beşerî Sermaye’ alanında eğitim ile ilgili hedef, politika ve eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı 3 hedef kapsamında 7 eylemden sorumludur. Söz konusu eylemler çerçevesinde Bakanlığımızdan; yeni teknoloji ve ürün geliştirme, üretim teknolojileri, üretim ve operasyon adımlarında görev alacak personel için talep ile orantılı olarak insan kaynağı yetiştirilmesinin desteklenmesi, hazırlanan yetkinlik-beceri haritası ihtiyacı doğrultusunda “temalı” meslek liselerinin kurulması ve yeni teknolojilerle ilgili çevrim içi programların meslek liselerinde uygulanması; çalışma ortamı, şartları ve yetkinliklerinin yeni ihtiyaçlara göre düzenlenmesi ve bu yetkinliklere sahip öğrencilere teşvikler verilmesi konularında çalışmalar beklenmektedir.

Bu bağlamda Bakanlığımızın sorumlu olduğu politika ve eylemler Tablo 63’te sunulmuştur.

Tablo 63. Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası Strateji Belgesi (2022-2030) MEB Sorumlu Olduğu Hedef, Politika ve Eylemler

Hedef/Politika/Eylem	Süre
BEŞERİ SERMAYE	
34. Yeni teknolojilerde araştırma, geliştirme ve uygulama yetkinlik ve becerileri geliştirilecek ve artırılabilecektir.	
34.4. Raylı ulaşım ve araç teknolojilerinde yeni teknoloji ve ürün geliştirme, üretim teknolojileri, üretim ve operasyon adımlarında görev alacak personel için talep ile orantılı olarak insan kaynağı yetiştirilmesinin desteklenmesi.	2022-2030
37. Temalı meslek liselerinin kurulması desteklenecektir.	
37.1 Hazırlanan yetkinlik-beceri haritası ihtiyacı doğrultusunda “temalı” meslek liselerinin kurulmasının desteklenmesi.	2022-2025
37.2 “İHA ve DİKHA Teknolojileri ve Operasyonları” çevrimiçi programları hazırlanarak bu programların meslek liselerinde uygulanmasının koordine edilmesi.	2022-2023
37.3 Gemi üretim ve liman yönetimi gibi alanlarda uygulama ve mesleki eğitimlerde VR, AR, simülasyon çözümleri vb. yeni teknolojilerin kullanımının yaygınlaşmasını sağlayacak ve eğitim kalitesini artıracak programların desteklenmesi.	2022-2025
38. Çalışma ortamı, şartları ve yetkinlikleri yeni ihtiyaçlara göre düzenlenecektir.	
38.2 Otomasyon ve dijitalleşmenin etkisiyle, mevcut mesleklerin kaybolması riskini yönetebilmek amacıyla iş gücüne farklı iş yapabilme yetkinliği ve becerisini kazandırmak için yeni alanların belirlenmesi ve geçişin sürecinin planlanması; pilot uygulamaların 2022 yılında başlatılması.	2022-2023

Hedef/Politika/Eylem	Süre
38.3 Mevcut iş gücünün dönüşümü ve uygulamaya dönük yeni yetkinliklerin kazandırılması için yaşam boyu hibrit eğitim modellerinin sektör ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte ve dijital dönüşüm merkezleri etkin kullanılarak tasarlanması.	2022-2023
38.4 Belirlenecek nadir ve öncelikli beceri ve yetkinlik setlerine sahip çalışanlara ve/veya araştırmacılara, yurtiçi ve yurtdışında eğitim gören öğrenci ve akademisyenlere ülkedeki yetkinliklerin ve çalışmaların artırılması amacıyla teşvikler verilmesi.	2022-2023

2.8.12. Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023)

Öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci alımı, alınan öğrencilerin nitelikli bir öğretmen aday olarak yetiştirilmesi, mezun olduktan sonra istihdamı ve sürdürülebilir bir kalite için hizmetçi eğitim bir bütünün ayrılmaz parçalarıdır. Türkiye’de bugüne kadar bu boyutların her birine ilişkin birbirinden bağımsız ve tekil çözüm girişimleri olmuştur. Öğretmenliğe ilişkin mesleki becerilerin geliştirilmesi, sadece üniversitelerde alınan hizmet öncesi eğitimle sınırlı 6 olmayıp hayat boyu devam eden bir süreçtir. İçinde yaşadığımız köklü değişim süreci içerisinde öğretmenlerin görev yapacakları uzun yıllar boyunca kendilerini geliştirmeksizin sadece lisans eğitiminde elde ettikleri yeterliklerle mesleklerini sürdürmeleri etkili bir eğitim öğretim yapmalarına engel teşkil edecektir. Bu sebeple öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimi birçok ülkede öğretmen yetiştirmede anahtar bir kavram hâline gelmiştir.

Türkiye’de başta öğrenciler ve veliler olmak üzere tüm toplumun eğitimden beklentilerinin yerine getirilebilmesi için eğitim öğretim faaliyetlerinin iyi yetişmiş, kendisini sürekli güncelleyen ve mesleğini yapmaktan mutluluk duyan öğretmenlerle sürdürülmesi gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi ise yalnızca meslek içi süreçlerin değil meslek öncesi süreçlerin de detaylı şekilde analiz edilmesi ve iyileştirilmesine dönük politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu anlayış çerçevesinde hazırlanmış olan “Öğretmen Strateji Belgesi” öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarda eğitim aşamasından öğretmenlerin emekliliklerine kadar devam eden uzun bir süreci kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

Geçmişten bugüne kadar hayata geçirilen reform projeleri dikkate alındığında, dünyadaki eğitim sistemlerinin başarısının, değişimi okuma ve değişime hızlı cevap verme ekseninde, öğretmenlerin kapasitelerinin bu yönde geliştirilmesine bağlı olduğu görülmektedir. İlave bazı ülkelerin gerçekleştirdikleri eğitim reformlarından da gözlemlenebileceği üzere; eğitimde başarılı olmak için öğretmen yetiştirme sisteminin, öğretmen niteliğinin, çalışma koşullarının ve öğretmen motivasyonunun bütünsel bir anlayışla ele alınması gerekir. Bu kapsamda öğretmen, öğrenci, okul ve çevre arasındaki dinamik ilişkinin sistem bütünlüğü içinde tesis edilmesi önemlidir.

Öğretmen Strateji Belgesi’nde; öğretmen yetiştirme, geliştirme ve istihdam süreçlerine yönelik politikaların geliştirilmesi amacıyla 6 temel bileşen belirlenmiş olup belirlenen bileşenler aşağıda aktarılmıştır.

- » Öğretmenliğe Yönelik Hizmet Öncesi Eğitim
- » Öğretmenlik Mesleğine Adayların Seçimi ve İstihdamı
- » Adaylık ve Uyum Eğitimi
- » Kariyer Geliştirme ve Ödüllendirme
- » Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü
- » Sürekli Mesleki Gelişim

Belgede, yukarıdaki temel bileşenler çerçevesinde amaç ve hedefler ile hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik 35 eylem yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı 26 eylemde sorumlu, 9 eylemde ise ilgili kuruluş olarak belirlenmiştir. Ayrıca strateji belgesindeki eylemlerin uygulanmasının koordinasyonu ve izlenmesi Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü sorumluluğundadır. Bununla birlikte strateji belgesinde yer alan eylemlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu tek kuruluş Millî Eğitim Bakanlığı olmayıp farklı kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının da planlanan politikaların gerçekleştirilmesinde etkin bir rol almalarına imkân sağlanmıştır. İlgili hedef ve eylemler Tablo 64’te sunulmuştur.

Tablo 64. Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) Hedef ve Eylemler

Strateji/Faaliyet	Süre
1. AMAÇ: YÜKSEK NİTELİKLİ, İYİ YETİŞMİŞ VE MESLEĞE UYGUN BİREYLERİN ÖĞRET-MEN OLARAK İSTİHDAMINI SAĞLAMAK	
1.1. Hedef: Öğretmen Yetiştir-meye Yönelik Programlarda Eğitimleri İyileştirmek	1. Eylem: Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubunun işlevsel hâle getirilmesi (İ)
	2. Eylem: Öğretmen yetiştirmeye yönelik programlara sahip olan kurumla-rın akademik ve örgütsel olarak yeniden yapılandırılması (İ)
	3. Eylem: Öğretmen yetiştirmeye yönelik programların uygulama ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması (İ)
	4. Eylem: Lisans programı seçiminin yeniden yapılandırılması (İ)
	5. Eylem: Öğretmen yetiştirmeye yönelik programlardan diğer programlara geçiş imkânlarının sağlanması (İ)
	6. Eylem: Öğretmen yetiştirmeye yönelik programlara sahip olan kurum-ların, bu eğitimlerde alternatif öğretim programları uygulamalarına imkân sağlanması (İ)
	7. Eylem: Öğretmenlik uygulamalarının sertifika sahibi öğretmenler ile yürütülmesi (S)
	8. Eylem: Fakülte-okul iş birliği süreçlerinin yeniden yapılandırılması (S)
	9. Eylem: Öğretmen yetiştirmeye yönelik programlar için standartların ge-liştirilmesi (İ)
	10. Eylem: Öğretmen yetiştirmeye yönelik programlara sahip olan kurum-ların bu programlar çerçevesinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının iyileştirilmesi (İ)
	11. Eylem: Eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının ilk ve orta dere-celi okullarda gözlem, araştırma ve uygulama yapabilecekleri bir sistemin oluşturulması (İ)
1.2. Hedef: Üniversite Mezun-ları Arasından Öğretmenlik Mesleğine En Uygun Olanları Seçmek	12. Eylem: Mesleğe girişte çoklu veri kaynağına dayalı değerlendirmeyi temel alan seçme sistemlerinin geliştirilmesi (S)
	13. Eylem: Aday öğretmen olarak atanabilmek için gerçekleştirilen sınav-larda asgari puan şartı getirilmesi (S)
	14. Eylem: Alanlara göre öğretmen ihtiyacı ve bu ihtiyaçları karşılamaya dönük istihdam oranlarının her yıl ilgili paydaşlar ve kamuoyu ile paylaşıl-ması (S)
2. AMAÇ: ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİMİNİ SÜREKLİ KILMAK	
2.1. Hedef: Öğretmenlerin Gelişim İhtiyacını Tespit İçin Periyodik Olarak Yapılacak Bir Performans Değerlendirme Sistemini Hayata Geçirmek	15. Eylem: Öğretmen Yeterlikleri'nin ihtiyaçlar doğrultusunda güncellen-mesi (S)
	16. Eylem: Bütün öğretmenler için zorunlu bir performans değerlendirme sisteminin geliştirilmesi (S)
	17. Eylem: Bütün öğretmenlerin her dört yılda bir Öğretmen Yeterlikleri çerçevesinde yapılacak olan sınava tabi tutulması (S)
	18. Eylem: Öğretmenlerin mesleki gelişimini izleme ve destekleme faali-yetlerinde görev alacak kişilere gerekli eğitimlerin verilmesi (S)
	19. Eylem: Okul Temelli Mesleki Gelişim Modeli'nin (OTMG) güncellene-rek uygulamaya geçirilmesi (S)

Strateji/Faaliyet	Süre
2.2. Hedef: Adaylık Sürecinden İtibaren Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Gelişim Faaliyetle-rinin Niteliğini Arttırmak	20. Eylem: Öğretmen Akademilerinin kurulması (S)
	21. Aday öğretmen yetiştirme sürecinin ihtiyaçlar doğrultusunda güncelle-nerek devam ettirilmesi (S)
	22. Eylem: Mesleki gelişim faaliyetlerinde görev alacak eğitimcilerin stan-dartlarının belirlenmesi (S)
	23. Eylem: Mesleki gelişim faaliyetlerinde görev alacak eğitimcilerin eğiti-mine yönelik programların açılması (S)
	24. Eylem: Eğitim çalışanlarının bilimsel etkinliklere katılmaları konusun-da teşvik edilmesi (S)
25. Eylem: Öğretmenlerin Uluslararası eğitim çalışmalarına katılım oranı-nın artırılması (S)	
3. AMAÇ: ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK ALGIYI İYİLEŞTİRMEK VE MESLEĞİN STATÜSÜNÜ GÜÇLENDİRMEK	
3.1. Hedef: Öğretmenlik Mes-leğinin Statüsünü Güçlendir-mek	26. Eylem: Öğretmenlik mesleğine ilişkin mevzuatın güncel ihtiyaçlar doğ-rultusunda yeniden düzenlenmesi (S)
	27. Eylem: Öğretmene yönelik şiddeti önlemek için hukuki ve idari düzen-lemeleri içeren eylem planının oluşturulması (S)
	28. Eylem: Öğretmenlerin mesleki uygulamaları ve eğitim kurumu yöneti-mine ilişkin yetki ve sorumluluklarının artırılması (S)
3.2. Hedef: Öğretmenlerin Çalışma Şartlarını İyileştirmek	29. Eylem: Öğretmenlerin bireysel çalışma yapabilmelerine imkân sağlayan ortamlar oluşturulması (S)
3.3. Hedef: Kurumlar ve Böl-geler Arası Farklılıklara Göre İyileştirici Tedbirler Almak	30. Eylem: Eğitim öğretim kurumlarının mevcut şartları açısından yeniden değerlendirilerek sınıflandırılması (S)
	31. Eylem: Yeniden sınıflandırma neticesinde belirlenmiş dezavantajlı ku-rumlarda görev yapmaya ilişkin özendirici tedbirlerin alınması (S)
	32. Eylem: Dezavantajlı (Fiziki ve donanımsal açıdan yetersiz) eğitim ku-rumlarına yönelik iyileştirici tedbirlerin alınması (S)
	33. Eylem: Sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına yönelik mevcut yapının, yeni ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmesi ve geliştirilmesi (S)
34. Eylem: Yer değiştirmelere ilişkin yeni bir model oluşturulması, rotas-yon sisteminin işlevsel ve aktif hâle getirilmesi (S)	
3.4. Hedef: Kariyer ve Ödü-lendirme Sistemini Geliştirmek	35. Eylem: Kariyer basamaklarının yeniden oluşturulması (S)

2.8.13. TÜBİTAK Vizyon 2023 Eğitim ve İnsan Kaynakları Sonuç Raporu ve Strateji Belgesi

TÜBİTAK Vizyon-2023 Teknoloji Öngörüsü Projesinde öncelikli teknoloji alanlarında öngörülen çalışmaların yapılabilmesi için gerekli olan insan gücünün yetiştirilmesinin ve halen var olanlarla yetiştirilecek yeni insan kaynaklarının en etkin biçimde kullanılmasının yolları araştırılmıştır. Türkiye 2023 Vizyonu doğrultusunda belirlenen Eğitim ve İnsan Kaynakları Vizyonu ise: “Özgürlükçü, eşitlikçi; bireyin yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren; bireysel farklılıkları gözeterek ve değerlendirerek her bireyin özellikleri doğrultusunda en üst düzeyde kendini geliştirebildiği; zaman ve mekân kısıtlarından arınmış, kendi özgün öğrenme teknolojilerini yaratmış ve değişim esnekliğiyle kendini yenileme gücüne sahip; öğrenme ve insan odaklı bir eğitim sistemi olan ve tüm insan kaynaklarını liyakata dayalı olarak değerlendiren bir Türkiye” şeklinde ifade edilmiştir. Eğitim alanındaki en büyük eksiklerimiz olduğu düşünülen; bireyin yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirememesi sorununun aşılması ve her bireyin özellikleri doğrultusunda kendini geliştirebileceği, zaman ve mekân kısıtlarından arınmış, değişim ve esnekliğiyle kendini yenileme gücüne sahip, öğrenme ve insan odaklı bir eğitim sistemi öngörülmüştür.

Çalışmada Türkiye’deki eğitim sistemi nicelik ve nitelik açısından incelenmiş; ilk, orta ve yükseköğretimde tespit edilen sorunlar aşağıda aktarılmıştır:

- » Eğitime ayrılan kaynakların yeterli düzeyde artırılmaması ve etkili şekilde kullanılmaması
- » İlk ve ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı ile öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olması
- » Öğretmen kariyer planlamasının uzun süredir yapılamaması ve hizmet içi eğitimde gözlenen yetersizliklerin giderilememesi
- » Büyük şehir-küçük şehir ve kırsal-kent arasında eğitimde kalite farklılıklarının sürmesi
- » Ders araç-gereçlerindeki donanım yetersizliği
- » Üniversite giriş sisteminden kaynaklanan sorunlar
- » Özellikle okul öncesi eğitimde ve yükseköğretimde olmak üzere, okullaşma oranlarının düşüklüğü
- » Yükseköğretim kurumları arasındaki önemli nitelik farklılıkları ve üniversite yönetim sistemindeki yetersizlikler
- » Öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının mesleki, ekonomik ve yönetsel koşullarının yetersizliği
- » Eğitim sektöründe profesyonel, vizyon sahibi yönetici yetersizliği
- » Eğitimciler arasında iletişim, işbirliği ve mesleki dayanışma yetersizliği
- » Eğitim kurumlarının yönetiminde saydamlık ve hesap verebilirlik anlayışının yetersizliği
- » Eğitim reformlarının uzun soluklu bir gelişmeyi gerektirmesine karşın eğitimde siyaset üstü, kurumsal, kesintisiz, sürdürülebilir Ar-Ge çalışmalarının yetersizliği
- » Eğitim mevzuatı, öğretim programları, öğretmen eğitimi ve öğretim materyallerinin öğrenci merkezli yaklaşımı desteklememesi

Ülkemizde her düzeydeki mesleki ve teknik eğitime ilişkin değerlendirmelerin de yapıldığı çalışmada, eğitim sisteminin Vizyon 2023 kapsamında belirlenen teknolojik hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ve sanayi alanında ihtiyaç duyulan eleman ihtiyacının karşılanabilmesi doğrultusunda eğitim sisteminin mevcut durumu ortaya konulmuştur. Ortaöğretime devam eden öğrencilerin yaklaşık yüzde31’inin öğrenim gördüğü mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin bölümlere göre dağılımı incelendiğinde, 2002-2003 ve 2003-2004 öğretim yıllarında muhasebe bölümünün yüzde16’lık pay ile ilk sırayı aldığı görülmüştür. Buna karşılık, bilgisayar ve elektronik gibi teknoloji yoğunluğu daha yüksek ve üretim ile ilgili bölümlerin toplam payı yüzde30’dur. Ayrıca Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrencilerin aldıkları eğitimden memnun olmadıkları, öğrencilerin mesleğe ve üniversiteye hazırlanamadığı, yabancı dil öğretilmediği; laboratuvar, atölye vb. imkânların yetersiz olduğu, ders kitapları ile öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerinin de yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Tespit edilen sorunların giderilebilmesi amacıyla eğitim sektörünün tüm kademelerinde insan kaynaklarını da içerecek şekilde eğitim stratejileri belirlenmesi; eğitim-istihdam ilişkilerini de olumlu etkileyecek ve daha fazla kişiye iş olanağı sağlayacak şekilde istihdamın artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer yandan eğitim ve insan kaynaklarının dünyada ve Türkiye’deki durumu incelenmiş olup Türkiye ile Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere kıyaslandığında özellikle 5-14 ve 15-19 yaş grubunda Türkiye, bu ülkelerden eğitim çağında 1,5 ile 2 katı fazla nüfus yoğunluğu taşıdığı tespit edilmiştir. Eğitimde yapılacak planlı ve kararlı çalışmalar ile, ülkemizin bu genç nüfusunun bilgiye ulaşabilen, değişime uyum sağlayabilen, uluslararası rekabete açık ve üretken insan kaynağı olarak ekonomide değerlendirileceği, işsizlik sorununun çözümünü de beraberinde getireceği savunulmuştur.

Çalışmada, ülkemizin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilebilmesi için öncelikle eğitim ve öğretim programlarında 2023 Vizyonu ve hedeflerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılarak, kendi kendine yönelim ve eğitimin öne çıkarılacağı ve kendi geleceğini kendisi belirleyebilen gençlik yetiştirilmesi için uygun ortamın yaratılacağı düşünülmüştür. Çok amaçlı, çok programlı, çok yöntemli ders geçme ve kredi sistemli, bütünleşik bir model içinde modüler programlı eğitim sistemi uygulanarak öğrencilere değişik kurumlardan, sanayiden, gönüllü hizmetlerden de kredi alma imkânı sağlanması planlanmıştır. Bu kapsamda mesleki danışmanlık ve rehberlik tabanlı olacak dershanelerin ise tasarlanan yeni lise modelinin önemli bir parçası olacağı ifade edilmiştir. Üniversite giriş sınavı yerine öğrencilerin bu şekilde alacakları kredilerin miktarı ve türü ile birlikte belli ve sık aralıklarla merkezi sistemle yapılacak, düzey/başarı sınavlarının üniversiteye girişte ölçüt olarak kullanılması önerilmiştir. Bu sayede ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü yetiştirilerek eğitim-istihdam ilişkisinin geliştirilmesi sağlanacaktır.

21. yüzyılda dünya genelinde hızlı bir yapısal ve ekonomik dönüşüm sürecinin gerçekleşmesi nedeniyle bilgi temelli toplum hedefinin önemine vurgu yapılmıştır. Bilgiye ulaşabilen, değişime uyum sağlayabilen, uluslararası rekabete açık ve üretken insan kaynaklarının ekonomide değerlendirilmesiyle işsizlik sorunu çözülebilecek ve bu dönüşüm sürecinde rekabet gücümüzü artıracaktır. Bir başka ifadeyle; eğitimde yaşanan dönüşüm ve yenileşme hareketi bireylerin bilgi tabanlı ekonomilerin gerektirdiği niteliklere sahip olmalarını sağlama yönündedir. Bu kapsamda ülkenin insan, enformasyon ve iletişim altyapısına yatırım yapılması ve ulusal ölçekte bir insan kaynakları yönetimi sisteminin kurulması gerektiği vurgulanmıştır. Söz konusu sistem ile tüm eğitim kademelerinde ulaşılmak istenen ana hedefler ise şunlardır:

- » Eğitimde yapısal değişimin sağlanması
- » Eğitimin teknoloji tabanlı düzenlenmesi
- » Eğitici eğitimine öncelik ve süreklilik sağlanması
- » İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdamın iyileştirilmesi
- » Ar-Ge sisteminin iyileştirilmesi

2023 yılına kadar erişilmek istenen, eğitim ve insan kaynakları sisteminin başarı ölçütleri olarak kabul edilen stratejik hedefler ise şu şekilde belirlenmiştir:

- » Okul öncesi eğitimde okullaşma oranının yüzde 50’nin üzerine çıkarılması
- » İlköğretimde okullaşma oranının yüzde 100’e çıkarılması
- » Ortaöğretimin zorunlu eğitim sistemine alınması ve okullaşma oranının yüzde 100’e çıkarılması
- » Yükseköğretimde okullaşma oranının yüzde 50’ye çıkarılması
- » Eğitim sistemimizin çıktılarını olacak diploma ve sertifikaların yabancı ülkelerde de tanınabilirliğinin sağlanması
- » Ar-Ge personeli sayısının OECD ortalamasının üzerine çıkarılması,

Yukarıdaki eğitim ve insan kaynakları modelindeki stratejik amaç ve hedeflere ulaşılması için uygulanacak stratejiler ve eylem planları hazırlanmıştır. Bu kapsamda ana hedeflere ilişkin 29 alt hedef ve bu alt hedeflere ilişkin 74 strateji belirlenmiştir.

Ana hedefler kapsamında belirlenen alt hedefler Tablo 65'te aktarılmıştır:

Tablo 65. Eğitim ve İnsan Kaynakları Modeli Hedefler ve Alt Hedefler

Hedef 1. Eğitimde Yapısal Değişimin Sağlanması
Alt Hedef 1.1. Eğitimin bütün aşamalarında ilgili paydaşların (öğrencilerin, öğretmenlerin, velilerin, destek hizmetleri elemanlarının ve yöneticilerin) eğitimin demokratikleştirilmesi sürecine bilinçli şekilde katılımlarını sağlayacak yönetim kültürü ve program değişikliklerinin gerçekleştirilmesi hedeflenmelidir.
Alt Hedef 1.2. Üniversitelerin de içinde yer alacağı küresel bağlantılı bir ulusal yenilik sisteminin geliştirilmesi tamamlanmalıdır.
Alt Hedef 1.3. Üniversite ve diğer eğitim kurumlarında eğitici istihdamının esnekleştirilmesi sağlanmalıdır.
Alt Hedef 1.4. Aktif vatandaşlık, kendini gerçekleştirme, toplumsal kapsanma ilkeleri doğrultusunda eğitim-istihdam bağlantılarının gözetilmesi esas alınmalıdır.
Alt Hedef 1.5. Eğitim kurumlarında koruyucu sağlık hizmetleri ve temel sağlık bilinci hizmetlerinin verilmesi temin edilmelidir.
Alt Hedef 1.6. Eğitim ve öğretimin gelişmiş çevre ve altyapı ortamlarında yapılması gerçekleştirilmelidir.
Alt Hedef 1.7. Eğitim-öğretim göstergelerinde gelişmiş ülkelerle olan fark kapatılmalıdır.
Hedef 2. Eğitimin Teknoloji Tabanlı Düzenlenmesi
Alt Hedef 2.1. Sanal ortamda öğrenme için gerekli teknolojik altyapının ülke geneline yayılması tamamlanmış olmalıdır.
Alt Hedef 2.2. Gelişmiş teknolojik altyapı ortamlarında ülkeye özgü eğitim modellerinin sisteme eklemlendirilmesi sağlanmalıdır.
Alt Hedef 2.3. Yazılım teknolojileri alanında belli ürünler bazında küresel ölçekte lider ülke konumuna gelinmesi hedeflenmelidir.
Alt Hedef 2.4. Sanal ortamda öğrenme modellerinin gerektirdiği içerikleri hazırlayacak beyin gücü yetiştirilmesi güçlendirilmelidir.
Alt Hedef 2.5. Bilgi ekonomisi becerilerini, ekonomik katma değer yaratma yönünde kullanmayı tüm eğitim kademelerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
Alt Hedef 2.6. Tüm eğitim kurumlarının ulusal ağ sistemine bağlanması ve eğitim kurumlarının ulusal uydu sistemleri de dâhil olmak üzere tüm teknolojik altyapıdan azami derecede yararlanması sağlanmalıdır.
Alt Hedef 2.7. Sayısal uçurumların kapatılması sağlanmalıdır.
Alt Hedef 2.8. Tüm öğretmen ve eğitimcilerin kendi ihtiyacı olan materyalleri geliştirebilecek bilgi, beceri ve donanımına sahip hale getirilmesi tamamlanmalıdır.
Hedef 3. Eğitici Eğitimine Öncelik ve Süreklilik Sağlanması
Alt Hedef 3.1. Eğitimcilerin kendi mesleki gelişimlerini özendirecek uygulamalar getirilmelidir.
Hedef 4. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve İstihdamın İyileştirilmesi
Alt Hedef 4.1. Ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli Ar-Ge insan gücünün yetiştirilmesine öncelik kazandırılmalıdır.
Alt Hedef 4.2. Bilim ve Teknoloji alanında çalışan nitelikli insan kaynaklarımızın gelişmiş ülke insan kaynaklarıyla rekabet edebilmesi ve küresel piyasalarda öncelik kazanması sağlanmalıdır.
Alt Hedef 4.3. Girişimcilik teşvik edilmelidir.
Alt Hedef 4.4. Ekonominin ihtiyaç duyduğu ara eleman açığının karşılanması esas alınmalıdır.
Alt Hedef 4.5. Üniversite ve Ar-Ge kurumlarının yurtdışındaki Türk uzmanlarla ilişkilerinin güçlendirilmesi temin edilmelidir.
Alt Hedef 4.6. Lisansüstü eğitimde gençler bilim ve teknolojiye öncelikli alanlara yönlendirilmelidir.
Alt Hedef 4.7. Geleceğin uzmanlık alanları konusunda toplumun bilgilendirilmesi süreklilik kazanmalıdır.
Alt Hedef 4.8. Eğitim ve öğretim sistemini nitel ve nicel olarak yönlendirecek politikaların oluşturulmasında ekonominin ihtiyaçlarının (özel ve kamu) gözetilmesi ana ölçüt olmalıdır.
Alt Hedef 4.9. Çalışanların verimlilik ve kalitesinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Alt Hedef 4.10. Üniversite-sanayi işbirliğini geliştirici esnek istihdam politikası izlenmesi öncelikli duruma getirilmelidir.
Hedef 5. Ar-Ge Sisteminin İyileştirilmesi
Alt Hedef 5.1. GSYİH'dan Ar-Ge'ye ayrılan payın sürekli artırılması ve 2023 yılında yüzde3'ün üzerine çıkarılması hedeflenmelidir.
Alt Hedef 5.2. Özel sektörün AR-Ge sistemi içindeki payının artırılması ve OECD ortalaması üstüne çıkarılması hedeflenmelidir.
Alt Hedef 5.3. 1000 çalışan nüfus başına Ar-Ge personeli sayısının OECD ortalaması üstüne çıkarılması hedeflenmelidir.
Alt Hedef 5.4. Bilim ve teknoloji alanında çalışma koşullarının çekici hale getirilmesi hedeflenmelidir.

Söz konusu alt hedef ve stratejilerin hayata geçirilebilmesi için en az birkaç eylemin gerçekleştirilmesi gerektiği hatırlatılmıştır. Bu bağlamda söz konusu stratejiler arasından öncelikli özelliklere sahip bazı stratejiler seçilerek bunlar için eylem planı hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu ve ilgili kurum olarak belirlendiği strateji ve eylemler Tablo 66'da aktarılmıştır.

Tablo 66. Eğitim ve İnsan Kaynakları Modeli Kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı'nın Sorumlu ve İlgili Olduğu Eylemler

Strateji 1. Bireyler İçin Öncelikli Bilişsel ve Duyuşsal Becerileri Kazandırma
Eylem 1.1. Öncelik verilen bilişsel ve duyuşsal stratejileri kapsayan eleştirel düşünme becerileri, problem çözme ve araştırma becerilerinin tanımlanması ve bu becerilerin temelindeki insan ve öğrenci merkezli felsefenin benimsenerek eğitim politikalarına yansıtılması.
Eylem 1.2. Okul öncesi öğretim sürecinden başlayarak ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde yer alan tüm programların söz konusu becerileri geliştirmek üzere hedefleri, konuları, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirme etkinlikleri ile planlanması ve uygulanması.
Eylem 1.3. Hizmet öncesi öğretmen ve yönetici adaylarında söz konusu becerilerin geliştirilmesi ve bu becerilerin öğretilmesi için gerekli programların planlanması ve uygulanması.
Eylem 1.4. Öğretim elemanları, eğitimciler, yöneticiler, öğretmenler ve tüm okul personeli için düzenlenen hizmet içi mesleki gelişim programlarının söz konusu becerileri geliştirmek ve öğretmek üzere sürekli yenilenmesi.
Eylem 1.5. Söz konusu becerilerin geliştirilmesi için gerekli okul ve öğrenme ortamlarının, örtük programları içeren yaşam alanlarının ve yönetim sistemlerinin düzenlenmesi.
Eylem 1.6. Söz konusu becerilerin kazanılması için gerekli bilgi/öğretim teknolojilerinin, öğretim materyallerinin geliştirilmesi.
Eylem 1.7. Geliştirilen tüm programların, uygulamaların, araçların, yazılımların ve materyallerin sürekli değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi.
Strateji 2. Mesleki Değişim ve Gelişim
Eylem 2.1. Liselerde modüler ve kredili sistem uygulamasına geçmek.
Eylem 2.2. Lise öğrencilerine mezuniyet öncesinde en az bir yabancı dili öğretmek ve bilgisayar kullanımı ile bilgiye ulaşma konularında beceri kazandırmak.
Eylem 2.3. Üniversite mezunlarının özelliklerindeki ortak paydaları arttırmak, takım çalışması becerilerini geliştirecek ve özellikle branşlaşmayı önleyecek tedbirleri almak.
Eylem 2.4. Meslek içi eğitim ve sürekli eğitim programlarına çalışanların katılımını zorlayan ve teşvik eden yasal düzenleme yapmak.
Strateji 3. Eğitim-Öğretim Göstergelerinde Gelişmiş Ülkelerle Fark
Eylem 3.1. Okuma-yazma seferberliğinin başlatılarak, okuma yazma bilen nüfus oranını yüzde 100'e yükseltmesi.
Eylem 3.2. İlköğretimde net okullaşma oranının yüzde 100'e çıkartılması.
Eylem 3.3. Okul öncesi eğitimde net okullaşma oranının yüzde 50'nin üzerine çıkarılması (üç-beş yaş)
Eylem 3.4. Ortaöğretimde net okullaşma oranının yüzde 100'e yükseltilmesi.
Strateji 4. Bilişim Ağları
Eylem 4.1. Devlet okulları ve üniversiteleri için genişband örülü ağ (broadband mesh network) altyapısı kurulması.

Eylem 4.2. Mevcut ve planlanan millî uyduların iki-yönlü iletişim için okul ve üniversitelere yeterli sayıda ve kapasitede transponder/uzay kesimi tahsis etmesi.
Eylem 4.3. Devlet okullarının iki-yönlü uydu anteni ve ilgili bileşenlerle donatılması; kablosuz okulların oluşturulması.
Strateji 5. Eğitimcilerin Eğitimi
Eylem 5.1. Her öğretmenin en az iki yılda bir hizmet içi eğitim çalışmalarına katılmasını sağlama.
Eylem 5.2. Öğretmenlerin alanları ile ilgili olarak düzenlenen konferans, kongre ve sempozyumlara katılmalarını sağlama.
Eylem 5.3. On yıl içinde, Öğretmenlerin yarısının yüksek lisans dereceli olmasını sağlama.
Eylem 5.4. Öğretmenlerin kendi çalışmalarını sergileyebileceği ve diğer meslektaşları ile paylaşabileceği sanal ortamları geliştirme.
Eylem 5.5. Okulların hafta içinde ders saati ücreti kapsamında ders saatleri dışında öğretmenlerin bir araya gelip tartışabilecekleri saatleri belirlemeleri için gerekli düzenlemeleri yapma (seminer saatleri v.b.).
Strateji 6. Ara Eleman İhtiyacı
Eylem 6.1. Ortaöğretimdeki meslek eğitimi boyutunda modüler eğitim sistemine bir an önce geçilmesi.
Eylem 6.2. Ortaöğretimde meslek eğitimi alan kişilere diploma yerine sertifika verilmesi sistemine (Alan/Dal) geçilmesi.
Eylem 6.3. Meslek lisesi mezunlarının Meslek Yüksek Okullarına (MYO) sınavsız geçişinin yeniden düzenlenmesi.
Eylem 6.4. Bölgesel ve yerel düzeyde sanayinin(ekonominin) ihtiyaç duyduğu ara kademe elemanların ihtiyaç tespitinin yapılması ve ortaöğretimde hazırlanacak olan programların bu yönde düzenlenmesi.
Eylem 6.5. Sanayi sektörünün ortaöğretim boyutundaki meslek eğitimine katkısını artırıcı tedbirler alınması, eğitim-sanayi-istihdam ilişkisinin artırılması.
Eylem 6.6. Mesleki danışmanlık ve rehberlik birimlerinin oluşturulması.
Eylem 6.7. İstihdam ve meslek edinmeyi esnekleştirerek genel lise mezunlarına meslek kazandıracak kurumsal-laşma sağlanmalı.
Eylem 6.8.
Strateji 7. Bilim ve Teknoloji Çalışmaları
Eylem 7.1. Devlet üniversitelerinin, istenen nitelikte öğretim elemanlarını işe almak, işten çıkarmak ve performans dayalı olarak, piyasa koşullarına göre ücretlendirmek olanağına kavuşturma; bu amaçla gerekli yasal düzenlemeleri yapma.

2.8.14. Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028)

Ülkemizde geleceğin güvencesi olarak görülen çocuklara her zaman mutlu, güvenli ve müreffeh bir gelecek sunulmasına önem verilmektedir. Çocuklarımızı geleceğe hazırlamak, sağlıklı bir birey olarak yetiştirmelerine yardımcı olmak en temel görev ve sorumluluğumuzdur. Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda; çocuğun en temel hakkı olan yaşam hakkının yanı sıra, bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimi için en önemli haklarından birisinin de eğitim olduğu belirtilmiştir. Eğitim, insanın doğuştan getirdiği yetenekleri geliştiren en önemli araç olarak tanımlanmış olup çağın gerektirdiği bilgi ve teknolojileri etkili bir şekilde üretebilmek ve kullanabilmek, ekonomik ve sosyal örgüsü sürekli olarak güncellenen ve yenilenen bir topluma uyum sağlayabilmek amacıyla eğitimin niteliği konusunda çalışmalar yapılmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu nedenle; çocukların yetiştirilmesi, eğitimi, sağlığı, ailenin korunması gibi konuların mevzuatında ve üst politika belgelerinde özellikle vurgulandığı belirtilmiştir.

Türkiye'de eğitim politikalarının içinde bulunulan zamana uygun şekilde geliştirilmesinin ve güncellenmesinin yanı sıra çocukların iyilik hali ve sağlıklı gelişimleri gözetilerek çocuk dostu mekânların tasarlanması, çocukların sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanması, ailenin gelir düzeyinin ve refahının artırılması, çocuk işçiliği ile mücadele gibi pek çok alanda koruyucu ve destekleyici hizmetlere de yer verilmesinin önem kazandığı ifade edilmektedir. Bu kapsamda hazırlanan ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinesinde yürütülen Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda; eğitim, sağlık, adalet hizmetleri, özel gereksinimli çocuklara yönelik hizmetler, aile bütünlüğünün korunması, çocuk koruma sistemi ve bakım hizmetleri, çocuk işçiliği, göç, afet, çocuk

ve medya, çocuk katılımı, erken çocukluk gelişimi, bildirim ve izleme mekanizmaları gibi çocuklar ile ilgili alanlara temas edildiği belirtilmiştir.

Eylem Planı'nda; 'Çocuk Hakları ve Çocuk Katılımı, Çocuk Dostu Adalet, Aile ve Çocuğa Yönelik Koruma ve Destek Hizmetleri, Alternatif Bakım Hizmetleri; Afet, Kriz ve Acil Durumlardan Etkilenen Çocuklara Yönelik Hizmetler, Bilgi Teknolojilerine Erişim ve Güvenli İnternet Kullanımı' temel öncelik alanlarında eğitim ile ilgili stratejik amaç, hedef ve faaliyetlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu/ilgili olduğu stratejik hedef sayısı 20, faaliyet sayısı ise 105'dir. Bakanlığımız 41 faaliyette sorumlu, 64 faaliyette ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Eylem planında söz konusu faaliyetler kapsamında Bakanlığımızdan; çocukların katılacağı mekanizmaların güçlendirilmesi, münazaralar gerçekleştirilmesi, çocuk hakları ile ilgili farkındalık çalışmalarının yapılması, mevzuat çalışmaları, müfredat çalışmaları, psikososyal destek hizmetinin güçlendirilmesi, eğitim ve farkındalık çalışmaları, erken çocukluk eğitiminde eğitim modellerinin çeşitlendirilmesi, örgün eğitime katılımlarını sağlayıcı politika ve tedbirlerin alınması, mesleki eğitim konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetlerin yaygınlaştırılması, spor eğitimi modülünün hazırlanması, eğitim materyallerinin hazırlanması, aile eğitimlerinin verilmesi ve Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi konularında çalışmalar beklenmektedir. Bakanlığımızın sorumlu olduğu faaliyetler Tablo 67'de sunulmuştur.

Tablo 67. Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028) MEB Sorumlu Olduğu Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler

Faaliyet	Süre
Stratejik Amaç 2.1. Çocuk Hakları ve Çocuk Katılımı	
Stratejik Hedef 2.1.1. Çocuk hakları kültürünün her ortamda geliştirilmesi	
Çocuk Forumları temasına uygun olarak belediye çocuk meclisleri gibi platformlarda faaliyetler düzenlenmesi.	Sürekli
Stratejik Hedef 2.1.2. Kurumlarda çocuklara yönelik karar alma mekanizmalarının güçlendirilmesi.	
Okullarda; aile, öğretmen, okul yönetimi ve öğrencileri bir araya getirecek çocukların karar almada etkin bir rol alacağı mekanizmaların güçlendirilmesi.	Sürekli
Stratejik Hedef 2.1.3. Çocuk hakları ve çocuk katılımının toplum tarafından bilinirliğine yönelik farkındalık çalışmalarının yapılması	
Çocuk haklarının bilinirliğinin artırılmasına ve çocuk katılımının güçlendirmesine yönelik okullar bünyesinde münazaralar gerçekleştirilmesi.	Sürekli
Stratejik Amaç 2.2. Çocuk Dostu Adalet	
Stratejik Hedef 2.2.2. Telafi edici ve onarıcı adalet sisteminin güçlendirilmesi	
Ortaöğretim çağındaki çocuklara yönelik hukuk ve adalet dersinin seçmeli ders olarak müfredata eklenmesi.	2024
Stratejik Amaç 2.3. Aile ve Çocuğa Yönelik Koruma ve Destek Hizmetleri	
Stratejik Hedef 2.3.1. Koruyucu ve önleyici hizmetlerin güçlendirilmesi	
Çocuklara yönelik, istismar riskinden korunma eğitimi verilmesi.	Sürekli
Erken çocukluk eğitiminde esnek zamanlı ve alternatif eğitim modelleri ile ilave dersliklerin oluşturulması.	2026
Okullarda akran zorbalığının ortadan kaldırılmasına yönelik eğitimlerin yaygınlaştırılması.	Sürekli
Özel gereksinimi olan çocuklar başta olmak üzere tüm çocukların eğitime erişiminin ve devamlılığının sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması.	Sürekli
Çocukların örgün eğitim dışında kalma gerekçeleri gözetilerek örgün eğitime katılımlarını sağlayıcı politika ve tedbirlerle desteklenmesi.	Sürekli
Zorunlu olarak açık lise, açık öğretim gibi eğitim modellerinden faydalanmak durumunda olan çocuklara yönelik destek unsurlarının güçlendirilmesi.	Sürekli
Çocukların bireysel yetenekleri ve yetenekleri doğrultusunda mesleki eğitim konusunda bilinçlendirilmesi.	Sürekli
Stratejik Hedef 2.3.2: Çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin desteklenmesi	

Faaliyet	Süre
Özel yetenekli çocuklara yönelik tanılama ve değerlendirme araçlarının iyileştirilmesi.	Sürekli
Özel yetenekli çocuklara yönelik kurumsal yapı ve süreçler ile eğitim ortamlarının iyileştirilmesi.	2025
Özel yetenekli çocukların eğitim sürecindeki takipleri, ilgi, beceri, yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri ve ailelerinin bilgilendirilmelerine yönelik sistemin güçlendirilmesi.	Sürekli
Okul öncesi eğitim programlarında ücretsiz olarak sunulan beslenme hizmetlerinin yaygınlaştırılması.	Sürekli
Çocukların çok yönlü gelişimini (akademik, sanatsal, zanaat, spor, yabancı dil vb.) destekleyici programların düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması.	Sürekli
Okullar başta olmak üzere çocuklara hizmet sunan kurumlarda geleneksel çocuk oyunları ve spor dallarının altyapısını oluşturan oyunların çocuklara öğretilmesi ve yaygınlaştırılması.	Sürekli
0-6 yaş grubu çocuklara spor alışkanlığı kazandırmaya yönelik "oyunla temel spor eğitimi" modüllerinin hazırlanması ve okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanması.	2025
Çocuklara yönelik spor eğitimlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile beden eğitimi ve spor alanında pedagojik formasyonu olan antrenörlerce verilmesinin sağlanması.	Sürekli
Özel gereksinimi olan çocukların spora katılımına yönelik görsel ve işitsel dokümanlarla zenginleştirilmiş eğitim materyallerinin hazırlanması.	2025
Stratejik Hedef 2.3.3. Ailenin güçlendirilmesi ve ebeveynlik becerilerinin desteklenmesi	
Çocuklara yönelik fiziksel ve psikolojik şiddetin ortadan kaldırılması, olumlu ebeveynlik becerilerinin geliştirilebilmesi için bilgilendirme dokümanı hazırlanması ve ailelere eğitim verilmesi.	Sürekli
Rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından sağlanan hizmetlere ilişkin toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik çalışma yapılması.	Sürekli
Stratejik Hedef 2.3.5. Çocukların bağımlılıktan korunmalarına yönelik tedbirler alınması	
Madde bağımlılığı konusunda ailelere yönelik bilinçlendirme ve farkındalık sağlama çalışmalarının yapılması.	Sürekli
Riskli gruplara ve çocukla çalışan profesyonellere yönelik etkin eğitim programlarının oluşturulması ve eğitimlerin verilmesi.	-
Stratejik Hedef 2.3.6. Sosyal hizmet iş gücü alanının güçlendirilmesi	
Çocuklara ve ailelerine yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunan personelin kapasitesinin güçlendirilmesine ilişkin eğitim içeriğinin oluşturulması ve eğitimlerin verilmesi.	Sürekli
Stratejik Amaç 2.4. Alternatif Bakım Hizmetleri	
Stratejik Hedef 2.4.2. Koruma ve bakım altındaki çocukların psikososyal, akademik ve bireysel gelişimlerinin desteklenmesi	
Koruma ve bakım altında olup örgün eğitime devam etmeyen çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim sistemi içerisinde kalabilmeleri ve mesleki becerileri kazanabilmeleri için uygun eğitim programlarının yaygınlaştırılması.	Sürekli
Stratejik Amaç 2.5. Afet, Kriz ve Acil Durumlardan Etkilenen Çocuklara Yönelik Hizmetler	
Stratejik Hedef 2.5.1. Afet, kriz ve acil durumlardan etkilenen çocuklara yönelik sunulan hizmetlerin güçlendirilmesi	
Afet, kriz ve acil durumlarda çocuk odağında bütünlük acil durum yönetimini içeren bir koordinasyon planı oluşturulması.	Sürekli
Ülke genelinde afetten etkilenen çocukların takibi, kimlik tespiti ve aile birleştirmeleri konusunda kurumlar arası bilişim sistemlerinin güçlendirilmesi.	Sürekli
Afet, kriz ve acil durumlarda dikkat edilecek hususlara ilişkin çocukların ihtiyaçları ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak çocuklara yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi.	Sürekli
Afet, kriz ve acil durumlarda oluşturulacak geçici barınma yerleşkelerinde çocuk dostu alanların düzenlenmesine ilişkin gerekli planlamaların yapılması.	Sürekli
Çocuklara hizmet veren tüm kurum ve kuruluşların afet, kriz ve acil durumlara karşı hazır hale getirilmesi.	Sürekli
Afet, kriz ve acil durumlara karşı özel gereksinimli çocukları kapsayıcı erişilebilir, koruyucu ve destekleyici çalışmalar planlanması.	Sürekli

Faaliyet	Süre
İklim krizi, yenilenebilir ve sürdürülebilir enerji kaynakları vb. konularda çocuklara yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi.	Sürekli
Stratejik Hedef 2.5.2. Refakatsiz yabancı çocukların sosyal uyum, psikososyal, akademik ve bireysel gelişimlerinin desteklenmesi	
Refakatsiz yabancı çocukların sosyal hayata uyumlarının artırılması için Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi.	Sürekli
Refakatsiz yabancı çocukların okula devamında sürekliliği sağlayacak projelerin geliştirilerek mevcut faaliyetlerin güçlendirilmesi.	Sürekli
Refakatsiz yabancı çocuklardan ekonomik faaliyetlerde çalışan ve örgün eğitime devam edemeyenlerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleki ve yaygın eğitime yönlendirilmesi.	Sürekli
Stratejik Amaç 2.6. Bilgi Teknolojilerine Erişim ve Güvenli İnternet Kullanımı	
Stratejik Hedef 2.6.1. Çocukların dijital ortamların risklerinden korunması ve gelişimlerinin desteklenmesi	
Çocuk dostu görsel, işitsel ve yazılı yayın ilkelerinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve uygulanmasının teşvik edilmesi.	Sürekli
Çocuklara ve ebeveynlere aile içi iletişimin artırılmasına ve dijital bağımlılığın önlenmesine yönelik eğitim verilmesi.	Sürekli
Stratejik Hedef 2.6.2. Çocukların, gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek içeriklerden korunmasına yönelik tedbirlerin alınması	
Eğitim müfredatının yeni teknolojilerin ortaya çıkardığı fırsatlar ve riskler konusunda revize edilmesi.	Sürekli
Çocuklar için alternatif oluşturabilecek dost uygulamaların özel gereksinimli çocukların ihtiyaçları da gözetilerek (web sitesi, mobil uygulama vb.) geliştirilmesi ve içerisinde eğitici içeriklerin yer almasının sağlanması.	Sürekli
Çocuklara internet etiği konusunda eğitim verilmesi.	Sürekli

2.8.15. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı (2007-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda yer verilen: "Turizm sektörünün uzun vadeli ve sağlıklı gelişmesini sağlamak üzere Turizm Sektörü Ana Planı hazırlanacaktır." hedefi doğrultusunda 2007 yılında Türkiye Turizm Stratejisi 2023 çalışması hazırlanmıştır. Türkiye Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2007-2013) ise, turizm sektörüne bir vizyon kazandırmak üzere hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ün önemli bir bileşenidir. Türkiye Turizm Stratejisi ülkemiz turizmine yeni bir bakış getirdiği belirtilmiştir. Stratejide ortaya konan hedeflerin somutlaştığı Eylem Planı'nda ise; ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerinin koruma-kullanma dengesi içinde kullanılması ve turizm alternatiflerinin geliştirilerek ülkemizin turizmden alacağı payın artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca Eylem Planı ile Türkiye turizminin kısa, orta ve uzun vadede öncelikli olarak ele alacağı sorun alanları, bu sorunları çözmekle sorumlu kuruluşlar ve bunların rolleri açıklığa kavuşturulmuştur.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ün temel vizyonu: "Sürdürülebilir turizm yaklaşımı benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanması." şeklinde ifade edilmiştir. Bu vizyon ışığında 2007-2013 yılları itibarıyla 6 yıllık bir dönemi kapsayan ve Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda yürütülen Eylem Planı'nda turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik; 'Planlama, Yatırım, Örgütlenme, İç Turizm, Araştırma Geliştirme, Ulaşım ve Altyapı, Tanıtım ve Pazarlama, Eğitim, Hizmet Kalitesi, Kentsel Ölçekte Markalaşma, Turizm Çeşitlendirilmesi, Mevcut Turizm Alanlarının İyileştirileceği Bölgeler, Turizm Gelişim Bölgeleri, Turizm Gelişim Koridorları, Turizm Kentleri, Eko-Turizm Bölgeleri' alanlarında kısa, orta ve uzun vadeli strateji ve hedefler ile bu hedeflerin hayata geçirilmesi için gerekli politika ve eylem planları belirlenmiştir.

Eylem Planı'nda belirlenen eğitim stratejisi: "Turizm eğitiminin meslek odaklı olması ve ölçülebilir sonuçlar içermesi" şeklinde ifade edilmektedir. Turizm eğitiminin, turizm kaynaklarının farkına varılmasını, korunmasını ve ülke ekonomisine turizmin katkısının en üst seviyeye çıkarılmasını amaçladığı belirtilmiştir. Bu kapsamda belirlenen 2023 yılı hedefleri şu şekildedir:

- » Turizm politikasını yönlendirecek yönetici ve araştırmacıların yetiştirilmesine yönelik akademik eğitim politikaları belirlenirken, turizm sektörüne kalifiye eleman yetiştirecek mesleki eğitim bir arada ele alınacaktır.
- » Turizm sektöründe nitelikli ve yeterli iş gücünün yetiştirilmesi konusuna öncelik verilecektir.
- » Turizmde toplum bilincinin oluşması için yaygın eğitim programları düzenlenerek özellikle medyanın bu konuları işlemesini özendirici tedbirler alınacaktır.
- » Turizm Eğitimi ve Öğretimi ders programlarına yeni turizm çeşitleri ile ilgili dersler eklenerek değişen turizm arz ve talebini karşılayabilecek eleman yetiştirilmesi sağlanacaktır.
- » Yaygın turizm eğitimi için, toplumsal düzeyde işitsel ve görsel iletişim imkânları kullanılacaktır. Ayrıca yaygın turizm eğitimi sektöründe çalışan kişilerin beceri ve niteliklerinin artırılmasına yönelik olarak yapılacak ve geniş kitlelerin eğitilmesi hedeflenecektir. Bu eğitimin nihai hedefi "belgelendirme" olup belgeler işbaşı eğitim sürecinde verilecektir.

Eylem Planı'nda; 'Eğitim, Hizmet Kalitesi, Turizmin Çeşitlendirilmesi' alanlarında eğitim ile ilgili eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı 10 eylemde sorumlu, 1 eylemde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Eylem planında söz konusu faaliyetler kapsamında Bakanlığımızdan; meslek standartlarının belirlenmesi, turizm alanındaki eğitim programlarının niteliğinin yükseltilmesi ve müfredatların güncellenmesi, eğitimcilerin eğitimi, halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi, turizm işletmeciliği standartlarının belirlenmesi konularında çalışmalar beklenmektedir. Bakanlığımızın sorumlu olduğu faaliyetler ise Tablo 68'de aktarılmıştır.

Tablo 68. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı (2007-2013) MEB Sorumlu

Olduğu Eylemler

Eylem	Açıklama
EĞİTİM	
Akademik Eğitim ve Turizm Sektörüne Nitelikli Eleman Yetiştirecek Mesleki Eğitimin Bir Arada Geliştirilmesi	
48. Rehberlikte Uzmanlık	Turist rehberlerine eğitim vermekte olan üniversiteler veya meslek kuruluşları ile işbirliği sağlanacak ve adı geçen kurum veya kuruluşlar denetlenecektir. Rehberlik lisans programlarının bir parçası olan "Türkiye Turu Uygulama Gezileri" standart bir program haline getirilecektir.
49. Meslek standartlarının belirlenmesi	Mesleki eğitimde standardizasyon, uluslararası standartlara göre verimlilik, hizmet kalitesinin niteliği ve istihdam için gerekli olan beceri düzeyleri belgelendirilecektir.
50. Turist rehberliği eğitim programının niteliğinin yükseltilmesi	Lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren okulların yüksek lisans düzeyinde uzmanlaşma eğitimine başlaması sağlanacaktır.
Tanıtım ve Pazarlama Faaliyetlerinde Alternatif Stratejilerin Belirlenmesi	
51. Eğitim kalitesinin artırılması	Örgün mesleki eğitim kurumlarında verilen programların içeriği sektörün ihtiyaçlarına göre belirlenecektir.
52. Eğitimcilerin eğitimi	Turizm ve otelcilik eğitimi kurumlarında, meslek dersleri eğitimcilerinin yaz dönemlerinde uygulamaya yönelik olarak çalışmalarının sağlanması ve mesleki araştırmalarda bulunmaları sağlanacaktır.
53. Halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi	Yaygın eğitimin katılımcı bir şekilde sürdürülmesine yönelik model benimsenecektir.
Turizmin İsteddiği Nitelikte İşgücü Yetiştirilmesinde Özel Sektörün Katılımı	

Eylem	Açıklama
55. Turizm işletmeciliği standartlarının belirlenmesi	Turizm ve otel işletmeciliği faaliyetlerinin hukuki çerçevesinin tanımlanması ve meslek kademeleri için gereken asgari niteliklerin belirlenmesi ve mesleki ünvanların korunmasını sağlayacak olan yasal düzenlemeler getirilecektir.
Yaygın ve Örgün Eğitimde İçeriğin Güncellenmesi	
56. Müfredatın güncellenmesi	Üniversitelerin "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümlerinde"; okutulmakta olan müfredat yeniden ele alınacak ve güncel turizm türleri, ürünleri ve yeni gelişimler eğitim kapsamına alınacaktır.
HİZMET KALİTESİ	
Kalite Anlayışı Bilincini Oluşturmak	
57. Kalite standartlarının belirlenmesi	Turizm sektöründe uluslararası standartlara uyum sağlanmasına ve bu standartların korunmasına çalışılacaktır. Kalite anlayışının turizmin her alanında ve her basamağına uygulanabilirliği sağlanacak ve mesleki eğitimde standardizasyon sağlanacaktır.
58. Kalitenin içselleştirilmesi	Turizm sektöründeki kaliteyi artırmak için mesleki eğitim desteklenecektir. Turizmle ilgili kurum ve kişiler arasında bilgi ve deneyim paylaşımı sağlanacaktır. Hizmet kalitesinin gelişimi açısından belirlenen nitelikleri gerçekleştirecek bir dizi eğitim programı hazırlanacaktır.

2.8.16. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Strateji Belgesi

Ulusal yeterlilik çerçevesi (UYÇ), bir ülkede var olan yeterlilikleri tanımlamak, belirlenmiş ölçütlere göre sınıflandırmak ve karşılaştırmak için kullanılan, seviyelerden oluşan ilkeler ve kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. UYÇ'ler; mevcut yeterliliklerin sınıflandırılmasında, yeni yeterliliklerin tasarlanmasında ve eğitim-öğretim programlarının öğrenme kazanımlarına dayalı olarak geliştirilmesinde yardımcı rol oynamaktadır. Bununla birlikte Avrupa'da uluslararası referanslama sistemleri kapsamında bir üst çerçeve niteliğinde olan "Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ)" geliştirilmiş olup bu sayede ülkelerin UYÇ'lerinin karşılaştırılması imkânı sağlanmıştır. Ülkemizde de AYÇ ile uyumlu olacak şekilde, Meslekî Yeterlilik Kurumunun koordinasyonunda Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu'nun da katkılarıyla Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) tasarlanarak 2015 yılında yayınlanmıştır. TYÇ kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerin belirlenmesi ve paydaşlarla istişare edilerek bir plan dâhilinde uygulanabilmesi için TYÇ'ye yönelik kapsamlı durum analizleri ve üç yılda gerçekleştirilecek faaliyetlere yönelik öncelikler ve alt eylemlerin bulunduğu Strateji Belgesi hazırlanmıştır. Söz konusu Strateji Belgesi; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir. Ayrıca TYÇ, ülkemizde eğitim ve öğretim sistemi içerisinde bütün öğrenme ortamlarında ve çeşitli seviyelerde kazanılan kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsamaktadır.

TYÇ, her düzeydeki tanımlı ve sıralı okul eğitiminin yanı sıra iş yerlerinde veya diğer yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında deneyime dayalı öğrenme ve bağımsız bireysel öğrenme sonucu elde edilen bütün yeterlilikleri kapsayacak biçimde tasarlanmıştır. TYÇ özel gereksinimli bireylerin öğrenme kazanımlarının uygun biçimde tanınmasını sağlayacak yeterliliklerinin geliştirilmesine de olanak sağlamaktadır. Ayrıca TYÇ, uygulama sürecinde; yeni yeterliliklerin geliştirilmesi, önceki öğrenmelerin tanınması, yeterlilikler arası yatay ve dikey geçiş olanaklarının belirlenmesi ve yeterliliklerin uluslararası kıyaslanabilirliğinin sağlanması imkânı sunacaktır. TYÇ'de yer alan seviyeler, seviye tanımlayıcıları aracılığıyla tanımlanmakta ve yeterlilik türleriyle desteklenmektedir. Yeterlilik türleri ise yeterlilik türü belirleyicileriyle tanımlanmaktadır. Bu kapsamda TYÇ'de 8 seviye yer almakta ve her seviye, söz konusu seviyedeki yeterliliklerin sahip olduğu ortak öğrenme kazanımlarına göre tanımlanmaktadır. Öğrenme kazanımları ise bilgi, beceri ve yetkinliklerden oluşmaktadır. TYÇ kapsamında bilgi: "Bir çalışma veya öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi", beceri: "Bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren bilgiyi kullanma ve problem çözme", yetkinlik ise: "Bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek

kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınması” olarak tanımlanmaktadır.

TYÇ seviye tanımlayıcıları ayrıntılı bir şekilde Tablo 69’da sunulmuştur.

Tablo 69. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Seviye Tanımlayıcıları

1. Seviye	Bilgi	Kendisi ve çevresine ilişkin genel bilgiye sahip olma
	Beceri	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriye sahip olma
	Yetkinlik	Basit görevleri rehberlik ve gözetim altında gerçekleştirme
2. Seviye	Bilgi	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde olgusal bilgiye sahip olma
	Beceri	Görevleri yerine getirmek ve olası basit sorunları çözmek için gerekli bilgiyi kullanma temel becerisine sahip olma
	Yetkinlik	Basit görevleri gözetim altında sınırlı özerklik ile gerçekleştirme Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarının farkında olma
3. Seviye	Bilgi	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde kuramsal, orta düzeyde olgusal bilgiye sahip olma
	Beceri	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-ge-reçleri seçip kullanma becerisine sahip olma
	Yetkinlik	Görevleri yerine getirmede sorumluluk alma Değişen şartları dikkate alarak görevi tamamlama Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını rehberlik eşliğinde belirleme ve karşılama
4. Seviye	Bilgi	Bir iş veya öğrenme alanına ait orta düzeyde kuramsal ve işlemsel, orta düzeyin üzerinde olgusal bilgiye sahip olma
	Beceri	Bir iş veya öğrenme alanına özgü iş ve işlemleri yerine getirmek ve sorunlara çö-züm üretmek amacıyla bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	Yetkinlik	Öngörülebilir, ancak değişime açık ortamlarda, görevleri tamamlamak için tam sorumluluk alma Başkalarının yürüttüğü sıradan görevlerin gözetimini yapma, bu görevlerin değer-lendirilmesinde ve iyileştirilmesinde sınırlı sorumluluk alma Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını karşılama ve reh-berlik eşliğinde ileriye yönelik öğrenme hedeflerini belirleme Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile etik meseleler ve toplumsal sorunların ilişkisi konusunda farkındalığa sahip olma
5. Seviye	Bilgi	Bir iş veya öğrenme alanının sınırlarının farkında olarak, bu alana özgü, kapsamlı, kuramsal ve olgusal bilgilere sahip olma
	Beceri	Sınırları belirlenmiş soyut ve somut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmede gerek-li, kapsamlı, bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	Yetkinlik	Öngörülemeyen değişikliklerin olduğu ortamlarda yönetim ve gözetim görevi yapma Kendisinin ve başkalarının başarımlarını değerlendirme ve geliştirme Projelerin yönetimi dâhil iş veya öğrenme ortamlarında işleme dair etkileşimde bulunma Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kapsamına ve bu kapsamın örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konu-sunda genel farkındalığa sahip olma Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile toplumsal ve etik meseleler ve sorumluluklar ilişkisinin farkında olma

6. Seviye	Bilgi	Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri dü-zeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma
	Beceri	Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma
	Yetkinlik	Öngörülemeyen iş veya öğrenme ortamlarında sorumluluk alarak karar verme ve bu ortamlarda karmaşık teknik veya meslekî faaliyet veya projeleri yönetme Kişilerin ve grupların meslekî gelişiminin yönetiminde sorumluluk alma Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavramları, politikaları, araçlarının uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda deneyim sahibi olma Bir iş veya öğrenme değerlendirmesinde bulunurken toplumsal ve etik değerlerin farkında olma
7. Seviye	Bilgi	Bir iş veya öğrenme alanında, özgün fikirlerin ve/veya araştırmanın temelini oluşturan ve bir kısmı en ileri düzeydeki ihtisas bilgisine sahip olma Alanındaki ve alanının ilişkili olduğu değişik alanların arayüzündeki bilgi mesele-lerinde sorgulayıcı yaklaşıma sahip olma
	Beceri	Bir iş veya öğrenme alanında yeni bilgi ve yöntemleri geliştirmek ve farklı alanlar-dan bilgiyi bütünleştirmek için yürütülen araştırma ve/veya yenilik faaliyetlerinde sorun çözüme ileri düzeyde beceriye sahip olma İleri araştırma işlemlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine ekip üyesi veya kısmen özerk olarak sahip olma
	Yetkinlik	Öngörülemeyen, karmaşık ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren iş veya öğrenme ortamlarını yönetme ve dönüştürme Karmaşık bir ortamda değişimi yönetme tecrübesine sahip olma Meslekî bilgi ve uygulamaya katkı yapmak ve/veya takımların stratejik başarımlarını değerlendirme için sorumluluk alma Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki ara yüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavram, politika, araçlar ve uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda liderlik yapma Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikka-te alarak bilgiyi bütünleştirme ve yargıda bulunma

8. Seviye	Bilgi	Bir iş veya öğrenme alanındaki kuram, uygulama, yöntem ve tekniklerin en ileri düzeydeki sistematik bilgisine ve sorgulayıcı analiz yapacak kapasiteye sahip olma Bir iş veya öğrenme alanıyla ilişkili olarak farklı iş veya öğrenme alanlarında en ileri düzeydeki ara yüz bilgisine sahip olma
	Beceri	Bir iş veya öğrenme alanındaki en ileri düzeydeki araştırma ve/veya yenilikte kritik sorunları çözmek, mevcut bilgiyi veya meslekî uygulamayı genişletmek ve yeniden tanımlamak için sentez ve değerlendirmeyi de kapsayan en ileri düzeydeki bilgi, yöntem ve teknikleri kullanmayı gerektiren uzmanlaşmış becerilere sahip olma İleri araştırma süreçlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine özerk olarak sahip olma Alanında ortaya çıkan, farklı alanlardaki yöntem ve yaklaşımların kullanımını da gerektiren yeni ve karmaşık sorunları çözme becerisine sahip olma
	Yetkinlik	Güçlü bir yetkinlik, yenilik, özerklik, bilimsel ve meslekî tutarlılığa sahip olma ve araştırma dâhil iş veya öğrenme ortamlarındaki en ileri seviyedeki yeni fikirlerin ve süreçlerin geliştirilmesinde yetkin olduğunu gösterme Bir iş veya öğrenme alanındaki mevcut bilgi veya meslekî uygulamanın yeniden tanımlanmasına veya genişletilmesine imkân veren yeni ve özgün yaklaşımların geliştirilmesinde liderlik yapma Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki ara yüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının öngörülme, karmaşık ve yenilik gerektiren ortamlarda geliştirilmesine, örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla desteklenmesine ilişkin konularda özgün politika ve uygulamalar geliştirme Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak yeni bilgi üretme

TYÇ'nin geliştirilmesi sürecinde yukarıdaki tabloda aktarılan seviye yapısı yanı sıra, çeşitli yeterlilik türleri belirlenerek kullanılmıştır. Yeterlilik türü; TYÇ'nin aynı seviyesinde yer alan ve işlevleri, öğrenme kazanımları, kredi değerleri veya genel, meslekî ve akademik yönelimleri açısından benzerlik gösteren yeterliliklerin sınıflandırıldığı yeterlilik gruplarını temsil etmektedir. TYÇ'de yer alması öngörülerek; ülkemizdeki eğitim, öğretim ve yeterlilik sistemlerinde var olduğu tespit edilen başlıca yeterlilik türleri ile sorumlu kurumlar Tablo 70'de aktarılmıştır.

Tablo 70. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yeterlilik Türleri

TYÇ Seviyesi	Yeterlilik Türü	Sorumlu Kurum
1. Seviye	Okul Öncesi Katılım Belgesi	MEB
2. Seviye	İlkokul Öğrenim Belgesi	MEB
	2. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
3. Seviye	Ortaokul Öğrenim Belgesi	MEB
	Kalfalık Belgesi	MEB
	3. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
4. Seviye	Ustalık Belgesi	MEB
	Meslekî ve Teknik Eğitim Lise Diploması	MEB
	Lise Diploması	MEB
	4. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
5. Seviye	Ön Lisans Diploması (Akademik)	YÖK
	Ön Lisans Diploması (Meslekî)	YÖK
	5. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
6. Seviye	Lisans Diploması	YÖK
	6. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK

7. Seviye	Yüksek Lisans Diploması (Tezli)	YÖK
	Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)	YÖK
	7. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
8. Seviye	Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta Uzmanlık)	YÖK
	8. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK

Tablo 70'te görüldüğü üzere, TYÇ'de Millî Eğitim Bakanlığının sorumlu bulunduğu 7 yeterlilik türü bulunmaktadır. Bunlar; 1. seviyede "Okul Öncesi Katılım Belgesi"; 2. seviyede "İlkokul Öğrenim Belgesi"; 3. seviyede "Ortaokul Öğrenim Belgesi, Kalfalık Belgesi" ve 4. seviyede "Ustalık Belgesi, Meslekî ve Teknik Eğitim Lise Diploması, Lise Diploması" yeterlilikleridir.

TYÇ'de ayrıca hayat boyu öğrenme anlayışı kapsamında her bireyin kazanması beklenen sekiz anahtar yetkinlik tanımlanmıştır. Bu anahtar yetkinlikler: "anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade" şeklindedir. Anahtar yetkinliklerin hepsi birbiriyle ilişkili olmakla birlikte her birinde eleştirel düşünme, yaratıcılık, inisiyatif alma, problem çözme, risk değerlendirmesi yapma, karar alma ve duyguların yapıcı bir şekilde yönetilmesine odaklanıldığı belirtilmiştir.

Strateji Belgesi'nde son olarak; TYÇ'nin yönetimi, uygulanması, güncellenmesi, değiştirilmesi ve iptali süreçleri ile kalite güvencesi, yeterlilikler veri tabanı ve giderlerin karşılanması konularında gerekli bilgiler aktarılmıştır.

2.8.17. Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)

Türkiye; jeolojik yapısı, topoğrafyası ve iklim özellikleri nedeniyle, başta depremler olmak üzere, insanlar için afet sonucu doğuran tüm tehlike ve tehditlerle sık sık karşılaşmakta olan bir ülkedir. Bu nedenle; deprem riskini azaltmada ve depremle baş edebilmede hazırlıklı ve dirençli bir toplum yaratılması, bu amaca yönelik kurumsal altyapının oluşturulması ve konuyla ilgili AR-GE faaliyetlerinin önceliklerinin belirlenmesi amacıyla ilk kez 2012 yılında "Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı" hazırlanmıştır. Eylem Planı'nın temel amacı: "Depremlerin neden olabilecekleri fiziksel, ekonomik, sosyal, çevresel ve politik zarar ve kayıpları önlemek veya etkilerini azaltmak ve depreme dirençli, güvenli, hazırlıklı ve sürdürülebilir yeni yaşam çevreleri oluşturmak" şeklinde ifade edilmiştir.

2012-2023 dönemini kapsayan Eylem Planı; "Depremleri Öğrenme, Deprem Güvenli Yerleşme ve Yapılaşma, Depremlerin Etkileriyle Baş Edebilmek" eksenleri çerçevesinde geliştirilmiştir. Bu kapsamda 'Deprem Güvenli Yerleşme Ve Yapılaşma, Depremlerin Etkileriyle Baş Edebilmek' eksenlerinde eğitim ile ilgili strateji ve eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı 3 eylemden sorumlu, 3 eylemde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Söz konusu eylemler Tablo 71'de sunulmuştur.

Tablo 71. Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023) MEB Sorumlu Olduğu Strateji ve Eylemler

Strateji	Eylem
B. DEPREM GÜVENLİ YERLEŞME VE YAPILAŞMA	
Hedef B.1: Deprem Güvenli Yerleşme Ve Depreme Dayanıklı Yapılaşmanın Sağlanması	
Strateji B.1.2. Başta okul ve hastaneler olmak üzere, Türkiye'deki bina envanteri çıkarılacak ve mevcut yapılar hasar görülebilirlikleri ve riskleri esas alınarak gruplandırılacaktır.	Eylem B.1.2.4. Eğitim tesislerinin güçlendirme çalışmalarına öncelik verilerek devam eden çalışmalar hızlandırılacaktır.

Strateji	Eylem
C. DEPREMLERİN ETKİLERİYLE BAŞ EDEBİLMEK	
Hedef C.1: Depremlere Ve Diğer Afetlere İlişkin Eğitim Ve Halkın Bilinçlendirilmesi Faaliyetlerinin Geliştirilmesi	
Strateji C.1.2. Uzman afet yöneticilerinin sayısının artırılması ve afet yönetimi eğitiminin geliştirilmesi sağlanacaktır.	Eylem.C.1.2.4. İlk ve ortaöğretimde afet ve acil durum tabanlı bazı üniteler eğitim programlarına alınacaktır.
	Eylem C.1.2.5. Öğretmenlere afet ve acil durum ile afetlerden korunma hakkında eğitim verilecek ve bu eğitimler sürekli kılınacaktır.

2.8.18. Ulusal Enerji Verimliliği 2030 Stratejisi ve Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planları (2017-2023, 2024-2030)

Sanayileşmenin hızlanması, nüfus artışı, deniz aşırı ticaretin yaygınlaşması, tüketim alışkanlıklarının değişmesi ve teknolojinin gelişmesi gibi faktörler doğrultusunda ülkemizde de enerji talebi artmış ve hem çevresel sürdürülebilirliğin hem de toplumsal huzur ve refahın temini için enerji verimliliği uygulamalarının yaygınlaştırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda ülkemizde enerji verimliliği çalışmalarına temel oluşturan ve 2007 yılında yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Kanunu ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yeni bir dönüşüm süreci başlatılmış, 2012 yılında Enerji Verimliliği Strateji Belgesi (2012-2023) yayımlanmış ve 2023 yılı enerji verimliliği hedefleri belirlenmiştir. Strateji Belgesi doğrultusunda: “Enerji ve doğal kaynaklarda güvenli bir gelecek” vizyonu ile “Enerji ve doğal kaynakların verimli ve çevreye duyarlı şekilde değerlendirilerek ülke refahına en yüksek katkıyı sağlaması” misyonu çerçevesinde, enerjinin üretiminden nihai tüketimine kadarki bütün süreçlerde verimliliğin artırılması hedeflenmektedir. Belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla ise Onuncu Kalkınma Planı doğrultusunda 2017-2023 yıllarını kapsayan I. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı hazırlanmıştır. Söz konusu Eylem Planı’nda öngörülen hedeflere 2023 yılı gelmeden ulaşılmış olup enerji verimliliği çalışmalarının hız kesmeden devam ettirilmesi ve ulusal iklim hedefleriyle uyumlu bir enerji politikasının takibi amacıyla, On İkinci Kalkınma Planı hedefleri doğrultusunda 2024- 2030 yıllarını kapsayacak olan II. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı hazırlanmıştır.

2017-2023 dönemini kapsayan I. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı’nda; enerji kaynaklarını ve doğal kaynakları verimli ve çevreye duyarlı şekilde değerlendirerek ülke refahına en yüksek katkıyı sağlamak hedeflenmektedir. Eylem Planı’nda; ‘Yatay Konular, Ulaştırma Sektörü’ alanlarında eğitim ile ilgili eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı, 1 eylemden sorumlu, 1 eylemde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Söz konusu eylemler Tablo 72’de sunulmuştur.

Tablo 72. I. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2017-2023) MEB Sorumlu/İlgili Olduğu Eylemler

Eylem	Amacı
Yatay Konular	
Farkındalık, Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetlerinin Yürütülmesi (S)	Ülke çapında bütün nihai enerji tüketim sektörlerindeki kullanıcılara enerji verimliliği konusunda bilgi vermenin yanı sıra onları enerji verimliliği sağlayacak yaklaşımları benimsemeye ve enerji verimliliğine yatırım yapmaya ikna eden bir bilgilendirme ve eğitim faaliyetlerinin yürütülmesidir.
Ulaştırma Sektörü	
Bisikletli ve Yaya Ulaşımının Geliştirilmesi ve İyileştirilmesi (İ)	Kentsel ve bölgesel bazda sürdürülebilir ulaşımın sağlanması için sıfır emisyonlu taşımacılığın yaygınlaştırılmasına yönelik bisikletli ve yaya ulaşımının geliştirilmesi ve iyileştirilmesidir.

2024-2030 dönemini kapsayan II. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı’nda ise Millî Eğitim Bakanlığı 1 hedef kapsamında 1 eylemde sorumlu kuruluş olarak belirlenmiştir. İlgili eylem maddesi aşağıdaki tabloda aktarılmıştır.

Tablo 73. II. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2024-2030) MEB Sorumlu Olduğu Stratejik Amaç, Hedef ve Eylemler

Hedef	Eylem
STRATEJİK AMAÇ 2: Enerji verimliliğinin bir toplumsal seferberlik yaklaşımı içinde değerlendirilmesini sağlamak üzere, tüm kesimlere yönelik bilinçlendirme ve farkındalık artırma faaliyetlerini artırmak, dış paydaşlarla işbirliğini güçlendirmek	
2.1: Gerek geniş halk kitlelerine gerekse de belli yetkinlik gruplarına yönelik olarak enerji verimliliği odaklı bilinçlendirme ve kapasite geliştirme faaliyetleri yürütmek	Farkındalık, Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetlerinin Yürütülmesi

II. Eylem Planı’nda yer alan “farkındalık, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi” eylemi doğrultusunda enerji verimliliği ile ilgili teknolojik gelişmeler ve başarılı uygulamalar hakkında bilgilendirme yapılması amacıyla, son kullanıcıların; çevrim içi kurslar, öğrenim materyalleri, kılavuzlar, oyun ile öğrenme, çevrim içi konferanslar gibi farklı eğitim araçlarına ulaşabileceği bir dijital eğitim platformu oluşturulması planlanmıştır. Bununla birlikte erken dönem öğrenmenin kalıcı etkileri göz önünde bulundurularak okul öncesi ve ilkökul çağındaki öğrencilere yönelik enerji verimliliği farkındalık oluşturma çalışmaları yürütüleceği belirtilmiştir. Ayrıca enerji verimliliğine yönelik beceri ve kazanımların, meslekî ve teknik ortaöğretimde uygulanan alan ve dallara ait öğretim programlarına ve ders materyallerine dâhil edilmesi planlanmıştır.

2.8.19. Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2023)

Son yıllarda dünyada yaşanan gelişmeler doğrultusunda küresel ekonomide durağanlık ve yavaş büyüme görülmektedir. Özellikle 2019 yılında başlayan ve bütün dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin büyüme tahminlerini düşürmesine neden olmuştur. Diğer yandan genç nüfus, ekonomik krizlerden en çok etkilenen grupların başında yer almaktadır. Yaşanan ekonomik krizlerden sonra tüm dünyada giderek artan genç işsizliği, iş gücü piyasasına ilişkin önemli küresel gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Bununla birlikte Türkiye, genç nüfus (15-24 yaş) yoğunluğu açısından dünyada çok az ülkenin sahip olduğu önemli bir potansiyele sahip olup genç nüfustan kaynaklanan imkânlar bakımından demografik fırsat penceresinde bulunmaktadır. Bu doğrultuda, iş gücü piyasasının ihtiyaçları, sorunları ve beklentileri dikkate alınarak gençlerin istihdamının önündeki engellerin ortadan kaldırılması ile mevcut ve gelecekteki iş gücü piyasasına katılmaları için kapsamlı bir beceri ve bilgi yelpazesi geliştirmelerini sağlamak amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, sosyal taraflar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile 2021-2023 dönemini kapsayan Ulusal Genç İstihdam Stratejisi hazırlanmıştır. Stratejinin temel politika eksenleri;

- » Eğitim-İstihdam İlişkisinin Güçlendirilmesi,
- » Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin İstihdamının Artırılması,
- » Geleceğin İşleri’dir.
- » Stratejinin ‘Eğitim-İstihdam İlişkisinin Güçlendirilmesi’ politika eksenini doğrultusunda öğrencilere ve velilere yönelik meslek tanıtım, rehberlik ve danışmanlık faaliyetlerinin artırılması, Aktif İş Gücü Piyasası Programları’nın iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi, eğitim planlama ve yönetme süreçlerinde sektör iş birliğinin geliştirilmesi, stajların etkinliğinin artırılması ve girişimcilik kültürünün gençler arasında yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. ‘Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin İstihdamının Artırılması’ politika eksenini kapsamında; NEET (ne eğitimde ne istihdamda olan gençler [young people not in education, employment or training]) grubunda yer alan kişilerin istihdamını artırmaya yönelik araştırma, yönlendirme, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinin artırılması; bu kişilere iş ve meslek danışmanlığı hizmeti öncelikli olmak üzere İŞKUR hizmetleri sunulması planlanmıştır. ‘Geleceğin İşleri’ politika eksenini doğrultusunda ise; gelecekte dönüşüm geçirecek veya yeni ortaya çıkacak sektör, meslek ve becerilerin tespit edilmesi; meslek kategorilerinin

güncellenmesi; geleceğin işlerine yönelik eğitim, tanıtım ve aktif iş gücü piyasası programları faaliyetlerinin artırılması; çalışma hayatının geleceğinin değerlendirilmesi ve bu noktada kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, üniversiteler, sosyal taraflar ve STK'ların kurumsal kapasitelerinin artırılması hedeflenmiştir. Stratejinin dayandığı bu temel politika çerçevesi kapsamında ulaşılması öngörülen temel hedefler ise şunlardır:

- » 2020 yılı itibariyle yüzde 25,3 olan genç işsizlik oranı 2023 yılı itibariyle yüzde 17,8 düzeyine indirilecektir.
- » 2020 yılı itibariyle yüzde 39,1 olan genç iş gücüne katılma oranı 2023 yılı itibariyle yüzde 46 düzeyine yükseltilecektir.
- » 2020 yılı itibariyle yüzde 28,3 olan ne eğitimde ne de istihdamda olanların (NEET) oranı 2023 yılında yüzde 20 düzeyine düşürülecektir.

2023 yılı vizyonu ile hazırlanan Ulusal Genç İstihdam Stratejisi'nin, Ulusal Genç İstihdam Stratejisi Eylem Planı (2021-2023) aracılığıyla hayata geçirilmesi planlanmıştır. Eylem Planı'nda; 'Eğitim İstihdam İlişkisinin Güçlendirilmesi, Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin İstihdamının Artırılması, Geleceğin İşleri, Sektörler' konu başlıkları altında eğitim ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı 19 tedbirden sorumlu, 36 tedbirde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir.

Bakanlığımızın sorumlu olduğu tedbirler Tablo 74'te sunulmuştur.

Tablo 74. Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2023) MEB Sorumlu Olduğu Tedbirler

Tedbir	Açıklama
EĞİTİM İSTİHDAM İLİŞKİSİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ	
1. Öğrencilere ve velilere yönelik olarak yürütülen meslek tanıtım, rehberlik ve danışmanlık faaliyetlerinin etkinliği artırılacaktır.	
1.9. Temel eğitimlerini tamamladıktan sonra farklı sebeplerle eğitimine devam edememiş gençlerin Mesleki Eğitim Merkezlerine (MEM) yönlendirilmeleri yapılarak, kalfalık/ustalık belgesi ile lise diplomaları almaları sağlanacaktır.	Mesleki Eğitime Kazandırma Programı (MEK) ile 14-17 yaşları arasında temel eğitimlerini tamamladıktan sonra farklı sebeplerle eğitimlerine devam edememiş çocukların Mesleki Eğitim Merkezlerine yönlendirilmeleri yapılarak eğitimlerine devam etmeleri sağlanacak, eğitimlerinin sonunda Kalfalık/Ustalık belgelerine erişmeleri ve fark derslerini vererek lise diploması almaları için çalışmalar yürütülecektir.
1.10. Mezun olmuş engelli gençlerin istihdam süreçleri takip edilecektir.	Engelli mezun takip sistemi kurularak, engelli gençlerin mezuniyetleri sonrası istihdam edilme süreçleri takip edilecektir.
1.11. Gençlerin yeteneklerini daha erken yaşlarda tespit etmek, mesleki rehberlik ve kariyer planlaması yapmalarını sağlamak amacıyla okul bünyesinde çalışmalar gerçekleştirilecektir.	Rehberlik öğretmenlerinin okullarda, gençlerin gelecekte doğru meslekleri seçmeleri ve kariyer planlaması yapabilmeleri adına daha etkili ve somut uygulamalar gerçekleştirmesi amacıyla çalışmalar yürütülecektir. Öğrencilere ve velilere yönelik olarak yürütülen meslek tanıtımı faaliyetlerinin etkinliği artırılacaktır.
1.12. Mesleki eğitimdeki gelişmeler ve bu gelişmelerin işletmeler açısından faydalarına ilişkin olarak mesleki eğitimin tanıtılması, yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi amacıyla çalışmalar yürütülecektir.	Belirlenecek illerde TESK ve TOBB'ye bağlı oda temsilcileri, Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri, Sektör Temsilcileri, Mesleki ve Teknik Eğitim Ortaokul yöneticilerine yönelik olarak mesleki eğitimdeki yeni gelişmeler ve bu gelişmelerin işletmeler açısından faydaları hakkında bilgilendirme yapılacaktır.
3. Eğitim planlama ve yönetme süreçlerinde sektör işbirliği artırılarak, mevcut mekanizmaların etkinliği geliştirilecektir.	
3.2. Üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak organize sanayi bölgelerinde yeni özel Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri açılması teşvik edilecektir.	Yüksek teknolojiye dayalı ürün üretimini desteklemek ve firmaların ihtiyaç duyduğu nitelikli teknisyen/teknikeri yetiştirmek için organize sanayi bölgelerinde yeni meslek liselerinin açılması yönünde çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Tedbir	Açıklama
3.3. Kurum ve kuruluşlar ile sektörden gelen talepler doğrultusunda yaygın eğitim programları hazırlanacaktır.	Yaygın eğitim programları, vatandaşlara temel bilgi ve beceri kazandırmak, en son devam ettikleri öğrenim kademesinde edindikleri bilgi ve becerilerini geliştirmek, onlara hayatlarını kazanmalarını sağlayacak imkânlar hazırlayabilmek amacıyla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının çerçeve programı esaslarına göre MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve hayat boyu öğrenme kurumlarında uygulanan öğretim programlarıdır. Bu kapsamda kamu kurum kuruluşları ile sektörden gelen ihtiyaçlar dikkate alınarak, eğitim programlarının hazırlanması adına çalışmalar yapılacaktır.
3.4. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının Türkiye'deki sektör liderleri ile iletişim ve işbirliği hâlinde olması sağlanacaktır.	Mesleki ve teknik eğitimde gerçekleştirilen düzenlemelerin sektöre aktarılması amacıyla 81 ilde eğitim-sektör istişare toplantıları yapılacak ve organize sanayi bölgelerinde mesleki ve teknik eğitim okullarının ve alanların açılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Bununla birlikte Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin teknolojik açıdan yenilenmesi amacıyla özel sektörle işbirliği çalışmaları gerçekleştirilecektir.
3.5. Sektörün ihtiyaçları doğrultusunda engelli bireylere yönelik yaygın eğitim kapsamında meslek edindirme kursları düzenlenecektir.	Engelli gençlerin aldıkları mesleki eğitim ile sektör talepleri analiz edilerek, sektörün ihtiyaçları doğrultusunda engelli bireylere sunulan mesleki ve teknik kurs programları hazırlanacaktır.
3.6. Mesleki Eğitim Mükemmeliyet Merkezleri yaygınlaştırılacaktır.	Eğitim Vizyonu 2023 doğrultusunda mesleki eğitim ve öğretimde performansı artırma amacıyla kurulmaya başlayan Mesleki Eğitim Mükemmeliyet Merkezlerinin ağı genişleyecektir.
NE EĞİTİMDE NE İSTİHDAMDA OLAN GENÇLERİN İSTİHDAMININ ARTIRILMASI	
3. NEET grubunda yer alan kişilerin istihdamını artırmaya yönelik altyapı ve eğitim faaliyetleri artırılacaktır.	
3.2. Gençlerin beceri ve yetenekleriyle uyumlu, özellikle yazılım gibi yenilikçi alanlarda, kısa süreli sertifika ve diploma programlarının düzenlenmesi sağlanacaktır.	Günümüzde talep edilen ve gelecekte talep edilecek yenilikçi, teknoloji ağırlıklı iş alanları dikkate alınarak, gençlerin beceri ve yetenekleriyle uyumlu, özellikle yazılım gibi alanlarda kısa süreli sertifika ve diploma programları düzenlenerek bu alanlardaki iş gücü talep ve arzı karşılanacaktır.
GELECEĞİN İŞLERİ	
4. Geleceğin işlerine yönelik eğitim, tanıtım ve aktif iş gücü piyasası programları faaliyetleri artırılacaktır.	
4.5. Eğitim ve öğretim kurumlarında öğretmenlerin, çocukların ve gençlerin bilgi teknolojileri alanındaki becerilerinin geliştirilmesi amacıyla çevrimiçi hizmet veren platform geliştirilecektir.	İlköğretimden itibaren eğitimin her kademesinde gelişen ve değişen şartlara göre adaptasyon sağlanacaktır. Bunun yanı sıra, müfredeta uygun olarak öğretmen ve öğrencilerin bilgi teknolojilerinin farklı alanlarında yetkinliklerinin çevrimiçi olarak artırılmasını sağlayacak platform geliştirilecektir.
4.6. Dijital dönüşüm çerçevesinde eğitim-istihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim sektör işbirliği protokolleri yapılacaktır.	İşletmelerde dijital becerinin kazandırılmasına yönelik dijitalleşmenin etki edeceği alanlarda, Mesleki Eğitim İşbirliği Protokolü imzalanarak; işbaşı eğitimi, staj, beceri eğitimi, atölye laboratuvar desteği sağlanacak ve meslek dersi öğretmen ve öğrencilerinin alan yeterlilikleri geliştirilecektir.
4.7. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde eğitim verilirken; 47 alanda geleceğin meslekleri ile uyumlu seçmeli meslek dersleri ve sertifika programlarının hazırlanması sağlanacaktır.	Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinden mezun olan öğrencilerin meslekler arası geçişlerinin kolaylaştırılması ve öğrencilerin geleceğin meslekleriyle ilgili yeterliklere sahip olarak mezun olmaları sağlanacaktır.
4.8. Hayat boyu öğrenme kurumlarında siber güvenlik eğitimleri gerçekleştirilecektir.	Hayat boyu öğrenme kurumları düzeyindeki eğitim öğretim müfredatlarında; bilgi güvenliği / siber güvenlik içeriklerinin gözden geçirilerek güncellenmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır.

Tedbir	Açıklama
SEKTÖRLER	
Bilişim	
1. İlköğretimden itibaren bilişim okuryazarlığının/bilişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Uluslararası geçerliliği olan sertifikaları kapsayan eğitim programlarının ilköğretim çağından başlayarak yürütülmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte yaygın eğitim programları, bilgi ve iletişim teknolojileri ile desteklenecektir.
2. Bilişim eğitimlerinin etkinliği artırılacaktır.	Ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere yazılım (programlama ve kodlama), donanım ve üretim konularında eğitimler verilmesi ve bu sayede teknolojiyi etkin olarak kullanabilme becerilerinin kazandırılması amacı ile öğretmen eğitimleri yapılacaktır.
Enerji	
3. Yenilenebilir enerji ile ilgili eğitim veren mesleki eğitim kurumlarının sayısı artırılacaktır.	Yenilenebilir enerji teknolojileri alanının ihtiyaç analizleri doğrultusunda Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin bünyesinde açılması sağlanacaktır.
Kültür -Turizm	
4. Turizme nitelikli insan kaynağı kazandırılması amacıyla Mesleki ve Teknik 5. Anadolu Liselerinde okuyan öğrencilere turizm işletmelerinde staj ve istihdam imkânı sağlanacaktır.	MEB'e bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, konaklama ve seyahat hizmetleri, yiyecek-içecek hizmetleri ve eğlence hizmetleri alanlarında öğrenim gören öğrencilerin otel ve işletmelerde yoğunlaştırılmış beceri eğitimlerini almaları, en az iki yabancı dil konuşarak mezun olmaları, okurken burs almaları, mezun olduktan sonra istihdam edilmeleri, öğretmenlerin yeterliliklerini ve mesleki gelişimlerinin artırılması amacıyla çalışmalar yürütülecektir.
Savunma Sanayi	
6. Savunma sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü sağlamaya yönelik olarak, Mesleki Teknik Anadolu Meslek Liselerinin eğitim faaliyetleri, iş gücü piyasasının mevcut ve değişen ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilecek ve desteklenecektir.	Öğrencilere staj imkânlarının sağlanması, temrinlik malzeme ve burs verilmesi, okul atölye ve laboratuvarlarının donatılması/desteklenmesi gibi faaliyetler gerçekleştirilerek, savunma sanayi alanında aranan niteliklere (bilgi, teknik uzmanlık, beceri ve/veya yetkinlikler) sahip personelin çekirdekten yetiştirilmesi ve ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünün sağlanmasına yönelik teknik meslek liselerinin eğitim faaliyetleri desteklenecektir.

Son olarak Eylem Planı'nın izleme ve değerlendirme sürecinin; tüm paydaş kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları ile uygun görülen sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan Ulusal Genç İstihdam Stratejisi İzleme ve Değerlendirme Kurulu tarafından yürütülmesine karar verilmiştir.

Dünya ekosisteminde önemli rollere sahip kutup bölgelerinin korunarak titizlikle yürütülen bilimsel çalışmalara ev sahipliği yapması, geçmişi anlayabilmek ve geleceği şekillendirebilmek açısından tüm ülkelerin gündeminde yer alması gereken bir konudur. Ulusal kutup araştırmaları, bu strateji belgesinin hazırlandığı döneme kadar, konum olarak Antarktika Kıtası ve çalışma alanı olarak yaşam bilimleri ve yer bilimleri ağırlıklı ilerlemiştir. Ulusal kutup bilim çalışmalarının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve daha da güçlendirilmesi doğrultusunda hazırlanan Ulusal Kutup Bilim Stratejisi (2023-2035) ile birlikte Türk bilim insanlarının bilimsel araştırma projeleri Arktik bölgesi de dâhil olmak üzere birbirinden farklı konu başlıkları ile çeşitlenmesi öngörülmüştür. Türk araştırmacılar, ulusal kutup bilim seferlerinin başladığı 2017 yılından bu yana çok çeşitli bilim alanında sahip oldukları yetkinlikleri kutup bölgelerindeki çalışmalara uyarlayarak, uluslararası kutup bilim literatürüne yeni canlı türleri keşifleri, deniz tabanı haritalandırma çalışmaları gibi farklı bilim dallarında katkılar sunmuştur.

Ulusal Kutup Bilim Stratejisi'nin misyonu: “İnsanlığın ortak vizyonu olan sürdürülebilir bir dünyanın kutup araştırmaları ile güçlendirilmesi için bilimsel araştırma ve bilim diplomasisi faaliyetlerini, yönetim esaslı bir yaklaşım ile istikrarlı olarak geliştirmek.” ve vizyonu: “Gücünü donanımlı altyapısı, uzman insan gücü ve iş birliği ağından alan özgün bilimsel çalışmaları ile kutup bilimleri konusunda öncü ülkeler arasında yer almak” şeklinde ifade edilmiştir. Türk kutup bilim çalışmalarının yönünü çizen öncelikli bilimsel temalar ise; “Küresel İklim Değişikliği, Tehdit Altındaki Ekosistemler, Antropojenik Etkiler ve Sosyal Sistemler, Geçmişten Geleceğe Bakmak, Uzaya Bakış” olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte 2035 yılına kadar devam edecek çalışmalar için belirlenen stratejik amaçlar ve hedefler Tablo 75’te aktarılmıştır.

temler, Antropojenik Etkiler ve Sosyal Sistemler, Geçmişten Geleceğe Bakmak, Uzaya Bakış” olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte 2035 yılına kadar devam edecek çalışmalar için belirlenen stratejik amaçlar ve hedefler Tablo 75’te aktarılmıştır.

Tablo 75. Ulusal Kutup Bilim Stratejisi (2023-2035) Stratejik Amaç ve Hedefleri

Stratejik Amaç 1: Ulusal kutup bilim çıktılarının nicelik ve niteliğini arttırarak bu alanda bilimsel mükemmelliğe ulaşmak, bu sayede Türkiye'nin bilim misyonu bulunan uluslararası organizasyonlar ve ağlardaki konumunu güçlendirmek.
Stratejik Hedef 1.1. Kutup bölgelerinde bilimsel etkinliğin arttırılabilmesi adına her yıl düzenli olarak Ulusal Antarktika Bilim Seferi (TAE) ve Ulusal Arktik Bilimsel Araştırma Seferi (TASE) ilgili ulusal ve uluslararası mevzuata uygun olarak düzenlenecektir.
Stratejik Hedef 1.2. Ulusal Kutup Araştırmaları için merkez görevini yürütebilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için KARE'nin mevcut altyapısı gözden geçirilecek, ihtiyaçları tespit edilecek, stratejik yönetim modeli geliştirilecek ve insan kaynağı da dâhil olmak üzere kurumsal altyapısı güçlendirilecektir.
Stratejik Hedef 1.3. “Kutup Bilimleri Çalıştay/Sempozyumu” her yıl düzenli olarak gerçekleştirilecektir.
Stratejik Hedef 1.4. Seferlerden elde edilen bilimsel örneklerin daha çok bilim insanının kullanımına sunulabilmesi için KARE'ye bağlı bir “Ulusal Kutup Numune Arşivi” kurulacaktır.
Stratejik Hedef 1.5. Açık veri ve bilgi kullanımına imkân veren KARE'ye bağlı “Ulusal Kutup Veri Merkezi” kurulacaktır.
Stratejik Hedef 1.6. Antarktika'da Türk Bilim Üssü'nün kurulumu ve işletilmesi için gerekli altyapı çalışmaları kısa vadede sürdürülecek ve orta-uzun vadede tamamlanacaktır.
Stratejik Hedef 1.7. Kutup bilimleri alanında akademik bir dergi kısa vadede yayın hayatına başlatılacak ve derginin uluslararası saygınlık kazanan veri tabanlarında indekslenmesi için orta-uzun vadede çalışmalar yürütülecektir.
Stratejik Hedef 1.8. Svalbard Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte Arktik çalışmalarına yönelik altyapı hazırlık çalışmaları başlatılacaktır.
Stratejik Hedef 1.9. Kutup araştırmaları konusundaki çalışmalar ve araştırmacılar için sağlanan destek (proje fonlanması, ikili iş birlikleri vb.) fırsatlarının geliştirilmesine ve çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
Stratejik Amaç 2: Kutup bilimlerinin toplumun tüm kesimleriyle olan etkileşimini arttırarak kutup bölgeleri ve küresel iklim değişikliği konularında farkındalığı, anlayışı ve bilgi birikimini geliştirmek.
Stratejik Hedef 2.1. Kutup bilim şenlikleri, çalıştayları, sempozyumları, sunumları gibi geniş kapsamlı ve etkileşimli bilgilendirme faaliyetleri her yıl düzenli olarak gerçekleştirilecektir.
Stratejik Hedef 2.2. Kutup bilimleri ile ilgili akademik ve popüler yayınların artırılması teşvik edilecektir.
Stratejik Hedef 2.3. Sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri yapılarak farkındalık çalışmaları artırılacaktır.
Stratejik Hedef 2.4. Bir kutup ansiklopedisi yayınlanacak ve çevrimiçi olarak paydaşların kullanımına sunulacaktır.
Stratejik Hedef 2.5. Ulusal kutup bilim çalışmalarının ve bu çalışmaları yürüten Türk araştırmacıların uluslararası alanda bilinirliğini arttırmak amacıyla “Ulusal Kutup Araştırmaları Kitaplığı” Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanacak ve çevrimiçi ortamda yayınlanacak ve ilgili zaman aralıklarında güncellenecektir.
Stratejik Amaç 3: Ulusal kutup araştırmalarının sürdürülebilirliğini sağlamak.
Stratejik Hedef 3.1. Taşıdığı yüksek kamu yararı göz önünde bulundurularak uluslararası iş birlikleri de dâhil olmak üzere ulusal kutup bilim çalışmalarının büyümesi için ülke kaynaklarından daha çok faydalanması sağlanacaktır.
Stratejik Hedef 3.2. Kutup faaliyetleriyle ilgili bir “Ulusal Koordinasyon Kurulu” oluşturulacaktır. Kurula ilgili kamu kurumlarından ve özel sektörden daimî temsilciler davet edilecektir. Kurul, yılda bir kez mevcut durum değerlendirme toplantısı yapacaktır.
Stratejik Hedef 3.3. Uluslararası organizasyonlarda ve ilgili yıllık toplantılarında Türkiye'nin güçlü bir şekilde temsil edilmesi sürdürülecek ve temsil gücünün artırılmasına destek olunacaktır.
Stratejik Hedef 3.4. Antarktika ve Arktik bölgelerinde yürütülen bilimsel faaliyetlere; bu faaliyetlerin organizasyonunu yöneten araştırma personeline ve Antarktika Türk Bilim Üssü'nün işletilmesine yönelik gerekli mevzuat ihtiyacı tespit edilecek ve ilgili makamlara sunulacaktır.
Stratejik Hedef 3.5. KARE'nin koordinatörlüğünde oluşturulan Fiziki Bilimler, Yer Bilimleri, Yaşam Bilimleri ile Sosyal ve Beşerî Bilimler çalışma gruplarının üye sayısı ve etkinlikleri artırılacaktır.

Stratejik Hedef 3.6. 2023-2035 Ulusal Kutup Bilim Stratejisi'nin, 2029 yılı ilk çeyreğinde ara dönem değerlendirilmesi yapılacaktır. Değerlendirme sonucu revizyon ihtiyacının ortaya çıkması durumunda 'ara dönem revizyon' çalışmaları başlatılacaktır.

Stratejik Hedef 3.7. Ulusal Kutup Bilim Stratejisi'nin dönem sonu değerlendirmesi, 2034 yılı son çeyreğinde yapılacaktır. Yeni dönem bilim stratejisinin hazırlanması çalışmalarına ise 2035 yılı itibari ile başlanacaktır.

2023-2035 Ulusal Kutup Bilim Stratejisi kapsamında tespit edilen temalar çerçevesinde tüm eğitim düzeylerinde farkındalığın artırılması ve yaygınlaşmasını sağlayacak eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetleri, geleceğin yenilikçi bilimsel projelerin birer tohumudur. Bu nedenle her eğitim düzeyinde ve alanında potansiyel araştırmacıların kutuplara olan ilgisini artırabilecek faaliyetlerin geliştirilmesi kritik önem arz etmektedir. Kutup bilimlerine yönelik farkındalığı artıracak, yaygınlaşmasını sağlayacak eğitim ve kapasite geliştirme çalışmalarının çeşitlendirilmesi faaliyetlerinde birlikte çalışılmaktadır.

2023-2035 Ulusal Kutup Bilim Stratejisi'nin ulusal tüm paydaşların somut adımlar geliştirebilmeleri için bir yol haritası niteliği taşıdığı vurgulanmaktadır. Stratejik hedeflerin hayata geçirilmesi ile birlikte Türkiye'nin, güçlü altyapısı ile kutup bilimlerine yüksek nitelikli katkılar sağlayan saygın ülkeler arasında yer alması hedeflenmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin kutup bilimleri konusunda insan kaynağı, uluslararası iş birlikleri ile eğitim ve farkındalık faaliyetleri gibi daha da güçlendirmeyi amaçladığı tüm alanların bütünsel bir şekilde değerlendirildiği belirtilmiştir. Bu sayede, Antarktika Antlaşmalar Sistemi'nde "Danışman Ülke" ve Arktik Konseyi'ne "Gözlemci" statülerine erişmek ve kutup bölgelerinin yönetiminde katkı sağlamak ve söz sahibi olabilmek için uygun bir zemin oluşturulacağı öngörülmektedir.

2.8.20. Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi Eylem Planı (2022-2025)

Uluslararası arenada yüksek rekabet gücüne sahip bir teknoloji girişimciliği ekosisteminin oluşturulması ve ülkemizin girişimler için bir çekim merkezi konumuna getirilmesi amacıyla hazırlanan teknoloji girişimciliğinin yol haritası niteliğindeki Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi, bu alanda ilk ve en kapsamlı çerçeve metni olma özelliğini taşımaktadır. Stratejinin, köklü paradigma değişikliklerinin yaşandığı dördüncü sanayi devrimi sürecinde, teknoloji alanında küresel bir iddia ortaya koymak üzere oluşturulduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda; uluslararası arenada yüksek rekabet gücüne sahip bir girişimcilik ekosistemi oluşturmak amacıyla uluslararası oyuncuları yakından takip eden, farklılık ve üstünlüklerimizi analiz eden ve tüm paydaşları dikkate alarak uygun politikalar geliştiren kapsayıcı ve yol gösterici bir belge olarak tanımlanmıştır.

2030 hedefleri doğrultusunda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinesinde yürütülecek Strateji Belgesi'nde; Millî Teknoloji Hamlesi vizyonu doğrultusunda 'Erişilebilir Finansal Araçlar, Fırsat Sağlayan Politika, Yetenek ve Teşvik Edici Kültür, Yol Açan ve Öncülük Eden Kapsayıcı Destekler, Girişimci Dostu Pazar Koşulları' konularına ilişkin stratejiler belirlenmiştir. Bununla birlikte 'Fırsat Eşitliği, Sürdürülebilir Yaşam, Odak Gelişim Alanları, Gençlerin Geleceğine Yatırım' olmak üzere 4 temel boyutta ilerleme öngörülmüştür. Bu boyutlarda istenen ilerlemenin sağlanabilmesi için hazırlanan ve 2022-2025 yıllarını kapsayan Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi Eylem Planı'nda teknoloji girişimciliği ekosisteminin dinamiklerini dikkate alan ve ekosistemin tüm aktörlerinin etkin rol almasını gerektiren 30 strateji ve 90 eylem bulunmaktadır.

Eylem Planı'nda, Millî Eğitim Bakanlığı 3 strateji kapsamında 4 eylemde sorumlu, 1 eylemde ise iş birliği yapılacak kuruluş olarak belirlenmiştir. Söz konusu strateji ve eylemler kapsamında Bakanlığımızdan; liseliler için girişimcilik eğitimlerinin verilmesi, gençlere teknopark şirketlerinde staj olanakları tanınması, gençlere yönelik ulusal ölçekte girişimcilik yarışması hazırlanması ve ulusal/uluslararası yarışmalara hazırlanmalarına imkân sağlayacak TEKNOFEST Atölyelerinin kurulması konularında çalışmalar beklenmektedir.

Bakanlığımızın sorumlu olduğu eylemler ise Tablo 76'da aktarılmıştır.

Tablo 76. Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi Eylem Planı (2022-2025) MEB Sorumlu Olduğu Strateji ve Eylemler

Strateji	Eylem
13. Liseliler için Girişimcilik Eğitimleri	13.1. Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte hayata geçirilecek GALİP (Girişimci Adayı Liseli Programı) Programı ile fen ve meslek lisesi öğrencilerinin, teknoloji girişimciliğine adım atmaları sağlanacaktır. Öğrencilerin bu doğrultudaki kulüp faaliyetleri desteklenecek, öğrencilere uygulamalı girişimcilik eğitimleri verilecektir. Düzenlenecek yarışmalar ile gençlerin bu yöndeki bilinç ve motivasyonu artırılacaktır. 13.2. Fen ve meslek liseleri ile teknoparklar eşleştirilerek liseli gençlere teknopark şirketlerinde staj olanakları sunulacaktır.
19. Girişimcilik Olimpiyatları	19.1. Liseli ve üniversiteli gençleri ayrı ayrı hedefleyen, ulusal ölçekte bir girişimcilik yarışması ağı oluşturulacaktır.
24. Fikir Aşamasına Destek	24.3. Fen liseleri başta olmak üzere liselerde, gençlerin teknoloji eğitimlerinin desteklenmesi ve TEKNOFEST başta olmak üzere ulusal ve uluslararası yarışmalara hazırlanmalarına imkân sağlayacak TEKNOFEST Atölyeleri kurulacaktır.

2.8.21. Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2025)

On Birinci Kalkınma Planı hedefleri doğrultusunda hazırlanan ve 2021-2025 yılları arasında kapsayan Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ile ülkemizin yapay zekâ alanındaki çalışmalarını ortak bir zemine oturtacak tedbirler ve bu tedbirleri hayata geçirmek üzere oluşturulacak yönetim mekanizması ortaya konulmuştur. Strateji'nin vizyonu: "Müreffeh bir Türkiye için çevik ve sürdürülebilir yapay zekâ ekosistemiyle küresel ölçekte değer üretmek" olarak belirlenmiştir.

Uluslararası kuruluşlar tarafından; insan hakları, demokratik değerler ve hukukun üstünlüğünü koruyan küresel bir politika ekosistemi güçlendirmeye yardımcı olmak ve ortaya çıkabilecek toplumsal kaygıları azaltarak ortak bir tavır geliştirebilmek amacıyla yapay zekâ etik çerçeveleri oluşturulmakta ve ülkemiz de belirlenen insan odaklı, güvenilir ve sorumlu yapay zekâ değer ve ilkelerini benimsemektedir. Söz konusu yapay zekâ değerleri;

- » İnsan Hakları, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğüne Saygı
- » Çevreyi ve Biyolojik Ekosistemi Geliştirmek
- » Çeşitliliğin ve Kapsayıcılığın Sağlanması
- » Barışçıl, Adil ve Birbirine Bağlı Toplumlarda Yaşamak
- » şeklinde belirlenmiştir. Yapay zekâ ilkeleri ise;
- » Ölçülülük
- » Emniyet ve Güvenlik
- » Tarafsızlık
- » Mahremiyet
- » Şeffaflık ve Açıklanabilirlik
- » Sorumluluk ve Hesap Verebilirlik
- » Veri Egemenliği
- » Çok Paydaşlı Yönetimdir.

Strateji; belirlenen vizyonu hayata geçirmek üzere hem ulusal politika ve ihtiyaçlar doğrultusunda hem de uluslararası kuruluşların yapay zekâ strateji önerileri dikkate alınarak, aşağıda verilen 6 stratejik öncelik etrafında tasarlanmıştır.

- » Yapay zekâ Uzmanlarını Yetiştirmek ve Alanda İstihdamı Artırmak
- » Araştırma, Girişimcilik ve Yenilikçiliği Desteklemek
- » Kaliteli Veriye ve Teknik Altyapıya Erişim İmkânlarını Genişletmek

» Sosyoekonomik Uyumu Hızlandıracak Düzenlemeleri Yapmak

» Uluslararası Düzeyde İş Birliklerini Güçlendirmek

» Yapısal ve İş Gücü Dönüşümünü Hızlandırmak

Bu öncelikler doğrultusunda belirlenen amaçlara ulaşmak için Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi Eylem Planı hazırlanmış; bu kapsamda hayata geçirilmesi öngörülen tedbir ve eylemler ile tedbirlerin uygulanmasıyla gerçekleşmesi beklenen hedefler tanımlanmıştır. Eylem Planı'nda; 'Yapay zekâ Uzmanlarını Yetiştirmek ve Alanda İstihdamı Artırmak' stratejik öncelik doğrultusunda eğitim ile ilgili amaç, tedbir ve eylemlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı, 1 amaç kapsamında 6 tedbir ve 9 eylemde sorumlu kuruluş olarak belirlenmiştir. Söz konusu eylemler kapsamında Bakanlığımızdan, yapay zekâ alanında ileri becerilere sahip uzmanların yetiştirilmesi ve bu bağlamda eğitim sisteminin uyumlaştırılması beklenmektedir. Bakanlığımızın sorumlu olduğu tedbir ve eylemler Tablo 77'de aktarılmıştır.

Tablo 77. Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2025) MEB Sorumlu Olduğu Stratejik Öncelik, Amaç, Öncelik ve Eylemler

Tedbir	Eylem
Stratejik Öncelik 1. Yapay zekâ Uzmanlarını Yetiştirmek ve Alanda İstihdamı Artırmak	
Amaç 1.3. Yapay zekâ alanında ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim alan öğrenci sayısı ve niteliği artırılabacaktır.	
Tedbir 1.3.6. Yapay zekâ alanına ilişkin stratejik öncelikler ve kurumsal ihtiyaçlar doğrultusunda devlet burslarıyla yurt dışında lisansüstü öğrenim için kontenjanlar artırılabacaktır.	Yapay zekâ alanında devlet burslarıyla yurt dışında lisansüstü öğrenim için kontenjanların artırılması
Amaç 1.4. Yükseköğretim öncesi gençlerin ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda eğitim düzeylerine uygun şekilde algoritmik düşünme, kodlama ve yapay zekâ uygulamalı eğitimi almaları sağlanacaktır.	
Tedbir 1.4.1. İlgili müfredat; algoritmik düşünme, yapay zekâ teknolojileri ve etik ilkeler ekseninde güçlendirilecek, bu kapsamda dijital eğitim içerikleri geliştirilerek yaygın kullanımı teşvik edilecektir.	Temel Eğitim müfredatının algoritmik düşünme, yapay zekâ teknolojileri ve etik ilkeler ekseninde iyileştirilmesi ve ilgili öğretim programları çerçevesinde dijital içeriklerin hazırlanması
	Ortaöğretim seviyesinde yapay zekâ öğretim programı hazırlanması
	Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına yönelik yapay zekâ öğretim programı ve dijital içeriğinin hazırlanması
	Özel yetenekli bireylere yönelik yapay zekâ çerçeve programları ve içeriğinin güncellenmesi
Tedbir 1.4.2. Mevcut öğretmenlerden nitelikleri uygun olanlar söz konusu müfredatı uygulamak üzere teşvik edilerek hizmet içi eğitimden geçirilecek, ihtiyaç duyulması halinde kısmi veya tam zamanlı yeni eğitim personeli temin edilecektir.	Öğretmenlerin yapay zekâ alanında hizmet içi eğitimlerle farkındalıklarının ve kapasitelerinin artırılması
	Ortaöğretim seviyesinde yapay zekâ öğretim programı hazırlanması
	Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına yönelik yapay zekâ öğretim programı ve dijital içeriğinin hazırlanması
	Özel yetenekli bireylere yönelik yapay zekâ çerçeve programları ve içeriğinin güncellenmesi
Tedbir 1.4.3. Uluslararası standartlar ve açık kaynak çözümleri dikkate alınarak öğrenme ekosistemini iyileştirmek üzere analitik platformu, kayıt ambarı ve yönetim sistemi bileşenleri hayata geçirilecektir.	Öğrenmenin geliştirilmesi için ekosistemin iyileştirilmesine yönelik olarak öğrenme analitiği platformunun oluşturulması
Tedbir 1.4.4. Yapay zekâ alanında deneyimlemeyi, etkileşimi ve derinleşmeyi sağlayacak eğitim modelleri ile mevcut ve/veya yeni yapılara göre programlar geliştirilmesi teşvik edilecektir.	Özel yetenekli bireylere yönelik yapay zekâ atölyeleri kurulması

Tedbir	Eylem
Tedbir 1.4.5. Algoritmik düşünme, kodlama ve yapay zekâ uygulamalı eğitim konularına yönelik farkındalık artırıcı dijital içerikler geliştirilecek ve yetkinlik artırmak üzere sosyal etkinlikler düzenlenecektir.	HİSAR Projesi kapsamında öğrenci eğitiminin tamamlanması ve sosyal etkinliklerin düzenlenmesi
	Algoritmik düşünme, kodlama ve yapay zekâ uygulamalı eğitim konularında dijital becerileri geliştirmeye yönelik eğitimlerin ve içeriklerin hazırlanması
	Dijital teknolojilerin yaygınlaştırılmasına yönelik farkındalık artırıcı yarışmalar düzenlenmesi

Belirlenen stratejik öncelik, amaç ve tedbirlerin hayata geçirilmesiyle Strateji'nin uygulama döneminin sonu olan 2025 yılında ulaşılması öngörülen üst seviye hedefler şu şekilde belirlenmiştir:

- » Yapay zekâ alanının GSYH'ye katkısı yüzde5'e yükseltilecektir.
- » Yapay zekâ alanında istihdam 50.000 kişiye çıkarılacaktır.
- » Merkezî ve yerel yönetim kamu kurum ve kuruluşlarında yapay zekâ alanında istihdam 1.000 kişiye çıkarılacaktır.
- » Yapay zekâ alanında lisansüstü düzeyde mezun sayısı 10.000 kişiye çıkarılacaktır.
- » Yerel ekosistemin geliştirdiği yapay zekâ uygulamalarının kamu alımlarında önceliklendirilerek ticarileştirilmesi desteklenecektir.
- » Uluslararası kuruluşların güvenilir ve sorumlu yapay zekâ ile sınır ötesi veri paylaşımı alanındaki düzenleme çalışmalarına ve standartlaşma süreçlerine aktif olarak katkı verilecektir.
- » Uluslararası yapay zekâ endekslerindeki sıralamalarda Türkiye'nin ilk 20 ülke arasında yer alması sağlanacaktır.

3. KAYNAKÇA

- AB Başkanlığı (2023). *Fasıl 26- Eğitim ve Kültür*. https://www.ab.gov.tr/fasil-26-egitim-ve-kultur_91.html
- AB Başkanlığı (2019). *Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Programı (2007-2013)*. <https://www.ab.gov.tr/6.html> <https://www.mfa.gov.tr/data/AB/ABMuktesebati/26EgitimveKultur.pdf>
- Durmuş, A. (2018). Millî Eğitim Şûraları ve Öğretim Programlarında Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi. *Millî Eğitim Dergisi*, 47(1), 445-448.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) (2015). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. <https://www.tyc.gov.tr/uploads/dosyalar/zennwjxfhuop5gb.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2008). *Mesleki ve Teknik Eğitim 2008-2012 Eylem Planı*. <https://yokk.gov.tr/upload/MEByüzde20Meslekiyüzde20veyüzde20Teknikyüzde20Egitimyüzde20EPyüzde20Sunumu.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2009). *Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Millî Eğitim Kalite Çerçevesi*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_04/04145846_16110804_meb_kalite_cercevesi.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)*. https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_07/29122004_mte_stareji_belgesi_2014_2018_1.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı (2015). *Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Geçmişten Günümüze Millî Eğitim Şûraları. 1921-1926, 1939, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1962, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2006, 2010, 2014, 2021*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı İklim Değişikliği Eylem Planı (2022-2025)*. https://merkezisgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/29171316_Millî_EYitim_BakanlYYY_Yklim_DeYiYikliYi_Eylem_PlanY.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı*.
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) (2014). *Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018*. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/20025555_hbostratejibelgesi_2014_2018.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (2017). *Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023)*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/26174415_Strateji_Belgesi_RG-Ylan-_26.07.2017.pdf
- Orta Vadeli Program (OVP) (2005). *Orta Vadeli Program 2006-2008*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Orta_Vadeli_Program-2006-2008.pdf
- Orta Vadeli Program (OVP) (2006). *Orta Vadeli Program 2007-2009*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2007). *Orta Vadeli Program 2008-2010*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2008). *Orta Vadeli Program 2009-2011*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2009). *Orta Vadeli Program 2010-2012*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2010). *Orta Vadeli Program 2011-2013*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2011). *Orta Vadeli Program 2012-2014*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2012). *Orta Vadeli Program 2013-2015*.

- Orta Vadeli Program (OVP) (2013). *Orta Vadeli Program 2014-2016*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2014). *Orta Vadeli Program 2015-2017*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2015). *Orta Vadeli Program 2016-2018*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2016). *Orta Vadeli Program 2017-2019*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2017). *Orta Vadeli Program 2018-2020*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2018). *Orta Vadeli Program 2019-2021*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2019). *Orta Vadeli Program 2020-2022*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2020). *Orta Vadeli Program 2021-2023*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2021). *Orta Vadeli Program 2022-2024*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2022). *Orta Vadeli Program 2023-2025*.
- Orta Vadeli Program (OVP) (2023). *Orta Vadeli Program 2024-2026*.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) (2018). *Geçmişten Günümüze Millî Eğitim Şûraları*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>
- TÜBİTAK (2005). *TÜBİTAK Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Projesi Eğitim ve İnsan Kaynakları Sonuç Raporu ve Strateji Belgesi*. https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/eik/EIK_Sonuc_Raporu_ve_Strat_Belg.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023). *Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028)*. <https://www.aile.gov.tr/media/132816/turkiye-cocuk-haklari-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2023-2028-dijital.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)*. <https://www.aile.gov.tr/media/158302/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2024-2028.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık (2010). *Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi*. https://www.ab.gov.tr/files/SBYPB/SosyalYüzde20Politikayüzde20veyüzde20yüzdeC4yüzdeB0stihdam/avrupa_2020_stratejisi.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı (2006-2010)*. http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Bilgi_Toplumu_Strateji_Eylem_Planı_2006-2010.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2013). *Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)*. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2403/files/udsep_1402013_kitap.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Planı_2024-2028_11122023.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2021). *Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı (2021-2023)*. <https://www.csqb.gov.tr/media/86876/ulusal-genc-istihdam-stratejisi-ve-eylem-planı-2021-2023.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2016). *AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2016-2019)*. https://www.ab.gov.tr/files/5yüzde20Ekim/ulusal_eylem_planı_yeni.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2021). *AB'ye Katılım için Ulusal Eylem Planı (2021-2023)*. https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/uep/21_23_UEP_TR.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (2018). *Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2017-2023)*. <https://enerji.gov.tr/Media/Dizin/EVCED/tr/EnerjiVerimliliyuzdeC4yuzde9Fi/UlusalEnerjiVerimliliyuzdeC4yuzde9FiEylemPlanyuzdeC4yuzdeB1/Belgeler/UEVEP.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (2024). *Ulusal Enerji Verimliliği 2030 Stratejisi ve II. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2024-2030)*. https://enerji.gov.tr/Media/Dizin/BHIM/tr/Duyurular/TyuzdeC3yuzdeBCrkiyeninEnerjiVerimliliyuzdeC4yuzde9Fi2030StratejisiVeIILUlusalEnerjiVerimliliyuzdeC4yuzde9FiEylemPlanyuzdeC4yuzdeB1_202401161407.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı (HMB) (2018). *Orta Vadeli Program*. <https://www.hmb.gov.tr/bumko-orta-vadeli-program>

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (2021a). *Karayolu Trafik Güvenliği Strateji Belgesi (2021-2030)*. https://www.trafik.gov.tr/kurumlar/trafik.gov.tr/01-Haberler/03-2021/2021_2030-Karayolu-Trafik-Guvenligi-Strateji-Belgesi.pdf

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (2021b). *Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı (2021-2023)*. https://www.trafik.gov.tr/kurumlar/trafik.gov.tr/01-Haberler/03-2021/2021_2023-Karayolu-Trafik-Guvenligi-Eylem-Plani.pdf

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (2024). *Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı (2024-2027)*. <https://www.trafik.gov.tr/2024-2027-karayolu-trafik-guvenligi-eylem-plani-yayinlandi>

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Kalkinma_Plani_Birinci_Bes_Yillik_1963-1967.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/ikinci_Bes_Kalkinma_Plani-1968-1972.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (1973). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Yeni-Strateji-ve-Kalkinma-Plani_Ucuncu-Bes-Yil_1973_1977.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Dorduncu-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani_1979_1983.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (1985). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)*. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Besinci-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani-1985-1989.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (1990). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Altinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-1990-1994.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (1996). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Yedinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-1996-2000.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (2000). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Uzun_Vadeli_Strateji_ve_Sekizinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-2001-2005.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu_Kalkinma_Plani-2007-2013.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Plani-2014-2018.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (2015). *Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı (2015-2018)*. <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2020/07/2015-2018-Bilgi-Toplumu-Stratejisi-ve-Eylem-Plani.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı (2007-2013)*. <https://www.ktb.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2021). *Ulusal Yapay Zeka Stratejisi (2021-2025)*. <https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/TR-ULusalYZStratejisi2021-2025.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022). *Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi*. https://www.sanayi.gov.tr/files/docs/announcement/45a2a9db-f9f7-4e99-8e61-c2713987e-7ce_3.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022a). *Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi Eylem Planı (2022-2025)*. <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/plan-program/UlusalTeknolojiGirisimciligiStratejisiEylemPlani.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022). *Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası Strateji Belgesi (2022-2030)*. <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/plan-program/MobiliteAracveTeknolojileriYolHaritasi.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2023). *Ulusal Kutup Bilim Stratejisi (2023-2035)*. https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/26720/11233f_tubitak_strateji_belgesi.pdf

Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı. (2023). *Değişen İklim Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033)*. https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Belgeler/stratejiyuzde20eylemyuzde20planyuzdeC4yuzdeB1yuzde2005.2023/suyuzde20verimliliyuzde20eylemyuzde20planyuzdeC4yuzdeB1_print_11.04.2023.pdf

Yıllık Program (1996). *1996 Yılı Programı*.

Yıllık Program (1997a). *1997 Yılı Programı*.

Yıllık Program (1997b). *1998 Yılı Programı*.

Yıllık Program (1998). *1999 Yılı Programı*.

Yıllık Program (1999). *2000 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2000). *2001 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2001). *2002 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2002). *2003 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2003). *2004 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2004). *2005 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2005). *2006 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2006). *2007 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2007). *2008 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2008). *2009 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2009). *2010 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2010). *2011 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2011). *2012 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2012). *2013 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2013). *2014 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2014). *2015 Yılı Programı*.

Yıllık Program (2015). *2016 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2016). *2017 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2017). *2018 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2018). *2019 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2019). *2020 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2020). *2021 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2021). *2022 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2022). *2023 Yılı Programı.*

Yıllık Program (2023). *2024 Yılı Programı.*

